

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟ 2004

ΑΘΗΝΑ 2005

ΣΕΒ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟ 2004

Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών ευχαριστεί τις Εταιρίες-Μέλη του

Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias A.E.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ Α.Ε

Α.Γ.Ε.Τ. - ΗΡΑΚΛΗΣ (Μέλος του Ομίλου LAFARGE)

για την ευγενική τους χορηγία στην έκδοση του παρόντος τόμου

ΣΕΒ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος Α: Το Οικονομικό Περιβάλλον	9-62
I. Οι Τάσεις στη Διεθνή Οικονομία	11-18
1.1 Η Παγκόσμια Οικονομία	11
1.2 Η Οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης.	14
II. Το Οικονομικό Περιβάλλον στην Ελλάδα και η Οικονομική Πολιτική	19-28
2.1. Το Οικονομικό Κλίμα	19
Εξελίξεις το 2004	19
Εξελίξεις το 2005	21
2.2 Η Οικονομική Πολιτική	21
Η Δημοσιονομική Προσαρμογή και τα μέτρα του Μαρτίου 2005	22
Η Φορολογική Πολιτική	25
Αναπτυξιακή Πολιτική	25
III. Οι Επιδόσεις και οι Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας	29-62
3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις	29
Εξελίξεις το 2004	29
Προβλέψεις για το 2005	31
Το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης	31
3.2 Εξελίξεις στους βασικούς τομείς δραστηριότητας	34
Γενικές Διαπιστώσεις	34
Αγροτικός Τομέας	35
Μεταποίηση	35
Ορυχεία - Μεταλλεία - Λατομεία	36
Ηλεκτρισμός - Φυσικό Αέριο - Νερό	36
Κατασκευές	37
Υπηρεσίες	38
3.3 Απασχόληση και Ανεργία	39
Απασχόληση	39
Ανεργία	40
3.4 Πληθωρισμός	41
Εξελίξεις το 2004	41
Εκτιμήσεις για το 2005	45
3.5 Αμοιβές, Κόστος Εργασίας και Παραγωγικότητα	46
3.6 Επιχειρηματικά Κέρδη	48
3.7 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	49
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	49
Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	50
3.8 Ανταγωνιστικότητα	52
Γενικά	52
Η Έρευνα του World Economic Forum	52
3.9 Επιχειρηματικότητα	58

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος Β: Η Ελληνική Βιομηχανία	63-170
IV. Εξελίξεις και Προοπτικές του Τομέα της Βιομηχανίας	65-84
4.1 Μακροχρόνιες τάσεις	65
4.2 Εξελίξεις το 2004	66
4.3 Προοπτικές για το 2005	69
4.4 Επενδύσεις στη βιομηχανία	71
Εκτιμήσεις για το 2004	72
Προβλέψεις για το 2005	73
Κατανομή των επενδύσεων	73
Παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις	75
Επενδυτικές στρατηγικές και επιδόσεις στην Ελληνική Βιομηχανία (1998 – 2003)	76
4.5 Βιομηχανικές τιμές	76
4.6 Απασχόληση	79
Μεσοπρόθεσμες προβλέψεις	79
V. Εξελίξεις και Προοπτικές στους Κλάδους της Μεταποίησης	85-120
5.1. Αναθεώρηση του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής	85
5.2. Κλαδικές Τάσεις 2000-2004	86
5.3. Οι Κλαδικές Εξελίξεις το 2004	86
5.4. Εξελίξεις σε Βασικούς Κλάδους της Μεταποίησης	88
Ο Κλάδος Τροφίμων και Ποτών	89
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	89
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	91
Ο Κλάδος Παραγωγών Πετρελαίου και Άνθρακα	93
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	93
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	94
Ο Κλάδος Μη Μεταλλικών Ορυκτών	96
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	96
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	98
Ο Κλάδος Βασικής Μεταλλουργίας	100
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	100
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	102
Ο Κλάδος Χημικών Προϊόντων	104
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	104
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	106
Ο Κλάδος Κλωστοϋφαντουργικών Υλών	107
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	107
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	109
Ο Κλάδος Τελικών Προϊόντων Μετάλλου	111
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	111
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	113

Ο Κλάδος Ειδών Ένδυσης	114
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	114
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	116
Ο Κλάδος Λοιπού Εξοπλισμού Μεταφορών (εκτός οχημάτων)	118
α. Εξελίξεις και Προοπτικές	118
β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	119

VI Κεφαλαιουχική και Χρηματοδοτική Διάρθρωση της Ελληνικής Βιομηχανίας **121-170**

6.1. Μεταποίηση **121**

A) Εξελίξεις κατά την τριετία 2001-2003 στο σύνολό των μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε και Ε.Π.Ε	121
Σύνοψη	121
Εισαγωγή	123
Βασικές Διαπιστώσεις	124
α. Διάρθρωση ελληνικής μεταποίησης	124
β. Ροές Κεφαλαίων κατά το 2003	127
γ. Αποτελέσματα Χρήσης κατά το 2003	130
Κεφαλαιουχική Διάρθρωση των Μεταποιητικών Επιχειρήσεων	132
α. Βαθμός Παγιοποίησης	132
β. Κυκλοφορούν Ενεργητικό	134
γ. Παθητικό	136
δ. Γενική και Ειδική Ρευστότητα	138
ε. Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων και Υποχρεώσεων	140
Αποτελέσματα Χρήσεως Μεταποιητικών Επιχειρήσεων	142
α. Πωλήσεις	142
β. Ταχύτητα Κυκλοφορίας Ενεργητικού και Ιδίων Κεφαλαίων	145
γ. Δαπάνες	146
δ. Μικτά και Καθαρά Κέρδη Χρήσης - Καθαρό και Μικτό Περιθώριο Κέρδους	148
ε. Αποδοτικότητα	152

B) Εξελίξεις κατά το 2004 σε επιλεγμένο δείγμα μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	154
--	-----

6.2. Ορυχεία και Λατομεία **156**

Εισαγωγή	156
α. Αριθμός Επιχειρήσεων / Διάρθρωση τομέα	157
β. Χρηματοοικονομική Διάρθρωση του Τομέα	158
β1. Διάρθρωση Ενεργητικού	158
β2. Διάρθρωση Παθητικού	160
β3. Σχέσεις Ενεργητικού - Παθητικού	161
β4. Στοιχεία Αποτελεσμάτων Χρήσης	161

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

6.3. Ηλεκτρισμός, Φυσικό Αέριο και Ύδρευση	162
Εισαγωγή	162
α. Αριθμός Επιχειρήσεων / Διάρθρωση τομέα	162
β. Χρηματοοικονομική Διάρθρωση του Τομέα	163
β1. Διάρθρωση Ενεργητικού	163
β2. Διάρθρωση Παθητικού	165
β3. Σχέσεις Ενεργητικού - Παθητικού	165
β4. Στοιχεία Αποτελεσμάτων Χρήσεως	166
6.4. Κατασκευές	167
Εισαγωγή	167
α. Αριθμός Επιχειρήσεων / Διάρθρωση τομέα	167
β. Χρηματοοικονομική Διάρθρωση του Κλάδου	168
β1. Διάρθρωση Ενεργητικού	168
β2. Διάρθρωση Παθητικού	168
β3. Σχέσεις Ενεργητικού - Παθητικού	169
β4. Στοιχεία Αποτελεσμάτων Χρήσεως	169
Στατιστικοί Πίνακες Κεφαλαιουχικής Διάρθρωσης της Ελληνικής Βιομηχανίας	171-192
Στατιστικό Παράρτημα	193-212
Πηγές	213-214

Η έκθεση αυτή αποτελεί τη φετινή έκδοση των ετήσιων αναλύσεων της ελληνικής βιομηχανίας που δημοσιεύει ο ΣΕΒ από το 1947.

Η έκδοση χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος (Κεφάλαια 1-3) η ανάλυση επικεντρώνεται στις γενικότερες διεθνείς και εγχώριες συνθήκες που διαμόρφωσαν το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιήθηκε η ελληνική βιομηχανία το 2004. Στο δεύτερο μέρος (Κεφάλαια 4-6) παρουσιάζονται τα βασικά δεδομένα, οι εξελίξεις και οι προοπτικές της ελληνικής βιομηχανίας, τόσο στο σύνολο της, όσο και σε επιμέρους κλάδους της. Αναλυτικότερα:

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά οι εξελίξεις στη διεθνή οικονομία και ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα, η οικονομική πολιτική που ασκήθηκε στη διάρκεια του χρόνου και οι νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας στο σύνολό της, καθώς και οι προοπτικές. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται, για δεύτερο κατά σειρά χρόνο, στα ζητήματα της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εκτίθενται αναλυτικά οι εξελίξεις και οι προοπτικές στο σύνολο της ελληνικής βιομηχανίας και στις μεγάλες ομάδες προϊόντων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται λεπτομερέστερη αναφορά στην κλαδική διάσταση των βιομηχανιών εξελίξεων και παρουσιάζεται αναλυτικότερα η πορεία των εννέα μεγαλύτερων κλάδων της μεταποίησης, οι άμεσες προοπτικές τους και η πορεία των χρηματοοικονομικών μεγεθών τους.

Το έκτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην ανάλυση της κεφαλαιουχικής και χρηματοδοτικής διάρθρωσης του δευτερογενούς τομέα στο σύνολο του. Εκτός από την ανάλυση της μεταποίησης περιλαμβάνεται επίσης για δεύτερη συνεχή χρονιά και ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των ορυχείων-λατομείων, του ηλεκτρισμού-φυσικού αερίου και των κατασκευών. Στη μεταποίηση η ανάλυση αποτυπώνει τόσο την εξέλιξη των βασικών μεγεθών της, όσο και την αντίστοιχη πορεία επιλεγμένων αριθμοδεικτών και στηρίζεται στην ταξινόμηση και επεξεργασία των ισολογισμών **όλων** των βιομηχανικών επιχειρήσεων ΑΕ και ΕΠΕ με μηχανολογικό εξοπλισμό (κατά το 2003) πάνω από 3.000 ευρώ.

Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία ισολογισμών αναφέρονται μεν στο 2003, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις η ανάλυση αποδίδει την εικόνα της τριετίας 2001-2003. Υπάρχει εξάλλου και σύντομη αναφορά στις εξελίξεις του 2004, με βάση **δείγμα** 549 επιχειρήσεων. Τα κλαδικά στοιχεία αναλύονται σύμφωνα με το σύστημα ταξινόμησης της NACE (αναθεώρηση 1.1) που αντιστοιχίζεται στην εθνική ταξινόμηση ΣΤΑΚΟΔ 2003. Οι αναλυτικοί πίνακες με τα στοιχεία των Ισολογισμών και των Λογαριασμών «Αποτελέσματα Χρήσης» περιλαμβάνονται στο στατιστικό παράρτημα, στο τέλος της έκδοσης αυτής.

Η έκδοση αυτή πραγματοποιήθηκε, όπως κάθε χρόνο, με τη συνεργασία του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ).

ΜΕΡΟΣ Α

Το Οικονομικό Περιβάλλον

I. Οι Τάσεις στη Διεθνή Οικονομία

1.1 Η Παγκόσμια Οικονομία

Το 2004 το διεθνές οικονομικό κλίμα εμφανίζεται βελτιωμένο, παρά τις αβεβαιότητες που δημιούργησε η άνοδος της τιμής του πετρελαίου. Η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα αναπτύχθηκε με ρυθμό που έφτασε το 5%, τιμή που αποτελεί την υψηλότερη επίδοση από τη δεκαετία του '70. Ωστόσο, η οικονομική ανάπτυξη προβλέπεται να αποδυναμωθεί ελαφρά – αν και θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα - σημειώνοντας ρυθμούς που θα ξεπερνούν το 4% το 2005 και το 2006. Βασικοί συντελεστές στην ανάπτυξη υπήρξαν μεταξύ άλλων: οι ευνοϊκές μακροοικονομικές πολιτικές, τα εξαιρετικά χαμηλά πραγματικά επιτόκια και ειδικά η ισχυρή ανάπτυξη ορισμένων αναπτυσσόμενων οικονομιών όπως η Κίνα, η Ινδία και, σε μικρότερο βαθμό, η Βραζιλία.

Το παγκόσμιο εμπόριο, έχοντας ξεκινήσει μια καλπάζουσα πορεία από τα μέσα του 2003 και μέχρι τα μέσα του 2004, εκτιμάται ότι τελικά σημείωσε άνοδο που ξεπέρασε το 10% το 2004. Με κάποιες ενδείξεις υποχώρησης από το δεύτερο εξάμηνο του περασμένου έτους, οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνουν ρυθμό αύξησης γύρω στο 8% για το 2005 και κάπως χαμηλότερο για το 2006, αντικατοπτρίζοντας και την επιβράδυνση του ρυθμού παγκόσμιας ανάπτυξης.

Διαρθρωτικά, η συμβολή κάθε οικονομίας στο σύνολο της παγκόσμιας ανάπτυξης αναμένεται να παραμείνει σχετικά αμετάβλητη, με την Ασία (εκτός Ιαπωνίας) να επιδεικνύει πολύ δυναμικούς ρυθμούς ανόδου και τις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών (CIS) να αναπτύσσονται γοργά. Από τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες, η οικονομία των ΗΠΑ προβλέπεται να επιβραδύνει οριακά το ρυθμό ανάπτυξής της κατά το τρέχον έτος καθώς φαίνεται να περιορίζεται η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Στην Ιαπωνία, όπου επήλθε μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του 2004, αναμένεται να συνεχιστεί η οικονομική ανάκαμψη, στηριζόμενη στη παγκόσμια ζήτηση και την αύξηση της εγχώριας επενδυτικής δραστηριότητας, λόγω του υψηλού βαθμού χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού και της βελτίωσης

της κερδοφορίας των επιχειρήσεων.

Παρά το θετικό κλίμα στην παγκόσμια οικονομία, ορισμένοι κίνδυνοι δεν παύουν να είναι εμφανείς. Το υπερβάλλον εμπορικό έλλειμμα της αμερικανικής οικονομίας, που διαρκώς διευρύνεται - και αντίστοιχα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών - αποτελεί τον σημαντικότερο κίνδυνο της παγκόσμιας ανόδου. Με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία, το εμπορικό έλλειμμα έφτασε τα 61 δισ. δολάρια τον Φεβρουάριο του 2005 (από 58,3 δισ. τον Ιανουάριο), σημειώνοντας αύξηση 4,3% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα και 33% σε σχέση με πέρυσι. Μία πιο αποφασιστική διευθέτηση αυτών των ανισορροπιών μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά χαμηλότερη οικονομική ανάπτυξη στις ΗΠΑ, με συνέπειες και για την παγκόσμια οικονομία, μέσω των χρηματοοικονομικών αγορών, αλλά και δυσμενείς επιπτώσεις στο παγκόσμιο εμπόριο και την καταναλωτική και επιχειρηματική εμπιστοσύνη.

Ένα ακόμη πρόσκομμα στην παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη αποτελεί η διατήρηση υψηλών τιμών πετρελαίου και η μεγάλη αστάθειά τους. Παρά το γεγονός ότι αφενός η άνοδος της τιμής του πετρελαίου είναι μικρότερη σε πραγματικούς όρους απ' ό,τι σε προηγούμενες κρίσεις και αφετέρου οι περισσότερες βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες-εισαγωγείς πετρελαίου έχουν μειώσει την εξάρτησή τους - αξιοποιώντας εναλλακτικές πηγές ενέργειας - η ραγδαία άνοδος του 2004 επηρέασε σημαντικά την παγκόσμια ανάπτυξη.

Έπειτα από διαδοχικά ανώτατα επίπεδα τιμής κατά το πρώτο τρίμηνο του 2005, οι προβλέψεις για την περαιτέρω πορεία αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω σε σχέση με εκείνες του φθινοπώρου. Έτσι, από μία μέση τιμή του Brent που έφτασε τα \$47/βαρέλι το πρώτο τρίμηνο του 2005, η τιμή του πετρελαίου αναμένεται να ανέβει στα \$52,5 κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο, για να κατέβει σταδιακά στα \$46,5/βαρέλι προς το τέλος του 2006. Αυτό συνεπάγεται μια μέση τιμή \$50,9/βαρέλι για το 2005 και \$48/βαρέλι για το επόμενο έτος. Εναλλακτικά, έπειτα από μια αύξηση κατά 32% το 2004, το παραπάνω σενάριο προβλέπει περαιτέρω αύξηση κατά 34% το τρέχον έτος και μείωση 6% περίπου το 2006.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1

Διεθνές Περιβάλλον

	(ετήσια % μεταβολή, σε πραγματικές τιμές)			
	2003	2004	2005	2006
ΑΕΠ				
ΗΠΑ	3,1	4,4	3,6	3,0
Ιαπωνία	1,4	2,7	1,1	1,7
Ασία (εκτός Ιαπωνίας)	7,6	7,8	7,1	7,1
εκ των οποίων				
Κίνα	9,3	9,5	8,6	8,4
ASEAN4+Κορέα	4,6	5,3	5,0	5,3
Υποψήφιες χώρες (στην Ε.Ε.)	5,4	7,3	5,1	5,0
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (CIS)	7,7	8,0	6,5	5,8
εκ των οποίων				
Ρωσία	7,3	7,1	6,0	5,3
MENA	2,2	5,9	5,4	4,8
Λατινική Αμερική	1,7	5,6	3,9	3,6
Αφρική	3,8	4,2	5,7	6,1
Παγκόσμια οικονομία	3,7	5,0	4,2	4,1
Παγκόσμια οικονομία (εκτός ΕΕ-25)	4,5	5,7	4,8	4,6
Παγκόσμιο Εμπόριο				
Παγκόσμιες εισαγωγές	7,0	10,7	8,2	7,4
Παγκόσμιες εισαγωγές (εκτός ΕΕ-25)	9,5	12,8	9,1	7,7
Εξαγωγές εκτός ΕΕ-25	:	12,1	9,1	7,7

ASEAN4: Ινδονησία, Μαλαισία, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη.

Υποψήφιες χώρες: Βουλγαρία, Κροατία, Ρουμανία, Τουρκία. (Ε.Ε.)

MENA (Middle East & North Africa): Αλγερία, Μπαχρέιν, Αίγυπτος, Ιράν, Ιράκ, Ισραήλ, Ιορδανία, Κουβέιτ, Λίβανος, Λιβύη, Μαρόκο, Ομάν, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Υεμένη.

Ασία: Όλες οι χώρες εκτός Ιαπωνίας και ασιατικών MENA χωρών.

Αφρική: Όλες οι χώρες εκτός αφρικανικών MENA χωρών.

Πηγή: European Union, Economic Forecasts, Spring 2005

Η νέα άνοδος της τιμής οφείλεται στο γεγονός ότι η αγορά του πετρελαίου παραμένει αρκετά «σφιχτή» λόγω της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης και της μικρής ευελιξίας από πλευρά προσφοράς. Η ζήτηση από τις χώρες-εισαγωγείς, και ειδικά Ευρώπη, ΗΠΑ και Κίνα, ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι προβλεπόταν κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2004, ενώ από την πλευρά της προσφοράς, οι χώρες-παραγωγοί δεν έχουν τη δυνατότητα περαιτέρω αύξησης της παραγωγικής δυναμικότητάς τους. Παράλληλα τα αποθέματα παγκοσμίως φτάνουν στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, εμφανής είναι ο κίνδυνος ακόμη μεγαλύτερων αυξήσεων των τιμών. Τρέχουσες ανησυχίες για την ασφάλεια της προσφοράς και πολιτικές αβεβαιότητες σε διάφορες πετρελαιοπαραγωγές χώρες διατηρούν τις τιμές σε υψηλά επίπεδα, ενώ η αύξηση της ζήτησης συνεχίζει να αποδεικνύεται ισχυρότερη της προβλεπόμενης.

Παράλληλα και συμπληρωματικά με τις εκτιμήσεις των διε-

θνών οργανισμών, αντίστοιχες είναι οι προβλέψεις του Ινστιτούτου IFO της Γερμανίας. Με βάση τα πρώτα διαθέσιμα στοιχεία από την έρευνα World Economic Survey του Ιανουαρίου 2005, η οποία διεξάγεται σε τριμηνιαία βάση σε 92 χώρες του κόσμου, ο δείκτης οικονομικού κλίματος επιβραδύνεται έναντι του Οκτωβρίου καθώς διαμορφώνεται στις 101,1 μονάδες, ωστόσο παραμένει σε επίπεδα ανώτερα του μακροχρόνιου μέσου όρου. Η πορεία του δείκτη επηρεάστηκε αρνητικά τόσο από τις μετριοπαθέστερες εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας όσο και από τις συγκρατημένες προσδοκίες για τις εξελίξεις το προσεχές εξάμηνο, με μικρότερη ωστόσο ένταση. Στην Ασία και τη Λατινική Αμερική αναμένεται ότι ο δυναμισμός του 2004, όπου σημειώθηκαν οι υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης της τελευταίας δεκαετίας, θα συνεχιστεί και το 2005. Στις υπόλοιπες οικονομικές ζώνες το 2004 παρουσιάζονται επιμέρους διαφοροποιήσεις: ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε σε υψηλά επίπεδα στη Βόρεια Αμερική ενώ η εικό-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2**IFO - Εκτιμήσεις για την Παγκόσμια Οικονομία (Δείκτες, 1995=100)**

Τρίμηνο/Έτος	II/03	III/03	IV/03	I/04	II/04	III/04	IV/04	I/05
Οικονομικό Κλίμα	83,2	91,3	100,2	111,0	110,1	109,2	103,8	101,1
Παρούσα Κατάσταση	67,6	67,6	76,7	93,2	95,0	102,3	105,9	102,3
Προσδοκίες	98,2	114,0	122,8	128,1	124,6	115,8	101,8	100,0

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 1/2005.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3**IFO - Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στις Οικονομικές Ζώνες (1995=100)**

Τρίμηνο/Έτος	II/03	III/03	IV/03	I/04	II/04	III/04	IV/04	I/05
Βόρεια Αμερική	89,2	97,1	106,0	122,7	121,0	120,1	103,3	106,8
Δυτική Ευρώπη	75,1	80,2	89,6	98,9	95,5	99,8	94,7	90,4
Ασία	79,6	96,3	110,2	118,5	123,1	112,0	106,5	103,7

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 1/2005.

να στην Ιαπωνία και την Ευρώπη είναι συγκρατημένη. Το 2005 αναμένεται ότι το κλίμα θα διατηρηθεί σχεδόν στα επίπεδα του 2004. Στην έκθεση επισημαίνονται επίσης αβεβαιότητες που συνδέονται αφενός στην περίπτωση της ΕΕ-12 και της Ιαπωνίας με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες ευρώ και γιεν έναντι του δολαρίου, που επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών των χωρών αυτών και αφετέρου στις ΗΠΑ με τη διαμόρφωση υψηλότερων επιτοκίων και την άσκηση λιγότερο επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής.

Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις οικονομικές εξελίξεις κατά το 2004, αλλά και τις προοπτικές του 2005-06, στις βασικές γεωγραφικές περιοχές και οικονομικές ζώνες, φαίνεται ότι ιδιαίτερα σημαντική συμβολή στην παγκόσμια ανάπτυξη το 2004 προήλθε από την ΕΕ, τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, τη Λατινική Αμερική, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική, ενώ οι ΗΠΑ και μερικές αναπτυσσόμενες ασιατικές οικονομίες βελτίωσαν τις ήδη καλές τους επιδόσεις. Ειδικότερα:

Στις **ΗΠΑ**, η υιοθέτηση χαλαρής νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής και η σταθερή αύξηση της παραγωγικότητας βοήθησαν στην επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης της τά-

ξης του 4,4% το 2004. Ωστόσο, δεδομένου του μεγάλου ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του υψηλού δημόσιου ελλείμματος, αυτός ο ρυθμός οικονομικής προόδου είναι δύσκολο να διατηρηθεί και αναμένεται να μειωθεί στο 3,6% το 2005 και γύρω στο 3% το 2006. Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια έχουν αρχίσει να ανεβαίνουν από το καλοκαίρι του 2004, καθώς η ανάκαμψη ωριμάζει και υπάρχουν ανησυχίες για τη μελλοντική πορεία του πληθωρισμού, ενώ η σταδιακή μεταβολή της νομισματικής πολιτικής αναμένεται να συνεχιστεί και το 2005. Ως αποτέλεσμα, ο ρυθμός ανάπτυξης της καταναλωτικής δαπάνης, ο οποίος έχει παραμείνει εντυπωσιακά ισχυρός, αναμένεται να μειωθεί. Οι επενδύσεις, που το 2004 αυξήθηκαν κατά 10%, προβλέπεται να συνεχίσουν την ανοδική πορεία τους με χαμηλότερο όμως ρυθμό. Τέλος, ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών αναμένεται να ξεπεράσει εκείνον των εισαγωγών, λαμβάνοντας υπόψη τη χρονική υστέρηση που υπάρχει στην ενσωμάτωση των συνεπειών της υποτίμησης του δολαρίου στο εμπορικό ισοζύγιο. Αυτό αναμένεται να οδηγήσει σε σταθεροποίηση των ελλειμμάτων του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2006.

Η **Ιαπωνική** οικονομία, σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, μπήκε τεχνικά σε ύφε-

ση κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του 2004, ενώ σημείωσε μικρή ανάκαμψη στο τελευταίο τρίμηνο. Παρά την αδυναμία αυτή, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ έφτασε το 2,7% το 2004, εξαιτίας κυρίως της ισχυρής επίδοσης του πρώτου τριμήνου. Αν και οι σχετικοί δείκτες εμφανίζουν ανάκαμψη κατά το πρώτο τρίμηνο του 2005, οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις είναι αρκετά συγκρατημένες. Δεδομένης της συνεχιζόμενης, αν και βραδύτερης, παγκόσμιας ανάπτυξης και της ανάκαμψης της ιδιωτικής κατανάλωσης και ιδιαίτερα των επενδύσεων, η άνοδος του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα φτάσει το 1,1% και 1,7% το 2005 και 2006 αντίστοιχα. Ο αντιπληθωρισμός συνεχίζει να μειώνεται σταδιακά και προβλέπεται να εκλείψει προς το τέλος του τρέχοντος έτους. Τέλος, το δημόσιο έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί γύρω στο 6% του ΑΕΠ το 2006.

Η οικονομία της **Ασίας (εκτός Ιαπωνίας)** συνεχίζει να αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς που έφτασαν το 7,8% το 2004, στηριζόμενη στην ισχυρή παγκόσμια ανάπτυξη και την ενδυνάμωση της εγχώριας ζήτησης. Οι προβλέψεις για το 2005 και 2006 δείχνουν υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης στο 7,1%, κυρίως λόγω μιας αναμενόμενης αποδυνάμωσης της εξαγωγικής ζήτησης, πρωταρχικά στον τομέα της πληροφορικής.

Μεταξύ των ασιατικών χωρών, εντυπωσιακή υπήρξε η ανάπτυξη της **Κίνας** το 2004 με ρυθμό 9,5% (έναντι 9,3% το 2003 και 8,3% το 2002). Η επιβολή μέτρων με σκοπό τον περιορισμό των επενδύσεων και την αποσυμφόρηση ορισμένων τομέων παραγωγής συγκράτησε μόνο προσωρινά το ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ, κυρίως στο δεύτερο τρίμηνο του 2004. Ωστόσο, οδήγησε σε μερική μεταστροφή του πυρήνα της ανάπτυξης από τις επενδύσεις στις καθαρές εξαγωγές και την κατανάλωση. Ελαφρώς μικρότεροι ρυθμοί ανάπτυξης προβλέπονται για το 2005 και 2006, της τάξης του 8,6% και 8,4% αντίστοιχα.

Οι οικονομίες της **Λατινικής Αμερικής** σημείωσαν επίσης υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2004 φτάνοντας το 5,6%. Πυλώνες της ανάπτυξης αυτής υπήρξαν η ισχυρή ζήτηση για εξαγωγές, οι υψηλότερες τιμές αγαθών και η ανάκαμψη της εμπιστοσύνης ξένων επενδυτών. Αν και η εξωτερική ζήτηση αναμένεται να υποχωρήσει, η σταθερή αύξηση της εγχώριας ζήτησης προβλέπεται να στηρίξει μέσους ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης γύρω στο 3,9% το 2005 και 3,6% το 2006.

Στη **Ρωσία**, ο ρυθμός οικονομικής ανόδου μειώθηκε στα τέλη του περασμένου χρόνου, κυρίως λόγω πτώσης της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης, η οποία οφείλεται στη νωχελική πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών και στην κυβερνητική παρέμβαση στην οικονομία. Ωστόσο, συνολικά το

2003-04 η ρωσική οικονομία αναπτύχθηκε με έντονους ρυθμούς (7,3% και 7,1% αντίστοιχα, έναντι 4,7% το 2002) ωθούμενη πρωταρχικά από τον εξωτερικό τομέα, ενώ και η ιδιωτική κατανάλωση και επένδυση συνέχισαν να ανακάμπτουν. Το 2005-06 προβλέπεται περαιτέρω μείωση του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ, με τα αντίστοιχα ποσοστά να φτάνουν το 6% και 5,3%.

Ακόμη μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης επέδειξαν το 2004 κάποιες από τις **υπόλοιπες CIS χώρες**. Για παράδειγμα, στην Ουκρανία ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ ξεπέρασε το 12% και στη Λευκορωσία το 11%. Σε όλες αυτές τις χώρες, βασικός παράγοντας στην ανάπτυξη υπήρξε η ισχυρή ζήτηση τόσο εγχώρια όσο και από το εξωτερικό, αλλά και η μεγάλη επενδυτική δραστηριότητα. Στο σύνολό τους, εκτός Ρωσίας, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης έφτασε το 10% το 2004, ενώ οι προβλέψεις για το 2005 και 2006 είναι 7,5% και 7% αντίστοιχα.

Οι τέσσερις **υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες** γνώρισαν σημαντικές οικονομικές επιδόσεις το 2004 με ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ που έφτασε το 7,3%. Η ανοδική πορεία αναμένεται να συνεχιστεί και το 2005-06, αλλά με κάπως χαμηλότερους ρυθμούς, στηριζόμενη στην ισχυρή εγχώρια ζήτηση, λόγω αυξημένης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, σε ένα μειούμενο πληθωρισμό και στην αυξανόμενη εισροή κεφαλαίων από ξένους κυρίως επενδυτές. Η υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων αναμένεται γενικά να συνεχιστεί: ειδικά στη Ρουμανία και τη Τουρκία, που αντιμετωπίζουν υψηλά επίπεδα πληθωρισμού, προβλέπεται να φτάσει γύρω στο 6,5% το 2006. Η κατάσταση των δημόσιων οικονομικών αναμένεται να βελτιωθεί περαιτέρω, με εξαίρεση ίσως τη Ρουμανία. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, και ειδικά το εμπορικό ισοζύγιο, παραμένει ελλειμματικό σε όλες τις υποψήφιες χώρες, ωθούμενο από την ισχυρή εγχώρια ζήτηση και τις υψηλότερες παγκόσμια τιμές αγαθών. Το αυξανόμενο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αντισταθμίζεται μερικώς μόνο - με εξαίρεση την Τουρκία - από το διευρυνόμενο πλεόνασμα του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών (ξένων άμεσων επενδύσεων ειδικά).

1.2 Η Οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης

Οι οικονομίες της Ευρωζώνης και ΕΕ-25 εισήλθαν από τα μέσα του 2003 σε φάση ανάκαμψης, η οποία ενισχύθηκε σημαντικά το πρώτο εξάμηνο του 2004. Εντούτοις πάρα το θετικό κλίμα οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πορεία της οικονομίας το β' εξάμηνο αναθεωρήθηκαν ελαφρά προς τα κάτω. Ειδικότερα στην ΕΕ-25 ο ρυθμός ανάπτυξης ε-

κτιμάται ότι επιβραδύνθηκε από 0,6% το β' τρίμηνο του 2004 σε 0,3% τα δυο τελευταία τρίμηνα του έτους, ενώ η αντίστοιχη μεταβολή στην Ευρωζώνη κινήθηκε από 0,5% σε 0,2%.

Κατά τη διάρκεια του έτους παρουσιάζεται αναδιάρταξη των παραγόντων που συνέβαλαν στη διαμόρφωση του ρυθμού α-νόδου του ΑΕΠ. Ειδικότερα, το α' εξάμηνο οι οικονομίες της ΕΕ, αλλά και της Ευρωζώνης, εμφανίζονται εξωστρεφείς με βασικότερο παράγοντα ανάπτυξης το εξωτερικό εμπόριο, καθώς οι εξαγωγές αυξάνονται σημαντικά ταχύτερα από τις εισαγωγές. Αντίθετα αποδυναμωμένη χαρακτηρίζεται η εγχώρια ζήτηση. Η τάση αυτή αλλάζει το δεύτερο μισό του έτους με αποτέλεσμα την αρνητική συμβολή των καθαρών εξαγωγών και τη διατήρηση θετικών ρυθμών ανάπτυξης μέσω της ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων.

Συνολικά το 2004 η αύξηση του ΑΕΠ στην ΕΕ-25 και την Ευρωζώνη εκτιμάται ότι ήταν σημαντικά ταχύτερη του 2003 με ρυθμούς 2,4% και 2%, έναντι 1% και 0,6% αντίστοιχα.

Στην άνοδο του ΑΕΠ κατά το 2004 συνέβαλαν καθοριστικά:

Πρώτον, η ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη, η οποία αυξήθηκε με ρυθμό 1,8% στην ΕΕ-25 και 1,3% στην Ευρωζώνη, ταχύτερα από το 2003. Ο ρυθμός ανόδου παρουσίασε ωστόσο έντονες διακυμάνσεις κατά την διάρκεια του έτους. Ειδικότερα στην Ευρωζώνη η έντονα ανοδική τάση του α' τριμήνου αποδυναμώθηκε στη συνέχεια, ενώ καταγράφεται σημαντική ενίσχυση του κλίματος στα τέλη του 2004.

Η αβεβαιότητα για την αποφασιστική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, σε πολλές χώρες, η βραδεία εξέλιξη διαρθρωτικών αλλαγών και η δημοσιονομική κατάσταση, σε ορισμένα τουλάχιστον κράτη-μέλη, είναι παράγοντες που εκτιμάται ότι ασκούν αρνητική επιρροή στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, που οδηγεί στην βραδεία ιδιωτική κατανάλωση. Συγκεκριμένα, από την πλευρά του πληθωρισμού η αύξηση των τιμών και κυρίως της ενέργειας οδήγησαν σε μείωση της αγοραστικής δύναμης με - ίσως και μεγαλύτερη της αναμενόμενης - αρνητική επίδραση στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα. Από την πλευρά της αγοράς εργασίας δεν καταγράφεται ουσιαστική άνοδος του ποσοστού απασχόλησης, ενώ η ανεργία παρέμεινε στα υψηλά επίπεδα του 2003.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη

(ετήσιες % μεταβολές)

	ΕΕ-25				Ευρωζώνη			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
ΑΕΠ	1,0	2,4	2,0	2,3	0,6	2,0	1,6	2,1
Ιδιωτική κατανάλωση	1,5	1,8	1,9	2,0	1,1	1,3	1,6	1,8
Δημόσια κατανάλωση	1,9	2,0	1,7	2,1	1,6	1,7	1,4	2,0
Επενδύσεις	0,1	3,0	3,6	4,1	-0,5	2,1	2,8	3,7
Εισαγωγές	3,3	7,6	7,0	6,8	2,9	7,3	6,4	6,7
Εξαγωγές	1,7	7,1	6,4	6,4	0,9	7,1	5,9	6,1
Απασχόληση	0,2	0,5	0,7	0,8	0,2	0,6	0,7	0,9
Ανεργία (%)	8,9	9,0	9,0	8,7	8,7	8,8	8,8	8,5
Πληθωρισμός	1,9	2,1	1,9	1,7	2,1	2,1	1,9	1,5
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-2,9	-2,6	-2,6	-2,5	-2,8	-2,7	-2,6	-2,7
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	63,3	63,8	64,1	64,2	70,8	71,3	71,7	71,9
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	0,1	0,2	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6

Πηγή: European Economy, Spring Forecasts 2005, April 2005

Δεύτερον, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου που ακολούθησαν σταδιακά ανοδική πορεία. Στην ΕΕ-25, η αύξηση των επενδύσεων ήταν της τάξεως του 3,0% έναντι 0,1% το 2003. Στην Ευρωζώνη καταγράφεται αντιστροφή της πτωτικής πορείας των επενδύσεων, οι οποίες σημείωσαν αύξηση 2,1% έναντι μείωσης το 2003. Ειδικότερα για την ΕΕ-12, οι επενδύσεις, μετά από μείωση κατά 0,1% το α' τρίμηνο του 2004, το β' τρίμηνο αυξήθηκαν με ρυθμό 0,5%, ο οποίος εντάθηκε περαιτέρω τα δύο τελευταία τρίμηνα (0,6%).

Η ανοδική αυτή πορεία, επιβεβαιώνεται και από την πορεία δεικτών, που σχετίζονται άμεσα με τις επενδύσεις. Συγκεκριμένα, στην ΕΕ-12, το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού στη μεταποίηση αυξήθηκε ουσιαστικά και στα τέλη του 2004, έφτασε σε επίπεδα ανώτερα του μακροχρόνιου μέσου όρου της περιόδου 1993-2004. Παράλληλα οι νέες παραγγελίες για κεφαλαιουχικά αγαθά σημείωσαν σημαντική αύξηση καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ το Δεκέμβριο καταγράφεται ο υψηλότερος ρυθμός μεταβολής του έτους (8,8%).

Τρίτον, η άνοδος του παγκόσμιου εμπορίου είχε ως αποτέλεσμα οι καθαρές εξαγωγές της ΕΕ να συμβάλουν καθοριστικά στην αύξηση του ΑΕΠ κατά το α' εξάμηνο του 2004. Ωστόσο η τάση αντιστρέφεται το δεύτερο μισό του έτους. Ειδικότερα στην Ευρωζώνη κατά τα δυο πρώτα τρίμηνα οι καθαρές εξαγωγές συμβάλουν θετικά στην άνοδο του ΑΕΠ κατά 0,4 και 0,2 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα, ενώ αντίθετα αρνητική συμβολή κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες καταγράφεται το τρίτο τρίμηνο, εξέλιξη που διατηρείται και στα τέλη του 2004 με μικρότερη ένταση (0,2). Η δυσμενής συμβολή των καθαρών εξαγωγών στο γ' τρίμηνο οφείλεται στην επιβράδυνση της ανόδου των εξαγωγών, σε συνδυασμό με την ανοδική πορεία των εισαγωγών κατά 3,1% (2,7% το β' τρίμηνο).

Η αντιστροφή του εξαγωγικού κλίματος το β' εξάμηνο ήταν αποτέλεσμα αφενός της σχετικής επιβράδυνσης της παγκόσμιας ζήτησης, με αρνητικό αντίκτυπο στις εξαγωγές της ΕΕ και αφετέρου της ανατίμησης του ευρώ, παράγοντας που επιδρά στην ανταγωνιστική θέση των κρατών μελών της Ευρωζώνης.

Στην Ευρωζώνη καταγράφονται εξάλλου έντονες διαφοροποιήσεις στην πορεία ανόδου του ΑΕΠ, κυρίως μεταξύ των τεσσάρων μεγαλύτερων οικονομιών. Στην Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ το 2004 διαμορφώθηκε στο 5,4% και 4,2%, σημαντικά ανώτερος του 2003. Στην Γαλλία το 2004 καταγράφεται ρυθμός ανάπτυξης 2,5% έναντι οριακής ανόδου κατά 0,5% το 2003, λόγω ενίσχυσης της εγχώριας ζήτησης και κυρίως της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η οικονομία της Γερμανίας, στηριζόμενη στο εξωτερικό εμπόριο, βελτιώνει τη θέση της και αυξάνεται με ρυθμό 1,6% έναντι πτώσης το 2003. Στην Ισπανία το ΑΕΠ αυξάνεται με ρυθμό οριακά ανώτερο του

2003, ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ιταλία ήταν 1,2%.

Πέραν της Ευρωζώνης η πλειονότητα των κρατών μελών συνεχίζει να επιδεικνύει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ειδικότερα στις χώρες της Βαλτικής σημειώθηκε το 2004 ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ της τάξεως του 6,0-8,5%. Μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών, το υψηλότερο ποσοστό παρατηρείται στην Πολωνία (5,3%) και ακολουθούν η Τσεχία και η Ουγγαρία (4%). Τέλος, από τα τρία παλαιότερα κράτη-μέλη της ΕΕ η αύξηση στη Δανία ήταν της τάξεως του 2% και στη Μ. Βρετανία 3,1%, καθώς υποστηρίχθηκε από την ισχυρή εγχώρια ζήτηση, ενώ στη Σουηδία εκτιμάται στο 3,5%, ωθούμενη από μια ουσιαστική επέκταση των εξαγωγών.

Οι εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2005 και το 2006 αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω έναντι αυτών που διατυπώθηκαν στα τέλη του 2004, εξαιτίας της αποκλιμάκωσης του ρυθμού ανάπτυξης το β' εξάμηνο του 2004. Σύμφωνα με αυτές, το 2005 ο ρυθμός ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ στην Ευρωζώνη και την ΕΕ-25 αναμένεται να είναι 1,6% και 2,0%, ενώ θα ανακτήσει τη δυναμική του το 2006 με ρυθμό 2,1% και 2,3%, αντίστοιχα. Κατά τη διάρκεια του 2005 η οικονομία προβλέπεται να επωφεληθεί από την τόνωση της κατανάλωσης και των επενδύσεων. Ειδικότερα η ιδιωτική κατανάλωση θα συνεχίσει την ανοδική πορεία της με ρυθμό 1,9% στην ΕΕ-25 και 1,6% στην Ευρωζώνη. Επίσης, η αύξηση της επενδυτικής δραστηριότητας αναμένεται να συνεχιστεί περαιτέρω το 2005 τόσο στην ΕΕ-25 (3,6%), όσο και στην Ευρωζώνη (2,8%), υποστηριζόμενη από τα χαμηλά επιτόκια, την αύξηση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων και την αύξηση της παραγωγικότητας. Το 2005 και 2006 αναμένεται αύξηση των επενδύσεων στην ΕΕ-25 της τάξεως του 3,6% και 4,1% αντίστοιχα, ενώ στην Ευρωζώνη κατά 2,8% και 3,7% αντίστοιχα. Πάντως, στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνονται κίνδυνοι και αβεβαιότητες, οι οποίες συνδέονται με την μετριοπαθέστερη εξέλιξη του δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών και τη βραδεία ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια πιο συγκρατημένη στάση των επιχειρήσεων όσον αφορά τα επενδυτικά τους σχέδια και τις αποφάσεις τους για την απασχόληση.

Στην αγορά εργασίας, ύστερα από μια περίοδο οικονομικής ύφεσης (2001-2003) με αρνητικές επιπτώσεις στην απασχόληση, αν και με μικρότερη ένταση συγκριτικά με άλλες περιόδους οικονομικής επιβράδυνσης, το 2004 φαίνεται να τηρείται στάση αναμονής. Ο ρυθμός ανόδου της απασχόλησης ήταν ελαφρά ανώτερος του 2003 και στις δύο οικονομικές ζώνες. Ως επακόλουθο το 2004 στην Ευρωζώνη και την ΕΕ-25 η ανεργία παρέμεινε σε επίπεδα κοντά στο 9%, οριακά αυξημένη έναντι του 2003 (8,9%). Μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ-12, παρουσιάζονται έντονες διαφοροποιήσεις, καθώς στην Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία και την Αυστρία το ποσοστό α-

νεργίας διαμορφώθηκε περί το 4,5%, στην Γερμανία, την Ελλάδα, την Ισπανία και την Γαλλία υπερέβη το 9,5% και στα νέα κράτη όπως η Πολωνία και η Σλοβακία κυμαίνεται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα κοντά στο 18%-19%.

Την περίοδο 2005-2006 ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης στην Ευρωζώνη, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 0,7% το 2005 και 0,8% το 2006. Στην ΕΕ η αύξηση θα είναι της τάξεως του 0,7% το 2005 και 0,9% το 2006. Συγκεκριμένα περίπου ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας αναμένεται να δημιουργηθούν το 2005 στην ΕΕ-12 και 1,3 εκατομμύρια στην ΕΕ-25. Το 2006 η απασχόληση μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω δεδομένου ότι αναμένεται βελτίωση του οικονομικού κλίματος. Η άνοδος της απασχόλησης όμως δεν αποτυπώνεται και σε περιορισμό της ανεργίας το 2005 καθώς το ποσοστό των ανέργων στο εργατικό δυναμικό θα παραμείνει στα επίπεδα του προη-

γούμενου έτους, ενώ αναμένεται να μειωθεί το 2006 στο 8,5% στην Ευρωζώνη και στο 8,7% στην ΕΕ-25.

Το 2004 τόσο στην ΕΕ-25 όσο και στην Ευρωζώνη, ο πληθωρισμός παρέμεινε σε σχετικά υψηλά επίπεδα (2,1%) κυρίως λόγω της ανόδου των τιμών ενέργειας και των έμμεσων φόρων, ιδιαίτερα στον καπνό και τις υπηρεσίες υγείας. Το 2005 στην Ευρωζώνη ο πληθωρισμός αναμένεται να μειωθεί σε 1,9%, ενώ το 2006 εκτιμάται περαιτέρω πτώση σε 1,5%. Αντίστοιχη, θα είναι η εικόνα και στην ΕΕ-25, καθώς ο εν λόγω δείκτης το 2005 θα διαμορφωθεί στο 1,9% και το 2006 στο 1,7%. Η αναμενόμενη ουσιαστική πτώση του ρυθμού ανόδου των τιμών στα νέα μέλη της ΕΕ-25 θα έχει θετικά αποτελέσματα στη διαμόρφωση του δείκτη στο σύνολο των χωρών, ωστόσο ο μέσος ρυθμός του πληθωρισμού στις χώρες αυτές θα παραμείνει σε επίπεδα ανώτερα της Ευρωζώνης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5

Ρυθμός Ανάπτυξης, ΕΕ-25

(ετήσιες % μεταβολές)

	1961-90	1991-95	1996-00	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Βέλγιο	3,4	1,6	2,7	3,9	0,7	0,9	1,3	2,7	2,2	2,3
Γερμανία	3,2	2,0	1,8	2,9	0,8	0,1	-0,1	1,6	0,8	1,6
Ελλάδα	4,5	1,2	3,4	4,5	4,3	3,8	4,7	4,2	2,9	3,1
Ισπανία	4,6	1,5	3,9	4,4	2,8	2,2	2,5	2,7	2,7	2,7
Γαλλία	3,8	1,1	2,7	3,8	2,1	1,2	0,5	2,5	2,0	2,2
Ιρλανδία	4,2	4,7	9,8	9,9	6,0	6,1	3,7	5,4	4,9	5,1
Ιταλία	3,9	1,3	1,9	3,0	1,8	0,4	0,3	1,2	1,2	1,7
Λουξεμβούργο	3,7	4,0	7,1	9,0	1,5	2,5	2,9	4,2	3,8	4,0
Ολλανδία	3,4	2,1	3,7	3,5	1,4	0,6	-0,9	1,3	1,0	2,0
Αυστρία	3,6	2,2	2,9	3,4	0,7	1,2	0,8	2,0	2,1	2,1
Πορτογαλία	4,8	1,7	3,9	3,4	1,7	0,4	-1,1	1,0	1,1	1,7
Φιλανδία	3,9	-0,9	4,7	5,1	1,1	2,2	2,4	3,7	3,3	2,9
Ευρωζώνη	3,6	1,5	2,6	3,5	1,6	0,9	0,6	2,0	1,6	2,1
Δανία	2,7	2,0	2,7	2,8	1,6	1,0	0,4	2,0	2,3	2,1
Σουηδία	2,9	0,8	3,2	4,3	1,0	2,0	1,5	3,5	3,0	2,8
Μ. Βρετανία	2,5	1,7	3,2	3,9	2,3	1,8	2,2	3,1	2,8	2,8
ΕΕ-15	3,4	1,5	2,7	3,6	1,7	1,1	0,9	2,3	1,9	2,2
Τσεχία	:	-1,0	1,5	3,9	2,6	1,5	3,7	4,0	4,0	4,2
Εσθονία	:	:	5,5	7,8	6,4	7,2	5,1	6,2	6,0	6,2
Κύπρος	:	5,3	3,8	5,0	4,1	2,1	2,0	3,7	3,9	4,2
Λετονία	:	-11,8	5,4	6,9	8,0	6,4	7,5	8,5	7,2	6,9
Λιθουανία	:	-10,3	4,2	3,9	6,4	6,8	9,7	6,7	6,4	5,9
Ουγγαρία	:	:	4,0	5,2	3,8	3,5	3,0	4,0	3,9	3,8
Μάλτα	:	:	4,5	6,4	-1,7	2,2	-1,8	1,5	1,7	1,9
Πολωνία	:	2,2	5,1	4,0	1,0	1,4	3,8	5,3	4,4	4,5
Σλοβενία	:	-0,6	4,3	3,9	2,7	3,3	2,5	4,6	3,7	4,0
Σλοβακία	:	:	3,7	2,0	3,8	4,6	4,5	5,5	4,9	5,2
ΕΕ-25	:	:	2,8	3,6	1,8	1,1	1,0	2,4	2,0	2,3

Πηγή: European Economy, Spring Forecasts 2005, April 2005

II. Το Οικονομικό Περιβάλλον στην Ελλάδα και η Οικονομική Πολιτική

2.1. Το Οικονομικό Κλίμα

Εξελίξεις το 2004

Το κλίμα και οι οικονομικές εξελίξεις το 2004 επηρεάστηκαν αισθητά από δυο «εξωγενείς» παράγοντες, δηλαδή τις εκλογές του Μαρτίου και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Και οι δυο αυτοί παράγοντες δημιούργησαν έντονα θετικές προσδοκίες, οι οποίες χαρακτήρισαν τους πρώτους μήνες του χρόνου.

Ενδεικτική επί του προκειμένου είναι η πορεία του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος, που καταρτίζει η Ε.Ε και αποτυπώνει εκτιμήσεις και προσδοκίες της βιομηχανίας, του λιανικού εμπορίου, των κατασκευαστικών επιχειρήσεων και των καταναλωτών. Ο δείκτης αυτός βρισκόταν σε πτωτική τάση από τις αρχές του 2002, η οποία συνεχίστηκε και στο μεγαλύ-

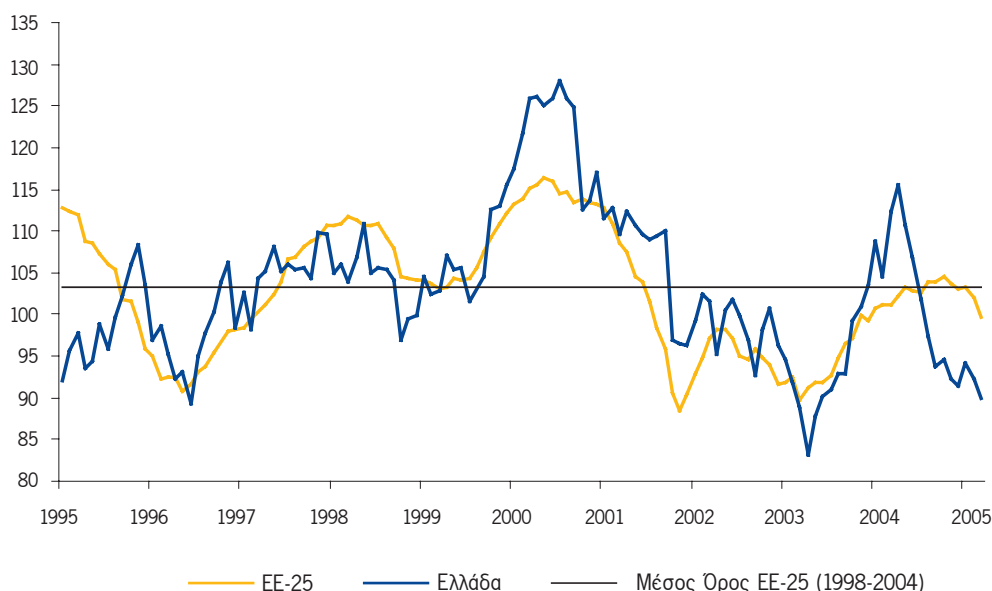
τερο μέρος του 2003. Όσο όμως πλησίαζαν οι εκλογές του Μαρτίου και οι Ολυμπιακοί Αγώνες, ο δείκτης παρουσίαζε συνεχή βελτίωση για να προσεγγίσει τον Απρίλιο του 2004 την υψηλότερη τιμή του των τριών τελευταίων ετών, η οποία ήταν και κατά πολύ υψηλότερη του αντίστοιχου δείκτη για την Ευρωζώνη.

Η αισιοδοξία των πρώτων μηνών του 2004 ήταν γενικευμένη και χρωμάτιζε τις προσδοκίες στους περισσότερους τομείς. Στη βιομηχανία, στο λιανικό εμπόριο και κυρίως στους καταναλωτές, όπου καταγράφηκε σαφής μεταστροφή των προσδοκιών και διαμορφώθηκε, τουλάχιστον μέχρι τον Μάιο, μια εικόνα σημαντικά διαφοροποιημένη έναντι των προηγούμενων μηνών που χαρακτηρίζονταν από απαισιοδοξία. Εξαιρεση στη γενική τάση των πρώτων μηνών τους έτους αποτέλεσαν οι κατασκευές, όπου οι προσδοκίες άρχισαν να περιορίζονται όσο πλησίαζαν οι Αγώνες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1

(εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος Ελλάδα – ΕΕ-25, (1990-2003=100)

Όμως η σοβαρή αυτή βελτίωση των προσδοκιών που καταγράφηκε τους πρώτους μήνες του 2004 δεν διατηρήθηκε: Από τον Μάιο και μετά ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα άρχισε να υποχωρεί για να φτάσει στα τέλη του 2004 σε επίπεδα χαμηλότερα εκείνων του 2003. Την ίδια περίοδο ο αντίστοιχος δείκτης στην Ευρωζώνη είχε πολύ μικρότερες απώλειες με αποτέλεσμα, τους τελευταίους μήνες του έτους, ο ελληνικός Δείκτης Οικονομικού Κλίματος να κινείται σε επίπεδα χαμηλότερα του αντίστοιχου της Ευρωζώνης.

Η μεταστροφή του κλίματος ήταν σ' ένα βαθμό αναμενόμενη, καθώς μια περίοδος έντονα ανερχόμενων προσδοκιών, που στηρίζεται κυρίως σε «ψυχολογικούς» παράγοντες, δεν μπορεί να διατηρηθεί επί πολύ και, στο βραχύ τουλάχιστον

διάστημα, όταν δεν υπάρχει χρόνος για την ικανοποίηση των υψηλών προσδοκιών που είχαν δημιουργηθεί, ακολουθείται από μια περίοδο σκεπτικισμού και απαισιοδοξίας.

Ωστόσο, η μετάπτωση του οικονομικού κλίματος που περιγράφεται παραπάνω φαίνεται ότι εκτός από την επίδραση των ψυχολογικών παραγόντων θα πρέπει να αποδοθεί και στην βραδύτερη πορεία κρίσιμων πραγματικών μεγεθών που το επηρέασαν αρνητικά. Όπως εκτιμά σχετικώς η Τράπεζα της Ελλάδος, η οικονομική δραστηριότητα στη χώρα άρχισε να επιβραδύνεται από το δεύτερο εξάμηνο του 2004, εκτίμηση που επιβεβαιώνεται και από την πορεία αρκετών βραχυχρόνιων δεικτών. Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας συντέινε ασφαλώς στον περιορισμό της αισιοδοξίας και την υποχώρηση του κλίματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Βραχυχρόνιοι Δείκτες

	Δείκτες Οικονομικού Κλίματος ¹		Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών ²			
	Ε.Ε-25	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιανικό Εμπόριο	Υπηρεσίες
2000	114,5	122,0	109,7	139,0	108,4	124,0
2001	101,1	107,1	105,1	131,9	100,2	100,9
2002	95,3	98,8	104,5	131,6	101,6	78,2
2003	94,1	93,1	100,9	132,7	110,5	84,0
2004	102,7	102,5	102,6	96,1	113,9	95,5
Ιανουάριος	100,8	108,8	105,6	122,9	116,4	103,3
Φεβρουάριος	101,1	104,5	106,0	122,9	113,1	98,9
Μάρτιος	101,2	112,3	108,7	118,0	122,3	96,2
Απρίλιος	102,2	115,5	110,3	116,8	118,3	100,5
Μάιος	103,3	110,7	110,0	111,9	119,6	102,5
Ιούνιος	102,8	106,9	104,6	105,8	118,0	103,3
Ιούλιος	102,6	101,8	98,9	92,5	112,1	102,3
Αύγουστος	103,8	97,4	:	:	:	:
Σεπτέμβριος	103,8	93,8	97,9	66,9	115,1	88,5
Οκτώβριος	104,6	94,6	97,5	75,4	110,7	86,9
Νοέμβριος	103,6	92,2	95,5	64,5	106,2	85,7
Δεκέμβριος	103,1	91,5	94,1	59,6	101,3	82,8
2005						
Ιανουάριος	103,2	94,2	95,6	69,3	109,8	93,3
Φεβρουάριος	102,1	92,3	98,4	62,0	101,4	90,9
Μάρτιος	99,7	90,0	96,1	59,6	107,0	93,8

1. Εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία

2. Χωρίς εποχική εξομάλυνση. Δεν λαμβάνεται υπόψη τιμή για τον Αύγουστο, όταν δεν διεξάγεται Έρευνα Οικονομικής Συγκυρίας

Πηγή: European Commission, DG Ecfm και IOBE

Η έξαρση των προσδοκιών στις αρχές του χρόνου, αλλά και η υποχώρηση που ακολούθησε διαφοροποιήθηκαν σε ένταση στους επιμέρους τομείς της οικονομίας και ήταν ιδιαίτερα εμφανείς στις κατασκευές. Στον τομέα αυτό ο σχετικός Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών που το α' εξάμηνο του 2004 ήταν 116,4 μονάδες, κατά μέσο όρο, περιορίστηκε στο δεύτερο εξάμηνο στις 73,7 μονάδες, μείωση της τάξης του 37%. Από τις επιμέρους απαντήσεις των κατασκευαστικών επιχειρήσεων προκύπτει ότι η μεγάλη πτώση του δείκτη οφείλεται στις αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση και στις δυσμενείς εκτιμήσεις τους για τα έργα προς εκτέλεση που έχουν στο πρόγραμμα τους. Είναι βέβαια φανερό ότι η έντονη μεταστροφή του κλίματος στις κατασκευές οφείλεται στην περαίωση των μεγάλων ολυμπιακών έργων.

Μεταστροφή του κλίματος, μικρότερης όμως έντασης, παρατηρείται και στη βιομηχανία, της οποίας η σχέση με τους Αγώνες ήταν μόνον έμμεση: το α' εξάμηνο του 2004 ο μέσος όρος του Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών ήταν 107,5 μονάδες και το δεύτερο περιορίστηκε στις 97 μονάδες. Οι απαντήσεις των βιομηχανιών καταδεικνύουν ότι κύριος λόγος της υποχώρησης του δείκτη είναι η διαφαινόμενη βαθμιαία αποδυνάμωση της ζήτησης.

Λιγότερο τέλος από τους άλλους δυο τομείς επηρεάστηκε το λιανικό εμπόριο, όπου ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών από 117,9 μονάδες το α' εξάμηνο περιορίστηκε στις 109,8 στο δεύτερο.

Εξελίξεις το 2005

Τους πρώτους μήνες του 2005 το κλίμα παραμένει διστακτικό, υπάρχουν ωστόσο ενδείξεις ότι ανακόπεται κάπως η ταχεία πτώση που χαρακτήρισε τους τελευταίους μήνες του προηγούμενου χρόνου. Κατά μέσο όρο του α' τριμήνου του 2005 ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 92,2 μονάδες, ελαφρώς μειωμένος έναντι του δ' τριμήνου του 2004, σημαντικά όμως κατώτερος σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2004, όταν η τιμή του είχε φτάσει τις 108,5 μονάδες.

Αναλυτικότερα το κλίμα στους παραγωγικούς τομείς παρουσιάζει το α' τρίμηνο του 2005 τις ακόλουθες εξελίξεις:

Στη βιομηχανία ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών σημείωσε άνοδο τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο και υποχώρησε ελαφρά τον Μάρτιο. Συνολικά πάντως στο α' τρίμηνο του 2005 ο δείκτης είναι ελαφρώς ενισχυμένος έναντι του, πολύ χαμηλού, δ' τριμήνου του 2004.

Στις κατασκευές, όπου το κλίμα έχει υποστεί καθίζηση μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, οι εκτιμήσεις και οι προσδοκίες των επιχειρήσεων παραμένουν ιδιαίτερα συγκρατημένες και το 2005 και ο σχετικός δείκτης, μετά από παροδική βελτίωση τον Ιανουάριο, μειώθηκε εκ νέου τους δυο επόμενους μήνες.

Στο λιανικό εμπόριο, που το 2004 επηρεάστηκε λιγότερο από τους άλλους τομείς, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών το α' τρίμηνο του 2005 παρουσιάζει διακυμάνσεις με άνοδο τον πρώτο μήνα, υποχώρηση τον Φεβρουάριο και ελαφρά ανάκαμψη τον Μάρτιο.

Ανάλογη τέλος ήταν και η πορεία του δείκτη στις υπηρεσίες, η βελτίωση όμως είναι σαφέστερη εδώ σε σχέση με τα, πολύ χαμηλά, επίπεδα του τελευταίου τριμήνου του 2004.

Σε σύγκριση με τις εξελίξεις στην Ε.Ε. το κλίμα στην Ελλάδα εξακολουθεί και τους πρώτους μήνες του 2005 να είναι αισθητά δυσμενέστερο, καθώς ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος παραμένει σημαντικά κατώτερος από εκείνον της Ε.Ε.-25 και της Ευρωζώνης.

2.2 Η Οικονομική Πολιτική

Όπως φαίνεται από την πορεία των δεικτών που αναλύονται παραπάνω, η κυβερνητική αλλαγή του Μαρτίου τροφοδότησε αυξημένες προσδοκίες, οι οποίες σε συνδυασμό με τους τότε επικείμενους Αγώνες δημιούργησε ένα θετικό κλίμα στην οικονομία. Από την άλλη πλευρά βεβαίως παρέμειναν οι αβεβαιότητες για τις μακροχρόνιες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και για την ικανότητα της να συντηρήσει υψηλούς ρυθμούς ανόδου στο άμεσο μέλλον, όταν θα έχουν αποδυναμωθεί συγκυριακοί παράγοντες που στήριζαν την ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια.

Η κατάσταση αυτή επέβαλε μια διπλή πρόκληση για την οικονομική πολιτική της νέας Κυβέρνησης: Αφενός να ανταποκριθεί άμεσα στις αυξημένες προσδοκίες για να συντηρήσει βραχυχρόνια το θετικό κλίμα και, αφετέρου, να δώσει σαφή μηνύματα ότι είναι αποφασισμένη να αντιμετωπίσει χρόνια, διαρθρωτικά προβλήματα που δυσχεραίνουν την αναπτυξιακή πορεία.

Θα πρέπει βεβαίως να σημειωθεί ότι η οικονομική πολιτική επηρεάζει το οικονομικό κλίμα βραχυχρόνια, άμεσα, και μακροχρόνια, έμμεσα. Στην πρώτη φάση, όταν εξαγγέλλεται, επιδρά άμεσα καλλιεργώντας θετικές προσδοκίες, ή αντίστροφα, ανάλογα με το πώς προσλαμβάνονται από τις ε-

πικειρήσεις οι συγκεκριμένες εξαγγελίες. Η σημαντικότερη όμως επίπτωση στο κλίμα είναι έμμεση και μεσοπρόθεσμη, όταν αρχίζουν να εφαρμόζονται οι οικονομικές εξαγγελίες, παράγοντας συγκεκριμένα αποτελέσματα, τα οποία επηρεάζουν την λειτουργία της οικονομίας και τις συγκεκριμένες παραμέτρους που καθορίζουν τις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Η συνολική εικόνα που προκύπτει από την οικονομική πολιτική της νέας Κυβέρνησης δίνει το στίγμα μιας ηπιότερης πολιτικής στον δημοσιονομικό τομέα και τολμηρότερης στον τομέα των αναπτυξιακών επιλογών. Προς το παρόν πάντως φαίνεται ότι η άμεση βραχυχρόνια επίπτωση αυτής της πολιτικής ήταν ουδέτερη και οι αποφάσεις δεν ήταν αρκετές για να συντηρήσουν το θετικό κλίμα, το οποίο άρχισε να μεταστρέφεται. Σε δεύτερη φάση, όταν αρχίσει να υλοποιείται η εξαγγελθείσα οικονομική πολιτική, χωρίς παρεκκλίσεις και με προσέγγιση των στόχων που έχει θέσει, τότε είναι πιθανόν να δράσει θετικά, βελτιώνοντας κρίσιμα μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, όπως το δημόσιο έλλειμμα, το φορολογικό βάρος και τις επενδύσεις.

Η Δημοσιονομική Προσαρμογή και τα Μέτρα του Μαρτίου 2005

Το κύριο ζήτημα που έπρεπε να αντιμετωπίσει η οικονομική πολιτική της νέας Κυβέρνησης ήταν το δημοσιονομικό, το οποίο προσέλαβε εκρηκτικές διαστάσεις μετά την δημοσιονομική απογραφή που πραγματοποιήθηκε, η οποία ανέδειξε δυο καίρια ζητήματα: Πρώτον, την προβληματική δημοσιονομική κατάσταση της χώρας και δεύτερον, την βραδύτητα της δημοσιονομικής προσαρμογής των τελευταίων ετών. Τα προβλήματα αυτά υπήρχαν και πριν την απογραφή και επισημαίνονταν μονότονα τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους διεθνείς οργανισμούς, όσο και από την Τράπεζα της Ελλάδος, το IOBE και τις Ετήσιες Εκθέσεις του ΣΕΒ των τελευταίων ετών. Όμως η ταχεία οικονομική ανάπτυξη και η λογιστική απεικόνιση των ελλειμμάτων, συνέβαλαν στην εμφάνιση μιας εικόνας που, χωρίς να συγκαλύπτει τις δημοσιονομικές ανισορροπίες, δημιουργούσε κάποιο εφησυχασμό. Μετά την απογραφή όμως, είναι πλέον γενικά αποδεκτό ότι το δημοσιονομικό είναι μείζον πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας και απόλυτη προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις οδηγούσαν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι η δημοσιονομική πολιτική του 2005 θα έπρεπε να διαφοροποιηθεί από εκείνη των προηγούμενων ετών εγκαινιάζοντας μια πορεία δραστικού περιορισμού των δαπανών. Σ' αυτό άλλωστε συνηγορούσαν όχι μόνο η απογραφή αλλά

και οι μεγάλες υπερβάσεις που παρατηρούνται στον Προϋπολογισμό του 2004, οι οποίες διέυρυναν σημαντικά το ύψος των δαπανών.

Αυτό δεν φαίνεται ότι επιτυγχάνεται με τον Προϋπολογισμό του 2005, ο οποίος προσπαθώντας να εξισορροπήσει τα μεγάλα διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές προτεραιότητες της νέας Κυβέρνησης, κατέληξε σ' έναν Προϋπολογισμό «ήπιας προσαρμογής», ο οποίος προέβλεπε: α) Μικρή μόνο αύξηση (1,1%) των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού, η οποία θα στηριχθεί κυρίως στη προβλεπόμενη μείωση των δαπανών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά 16,1%. β) Αύξηση των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού κατά 4,8% και των πρωτογενών δαπανών (συνολικές δαπάνες του Τ.Π χωρίς τους τόκους) κατά 5,3%. γ) Αύξηση των εσόδων κατά 7,7% και περιορισμό του ελλείμματος της Κεντρικής Κυβέρνησης ως ποσοστού του ΑΕΠ στο 4,8% έναντι εκτιμώμενου 6,9% το 2004.

Με βάση τα παραπάνω μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι η νέα δημοσιονομική πολιτική που αποτυπώνεται στον Προϋπολογισμό του 2005 συνιστά μεν βελτίωση έναντι των προηγούμενων, η οποία όμως είναι εφικτή λόγω της συγκυρίας που επιτρέπει τη μεγάλη μείωση των επενδυτικών δαπανών του Δημοσίου, μετά τη μεγάλη έξαρση –και τις υπερβάσεις- που παρουσίασαν το 2004. Αντίθετα, στον τομέα κυρίως των πρωτογενών δαπανών η πρόοδος είναι διστακτική και περιορίζεται στην επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου τους. Συμπερασματικά, παρά τη βελτίωση, ο Προϋπολογισμός του 2005 δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στα προβλήματα που ανέδειξε με οξύτητα η δημοσιονομική απογραφή.

Ανάλογες επισημάνσεις περιλαμβάνονται στην απόφαση του Συμβουλίου της Ε.Ε. της 17ης Φεβρουαρίου 2005, με την οποία απευθύνεται σύσταση στην Ελλάδα, σύμφωνα με το Άρθρο 104, για τη λήψη μέτρων περιορισμού του χρέους. «Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στον Προϋπολογισμό του 2005 που ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή», αναφέρεται στην απόφαση, «αν εφαρμοσθούν πλήρως μπορεί να οδηγήσουν στον περιορισμό του ελλείμματος κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Αυτό αποτελεί μεν σημαντική βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, δεν αρκεί όμως για να περιορίσει το έλλειμμα κάτω του 3%. Εξάλλου, η προσαρμογή που απαιτείται μπορεί να είναι ακόμη μεγαλύτερη, καθώς υπάρχουν μεγάλες αβεβαιότητες τόσο για την τελική δημοσιονομική κατάσταση του 2004, όσο και για την πορεία της οικονομίας το 2005». Και η απόφαση συνιστά «αφενός αυστηρή και χωρίς παρεκκλίσεις εφαρμογή του Προϋπολογισμού του 2005, η οποία πρέπει να συνοδεύεται με μέτρα μόνιμου χαρακτήρα, που θα οδηγούν σε μείωση του ελλείμματος».

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2**Μεγέθη Κρατικού Προϋπολογισμού**

(μεταβολές)

	2004 Εξέλιξη	2004/2003	2005/2004
	Εκτίμηση 2004/ Προϋπολογισμός 2004	Εκτίμηση 2004/ Εκτέλεση 2003	Πρόβλεψη 2005/ Εκτίμηση 2004
Τακτικός προϋπολογισμός			
Έσοδα	-1,0	8,3	7,2
Φορολογικά έσοδα	-0,4	10,0	7,8
Μη φορολογικά και ΕΕ	-9,5	-12,7	-1,9
Επιστροφές φόρων (-)	13,6	5,0	4,0
Καθαρά έσοδα	-1,7	8,5	7,4
Πρωτογενείς δαπάνες			
Αποδοχές προσωπικού	5,4	10,8	5,9
Μισθοί ΔΥ	4,3	9,6	6,3
Ασφάλιση, περίθαλψη	11,8	16,1	14,5
Λειτουργικές και άλλες δαπάνες	19,6	26,5	-6,5
Αποδιδόμενοι πόροι (ΚΑΠ κ.λπ.)	5,2	7,8	9,6
Πρωτογενές πλεόνασμα ΤΠ	-44,2	-22,2	23,4
Τόκοι	-2,3	1,1	2,9
Σύνολο δαπανών ΤΠ	6,7	11,5	4,8
Έλλειμμα ΤΠ	317,2	45,7	-18,0
Χρεολύσια	5,6	-5,7	6,9
Εξοπλιστικά προγράμματα ΥΕΘΑ	137,2	82,2	-11,0
Πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων			
Έσοδα	-26,0	67,1	11,6
Δαπάνες	3,8	13,8	-16,1
Έλλειμμα ΠΔΕ	27,7	-0,9	-29,0
Γενικός κρατικός προϋπολογισμός			
Έσοδα	-3,9	11,2	7,7
Δαπάνες	6,2	11,9	1,1
Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης	80,0	14,4	-24,4

Πηγή: Εισηγητική Έκθεση, Προϋπολογισμός Οικονομικού Έτους 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3**Χρηματοδοτικές Ανάγκες Κεντρικής Κυβέρνησης 2005**

(εκατ. €)

	Προϋπολογισμός 2005
Καθαρό έλλειμμα	8 517
Εξοπλιστικά προγράμματα ΥΕΘΑ	1 600
Χρηματοδότηση στην κοινωνική ασφάλιση	450
Χρεολύσια	21 786
Σύνολο	32 353
Χρηματοδότηση ελλείμματος	
Δανεισμός εκτός ζώνης ευρώ	2 000
Δανεισμός σε ευρώ	30 353
Σύνολο	32 353

Πηγή: Εισηγητική Έκθεση, Προϋπολογισμός Οικονομικού Έτους 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4**Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού 12/μήνου 2003-2004**

(ποσά σε εκατ. € - Προσωρινά στοιχεία)

	Οικονομικό έτος 2003	Οικονομικό έτος 2004		Μεταβολή 12/μήνου 04/03	Ετήσια μεταβολή προϋπ/σμού (εκτιμήσεις)*
	12/μήνο	12/μήνο	Ετήσιες εκτιμήσεις πραγμ/σεων		

Τακτικός Προϋπολογισμός

1. Καθαρά έσοδα (α-β)	37 500	39 236	40 700	4,6%	8,5%
α. Τακτικά έσοδα	39 881	42 035	43 200	5,4%	8,3%
β. Επιστροφές φόρων	2 381	2 799	2 500	17,6%	5,0%
2. Δαπάνες (α+β)	40 735	45 471	45 414	11,6%	11,5%
α. Πρωτογενείς δαπάνες	31 319	36 005	35 891	15,0%	14,6%
β. Τόκοι	9 416	9 466	9 523	0,5%	1,1%

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

3. Έσοδα	1 823	3 082	3 047	69,0%	67,1%
4. Δαπάνες	8 435	9 515	9 600	12,8%	13,8%
5. Έλλειμμα ΚΠ	9 847	12 668	11 267	28,7%	

* Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στον Προϋπολογισμό του 2005

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Πορεία Εκτέλεσης, Αριθμός Δελτίου 12, Δεκέμβριος 2004

Ειδικότερα για την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών, τα πιο πρόσφατα στοιχεία επιβεβαιώνουν την ανησυχία ότι το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης του 2004 θα διαμορφωθεί τελικώς σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα από αυτά που εκτιμούσε ο Προϋπολογισμός του 2005, γεγονός που καθιστά επιτακτική τη λήψη πρόσφατων μέτρων. Σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (18.3.2005), το δημοσιονομικό έλλειμμα στην Ελλάδα το 2004 υπερβαίνει το 6%, τιμή η οποία, όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση, μπορεί να αναθεωρηθεί προς τα πάνω. Στην ίδια ανακοίνωση υπολογίζεται ότι το πρωτογενές πλεόνασμα ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσιάζει συνεχή μείωση από το 2001 για να μετατραπεί το 2004 σε έλλειμμα. Αυτό σημαίνει ότι για πρώτη φορά τα τέσσερα τελευταία χρόνια οι πρωτογενείς δαπάνες του Προϋπολογισμού (δηλαδή δαπάνες χωρίς τα χρεολύσια) υπερέβησαν τα έσοδα.

Όλα τα παραπάνω καθιστούν πλέον αναγκαία την επιτάχυνση της δημοσιονομικής προσαρμογής με πρόσθετα μέτρα. Σ' αυτή την προσπάθεια που έχει στόχο την επιτάχυνση της ανόδου των εσόδων και τον περιορισμό της ανόδου των δαπανών εντάσσονται τα μέτρα του Μαρτίου 2005, κυρίως η κατά μια ποσοστιαία μονάδα αύξηση του ΦΠΑ. Εκτιμάται ότι τα μέ-

τρα αυτά ήταν αναπόφευκτα και ίσως με τις λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία. Για να είναι όμως αποτελεσματικά τα μέτρα πρέπει να εντάσσονται σ' ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής. Ένα τέτοιο πρόγραμμα μπορεί να αποδώσει αν επικεντρωθεί στο κύριο πρόβλημα των πρωτογενών δαπανών. Γιατί αν δεν αντιμετωπισθεί αυτό το πρόβλημα, όποια προσαρμογή και αν επιτευχθεί μέσω αυξήσεως των εσόδων θα είναι ασαφής και θα υπόκειται στις διακυμάνσεις της συγκυρίας.

Στην συγκράτηση των δημοσίων δαπανών αναμφισβήτητα συμβάλει ο περιορισμός της σπατάλης. Αλλά δεν αρκεί. Για να υπάρξει βιώσιμη λύση χρειάζεται να αντιμετωπισθεί συνολικά το πρόβλημα των καταναλωτικών δαπανών του δημοσίου, με μείωση του μεγέθους του δημόσιου τομέα. Στο ζήτημα αυτό καθοριστική θα είναι η πολιτική προσλήψεων που θα ακολουθηθεί, δεδομένου ότι οι δαπάνες για μισθούς αντιπροσωπεύουν τον κύριο όγκο των πρωτογενών δαπανών του δημοσίου. Ο κεντρικός ρόλος των δαπανών στην παρούσα συγκυρία γίνεται ακόμη σημαντικότερος, αν ληφθεί υπόψη η μείωση των φόρων που έχει ήδη εξαγγελθεί, η οποία σε πρώτη φάση μπορεί να έχει επιπτώσεις στα έσοδα, οι οποίες θα πρέπει να αντισταθμισθούν με περιορισμό των δαπανών.

Η Φορολογική Πολιτική

Οι βασικές κατευθύνσεις της φορολογικής πολιτικής περιγράφονται στον Προϋπολογισμό του 2005 και αναλυτικότερα στον νέο φορολογικό νόμο, ο οποίος εισάγει μια σειρά ρυθμίσεις, όπως:

- ▶ Αύξηση του αφορολογήτου ορίου και ειδικότερες προβλέψεις για κατηγορίες φορολογουμένων.
- ▶ Σταδιακή μείωση τα επόμενα τρία χρόνια των συντελεστών φορολογίας των επιχειρήσεων. Για τις Α.Ε. και Ε.Π.Ε. ο συντελεστής από 35% περιορίζεται σε 32% το 2005, 29% το 2006 και 25% το 2007.
- ▶ Καθιέρωση ειδικού προαιρετικού τρόπου περαίωσης των υποβαλλομένων δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, ΦΠΑ και λοιπών φορολογιών.
- ▶ Μείωση κατά 50% του συντελεστή προκαταβολής φόρου για νέες επιχειρήσεις στα τρία πρώτα χρόνια της λειτουργίας τους.
- ▶ Δυνατότητα έκπτωσης από τα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων επιπλέον ποσοστού 50% των δαπανών επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας.
- ▶ Φορολογικά κίνητρα με στόχο την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για τη συγχώνευση μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η φορολογική πολιτική που υλοποιείται με το νόμο αυτό εντάσσεται στη γενικότερη προσπάθεια της Κυβέρνησης να εξισορροπήσει τις πολιτικές επιλογές της με τις δημοσιονομικές δυνατότητες της χώρας, όπως αυτές προέκυψαν από την απογραφή. Έτσι, οι μειώσεις των φόρων, τουλάχιστον για το 2005, διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα για να περιορισθεί στο ελάχιστο η πιθανή άμεση απώλεια εσόδων που μπορεί να προκύψει το πρώτο διάστημα.

Θα μπορούσε βέβαια να υποστηριχθεί ότι τα παραπάνω δεν συνιστούν τολμηρή αλλαγή πλεύσης της φορολογικής πολιτικής προς πιο αναπτυξιακές κατευθύνσεις. Υπό τις παρούσες συνθήκες όμως και με βάση τους συγκεκριμένους δημοσιονομικούς περιορισμούς, φαίνεται ότι επιτυγχάνεται το εφικτό: Η βελτίωση κάποιων πλευρών της φορολογικής πολιτικής, χωρίς να υπονομεύεται η προσπάθεια για περιορισμό των ελλειμμάτων και του χρέους. Έτσι, εκτιμάται κατ' αρχήν ότι οι επιπτώσεις της φορολογικής πολιτικής στην οικονομική δραστηριότητα μπορεί να είναι θετικές, χωρίς βέβαια να μπορεί να υπολογισθεί η ποσοτική διάσταση των επιπτώσεων αυτών και η διάχυση τους στο χρόνο.

Το στοιχείο που συνηγορεί στην εκτίμηση αυτή είναι: Η βαθμιαία μείωση των συντελεστών φορολογίας των επιχειρή-

σεων, η οποία ενδέχεται να ενισχύσει την επενδυτική δραστηριότητα. Θα πρέπει βέβαια να σημειωθούν δυο στοιχεία: *πρώτον*, η όποια επίπτωση στις επενδύσεις θα γίνει αισθητή μετά το 2005 και *δευτέρον*, η μείωση των συντελεστών μπορεί να δράσει θετικά μόνο αν συνοδεύεται από παράλληλη βελτίωση παραγόντων που επηρεάζουν τις επενδύσεις, συχνά εντονότερα απ' ότι η φορολογία. Στην ίδια κατεύθυνση αναμένεται να δράσουν και άλλες ρυθμίσεις όπως αυτή για τις συγχωνεύσεις και η μείωση του συντελεστή προκαταβολής φόρου για τις νέες επιχειρήσεις.

Το θέμα πάντως της μεταρρύθμισης του φορολογικού συστήματος παραμένει ανοικτό και μετά τις θετικές παρεμβάσεις που επιχειρήθηκαν με το φορολογικό νόμο. Οι αποσπασματικές αλλαγές μπορεί μεν να έχουν θετικές επιπτώσεις αλλά, προστιθέμενες σ' ένα πυκνό πλέγμα, αντικρουόμενων ρυθμίσεων, συχνά ακυρώνονται. Εκείνο που χρειάζεται είναι ένα μεσομακροπρόθεσμο πρόγραμμα φορολογικής πολιτικής, το οποίο: *πρώτον*, απλοποιεί το σύνολο της φορολογικής νομοθεσίας, *δευτέρον*, θέτει στόχους, *τρίτον* ορίζει με ακρίβεια τα μέσα που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών και ιεραρχεί προτεραιότητες. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να συνδέεται στενά και με την πορεία των δημοσίων δαπανών, εισάγοντας ασφαλιστικές δικλίδες, που θα εξασφαλίζουν την παράλληλη πορεία των δυο πλευρών του προϋπολογισμού, οι οποίες καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο στην άσκηση οικονομικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο.

Αναπτυξιακή Πολιτική

Με τον αναπτυξιακό νόμο που ψηφίσθηκε, δίνεται ένα σαφές στίγμα των επιδιώξεων της Κυβέρνησης στον τομέα της ανάπτυξης. Ο νόμος, όπως και οι προγενέστεροι, επιδιώκει την ενίσχυση των επενδύσεων με τη θέσπιση κινήτρων και επιχορηγήσεων. Σε σύγκριση όμως με τα όσα ίσχυαν ως σήμερα εισάγονται ορισμένες βασικές αλλαγές, οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- ▶ Οι ήδη υφιστάμενες μονάδες δικαιούνται τώρα κεφαλαιακών ενισχύσεων, όπως και οι νέες επενδύσεις.
- ▶ Προστίθενται στο φάσμα των επιλέξιμων επενδύσεων νέες δραστηριότητες, όπως οι εμπορευματικοί σταθμοί, οι υποδομές αποθήκευσης, οι ευρωζωνικές δικτυακές υποδομές κ.λπ.
- ▶ Επιχορηγούνται απευθείας οι θέσεις απασχόλησης που δημιουργεί μια επένδυση.
- ▶ Παρέχεται η δυνατότητα πρόσθετης ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- ▶ Αυξάνονται τα κίνητρα για τις τουριστικές επενδύσεις, α-

πελευθερώνεται το ανώτατο ύψος της επιχορήγησης για τις επενδύσεις εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών μονάδων και παρέχονται πρόσθετες ενισχύσεις σε επενδύσεις ίδρυσης ξενοδοχειακών μονάδων 4 ή 5 αστέρων, ή εκσυγχρονισμού παραδοσιακών.

- ▶ Η παρεχόμενη επιχορήγηση δεν συνδέεται πλέον με τις θέσεις εργασίας που δημιουργεί η επένδυση.
- ▶ Μειώνεται το ποσοστό της ελάχιστης απαιτούμενης ίδιας συμμετοχής από 40% στο 25%.

Οι παραπάνω αλλαγές εκφράζουν μια συγκεκριμένη αναπτυξιακή φιλοσοφία, η οποία αντανακλάται στις κύριες επιδιώξεις του νομοσχεδίου και μπορεί να συνοψισθεί στα ακόλουθα: τα κίνητρα και οι ενισχύσεις μπορούν να τονώσουν την επενδυτική δραστηριότητα στο σύνολό της. Αυτό όμως δεν αρκεί από μόνο του για να εξασφαλισθούν συνθήκες ταχείας ανάπτυξης. Για να γίνει αυτό πρέπει οι επενδύσεις να αντιμετωπισθούν όχι ως αυτοσκοπός, αλλά ως μέσο που θα επιταχύνει την άνοδο σε δραστηριότητες, οι οποίες θεωρείται ότι θα έχουν τη μέγιστη αναπτυξιακή επίπτωση στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας.

Με βάση τη λογική αυτή το νομοσχέδιο θέτει τις ακόλουθες αναπτυξιακές επιδιώξεις:

1^ο. Να επιταχύνει τις διαδικασίες εκσυγχρονισμού, καινοτομίας και αναδιάρθρωσης των μονάδων που ήδη λειτουργούν. Γι' αυτό καταργεί τη διάκριση ανάμεσα σε παλαιές και νέες μονάδες και ενισχύει τις επενδύσεις των υφιστάμενων μονάδων, που αφορούν την επέκταση, την αναδιάρθρωση και τον καινοτόμο εκσυγχρονισμό τους. Η επιλογή αυτή έχει μεγάλη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι οι επενδύσεις της κατηγορίας αυτής αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο ποσοστό του συνόλου των πραγματοποιούμενων επενδύσεων στη χώρα και είναι ο κύριος παράγων που συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Μέσω των επενδύσεων επέκτασης και εκσυγχρονισμού διευρύνεται ο πυρήνας των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που υπάρχουν ήδη, γεγονός που αυξάνει τις πιθανότητες να δράσει ο πυρήνας αυτός ως καταλύτης για το σύνολο της οικονομίας. Αν συνεπώς η ενίσχυση που παρέχει ο νόμος διευρύνει τον αριθμό των επιχειρήσεων που αποφασίζουν να επενδύσουν για την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό τους, τότε θα έχει επιτευχθεί ένα από τα προαπαιτούμενα ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης.

2^ο. Δεύτερη, σωστή, επιδίωξη του νόμου είναι να τονώσει την επενδυτική δραστηριότητα σε νέους τομείς, όπου υπάρχουν μεγάλες ευκαιρίες ανάπτυξης. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι οι τομείς που επιλέγονται αφορούν, σε μεγάλο βαθμό, υπηρεσίες με ιδιαίτερη σημασία σ' ένα διεθνοποιημένο

περιβάλλον, που μπορεί να εξασφαλίσει μεγάλες οικονομίες κλίμακος.

3^ο. Σαφής εξάλλου είναι η πρόθεση που εκδηλώνεται για την ανάπτυξη του τουρισμού και κυρίως για την ποιοτική του αναβάθμιση. Η πολιτική αυτή επιλογή εκφράζεται με τις στοχευμένες παρεμβάσεις σε κάποιες σημαντικές περιοχές της τουριστικής δραστηριότητας, οι οποίες αν αποδειχθούν αποτελεσματικές ενδέχεται να συμβάλουν στην επίτευξη υψηλότερων ρυθμών ανάπτυξης.

4^ο. Διακηρυγμένη επιδίωξη του νόμου είναι τέλος η μεγαλύτερη ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, από τις οποίες αναμένεται ουσιαστική συμβολή στην ανάπτυξη και κυρίως στην απασχόληση.

Η φιλοσοφία που προκύπτει από τα παραπάνω και διαπερνά ολόκληρο τον νόμο, τον καθιστά ισχυρό αναπτυξιακό εργαλείο. Αν τα κίνητρα και οι ενισχύσεις που προβλέπει αποδειχθούν τελικώς επαρκή για να τονώσουν την επενδυτική δραστηριότητα, τότε ο νόμος αυτός μπορεί να αποδειχθεί στο μέλλον ιδιαίτερα επωφελής για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Το κύριο συνεπώς ζητούμενο είναι να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα του νέου νόμου, η οποία όμως δεν εξαρτάται από τις επιλογές του ίδιου του νόμου, αλλά από μια σειρά άλλους παράγοντες. Άλλωστε, όπως έχει αποδειχθεί στο παρελθόν, κίνητρα και ενισχύσεις δεν αρκούν για να ενδυναμώσουν την επενδυτική δραστηριότητα, όσο γενναιόδωρα και αν είναι. Κι' αυτό διότι η επενδυτική απόφαση στηρίζεται στην αξιολόγηση πληθώρας παραγόντων, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται μεν οι έξωθεν ενισχύσεις, αλλά επικουρικά και όχι με πρωτεύουσα βαρύτητα. Όπως προκύπτει από τις Έρευνες Επενδύσεων στη Βιομηχανία που διεξάγει το ΙΟΒΕ, τα τελευταία 20 χρόνια, οι ισχυρότεροι παράγοντες που ωθούν τις επιχειρήσεις στην αύξηση των επενδύσεών τους είναι κατά σειρά σημαντικότητας οι ακόλουθοι: *πρώτον*, η προσδοκώμενη ζήτηση για τα προϊόντα τους, *δεύτερον*, οι τεχνολογικές εξελίξεις που δημιουργούν ανάγκες προσαρμογών, *τρίτον*, τα προσδοκώμενα κέρδη, το κόστος και η διαθεσιμότητα των κεφαλαίων. Τα κίνητρα που παρέχουν οι αναπτυξιακοί νόμοι θεωρούνται βεβαίως θετικό στοιχείο, καταλαμβάνουν όμως σταθερά την *τέταρτη* θέση.

Παράλληλα, έχει επισημανθεί από πολλές πλευρές η ύπαρξη αποτρεπτικών παραγόντων, οι οποίοι λειτουργούν αρνητικά κυρίως για τις νέες, εχώριες και ξένες, επενδύσεις. Στους παράγοντες αυτούς συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αναποτελεσματικότητα του θεσμικού περιβάλλοντος,

η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού, η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, το σύστημα αδειοδότησης και η γραφειοκρατία.

Συνεπώς, μια αναπτυξιακή πολιτική για να είναι αποτελεσματική πρέπει να καλύψει το σύνολο των παραγόντων που επηρεάζουν την επενδυτική απόφαση: να ενισχύσει τους θετικούς και να συμβάλει στην άρση των εμποδίων. Ο νέος αναπτυξιακός νόμος, σε συνδυασμό με τις φορολογικές ελαφρύνσεις, οι οποίες θα γίνουν ιδιαίτερα αισθητές μετά το 2005, αναμφισβήτητα ενισχύει τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά τις επενδύσεις. Η αποτελεσματικότητα του όμως μπορεί να περιορισθεί δραστικά αν παράλληλα δεν υπάρξουν ουσιαστικές βελτιώσεις στην κατεύθυνση της άρσης των εμποδίων της επενδυτικής δραστηριότητας.

III. Οι Επιδόσεις και οι Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας

3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις

Εξελίξεις το 2004

Η ελληνική οικονομία, συνεχίζοντας τις πολύ καλές επιδόσεις των τελευταίων ετών, αναπτύχθηκε με ταχείς ρυθμούς και το 2004. Συγκεκριμένα, με βάση τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός μεταβολής του **Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος** υπολογίζεται σε 4,2% (έναντι 4,7% το 2003), μέ-

γεθος που ξεπερνά όλες τις προβλέψεις που είχαν προηγουμένα διατυπωθεί.

Η ολοκλήρωση των Ολυμπιακών Αγώνων επέφερε επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία ωστόσο ήταν μικρότερη της αναμενόμενης καθώς τα κυριότερα μεγέθη διατήρησαν το δυναμισμό τους και κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2004. Έτσι, η Ελλάδα εξακολουθεί να παρουσιάζει έναν από τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρωζώνη και διπλάσιο του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου (γύρω στο 2%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1Α

Εγχώρια Δαπάνη και Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν – Εκτιμήσεις ΤτΕ

(σταθερές αγοραίες τιμές έτους 1995, ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

	2001	2002	2003	2004
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	4,3	3,8	4,7	4,2
Τελική Κατανάλωση	1,7	4,2	2,7	4,0
• Ιδιωτική Κατανάλωση	3,0	3,1	4,0	3,3
• Δημόσια Κατανάλωση	-3,2	8,3	-2,3	6,5
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	6,5	5,7	13,7	4,9
• Κατασκευές	6,9	3,7	10,9	4,0
• Εξοπλισμός	4,9	6,9	18,3	5,8
• Λοιπές	20,1	21,0	3,4	7,4
Αποθέματα και Στατιστικές Διαφορές (% του ΑΕΠ)	0,1	0,0	0,1	0,2
Τελική Ζήτηση	1,7	2,1	4,7	5,1
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-1,0	-7,7	1,0	10,0
• Εξαγωγές Αγαθών	-1,6	-7,1	4,2	-1,3
• Εξαγωγές Υπηρεσιών	-0,7	-8,1	-1,3	18,4
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-5,2	-2,9	4,8	8,2
• Εισαγωγές Αγαθών	-6,3	3,2	6,6	8,1
• Εισαγωγές Υπηρεσιών	-0,4	-26,5	-5,2	8,8

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος / Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Απρίλιος 2005, ΕΣΥΕ / Εθνικοί Λογαριασμοί, Μάρτιος 2005 (προσωρινά στοιχεία για τα έτη 2001-2004).

Η άνοδος του ΑΕΠ το 2004 οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην ισχυρή εγχώρια ζήτηση και ειδικά στην ταχεία άνοδο της κατανάλωσης. Αναλυτικότερα:

Η **ιδιωτική κατανάλωση** σημείωσε αύξηση της τάξης του 3,3% (4,0% το 2003), τροφοδοτούμενη από τη συνεχιζόμενη πολιτική των χαμηλών επιτοκίων και κυρίως από την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος όσον αφορά στους περιορισμούς δανεισμού ιδιωτών από τα μέσα του 2003. Πράγματι, η καταναλωτική πίστη εκτιμάται ότι αυξήθηκε κατά 37% το 2004, ενώ και τα στεγαστικά δάνεια σημείωσαν

αύξηση 28% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Τέλος, ο όγκος του λιανικού εμπορίου αυξήθηκε κατά 4,5%, ενώ οι αγορές επιβατικών αυτοκινήτων σημείωσαν άνοδο 15,7% (έναντι μείωσης 2,7% το 2003).

Σημαντική υπήρξε και η αύξηση της **δημόσιας κατανάλωσης** το 2004 κατά 6,5%, η οποία είχε μειωθεί κατά 2,3% το προηγούμενο έτος.

Ο ρυθμός αύξησης των **ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου** εμφανίζεται σημαντικά βραδύτερος έναντι

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1B

Εγχώρια Δαπάνη και Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν – Εκτιμήσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής

(σταθερές αγοραίες τιμές έτους 1995)

	2003	2004	2005	2006
Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές				
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	4,7	4,2	2,9	3,1
• Ιδιωτική Κατανάλωση	4,0	3,3	2,9	3,1
• Δημόσια Κατανάλωση	-2,3	6,5	1,9	1,3
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	13,7	4,9	3,1	3,8
• Εξοπλισμός	18,3	5,8	3,7	4,6
Αποθέματα και Στατιστικές Διαφορές (% του ΑΕΠ)	0,1	0,2	0,1	0,1
Τελική Ζήτηση	4,7	5,1	3,3	3,6
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	1,0	10,0	5,9	6,0
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	4,8	8,2	4,6	4,8
Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα	4,6	4,3	2,9	3,1
Απασχόληση	1,4	2,8	0,6	0,7
Αποδοχές Εργαζομένων κατά Κεφαλή	4,1	5,8	5,9	6,1
Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας	0,8	4,4	3,5	3,7
Πραγματικό Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας	-2,6	1,0	0,3	0,3
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	3,5	3,4	3,3	3,3
Αποπληθωριστής Ιδιωτικής Κατανάλωσης	3,4	2,9	3,1	3,1
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	3,4	3,0	3,2	3,2
Συμβολή στη μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ				
Εγχώρια Ζήτηση	5,8	4,6	3,1	3,4
Αποθέματα	0,4	0,1	-0,1	0,0
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-1,3	-0,5	-0,2	-0,2
Σε ποσοστό του ΑΕΠ				
Εμπορικό Ισοζύγιο	-16,7	-17,7	-17,5	-17,1
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-5,2	-6,1	-4,5	-4,4
Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	109,3	110,5	110,5	108,9
Σε ποσοστό				
Ανεργία (% του εργατικού δυναμικού)	9,7	10,3	10,5	10,3
Αποταμίευση Νοικοκυριών (ακαθάριστη αποταμίευση προς ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα)	14,0	13,7	13,0	12,6

Πηγή: European Commission, Economic Forecasts, Spring 2005

του ιδιαίτερα υψηλού ρυθμού του 2003 (4,9% έναντι 13,7%). Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα κυρίως της ολοκλήρωσης των έργων υποδομής των Ολυμπιακών Αγώνων και της ακόλουθης επιβράδυνσης της κατασκευαστικής δραστηριότητας το δεύτερο εξάμηνο του 2004. Σημαντική μείωση παρουσίασε και η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου, η οποία όμως ανέκαμψε στο τέλος του έτους. Συνολικά, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου συνέβαλαν κατά 1,3% στην αύξηση του ΑΕΠ.

Στο εξωτερικό ισοζύγιο, οι **εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών** αυξήθηκαν κατά 10% (έναντι μόλις 1% το 2003). Η άνοδος αυτή είναι αποτέλεσμα της μεγάλης αύξησης των εσόδων από ταξιδιωτικές υπηρεσίες, αλλά κυρίως της ισχυρής τροφοδότησης των εισπράξεων από τη ναυτιλία, η οποία εκμεταλλεύεται με τον καλύτερο τρόπο τη συνεχιζόμενη άνοδο του παγκόσμιου εμπορίου (ισχυρή ζήτηση από την Κίνα). Παράλληλα, ωστόσο, ο όγκος των εξαγωγών αγαθών σημείωσε μείωση το 2004 κατά 1,3%, επιβεβαιώνοντας ότι η ελληνική βιομηχανία έχει πρόβλημα ανταγωνιστικότητας διεθνώς. Από την άλλη πλευρά, σημαντικά ενισχυμένες εμφανίζονται και οι **εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών**, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 8,2% το 2004 (έναντι 4,8% το 2003).

Αποτέλεσμα των παραπάνω εξελίξεων ήταν η **τελική ζήτηση** να αυξηθεί με ρυθμό 5,1%, που αποτελεί και τον υψηλότερο της τελευταίας τετραετίας, ενώ τα αυξημένα έσοδα από τη ναυτιλία και τον τουρισμό συνέβαλαν στον περιορισμό του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και επομένως της αρνητικής συμβολής του στη διαμόρφωση του ΑΕΠ (-0,5%).

Από την πλευρά της προσφοράς, με βάση τα διαθέσιμα εθνικολογιστικά στοιχεία και τους βραχυχρόνιους δείκτες, φαίνεται ότι η άνοδος του προϊόντος προήλθε από την αύξηση της παραγωγικής δραστηριότητας α) στη γεωργία (έπειτα από τέσσερα χρόνια διαδοχικών μειώσεων), β) στο δευτερογενή τομέα και ειδικά στη μεταποίηση – κυρίως στα μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά και ενδιάμεσα αγαθά – και στην παραγωγή φυσικού αερίου, πρωταρχικά όμως γ) στις υπηρεσίες, όπου εντοπίζεται ισχυρή άνοδος στους κλάδους μεταφορών-επικοινωνιών, εμπορίου, ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και λοιπών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, η προσφορά δεν ακολούθησε με τον ίδιο ρυθμό την αύξηση της ζήτησης, με αποτέλεσμα τη διεύρυνση του «παραγωγικού κενού». Το γεγονός αυτό εκτιμάται ότι αντανάκλασε τη βραδύτητα υλοποίησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και τεχνολογικού εκσυγχρονισμού.

Προβλέψεις για το 2005

Η αύξηση του ΑΕΠ, η οποία εκτιμάται ότι υπερέβη το 4% το 2004, φαίνεται ότι έχει αρχίσει να επιβραδύνεται. Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι η επιβράδυνση άρχισε το β' εξάμηνο του 2004, ενώ ανάλογες ενδείξεις προκύπτουν τόσο από τους βραχυχρόνιους δείκτες, όσο και από τον σύνθετο Δείκτη Οικονομικού Κλίματος, που αναλύεται σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας Έκθεσης. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος το τελευταίο τρίμηνο του 2004, αλλά και το α' τρίμηνο του 2005, κινήθηκε σε επίπεδα αισθητά χαμηλότερα από τα αντίστοιχα του προηγούμενου έτους. Πρόσθετο στοιχείο που οδηγεί στην πρόβλεψη βραδύτερης πορείας τον επόμενο χρόνο είναι η υποχώρηση των πολύ υψηλών ρυθμών ανόδου των επενδύσεων, που καταγράφηκαν στην προ-Ολυμπιακή περίοδο, ενώ από την άλλη πλευρά δεν μπορεί να αποκλεισθεί και το ενδεχόμενο ελαφράς επιβράδυνσης της κατανάλωσης.

Με βάση τις ενδείξεις αυτές τόσο το ΥΠΟΙΟ και η Τράπεζα της Ελλάδος, όσο και οι διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν ότι η άνοδος του ΑΕΠ το 2005 θα είναι μεν σχετικά υψηλή, αλλά βραδύτερη από εκείνη του 2004. Οι εκτιμήσεις διαφέρουν ως προς το εύρος της επιβράδυνσης, στηρίζονται όμως σε μια κοινή αντίληψη: ότι η κατανάλωση θα διατηρήσει τον δυναμισμό της και συνεπώς η πορεία του ΑΕΠ το 2005 θα εξαρτηθεί κυρίως από την εξέλιξη των επενδύσεων. Έτσι, οι προβλέψεις που διατυπώνονται για την πορεία του ΑΕΠ το 2005 διαφοροποιούνται ανάλογα με την πρόβλεψη που υιοθετείται για τις επενδύσεις. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η δυσμενέστερη πρόβλεψη (ρυθμός ανάπτυξης 3%) είναι αυτή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και στηρίζεται στην εκτίμηση ότι η επιβράδυνση της ανόδου των επενδύσεων θα είναι ιδιαίτερα ταχεία (από 4,1% το 2004 σε 0,6% το 2005).

Το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Ανάλογες εκτιμήσεις περιλαμβάνονται στο αναθεωρημένο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας που υπεβλήθη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 21/3/05. Το πρόγραμμα εκτός από το βασικό σενάριο περιλαμβάνει και δυο εναλλακτικά για την πορεία της οικονομίας μέχρι το 2007, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τους αυξημένους κινδύνους που προέρχονται από τις αβεβαιότητες στο διεθνές περιβάλλον που αφορούν την ανάπτυξη της Ευρωζώνης, τις εξελίξεις των εξαγωγών, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τιμών πετρελαίου. Όλες αυτές οι αβεβαιότητες μεταφράζονται σε έντονη διαφοροποίηση των προβλέψεων για τις επενδύσεις, ενώ οι προβλέψεις για τα υπόλοιπα μεγέθη διατηρούνται στα ίδια περίπου επίπεδα και στα τρία σενάρια.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1

(μηνιαίοι ρυθμοί εκατοστιαίας μεταβολής, που έχουν αναχθεί σε ετήσια βάση)

Ο Σύνθετος Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας που Καταρτίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2**Σύγκριση Προβλέψεων για Επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για τα έτη 2004 – 2006**

(σταθερές αγοραίες τιμές 1995, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΟ			ΕΕ			ΔΝΤ			ΟΟΣΑ		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
ΑΕΠ	4,2	3,9	4,0	4,2	2,9	3,1	3,9	3,0	3,0	3,8	3,2	3,5
Τελική Εγχώρια Ζήτηση	4,2	3,1	3,3	5,1	3,3	3,6	4,3	2,9	2,9	4,4	3,1	3,6
Ιδιωτ. Κατανάλωση	3,3	3,4	3,4	3,3	2,9	3,1	2,9	4,4	3,7	3,7	3,4	3,5
Ακαθ. Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	4,9	4,1	5,6	4,9	3,1	3,8	4,1	0,6	1,8	5,7	3,1	5,3
Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας	4,4	3,0	2,3	4,4	3,5	3,7	3,2	3,3	3,0	:	:	:
Ανεργία (%)	:	10,5	9,8	10,3	10,5	10,3	8,9	8,8	8,8	9,1	8,9	8,7
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	3,4	3,8	3,4	3,4	3,3	3,3	3,2	3,1	3,0	3,0	3,4	3,6
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-6,1	-3,5	-2,8	-6,1	-4,5	-4,4	-5,5	-3,5	-3,5	-5,3	-3,5	-3,2
Ακαθ. Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	110,5	108,0	103,9	110,5	110,5	108,9	112	109	106	:	:	:

Πηγή: Επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας & ανάπτυξης 2004-2007 (αναθεωρημένο), ΥΠΟΙΟ, Μάρτιος 2005, European Economy, Economic Forecasts, Spring 2005, IMF Country Report No. 05/43, February 2005, OECD Economic Outlook, Vol. 2004/2 No 76 December 2004

Αναλυτικά:

Το βασικό σενάριο που προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης στην περιοχή του 3,9% στηρίζεται σε μικρή επιβράδυνση της ανόδου των επενδύσεων κατά το 2005 στο 4,1%. Η προγραμματιζόμενη μείωση του όγκου των δημόσιων επενδύσεων θεωρείται ότι μπορεί να αντισταθμιστεί με άνοδο των ιδιωτικών επενδύσεων με μοχλό ανάπτυξης αφενός τον νέο αναπτυξιακό και φορολογικό νόμο, αφετέρου την υλοποίηση αυτοχρηματοδοτούμενων έργων ή συμπράξεων δημόσιου / ιδιωτικού τομέα, ενώ η προσέλευση ξένων επενδυτών εκτιμάται ότι μπορεί να ενταθεί εντός του τρέχοντος έτους. Σταθερή παράμετρος ανάπτυξης παραμένει η ιδιωτική κατανάλωση –αν και θα επιβραδυνθεί στο 3,4%– και θα συνεχίσει να στηρίζει ισχυρή εγχώρια ζήτη-

ση, ενώ η δημόσια εκτιμάται ότι δεν μπορεί να ξεπεράσει το 1,5%. Η καταναλωτική πίστη, παρά την ενδεχόμενη αύξηση των χαμηλών επιτοκίων εντός του έτους, και η άνοδος (έστω και αν θα είναι μικρότερη του 2003) του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος συντηρούν την ιδιωτική κατανάλωση σε επίπεδα άνω του 3% ακόμα και στο δυσμενέστερο σενάριο. Σε ότι αφορά στον εξωτερικό τομέα, η αρνητική συμβολή στο ΑΕΠ μπορεί να περιοριστεί (ακόμα και να γίνει ουδέτερη-μηδενική), καθώς οι ευνοϊκές εξελίξεις ανάπτυξης που επισημαίνονται για το διεθνές περιβάλλον, η περαιτέρω στήριξη από την ναυτιλία, αλλά και ενδεχομένως η μετα-Ολυμπιακή κεφαλαιοποίηση ωφελιών στον Τουρισμό, μπορούν να οδηγήσουν τις εξαγωγές από ρυθμό 6% έως ακόμα και 7,8%. Από την άλλη, εκτιμάται ότι οι εισαγωγές θα κινηθούν από 3,7% έως 4,1%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3

Σύγκριση των Εναλλακτικών Σεναρίων Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία

(ετήσιες % μεταβολές)

	Σενάριο Βάσης			1ο Εναλλακτικό Σενάριο			2ο Εναλλακτικό Σενάριο		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007

A. Ζήτηση και Παραγωγή (σταθερές τιμές 1995)

ΑΕΠ	3,9	4,0	4,2	3,3	3,3	3,3	2,9	3,0	3,0
Ιδιωτική κατανάλωση	3,4	3,4	3,4	3,2	3,2	3,2	3,0	3,0	3,0
Δημόσια κατανάλωση	1,5	-0,3	-0,8	1,5	-1,2	-1,3	1,5	-1,5	-1,3
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	4,1	5,6	6,3	3,6	3,0	3,3	2,9	2,4	2,9
Συνολική εγχώρια ζήτηση	3,1	3,3	3,7	2,8	2,7	2,6	2,5	2,3	2,3
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,8	8,0	7,0	7,0	7,4	7,0	6,0	7,3	7,0
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	4,1	4,5	4,7	4,1	4,1	3,9	3,7	3,9	3,8

B. Τιμές

Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	3,2	3,0	2,7	3,1	2,9	2,7	3,1	2,9	2,7
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	3,8	3,4	3,0	3,5	3,2	3,0	3,4	3,1	2,9

Γ. Παραγωγικότητα, Εισόδημα και Απασχόληση

Παραγωγικότητα της εργασίας	2,3	2,5	2,6	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0
Πραγματική αύξηση κατά κεφαλή αμοιβών	2,1	1,7	2,0	2,2	1,7	1,9	2,2	1,7	1,9
Απασχόληση	1,5	1,5	1,6	1,2	1,1	1,2	0,9	1,0	1,0
Ποσοστό ανεργίας	10,5	9,8	8,9	10,8	10,3	9,8	11,0	10,8	10,4

Δ. Δημόσια Οικονομικά

Συνολικά έσοδα	10,3	9,3	8,5	9,3	8,3	7,9	8,9	7,8	7,4
Συνολικές δαπάνες	4,5	7,8	7,1	3,8	6,8	6,7	3,7	6,0	6,2
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-3,5	-2,8	-2,2	-3,6	-2,9	-2,4	-3,7	-2,9	-2,4
Χρέος γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	108,0	103,9	99,9	108,9	106,0	103,0	109,5	107,2	104,7

Πηγή: Επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης της Ελλάδας 2004-2007 (αναθεωρημένο), Μάρτιος 2005, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

Το πρώτο εναλλακτικό σενάριο που περιλαμβάνεται στο νέο ΠΣΑ περιορίζει τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στο 3,3% στην περίπτωση που η επενδυτική δραστηριότητα υποχωρήσει πάνω από μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 2004 και κινηθεί στο 3,6%. Το ενδεχόμενο αυτό δεν μπορεί να αποκλεισθεί: οι μέχρι στιγμής καταγεγραμμένες επενδυτικές προθέσεις εμφανίζονται μετριοπαθείς, ενώ από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας του ΙΟΒΕ στις αρχές του 2005, προκύπτει ότι το κλίμα παραμένει διστακτικό, κάτι που ενδεχομένως να σημαίνει ότι οι προσδοκίες για επιχειρηματικές επενδύσεις θα πρέπει να είναι πιο συγκρατημένες. Σε αυτό το μετριοπαθέστερο σενάριο ανάπτυξης, ο ρυθμός ανόδου της ιδιωτικής κατανάλωσης υποχωρεί στο 3,2%, ενώ η δημόσια διατηρείται στο 1,5%. Σε ό,τι αφορά τον εξωτερικό τομέα, οι εξαγωγές δεν αυξάνονται περισσότερο από 7% (σταθερά στο 4,1% οι εισαγωγές). Τέλος, στο δυσμενέστερο σενάριο, ο ρυθμός ανάπτυξης υποχωρεί κάτω του 3% (στο 2,9%), σε μία υπόθεση που θέλει τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου να βρίσκονται επίσης κάτω από το 3% και την ιδιωτική κατανάλωση να κινείται στην περιοχή του 3%.

Από όλες τις παραπάνω προβλέψεις προκύπτει ότι οι επενδύσεις θα μπορούσαν να στηρίξουν υψηλό ρυθμό ανάπτυ-

ξης το 2005 στην περίπτωση θετικών εξελίξεων στο εγχώριο και στο διεθνές περιβάλλον (τιμές πετρελαίου κτλ). Αν όμως αυτό δεν συμβεί και δεν ευοδωθούν οι πρωτοβουλίες για βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, τότε η επιβράδυνση των επενδύσεων μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης το τρέχον έτος.

3.2 Εξελίξεις στους Βασικούς Τομείς Δραστηριότητας

Γενικές Διαπιστώσεις

Το 2004 η ελληνική οικονομία παρουσίασε ταχύ ρυθμό ανόδου, βραδύτερο όμως σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Η επιβράδυνση προήλθε από ανάλογες εξελίξεις στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας, οι οποίοι αναπτύχθηκαν το 2004 βραδύτερα σε σχέση με το 2003. Η επιβράδυνση ήταν ιδιαίτερα εμφανής στον δευτερογενή τομέα, κυρίως λόγω υποχώρησης της κατασκευαστικής δραστηριότητας. Αντίθετα, η παραγωγή του πρωτογενούς τομέα, η οποία βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε συνεχή υποχώρηση, φαίνεται ότι αυξήθηκε με ταχύ ρυθμό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4

Σύνθεση Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας σε Βασικές Τιμές κατά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας

(εκατοστιαία συμμετοχή κάθε κλάδου στο σύνολο)

	2000	2001	2002	2003	2004
Γεωργία	7,3	7,0	7,1	6,7	6,4
Ορυχεία, λατομεία	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, νερό	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7
Μεταποίηση	12,0	11,9	11,6	11,5	11,4
Κατασκευές	7,5	8,4	8,2	8,8	8,6
Επιχειρηματικές υπηρεσίες	50,6	50,3	49,1	49,7	49,5
Μεταφορές, επικοινωνίες	8,8	8,4	8,6	8,5	9,0
Εμπόριο, ξενοδοχεία και εστιατόρια	20,2	20,6	19,6	20,3	19,6
Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	5,7	5,7	5,1	5,2	5,1
Λοιπές επιχ. υπηρεσίες	15,9	15,6	15,8	15,7	15,8
Δημόσια διοίκηση και κοινωνικές υπηρεσίες	20,1	20,1	21,4	20,9	21,9

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5**Σύνθεση της Απασχόλησης κατά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας**

(εκατοστιαία συμμετοχή κάθε κλάδου στο σύνολο)

	2000	2001	2002	2003
Γεωργία	17,3	16,8	16,2	15,5
Ορυχεία, λατομεία	0,4	0,4	0,4	0,3
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, νερό	1,1	1,0	1,0	1,1
Μεταποίηση	15,3	15,3	14,8	14,3
Κατασκευές	7,1	7,3	7,5	8,1
Επιχειρηματικές υπηρεσίες	36,2	36,5	37,1	37,6
Μεταφορές, επικοινωνίες	6,8	6,8	6,7	6,7
Εμπόριο, ξενοδοχεία και εστιατόρια	21,3	21,2	21,7	22,0
Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	2,4	2,4	2,3	2,4
Λοιπές επιχ. υπηρεσίες	5,7	6,1	6,4	6,5
Δημόσια διοίκηση και κοινωνικές υπηρεσίες	22,7	22,7	23,0	23,2

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005

Συνοπτικά, οι εξελίξεις στους κυριότερους τομείς της οικονομίας, όπως προκύπτουν από: α) εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, που βασίζονται σε προσωρινά εθνολογιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, β) ενδείξεις που προέρχονται από την εξέλιξη βραχυχρόνιων δεικτών, γ) αποτελέσματα ερευνών συγκυρίας του ΙΟΒΕ, ήταν οι ακόλουθες:

Αγροτικός Τομέας

Ύστερα από μια περίοδο συνεχούς υποχώρησης της παραγωγής του πρωτογενή τομέα, το κλίμα φαίνεται να αλλάζει το 2004 όταν η προστιθέμενη αξία του τομέα σε σταθερές τιμές του 1995 αυξάνεται κατά 10,8%, έναντι μείωσης της τάξεως του 4,2% το 2003. Στον *αγροτικό τομέα* ειδικότερα η αύξηση υπερέβη το 12%. Η εξέλιξη αυτή προήλθε κυρίως από την αύξηση της παραγωγής βασικών φυτικών προϊόντων όπως τα ροδάκινα, το ελαιόλαδο, το σκληρό σιτάρι και το βαμβάκι. Παράλληλα, στα προϊόντα ζωικής παραγωγής καταγράφεται οριακή άνοδος έναντι του 2003.

Η άνοδος της παραγωγής στη γεωργία το 2004 δεν μεταβάλλει ουσιαστικά την πορεία συρρίκνωσης του τομέα τα τελευταία χρόνια, η οποία αποτυπώνεται στη συνεχή υποχώρηση του ποσοστού της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας που αντιπροσωπεύει. Το ποσοστό αυτό μειώνεται διαρκώς και από 7,3% που ήταν το 2000 περιορίζεται στο

6,7% το 2003 και 6,4% το 2004.

Η μείωση του μεριδίου της γεωργίας στο ΑΕΠ ακολουθείται και από ανάλογη πορεία της γεωργικής απασχόλησης, η οποία υποχωρεί επίσης. Έτσι, η γεωργική απασχόληση, που το 1988 υπερέβαινε το 26,6% της συνολικής απασχόλησης, ήταν 16,2% το 2002 και περιορίστηκε ακόμη περισσότερο το 2003 –τελευταίο χρόνο για τον οποίο υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία– στο 15,5%.

Μεταποίηση

Μετά από τρία χρόνια συνεχούς υποχώρησης, ο όγκος της βιομηχανικής παραγωγής, όπως μετράται με τον Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής της ΕΣΥΕ, αυξήθηκε κατά 1,2%. Έξάλλου, ελαφρά άνοδο έναντι του 2003 παρουσιάζει και ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στον τομέα. Η άνοδος δεν ήταν ομοιόμορφη στη διάρκεια του χρόνου, καθώς η έντονη δραστηριότητα του α' εξαμήνου ακολουθείται από χαλάρωση το β' εξάμηνο. Αναλυτικά οι εξελίξεις στη μεταποίηση το 2004 παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 4 της παρούσας Έκθεσης, ενώ στο δεύτερο μέρος της Έκθεσης παρουσιάζονται οι χρηματοοικονομικές εξελίξεις στο σύνολο του δευτερογενούς τομέα, δηλαδή στη μεταποίηση, στα ορυχεία-λατομεία, στον ηλεκτρισμό-φυσικό αέριο-ύδρευση και στις κατασκευές.

Ορυχεία - Μεταλλεία - Λατομεία

Το 2004 η παραγωγή του τομέα Ορυχείων – Μεταλλείων - Λατομείων αυξήθηκε ελαφρά (0,3%), ενώ το 2003 είχε παρουσιάσει αισθητή πτώση (-5,25%). Η ανακοπή της πτώσης του προηγούμενου χρόνου οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση της παραγωγής άνθρακα, λιγνίτη, αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου, η οποία είχε υποχωρήσει σημαντικά το 2003. Αντίθετα, πτωτικά συνέχισε να κινείται η παραγωγή μεταλλούχων μεταλλευμάτων, αλλά με ρυθμό αισθητά βραδύτερο από το 2003 (-2,5% έναντι -22,7%).

Σε σχέση με το νέο έτος βάσης του δείκτη παραγωγής (2000), η παραγωγή άνθρακα και λιγνίτη εμφανίζει σωρευτική άνοδο 9,1%, η οποία εκτιμάται ότι τροφοδοτήθηκε από την αυξημένη ζήτηση που δημιουργούν οι λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ. Αντίθετα, η παραγωγή αργού πετρελαίου πα-

ρουσιάζει μεγάλη σωρευτική υποχώρηση, άνω του 40%. Το επίπεδο της παραγωγής μεταλλούχων μεταλλευμάτων ήταν το 2004 ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το έτος βάσης (2,8%) παρά τη μεγάλη πτώση του 2003, που οφείλεται στη διακοπή λειτουργίας των μεταλλείων της Χαλκιδικής, και την μικρότερη του 2004. Τέλος, σωρευτική άνοδο στην περίοδο 2000-2004 της τάξης του 12,7% παρουσιάζει η παραγωγή ορυκτών λατομικών υλών.

Ηλεκτρισμός - Φυσικό Αέριο - Νερό

Η παραγωγή του τομέα αυξήθηκε το 2004 για τρίτο συνεχή χρόνο. Η αύξηση, ωστόσο, του 2004 ήταν σημαντικά βραδύτερη και ο ρυθμός μεταβολής περιορίσθηκε από 5,8% το 2003 σε 1,4% το 2004. Άνοδο παρουσίασαν και οι δυο κλάδοι του τομέα το 2004: Ο ηλεκτρισμός-φυσικό αέριο 1,4%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6

Δείκτες Παραγωγής Ορυχείων, Μεταλλείων και Λατομείων

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003
Βιομηχανία	-1,8	0,8	0,3	1,2
Ορυχεία - Λατομεία	2,4	9,7	-5,2	0,3
Εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη	4,5	6,5	-3,4	1,6
Άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου	-25,9	-7,3	-24,5	3,0
Εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων	13,2	20,7	-22,7	-2,5
Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες	0,3	12,1	1,0	-0,7

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7

Δείκτες Παραγωγής Ηλεκτρισμού - Φυσικού Αερίου - Νερού

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003
Βιομηχανία	-1,8	0,8	0,3	1,2
Ηλεκτρισμός - Φυσικό Αέριο - Νερό	-0,1	1,8	5,8	1,4
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και φυσικού αερίου	-0,8	1,7	7,2	1,4
Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος	-0,9	1,5	6,8	0,8
Παραγωγή και διανομή φυσικού αερίου	0,4	4,7	13,2	9,9
Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού	4,4	2,8	-2,8	1,6

Πηγή: ΕΣΥΕ

και το νερό 1,6%, μετά από μείωση 2,8% το 2003. Θετικές είναι εξάλλου και οι μακροχρονιότερες τάσεις: το επίπεδο παραγωγής ηλεκτρισμού-φυσικού αερίου το 2004 είναι κατά 9,6% αυξημένο σε σχέση με το έτος-βάσης 2000. Η συνεχής άνοδος των τελευταίων ετών (με εξαίρεση το 2001) οφείλεται αφενός στην αυξημένη ζήτηση ηλεκτρισμού και αφετέρου στην συνεχή επέκταση του φυσικού αερίου σε νέες χρήσεις. Αυξημένο κατά 6% είναι, τέλος, το 2004 και το επίπεδο της παραγωγής νερού σε σχέση με το έτος βάσης.

Κατασκευές

Τα τελευταία χρόνια οι κατασκευές συνετέλεσαν σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και η σημασία τους στη διαμόρφωση των συνολικών εξελίξεων ενισχύθηκε. Η ανοδική πορεία που διήρκησε πάνω από μια δεκαετία κορυφώθηκε το 2003, όταν η προστιθέμενη αξία του κατασκευαστικού τομέα αυξήθηκε με ρυθμό 12,3%. Τον χρόνο εκείνο οι κατασκευές έφτασαν να παράγουν το 8,8% της συνολικής προστιθέμενης αξίας της ελληνικής οικονομίας έναντι ποσοστού 7,5% το 2000.

Η ταχεία άνοδος της κατασκευαστικής δραστηριότητας τα τελευταία χρόνια συνοδεύθηκε από αύξηση και της απασχόλησης στον τομέα με τη δημιουργία χιλιάδων νέων θέσεων εργασίας. Έτσι, οι απασχολούμενοι στις κατασκευές αντι-

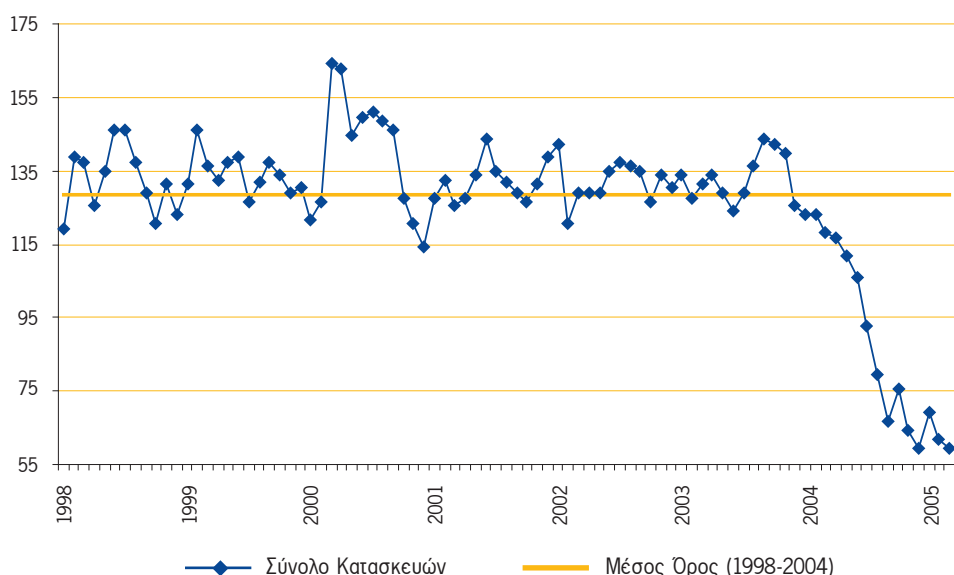
προσώπευαν το 2003 το 8,1% της συνολικής απασχόλησης, ενώ το 1995 το αντίστοιχο ποσοστό μόλις υπερέβαινε το 6,5%.

Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην ταχεία ανάπτυξη των κατασκευών ήταν: α) Η σημαντική άνοδος των επενδύσεων σε έργα υποδομής, που αφορούσαν άμεσα ή έμμεσα τους Ολυμπιακούς Αγώνες. β) Η ισχυρή ζήτηση κατοικιών μετά τη μείωση των επιτοκίων. γ) Η ταχεία αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων, ένα μεγάλο μέρος από τις οποίες κατευθύνεται στις κατασκευές.

Οι παράγοντες αυτοί μεταβάλλονται σταδιακά το 2004, καθώς αφενός ολοκληρώνονται τα έργα που σχετίζονται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες και αφετέρου σταθεροποιούνται τα επιτόκια. Αυτό οδηγεί στην επιβράδυνση της ανόδου των κατασκευών στο πρώτο εξάμηνο του 2004 και την υποχώρησή της στο δεύτερο εξάμηνο. Χαρακτηριστικές ενδείξεις για την οικοδομική δραστηριότητα προέρχονται από τις άδειες που εκδίδονται από τις πολεοδομίες της χώρας. Συγκεκριμένα: ο αριθμός των αδειών για τη συνολική οικοδομική δραστηριότητα υποχώρησε το 2004 κατά 1,3%, η οικοδομική επιφάνεια για την οποία εκδίδονται οι άδειες κατά 4,7% και ο όγκος των οικοδομών κατά 5,5%. Μείωση παρουσιάζει και η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα: οι άδειες που εκδόθηκαν μειώθηκαν κατά 1,4%, η επιφάνεια κατά 2,3% και ο όγκος κατά 3,4%. Με δεδομένη την υστέρηση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2

Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1990=100)*

* Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση

Πηγή: IOBE

που παρουσιάζεται μεταξύ έκδοσης της αδείας και πραγματοποίησης της οικοδομής προβλέπεται ότι η υποχώρηση των αδειών θα επηρεάσει αρνητικά την οικοδομική δραστηριότητα και το 2005.

Η πρόβλεψη αυτή ισχυροποιείται από τα αποτελέσματα των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας που διεξάγει το ΙΟΒΕ στις κατασκευές. Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στον τομέα, ο οποίος τα τελευταία χρόνια είχε φθάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα, άρχισε να μειώνεται όσο πλησίαζαν οι Αγώνες. Η μείωση ήταν πολύ εντονότερη μετά τους Αγώνες και στα τέλη του 2004 ο δείκτης φθάνει στην χαμηλότερη τιμή του όλων των ετών.

Με βάση τα παραπάνω εκτιμάται ότι συνολικά το 2004 η παραγωγή του τομέα των κατασκευών υποχώρησε, ενώ περιορίστηκαν και οι θέσεις εργασίας.

Στις αρχές του 2005 η απαισιοδοξία των κατασκευαστικών επιχειρήσεων περιορίζεται κάπως, αν και οι προβλέψεις παραμένουν σαφώς αρνητικές. Τον Μάρτιο, τελευταίο μήνα για τον οποίο υπάρχουν στοιχεία, οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις παραμένουν απαισιόδοξες και ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών μειώνεται εκ νέου. Η μείωση του δείκτη τροφοδοτείται από τις αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο του προγράμματος εργασιών τους προς

εκτέλεση. Σύμφωνα με το 70% του συνόλου το επίπεδο αυτό είναι κατώτερο του κανονικού. Εξάλλου, αρνητικές προβλέψεις διατυπώνονται και για την απασχόληση. Τέλος, οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας, με βάση το πρόγραμμα εργασιών, έχουν επίσης περιορισθεί στους 10 έναντι 14 που ήταν στις αρχές του 2004.

Υπηρεσίες

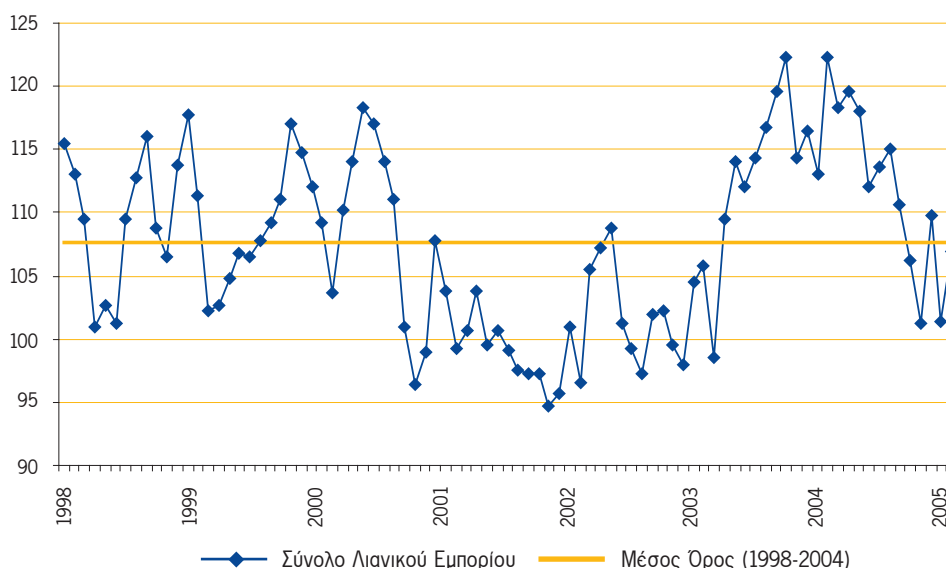
Ο τομέας των *υπηρεσιών* είναι ο σημαντικότερος της ελληνικής οικονομίας, με τη συμμετοχή του στην συνολική προστιθέμενη αξία να υπερβαίνει το 2004 το 70%. Εξάλλου, οι απασχολούμενοι στις υπηρεσίες αποτελούν το 60% του συνόλου των απασχολούμενων στην ελληνική οικονομία.

Οι υπηρεσίες κατανέμονται σε δυο βασικές κατηγορίες: 1^ο) Στις επιχειρηματικές υπηρεσίες που περιλαμβάνουν: Μεταφορές, Επικοινωνίες, Εμπόριο, Εστιατόρια, Ξενοδοχεία, Χρηματοπιστωτικές και λοιπές υπηρεσίες, 2^ο) Στις υπηρεσίες που συνδέονται κυρίως με τη λειτουργία του Κράτους και αφορούν τη δημόσια διοίκηση και τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Ειδικότερα, οι *επιχειρηματικές υπηρεσίες* παρουσιάζουν ταχεία άνοδο τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα η συμμετοχή τους στο ΑΕΠ να διευρύνεται συνεχώς. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3

Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1993=100)*

* Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις και το ύψος των αποθεμάτων
Πηγή: ΙΟΒΕ

της Τράπεζας της Ελλάδος, το μερίδιο των επιχειρηματικών υπηρεσιών στο σύνολο της οικονομίας είναι στην Ελλάδα το υψηλότερο στην Ε.Ε., μετά το Λουξεμβούργο, και η χώρα είναι «μεταξύ των περισσότερο εξειδικευμένων χωρών στον κλάδο των εστιατορίων και των ξενοδοχείων».¹

Το 2004 η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία των υπηρεσιών αυξήθηκε με ρυθμό ελαφρώς βραδύτερο εκείνου του 2003 (4,9% έναντι 6%).

Αναλυτικότερα:

Η δραστηριότητα στο *λιανικό εμπόριο* παρουσίασε άνοδο, η οποία τροφοδοτήθηκε από την ισχυρή κατανάλωση. Και στον κλάδο όμως αυτό οι εξελίξεις διαφοροποιούνται μεταξύ των αρχών του χρόνου και του δευτέρου εξαμήνου, όταν η άνοδος φαίνεται ότι επιβραδύνεται. Έτσι, συνολικά για το 2004 ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο αυξάνει έναντι του 2003, στα τέλη όμως του χρόνου και τις αρχές του 2005 ο δείκτης κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα.

Στις υπόλοιπες επιχειρηματικές υπηρεσίες θα πρέπει να σημειωθεί άνοδος στις *μεταφορές-επικοινωνίες*, η οποία τροφοδοτείται από την συνεχώς διευρυνόμενη ζήτηση τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Σύμφωνα και με τα στοιχεία των Ερευνών Συγκυρίας του ΙΟΒΕ στις υπηρεσίες, η δραστηριότητα στον τομέα βελτιώθηκε το 2004 και ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών αυξήθηκε από 84 μονάδες το 2003 σε 95,5 μονάδες. Παρά τη βελτίωση ωστόσο, ένα σχετικά υψηλό ποσοστό επιχειρήσεων εξακολούθησε και το 2004 να θεωρεί ότι κύριος ανασχετικός παράγων της δραστηριότητάς τους ήταν η ανεπάρκεια της ζήτησης. Το ποσοστό αυτό ήταν ιδιαίτερα υψηλό στους δυο κλάδους που συνδέονται με τον τουρισμό, τα εστιατόρια-ξενοδοχεία και τα ταξιδιωτικά πρακτορεία. Το στοιχείο αυτό ενισχύει την εκτίμηση που προκύπτει από τις μειωμένες αφίξεις και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, παρά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, η τουριστική κίνηση μειώθηκε το 2004.

3.3 Απασχόληση και Ανεργία

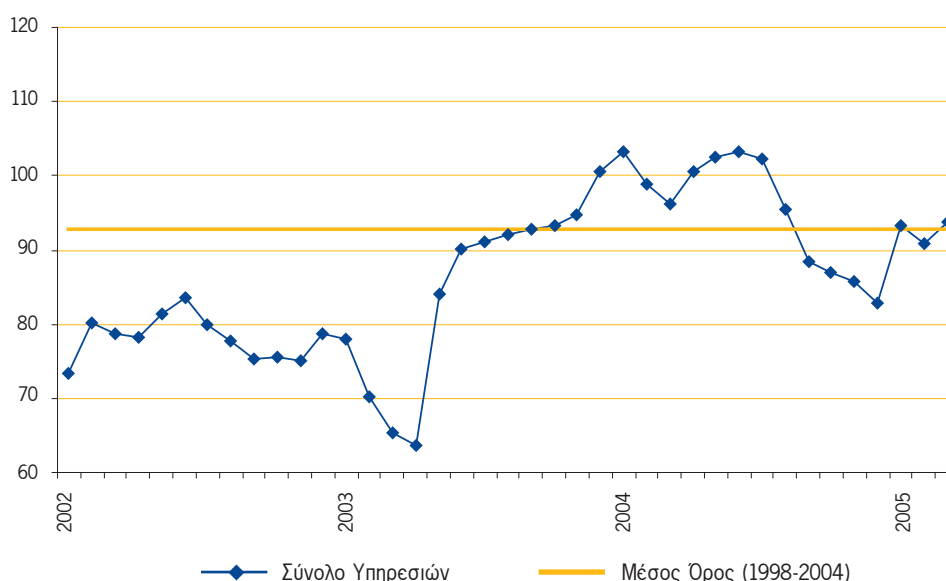
Απασχόληση

Η πορεία της απασχόλησης το 2004 δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί με ακρίβεια και κυρίως να συγκριθεί με τα προηγούμενα χρόνια, καθώς η κύρια πηγή πληροφόρησης για την απασχόληση, η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ, αναθεωρήθηκε πρόσφατα με βάση νέο δείγμα.

Εμμέσως, από άλλες πηγές, φαίνεται ότι το 2004 η απασχό-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4

Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998=100)*

* Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τη ζήτηση

Πηγή: ΙΟΒΕ

1. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το Έτος 2004, Αθήνα 2005.

ληση παρουσίασε άνοδο σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι η άνοδος ήταν της τάξης του 2,8%, ενώ το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο την υπολογίζει σε 1%. Εξάλλου στο νέο Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης η άνοδος της απασχόλησης το 2004 εκτιμάται ότι ήταν 2,8%. Η Τράπεζα της Ελλάδος τέλος εκτιμά ότι το 2004 η απασχόληση συνέχισε να μειώνεται στο γεωργικό τομέα, παρέμεινε στάσιμη στην μεταποίηση, υποχώρησε στις κατασκευές ιδιαίτερα το β' εξάμηνο του χρόνου και αυξήθηκε στις υπηρεσίες.

Η εκτιμώμενη άνοδος της απασχόλησης το 2004 οφείλεται σε ένα βαθμό στους Ολυμπιακούς Αγώνες, οι οποίοι σε συνδυασμό με την ταχεία αύξηση του ΑΕΠ δημιούργησαν νέες θέσεις εργασίας σε πολλούς τομείς. Αύξηση της απασχόλησης υπολογίζεται ότι υπήρξε στους περισσότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, με βάση την Έρευνα Οικονομικής Συγκυρίας του ΙΟΒΕ, με εξαίρεση τις κατασκευές κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2004, όπου με την ολοκλήρωση πολλών δημόσιων έργων εμφανίζεται μείωση της παραγωγικής δραστηριότητας – και των μεσοπρόθεσμων προβλέψεων αυτής - και της απασχόλησης.

Ανεργία

Η αύξηση της απασχόλησης το 2004 συνοδεύθηκε από άνοδο του ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό με αποτέλεσμα η ανεργία να υποχωρήσει το β' και το γ' τρίμηνο του έτους στο 10,2% και 10,1% αντίστοιχα, για να αυξηθεί ελαφρά στο 10,4% το τελευταίο τρίμηνο του χρόνου. Κατά μέσο όρο του 2004 η ανεργία ήταν 10,5%, ποσοστό που ήταν από τα υψηλότερα στην Ευρωζώνη, όπου ο μέσος όρος διαμορφώθηκε στο 8,8%. Σχετικά με τη σύνθεση της ανεργίας το τελευταίο τρίμηνο του 2004 παρατηρούνται τα ακόλουθα:

1^ο. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας (20%) παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα 15-29 ετών και είναι χαμηλότερο στην ηλικία 45-64 ετών. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό ανεργίας των νέων είναι επίσης από τα υψηλότερα στην Ευρωζώνη όπου κατά μέσο όρο υπολογίζεται στο 16%.

2^ο. Οι γυναίκες εμφανίζουν πολύ μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας από τους άνδρες (16,1% έναντι 6,4%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8

Διάρθρωση της Αγοράς Εργασίας

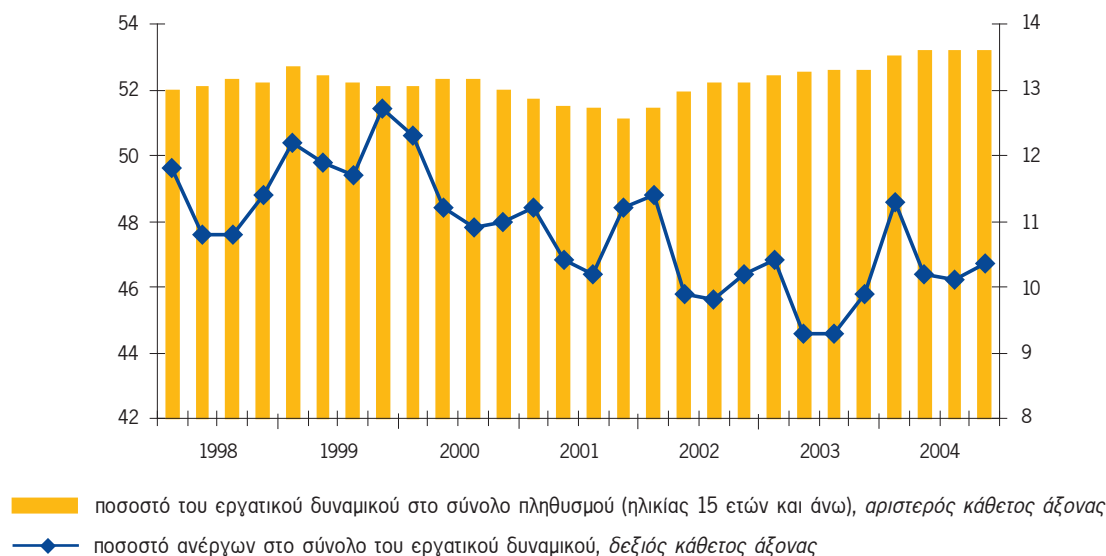
(χιλιάδες)

	Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω	Εργατικό δυναμικό						Μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός
		Σύνολο	ως (%) του πληθυσμού	Απασχολούμενοι	ως (%) του εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	ως (%) του εργατικού δυναμικού	
1998	8 680,4	4 525,8	52,2	4 017,9	88,8	507,9	11,2	4 154,6
1999	8 764,5	4 586,1	52,4	4 031,4	87,9	554,8	12,1	4 178,4
2000	8 839,9	4 612,0	52,2	4 088,5	88,7	523,5	11,4	4 227,9
2001	8 906,4	4 580,3	51,4	4 086,3	89,3	494,0	10,8	4 326,1
2002	8 964,3	4 656,0	51,9	4 175,8	89,7	480,3	10,3	4 308,3
2003	9 014,9	4 734,5	52,5	4 274,5	90,3	460,0	9,7	4 280,5
α' τρίμηνο 2004	9 044,8	4 792,9	53,0	4 249,1	88,7	543,8	11,3	4 251,9
β' τρίμηνο 2004	9 056,9	4 823,2	53,2	4 330,5	89,8	492,7	10,2	4 233,7
γ' τρίμηνο 2004	9 069,9	4 827,5	53,2	4 341,6	89,9	485,9	10,1	4 242,4
δ' τρίμηνο 2004	9 082,5	4 831,8	53,2	4 331,4	89,6	500,4	10,4	4 250,7
2004	9 063,5	4 818,9	53,1	4 313,2	89,5	505,7	10,5	4 244,7

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5

Εξέλιξη του Ποσοστού του Εργατικού Δυναμικού στο Σύνολο του Πληθυσμού και του Ποσοστού των Ανέργων στο Σύνολο του Εργατικού Δυναμικού ανά τρίμηνο

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

3^ο. Οι μακροχρόνια άνεργοι (άνεργοι δηλαδή πάνω από 12 μήνες) αντιπροσωπεύουν την πλειονότητα των ανέργων (55,7% του συνόλου).

3.4 Πληθωρισμός

Εξελίξεις το 2004

Κατά το 2004 ο μέσος πληθωρισμός της χώρας με βάση το Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κινήθηκε στο 2,9%, σημαντικά βελτιωμένος σε σχέση με το 2003 (3,5%), παρά το γεγονός ότι τους τρεις τελευταίους μήνες του έτους ξεπέρασε το 3%. Η βελτίωση αυτή ήταν αποτέλεσμα, καταρχήν, της υποχώρησης το 2004 των τιμών σε εποχικά είδη (νωπά οπωροκηπευτικά) κατά 11,9%, έναντι αντίστοιχης αύξησης 12% το 2003, λόγω και των ευνοϊκών καιρικών συνθηκών. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι ο Γενικός Δείκτης χωρίς τα οπωροκηπευτικά επιταχύνθηκε το 2004 με ρυθμό 3,5% έναντι 3,3% το 2003. Επιπροσθέτως, θετικά συνέβαλε και η μικρότερη επίδραση των υψηλών τιμών πετρελαίου, αφενός λόγω της μείωσης στο πρώτο τρίμηνο του 2004 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2003 και αφετέρου λόγω της ανατίμησης του ευρώ έναντι του δολαρίου.

Σε επίπεδο επιμέρους τομέων κατά τη διάρκεια του 2004,

συνέχισαν να υποχωρούν οι τιμές στις *Επικοινωνίες* (-4,3%), που αποτελούν τη μόνη ομάδα αγαθών & υπηρεσιών που εμφανίζει σταθερή μείωση την τελευταία τριετία λόγω του έντονου ανταγωνισμού, ενώ αυξήθηκαν οριακά στο 0,5% (έναντι 5% το 2003) οι τιμές στη *Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά*, όπου περιλαμβάνονται άλλωστε και τα οπωροκηπευτικά, συγκρατώντας τελικά τον δείκτη, αφού αποτελούν σχεδόν το 19% αυτού. Στις υπόλοιπες ομάδες σημειώνεται η διπλάσια αύξηση της τάξης του 4,1% στην *Ένδυση & Υπόδηση* (έναντι 2% το 2003), ενώ ταχύτερα κατά 0,3 με 0,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις αντίστοιχες αυξήσεις του 2003 κινήθηκαν τα *Αλκοολούχα ποτά*, η *Στέγαση*, η *Υγεία* και οι *Μεταφορές*. Αντίθετα, οι ρυθμοί ανόδου το 2004 στις υπόλοιπες κατηγορίες αγαθών / υπηρεσιών ήταν χαμηλότερες του 2003.

Ο Δείκτης Τιμών Χονδρικής, που αποτελεί πρόδρομο δείκτη για τον πληθωρισμό της αμέσως επόμενης περιόδου, αυξήθηκε το 2004 κατά 2,4%, ενισχυμένος σε σχέση με το 2003 (2,1%). Βασική αιτία της αύξησης ήταν η ταχύτερη άνοδος των τιμών στον τομέα των εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων εσωτερικής κατανάλωσης (4,5% το 2004, έναντι 2,7% το 2003), λόγω κυρίως των πιέσεων από τη διατήρηση της υπερβάλλουσας εγχώριας ζήτησης, της ανόδου του μοναδιαίου κόστους εργασίας και σε ένα βαθμό των έμμεσων επιδράσεων από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Σημα-

ντική άνοδος καταγράφεται και στα εξαγόμενα προϊόντα εγχώριας πρωτογενούς και βιομηχανικής παραγωγής (3,4% έναντι 0,1% το 2003), ενώ αντίθετα η ανατίμηση του ευρώ οδήγησε σε επιβράδυνση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων (0,5% έναντι 1,1% το 2003), περιορίζοντας έτσι και τον εγχώριο πληθωρισμό. Η σχετικά υψηλή στάθμιση του τελευταίου παράγοντα (0,27) στο συνολικό δείκτη, περιόρισε την τελική αύξηση μόνο κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2003.

Σε ό,τι αφορά την πορεία των επιμέρους δεικτών που συνθέτουν τον ΓΔΤΚ κατά το 2004, μπορούν να σημειωθούν τα παρακάτω:

- ▶ Ο δείκτης **τιμών αγαθών** επιβραδύνθηκε σημαντικά σε σχέση με το 2003, καθώς κινήθηκε με ρυθμό 2,3% έναντι 3,1% το 2003. Η συμβολή του έτσι στον πληθωρισμό περιορίστηκε στις 1,4 ποσοστιαίες μονάδες, αποτελώντας δηλαδή το 47% αυτού, όταν το 2003 πλειοψηφούσε του δείκτη υπηρεσιών (52%).
- ▶ Πράγματι, ο δείκτης **τιμών των υπηρεσιών** επιβραδύνθηκε μεν αλλά με μικρότερο ρυθμό σε σχέση με τον δείκτη αγαθών καταναλωτή. Έτσι, κατά το 2004 αυξήθηκε με έναν ρυθμό της τάξης του 3,8%, έναντι 4,2% το 2003, συμβάλλοντας με 1,5 ποσοστιαίες μονάδες (ή 52%) στη διαμόρφωσή του.
- ▶ Συνολικά το 2004 επιταχύνθηκε η διαδικασία αποκλιμάκωσης

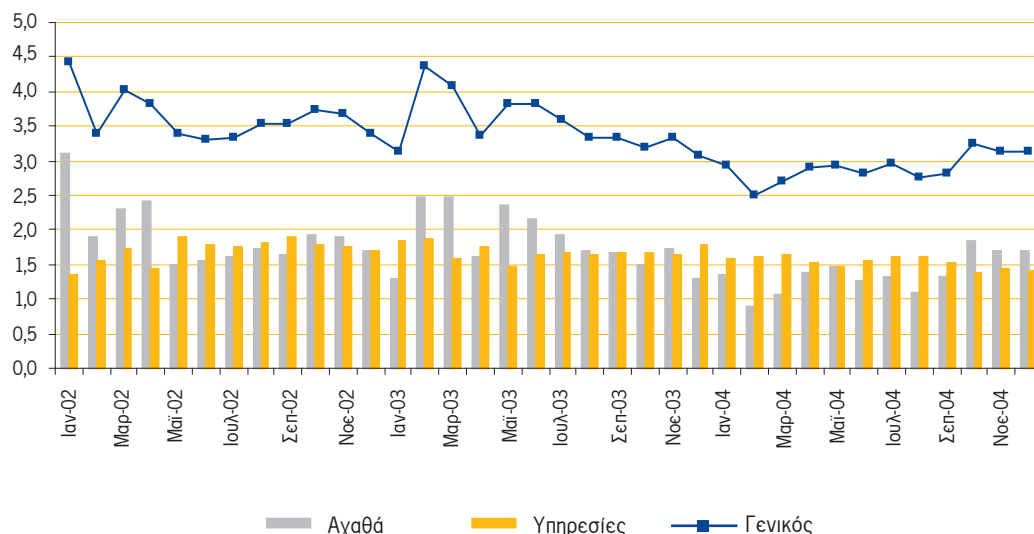
των τιμών των αγαθών καταναλωτή με το δείκτη να υποχωρεί κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, σε σχέση με το 2003 και τον δείκτη υπηρεσιών κατά 0,4 μονάδες. Επομένως, η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, παρά το φόβο για εκδήλωση πληθωριστικών πιέσεων, δεν επηρέασε τελικά αυξητικά τις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών. Η ευρύτερη κοινωνική συναίνεση που επιτεύχθηκε κατά την περίοδο των Αγώνων περιόρισε τα φαινόμενα κερδοσκοπίας, συγκρατώντας την πορεία του πληθωρισμού στα προ των Αγώνων επίπεδα. Η μικρή άνοδος κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους μπορεί να θεωρηθεί μάλλον αναμενόμενη με δεδομένη και τη σημαντική άνοδο των τιμών στα καύσιμα και στην ενέργεια.

- ▶ Ο **δομικός πληθωρισμός** - που περιλαμβάνει πάνω από 180 αγαθά / υπηρεσίες - εκτός όμως από τα οπωροκηπευτικά και τα καύσιμα, οι τιμές των οποίων καθορίζονται έντονα από εξωγενείς παράγοντες (διεθνείς συγκυρίες, καιρικές συνθήκες κτλ), αυξήθηκε το 2004 με ρυθμό της τάξης του 3,26%. Στη ουσία δεν έχει ακολουθήσει την επιβραδυντική πορεία του συνολικού ΔΤΚ, καθώς παραμένει οριακά ενισχυμένος σε σχέση με το 2003 (3,23%). Η διατήρηση του δομικού πληθωρισμού σε σχετικά υψηλά επίπεδα οφείλεται σε διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας αλλά και σε συγκυριακούς παράγοντες. Ανάμεσα σ' αυτούς θα πρέπει να αναφερθούν: α) η αναποτελεσματική λειτουργία και οι μη ικανοποιητικές συνθήκες ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές που διατηρούν τον ολιγοπωλιακό τους χαρακτήρα, β) η έντονα ανοδική πορεία του κόστους εργασίας στο σύνολο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Εξέλιξη Πληθωρισμού

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

της οικονομίας (4,2% το 2004 έναντι 3,4% το 2003), λόγω της μεγάλης αύξησης των δαπανών προσωπικού του δημόσιου τομέα, γ) η άνοδος των τιμών ειδικά στα επεξεργασμένα είδη διατροφής (4,8% έναντι 3,7% το 2003), δ) η συνέχιση – παρά την επιβράδυνση– της ανοδικής πορείας του ευρώ έναντι του δολαρίου που περιορίζει μεν, χωρίς όμως να μειώνει σημαντικά τον εισαγόμενο πληθωρισμό, και ε) η διατήρηση της υπερβάλλουσας εγχώριας

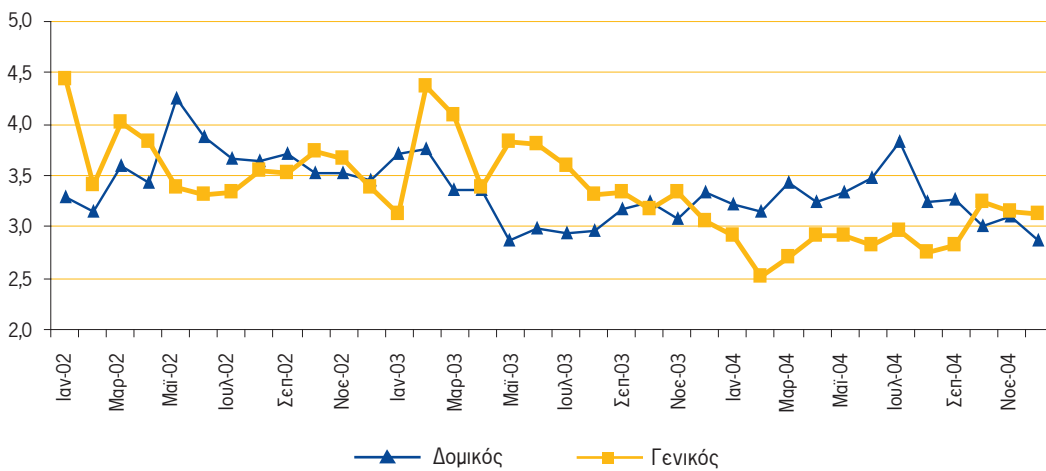
ζήτησης, αφού παρά την επιβράδυνση, ο ρυθμός ανόδου της ιδιωτικής κατανάλωσης παρέμεινε υψηλός.

► Οι τιμές των **νωπών οπωροκηπευτικών**, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, υποχώρησαν σημαντικά κατά το 2004 (-11,9%), αφού από τον Μάρτιο του 2004 ακολουθούν σταθερά πτωτική πορεία. Αντίθετα, ο ειδικός δείκτης **ΔΕΚΟ** ενισχύθηκε το 2004 κατά 0,41%, έναντι 0,16% το 2003.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Εξέλιξη Δομικού Πληθωρισμού

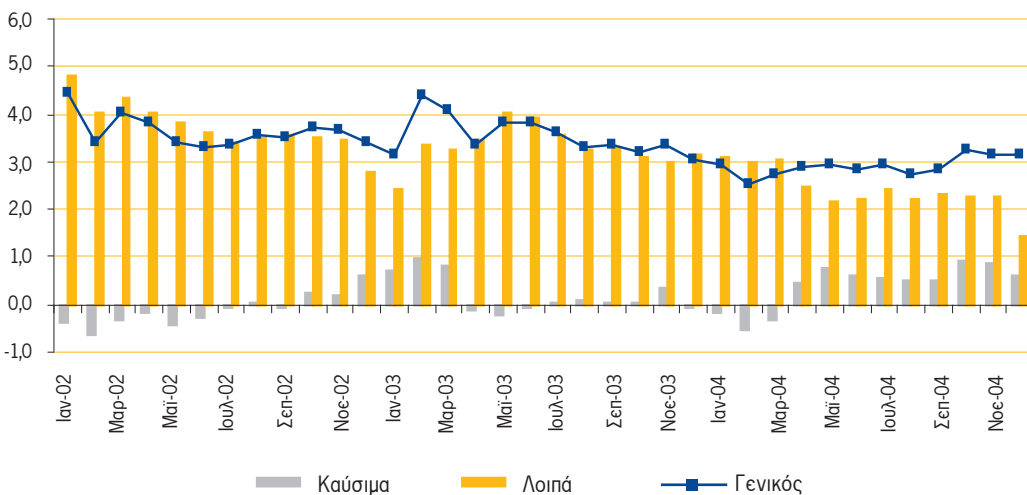

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8

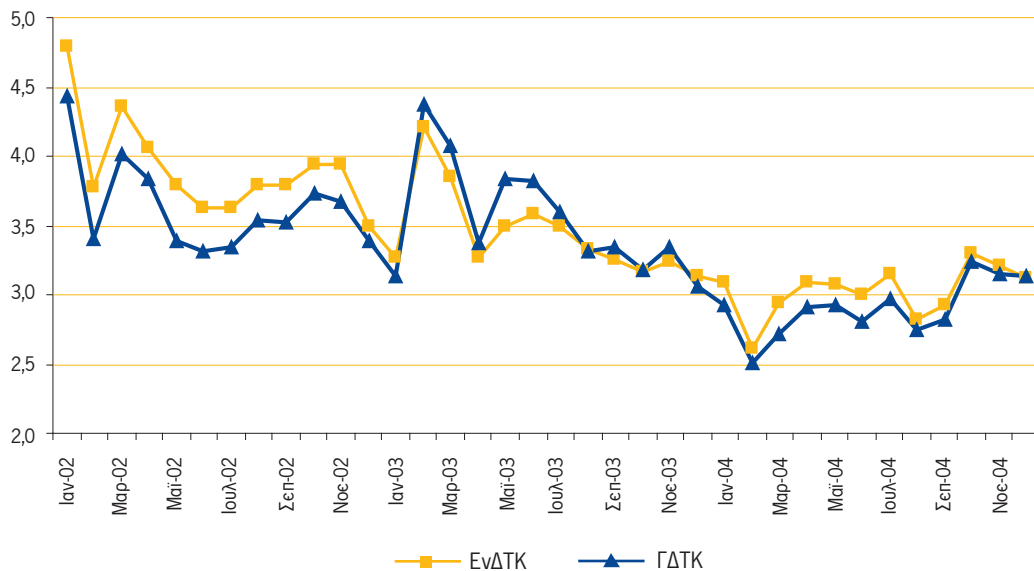
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Συμβολή των Καυσίμων στη Διαμόρφωση του Πληθωρισμού

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Σύγκριση Μεταβολών Εναρμονισμένου και Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ΕΣΥΕ

▀ Σε ό,τι αφορά τον ειδικό δείκτη **καυσίμων**, αυτός αυξήθηκε με μέσο ρυθμό 7,7%, έναντι 4,1% το 2003, ξεκινώντας την ανοδική του πορεία τον Απρίλιο και αγγίζοντας ακόμα και το 18% τον Οκτώβριο του 2004. Αποτυπώθηκαν έτσι οι σημαντικές αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου διεθνώς, οι οποίες θα δημιουργούσαν ακόμα εντονότερες πληθωριστικές πιέσεις αν το ευρώ δεν εμφάνιζε τελικά το 2004 ανατίμηση της τάξης του 10% έναντι του δολαρίου. Αποτέλεσμα της αύξησης αυτής είναι και η διεύρυνση της συμβολής των καυσίμων στον πληθωρισμό - παρά τον χαμηλό συντελεστή στάθμισής τους στον συνολικό δείκτη. Έτσι, το κομμάτι αυτό αποτελεί πλέον σχεδόν το 14% του ΓΔΤΚ, όταν κατά το 2003 ήταν μόλις 6%.²

▀ Με βάση τον **Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή** (ΕνΔΤΚ) που χρησιμοποιείται από την Ε.Ε για τις διεθνείς συγκρίσεις του πληθωρισμού, η Ελλάδα εμφανίζει κατά το 2004 πληθωρισμό της τάξης του 3%, βελτιωμένο σε σχέση με το 3,4% του 2003. Παραμένει όμως σε σημαντική απόσταση από τον μέσο πληθωρισμό της Ευρωζώνης (2,1% όπως άλλωστε και το 2003), και της Ε.Ε - 25 (2,2% έναντι 2,0% το 2003), κυρίως λόγω της εμμονής του δομικού πληθωρισμού σε σχετικά υψηλό επίπεδο.

▀ Από την άλλη, ο ΕνΔΤΚ της Ελλάδα ακολουθεί σαφώς μί-

α πορεία σύγκλισης προς τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό, αφού η απόκλιση από τον πληθωρισμό της Ευρωζώνης υποχώρησε το 2004 κάτω της μίας ποσοστιαίας μονάδας για πρώτη φορά από το 2001. Αυτό πάντως δεν είναι αποτέλεσμα της σύγκλισης με τις τιμές σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες (εκτός δηλαδή τιμών ενέργειας και μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής), οι οποίες σωρευτικά την περίοδο 2001-2004, όπως επισημαίνει η ΤτΕ, έχουν αυξηθεί κατά 15% έναντι 8,8% στην Ευρωζώνη. Αυτή η εξέλιξη φανερώνει τελικά και την απώλεια ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων / υπηρεσιών σε επίπεδο τιμών, τόσο σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης, όσο και με τρίτες χώρες λόγω της συνεχιζόμενης ανατίμησης του ευρώ.

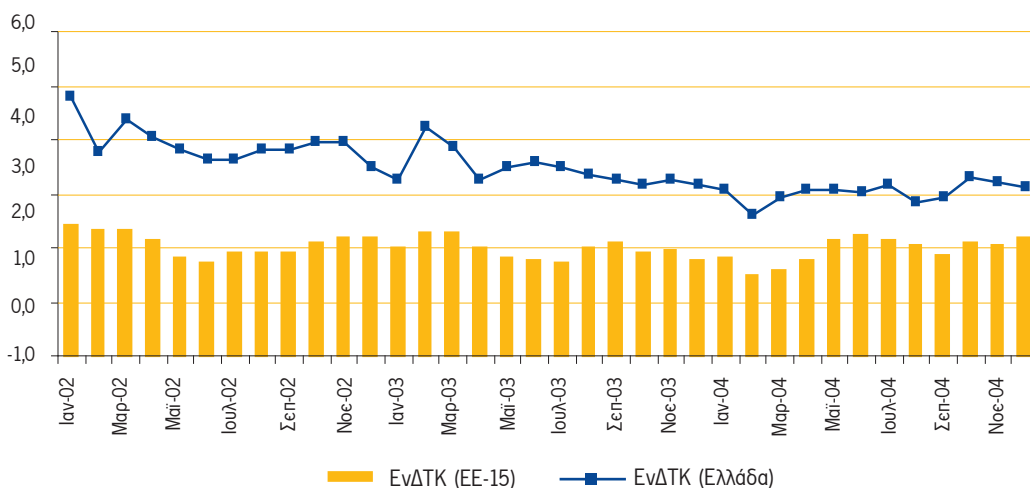
▀ Παρά τη σύγκλιση της Ελλάδας και της Ευρωζώνης σε ό,τι αφορά τον ΕνΔΤΚ, στον δομικό πληθωρισμό καταγράφεται απόκλιση, καθώς η διαφορά 1,1 μονάδας το 2003 γίνεται 1,3 μονάδες το 2004. Οι αιτίες εντοπίζονται στα ζητήματα που αναφέρθηκαν και παραπάνω για την εμμονή του δομικού πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα: ισχυρή εγχώρια ζήτηση, ταχύτερη αύξηση του κόστους εργασίας, διαδικασία πραγματικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας (φαινόμενο Balassa – Samuleson), διαρθρωτικές αδυναμίες και αναποτελεσματική λειτουργία ορισμένων αγορών αγαθών και υπηρεσιών.

2. Αναλυτικότερα στοιχεία για τη σχέση της ανόδου των τιμών του πετρελαίου και τις άμεσες επιδράσεις στην πορεία του ΔΤΚ, αποδίδονται στην Έκθεση της ΤτΕ (Μάρτιος 2005).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Εξέλιξη Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή Ελλάδας και ΕΕ-15

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9

Διαφορά Πληθωρισμού Ελλάδας και Ευρωζώνης

	2002	2003	2004
Διαφορά μέσω ρυθμών μεταβολής ΕνΔΤΚ	1,6	1,3	0,9
Δομικός πληθωρισμός	1,2	0,9	1,2
• Υπηρεσίες	0,5	0,6	0,5
• Επεξεργασμένα είδη διατροφής	0,4	0,0	0,2
• Βιομηχανικά αγαθά (πλην ενέργειας)	0,3	0,3	0,5
Μη επεξεργασμένα	0,4	0,4	-0,4
Ενέργεια	0,0	0,0	0,1

Πηγή: ΤτΕ

Εκτιμήσεις για το 2005

Ο πληθωρισμός κατά το πρώτο τρίμηνο του 2005 παρουσιάζει μία σημαντική επιτάχυνση φτάνοντας στο 3,3%, έναντι 2,7% την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη έπαιξε η έκρηξη του Ιανουαρίου στο 4%, λόγω της χρονικής μετάθεσης των χειμερινών εκπτώσεων στην 1η Φεβρουαρίου, ενώ το 2004 οι εκπτώσεις είχαν αρχίσει στα μέσα Ιανουαρίου. Ακόμα πάντως και αν συνέπιπταν οι δύο χρονικές περιόδους, ο ΓΔΤΚ θα βρισκόταν περίπου στο 3%, ενισχυμένος δηλαδή σε σχέση με το 2004. Σε κάθε περίπτωση πάντως, αυτή η άνοδος του πρώτου μήνα του έτους αναμένεται στατιστικά να επηρεάσει αρνητικά το συ-

νολικό μέσο πληθωρισμό του 2005, αφού άλλωστε και η διάρκεια των χειμερινών εκπτώσεων είναι μικρότερη το 2005. Στα επίπεδα του 3,3% κινείται και ο δομικός πληθωρισμός το α' τρίμηνο του έτους, όσο ήταν και την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Συνολικά για το 2005, ο πληθωρισμός εκτιμάται ότι θα επιταχυνθεί σε σχέση με το 2004, καθώς η επίδραση των παραγόντων που σηματοδοτούν ταχύτερη αύξηση του πληθωρισμού φαίνεται ότι θα έχουν μεγαλύτερη ένταση από τους παράγοντες που αποσυμπιέζουν τις πληθωριστικές πιέσεις. Η ΤτΕ εκτιμά ότι με βάση τον ΕνΔΤΚ ο ετήσιος πληθωρισμός του 2005 θα διαμορφωθεί περίπου στο 4% (έναντι 3% το

2004). Σαφώς σημαντικό ρόλο σε αυτό αναμένεται να παίξει η αύξηση της έμμεσης φορολογίας (αύξηση ΦΠΑ και ειδικών φόρων σε ποτά και τσιγάρα) που εκτιμήθηκε αρχικά σε 0,7%. Ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο η αύξηση αυτή θα απορροφηθεί από τις επιχειρήσεις, και την ελαστικότητα της ζήτησης για τα προϊόντα που θα παρουσιάσουν μεγάλη αύξηση, θα διαμορφωθεί και ο βαθμός επίδρασης στον πληθωρισμό. Σύμφωνα με τις τρέχουσες εκτιμήσεις, οι παράγοντες που θα επηρεάσουν την πορεία του πληθωρισμού το 2005 και θα οδηγήσουν καταρχήν σε μία σημαντική ανάσχεση της πορείας σύγκλισης προς τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- ▶ Οι υπηρεσίες θα συνεχίσουν να αυξάνονται ταχύτερα των αγαθών, καθώς μεταξύ άλλων αναμένονται αυξήσεις στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ. Παράλληλα, προβλέπεται ανακοπή της πτωτικής πορείας των τιμών στα νωπά οπωροκηπευτικά που συγκρατούσαν έως τώρα τον δείκτη, παρά το γεγονός ότι στο α' τρίμηνο του 2005 αυτό δεν φαίνεται ακόμα να συμβαίνει (πτώση 11,4% έναντι αύξησης 2,7% την αντίστοιχη περσινή περίοδο). Επιπλέον, επιβάρυνση – λόγω και της αύξησης της τιμής του πετρελαίου – θα προέλθει από τις αυξήσεις στις Μεταφορές (κόμιστρα των ταξί και φορτηγών δημόσιας χρήσης).
- ▶ Η τιμή του πετρελαίου παρουσιάζει μεν αυξημένες αβεβαιότητες, αλλά η ανοδική του πορεία και άρα η εντεινόμενη πίεση στον πληθωρισμό είναι αναπόφευκτη. Ήδη η τιμή του έχει επιταχυνθεί σημαντικά στο α' τρίμηνο του 2005, με αποτέλεσμα ο ειδικός δείκτης καυσίμων να παρουσιάζει μία μέση αύξηση 15% (έναντι υποχώρησης 5,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2004). Προφανώς εκτός από την άμεση επίδραση στην τιμή των καυσίμων, θα επηρεαστούν αυξητικά και άλλα αγαθά και υπηρεσίες, καθώς επηρεάζεται το κόστος παραγωγής σε πλήθος τομέων οικονομικής δραστηριότητας. Η όποια συγκράτηση αυτών των πληθωριστικών πιέσεων λόγω της ανατίμησης του ευρώ έναντι του δολαρίου θα είναι μάλλον πιο περιορισμένη, αφού αυτή θα κυμανθεί σε βραδύτερους ρυθμούς σε σχέση με το 2004. Άρα η θετική επίδραση στον εισαγόμενο πληθωρισμό αγαθών και υπηρεσιών από χώρες εκτός της Ευρωζώνης, θα είναι μικρότερη, με συνέπεια το σχετικό «ισοζύγιο τάσεων» να έχει μάλλον υψηλότερες πληθωριστικές επιπτώσεις το 2005 σε σχέση με το 2004.
- ▶ Η αύξηση του κόστους εργασίας στο σύνολο της οικονομίας αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2005, λόγω περιορισμένων αυξήσεων στο Δημόσιο τομέα, ωστόσο στον επιχειρηματικό τομέα προβλέπεται μικρή επιτάχυνση. Από την άλλη πλευρά, εφόσον επιβεβαιωθούν οι προβλέψεις για

σταθερό ρυθμό ανόδου της παραγωγικότητας εργασίας, τότε οι επιπτώσεις στον πληθωρισμό μπορεί να είναι θετικότερες. Σε κάθε περίπτωση πάντως ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας στην Ελλάδα θα παραμείνει από τους υψηλότερους στην Ευρωζώνη.

- ▶ Η υπερβάλλουσα εγχώρια ζήτηση, που ασκεί έντονες πληθωριστικές πιέσεις όπως έχει επανειλημμένα επισημανθεί, αναμένεται να υποχωρήσει ως αποτέλεσμα της περαιτέρω επιβράδυνσης της ιδιωτικής κατανάλωσης και του περιορισμού της τελικής εγχώριας ζήτησης μετά από το «Ολυμπιακά» πλούσιο σε δημόσιες επενδύσεις 2004. Άλλωστε το 2005 αποτελεί για τη χώρα έτος «δημοσιονομικής προσαρμογής» με στόχο τη μείωση του ελλείμματος, οπότε και αναμένονται μέτρα διαρθρωτικών αλλαγών και βελτίωσης του ρυθμιστικού πλαισίου και της αποτελεσματικότητας ορισμένων κρίσιμων αγορών.
- ▶ Στο διεθνές περιβάλλον, η ΕΚΤ εμφανίζεται αρκετά αισιόδοξη, καθώς εκτιμά ότι παρά τις βραχυπρόθεσμες πληθωριστικές πιέσεις από την αύξηση των τιμών του πετρελαίου, υποχωρούν οι απειλές για τη γενική σταθερότητα των τιμών στην Ευρωζώνη. Γι' αυτό άλλωστε πρόθεση της ΕΚΤ είναι να καθυστερήσει αρκετά την αύξηση των επιτοκίων του ευρώ, που παραμένουν στο 2%, τα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων 60 ετών και δεν αναμένεται να αυξηθούν πριν από το τρίτο τρίμηνο του έτους. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες προβλέψεις, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη θα κινηθεί το 2005 στο 1,9% ενώ στην Ε.Ε των 25 πλέον εκτιμάται στο 2,2%.
- ▶ Συνοψίζοντας, τόσο ο συνολικός πληθωρισμός, ο δομικός, αλλά και ο ΕνΔΤΚ της Ελλάδας αναμένεται να κινηθούν σε υψηλότερα επίπεδα το 2005 σε σχέση με το 2004, κάτι που σημαίνει ότι ανακόπεται η πορεία σύγκλισης προς τον μέσο πληθωρισμό της Ευρωζώνης, με δεδομένη την διαφαινόμενη υποχώρηση (ή έστω τη σταθεροποίηση) του τελευταίου.

3.5 Αμοιβές, Κόστος Εργασίας και Παραγωγικότητα

Τα στοιχεία για τις αμοιβές, το κόστος εργασίας και την παραγωγικότητα διέπονται από αυξημένη αβεβαιότητα, καθώς αποτελούν τις περισσότερες φορές απλώς εκτιμήσεις οι οποίες μάλιστα αναθεωρούνται συστηματικά ακόμα και για τα προηγούμενα έτη. Επομένως, δίνουν μία μάλλον ενδεικτική εικόνα για την πορεία των σχετικών μεγεθών στους επιμέρους κλάδους της οικονομίας και πρέπει να αντιμετωπίζο-

νται με επιφύλαξη. Επιπλέον, ανάλογα με τον τρόπο ορισμού και υπολογισμού τους, αρκετές φορές οι εκτιμήσεις διαφέρουν ανάλογα με τον φορέα που τις δημοσιεύει. Σε κάθε περίπτωση πάντως πηγές πληροφόρησης για αυτά τα μεγέθη αποτελούν η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω των εξαμηνιαίων εκτιμήσεών της, που στηρίζονται σε στοιχεία των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, ο ΟΟΣΑ, καθώς και η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία εκπονεί τις δικές της εκτιμήσεις. Στον Πίνακα 3.10 εμφανίζονται οι εκτιμήσεις της Ε.Ε., οι οποίες α-

φορούν το σύνολο της οικονομίας, από τις οποίες προκύπτουν τα ακόλουθα:

1^ο. Κατά την περίοδο 2000-2004, οι αποδοχές των εργαζομένων παρουσιάζουν άνοδο αισθητά ταχύτερη τόσο από τον πληθωρισμό, όσο και από τον ρυθμό ανόδου της παραγωγικότητας (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο), που αυξάνεται μεν επίσης, αλλά όχι με τόσο έντονο ρυθμό. Καταγράφεται έτσι μία συνεχής βελτίωση των ονομαστικών αποδοχών ανά εργα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10

Αμοιβές, Κόστος Εργασίας και Παραγωγικότητα

(ετήσιες % μεταβολές)

Μεγέθη	2000	2001	2002	2003	2004	Μέσος ρυθμός
Ελλάδα						
Αποδοχές εργαζομένων (κατά κεφαλήν)	5,8	5,2	9,5	4,1	5,8	6,10
Πραγματικές κατά κεφαλήν αποδοχές εργαζομένων ¹	2,4	1,8	5,7	0,7	2,8	2,70
Παραγωγικότητα εργασίας (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές / εργαζόμενους)	4,2	4,6	3,7	3,2	1,3	3,40
Μοναδιαίο κόστος εργασίας (Σύνολο οικονομίας) ²	1,6	0,6	5,6	0,8	4,4	2,60
Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας ³	-1,8	-2,8	1,6	-2,6	1,0	-0,90

Ε.Ε.- 25

Αποδοχές εργαζομένων (κατά κεφαλήν)	4,1	4,0	3,2	3,0	2,8	3,40
Πραγματικές κατά κεφαλήν αποδοχές εργαζομένων ¹	:	:	:	1,0	0,9	0,95
Παραγωγικότητα εργασίας (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές / εργαζόμενους)	2,1	0,8	0,8	0,8	1,8	1,30
Μοναδιαίο κόστος εργασίας (Σύνολο οικονομίας) ²	2,0	3,1	2,3	2,2	0,9	2,10
Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας ³	0,3	0,6	-0,3	-0,1	-1,1	-0,10

Ε.Ε.- 15

Αποδοχές εργαζομένων (κατά κεφαλήν)	3,4	3,4	3,0	3,0	2,6	3,10
Πραγματικές κατά κεφαλήν αποδοχές εργαζομένων ¹	1,4	1,0	0,9	1,0	0,8	1,00
Παραγωγικότητα εργασίας (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές / εργαζόμενους)	1,6	0,5	0,5	0,6	1,6	1,00
Μοναδιαίο κόστος εργασίας (Σύνολο οικονομίας) ²	1,8	2,9	2,4	2,4	0,9	2,10
Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας ³	0,3	0,6	-0,2	0,1	-0,9	-0,00

Ευρωζώνη

Αποδοχές εργαζομένων (κατά κεφαλήν)	2,7	2,8	2,7	2,5	2,1	2,60
Πραγματικές κατά κεφαλήν αποδοχές εργαζομένων ¹	0,4	0,5	0,5	0,6	0,2	0,40
Παραγωγικότητα εργασίας (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές / εργαζόμενους)	1,3	0,2	0,4	0,4	1,4	0,70
Μοναδιαίο κόστος εργασίας (Σύνολο οικονομίας) ²	1,3	2,6	2,3	2,2	0,7	1,80
Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας ³	-0,1	0,2	-0,1	0,1	-1,2	-0,20

1. Για τον αποπληθωρισμό χρησιμοποιήθηκε ο αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης.

2. Αποδοχές εργαζομένων κατά άτομο προς κατά κεφαλήν παραγωγικότητα εργασίας, ορισμένο ως ΑΕΠ ανά συνολική απασχόληση.

3. Ονομαστικό μοναδιαίο κόστος εργασίας προς τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ.

Πηγή: European Commission, Spring Forecasts 2005

ζόμενο, η οποία μάλιστα το 2002 άγγιξε το 9,5%, πριν επιβραδυνθεί στο 4,1% το 2003. Η εκτιμώμενη επιτάχυνση στα επίπεδα του 5,8% το 2004 δίνει έναν μέσο ρυθμό αύξησης της τάξης του 6,1% στην εξεταζόμενη περίοδο, σημαντικά ανώτερο των αντίστοιχων μέσων όρων της Ε.Ε.. Μάλιστα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Ε. η αύξηση των αποδοχών στην Ελλάδα το 2004 ήταν η υψηλότερη και από τα 14 παλαιότερα μέλη της Ε.Ε., υπερτερώντας και από αρκετές χώρες της διεύρυνσης.

2^ο. Οι πραγματικές αποδοχές κινούνται επίσης πολύ ταχύτερα των ευρωπαϊκών μέσων όρων. Παρά την επιβράδυνση των τελευταίων ετών, συντηρείται μία μέση άνοδος της τάξης του 2,7%, όταν οι λοιπές ευρωπαϊκές οικονομίες κινούνται με ένα μέσο ρυθμό κάτω από 1%.

3^ο. Ως αποτέλεσμα και των παραπάνω εξελίξεων, το πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, μετά τη σημαντική υποχώρηση κατά 2,6% το 2003, ανακάμπτει και πάλι το 2004, σε αντίθεση με το ευρωπαϊκό περιβάλλον όπου συνεχίζεται η πτωτική πορεία του δείκτη. Η άνοδος του πραγματικού μοναδιαίου κόστους εργασίας κατά 1% το 2004 ήταν άλλωστε η ταχύτερη στην Ε.Ε. των 25, αναδεικνύοντας και πάλι τις αυξημένες πιέσεις στο συνολικό κόστος και την απώλεια ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία. Ο συνολικός μέσος όρος όμως της εξεταζόμενης περιόδου προσδιορίζεται στο -0,92, χαμηλότερα δηλαδή από όλους τους ευρωπαϊκούς μέσους. Πάντως η άνοδος αυτή στο σύνολο της οικονομίας είναι αποτέλεσμα της σημαντικής επιτάχυνσης των δαπανών προσωπικού στον Δημόσιο Τομέα, όπως επισημαίνει άλλωστε και η ΤτΕ, μιας και η άνοδος του κόστους εργασίας του επιχειρηματικού τομέα κινείται χαμηλότερα από το σύνολο και επιβραδύνεται συνεχώς από το 2001.

4^ο. Η παραγωγικότητα εργασίας αυξάνει σημαντικά, εμφανίζει όμως σταδιακή επιβράδυνση που ξεκίνησε το 2001 (4,6%) και καταλήγει το 2004 στο 1,3%. Στην ουσία, η Ελλάδα από τους πολύ υψηλούς ανοδικούς ρυθμούς των προηγούμενων ετών συγκλίνει σταδιακά προς τους ευρωπαϊκούς μέσους. Βέβαια η επίδοση του 2004 υστερεί των αντίστοιχων ευρωπαϊκών μέσων όρων, ωστόσο το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι ότι η επιβράδυνση αυτή δεν συνδέεται με την εντυπωσιακή άνοδο των πραγματικών αποδοχών στην αντίστοιχη περίοδο. Παρόλα αυτά η παραγωγικότητα εργασίας διατηρεί έναν μέσο ρυθμό ανόδου της τάξης του 3,4%, πολύ υψηλότερο των αντίστοιχων ευρωπαϊκών. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι από το 2001 και μετά ο επιχειρηματικός τομέας εμφανίζει ταχύτερη βελτίωση της παραγωγικότητας σε σχέση με το σύνολο της οικονομίας, ενώ όπως φανερώνουν και στοιχεία του ΟΟΣΑ, η παραγωγικότη-

τα του επιχειρηματικού τομέα κινείται από το 1996 σταθερά ταχύτερα της Ευρωζώνης (με εξαίρεση το 1998).

3.6 Επιχειρηματικά Κέρδη

Αν και στο κεφάλαιο 6 παρουσιάζεται μία αναλυτικότερη πρώτη εικόνα για την πορεία των επιχειρηματικών κερδών το 2004 για τη μεταποίηση, στην ενότητα αυτή λαμβάνονται υπόψη οι εκτιμήσεις της ΤτΕ για έναν δείγμα 554 επιχειρήσεων (256 εκ των οποίων είναι εισηγμένες), από όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας (βιομηχανία, εμπόριο, υπηρεσίες και λοιπές δραστηριότητες εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα), οι οποίες έχουν πωλήσεις τουλάχιστον 5 εκατ. €. Όπως όμως αναφέρεται και στο 6ο κεφάλαιο, τα συμπεράσματα που προκύπτουν πρέπει να θεωρούνται εντελώς ενδεικτικά για τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων το 2004, καθώς ακόμα και τη στιγμή της συγγραφής της παρούσας έκθεσης εξακολουθούν να δημοσιεύονται ισολογισμοί για τη χρήση αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμάται μία ύφεση της τάξης του -1,2% των προ φόρων κερδών για το σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος, σε αντιδιαστολή με τη σημαντική αύξηση του 2003. Μάλιστα, η υποχώρηση αυτή συμβαίνει σε μία χρήση κατά την οποία οι πωλήσεις αυξάνονται κατά 11,1%. Η εξέλιξη αυτή προκαλείται από τη σημαντική υποχώρηση των κερδών στο τομέα των υπηρεσιών και λοιπών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα τηλεπικοινωνίες (-50%) και κατασκευές (-17%), ενώ αντίθετα συνεχίζουν να αυξάνουν τα κέρδη τους οι εμπορικές επιχειρήσεις (23,6%), αλλά και οι βιομηχανικές (3,9%). Επιπλέον, το περιθώριο καθαρού κέρδους (κέρδη προ φόρων προς πωλήσεις) επανήλθε στο επίπεδο του 2002 (8,4% έναντι 8,8% το 2002), μετά την εντυπωσιακή άνοδό του το 2003 στο 9,5%, ενώ αντίστοιχα μειώθηκε και το περιθώριο μικτού κέρδους (που κινείται πλέον περί το 22,4%).

Σε επίπεδο τομέων, η διατήρηση ανοδικού ρυθμού καθαρών κερδών στις εμπορικές επιχειρήσεις στηρίζεται κυρίως στο χονδρικό εμπόριο που αύξησε τα κέρδη του κατά 38%. Ο κλάδος ξενοδοχείων – εστιατορίων – ψυχαγωγίας φαίνεται να ωφελήθηκε σημαντικά από το γεγονός των Ολυμπιακών Αγώνων, αφού αύξησε τα καθαρά του αποτελέσματα κατά 61,5%. Μεταφορές, κατασκευές και ο κλάδος της υγείας, για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, εμφανίζουν υποχώρηση κερδών.

Σε ό,τι αφορά τη μεταποίηση, οι εκτιμήσεις για άνοδο κερδών ύψους 3,9% στο δείγμα που χρησιμοποιεί η ΤτΕ (122 επιχειρήσεις) δεν συμβαδίζουν με τα αποτελέσματα του

δείγματος που χρησιμοποιείται στο 6ο κεφάλαιο (549 επιχειρήσεις), από το οποίο προκύπτει υποχώρηση των καθαρών αποτελεσμάτων κατά 2,1%. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με αυτό το πιο διευρυμένο δείγμα φαίνεται ότι:

- ▶ Παρά την αύξηση των πωλήσεων, διευρύνεται το ύψος των ζημιών των ζημιογόνων επιχειρήσεων, πιέζοντας τα καθαρά αποτελέσματα (-2,1%). Πάντως αυτά παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, έτσι όπως διαμορφώθηκαν μετά την εντυπωσιακή άνοδο κατά 28,6% της προηγούμενης χρήσης.
- ▶ Εντείνεται η τάση μεγέθυνσης της μεταποίησης, με σημαντική συμβολή στο ενεργητικό και των ιδίων κεφαλαίων εκτός από τον δανεισμό. Παράλληλα, οι επενδύσεις (με βάση τα καθαρά πάγια) επανέρχονται σε ανοδική πορεία μετά την υποχώρηση του 2003.

3.7 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε σημαντική βελτίωση το 2004. Το έλλειμμα εκτιμάται σε 6.411 εκατ. € ή 3,9% του ΑΕΠ, έναντι 8.646 εκατ. € ή 5,6% του ΑΕΠ το 2003. Η βελτίωση αυτή είναι αποτέλεσμα της διεύρυνσης του πλεονάσματος κυρίως του ισοζυγίου υπηρεσιών (που υπεραντιστάθμισε την αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου) και δευτερευόντως του ισοζυγίου μεταβιβάσεων, καθώς και της μικρής μείωσης του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων.

Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 34,42% σε σχέση με το 2003 και διαμορφώθηκε στα 15.467 εκατ. €. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται πρωταρχικά στην εκτίναξη των καθαρών εισπράξεων από μεταφορικές υπηρεσίες, κυρίως ναυτιλιακές, κατά 63,12%. Ο επιταχυνόμενος ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου εμπορίου (ιδιαίτερα λόγω της καλπάζουσας ανάπτυξης της Κίνας, αλλά και της ανάκαμψης της οικονομίας των ΗΠΑ) έχει οδηγήσει σε μεγάλη άνοδο των ναύλων, επηρεάζοντας έτσι θετικά τις εισπράξεις από θαλάσσιες μεταφορές. Ευνοϊκή ήταν, εξάλλου, η διαμόρφωση του ισοζυγίου ταξιδιωτικών υπηρεσιών, με αύξηση των καθαρών εισπράξεων κατά 9,21% σε σύγκριση με το 2003. Η βελτίωση αυτή είναι αποτέλεσμα κυρίως της τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας, αν και είναι μικρότερη από ό,τι αναμενόταν, λόγω των γενικότερων προβλημάτων των ελληνικών τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών και μείωσης της ανταγωνιστικότητάς τους. Τέλος, αυξήθηκαν σημαντικά οι εισπράξεις από «λοιπές» υπηρεσίες

– επίσης λόγω των Αγώνων και ειδικά των τηλεοπτικών δικαιωμάτων τους – με συνέπεια τη σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου λοιπών υπηρεσιών σε 149 εκατ. € από 499 εκατ. € το 2003.

Όμοια, το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων διευρύνθηκε κατά 927 εκατ. € το 2004. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε σχεδόν αποκλειστικά η σημαντική αύξηση των μεταβιβάσεων στη γενική κυβέρνηση κυρίως από την ΕΕ κατά 21,75%, ενώ οι αντίστοιχες πληρωμές αυξήθηκαν μόνο κατά 5,41% σε σύγκριση με το 2003. Φαίνεται έτσι ότι μετά από μία μετεκλογική περίοδο προσαρμογής, όπου είχε υποχωρήσει η εισροή κεφαλαίων από την ΕΕ, η ταχύτερη αξιοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων οδήγησε σε αύξηση των αντίστοιχων καθαρών εισροών.

Το ισοζύγιο εισοδημάτων εμφάνισε μικρή βελτίωση καθώς το έλλειμμα περιορίστηκε κατά 140 εκατ. € ή 5,39% το 2004. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στη μείωση των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη κατά 7,82%. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί το μεγάλο βάρος των τόκων για ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου στις πληρωμές, λόγω του ύψους των κεφαλαίων που έχουν τοποθετηθεί στους τίτλους αυτούς από μη κατοίκους.

Σε αντίθετη κατεύθυνση κινήθηκε το εμπορικό ισοζύγιο όπου το έλλειμμα διαμορφώθηκε σε 25.436 εκατ. €, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 12,33% σε σχέση με το 2003. Ειδικότερα, οι μεγάλες εισαγωγικές δαπάνες αγαθών, λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων, οδήγησαν σε διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου αγαθών εκτός καυσίμων κατά 2.353 εκατ. €. Επίσης, οι καθαρές εισαγωγές καυσίμων αυξήθηκαν κατά 10,88%, αντανakλώντας κυρίως τις αυξήσεις της τιμής του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά. Σημαντική αύξηση εμφάνισαν και τα έσοδα από εξαγωγές αγαθών, αλλά θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην κατηγορία των λοιπών αγαθών, αυτή οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στις «εξαγωγές» (πωλήσεις) μεταχειρισμένων πλοίων με σκοπό την ανανέωση του εμπορικού στόλου. Πέραν αυτού του αποτελέσματος, οι εξαγωγές αγαθών σημείωσαν πολύ μικρή αύξηση, επηρεαζόμενες θετικά από την επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του παγκόσμιου εμπορίου αλλά και αρνητικά από την μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές ως προς τις τιμές.

Κατά το πρώτο δίμηνο του 2005, για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ξεπέρασε τα 2 δισ. € (2,01 δισ. €), παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση (κατά 813 εκατ. €) σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2004. Η εξέλιξη αυτή είναι απο-

τέλεσμα: α) της μεγάλης ανόδου του εμπορικού ελλείμματος, λόγω κυρίως της αύξησης του ελλείμματος του ισοζυγίου των εκτός καυσίμων αγαθών και των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές καυσίμων, β) του περιορισμού του πλεονάσματος του ισοζυγίου των μεταβιβάσεων, λόγω της μείωσης των καθαρών μεταβιβάσεων προς τη γενική κυβέρνηση από την ΕΕ και του περιορισμού των καθαρών εισπράξεων των λοιπών τομέων (μεταναστευτικών εμβασμάτων κτλ) και τέλος, γ) της μικρής αύξησης του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων λόγω των αυξημένων πληρωμών τόκων επί ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου αλλά και δανείων. Η άνοδος του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών, που προέρχεται από την άνοδο των καθαρών εισπράξεων από μεταφορικές υπηρεσίες (κυρίως από θαλάσσιες μεταφορές), αντιστάθμισε μόνο κατά μικρό μέρος τις εξελίξεις αυτές.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Συνεχίζει να μειώνεται το πλεόνασμα του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών και το 2004, το οποίο διαμορφώθηκε σε 7.834 εκατ. €.

Ενισχυμένη κατά 10,09% εμφανίζεται η καθαρή εισροή κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις, αν και συνεχίζει να κινείται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Οι άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα ανήλθαν σε 1.088 εκατ. €, αυξημένες κατά 85,77%, ενώ οι άμεσες επενδύσεις κατοίκων στο εξωτερικό έφθασαν τα 489 εκατ. €, έναντι 41 εκατ. € το 2003. Με βάση τη γεωγραφική κατανομή, οι άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα από μη κατοίκους προήλθαν σχεδόν αποκλειστικά από χώρες του ΟΟΣΑ και κατά κύριο λόγο από χώρες-μέλη της ΕΕ. Ενώ αντίστοιχα, οι επενδύσεις κατοίκων στο εξωτερικό είχαν ως κύριο αποδέκτη την ΕΕ και δευτερευόντως χώρες της Βαλκανικής. Οι σημαντικότερες άμεσες επενδύσεις στη χώρα από μη κατοίκους αφορούν εξαγορές που πραγματοποιήθηκαν στον τραπεζικό χώρο, αλλά και στο χώρο των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου παρουσίασαν καθαρή εισροή ύψους 13.728 εκατ. €, αυξημένες κατά 1.394 εκατ. € σε σχέση με το 2003. Η εκροή κεφαλαίων κατοίκων για επενδύσεις στο εξωτερικό παρουσίασε σημαντική αύξηση το 2004 – κυρίως σε ομόλογα, της τάξης των 10.300 εκατ. € - η οποία όμως υπεραντισταθμίστηκε από την εισροή κεφαλαίων ξένων επενδυτών για τοποθετήσεις στην Ελλάδα – κυρίως σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, ύψους 21.600 εκατ. €.

Όσον αφορά στις «λοιπές» επενδύσεις, η καθαρή εκροή κε-

φαλαίων εμφανίζεται αυξημένη κατά 19,41% σε σύγκριση με το 2003. Η αύξηση των απαιτήσεων οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση των επενδύσεων κυρίως πιστωτικών ιδρυμάτων σε *repes* και καταθέσεις στο εξωτερικό, ενώ η μείωση των υποχρεώσεων είναι αποτέλεσμα της εκροής κεφαλαίων των κατοίκων έναντι του εξωτερικού για αποπληρωμή δανείων (45,5% των οποίων αφορά αποπληρωμή δανείων της γενικής κυβέρνησης) και δευτερευόντως σε μείωση των καταθέσεων και τοποθετήσεων σε *repes* στην Ελλάδα από μη κατοίκους.

Τέλος, σημαντική ήταν η συμβολή της μεταβολής των συναλλαγματικών διαθεσίμων στην τελική διαμόρφωση του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας μειώθηκαν κατά 2.611 εκατ. €, φτάνοντας τα 1.994 εκατ. € στο τέλος του 2004. Αιτία αυτής της μεταβολής είναι η επενδυτική συμπεριφορά της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία συνεχίζει να διαφοροποιεί τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου της αναζητώντας αποδοτικότερη δομή. Έτσι, και δεδομένου ότι έχει μειωθεί η ανάγκη για διατήρηση υψηλών αποθεμάτων σε ξένα νομίσματα, η ΤτΕ μειώνει τις τοποθετήσεις της σε νομίσματα χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ (τα οποία περιλαμβάνονται στα συναλλαγματικά διαθέσιμα) και αυξάνει τις επενδύσεις της κυρίως σε ομόλογα κρατών-μελών της Ευρωζώνης, που είναι εκφρασμένα σε ευρώ ή και έχουν υψηλότερες αποδόσεις - τα οποία όμως, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, δεν περιλαμβάνονται στα συναλλαγματικά διαθέσιμα αλλά καταγράφονται ως επενδύσεις χαρτοφυλακίου από κατοίκους.

Κατά το πρώτο δίμηνο του 2005, για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, το πλεόνασμα του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών διαμορφώθηκε στα 1,6 δισ. €, αυξημένο κατά 663 εκατ. € σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Οι άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα από μη κατοίκους ανήλθαν σε 100 εκατ. €, ενώ οι άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό από κατοίκους έφθασαν τα 208 εκατ. €. Την ίδια περίοδο σημειώθηκε καθαρή εισροή ύψους 1,12 δισ. € σε επενδύσεις χαρτοφυλακίου, αφού η εκροή κεφαλαίων κατοίκων για τοποθετήσεις στο εξωτερικό (κυρίως σε ομόλογα) υπεραντισταθμίστηκε από την εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων για τοποθετήσεις στην Ελλάδα (κυρίως σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου και σε μετοχές ελληνικών επιχειρήσεων). Τέλος, στις «λοιπές» επενδύσεις η καθαρή εισροή 416 εκατ. € συνδέεται κυρίως με τη σημαντική εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων για καταθέσεις και τοποθετήσεις σε *repes* στην Ελλάδα. Στο τέλος Φεβρουαρίου του 2005 τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 1,8 δισ. €.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11

Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

	Εκατ. €			Ετήσιες % μεταβολές	
	2002	2003	2004	2003/2002	2004/2003
I ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-8 571,3	-8 646,3	-6 411,0	0,87	-25,85
I.A ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (I.A.1 - I.A.2)	-22 708,7	-22 643,5	-25 435,8	-0,29	12,33
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα	-19 203,7	-18 607,7	-20 960,8	-3,10	12,65
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-3 505,0	-4 035,8	-4 475,0	15,14	10,88
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	10 433,6	11 113,6	12 653,3	6,52	13,85
Καύσιμα	1 121,7	1 280,7	1 544,7	14,17	20,61
Λοιπά αγαθά	9 311,9	9 832,9	11 108,6	5,59	12,97
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	33 142,3	33 757,1	38 089,0	1,85	12,83
Καύσιμα	4 626,7	5 316,5	6 019,7	14,91	13,23
Λοιπά αγαθά	28 515,6	28 440,6	32 069,3	-0,26	12,76
I.B ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1 - I.B.2)	10 755,4	11 506,5	15 467,0	6,98	34,42
I.B.1 Εισπράξεις	21 131,4	21 430,3	26 742,5	1,41	24,79
Ταξιδιωτικό	10 284,7	9 495,3	10 347,8	-7,68	8,98
Μεταφορές	8 523,4	9 569,8	13 307,0	12,28	39,05
Λοιπές υπηρεσίες	2 323,3	2 365,3	3 087,7	1,80	30,54
I.B.2 Πληρωμές	10 376,1	9 923,9	11 275,5	-4,36	13,62
Ταξιδιωτικό	2 548,7	2 136,0	2 310,4	-16,19	8,16
Μεταφορές	5 029,7	4 923,6	5 728,2	-2,11	16,34
Λοιπές υπηρεσίες	2 797,7	2 864,3	3 236,9	2,38	13,01
I.Γ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1 - I.Γ.2)	-2 073,4	-2 597,4	-2 457,4	25,27	-5,39
I.Γ.1 Εισπράξεις	1 626,5	1 569,1	1 686,5	-3,53	7,48
Αμοιβές, μισθοί	509,6	337,2	280,0	-33,82	-16,98
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	1 116,9	1 231,9	1 406,5	10,30	14,18
I.Γ.2 Πληρωμές	3 699,9	4 166,5	4 144,0	12,61	-0,54
Αμοιβές, μισθοί	240,4	169,9	188,9	-29,32	11,16
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	3 459,5	3 996,6	3 955,1	15,53	-1,04
I.Δ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I.Δ.1 - I.Δ.2)	5 455,4	5 088,1	6 015,1	-6,73	18,22
I.Δ.1 Εισπράξεις	7 801,4	7 817,4	8 974,3	0,21	14,80
Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	5 458,0	5 375,0	6 544,2	-1,52	21,75
Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβάσματα κλη)	2 343,4	2 442,4	2 430,1	4,23	-0,50
I.Δ.2 Πληρωμές	2 346,0	2 729,3	2 959,2	16,34	8,43
Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	1 695,7	2 169,3	2 286,6	27,93	5,41
Λοιποί τομείς	650,3	560,0	672,6	-13,88	20,12
II ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (II.A+II.B+II.Γ+II.Δ)	10 310,4	9 663,7	7 834,0	-6,27	-18,93
II.A ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	-643,0	544,7	599,6	-184,71	10,09
Κατοίκων στο εξωτερικό	-696,3	-41,2	-488,8	-94,08	1 085,12
Μη κατοίκων στην Ελλάδα	53,4	585,9	1088,4	997,75	85,77
II.B ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ*	10 937,8	12 334,0	13 727,5	12,76	11,30
Απαιτήσεις	-2 230,0	-8 737,9	-11 489,4	291,83	31,49
Υποχρεώσεις	13 167,8	21 071,8	25 216,9	60,03	19,67
II.Γ ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	1 998,6	-7 623,9	-9 104,1	-481,47	19,41
Απαιτήσεις	-7 481,9	-4 034,5	-6 215,7	-46,08	54,06
Υποχρεώσεις	9 480,5	-3 589,4	-2 888,4	-137,86	-19,53
(Δάνεια Γενικής Κυβέρνησης)	-4 510,1	-2 618,4	-1 027,4	-41,94	-60,76
II.Δ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ **	-1 983,0	4 409,0	2 611,0	-322,34	-40,78
III ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (I+II+III=0)	-1 739,0	-1 017,4	-1 423,0	-41,50	39,87
ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ (τέλος περιόδου)***	9 014,0	4 605,0	1 994,0	-48,91	-56,70

* (+) καθαρή εισροή, (-) καθαρή εκροή

** (+) μείωση, (-) αύξηση

*** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

3.8 Ανταγωνιστικότητα

Γενικά

Η προσέγγιση της έννοιας της ανταγωνιστικότητας είναι μία δύσκολη διαδικασία, καθώς πρόκειται για μία πολυσύνθετη έννοια που επηρεάζεται και επηρεάζει κυκλικά με τη σειρά της ένα μεγάλο πλήθος μεγεθών μιας οικονομίας, τόσο σε μακροοικονομικό, όσο και σε μικροοικονομικό επίπεδο. Καταρχήν, το επίπεδο στο οποίο ορίζεται η ανταγωνιστικότητα ποικίλλει. Υπάρχουν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ενδεχομένως σε μη ανταγωνιστικούς κλάδους και εδρεύουν σε χαμηλής ανταγωνιστικότητας οικονομίες, ανταγωνιστικοί κλάδοι με αρκετές μη ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και βεβαίως ανταγωνιστικές οικονομίες που μπορεί να περιλαμβάνουν κλάδους και επιχειρήσεις χαμηλής ανταγωνιστικότητας.

Ωστόσο, αυτό που είναι σαφές για την ανταγωνιστικότητα, ανεξάρτητα με το επίπεδο στο οποίο αναφέρεται, είναι ότι έχει μεγαλύτερο ερμηνευτικό νόημα όταν έχει συγκριτικό χαρακτήρα. Δεν υπάρχουν βέλτιστες «τιμές» που να καθορίζουν την υψηλή ή τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα, ούτε πολύ περισσότερο μοναδικές επιδόσεις σε συγκεκριμένους τομείς που να καθορίζουν μία ικανοποιητική αποτίμηση της ανταγωνιστικότητας. Αντίθετα, υπάρχουν πολλαπλά κριτήρια που ενσωματώνονται σε ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες και οι οποίοι συμβάλλουν άλλοι λιγότερο και άλλοι περισσότερο στη διαμόρφωσή της. Οι δείκτες αυτοί, μέσα από μία μεθοδολογία συγκριτικής αξιολόγησης και στάθμισης της σημασίας και του ρόλου που τους αποδίδεται στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας, μπορούν να δώσουν μία συνολική κατάταξη επιχειρήσεων, κλάδων ή κρατών.

Σε αυτό το πλαίσιο κινούνται και οι προσπάθειες που γίνονται στο διεθνές περιβάλλον για να «μετρηθεί» η έννοια της ανταγωνιστικότητας. Συστήματα και δείκτες χρησιμοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς, επενδυτικές εταιρείες, ανεξάρτητες αρχές ή εθνικά συμβούλια κρατών ως εργαλεία αξιολόγησης πολιτικών και εκτίμησης της προόδου που έχει υλοποιηθεί στους τομείς που ενδιαφέρουν και της συνολικής επίδοσης μιας χώρας, πάντα σε σύγκριση με άλλες. Στα συστήματα αυτά υπολογίζονται και μετρώνται τόσο εισροές ανταγωνιστικότητας, παράγοντες δηλαδή που συνεισφέρουν σε αυτήν και θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «δυνατότητα ανταγωνιστικότητας», όσο και εκροές, όπου εκτιμώνται δηλαδή οι επιδόσεις και οι προοπτικές που δημιουργούνται για μία χώρα. Παράλληλος στόχος όλων αυτών των με-

τρήσεων - εκτός δηλαδή από τη συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking) - είναι η επαναληψιμότητά τους, δηλαδή η ετήσια επαναλαμβανόμενη αποτίμησή τους έτσι ώστε να μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σε σχέση με την πρόοδο (ή μη) που έχει επιτευχθεί στους τομείς που παρακολουθούνται.

Σε μία πρόσφατη προσπάθεια του Υπουργείου Ανάπτυξης να συγκεντρωθούν τα περισσότερα γνωστά συστήματα μέτρησης της ανταγωνιστικότητας σε επίπεδο κρατών,³ επιβεβαιώθηκε η τάση υποχώρησης της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια στις σχετικές κατατάξεις. Αιτία για αυτή την εξέλιξη είναι οι χαμηλές επιδόσεις σε τομείς που επηρεάζουν έντονα την ανταγωνιστικότητα και η στασιμότητα σε άλλους τομείς που η χώρα διατηρούσε μία καλύτερη εικόνα. Το αποτέλεσμα είναι άλλες χώρες που «έτρεξαν» γρηγορότερα και πέτυχαν καλύτερες επιδόσεις σε συγκεκριμένους τομείς να ξεπεράσουν σταδιακά την Ελλάδα, κερδίζοντας θέσεις στις συνολικές κατατάξεις.

Συνολικά θα μπορούσε να αναφερθούν οι χαμηλές επιδόσεις σε παράγοντες που σχετίζονται με το μακροοικονομικό περιβάλλον, τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση, τη διαφθορά, το ρυθμιστικό περιβάλλον λειτουργίας ορισμένων αγορών, καθώς και τις διαδικασίες έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Καλύτερη είναι η εικόνα της χώρας σε θέματα που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό, την ασφάλεια, την ανθρώπινη ανάπτυξη, ενώ στα θέματα επιχειρηματικότητας και υγείας κατατάσσεται περί το γενικό μέσο όρο.

Η Έρευνα του World Economic Forum

Η ενότητα αυτή εστιάζει, ωστόσο, περισσότερο στα αποτελέσματα της έρευνας του World Economic Forum (WEF), έκθεση Global Competitiveness Report, με το οποίο συνεργάζεται ο ΣΕΒ και αποτελεί ένα από τα πιο γνωστά και ευρέως χρησιμοποιούμενα συστήματα διεθνώς. Το μοντέλο συνδυάζει ποσοτικούς δείκτες από επίσημα στατιστικά στοιχεία, καθώς και ποιοτικούς δείκτες από έρευνα πεδίου με ερωτηματολόγιο σε υψηλόβαθμα στελέχη επιχειρήσεων. Τα κριτήρια – δείκτες που χρησιμοποιούνται συνθέτουν ένα σύνολο 10 τομέων παρακολούθησης:

Συνολικές εκτιμήσεις για την οικονομία της χώρας
Τεχνολογία
Κυβέρνηση και Δημόσιος τομέας

3. "Διερεύνηση των Διεθνών Δεικτών Ανταγωνιστικότητας και Εκτίμηση του κόστους από την Έλλειψη Ανταγωνιστικότητας στην Ελληνική Οικονομία", Υπουργείο Ανάπτυξης, Μάρτιος 2005.

Δημόσιοι θεσμοί
Υποδομές
Ανθρώπινο δυναμικό
Χρηματοδότηση και άνοιγμα αγορών
Εγχώριος ανταγωνισμός
Λειτουργία και στρατηγική της επιχείρησης
Κοινωνική και περιβαλλοντική πολιτική

Από τις επιδόσεις κάθε χώρας σε αυτούς τους τομείς δημιουργούνται τρεις σύνθετοι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την κατάταξη των εξεταζόμενων χωρών ως προς την ανταγωνιστικότητά τους:

α) Ο δείκτης ανταγωνιστικότητας για ανάπτυξη (Growth Competitiveness Index), ο οποίος περιλαμβάνει περισσότερο δείκτες από τους πέντε πρώτους τομείς, καλύπτοντας δηλαδή το μακροοικονομικό περιβάλλον, το νομικό πλαίσιο και το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό κλίμα που επικρατεί σε μία οικονομία. Ο δείκτης, δηλαδή, αναφέρεται σε στοιχεία που επηρεάζουν το μακροοικονομικό επίπεδο μιας χώρας και την οικονομική της ανάπτυξη (περισσότερο δηλαδή εισροές ανταγωνιστικότητας).

β) Ο δείκτης επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας (Business Competitiveness Index) περιλαμβάνει περισσότερο δείκτες από τους υπόλοιπους πέντε τομείς, καλύπτοντας το μικροοικονομικό επιχειρηματικό περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα την ποιότητα της επιχειρηματικής λειτουργίας και στρατηγικής, την πρόσβαση σε κεφάλαια και το επίπεδο του ανταγωνισμού με άλλες επιχειρήσεις. Επομένως εστιάζει στη διατηρησιμότητα της οικονομικής ευημερίας και τα περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης στο μέλλον, καθώς και στα πρακτικά αποτελέσματα στο επιχειρηματικό περιβάλλον μιας χώρας (περισσότερο δηλαδή εκροές ανταγωνιστικότητας).

γ) Τέλος, ο δείκτης ολικής ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index), που διαμορφώνεται από έναν κατάλληλα σταθμισμένο συνδυασμό όλων των παραπάνω στοιχείων, ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης κάθε χώρας.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας του 2004 - 2005, η θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη με κριτήριο την ανταγωνιστικότητα παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητη σε σχέση με την περίοδο 2003 – 2004, καθώς η υποχώρηση δύο θέσεων οφείλεται στην είσοδο στο σύνολο των εξεταζόμενων οικονομιών δύο χωρών με υψηλότερες επιδόσεις από την Ελλάδα (Ην. Αραβικά Εμιράτα και Μπαχρέιν) στους περισσότερους τομείς. Έτσι, η Ελλάδα κατατάσσεται:

▶ Στη 37η θέση μεταξύ 104 χωρών, σύμφωνα με το δείκτη ανταγωνιστικότητας ανάπτυξης (έναντι 35ης θέσης μεταξύ 102 χωρών στην προηγούμενη έρευνα).

▶ Στην 41η θέση μεταξύ 103 χωρών, στον δείκτη επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας (έναντι 39ης θέσης μεταξύ 101 χωρών στην προηγούμενη έρευνα).

▶ Στην 51η θέση μεταξύ 104 χωρών, σύμφωνα με το δείκτη ολικής ανταγωνιστικότητας.

Αναλυτικότερα:

A) Ανταγωνιστικότητα για ανάπτυξη

Τρεις επιμέρους κατηγορίες συνθέτουν τον τομέα αυτόν:

A1) Μακροοικονομικό Περιβάλλον, όπου αξιολογούνται επιδόσεις στη μακροοικονομική σταθερότητα, την κυβερνητική σπατάλη και την εθνική φερεγγυότητα μιας οικονομίας. Η Ελλάδα κερδίζει δύο θέσεις στη σχετική κατάταξη σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα σε αυτήν την κατηγορία (31η έναντι 33ης), λόγω κυρίως της θετικότερης πορείας στο ζήτημα της κυβερνητικής σπατάλης.

A2) Δημόσιοι Θεσμοί, όπου αξιολογούνται επιδόσεις σε σχέση με τις συμβάσεις και νομοθεσία καθώς και τη διαφθορά. Η Ελλάδα υποχωρεί δύο θέσεις (44η έναντι 42ης), καθώς και στα δύο ζητήματα οι απόψεις που καταγράφονται την περίοδο 2004-2005 είναι δυσμενέστερες σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα και οδηγούν σε αντίστοιχη υποχώρηση στη σχετική κατάταξη.

A3) Τεχνολογία, όπου εκτιμώνται οι αντίστοιχες επιδόσεις σε ό,τι αφορά την καινοτομικότητα, τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και την απορρόφηση των νέων τεχνολογιών. Η Ελλάδα υποχωρεί σημαντικά (38η θέση έναντι 30ης), καθώς παρά τη βελτίωση σε ό,τι αφορά την καινοτομικότητα, περισσότερο η απορρόφηση των νέων τεχνολογιών και λιγότερο οι επιδόσεις στον τομέα ΤΠΕ είναι χαμηλές, υπεραντισταθμίζουν τη μικρή βελτίωση του πρώτου παράγοντα, και οδηγούν σε σημαντική υποχώρηση σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα.

B) Επιχειρηματική Ανταγωνιστικότητα

Δύο επιμέρους κατηγορίες συνθέτουν τον τομέα αυτόν:

B1) Λειτουργία και Στρατηγική της Επιχείρησης, όπου εκτιμώνται επιδόσεις που σχετίζονται με την επιχειρηματική λειτουργία και δραστηριότητα, με προσανατολισμό το εσωτερικό της περιβάλλον. Η Ελλάδα υποχωρεί μία θέση (40η έναντι 39ης), αλλά με βάση το γεγονός της εισόδου στη φετινή ανάλυση δύο χωρών με συνολικά καλύτερες επιδόσεις από την Ελλάδα, τότε επιβεβαιώνεται η τάση σταθερότητας

(οριακής βελτίωσης) στη σχετική κατάταξη.

B2) Ποιότητα Εθνικού Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος, όπου εκτιμώνται οι επιδόσεις σε παραμέτρους που συνδέονται με την επιχειρηματική λειτουργία, με προσανατολισμό στο εξωτερικό περιβάλλον στο οποίο κινείται και δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Η υποχώρηση στην 42η θέση (έναντι της 40ης θέσης στην προηγούμενη έρευνα) είναι και πάλι αποτέλεσμα της εισόδου στη φετινή ανάλυση δύο «ανταγωνιστικότερων» χωρών.

Γ) Ολική Ανταγωνιστικότητα

Όλα τα παραπάνω πρωτογενή μικροοικονομικά και μακροοικονομικά ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία συντίθενται σταθμισμένα έτσι ώστε να προκύπτει ο δείκτης ολικής ανταγωνιστικότητας. Τρεις μεγάλες κατηγορίες συνθέτουν τον ολικό δείκτη:

Γ1) Βασικές απαιτήσεις, όπου περιλαμβάνονται οι επιδόσεις στους δείκτες των θεσμών, των υποδομών, της μακροοικονομικής σταθερότητας, της ασφάλειας και των βασικών γνώσεων (ποιότητα) του ανθρώπινου δυναμικού. Η Ελλάδα λαμβάνει την 37η θέση, την καλύτερη σε σχέση με τις άλλες δύο κατηγορίες, ως αποτέλεσμα των σχετικά καλών επιδόσεων σε δείκτες ασφαλείας και βασικών γνώσεων ανθρώπινου δυναμικού (24η και 33η θέση αντίστοιχα) έναντι

των χαμηλών επιδόσεων περισσότερο στη μακροοικονομική σταθερότητα και λιγότερο στους θεσμούς (70η και 45η θέση αντίστοιχα).

Γ2) Βελτίωση αποδοτικότητας, όπου αξιολογούνται οι επιδόσεις σε ότι αφορά το (προχωρημένο) επίπεδο γνώσεων των ανθρώπων, την αποδοτικότητα στις αγορές αγαθών, την αποδοτικότητα στην αγορά εργασίας, την αποδοτικότητα στην χρηματιστηριακή αγορά, το άνοιγμα και το μέγεθος της αγοράς και την τεχνολογική ετοιμότητα. Η 48η θέση της Ελλάδας είναι αποτέλεσμα της σχετικά καλής επίδοσης στο προχωρημένο επίπεδο γνώσεων ανθρώπινου δυναμικού (28η θέση), της πολύ κακής επίδοσης στην αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας (77η θέση) και τις μέσες επιδόσεις στους υπόλοιπους παράγοντες (διακύμανση μεταξύ 39ης και 49ης θέσης).

Γ3) Παράγοντες καινοτομιών, όπου περιλαμβάνονται δείκτες επιχειρηματικότητας και καινοτομικότητας και η Ελλάδα κατέχει την 47η θέση.

Μεθοδολογικά, η βαθμολογία κάθε χώρας στους παραπάνω επιμέρους δείκτες σταθμίζεται με διαφορετικούς συντελεστές ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται. Η Ελλάδα κατατάσσεται σε μεταβατική φάση προς το αναπτυξιακό στάδιο που στηρίζεται στην καινοτομία, με αποτέλεσμα η συνολική της βαθμολογία να επη-

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12

Κατάταξη της Ελλάδας στους Επιμέρους Παράγοντες που Συνθέτουν τον Ολικό Δείκτη Ανταγωνιστικότητας

Παράγοντες ανταγωνιστικότητας	Θέση στην έκθεση 2004-2005	Τεταρτημόριο
Βασικές απαιτήσεις	37	B
Θεσμοί	45	B
Υποδομές	38	B
Μακροοικονομική σταθερότητα	70	Γ
Ασφάλεια	24	A
Βασικές γνώσεις ανθρώπινου δυναμικού	33	B
Παράγοντες Βελτίωσης Αποδοτικότητας	48	B
Προχωρημένο επίπεδο γνώσεων ανθρώπινου δυναμικού	28	B
Αποδοτικότητα στις Αγορές Αγαθών	46	B
Αποδοτικότητα στην Αγορά Εργασίας	77	Γ
Αποδοτικότητα στη Χρηματιστηριακή Αγορά	39	B
Τεχνολογική Ετοιμότητα	44	B
Άνοιγμα και Μέγεθος της αγοράς	49	B
Παράγοντες Καινοτομιών	47	B
Επιχειρηματικότητα	49	B
Καινοτομικότητα	45	B

Πηγή: ΣΕΒ, Η Ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας 2004-2005, Ανάλυση με βάση την Έκθεση του WEF

ραάζεται έντονα από τις σχετικά χαμηλές επιδόσεις στα ζητήματα καινοτομικότητας και επιχειρηματικότητας. Έτσι, άλλες χώρες, με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης και χειρότερες επιδόσεις στην καινοτομία, επηρεάζονται λιγότερο, με αποτέλεσμα να ξεπερνούν την Ελλάδα στον δείκτη ολικής ανταγωνιστικότητας.

Αν οι 104 χώρες χωριστούν σε τέσσερα τεταρτημόρια ανάλογα με τη θέση που λαμβάνουν σε κάθε τομέα με βάση την αντίστοιχη επίδοση σε αυτόν, έτσι ώστε στο 1ο (άριστο) τεταρτημόριο να περιλαμβάνονται οι 26 πρώτες χώρες (και αντίστοιχα στο 2ο οι χώρες από 27η έως 52η θέση, στο 3ο οι χώρες από 53η έως 78η θέση και στο 4ο χειρίστο τεταρτημόριο, οι χώρες από την 79η έως και την 104η θέση) τότε διαπιστώνεται ότι:

Η Ελλάδα κατατάσσεται ως προς τη συνολική ανταγωνιστικότητα οριακά στη δεύτερη κατηγορία χωρών. Εκτός από το μεθοδολογικό ζήτημα της στάθμισης, η προσέγγιση της οποίας είναι συζητήσιμη, η θέση αυτή είναι εν πολλοίς αποτέλεσμα του ότι στους περισσότερους τομείς ανταγωνιστικότητας η Ελλάδα πράγματι κατατάσσεται στο Β τεταρτημόριο του συνόλου των εξεταζόμενων χωρών. Στις περισσότερες περιπτώσεις μάλιστα η κατάταξη τείνει να υποχωρήσει προς το Γ τεταρτημόριο.

Στα θετικά της χώρας περιλαμβάνονται οι επιδόσεις στο ζήτημα της ασφάλειας όπου έστω και οριακά κατατάσσεται στο πρώτο (άριστο) τεταρτημόριο, αλλά και στο ζήτημα του προχωρημένου επιπέδου γνώσεων του ανθρώπινου δυναμικού, της ποιότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου δηλαδή, όπου μικρή βελτίωση στην επόμενη έκθεση μπορεί να φέρει τη χώρα στο άριστο τεταρτημόριο και σε αυτόν τον τομέα. Αντίθετα, παρά το γεγονός ότι σε κανέναν τομέα δεν κατατάσσεται στο χειρίστο Δ τεταρτημόριο, έλλειμμα ανταγωνιστικότητας για την Ελλάδα εντοπίζεται στην ανεπάρκεια της αγοράς εργασίας και την περιορισμένη μακροοικονομική σταθερότητα, δύο τομείς όπου η χώρα κατατάσσεται στο Γ τεταρτημόριο (οριακά μάλιστα για τον πρώτο τομέα, αφού δύο θέσεις χαμηλότερα θα φέρουν τη χώρα στο χειρίστο τεταρτημόριο). Σε όλους τους υπόλοιπους τομείς η κατάταξη της Ελλάδας είναι στο Β τεταρτημόριο, όμως η θέση αυτή φαίνεται επισφαλής στους τομείς της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και του ανοίγματος των αγορών, όπου η συνέχιση των χαμηλών επιδόσεων μπορεί να περιορίσει τη χώρα στο Γ τεταρτημόριο στην επόμενη έκθεση.

Ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Ελλάδας

Αν το επίπεδο της ανάλυσης εστιαστεί στα επιμέρους κριτή-

ρια που χρησιμοποιούνται στη σύνθεση των τομέων ανταγωνιστικότητας και κατ' επέκταση στους δείκτες ανταγωνιστικότητας, μπορούν να επισημανθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας, τα ισχυρά και αδύνατα δηλαδή σημεία της. Αναλυτικότερα από την έρευνα του 2004-2005 προκύπτει ότι συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας αποτελούν:

- α) Η υψηλή συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (11η θέση)
- β) Η πρόσβαση σε πιστώσεις και δανειακά κεφάλαια (16η θέση)
- γ) Το περιορισμένο επίπεδο οργανωμένου εγκλήματος (21η θέση)
- δ) Η υψηλή διαθεσιμότητα επιστημόνων και μηχανικών (15η θέση)
- ε) Η απελευθέρωση του εμπορίου (20η θέση)
- στ) Το ικανοποιητικό επίπεδο των ζητημάτων που σχετίζονται με την κινητή τηλεφωνία (21η θέση)
- ζ) Χαμηλό πρόσθετο κόστος στις επιχειρήσεις λόγω βίας και εγκληματικότητας (20η θέση)
- η) Ελευθερία του τύπου (25η θέση)

Αντίθετα συγκριτικά μειονεκτήματα αποτελούν:

- α) Η χαμηλή εθνική αποταμίευση (63η θέση)
- β) Ο υψηλός πληθωρισμός (58η θέση)
- γ) Η χαμηλή τεχνολογική ετοιμότητα (70η θέση)
- δ) Το έντονο διοικητικό βάρος για την έναρξη νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας (70η θέση)
- ε) Η χαμηλή αποτελεσματικότητα των διοικητικών συμβουλίων (68η θέση)
- στ) Η εκδήλωση φαινομένων ευνοιοκρατίας στις αποφάσεις κυβερνητικών υπαλλήλων (68η θέση)
- ζ) Η περιορισμένη ελαστικότητα στον καθορισμό των μισθών (94η θέση)
- η) Οι δυσκολίες σε θέματα τακτικών προσλήψεων και απολύσεων (86η θέση).

Ο Πίνακας 3.13, συνοψίζει τα ισχυρά σημεία και τις αδυναμίες της Ελλάδας ανά τομέα σύμφωνα με τη βαθμολογία που συγκέντρωσαν στη φετινή έρευνα. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι το ανθρώπινο δυναμικό και οι υποδομές συγκεντρώνουν τις υψηλότερες βαθμολογίες (7-βάθμια κλίμακα αξιολόγησης), ενώ υψηλή βαθμολογία λαμβάνουν και οι δημόσιοι θεσμοί. Στον αντίποδα, η κυβέρνηση και ο δημόσιος τομέας εξακολουθούν και στην έρευνα 2004-2005 να απογοητεύουν τους επιχειρηματίες που συμμετέχουν στην έρευνα, καθώς αντιμετωπίζονται με αυστηρότητα συγκεντρώνοντας και πάλι τη χαμηλότερη μέση βαθμολογία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13**Ισχυρά και Αδύνατα Σημεία της Ελλάδας ανά Τομέα 2004 – 2005**

Τομέας	Ισχυρά σημεία	Αδυναμίες	Μέση βαθμολογία
Συνολικές εκτιμήσεις για την οικονομία της χώρας	<ul style="list-style-type: none"> • Η οικονομία της χώρας προβλέπεται να αναπτυχθεί αισθητά μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η αίσθηση απειλής από τρομοκρατικές ενέργειες έχει αυξηθεί. • Οι προσπάθειες για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τόσο σε εθνικό – περιφερειακό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο βιομηχανικών δικτύων είναι μέτριες. 	4,47
Τεχνολογία	<ul style="list-style-type: none"> • Η αδειοδότηση χρήσης νέων τεχνολογιών είναι διαδεδομένη. • Οι νέες τεχνολογίες στηρίζονται από τις άμεσες ξένες επενδύσεις. • Οι ελληνικές επιχειρήσεις εμφανίζονται δυναμικές στην απορρόφηση νέων τεχνολογιών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι μικρές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη. • Η μικρή συνεργασία με πανεπιστήμια πάνω στα θέματα αυτά. 	3,86
Κυβέρνηση και δημόσιος τομέας	<ul style="list-style-type: none"> • Το τελωνειακό καθεστώς, το οποίο θεωρείται σχετικά ικανοποιητικό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το πολύπλοκο φορολογικό σύστημα και το φορολογικό βάρος που περιορίζει σημαντικά τα κίνητρα για εργασία ή για επενδύσεις. • Οι διοικητικές απαιτήσεις, που δημιουργούν βάρος και κόστος στις επιχειρήσεις. 	3,33
Δημόσιοι θεσμοί	<ul style="list-style-type: none"> • Οι εφημερίδες της χώρας δημοσιεύουν άρθρα της επιλογής τους χωρίς λογοκρισία και νομικές κυρώσεις. • Η αστυνομία μπορεί να προστατέψει τις επιχειρήσεις από το οργανωμένο έγκλημα. • Οι βιομηχανικές εταιρίες πραγματοποιούν, σπάνια, επιπλέον πληρωμές χωρίς έκδοση παραστατικών, σχετικά με αιτήσεις για χορήγηση δανείων και με σύνδεση παροχών δημοσίου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η φοροδιαφυγή, καθώς εμφανίζονται κρούσματα επιπλέον πληρωμών από τις επιχειρήσεις, χωρίς έκδοση παραστατικών σχετικά με τις ετήσιες πληρωμές φόρου. • Η διαφθορά και η διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής από την Κυβέρνηση με συγκεντρωτικό τρόπο. 	4,73
Υποδομές	<ul style="list-style-type: none"> • Τα δίκτυα κινητής και σταθερής τηλεφωνίας, τα οποία είναι αξιόπιστα και προσιτά με ευκολία. • Η ανάπτυξη του οδικού, ακτοπολικού και αεροπορικού δικτύου μεταφορών. • Η αξιοπιστία των ελληνικών ταχυδρομείων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το όχι επαρκώς ανεπτυγμένο σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας. • Η χαμηλή χρήση του διαδικτύου στα σχολεία. 	4,83

Τομέας	Ισχυρά σημεία	Αδυναμίες	Μέση βαθμολογία
Ανθρώπινο δυναμικό	<ul style="list-style-type: none"> • Το καλό επίπεδο υγείας του ανθρώπινου δυναμικού. • Το υψηλό επίπεδο παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και η αυξημένη προσπάθεια του προσωπικού. • Η διαθεσιμότητα προσωπικού επιστημονικής και μηχανολογικής κατεύθυνσης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας δεν συμβαδίζει με τις ανάγκες της ανταγωνιστικής οικονομίας. • Οι ταλαντούχοι άνθρωποι της χώρας συνήθως αναζητούν ευκαιρίες σε άλλες χώρες. • Οι διαφορές στην παροχή υπηρεσιών υγείας μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων. 	4,96
Χρηματοδότηση και άνοιγμα αγορών	<ul style="list-style-type: none"> • Το υγιές τραπεζικό σύστημα • Η υψηλή ποιότητα οικονομικού ελέγχου και προδιαγραφών δημοσίευσης οικονομικών αποτελεσμάτων. • Η αύξηση του ενεργητικού μέσω έκδοσης μετοχών στην χρηματιστηριακή αγορά που είναι εφικτή για πολλές εταιρίες. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ανεπαρκής υποστήριξη καινοτόμων, αλλά με ρίσκο, επιχειρηματικών σχεδίων από εταιρίες συμμετοχικού κεφαλαίου. • Οι περιπτώσεις συναλλαγών στο χρηματιστήριο βάσει απόρρητων πληροφοριών. 	4,64
Εγχώριος ανταγωνισμός	<ul style="list-style-type: none"> • Ο έντονος ανταγωνισμός στις περισσότερες τοπικές βιομηχανίες καθώς η ηγεσία της αγοράς αλλάζει στην πορεία του χρόνου. • Η ενεργή αναζήτηση των αγοραστών για τα τελευταία προϊόντα, τεχνολογίες και διαδικασίες. • Η πολύ καλή ποιότητα των τοπικών προμηθευτών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το δύσκολο ξεκίνημα για μια νέα επιχείρηση. • Η εξάρτηση του εξοπλισμού και των μηχανημάτων της παραγωγικής διαδικασίας εγχώριων επιχειρήσεων από αγορές του εξωτερικού. • Οι ολιγοπωλιακές τάσεις της αγοράς σε ορισμένους βασικούς βιομηχανικούς κλάδους. 	3,80
Λειτουργία και στρατηγική της επιχείρησης	<ul style="list-style-type: none"> • Οι αναπτυσσόμενες εξαγωγές της χώρας προς γειτονικές χώρες. • Η αρκετά διαδεδομένη λειτουργία του μάρκετινγκ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι εταιρίες αποκτούν τεχνολογίες σχεδόν αποκλειστικά από αδειοδοτήσεις και αντιγράφοντας ξένες εταιρίες. 	4,07
Κοινωνική και περιβαλλοντική πολιτική	<ul style="list-style-type: none"> • Η ευαισθησία των ατόμων και των εταιριών σε θέματα σχετικά με φιλανθρωπικούς σκοπούς. • Η αυστηρή νομοθεσία για το περιβάλλον. • Οι προσπάθειες της Κυβέρνησης για την μείωση της φτώχειας και την δίκαιη κατανομή του εισοδήματος. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι περιβαλλοντικοί απολογισμοί των εταιριών αποτελούν όχι διαδεδομένη πρακτική των επιχειρήσεων. • Η κυκλοφοριακή συμφόρηση στην χώρα. • Η ανεπάρκεια κινήτρων από τις επιχειρήσεις προς τους εργαζομένους τους να συμμετάσχουν εθελοντικά σε κοινωνικά προγράμματα. 	3,84

Συμπεράσματα – Προτάσεις πολιτικής

Συνοπτικά, οι τομείς στους οποίους η Ελλάδα εμφανίζει μία καλύτερη επίδοση και άρα επηρεάζεται θετικά η συνολική της θέση στο παγκόσμιο περιβάλλον, σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό (υψηλότερη μέση βαθμολογία), τις υποδομές και τους δημόσιους θεσμούς (βελτίωση της βαθμολογίας σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα) και ειδικά τα κριτήρια που σχετίζονται με την ασφάλεια και το χαμηλό επίπεδο εγκληματικότητας σε μία εποχή μάλιστα όπου καταγράφεται μία έξαρση των φόβων για τρομοκρατικές ενέργειες.

Από την άλλη πλευρά, εξακολουθούν να υποβαθμίζουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας οι επιδόσεις της χώρας σε τομείς όπως η Κυβέρνηση και ο δημόσιος τομέας, ο εγχώριος ανταγωνισμός, η κοινωνική και περιβαλλοντική πολιτική και η τεχνολογία ειδικά στην εφαρμογή καινοτομιών και στη συνεργασία των επιχειρήσεων με τα πανεπιστήμια. Εξάλλου, το πρόσθετο βάρος που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις για τις συναλλαγές τους με το δημόσιο, καθώς και η φορολογική νομοθεσία παραμένουν το σημαντικότερο πρόβλημα για την επιχειρηματική λειτουργία. Ο περιορισμός της γραφειοκρατίας, και η απλούστευση των διαδικασιών, μπορούν να βελτιώσουν το επιχειρηματικό κλίμα στην Ελλάδα. Παράλληλα, η εργασιακή νομοθεσία θεωρείται περιοριστική από τις ελληνικές επιχειρήσεις και δημιουργεί προβλήματα στην αγορά εργασίας. Οι σχετικές εργασιακές ρυθμίσεις πρέπει να αναθεωρηθούν, ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα στην αγορά εργασίας που αποτελεί σημαντικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα για την Ελλάδα.

Από την άλλη πλευρά, το σημαντικότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Ελλάδας είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο, οι επιστήμονες και οι μηχανικοί της. Για να μεγιστοποιηθεί ωστόσο ο θετικός τους ρόλος στην ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας, όπως προκύπτει και από προηγούμενη έρευνα του ΣΕΒ για τις ειδικότητες αιχμής, το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας πρέπει να ευθυγραμμιστεί περισσότερο με τις ανάγκες της αγοράς, έτσι ώστε να οδηγεί και σε πρόωθη καινοτομιών και βελτίωση της επιχειρηματικότητας. Επομένως είναι αναγκαία η αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος κατάρτισης και η προσαρμογή τους στις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης.

Τέλος, αν και η Ελλάδα είναι σε σχετικά καλή θέση στην απορρόφηση νέων τεχνολογιών, στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης υστερεί σημαντικά σε σχέση με άλλες χώρες. Η συνεργασία των επιχειρήσεων με πανεπιστήμια και κέντρα ερευνών είναι πολύ περιορισμένη και δεν προωθεί την και-

νοτομικότητα. Επομένως, από πλευράς δημόσιας πολιτικής, πρέπει αφενός να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για εντονότερη συνεργασία με αυτούς τους φορείς έρευνας, αφετέρου να ενθαρρυνθούν τα πανεπιστήμια στην υιοθέτηση ερευνητικών προγραμμάτων που ευνοούν την εφαρμογή βιομηχανικών καινοτομιών.

Επομένως, η Ελλάδα μπορεί να γίνει ανταγωνιστικότερη, αφού φαίνεται να διαθέτει τις θεμελιώδεις βάσεις, τις βασικές δηλαδή απαιτήσεις και προϋποθέσεις για επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας όπως είναι οι υποδομές, το ανθρώπινο δυναμικό και οι δημόσιοι θεσμοί. Χρειάζεται όμως συντονισμένη προσπάθεια τόσο από την Κυβέρνηση και τους δημόσιους φορείς, όσο και από τις επιχειρήσεις για την περαιτέρω βελτίωση των παραγόντων που αποτελούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, αλλά και τον έλεγχο των παραγόντων που επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας και εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα και την σταθερή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας σε μακροχρόνιο ορίζοντα.

3.9 Επιχειρηματικότητα

Η Ελλάδα συνέχισε και το 2004 την παρουσία της στο διεθνές ερευνητικό Πρόγραμμα μέτρησης της επιχειρηματικότητας, το παγκόσμιο Παρατηρητήριο για την επιχειρηματικότητα (Global Entrepreneurship Monitor, GEM) μέσω του IO-BE. Το GEM αποτελεί το μεγαλύτερο και εγκυρότερο ερευνητικό πρόγραμμα μέτρησης της επιχειρηματικότητας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και διεξάγεται από την Παγκόσμια Ένωση για την Έρευνα της Επιχειρηματικότητας (GERA) στην οποία μετέχουν ερευνητικά ιδρύματα όλων των χωρών που λαμβάνουν μέρος στο πρόγραμμα.

Τον Ιανουάριο του 2005 παρουσιάστηκε η Έκθεση του GEM για το 2004. Τριάντα τέσσερις χώρες, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού, έλαβαν μέρος στη φετινή έρευνα. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, τα κύρια ευρήματα που προκύπτουν από την Παγκόσμια Έκθεση είναι:

1^ο. Το 5,8% του πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών κατά το 2004 είχε ξεκινήσει πρόσφατα ή βρισκόταν σε φάση έναρξης κάποιου τύπου επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το ποσοστό αυτό είναι αισθητά χαμηλότερο από αυτό που είχε καταγραφεί το 2003 (6,8%). Με άλλα λόγια το 2004 η συνολική επιχειρηματική δραστηριότητα στη χώρα υποχώρησε σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Ωστόσο, από τις 16 ευρωπαϊκές χώρες για τις οποίες υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία με την προηγούμενη έκθεση, καταγράφεται πτώση του

δείκτη σε 10 από αυτές (μεταξύ των οποίων Ιρλανδία, Δανία, αλλά και Γερμανία). Σε ποσοστιαίες μονάδες πάντως η Ελλάδα εμφανίζει την 3η υψηλότερη υποχώρηση πίσω από την Ισπανία και τη Σλοβενία.

2^ο. Όπως και το 2003, ένα μεγάλο μέρος της επιχειρηματικής δραστηριότητας που καταγράφεται το 2004 (περίπου 30%) αφορά «επιχειρηματικότητα ανάγκης», γεγονός που κατατάσσει τη χώρα μας σε πολύ χαμηλό επίπεδο συγκριτικά με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες όπου η «επιχειρηματικότητα ευκαιρίας» υπερτερεί. Υψηλότερη επιχειρηματικότητα ανάγκης από την Ελλάδα εμφανίζουν η Κροατία, Πολωνία και Ουγγαρία, ενώ λίγο χαμηλότερο ποσοστό από την Ελλάδα εμφανίζει και η Γερμανία.

3^ο. Σε σχέση με το προηγούμενο έτος εμφανίζεται μια μικρή αλλά σημαντική βελτίωση στην κλαδική διάσταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς καταγράφεται αύξη-

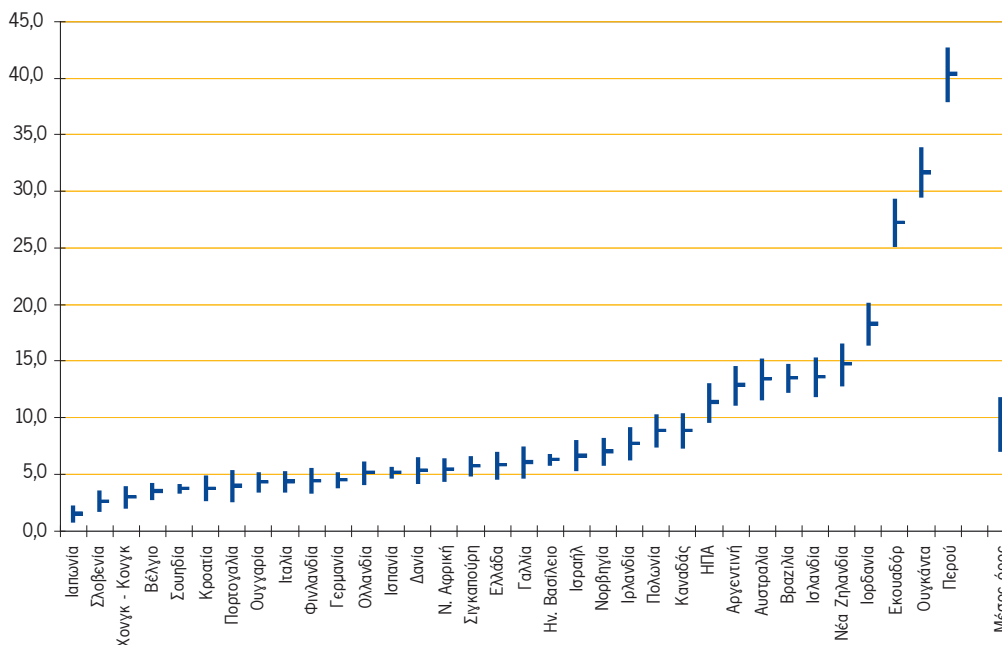
ση στο μερίδιο των δραστηριοτήτων που έχουν πελάτες άλλες επιχειρήσεις και όχι αποκλειστικά τον τελικό καταναλωτή. Έτσι ενώ το 56-57% των επιχειρηματικών εγχειρημάτων εξακολουθεί και το 2004 να αφορά προϊόντα & υπηρεσίες προς καταναλωτές, το ποσοστό των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με υπηρεσίες προς επιχειρήσεις αυξάνεται στο 14,6% (έναντι 8,6% το 2003).

4^ο. Τα κύρια χαρακτηριστικά του έλληνα επιχειρηματία (με την έννοια που έχει περιγραφεί παραπάνω) φανερώνουν έναν νέο άντρα με ανώτερη εκπαίδευση, ο οποίος ήδη εργάζεται. Εξετάζοντας όμως τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες υψηλών δυνατοτήτων, δηλαδή αυτές που σύμφωνα με τον σχετικό ορισμό δημιουργούν νέες αγορές, έχουν ισχυρή εξαγωγική επίδοση και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, διαπιστώνεται μία σημαντική άνοδος της γυναικείας επιχειρηματικότητας, μικρότερη ηλικία των εμπλεκόμενων ατόμων και εντονότερη συσχέτιση του επιπέδου μόρφωσης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11

[ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-64 ετών (95% διάστημα εμπιστοσύνης)]

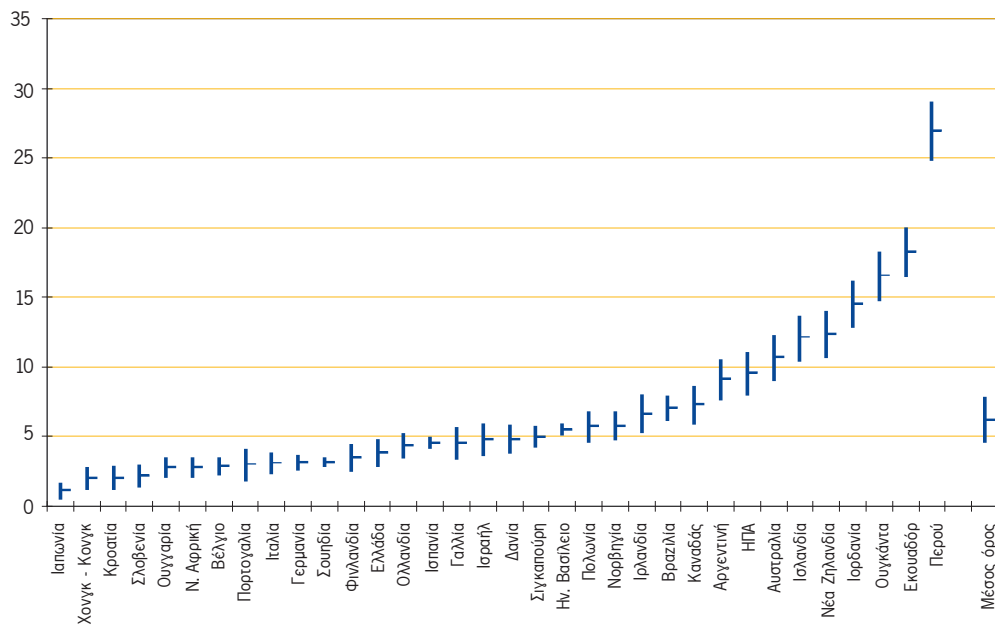
Δείκτης Συνολικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (TEA 2004) ανά Χώρα

Πηγή: IOBE - Επεξεργασία Αποτελεσμάτων GEM

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.12

[ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-64 ετών (95% διάστημα εμπιστοσύνης)]

Δείκτης Συνολικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας Ευκαιρίας ανά Χώρα

Πηγή: IOBE - Επεξεργασία Αποτελεσμάτων GEM

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14
Τομεακή Κατανομή και Εξέλιξη της Συνολικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας σε Ευρωπαϊκές Χώρες

(% του συνόλου)

	Πρωτογενής δραστηριότητα		Μεταποιητική δραστηριότητα		Υπηρεσίες προς επιχειρήσεις		Προϊόντα & υπηρεσίες προς καταναλωτές	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Βέλγιο	2,7	9,1	28,2	19,2	26,3	24,7	42,8	47,0
Γερμανία	3,0	3,9	27,8	19,8	36,6	35,4	32,6	40,8
Γαλλία	24,1	17,3	13,8	18,7	10,9	24,5	51,2	39,5
Δανία	9,9	4,7	19,7	31,1	36,7	31,3	33,8	32,9
Ελλάδα	2,3	2,3	33,1	26,3	8,6	14,6	56,0	56,8
Ηνωμένο Βασίλειο	4,5	4,6	26,0	20,2	29,8	35,3	39,7	39,9
Ιρλανδία	4,9	10,9	28,9	30,5	27,0	23,0	39,2	35,6
Ισλανδία	14,3	11,0	38,2	34,4	15,3	23,3	32,2	31,3
Ισπανία	2,3	2,3	10,7	44,3	55,3	17,1	31,7	36,4
Κροατία	9,6	12,7	23,2	19,9	24,9	14,1	42,3	53,4
Νορβηγία	6,7	10,1	20,3	24,0	33,0	25,0	40,1	40,9
Ολλανδία	12,3	11,3	29,9	30,1	28,9	27,3	28,9	31,3
Σλοβενία	14,2	0,0	26,7	31,0	42,5	48,6	16,6	20,4
Σουηδία	10,4	15,3	29,8	30,5	28,8	25,3	31,0	28,9
Φινλανδία	18,2	9,5	36,8	26,5	18,7	21,5	26,3	42,5
Ουγγαρία	:	5,2	:	30,8	:	14,4	:	49,5
Πολωνία	:	9,0	:	31,8	:	17,9	:	41,3
Πορτογαλία	:	0,0	:	18,3	:	11,2	:	70,5

Πηγή: IOBE - Επεξεργασία Αποτελεσμάτων GEM

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15**Συνολική Επιχειρηματική Δραστηριότητα ανά Χώρα 2003-2004**

(% πληθυσμού 18-64 ετών)

Χώρα	Έτος	
	2003	2004
Ηνωμένες Πολιτείες	11,9	11,3
Βραζιλία	12,9	13,5
Ουγκάντα	29,3	31,6
Αργεντινή	19,7	12,8
Γερμανία	5,2	4,5
Ηνωμένο Βασίλειο	6,4	6,3
Γαλλία	1,6	6,0
Καναδάς	8,0	8,9
Αυστραλία	11,6	13,4
Ιταλία	3,2	4,3
Νότια Αφρική	4,3	5,4
Ισπανία	6,8	5,2
Ιαπωνία	2,8	1,5
Ελβετία	3,6	5,1
Ελλάδα	6,8	5,8
Νέα Ζηλανδία	13,6	14,7
Βέλγιο	3,9	3,5
Σουηδία	4,1	3,7
Νορβηγία	7,5	7,0
Ιρλανδία	8,1	7,7
Δανία	5,9	5,3
Σιγκαπούρη	5,0	5,7
Φινλανδία	6,9	4,4
Χονγκ-Κονγκ	3,2	3,0
Κροατία	2,6	3,7
Σλοβενία	4,1	2,6
Ισλανδία	11,2	13,6
Μέσος όρος	7,8	7,8

Πηγή: IOBE - Επεξεργασία Αποτελεσμάτων GEM

ΜΕΡΟΣ Β

Η Ελληνική Βιομηχανία

IV. Εξελίξεις και Προοπτικές του Τομέα της Βιομηχανίας

4.1 Μακροχρόνιες Τάσεις

Σύμφωνα με τα νέα στοιχεία που προέκυψαν το 2004 από την αναθεώρηση του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής, φαίνεται ότι την τελευταία τετραετία δεν διατηρήθηκε η ανοδική τάση που χαρακτήριζε την πορεία της μεταποίησης στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90. Τότε, η βιομηχανική παραγωγή παρουσίαζε, αδιάλειπτα σχεδόν, σημαντική ετήσια άνοδο, με αποτέλεσμα στην πενταετία 1995-2000 η σωρευτική αύξηση να προσεγγίζει το 14,8%. Σύμφωνα δε με τον προηγούμενο δείκτη, η άνοδος συνεχίσθηκε και μετά το 2000, με εξαίρεση το 2003, και η σωρευτική μεταβολή στην περίοδο 2000-2004 ήταν επίσης θετική (3,8%).

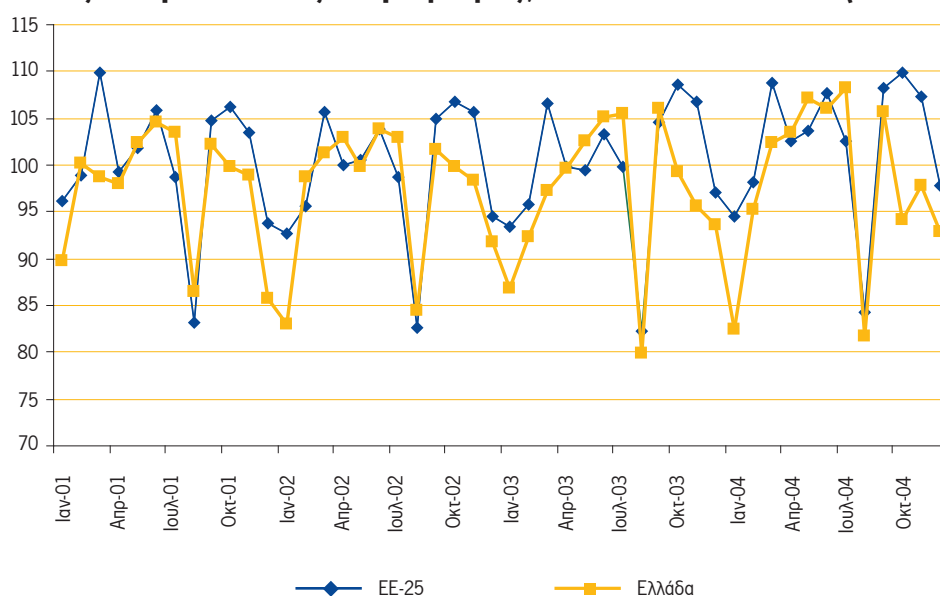
Η εικόνα αλλάζει με την αναθεώρηση του δείκτη το 2004, και τον εκ νέου υπολογισμό της βιομηχανικής παραγωγής των προηγούμενων ετών. Έτσι, από τα νέα δεδομένα προκύπτει ότι η βιομηχανική παραγωγή μειώνεται συνεχώς την τριετία 2001-2003 και ανακάμπτει το 2004. Σωρευτικά δε η μεταβολή 2000-2004 είναι αρνητική (-1,9%).

Η αλλαγή της τάσης προκύπτει από το γεγονός ότι ο νέος δείκτης στηρίζεται σε άλλη διάρθρωση της βιομηχανικής παραγωγής, στην οποία ορισμένοι κλάδοι έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα από πριν και άλλοι μικρότερη, με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται και οι συνολικές εξελίξεις.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής την τελευταία δεκαετία έχει δυο σαφώς διακριτές φάσεις: ταχεία άνοδο μέχρι το 2000 και υποχώρηση στη δεύτερη φάση μέχρι το 2003. Εκτιμάται ότι η πτώση την τελευταία περίοδο οφείλεται σε δυο παράγοντες: *Πρώτον*, στις αλλαγές στη διάρθρωση της μεταποίησης και την αυξημένη βαρύτητα ορισμένων κλάδων με αρνητικές επιδόσεις, οι οποίες επηρέασαν πτωτικά το σύνολο. *Δεύτερον*, στην επιτάχυνση της πτώσης της παραγωγής ορισμένων κλάδων, οι οποίοι βρίσκονταν σε υποχώρηση και την προηγούμενη περίοδο (1995-2000). Οι κλαδικές εξελίξεις, που ήταν καθοριστικές για την πορεία της βιομηχανικής παραγωγής παρουσιάζονται εκτενώς στο επόμενο κεφάλαιο αυτής της Έκθεσης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής, Ελλάδα και ΕΕ-25 (2000=100)

4.2 Εξελιξεις το 2004

Μετά από τρία χρόνια συνεχούς υποχώρησης, ο όγκος της βιομηχανικής παραγωγής το 2004 αυξήθηκε 1,2% κατά μέσο όρο. Ωστόσο, η πορεία της παραγωγής εμφανίζει έντονες διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια του έτους, καθώς ήταν μεν έντονα ανοδική στο α' εξάμηνο, από τα μέσα όμως του χρόνου και μετά ο δυναμισμός φαίνεται να εξαντλείται και το τέταρτο τρίμηνο του 2004 η παραγωγή κινείται σε επίπεδα κατώτερα από εκείνα του 2003.

Οι διακυμάνσεις της βιομηχανικής παραγωγής αντανακλούν τις γενικότερες εξελίξεις στην ελληνική οικονομία και το κλίμα, που χαρακτηρίστηκε από την μεταστροφή των υψηλών προσδοκιών και επιδόσεων των αρχών του έτους σε διστακτικότητα και επιβράδυνση αργότερα, με χρονικό σημείο καμψής τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Από τις βασικές κατηγορίες που περιλαμβάνονται στην παραγωγή της μεταποίησης, τα **κεφαλαιουχικά αγαθά** είναι εκείνα όπου η προαναφερθείσα επιβράδυνση ήταν

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1

Δείκτες Βιομηχανικής Παραγωγής (2000=100)

Μ.Ο. ΤΡΙΜΗΝΩΝ			Μεταβολή(%)			Μεταβολή(%)		
	2001	2002	2002:2001	2003	2003:2002	2004	2004:2003	
A. Γενικός Μεταποίησης								
α' τρίμηνο	96,2	94,3	-2,0	92,1	-2,3	93,4	1,3	
β' τρίμηνο	101,6	102,2	0,5	102,4	0,3	105,6	3,1	
γ' τρίμηνο	97,3	96,3	-1,0	97,1	0,8	98,6	1,5	
δ' τρίμηνο	94,8	96,7	2,0	96,2	-0,5	95,0	-1,3	
Μ.Ο. Έτους	97,5	97,4	-0,1	97,0	-0,4	98,1	1,2	
B. Ενδιάμεσων αγαθών								
α' τρίμηνο	99,2	98,3	-0,8	96,5	-1,9	96,6	0,2	
β' τρίμηνο	104,5	108,8	4,2	106,6	-2,0	111,5	4,6	
γ' τρίμηνο	97,7	98,8	1,2	98,3	-0,6	97,8	-0,5	
δ' τρίμηνο	96,5	98,3	1,9	101,3	3,0	100,9	-0,4	
Μ.Ο. Έτους	99,5	101,1	1,6	100,7	-0,4	101,7	1,0	
Γ. Κεφαλαιουχικών αγαθών								
α' τρίμηνο	100,3	78,2	-22,1	69,5	-11,1	75,2	8,2	
β' τρίμηνο	91,4	82,0	-10,3	89,6	9,4	89,4	-0,3	
γ' τρίμηνο	70,3	71,3	1,4	77,3	8,5	76,3	-1,3	
δ' τρίμηνο	85,9	91,5	6,5	89,0	-2,7	83,0	-6,7	
Μ.Ο. Έτους	87,0	80,7	-7,2	81,4	0,8	81,0	-0,5	
Δ. Διαρκών καταναλωτικών αγαθών								
α' τρίμηνο	78,2	65,5	-16,2	61,9	-5,5	61,3	-0,9	
β' τρίμηνο	89,9	76,1	-15,3	69,7	-8,5	83,4	19,7	
γ' τρίμηνο	76,8	67,9	-11,5	67,7	-0,3	69,5	2,6	
δ' τρίμηνο	97,4	80,1	-17,8	80,0	-0,2	70,0	-12,5	
Μ.Ο. Έτους	85,6	72,4	-15,4	69,8	-3,6	71,1	1,8	
E. Μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών								
α' τρίμηνο	92,2	97,3	5,6	93,7	-3,7	96,3	2,8	
β' τρίμηνο	104,9	108,3	3,2	108,7	0,4	111,3	2,4	
γ' τρίμηνο	111,9	109,3	-2,3	106,7	-2,4	111,3	4,4	
δ' τρίμηνο	93,7	96,9	3,4	97,0	0,1	98,0	1,0	
Μ.Ο. Έτους	100,7	102,9	2,3	101,5	-1,4	104,2	2,7	

Πηγή: ΕΣΥΕ

εντονότερη και διαρκέστερη. Έτσι, ενώ το α' τρίμηνο του 2004 η παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών αυξήθηκε κατά 8,2%, πολύ ταχύτερα απ' όλες τις άλλες κατηγορίες, από το δεύτερο τρίμηνο και μετά η παραγωγή παρουσιάζει μείωση, με αποτέλεσμα ο μέσος όρος του έτους να περιορισθεί ελαφρά έναντι του 2003 (-0,5%). Η συμπεριφορά αυτή των κεφαλαιουχικών αγαθών ανταποκρίνεται και στις διακυμάνσεις της επενδυτικής ζήτησης, η οποία ήταν πολύ υψηλή πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες και σημαντικά αποδυναμωμένη αργότερα.

Σε αντίθεση με τις άλλες κατηγορίες η παραγωγή **μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών** διατηρήθηκε σταθερά ανοδική όλο το χρόνο, αν και εδώ παρατηρούνται έντονες διακυμάνσεις του ρυθμού ανόδου, με μεγάλη έξαρση τη θερινή περίοδο και έντονη επιβράδυνση το τελευταίο τρίμηνο. Σε ετήσια βάση η παραγωγή μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών αυξήθηκε σημαντικά (2,7%) ενώ το 2003 είχε παρουσιάσει μείωση (-1,4%).

Τα **διαρκή καταναλωτικά αγαθά** τέλος, εμφανίζουν επίσης έντονες διακυμάνσεις, καθώς ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής από 19,7% το δεύτερο τρίμηνο του χρόνου φτάνει το -12,5% το τελευταίο. Έτσι, ο μέσος ετήσιος ρυθμός διαμορφώνεται στο 1,8%, έναντι μεγάλης μείωσης το 2003.

Η πορεία της παραγωγής το 2004 συμβαδίζει με τις εξελίξεις που προκύπτουν από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας του ΙΟΒΕ. Συνολικά το 2004 ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στον τομέα, που προκύπτει από τις Έρευνες αυτές, αυξήθηκε ελαφρά έναντι του 2003. Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι στο δεύτερο εξάμηνο του χρόνου υπάρχει σημαντική αποδυνάμωση των εκτιμήσεων και των προοπτικών, με το δείκτη να μειώνεται συνεχώς από τον Ιούνιο και μετά. Η υποχώρηση του δείκτη το δεύτερο εξάμηνο του χρόνου οφείλεται κατά κύριο λόγο στις συνεχώς μειούμενες εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τη συνολική ζήτηση, εγχώρια και εξωτερικού: Τον Οκτώβριο 2004 η ζήτηση θεωρείται ανεπαρκής από το 33% των βιομηχανικών επιχειρήσεων, ενώ στις αρχές του χρόνου το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 26%. Το κλίμα στη βιομηχανία φαίνεται συνεπώς ότι επηρεάστηκε τους τελευταίους μήνες του χρόνου όχι τόσο από τους ψυχολογικούς παράγοντες που είχαν ιδιαίτερη σημασία για το σύνολο της οικονομίας, όσο από την χειροτέρευση ενδογενών πραγματικών παραγόντων που αφορούν την λειτουργία και τις προοπτικές του τομέα και ειδικότερα από τη διαφαινόμενη υποχώρηση της ζήτησης.

Ανάλογες εκτιμήσεις προκύπτουν εξάλλου και από την

πορεία δυο βασικών μεγεθών της βιομηχανίας - των μηνών εξασφαλισμένης παραγωγής και του ποσοστού χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού - που καταγράφονται στις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας του ΙΟΒΕ. Κατά μέσο όρο του έτους οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής περιορίστηκαν έναντι του 2003 (από 5,4 σε 5,0) και ο βαθμός χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού μειώθηκε από 76,4% το 2003 σε 75,1%. Οι παραπάνω, σχετικά μικρές, μειώσεις υποκρύπτουν τις πολύ μεγάλες διακυμάνσεις που παρουσίασαν και τα δυο αυτά μεγέθη στη διάρκεια του χρόνου: οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής το α' τρίμηνο του 2004 ήταν 6,0 και το τελευταίο είχαν περιορισθεί στους 4,7, και η χρησιμοποίηση εργοστασιακού δυναμικού από 75,9% το α' τρίμηνο έφτασε το 73,7% το τελευταίο.

Συμπερασματικά, η ενίσχυση της βιομηχανικής παραγωγικής δραστηριότητας, που καταγράφεται κατά το 2004 σε ετήσια βάση, οφείλεται αποκλειστικά στις υψηλές επιδόσεις του α' εξαμήνου, οι οποίες αντιστάθμισαν τη χαλάρωση που παρατηρείται στο β' εξάμηνο. Ο κύριος παράγων που προσδιόρισε τις εξελίξεις στην παραγωγή ήταν κυρίως οι διακυμάνσεις της εγχώριας ζήτησης, προς την οποία κατευθύνεται άλλωστε και το 80% περίπου της ελληνικής βιομηχανικής παραγωγής. Σύμφωνα και με τις ενδείξεις από τις Έρευνες Συγκυρίας φαίνεται ότι η ζήτηση παρουσίασε ανάλογη συμπεριφορά στη διάρκεια του 2004: ήταν ισχυρή στις αρχές του χρόνου και αποδυναμώθηκε σταδιακά από το καλοκαίρι και μετά.

Από την άλλη πλευρά, αποδυναμωμένη εμφανίζεται και η ζήτηση εξωτερικού καθώς αυξάνει αισθητά το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρεί το επίπεδο της κατώτερο του κανονικού. Η εκτίμηση αυτή για τη ζήτηση εξωτερικού ισχυροποιείται από την εξέλιξη των εξαγωγών της μεταποίησης, οι οποίες σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στον Πίνακα 4.2 αυξήθηκαν μεν το 2004, αλλά με ρυθμό πολύ βραδύτερο απ' αυτόν που είχε καταγραφεί το 2003.

Η επιβράδυνση των εξαγωγών που παρατηρείται το 2004 είχε ως αποτέλεσμα να ανακοπεί η τάση βελτίωσης των εξαγωγικών επιδόσεων της μεταποίησης, που είχε παρατηρηθεί τα προηγούμενα χρόνια, και το ποσοστό της βιομηχανικής παραγωγής που εξάγεται να περιορισθεί κάτω του 20%. Παράλληλα, επισημαίνεται και διεύρυνση της εισαγωγικής διείσδυσης. Τα παραπάνω υποδηλώνουν ότι η ελληνική μεταποίηση υπέστη απώλειες ανταγωνιστικότητας τόσο στην εγχώρια αγορά, όσο και στις αγορές του εξωτερικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2**Εισαγωγική Διείδυση και Εξαγωγική Επίδοση :
Βασικοί Κλάδοι της Μεταποίησης**

Κλάδοι ¹	Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές				Εισαγωγική διείδυση ³	Εξαγωγική επίδοση ⁴
	Σε τρέχουσες τιμές			Σε τιμές 2000		
	Εισαγωγικές δαπάνες ²	Εξαγωγικές εισπράξεις ²	Ακαθάριστη αξία παραγωγής	Ακαθάριστη αξία παραγωγής		
Τρόφιμα-ποτά (15)						
2002	-0,7	9,8	6,2	2,0	33,7	15,0
2003	-2,8	13,3	-0,5	-2,9	33,8	17,1
2004	9,4	-11,3	8,1	3,7	33,2	14,0
Κλωστ/γία, ένδυση-υπόδηση, δέρμα (17,18,19)						
2002	3,8	3,0	-2,7	-4,1	61,0	46,8
2003	-1,9	11,9	-1,2	-2,8	63,8	53,0
2004	1,8	-3,5	-6,1	-8,2	66,3	54,5
Ελαστικό-πλαστικά, χημικά (24,25)						
2002	4,8	33,5	4,8	3,9	72,1	34,6
2003	-5,2	17,5	2,9	1,3	72,0	39,5
2004	0,5	5,1	5,6	3,7	70,9	39,3
Μη μεταλλικά ορυκτά (26)						
2002	-22,3	232,0	5,0	2,6	19,6	7,3
2003	1,3	-12,5	1,6	1,8	19,4	6,3
2004	5,7	32,5	0,7	-0,7	20,5	8,2
Βασική μεταλλουργία και προϊόντα από μέταλλο (27,28)						
2002	4,4	-14,8	3,9	5,3	39,4	19,0
2003	9,4	-3,4	-1,3	0,6	41,8	18,6
2004	17,9	38,9	10,4	6,4	44,9	23,5
Μηχανές και συσκευές (29,30,31,32)						
2002	-3,2	-5,0	-13,1	-10,2	82,4	26,7
2003	-2,1	43,2	3,1	2,8	83,8	37,1
2004	3,3	-15,9	10,6	1,7	80,9	28,2
Μεταφορικά μέσα και εξοπλισμός (34,35)						
2002	5,2	-25,1	-6,6	-9,6	81,2	3,4
2003	9,3	134,5	5,9	1,7	82,4	7,6
2004	23,8	87,3	-3,6	-4,4	86,7	14,7
Σύνολο μεταποίησης (χωρίς καύσιμα)						
2002	0,6	5,5	2,7	0,7	51,2	17,7
2003	0,0	17,1	1,2	-0,3	51,7	20,4
2004	8,7	1,5	4,4	1,3	52,6	19,9

1. Σε παρένθεση αναγράφονται οι διψήφιοι κωδικοί αριθμοί των κλάδων.

2. Με βάση το σύστημα Κωδικών Συνδυασμένης Ονοματολογίας (ΚΣΟ).

3. Ο λόγος των εισαγωγών προς την φαινομενική κατανάλωση σε τρέχουσες τιμές.

4. Ο λόγος των εξαγωγών προς την ακαθάριστη αξία παραγωγής σε τρέχουσες τιμές.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004.

4.3 Προοπτικές για το 2005

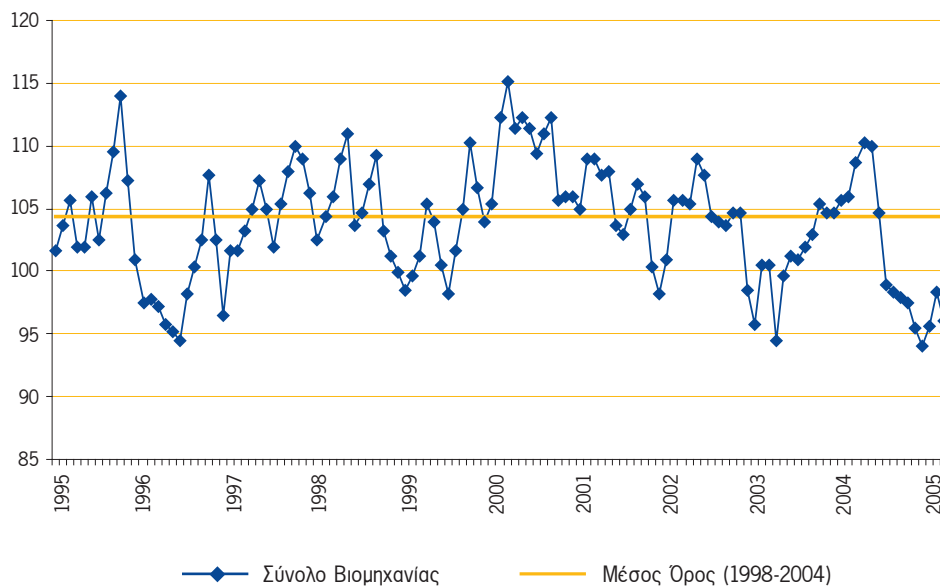
Η πορεία της βιομηχανικής δραστηριότητας τους τελευταίους μήνες του 2004 φαίνεται να προδιαγράφει και τις εξελίξεις τουλάχιστον στο α' εξάμηνο του 2005, καθώς τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους δεν διαφοροποιούνται ουσιαστικά

οι παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα και τις προσδοκίες.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής για το α' δίμηνο του 2005, την περίοδο αυτή η παραγωγή, παρά την σημαντική άνοδο που παρουσιάζει τον Φεβρουάριο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, κινήθηκε

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.2

Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών (1990=100)

Πηγή: IOBE

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3

Προοπτικές της Βιομηχανίας

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	2004			2005		
	Ιαν.	Φεβ.	Μαρ.	Ιαν.	Φεβ.	Μαρ.
Παραγωγή ¹	+21	+29	+35	+15	+26	+25
Πωλήσεων ¹	+18	+32	+41	+16	+29	+32
Εξαγωγών ¹	+13	+18	+26	+10	+21	+19
Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών ²	105,6	106,0	108,7	95,6	98,4	96,1

1. Διαφορά ποσοστών θετικών - αρνητικών απαντήσεων.

2. Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών (βάση 1990=100), υπολογίζεται με βάση τις προοπτικές για την παραγωγή, και τις εκτιμήσεις για το επίπεδο των συνολικών παραγγελιών και των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

σε επίπεδα κατώτερα εκείνων του 2004. Η πορεία του δείκτη επηρεάστηκε δυσμενώς από την πτώση σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων. Η πτώση ήταν εντονότερη, κυρίως στα καταναλωτικά αγαθά (διαρκή και μη διαρκή) και μετριοπαθέστερη στα κεφαλαιουχικά αγαθά.

Ανάλογη εικόνα προκύπτει και από τα αποτελέσματα των Ερευνών Συγκυρίας του IOBE που αφορούν το α' τρίμηνο του χρόνου και συνοψίζονται στα ακόλουθα:

► Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών ανακάμπτει ελα-

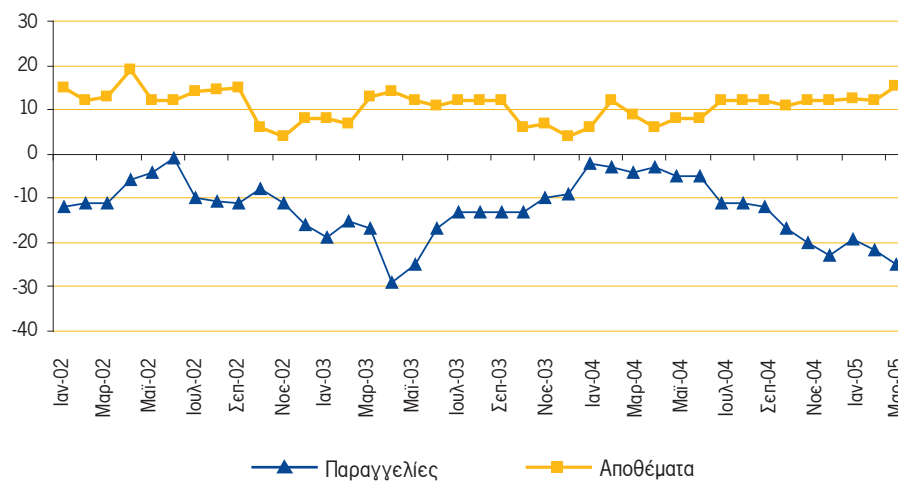
φρά τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο έναντι των πολύ χαμηλών επιπέδων που είχε φτάσει στα τέλη του 2004, τον Μάρτιο όμως παρουσιάζει πάλι υποχώρηση. Σε σύγκριση εξάλλου με το α' τρίμηνο του 2004 ο δείκτης είναι σημαντικά μειωμένος.

► Παρά την επιδείνωση των εκτιμήσεων για ορισμένα κρίσιμα μεγέθη οι προσδοκίες της βιομηχανίας για την παραγωγή, τις πωλήσεις και τις εξαγωγές εμφανίζονται τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο ελαφρώς βελτιωμένες έναντι των χαμηλών επιπέδων που είχαν προσεγγίσει στα τέλη του 2004.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.3

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής - Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού

	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	5,4	76,5
α' τρίμηνο	5,0	76,1
β' τρίμηνο	5,4	76,8
γ' τρίμηνο	5,4	77,2
δ' τρίμηνο	5,8	75,9
2004	5,0	75,2
α' τρίμηνο	6,0	75,9
β' τρίμηνο	4,7	75,0
γ' τρίμηνο	4,6	76,1
δ' τρίμηνο	4,7	73,7
2005		
α' τρίμηνο	4,6	70,7

Πηγή: IOBE

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5**Λόγοι που Παρεμποδίζουν την Παραγωγική Δραστηριότητα**

(ποσοστό του συνόλου των απαντήσεων)

Παράγοντες	2003				2004				2005
	Ιαν.	Απρ.	Ιουλ.	Οκτ.	Ιαν.	Απρ.	Ιουλ.	Οκτ.	Ιαν.
Δεν παρεμποδίζεται	63	71	61	67	67	62	61	53	50
Ανεπάρκεια Ζήτησης	28	23	26	22	26	26	27	33	37
Ανεπάρκεια Εργατικού Δυναμικού	1	0	1	0	0	1	2	1	0
Ανεπάρκεια Κεφαλαιουχικού Εξοπλισμού	3	0	0	2	1	1	2	2	0
Ανεπάρκεια Κεφαλαίων Κινήσεως	5	6	4	6	2	8	6	7	8
Άλλοι λόγοι *	:	:	8	3	4	2	2	4	4

* Το ερώτημα αυτό προστέθηκε από τον Ιούλιο του 2003

Πηγή: IOBE

- ▶ Οι εκτιμήσεις για τη συνολική ζήτηση επιδεινώνονται, ενώ τα αποθέματα διατηρούνται σε επίπεδα ανώτερα του κανονικού.
- ▶ Οι νέες παραγγελίες που καταγράφουν οι επιχειρήσεις είναι στάσιμες στα, σχετικά χαμηλά, επίπεδα του τελευταίου τριμήνου του 2004.
- ▶ Οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής, με βάση τις διαθέσιμες παραγγελίες, κυμαίνονται περί τις 4,5 όσο περίπου και το προηγούμενο τρίμηνο, σημαντικά όμως μειωμένοι σε σχέση με το αντίστοιχο α' τρίμηνο του 2004 που είχαν προσεγγίσει τους 6,0.
- ▶ Το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού υπολογίζεται κατά μέσο όρο του τριμήνου στο 70,7%, έναντι 75,9% του α' τριμήνου του 2004.
- ▶ Οι επιχειρήσεις που κρίνουν ότι η ανεπάρκεια της ζήτησης είναι ο κύριος λόγος που δημιουργεί προσκόμματα στην παραγωγική δραστηριότητα φτάνουν το 37% του συνόλου, ενώ στις αρχές του 2004 το αντίστοιχο ποσοστό δεν είχε ξεπεράσει το 26%.

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις μπορεί βέβαια να προβλεφθεί ότι η βιομηχανική δραστηριότητα μπορεί μεν να βελτιωθεί ελαφρά τους προσεχείς μήνες, θα παραμείνει ωστόσο σε επίπεδα χαμηλότερα από εκείνα των αρχών του 2004, τα οποία βεβαίως ήταν ιδιαίτερα υψηλά. Το ενδεχόμενο ανάκαμψης είναι πιθανότερο για το β' εξάμηνο του

2005, το οποίο θα πρέπει να είναι βελτιωμένο σε σχέση με τα χαμηλά επίπεδα της αντίστοιχης περιόδου του 2004.

4.4 Επενδύσεις στη Βιομηχανία

Ενδεικτικά για το κλίμα που επικράτησε στον βιομηχανικό τομέα το 2004 είναι και τα αποτελέσματα των δυο Ερευνών Συγκυρίας που διεξήχθησαν από το IOBE, η πρώτη τον Μάρτιο και η δεύτερη τον Οκτώβριο του 2004. Τα αποτελέσματα των Ερευνών παρέχουν ενδείξεις τόσο για την πορεία της επενδυτικής δραστηριότητας τον προηγούμενο χρόνο όσο και για τις επενδύσεις το 2005. Παράλληλα όμως καταγράφουν με ιδιαίτερη σαφήνεια το κλίμα και την επενδυτική βούληση των επιχειρήσεων τη χρονική στιγμή που διεξάγεται η έρευνα. Γι' αυτό έχουν ιδιαίτερη σημασία οι αναθεωρήσεις των επενδυτικών προγραμμάτων σε διαδοχικές έρευνες, αναθεωρήσεις που σε μεγάλο βαθμό αντανακλούν τις αλλαγές του κλίματος ανάμεσα στις δυο χρονικές περιόδους. Έτσι, τα αποτελέσματα των δυο ερευνών του 2004 επιβεβαιώνουν την εκτίμηση που έχει διατυπωθεί σε προηγούμενες παραγράφους, ότι δηλαδή το κλίμα παρουσίασε μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των αρχών του 2004 και του τέλους.

Η ανάλυση που παρουσιάζεται στις επόμενες παραγράφους ενσωματώνει τα αποτελέσματα της τελευταίας διαθέσιμης έρευνας που διεξήχθη την περίοδο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2004, τα οποία περιλαμβάνουν α) εκτίμηση για τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν οι λειτουργούσες βιομηχανικές επιχειρήσεις το 2004, β) μια πρώτη πρόβλεψη για τις επενδύσεις

που θα πραγματοποιήσουν οι εταιρείες το 2005. Η πρόβλεψη αυτή αναμένεται να αναθεωρηθεί στις επόμενες έρευνες γι' αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί απλώς ενδεικτική, γ) την κατανομή των επενδύσεων ανάλογα με το σκοπό τους, δ) τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τους παράγοντες (ενδογενείς ή εξωγενείς) που επηρεάζουν την επενδυτική τους απόφαση.

Εκτιμήσεις για το 2004

Κατά τη διάρκεια του 2004 υπήρξε σαφής αναθεώρηση των επενδυτικών προγραμμάτων του συνόλου της βιομηχανίας προς τα κάτω. Η πρόβλεψη που είχε διατυπωθεί στις αρχές του 2004 και υποδήλωνε έναν ενδεικτικό προγραμματισμό αναφερόταν σε οριακή μείωση των επενδυτικών δαπανών της τάξεως του -1,9% έναντι του προηγούμενου χρόνου. Προς τα τέλη όμως του έτους (Οκτώβριος-Νοέμβριος) οι επιχειρήσεις εκτιμούσαν ότι το 2004 οι επενδυτικές δαπάνες μειώθηκαν έναντι του 2003 κατά -31%. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συνολικό ύψος της επενδυτικής δαπάνης για το 2004 που δηλώνουν οι επιχειρήσεις τον Οκτώβριο, είναι το 45% περίπου δαπανών που δήλωναν οι ίδιες οι επιχειρήσεις ότι θα πραγματοποιήσουν στις αρχές του χρόνου.

Στους κυριότερους κλάδους της μεταποίησης οι εξελίξεις ή-

ταν συνοπτικά οι ακόλουθες: α) Οι κλάδοι «Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός» και «Βασική Μεταλλουργία» είναι οι μόνοι εκ των έξι υπό εξέταση κλάδων στους οποίους καταγράφεται αύξηση της επενδυτικής δαπάνης αν και σε μικρότερο βαθμό από ό,τι αρχικά αναμενόταν. β) Οι αρχικά αισιόδοξες προβλέψεις ανόδου των επενδύσεων στους κλάδους «Ένδυση-Υπόδηση» και «Χημικά» δεν επαληθεύτηκαν με αποτέλεσμα στο τέλος του έτους να εκτιμάται πτώση της τάξεως του -9% και -6,1% αντίστοιχα. γ) Στον κλάδο «Κλωστοϋφαντουργία» σημαντική ήταν η μείωση των επενδύσεων με ρυθμό -62,9% παρά την θετική εξέλιξη του 2003, όταν είχε παρατηρηθεί άνοδος. Επίσης μείωση, όπως αρχικά προβλεπόταν, σημειώθηκε και στον κλάδο «Μη μεταλλικά Ορυκτά».

Η προς τα κάτω αναθεώρηση των επενδυτικών δαπανών αποτελεί χαρακτηριστικό του συνόλου της Ευρωζώνης όπου σημειώθηκε μείωση κατά -1% έναντι αύξησης που αρχικά προβλεπόταν. Πέραν της Ελλάδας, σημαντική ήταν η πτώση στο Βέλγιο (-13%), την Ισπανία (-17%), την Ολλανδία (-11%) και την Πορτογαλία (-10%) ενώ μικρότερης έντασης ήταν η μείωση στην Ιταλία (-1%). Αντίθετα στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης παρατηρείται άνοδος των επενδυτικών δαπανών αν και σε μικρότερο βαθμό από τον αρχικά αναμενόμενο. Εξαιρέση αποτελεί η Φιλανδία, όπου οι επενδύσεις αυξήθηκαν με ρυθμό ανώτερο του προβλεπόμενου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6

Εξαμηνιαία Έρευνα Επενδύσεων στη Μεταποίηση

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

	2004		2005
	Πρόβλεψη (Μάρτιος – Απρίλιος 2004)	Εκτίμηση (Οκτώβριος – Νοέμβριος 2004)	Πρόβλεψη (Οκτώβριος – Νοέμβριος 2004)
Τρόφιμα, Ποτά, Καπνός	19,4	17,7	-26,6
Κλωστοϋφαντουργία	-47,1	-62,9	-14,8
Ένδυση – Υπόδηση	17,6	-9,0	15,6
Χημικά	8,5	-6,1	51,7
Μη Μεταλλικά Ορυκτά	-34,6	-35,6	-31,8
Βασική Μεταλλουργία	32,5	7,0	16,7
Σύνολο Μεταποίησης	-1,9	-31,0	-3,6
Ιδιωτικές	-5,9	-32,3	-2,4
Δημόσιες	172,2	63,7	-36,4

Πηγή: IOBE

Προβλέψεις για το 2005

Με βάση την πρώτη πρόβλεψη για το 2005, η οποία υπενθυμίζεται ότι καταγράφεται στο τέλος του 2004 και συνεπώς αντανακλά το κλίμα που επικρατούσε τότε, η επενδυτική δαπάνη αναμένεται να σημειώσει νέα υποχώρηση της τάξης του -3,6%. Η προβλεπόμενη μείωση για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι μικρότερης έντασης, ενώ μεγαλύτερη είναι η αναμενόμενη πτώση των επενδύσεων στις δημόσιες επιχειρήσεις.

Στους βασικούς υπό εξέταση κλάδους της βιομηχανίας προβλέπονται τα ακόλουθα: α) στους κλάδους της Κλωστοϋφαντουργίας και των Μη Μεταλλικών Ορυκτών συνέχιση της πτωτικής πορείας του προηγούμενου έτους, με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό, β) μείωση των επενδύσεων στον κλάδο Τροφίμων – Ποτών - Καπνού, παρά την θετική πορεία του 2004, γ) ουσιαστική ενίσχυση του επενδυτικού κλίματος στους κλάδους Ένδυσης – Υπόδησης και Χημικών, όπου αναμένεται αύξηση των επενδύσεων, δ) διατήρηση των θετικών προσδοκιών για αύξηση των επενδύσεων και το 2005 στην Βασική Μεταλλουργία.

Στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται συγκρατημένη αύξηση των επενδύσεων της τάξης του 4%. Αύξηση αναμένεται στην πλειονότητα των κρατών –μελών και κυρίως στα 10 νέα μέλη, όπου αναμένεται διατήρηση του θετικού επενδυτικού κλίματος με περαιτέρω αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης. Στην Ευρωζώνη η προβλεπόμενη αύξηση αν και μικρότερη (3%) αναμένεται να αντιστρέψει την τάση που είχε

διαμορφωθεί τα τελευταία έτη με πτώση των επενδύσεων.

Κατανομή των επενδύσεων

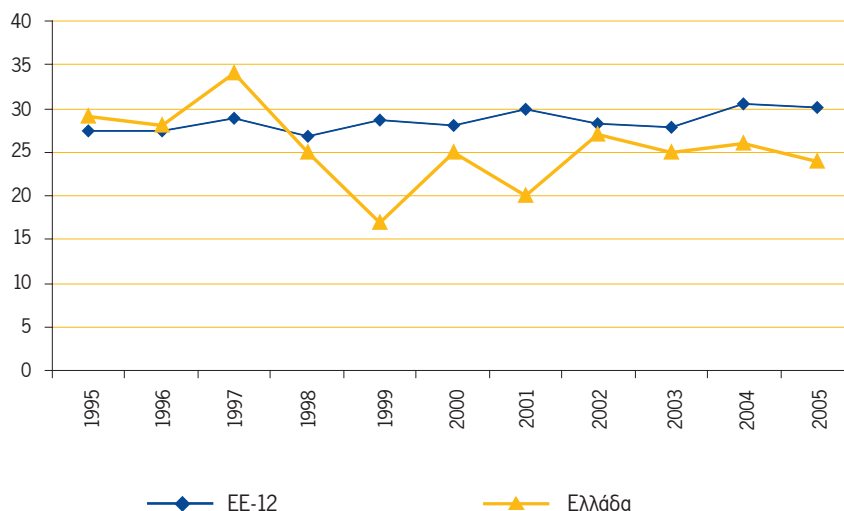
Στις Έρευνες Επενδύσεων του IOBE τίθενται επιπλέον ερωτήματα, που αφορούν την κατανομή των επενδύσεων, που πραγματοποιούν ή σχεδιάζουν να πραγματοποιήσουν οι επιχειρήσεις ανάλογα με τους σκοπούς τους, οι οποίοι κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες: α) αντικατάσταση υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, β) αύξηση παραγωγικής δυναμικότητας για ήδη παραγόμενα προϊόντα, γ) διεύρυνση παραγωγικής δυναμικότητας για την παραγωγή νέων προϊόντων, δ) βελτίωση μεθόδων παραγωγής που ήδη εφαρμόζουν, ε) εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής και στ) άλλοι σκοποί (π.χ. προστασία περιβάλλοντος, όροι ασφαλείας κτλ).

Από τις απαντήσεις των βιομηχανιών στην τελευταία έρευνα προκύπτουν τα ακόλουθα: *Πρώτον*, περιορίζεται το ποσοστό των επενδύσεων που αφορούν την αντικατάσταση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού. *Δεύτερον*, μειώνονται οι επενδύσεις (ως ποσοστό του συνόλου) που αφορούν στην αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας για ήδη παραγόμενα προϊόντα, ενώ αντίθετα ένα μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων πραγματοποιείται για την αύξηση της δυναμικότητας για την παραγωγή νέων προϊόντων. *Τρίτον*, αυξάνει σταθερά το ποσοστό των επενδύσεων που αφορά στη βελτίωση των υφιστάμενων μεθόδων παραγωγής.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4

(ποσοστό του συνόλου των επενδυτικών δαπανών)

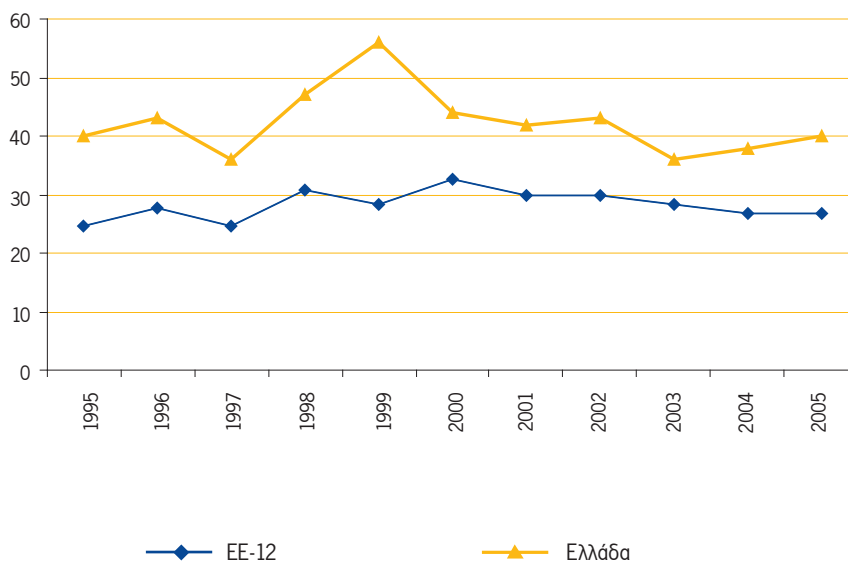
Αντικατάσταση Υφιστάμενου Κεφαλαιακού Εξοπλισμού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5

(ποσοστό του συνόλου των επενδυτικών δαπανών)

Επέκταση της Παραγωγικής Δραστηριότητας

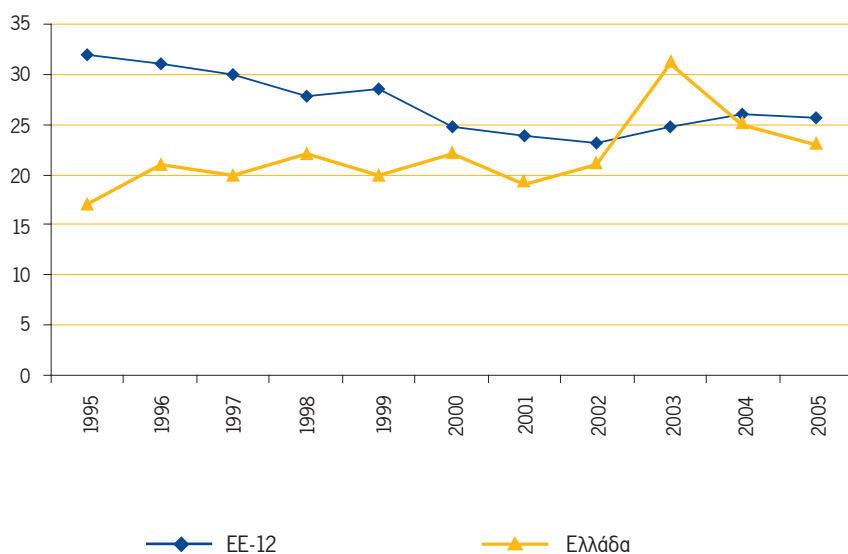

Πηγή: European Commission, DG Ecfm

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.6

(ποσοστό του συνόλου των επενδυτικών δαπανών)

Εκσυγχρονισμός της Παραγωγικής Δραστηριότητας

Πηγή: European Commission, DG Ecfm

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι παρά τη μείωση των επενδύσεων δεν αλλάζει δραστικά η κατανομή τους και συνεχίζεται, αν και πιθανώς με βραδύτερο ρυθμό, η πορεία αναδιάρθρωσης της ελληνικής βιομηχανίας με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των μονάδων και την εισαγωγή νέων προϊόντων στην αγορά.

Η κατανομή της επενδυτικής δαπάνης τα τελευταία χρόνια υποδηλώνει τις ανάγκες και τις προτεραιότητες της επενδυτικής πολιτικής των επιχειρήσεων και παρέχει χρήσιμες ενδείξεις για τη φάση ανάπτυξης στην οποία βρίσκεται η ελληνική βιομηχανία, ιδιαίτερα μάλιστα αν συγκριθεί με την αντίστοιχη κατανομή των επενδυτικών δαπανών στις βιομηχανίες της ευρωζώνης. Από τη σύγκριση αυτή προκύπτουν τα ακόλουθα: *Πρώτον*, το ποσοστό του συνόλου των επενδυτικών δαπανών που αφορούν επενδύσεις αντικατάστασης είναι σταθερά χαμηλότερο στην Ελλάδα από το μέσο όρο της ευρωζώνης. Από το 2000 δε και μετά φαίνεται ότι το ποσοστό αυτό παρουσιάζει ασθενή καθοδική τάση. Το γεγονός αυτό αντανάκλα πιθανώς τη διαφορετική «ηλικία» των ελληνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων σε σύγκριση με τις βιομηχανίες της ευρωζώνης. *Δεύτερον*, το ποσοστό των επενδύσεων που πραγματοποιούνται για την επέκταση της παραγωγικής δραστηριότητας είναι συστηματικά υψηλότερο στην Ελλάδα απ' ό τι στις βιομηχανίες της ευρωζώνης. Σημειώνεται δε ότι από το 2003 και μετά το ποσοστό αυτό στην Ελλάδα μεγαλώνει ελαφρά, ενώ στην ευρωζώνη μειώνεται όλη την τελευταία πενταετία. Η διαφορά υποδηλώνει και τη διαφορά μεγέθους μεταξύ των βιομηχανιών της ευρωζώνης και της Ελλάδος. Οι δεύτερες με πολύ μικρότερο μέσο μέγεθος ωθούνται σε επενδύσεις επεκτάσεως για να μεγα-

λώσουν. *Τρίτον*, οι επενδυτικές δαπάνες για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής βιομηχανίας παρουσιάζουν σαφή ανοδική τάση μέχρι και το 2003, ενώ στην ίδια περίοδο το αντίστοιχο ποσοστό των επενδυτικών δαπανών στην ευρωζώνη μένει μειούμενο. Το 2004 ωστόσο η μείωση των επενδύσεων στην Ελλάδα είχε ως αποτέλεσμα και την υποχώρηση του ποσοστού αυτών που κατευθύνονται στον εκσυγχρονισμό. Η πορεία αυτή επιβεβαιώνει την εκτίμηση ότι ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής βιομηχανίας συνεχίζεται πιθανώς, όμως με βραδύτερο ρυθμό.

Παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις

Στην έρευνα του IOBE υπάρχει ένα πρόσθετο ερώτημα που αφορά στις εκτιμήσεις για τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την επενδυτική δραστηριότητα. Οι απαντήσεις συνοψίζονται σε ένα δείκτη σημαντικότητας που κινείται σε κλίμακα 100, όταν όλες οι επιχειρήσεις εκτιμούν πολύ θετική την επίπτωση, και -100 αντιστρόφως. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των επιχειρήσεων, το 2004 θετική επίδραση στις επενδυτικές τους αποφάσεις ασκούν κατά σειρά συχνότητας εμφάνισης και σημασίας που τους αποδίδεται, οι ακόλουθοι παράγοντες: α) η προσδοκώμενη ζήτηση για τα προϊόντα, β) οι τεχνολογικές εξελίξεις που παρακινούν τις επιχειρήσεις σε νέες επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό των μονάδων παραγωγής, γ) τα προσδοκώμενα κέρδη, δ) τα κίνητρα για επενδύσεις. Η οικονομική πολιτική στο σύνολό της και η φορολογική πολιτική, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων, δεν επιδρούν στις επενδυτικές τους αποφάσεις θετικά ή αρνητικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7

Παράγοντες που Επηρεάζουν την Επενδυτική Δραστηριότητα στη Βιομηχανία

(συντελεστές σημαντικότητας)¹

Παράγοντες	2002	2003	2004
Ζήτηση	46,0	42,5	40,0
Κέρδη	21,5	18,0	22,0
Διαθεσιμότητα και Κόστος Κεφαλαίων	15,0	12,0	12,5
Τεχνολογικές Εξελίξεις	35,5	33,5	32,5
Κίνητρα για Επενδύσεις	13,5	15,5	14,5
Φορολογία των Κερδών	0,5	2,5	1,5
Οικονομική Πολιτική στο Σύνολο της	0,0	-1,0	-1,5
Άλλοι λόγοι	3,5	0,0	0,5

1. Ο συντελεστής λαμβάνει τιμές στο διάστημα +100, όταν όλες οι επιχειρήσεις εκτιμούν πολύ θετική την επίπτωση και -100 αντιστρόφως

Πηγή: IOBE, Έρευνα Επενδύσεων στη Βιομηχανία

Επενδυτικές στρατηγικές και επιδόσεις στην Ελληνική Βιομηχανία (1998 – 2003)

Πρόσθετα στοιχεία για την επενδυτική συμπεριφορά στην ελληνική βιομηχανία προκύπτουν από έρευνα του ΣΕΒ για την επενδυτική δραστηριότητα των μεταποιητικών επιχειρήσεων κατά την περίοδο 1998 – 2003, όπως αυτή αποτυπώνεται στον όγκο των πάγιων επενδύσεων που καταγράφονται στους δημοσιευμένους ισολογισμούς τους, η ελληνική μεταποίηση συνεχίζει να επενδύει σε νέο εξοπλισμό, αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό: Σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 2847 μεταποιητικών επιχειρήσεων, το ύψος των παγίων στοιχείων από τα 3,3 δισ. € το 1999, φαίνεται να περιορίζεται στα 2,1 δισ. € το 2002 και σε 1,5 δισ. € το 2003. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της συμπεριφοράς τριών ομάδων επιχειρήσεων με κοινά χαρακτηριστικά:

α) Μεγάλες επιχειρήσεις: Πρόκειται για το 20% των επιχειρήσεων με τα περισσότερα πάγια στοιχεία, που συγκεντρώνουν συνολικά το 90,4% του συνόλου των παγίων της μεταποίησης. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι κατά βάση και οι μεγαλύτερες σε όρους πωλήσεων και απασχόλησης, αφού πάνω από το 70% αυτών ανήκει στο αντίστοιχο ανώτερο 20% του συνόλου. Η επενδυτική τους συμπεριφορά - που καθορίζει άλλωστε και τη συνολική τάση - χαρακτηρίζεται από σημαντικές επενδύσεις κατά την περίοδο 1999 – 2000 με έμφαση μάλιστα σε συμμετοχές. Η επίδραση των επενδύσεων στις πωλήσεις και τα περιθώρια κέρδους μπορεί γενικά να είναι θετική, ωστόσο η συσχέτιση μεταξύ των μεγεθών αυτών είναι μάλλον μικρή. Σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ, δεν είναι τυχαίο ότι πηγή προέλευσης των απαιτούμενων επενδυτικών κεφαλαίων είναι ο δανεισμός. Μάλιστα, οι πιο μικρές επιχειρήσεις αυτής της ομάδας φαίνεται να επιτυγχάνουν καλύτερους όρους δανεισμού σε σχέση με τις μεγαλύτερες.

β) Μικρομεσαίες επιχειρήσεις: Πρόκειται για το 20% των επιχειρήσεων με τα λιγότερα πάγια στοιχεία, που συγκεντρώνουν μόλις το 0,3% των συνολικών παγίων. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι κυρίως μικρομεσαίες, σε όρους πωλήσεων και απασχόλησης, αφού πάνω από το 45% ανήκει στο αντίστοιχο χαμηλότερο 20%, ενώ η συντριπτική τους πλειοψηφία (96,8%) απασχολεί κάτω από 50 εργαζόμενους. Οι επιχειρήσεις αυτές φαίνεται να επενδύουν με εντονότερους ρυθμούς, ενώ επιτυγχάνουν ταχύτερη αύξηση των πωλήσεων και των κερδών τους σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις με βραδύτερους ρυθμούς επενδύσεων. Αναδεικνύεται δηλαδή μία θετική και έντονη συσχέτιση μεταξύ επενδύσεων και πωλήσεων, ενώ επιπλέον οι επιχειρήσεις που αύξησαν σημαντικά τα πάγια τους, είχαν ταυτόχρονα και μεγαλύτερες αυξήσεις προσωπικού από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις στην εξεταζόμενη περίοδο.

δο. Σε σύγκριση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις η έμφαση στις συμμετοχές είναι μάλλον περιορισμένη, όπως και ο προσπορισμός ξένων κεφαλαίων, ο οποίος τουλάχιστον μέχρι το 2002 ήταν χαμηλότερος από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις.

γ) Επιχειρήσεις βραδύτερου ρυθμού επενδύσεων: Πρόκειται για εκείνες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους που ανήκουν στο χαμηλότερο 20% ως προς το ρυθμό αύξησης των επενδύσεών τους σε πάγια στοιχεία. Αυτές οι επιχειρήσεις φαίνεται να έχουν παγιδευτεί σε έναν φαύλο κύκλο περιορισμένης αύξησης ή ακόμα και μείωσης των παγίων από τη μία πλευρά και περιορισμένων επιδόσεων, από την άλλη. Έτσι ο χαμηλός ρυθμός αύξησης των πωλήσεων και των αποτελεσμάτων τους έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατοτήτων για την πραγματοποίηση επενδύσεων, ενώ ταυτόχρονα χωρίς αυτές τις νέες επενδύσεις η αύξηση των πωλήσεών τους φαίνεται ανέφικτη.

Από τα παραπάνω επιβεβαιώνονται για άλλη μία φορά οι τάσεις δυσίμου που έχουν εντοπιστεί στην ελληνική βιομηχανία και οι οποίες δεν σχετίζονται απαραίτητα με κάποιον κλαδικό προσδιορισμό, αλλά άπτονται ζητημάτων όπως π.χ. η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία παραγωγής. Έτσι στη μεταποίηση φαίνεται να δραστηριοποιούνται από τη μία πλευρά δυναμικές, ανταγωνιστικές και διαρκώς αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις που μεγαλώνουν περισσότερο, κερδίζουν περισσότερο και συμβάλλουν με νέες θέσεις απασχόλησης στη βιομηχανία. Από την άλλη, υπάρχουν και επιχειρήσεις που βραδυπορούν. Με δεδομένη την ανάγκη για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό ως μοναδική αναπτυξιακή διέξοδο για αυτές τις επιχειρήσεις, κρίνεται θετική η κατεύθυνση που δόθηκε - από πλευράς δημόσιας πολιτικής - από τον αναπτυξιακό νόμο σε ευνοϊκότερα κίνητρα συμμετοχής, όπως η μείωση του ποσοστού της ίδιας συμμετοχής από 40% σε 25%, η απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης, αλλά και τα κίνητρα μετεγκατάστασης σε οργανωμένες ΒΙ.ΠΕ. Άλλωστε, εφόσον τα κίνητρα και οι ενισχύσεις που προβλέπονται στον σχετικό νόμο αποδειχθούν επαρκή και αποτελεσματικά, είναι εφικτή μία συνολική αναζωογόνηση του επενδυτικού κλίματος και στις τρεις ομάδες επιχειρήσεων που εντοπίστηκαν παραπάνω, κάτι που μπορεί να επιταχύνει τις διαδικασίες εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης της ελληνικής μεταποίησης ή ακόμα και της εισόδου των επιχειρήσεων σε νέους τομείς όπου υπάρχουν μεγαλύτερες ευκαιρίες ανάπτυξης.

4.5 Βιομηχανικές Τιμές

Το 2004 ο δείκτης τιμών χονδρικής δευτερογενούς παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 4,5%,

ρυθμός σημαντικά ανώτερος των προηγούμενων ετών. Κατά τη διάρκεια του 2004 παρουσιάστηκαν έντονες διακυμάνσεις. Το β' τρίμηνο του έτους καταγράφεται αύξηση του δείκτη κατά 5,4% έναντι 2,8% το α' τρίμηνο. Οι υψηλοί ρυθμοί ανόδου των τιμών θα διατηρηθούν και τα επόμενα τρίμηνα με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό (4,9% το γ' τρίμηνο και 4,7% το δ' τρίμηνο). Η πορεία αυτή μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στις αυξήσεις των τιμών των καυσίμων, καθώς οι μεταβολές του δείκτη τιμών χονδρικής (χωρίς καύσιμα) ήταν ηπιότερες.

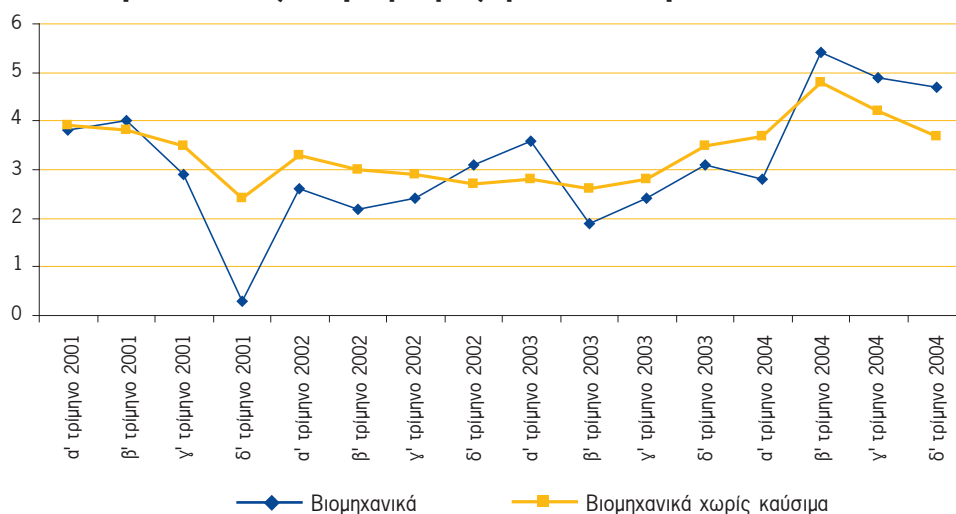
Η τάση αυτή αποτυπώνεται στις προβλέψεις των βιομηχανικών

επιχειρήσεων για την πορεία των τιμών των προϊόντων τους όπως καταγράφονται από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας. Σε σχετικό ερώτημα για την πορεία των τιμών βραχυχρόνια παρατηρείται ότι στις αρχές του έτους οι προβλέψεις των επιχειρήσεων ήταν ιδιαίτερα ανοδικές. Συγκεκριμένα το Ιανουάριο οι προβλέψεις ανόδου των βιομηχανικών τιμών για το επόμενο τρίμηνο έχουν φτάσει στο ανώτερο σημείο τους. Η τάση αυτή είναι αφενός εποχική αφετέρου όμως αποτυπώνει το γενικότερο κλίμα για την εξέλιξη των τιμών. Τους επόμενους μήνες οι προβλέψεις για άνοδο αποκλιμακώνονται παραμένοντας όμως σε επίπεδα ανώτερα των αντίστοιχων του 2003.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.7

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

Δείκτες Τιμών Χονδρικής Τελικών Προϊόντων Εγχώριας Βιομηχανικής Παραγωγής για Εσωτερική Κατανάλωση

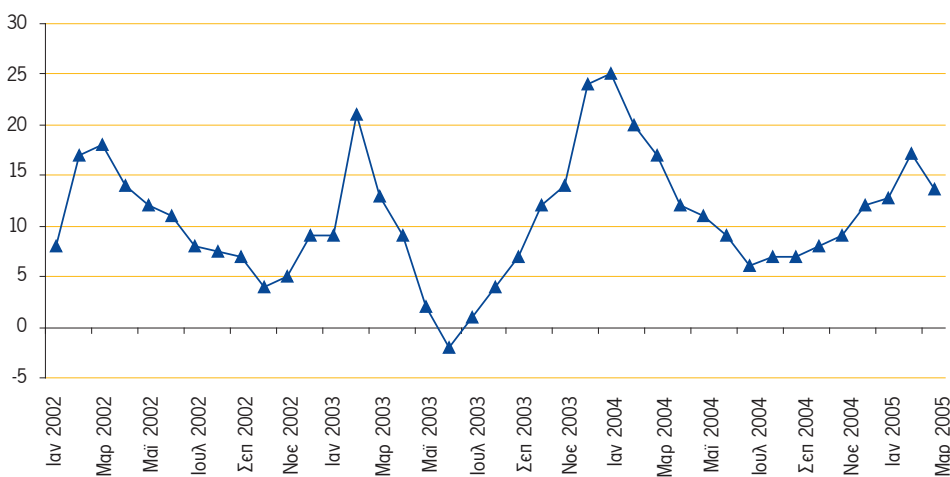

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.8

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Προσδοκίες Εξέλιξης των Τιμών

Πηγή: IOBE

Σε κλαδικό επίπεδο, άνοδος των τιμών ταχύτερη του 2003 παρατηρείται σε 9 από τους 21 κλάδους που εξετάζονται, ενώ σε τέσσερις από αυτούς καταγράφεται αύξηση εντονότερη του μέσου όρου της βιομηχανίας. Ειδικότερα, ο δείκτης τιμών χονδρικής στον κλάδο «Παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα» αυξάνεται κατά 9,3% έναντι μείωσης το 2003 (-0,3%). Επίσης στους κλάδους Ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών, Βασικής μεταλλουργίας και Εκτυπώσεων – Εκδόσεων η άνοδος είναι της τάξεως του 31,9% , 8,7% και 5,1% αντίστοιχα. Ο δείκτης παρέμεινε αμετάβλητος στα επίπεδα του 2003 στον κλάδο Ιατρικών οργάνων και οργάνων

ακριβείας ενώ αρνητικός ρυθμός μεταβολής παρουσιάζεται στον κλάδο «Συσκευές ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών». Στον κλάδο Τροφίμων - Ποτών ενώ η αύξηση του δείκτη τιμών χονδρικής τα προηγούμενα χρόνια υπερέβαινε την αντίστοιχη του συνόλου της βιομηχανίας, το 2004 ο ρυθμός ανόδου είναι κατώτερος του συνόλου.

Στις αρχές του 2005 οι προσδοκίες ανόδου των τιμών εμφανίζονται αποδυναμωμένες έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2004, ενώ η πλειονότητα των επιχειρήσεων αναμένει σταθερότητα στα ίδια επίπεδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8

Δείκτες Τιμών Χονδρικής Τελικών Προϊόντων Εγχώριας Βιομηχανικής Παραγωγής για Εσωτερική Κατανάλωση (1995=100)

Κλάδοι παραγωγικής δραστηριότητας	Έτη			Μεταβολή (%)	
	2002	2003	2004	2003:2002	2004:2003
Τροφίμων & ποτών	132,8	136,8	142,5	2,9	4,2
Καπνού	157,6	163,9	171,2	4,0	4,4
Κλωστοϋφαντουργικών υλών	126,2	130,2	132,2	3,2	1,5
Ειδών ένδυσης - Γουναρικών	132,7	135,1	138,3	1,8	2,4
Δέρματος - Δερμάτινων ειδών	133,7	137,4	140,4	2,8	2,2
Ξύλου & φελλού	137,8	141,1	145,0	2,4	2,7
Χαρτιού & προϊόντων από χαρτί	140,1	141,7	144,2	1,1	1,7
Εκτυπώσεων - Εκδόσεων	153,2	159,4	167,5	4,0	5,1
Παραγωγών πετρελαίου & άνθρακα	132,8	132,5	144,9	-0,3	9,3
Χημικών προϊόντων	122,8	125,1	127,3	1,9	1,7
Προϊόντων από ελαστική & πλαστική ύλη	138,7	143,9	148,2	3,8	3,0
Μη μεταλλικών ορυκτών	143,1	145,9	149,9	1,9	2,8
Βασικής μεταλλουργίας	118,2	121,7	132,3	3,0	8,7
Τελικών προϊόντων μετάλλου	130,6	134,7	138,4	3,1	2,8
Μηχανημάτων & ειδών εξοπλισμού	119,5	120,4	121,3	0,8	0,8
Ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών κτλ	153,2	168,5	222,2	10,0	31,9
Συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης & επικοινωνιών	108,8	109,8	107,4	1,0	-2,3
Ιατρικών οργάνων & οργάνων ακριβείας	128,5	134,4	134,4	4,6	0,0
Μεταφορικών μέσων	121,2	124,9	127,7	3,0	2,2
Εξοπλισμού μεταφορών (εκτός οχημάτων)	156,3	161,4	165,5	3,3	2,5
Επίπλων - Λοιπής βιομηχανίας	127,5	128,6	130,0	0,9	1,1
Σύνολο	132,0	135,6	141,6	2,7	4,5

Πηγή: ΕΣΥΕ

4.6 Απασχόληση

Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για την απασχόληση στη βιομηχανία περιορίζονται μέχρι το 2003 καθώς αναθεωρήθηκε η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού και τα στοιχεία για το 2004 δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με εκείνα των προηγούμενων ετών. Σύμφωνα με τα νέα αναθεωρημένα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν τον Ιανουάριο 2005 και καλύπτουν την περίοδο 1999-2003 η απασχόληση στη μεταποίηση παρουσιάζει, τόσο το 2002 όσο και το 2003 μείωση, της τάξεως του 0,2% και 2,5% αντίστοιχα, με αποτέλεσμα η συμμετοχή της στη συνολική απασχόληση να περιορισθεί στο 14,3% το 2003 έναντι 16,4% που ήταν το 2000.

Από τα στοιχεία των ισολογισμών, ωστόσο, που δημοσιεύονται στο κεφάλαιο 6 της παρούσης έκθεσης, προκύπτει μια ελαφρώς διαφοροποιημένη εικόνα: Η συνολική απασχόληση των μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που έχουν μηχανολογικό εξοπλισμό τουλάχιστον 3000 € αυξήθηκε οριακά το 2002 κατά 0,14% (περίπου 277 χιλ. εργαζόμενοι), ενώ το 2003 η μείωση ήταν μόνο 0,6% (275,1 χιλ. εργαζόμενοι). Η διαφορά οφείλεται στο γεγονός ότι η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ περιλαμβάνει και τους αυτοαπασχολούμενους στη μεταποίηση, ενώ το δείγμα του ΣΕΒ καταγράφει αποκλειστικά την μισθωτή απασχόληση στις επιχειρήσεις. Η διαφορά αυτή υποδηλώνει ότι η μείωση της συνολικής απασχόλησης στη βιομηχανία οφείλεται, κατά κύ-

ριο λόγο, στη μείωση του αριθμού των αυτοαπασχολούμενων στον τομέα και σε πολύ μικρότερο βαθμό στην πιθανή υποχώρηση των μισθωτών.

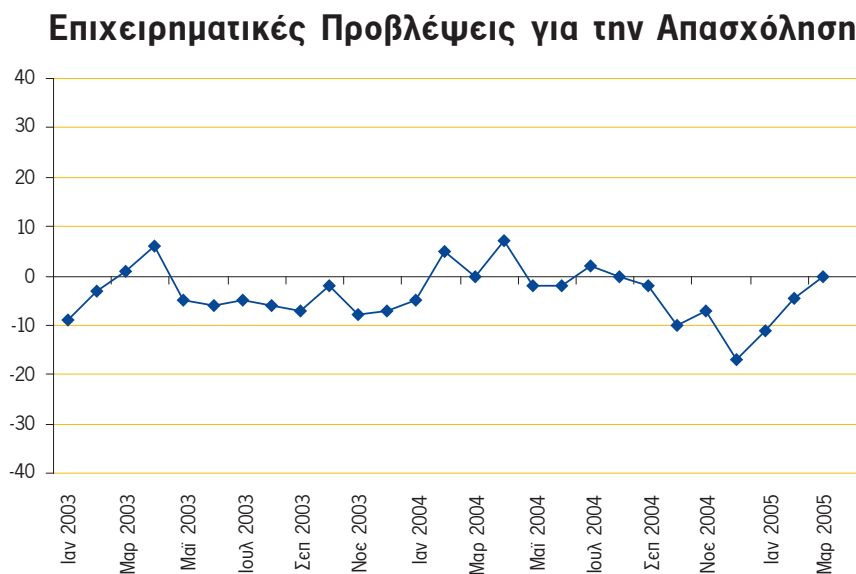
Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στη βιομηχανία οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την απασχόληση παρουσιάζουν ανάλογη διαφοροποίηση με εκείνη των άλλων μεγεθών: εμφανίζονται σχετικά σταθερές στις αρχές του 2004 και παραπέμπουν σε στασιμότητα ή και μικρή άνοδο της απασχόλησης. Προς τα τέλη όμως του χρόνου οι προβλέψεις για άνοδο της απασχόλησης υποχωρούν σταδιακά, ενώ ενισχύονται οι προβλέψεις μείωσης. Σε μέσους ετήσιους όρους το 2004 το 81% των επιχειρήσεων προέβλεπε σταθερότητα της απασχόλησης, το 8% άνοδο και το 11% μείωση.

Μεσοπρόθεσμες Προβλέψεις

Σύμφωνα με προκαταρκτικά αποτελέσματα έρευνας του ΙΟΒΕ για την απασχόληση και την αγορά εργασίας,¹ η ελληνική βιομηχανία λειτουργεί κατά τα 3/4 με το απαιτούμενο προσωπικό, ενώ σχεδόν το 1/4 δηλώνει ότι διαθέτει πλεονάζον προσωπικό. Επομένως οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές στη βιομηχανία παραπέμπουν σε στασιμότητα ή ακόμα και μικρή υποχώρηση της απασχόλησης. Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας συνοψίζονται στα ακόλουθα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.9

(διαφορά % θετικών και αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: ΙΟΒΕ

1. Τριμηνιαία Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία (3/04), ΙΟΒΕ, Δεκέμβριος 2004

1^ο. Απαιτούμενο και πλεονάζον προσωπικό

Το προσωπικό το οποίο απασχολείται σήμερα στην ελληνική βιομηχανία κρίνεται ότι είναι περίπου το απαιτούμενο, σε σχέση με το τρέχον επίπεδο πωλήσεων, με την άποψη αυτή να υιοθετείται από το 74% των επιχειρήσεων που μετείχαν στην έρευνα. Καταγράφεται βέβαια ένα 24% των συμμετεχόντων το οποίο δηλώνει ότι διαθέτει πλεονάζον προσωπικό – γεγονός που αποτελεί ένδειξη για μελλοντική μείωση - ενώ μόλις το 2% θεωρεί ότι χρειάζεται επιπλέον προσωπικό για την κάλυψη των αναγκών του. Σε σχέση όμως με τα αποτελέσματα αντίστοιχης έρευνας του 1999, έχει υποχωρήσει αισθητά το ποσοστό αυτών που θεωρούν ότι οι εργαζόμενοι τους υπερβαίνουν τον αναγκαίο αριθμό για τη λειτουργία τους, καθώς τότε το 1/3 του δείγματος δήλωνε ότι διέθετε πλεονάζον προσωπικό. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σημαντικές αναδιορθώσεις στο εσωτερικό των επιχειρήσεων που επέτρεψαν την ορθολογικότερη χρησιμοποίηση του προσωπικού.

Όπως και το 1999, το πλεονάζον προσωπικό εντοπίζεται περισσότερο στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας: Οι επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 250 ατόμων είναι αυτές που δηλώνουν (σε ποσοστό 24%) ότι διαθέτουν μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων από τον απαιτούμενο, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι δεν υπάρχει ούτε μία επιχείρηση άνω των 200 ατόμων που να δηλώνει ότι έχει μικρότερο αριθμό εργαζομένων από όσους χρειάζεται. Αντίστοιχα οι μικρότερες επιχειρήσεις και ιδιαίτερα αυτές που απασχολούν λιγότερα από 100 άτομα είναι αυτές, οι οποίες κυρίως θεωρούν ότι λειτουργούν με το απαιτούμενο προσωπικό (79%), με μόλις το 16% να δηλώνει ότι διαθέτει πλεονάζον προσωπικό.

2^ο. Προβλέψεις για τη συνολική απασχόληση

Παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των επιχειρήσεων δήλωσε ότι λειτουργεί περίπου με τον κατάλληλο αριθμό εργαζομένων, στο σημερινό βέβαια πλαίσιο λειτουργίας και

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9

Επίπεδο του Αριθμού των Εργαζομένων

(% του συνόλου των επιχειρήσεων, σταθμισμένα αποτελέσματα)

Προσωπικό	Μεγαλύτερος από τον απαιτούμενο	Περίπου ο απαιτούμενος	Μικρότερος από τον απαιτούμενο
< 100 άτομα	16	79	5
101-250 άτομα	26	68	6
>250 άτομα	24	76	0
Σύνολο	24	74	2
ΣΥΝΟΛΟ (1999)	33	65	2

Πηγή: IOBE

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10

Προγραμματιζόμενη Μεταβολή Προσωπικού

(% του συνόλου των επιχειρήσεων, σταθμισμένα αποτελέσματα)

Προσωπικό	Αύξηση	Μείωση	Καμία μεταβολή	Δ.Δ.
< 100 άτομα	26	18	56	+6
101-250 άτομα	26	19	55	+7
>250 άτομα	20	37	43	-17
Σύνολο	20	26	54	-6

Οι Δείκτες Διαφορών (Δ.Δ.) αναφέρονται στις διαφορές των θετικών (αύξηση) και αρνητικών (μείωση) ποσοστών των επιχειρήσεων
Πηγή: IOBE

με τις υπάρχουσες συνθήκες ζήτησης, σε άμεση ερώτηση για το αν προγραμματίζουν κάποια αλλαγή στο εγγύς μέλλον, μόνο το 54% δηλώνει ότι δεν πρόκειται να προβεί σε κάποια μεταβολή του προσωπικού του. Αντίθετα, το 20% δηλώνει ότι θα προχωρήσει σε προσλήψεις, ενώ το 26% ότι θα περιορίσει το προσωπικό του. Με δεδομένο ότι - όπως φάνηκε προηγουμένως - ένα 24% θεωρούσε ότι έχει πλεονάζον προσωπικό, το παραπάνω αποτέλεσμα είναι εύλογο. Στα θετικά σημεία για την απασχόληση μπορεί να καταλογιστεί πάντως το γεγονός ότι θα προχωρήσει σε προσλήψεις και ένα σημαντικό ποσοστό (περίπου 27%) αυτών των επιχειρήσεων που θεωρούσαν ότι διαθέτουν "όσους περίπου χρειάζονται". Πρόκειται προφανώς για επιχειρήσεις που προγραμματίζουν επέκταση της δραστηριότητάς τους. Από την άλλη πλευρά και πάλι τα αρνητικά μηνύματα έρχονται από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις αφού το 37% των επιχειρήσεων άνω των 250 ατόμων δηλώνουν ότι θα προχωρήσουν σε μειώσεις προσωπικού, κάτι που όπως είναι φυσικό επηρεάζει αρνητικά τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας.

3^ο. Προβλέψεις για την απασχόληση με βάση το επίπεδο μόρφωσης των εργαζομένων

Εκτός από τη γενική τάση για την εξέλιξη της απασχόλησης, η έρευνα χαρτογραφεί και τις αντίστοιχες μεταβολές με βάση το μορφωτικό επίπεδο του προσωπικού. Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από τον σχετικό πίνακα είναι ότι οι προβλέψεις για μείωση της απασχόλησης στη βιομηχανία αφορούν σχεδόν αποκλειστικά τους αποφοίτους Δημοτικού. Προφανώς αυτό οφείλεται σε ένα βαθμό και στο γεγονός ότι τα άτομα αυτά είναι συνήθως

μεγαλύτερης ηλικίας, εργάζονται ήδη πολλά χρόνια και έχουν ενδεχομένως προσληφθεί σε ένα διαφορετικό περιβάλλον αγοράς εργασίας, ενώ ταυτόχρονα πλησιάζει και ο χρόνος συνταξιοδότησής τους. Άλλωστε, και η γενική εικόνα από την έρευνα του εργατικού δυναμικού φανερώνει ότι το σχετικό μερίδιο αυτών των αποφοίτων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού μειώνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οι προοπτικές διαφαίνονται καλύτερες, αφού οι σχετικοί δείκτες σε όλες τις κατηγορίες μέθους επιχειρήσεων είναι θετικοί.

4^ο. Παράγοντες που επηρεάζουν τις προβλέψεις για την απασχόληση

Η έρευνα του IOBE καταγράφει επιπροσθέτως τους λόγους στους οποίους στηρίζουν οι επιχειρήσεις τις προβλέψεις τους, θετικούς γι' αυτούς που προβλέπουν άνοδο και αρνητικούς γι' αυτούς που προβλέπουν μείωση.

Θετικοί

Με βάση τα πρωτογενή (μη σταθμισμένα) αποτελέσματα για το σύνολο του δείγματος φαίνεται ότι ο κυριότερος λόγος – με τον υψηλότερο δηλαδή συντελεστή σημαντικότητας - που οδηγεί τις επιχειρήσεις σε θετική πρόβλεψη για αύξηση της απασχόλησης είναι *το σημερινό και προσδοκώμενο επίπεδο ζήτησης των προϊόντων τους*. Μάλιστα είναι χαρακτηριστικό ότι πάνω από το μισό δείγμα (55%) αυτών που δήλωσαν ότι προγραμματίζουν προσλήψεις αξιολόγησαν ως πολύ σημαντικό τον παράγοντα αυτόν, στηρίζοντας ουσιαστι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11

Προβλέψεις για την Εξέλιξη της Απασχόλησης στα Προσεχή 1-2 Χρόνια

(Δείκτες Διαφορών σταθμισμένων ποσοστών*)

Προσωπικό	Δημοτικό – Γυμνάσιο	Λύκειο	γ' βάρθμια
< 100 άτομα	-5	8	19
101-250 άτομα	-15	15	34
>250 άτομα	-29	2	18
Σύνολο	-23	3	26

*Οι Δείκτες Διαφορών αναφέρονται στις διαφορές των θετικών (αύξηση) και αρνητικών (μείωση) ποσοστών των επιχειρήσεων.
Πηγή: IOBE

κά την επιλογή τους στην αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται. Η εκτίμησή τους δηλαδή για αναμενόμενη αύξηση της πελατείας τους και άρα βελτίωση του κύκλου εργασιών τους, μπορεί να οδηγήσει σε απόφαση για προσλήψεις νέου προσωπικού. Το αποτέλεσμα αυτό φαίνεται να ισχύει μάλιστα σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους.

Ως δεύτερος σημαντικότερος παράγοντας αναδεικνύεται η *εισαγωγή νέων τεχνολογιών ή προϊόντων*, που συνδέεται με τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, ως αποτέλεσμα τεχνολογικής αναβάθμισής της. Οι επενδύσεις δηλαδή μιας επιχείρησης σε νέες τεχνολογίες και η προσπάθεια να μεγαλώσει το εύρος των προϊόντων που προσφέρει, δημιουργούν ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό, ιδιαίτερα σε άτομα υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου και άρα περισσότερων δεξιοτήτων.

Οι υπόλοιποι παράγοντες που στηρίζουν τις εκτιμήσεις για αύξηση της απασχόλησης - όπως κατατάσσονται με βάση τη σημασία που τους αποδίδουν οι επιχειρήσεις - είναι το *παρόν & αναμενόμενο επίπεδο του κόστους εργασίας* και η *εισαγωγή νέων μέτρων πολιτικής & νέων θεσμικών ρυθμίσεων*, στους οποίους αποδίδεται ίση σημασία. Καταγράφεται ωστόσο μία διαφοροποίηση μεγέθους, αφού για τις μεγάλες επιχειρήσεις (>250 ατόμων) ο πρώτος από τους παραπάνω παράγοντες είναι σημαντικότερος ακόμα και της εισαγωγής νέων τεχνολογιών, σε αντίθεση με τον τελευταίο ο οποίος έχει περιορισμένη σημασία για αυτές.

Αρνητικοί

Στον αντίποδα, ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο οι επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους έχουν αποφασίσει να μειώσουν το προσωπικό τους είναι το *χαμηλό περιθώριο κέρδους* το οποίο περιορίζεται για διάφορους λόγους. Πιο συγκεκριμένα, το ύψος του μη μισθολογικού κόστους εργασίας, δηλαδή το κόστος που σχετίζεται με εργοδοτικές εισφορές, επιδόματα, κτλ η πίεση από τον διεθνή και εγχώριο ανταγωνισμό, αλλά και το μισθολογικό κόστος προβάλλονται ως κυριότερες αιτίες συρρίκνωσης αυτού του περιθωρίου. Ωστόσο, εδώ καταγράφεται μία διαφοροποίηση μεγέθους, αφού ο πρώτος παράγοντας φαίνεται να είναι σημαντικότερος για τις μικρομεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις (<250 ατόμων), ενώ αντίθετα όσο το μέγεθος μεγαλώνει, η πίεση του ανταγωνισμού ενισχύεται ως αιτία περιορισμού της απασχόλησης. Μάλιστα, ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις άνω των 250 ατόμων αυτή είναι η σημαντικότερη αιτία μείωσης του προσωπικού.

Οι τελευταίες εντάσσουν επίσης τον περιορισμό του προσωπικού τους σε κάποια γενικότερη απόφαση για *ανάδιάρθρωση / εξορθολογισμό* της επιχείρησης, σε αντίθεση με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποδίδουν μεγάλη σημασία με βάση τους σχετικούς συντελεστές στην *ανεπάρκεια ζήτησης*. Οι υπόλοιποι παράγοντες τέλος δεν αξιολογούνται ως σημαντικοί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12

Λόγοι Αύξησης του Αριθμού των Εργαζομένων

(συντελεστές σημαντικότητας)

Προσωπικό	Σημερινό / προσδοκώμενο επίπεδο ζήτησης	Εισαγωγή νέων τεχνολογιών ή προϊόντων	Παρόν & αναμενόμενο επίπεδο κόστους εργασίας	Εισαγωγή νέων μέτρων πολιτικής & νέων θεσμικών ρυθμίσεων
< 100 άτομα	68,3	50,0	28,6	31,7
101-250 άτομα	78,6	67,9	21,4	25,0
>250 άτομα	85,0	35,0	40,0	15,0
Σύνολο	71,8	51,1	28,7	28,7

Οι Συντελεστές Σημαντικότητας (Σ.Σ.) προκύπτουν από τα αντίστοιχα ποσοστά ως εξής: Σ.Σ. = (1)*πολύ σημαντικός + (0,5)*σημαντικός + (0)* λιγότερο σημαντικός. Οι Σ.Σ. έχουν έτσι εύρος από 0 (όλοι οι ερωτώμενοι θεωρούν τον συγκεκριμένο παράγοντα λιγότερο σημαντικό) έως 100 (όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούν τον παράγοντα πολύ σημαντικό).

Πηγή: IOBE

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13

Λόγοι Μείωσης του Αριθμού των Εργαζομένων

(συντελεστές σημαντικότητας)

Προσωπικό	Ανεπάρκεια ζήτησης	Χαμηλό περιθώριο κέρδους λόγω				Αναδιάρθρωση / εξορθολογισμός	Αύξηση εργασιών σε τρίτους	Θεσμικό πλαίσιο
		Διεθνούς & εγχώριου ανταγωνισμού	ύψος μισθών & ημερομισθίων	ύψος του μη μισθ. κόστους εργασίας	επίπεδο άλλων στοιχείων κόστους			
< 100 άτομα	57,0	52,3	53,5	66,3	24,4	36,0	19,8	19,8
101-250 άτομα	50,0	65,0	55,0	65,0	20,0	60,0	25,0	40,0
>250 άτομα	19,4	77,8	72,2	55,6	19,4	69,4	27,8	19,4
Σύνολο	46,5	60,6	58,5	63,4	22,5	47,9	22,5	22,5

Οι Συντελεστές Σημαντικότητας (Σ.Σ) προκύπτουν από τα αντίστοιχα ποσοστά ως εξής: Σ.Σ = (1)*πολύ σημαντικός + (0,5)*σημαντικός + (0)* λιγότερο σημαντικός. Οι Σ.Σ. έχουν έτσι εύρος από 0 (όλοι οι ερωτώμενοι θεωρούν τον συγκεκριμένο παράγοντα λιγότερο σημαντικό) έως 100 (όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούν τον παράγοντα πολύ σημαντικό).

Πηγή: IOBE

V. Εξελίξεις και Προοπτικές στους Κλάδους της Μεταποίησης

5.1. Αναθεώρηση του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής

Στα τέλη του 2004 η Διεύθυνση Οικονομικών και Βραχυχρόνιων Δεικτών της ΕΣΥΕ προέβη σε αναθεώρηση του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής. Ο νέος αναθεωρημένος δείκτης έχει έτος βάσης 2000=100, ενώ ο προηγούμενος υπολογιζόταν με έτος βάσης το 1995.¹ Ο δείκτης καλύπτει, όπως και προηγουμένως, τις κατηγορίες: Ορυχεία-Λατομεία, Μεταποιητικές βιομηχανίες, παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου και Νερού. Ο νέος

δείκτης ακολουθεί τη Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας της ΕΣΥΕ, ΣΤΑΚΟΔ-91, η οποία είναι αντίστοιχη με τη ταξινόμηση της ΕΕ, NACE-Rev. 1. Οι συντελεστές στάθμισης που χρησιμοποιούνται για τη σύνθεση των δεικτών των υποκλάδων στους δείκτες των κλάδων υπολογίζονται με βάση την προστιθέμενη αξία σε τιμές κόστους παραγωγής. Οι νέοι συντελεστές, σε σύγκριση με τους προηγούμενους, δίνουν μια σαφή εικόνα για την διάρθρωση της βιομηχανικής δραστηριότητας σήμερα και των αλλαγών που επήλθαν στη σχετική σημασία των κλάδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1

Συντελεστές Στάθμισης στους Κλάδους της Μεταποίησης

Κωδικός	Ονομασία Κλάδου	Παλαιοί (1995=100)	Νέοι (2000=100)
15	Τρόφιμα - ποτά	22,48	20,02
23	Παράγωγα πετρελαίου & άνθρακα	4,58	11,22
26	Μη μεταλλικά ορυκτά	6,84	8,45
27	Βασικά μέταλλα	7,38	8,02
24	Χημικά προϊόντα	8,47	7,74
17	Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	8,12	5,63
28	Τελικά προϊόντα μετάλλου	4,14	4,33
18	Είδη ενδυμασίας	6,43	4,30
35	Λοιποί εξοπλισμοί μεταφορών (εκτός οχημάτων)	5,06	4,27
22	Εκτυπώσεις - εκδόσεις	3,44	4,17
32	Συσκευές ραδιοφωνίας, τηλεόρασης & επικοινωνιών	1,61	3,68
25	Προϊόντα από ελαστική & πλαστική ύλη	4,28	3,56
29	Μηχανήματα & είδη εξοπλισμού	3,29	3,15
21	Χαρτιά & προϊόντα από χαρτί	3,63	2,36
31	Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές κ.τ.λ.	2,45	2,33
36	Έπιπλα - λοιπές βιομηχανίες	1,97	2,25
16	Καπνός	1,94	1,23
20	Ξύλο & φελλός	1,35	1,05
34	Μεταφορικά μέσα	0,59	1,04
19	Δέρματα - είδη υποδήσεως	1,49	0,91
33	Ιατρικά όργανα & όργανα ακριβείας	0,35	0,24
30	Μηχανές γραφείου - ηλεκτρονικοί υπολογιστές	0,07	0,03
37	Ανακύκλωση	0,05	0,02

1. ΕΣΥΕ, Ενημερωτικό Σημείωμα: Αναθεωρημένος Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής, Δεκέμβριος 2004.

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, οι εννέα μεγαλύτεροι κλάδοι της ελληνικής μεταποίησης που καλύπτουν συνολικά το 74% της προστιθέμενης αξίας της βιομηχανικής παραγωγής είναι οι ακόλουθοι: τρόφιμα-ποτά (20,02%), παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα (11,22%), μη μεταλλικά ορυκτά (8,45%), βασικά μέταλλα (8,02%), χημικά προϊόντα (7,74%), κλωστοϋφαντουργικές ύλες (5,63%), τελικά προϊόντα μετάλλου (4,33%), είδη ένδυσης (4,30%) και εξοπλισμός μεταφορών-εκτός οχημάτων (4,27%).

5.2. Κλαδικές Τάσεις 2000-2004

Το επίπεδο παραγωγής της μεταποίησης το 2004 εμφανίζεται μειωμένο σε σχέση με εκείνο του 2000 κατά 1,9% (αν και υπήρξε βελτίωση σε σχέση με το 2003 της τάξης του 1,2%). Η πορεία των επιμέρους κλάδων, ωστόσο, παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις, με άλλους να κινούνται ανοδικά και άλλους να σημειώνουν σημαντική πτώση της παραγωγικής τους δραστηριότητας. Από τους 23 κλάδους της μεταποίησης, οι 10 καταγράφουν σωρευτική αύξηση της παραγωγής, ενώ οι υπόλοιποι 13 εμφανίζουν μείωση.

Από τους κλάδους που σημείωσαν άνοδο της παραγωγής τους την περίοδο 2000-2004 και συνέβαλαν θετικά στη διαμόρφωση του γενικού δείκτη βιομηχανικής παραγωγής, η πλειοψηφία καλύπτει κλάδους που συνεχίζουν τη δυναμική πορεία της προηγούμενης πενταετίας 1995-2000. Ενδεικτικά, η παραγωγή του κλάδου χημικών προϊόντων παρουσίασε σωρευτική αύξηση 18,2% κατά την περίοδο 2000-04, ενώ η αντίστοιχη άνοδος την προηγούμενη περίοδο 1995-00 ήταν 28,2%. Όμοια, ο κλάδος

βασικών μετάλλων αύξησε την παραγωγή του κατά 14,5% και 25,8% κατά τις περιόδους 2000-04 και 1995-00 αντίστοιχα. Δυναμικά κινήθηκαν επίσης οι κλάδοι τροφίμων και ποτών, μη μεταλλικών ορυκτών, τελικών προϊόντων μετάλλου, εκδόσεων – εκτυπώσεων, ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών κτλ και ιατρικών οργάνων και οργάνων ακριβείας. Οι κλάδοι καπνού και ανακύκλωσης φαίνεται να κινούνται προς μία φάση ανάκαμψης, εμφανίζοντας σημαντική άνοδο του επιπέδου παραγωγής τους κατά την περίοδο 2000-04, ενώ είχαν επιδείξει σημαντικά αντίστροφη πορεία κατά την προηγούμενη πενταετία.

Τέλος, μεταξύ των κλάδων με αρνητική συμβολή στο σύνολο της βιομηχανικής παραγωγής αξίζει να αναφερθεί η μεγάλη υποχώρηση της παραγωγής, κατά –21,6% σωρευτικά, 6 βασικών κλάδων² οι οποίοι αποτελούν το 20,5% της μεταποίησης.

5.3. Οι Κλαδικές Εξελίξεις το 2004

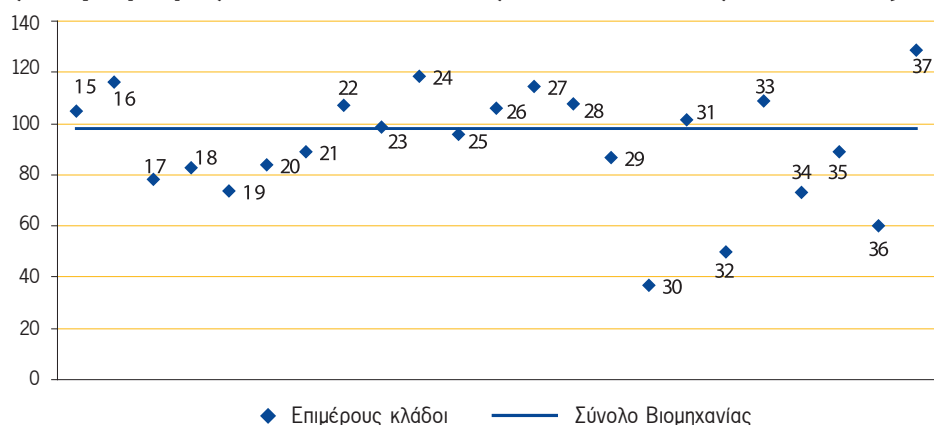
Το 2004 η βιομηχανική παραγωγή επηρεάστηκε θετικά από την άνοδο που εμφάνισαν 12 κλάδοι και αρνητικά από την πτωτική πορεία των υπόλοιπων 11. Η επίδραση των πρώτων ήταν σημαντικότερη των τελευταίων με αποτέλεσμα να ανακοπεί η τριετής πτωτική πορεία του γενικού δείκτη και να σημειωθεί αύξηση της τάξης του 1,2% έναντι του 2003.

Αναλυτικά:

Μεγάλη αύξηση της παραγωγής τους, επεκτείνοντας την ανοδική πορεία των τελευταίων ετών, παρουσίασαν οι κλάδοι «Καπνός» (9,9%), «Εκτυπώσεις – Εκδόσεις» (3,6%), «Χημικά

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.1

Δείκτης Παραγωγής των Κλάδων της Μεταποίησης το 2004 (2000=100)*

*Οι αριθμοί αντιπροσωπεύουν τους κωδικούς των κλάδων κατά ΣΤΑΚΟΔ
Πηγή: ΕΣΥΕ

2. Κλωστοϋφαντουργικών υλών, εξοπλισμού μεταφορών (εκτός οχημάτων), ειδών ένδυσης, δέρματος – ειδών υποόδησης, μηχανημάτων & ειδών εξοπλισμού, επίπλων – λοιπών βιομηχανιών.

προϊόντα» (6,6%) και «Τελικά προϊόντα μετάλλου» (10,1%). Θετικά, αλλά με βραδύτερους ρυθμούς έναντι του 2003, κινήθηκαν οι κλάδοι «Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές κτλ» (6,4%) και «Μεταφορικά μέσα» (3,5%). Τέλος, ανάκαμψη της δραστηριότητάς τους, αντιστρέφοντας τους αρνητικούς ρυθμούς του 2003, εμφάνισαν οι κλάδοι «Τρόφιμα – Ποτά» (3,7%), «Ξύλο & φελλός» (0,6%), «Χαρτί & προϊόντα από χαρτί» (3,2%), «Βασική μεταλλουργία» (5,2%), «Μηχανές γραφείου – Ηλεκτρονικοί υπολογιστές» (99,5%) και «Συσκευές ραδιοφωνίας, τηλεόρασης & επικοινωνιών» (7,9%).

Μείωση της παραγωγής κατά το 2004 παρατηρείται κυρίως σε κλάδους οι οποίοι κινήθηκαν πτωτικά και κατά το προη-

γούμενο τουλάχιστον έτος. Συγκεκριμένα και με σαφώς εντονότερη μείωση εμφανίζονται οι κλάδοι «Κλωστοϋφαντουργικές ύλες» (-10,4%), «Είδη ένδυσης – Γουναρικά» (-5,2%), «Προϊόντα από ελαστική & πλαστική ύλη» (-4,1%), «Εξοπλισμός μεταφορών (εκτός οχημάτων)» (-7,5%). Συνεχίζόμενη αλλά ασθενέστερη πτωτική πορεία ακολούθησαν οι κλάδοι «Δέρμα – Δερμάτινα είδη» (-9,0%), «Μηχανήματα & είδη εξοπλισμού» (-1,7%), «Επιπλα–Λοιπή βιομηχανία» (-1,7%). Τέλος, ανακοπή του θετικού ρυθμού μεταβολής του 2003 σημειώνεται σε τέσσερις κλάδους κατά το 2004: «Παράγωγα πετρελαίου & άνθρακα» (-2,4%), «Μη μεταλλικά ορυκτά» (-0,7%), «Ιατρικά όργανα & όργανα ακριβείας» (-25,3%) και «Ανακύκλωση» (-4,0%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2

Δείκτες Παραγωγής στη Μεταποίηση 2001 - 2004

2000=100	Δείκτης				Ετήσια Μεταβολή (%)			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
Γενικός Δείκτης (15-37)	97,5	97,4	97,0	98,1	-2,5	-0,1	-0,4	1,2
15 Τρόφιμα - Ποτά	102,2	104,2	101,3	105,0	2,2	2,0	-2,9	3,7
16 Καπνός	101,5	103,4	105,9	116,4	1,5	1,9	2,4	9,9
17 Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	92,6	90,2	87,2	78,1	-7,4	-2,6	-3,3	-10,4
18 Είδη ένδυσης – Γουναρικά	93,1	87,8	87,3	82,7	-6,9	-5,7	-0,6	-5,2
19 Δέρματα – Είδη υπόδησης	95,1	90,0	80,9	73,6	-4,9	-5,4	-10,1	-9,0
20 Ξύλο & φελλός	89,3	88,1	83,5	84,1	-10,7	-1,3	-5,2	0,6
21 Χαρτί & προϊόντα από χαρτί	90,7	87,7	86,5	89,2	-9,3	-3,3	-1,4	3,2
22 Εκτυπώσεις – Εκδόσεις	99,0	100,4	103,3	107,1	-1,0	1,5	2,9	3,6
23 Παράγωγα πετρελαίου & άνθρακα	98,7	100,8	101,1	98,7	-1,3	2,1	0,4	-2,4
24 Χημικά προϊόντα	102,4	108,7	110,9	118,2	2,4	6,1	2,0	6,6
25 Προϊόντα από ελαστική & πλαστική ύλη	102,1	100,7	100,0	95,9	2,1	-1,4	-0,6	-4,1
26 Μη μεταλλικά ορυκτά	102,2	104,8	106,7	106,0	2,2	2,6	1,8	-0,7
27 Βασική μεταλλουργία	103,0	109,8	108,8	114,5	3,0	6,6	-0,9	5,2
28 Τελικά προϊόντα μετάλλου	91,4	92,4	97,7	107,6	-8,6	1,1	5,8	10,1
29 Μηχανήματα & είδη εξοπλισμού	82,5	90,0	88,2	86,7	-17,5	9,0	-1,9	-1,7
30 Μηχανές γραφείου – Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	89,7	172,2	18,4	36,6	-10,3	92,1	-89,3	99,5
31 Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές κτλ	95,7	82,0	95,2	101,3	-4,3	-14,3	16,1	6,4
32 Συσκευές ραδιοφωνίας, τηλεόρασης & επικοινωνιών	74,8	53,2	46,4	50,1	-25,2	-29,0	-12,7	7,9
33 Ιατρικά όργανα & όργανα ακριβείας	136,8	111,7	145,8	108,9	36,8	-18,3	30,6	-25,3
34 Μεταφορικά μέσα	79,3	61,5	70,4	72,9	-20,7	-22,5	14,6	3,5
35 Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών (εκτός οχημάτων)	102,9	98,4	96,0	88,8	2,9	-4,4	-2,5	-7,5
36 Επιπλα - Λοιπή βιομηχανία	81,5	67,9	61,4	60,3	-18,5	-16,7	-9,5	-1,7
37 Ανακύκλωση	98,8	123,5	134,1	128,8	-1,2	25,0	8,6	-4,0
Ενέργεια	99,7	102,0	105,0	105,3	-0,3	2,3	2,9	0,3
Ενδιάμεσα αγαθά	99,5	101,1	100,7	101,7	-0,5	1,6	-0,4	1,0
Κεφαλαιουχικά αγαθά	87,0	80,7	81,4	81,0	-13,0	-7,2	0,8	-0,5
Διαρκή καταναλωτικά αγαθά	85,6	72,4	69,8	71,1	-14,4	-15,4	-3,6	1,8
Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά	100,7	102,9	101,5	104,2	0,7	2,3	-1,4	2,7

Πηγή: ΕΣΥΕ

5.4. Εξελίξεις σε Βασικούς Κλάδους της Μεταποίησης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται αναλυτικά οι εξελίξεις σε εννέα κλάδους της ελληνικής μεταποίησης, των οποίων η παραγωγή καλύπτει, σύμφωνα με τον νέο Αναθεωρημένο Δείκτη, το 74% του συνόλου της μεταποιητικής παραγωγής. Οι κλάδοι αυτοί είναι κατά σειρά σημαντικότητας οι ακόλουθοι: α) τρόφιμα και ποτά, β) παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα, γ) μη μεταλλικά ορυκτά, δ) βασική μεταλλουργία, ε) χημικά προϊόντα, στ) κλωστοϋφαντουργικές ύλες, ζ) τελικά προϊόντα μετάλλου, η) είδη ένδυσης – γουναρικά, και θ) κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών.

Η ανάλυση που παρουσιάζεται στη συνέχεια αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα:

α) Καταρχάς παρουσιάζονται οι εξελίξεις του 2004 και οι προοπτικές που διαφαίνονται για το άμεσο μέλλον, με βάση υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ για τη βιομηχανική παραγωγή, τις τιμές, κτλ, σε συνδυασμό με στοιχεία που προκύπτουν από τις έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας που διεξάγει το IOBE.

β) Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι εξελίξεις στα κύρια χρηματοοικονομικά μεγέθη, καθώς και σε επιλεγμένους αριθμοδείκτες του κάθε κλάδου στην τετραετία 2000-2003. Η ανάλυση χρησιμοποιεί τα στοιχεία των δημοσιευμένων ισολογισμών των επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που συνθέτουν τον κάθε κλάδο και περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ (βλ. αναλυτικότερα Κεφ. 6). Οι δείκτες που επιλέγονται για την ανάλυση είναι επτά και είναι οι εξής: i) γενική ρευστότητα (κυκλοφορούν ενεργητικό προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις), ii) ειδική ρευστότητα (κυκλοφορούν ενεργητικό πλην αποθεμάτων προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις), iii) αποδοτικότητα ενεργητικού (καθαρά κέρδη προς σύνολο ενεργητικού), iv) αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (καθαρά κέρδη προς ίδια κεφάλαια) v) δανειακή επιβάρυνση (ξένα κεφάλαια προς ίδια κεφάλαια), vi) περιθώριο μικτού κέρδους (μικτά κέρδη προς κύκλο εργασιών) και vii) περιθώριο καθαρού κέρδους (καθαρά κέρδη προς κύκλο εργασιών). Οι δύο δείκτες αποδοτικότητας και τα περιθώρια κέρδους δίνονται σε ποσοστιαία βάση.

Πριν όμως από την αναλυτική παρουσίαση της ταυτότητας κάθε κλάδου, παρουσιάζεται στη συνέχεια μία συνολική εκτίμηση των βασικών οικονομικών μεγεθών των εννέα αυτών κλάδων, καθώς και της αντίστοιχης συμμετοχής τους στα συνολικά μεγέθη της μεταποίησης. Έτσι αποτυπώνεται πιο εύγλωττα η σημασία αυτών των κλάδων για το σύνολο της μεταποιητικής δραστηριότητας της χώρας.

Οι εννέα κυριότεροι κλάδοι της μεταποίησης που εξετάζονται στο παρόν κεφάλαιο κατέχουν το 76,4% των συνολικών κεφαλαίων της μεταποίησης κατά το 2003. Αναλυτικότερα, το συνολικό καθαρό ενεργητικό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους κλάδους αυξάνεται κατά 4,4% (έναντι 5,2% του συνόλου της μεταποίησης). Η ποσοστιαία συμμετοχή τους μάλιστα ενισχύεται ελαφρά σε σχέση με την προηγούμενη διετία, όταν και βρισκόταν οριακά κάτω από το 75%. Ο αντίστοιχος αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους κλάδους αυτούς είναι 3815 (σε σύνολο 6170 επιχειρήσεων), αυξημένος κατά 124 επιχειρήσεις σε σχέση με το 2002.

Στα επιμέρους στοιχεία του ενεργητικού, τα ίδια κεφάλαια των εννέα κλάδων ανήλθαν σε 17,6 δισ. € (75% των συνολικών ιδίων κεφαλαίων της μεταποίησης), ενισχυμένα κατά 1,8% σε σχέση με το 2002, όταν στο σύνολο της μεταποίησης τα ίδια κεφάλαια αυξάνονται κατά 1,3%. Τα ξένα κεφάλαια αυξάνονται ταχύτερα, με 6,9% και προσδιορίζονται στα 17,7 δισ. €.

Ο κύκλος εργασιών των εξεταζόμενων επιχειρήσεων αυξήθηκε το 2003 ελαφρώς ταχύτερα του ρυθμού ανόδου των πωλήσεων της μεταποίησης (7% έναντι 6% του συνόλου), ξεπερνώντας πλέον τα 30 δισ. € (76% του συνόλου). Οι ζημιόγones επιχειρήσεις φαίνεται να έχουν μία ελαφρά υψηλότερη συγκέντρωση σε αυτούς τους κλάδους, αφού αποτελούν το 29,7% των επιχειρήσεων των εννέα κλάδων, όταν η αντίστοιχη αναλογία στο σύνολο της μεταποίησης είναι 28%. Μάλιστα σε σχέση με το 2002 το ποσοστό των ζημιόγωνων αυτών των κλάδων έχει ενισχυθεί, όπως άλλωστε και στο σύνολο της μεταποίησης.

Στα υπόλοιπα αποτελέσματα χρήσης των επιχειρήσεων των εννέα κλάδων, τα μικτά κέρδη διαμορφώνονται στα 8,9 δισ. € και αντιπροσωπεύουν το 72% των συνολικών μικτών κερδών της μεταποίησης. Είναι έτσι αυξημένα κατά 5% σε σχέση με το 2002, αλλά υστερούν της συνολικής αύξησης 5,7% της μεταποίησης. Παράλληλα, τα καθαρά αποτελέσματα ξεπερνούν τα 1,7 δισ. € και αποτελούν πλέον το 76% των καθαρών αποτελεσμάτων της μεταποίησης. Το ότι η ποσοστιαία συμμετοχή τους στο σύνολο υποχωρεί ελαφρά (ήταν 78%) οφείλεται στο ότι εμφανίζονται μεν ενισχυμένα κατά 20,5% σε σχέση με την προηγούμενη χρήση, αλλά υστερούν της αντίστοιχης αύξησης του συνόλου της μεταποίησης (23,8%).

Τέλος σε ότι αφορά την απασχόληση σύμφωνα με τα στοιχεία που δηλώνονται στους ισολογισμούς, το 2003 οι εννέα αυτοί κλάδοι απασχολούν συνολικά 188.093 χιλ. άτομα (σε σύ-

νολο 275,095), έναντι 178.112 το 2002. Συγκεντρώνουν δηλαδή το 68% της συνολικής απασχόλησης στη μεταποίηση (64% το 2002).

Συνοπτικά επομένως, οι εννέα αυτοί κλάδοι είχαν το 2003 την ακόλουθη εικόνα σε σχέση με τα συνολικά μεγέθη της μεταποίησης:

α) Κατείχαν το 76,4% των συνολικών κεφαλαίων της μεταποίησης, το 75% των ιδίων κεφαλαίων και πραγματοποίησαν το 76% των συνολικών πωλήσεων.

β) Διατηρούν το 72% των μικτών κερδών και το 76% των καθαρών αποτελεσμάτων της μεταποίησης.

γ) Ενίσχυσαν τη συμμετοχή τους στη συνολική βιομηχανική απασχόληση, αφού σε αυτούς το 2003 εργάζονταν 188.093 άτομα, 68% του συνόλου (έναντι 64% το 2002).

Ο Κλάδος Τροφίμων και Ποτών

α. Εξελίξεις και Προοπτικές

Ο κλάδος τροφίμων-ποτών είναι ο σημαντικότερος της ελληνικής μεταποίησης, καθώς παράγει το 20,02% του συνόλου της ελληνικής βιομηχανικής παραγωγής.

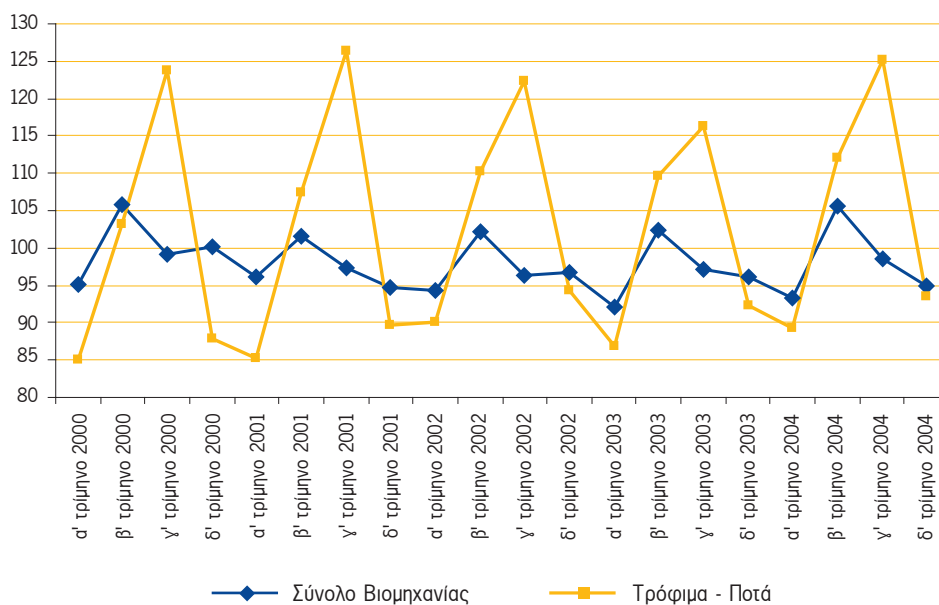
Το 2004 η παραγωγή του κλάδου τροφίμων-ποτών αυξήθη-

κε με ταχύ ρυθμό (3,7%) συμβάλλοντας κατά 0,78 μονάδες στην άνοδο της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής. Έτσι, η παραγωγή του κλάδου επανέρχεται στην μακροχρόνια ανοδική τάση που είχε διακοπεί το 2003, όταν ο δείκτης μειώθηκε κατά 2,9%. Σωρευτικά από το 2000 η παραγωγή των τροφίμων ήταν επίσης ανοδική (5%), μικρότερη ωστόσο από την σωρευτική άνοδο της παραγωγής που είχε καταγραφεί στην προηγούμενη πενταετία (16,6%). Η παραγωγή των τροφίμων στη διάρκεια του 2004 επηρεάστηκε λιγότερο από την αντιστροφή της θετικής τάσης που επισημαίνεται μετά τους καλοκαιρινούς μήνες. Και εδώ ωστόσο παρατηρείται επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου, ο οποίος το τελευταίο τρίμηνο του 2004 περιορίστηκε στο 1,3%.

Η πορεία της παραγωγής συμβαδίζει με τις ενδείξεις που προκύπτουν από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας. Ο σχετικός δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών ανήλθε το 2004 στις 103 μονάδες έναντι 96,7 μονάδων το 2003. Η πορεία του δείκτη ήταν ιδιαίτερα θετική κατά τους πρώτους μήνες του έτους και τον Απρίλιο έφτασε το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών, τροφοδοτούμενος από ευνοϊκότερες εκτιμήσεις για τα επίπεδα των παραγγελιών και αισιόδοξες προβλέψεις για την πορεία της παραγωγής. Τους επόμενους μήνες του έτους καταγράφεται πιο μετριοπαθής στάση των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την αποκλιμάκωση του δείκτη. Θετικά στοιχεία του κλίματος καθ' όλη τη διάρκεια του 2004 χαρακτηρίζονται αφενός η διατήρηση υψηλού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.2

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Τροφίμων-Ποτών (2000=100)

ποσοστού επιχειρήσεων, με ευνοϊκές προβλέψεις για την πορεία της παραγωγής, των πωλήσεων και των εξαγωγών και αφετέρου η σταδιακή αύξηση των μηνών εξασφαλισμένης παραγωγής. Αντίθετα σημειώνεται η μείωση του ποσοστού χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού και η σταδιακή αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων που κρίνουν τα επίπεδα παραγγελιών κατώτερα των κανονικών (κυρίως

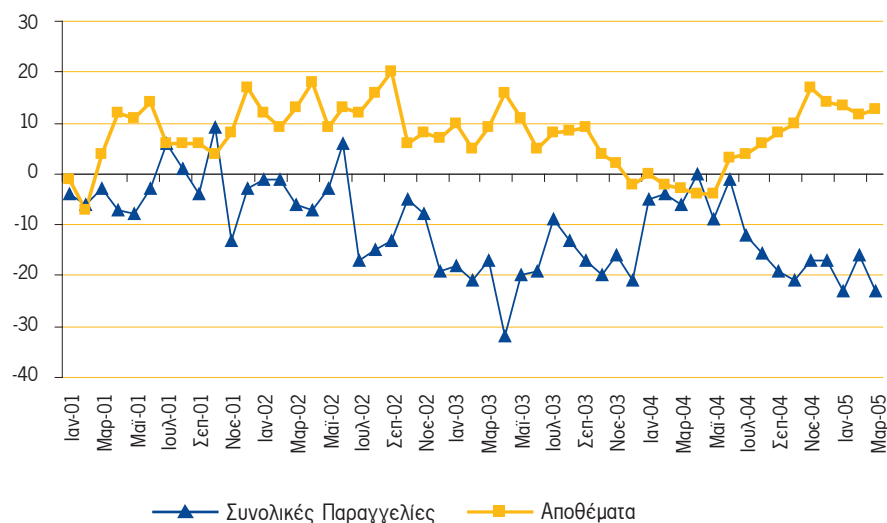
τους τελευταίους μήνες του έτους).

Όσον αφορά στην πορεία των τιμών των τροφίμων, επισημαίνεται ότι η επιβράδυνση του ανοδικού ρυθμού τα δυο προηγούμενα χρόνια περιόρισε την απόκλιση από τις τιμές της βιομηχανίας στο σύνολο. Έτσι το 2004 οι τιμές τροφίμων αυξήθηκαν όσο και οι τιμές χονδρικής της μεταποίησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.3

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Τροφίμων – Ποτών

Πηγή: IOBE

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3

Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Τροφίμων – Ποτών

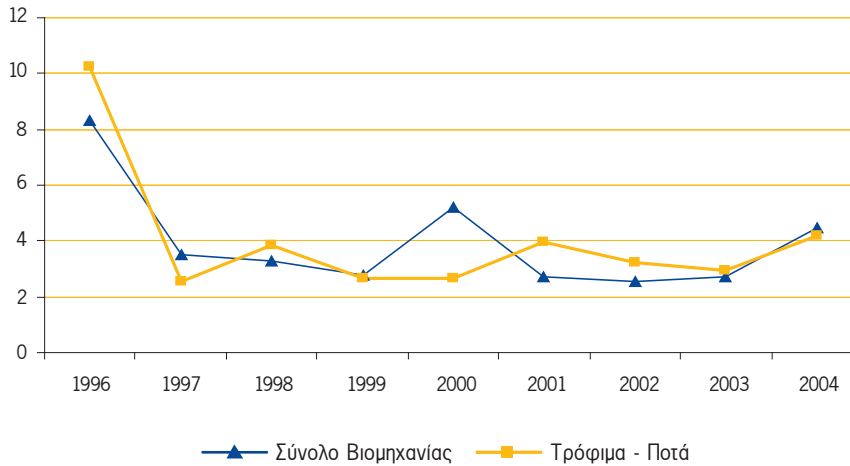
	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	4,2	72,8
α' τρίμηνο	3,8	72,0
β' τρίμηνο	4,4	73,8
γ' τρίμηνο	4,4	75,2
δ' τρίμηνο	4,2	70,3
2004	4,7	71,7
α' τρίμηνο	5,5	70,4
β' τρίμηνο	4,0	70,6
γ' τρίμηνο	4,7	75,1
δ' τρίμηνο	4,5	70,7
2005		
α' τρίμηνο	4,3	67,3

Πηγή: IOBE

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.4

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Τροφίμων-Ποτών*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

Η στάση αναμονής των τελευταίων μηνών του έτους φαίνεται να διατηρείται στις αρχές του 2005 με μικρές βελτιώσεις σε επιμέρους παραμέτρους. Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής, την περίοδο Ιανουαρίου–Φεβρουαρίου 2005 καταγράφεται μείωση έναντι του 2004 κατά 2,1%. Παράλληλα την περίοδο Ιανουαρίου–Μαρτίου 2005 ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνεται σε επίπεδα κατώτερα της αντίστοιχης περιόδου του 2004. Κύρια χαρακτηριστικά του κλίματος που διαμορφώθηκε τον Μάρτιο ήταν τα ακόλουθα: α) Μετριοπαθέστερες εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών. β) Συγκρατημένες προσδοκίες για την πορεία της παραγωγής τους προσεχείς μήνες. γ) Διεύρυνση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναμένει άνοδο της απασχόλησης ενώ το 86% αναμένει σταθερότητα στα ίδια επίπεδα. δ) Άνοδος του ποσοστού χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού, αν και η μέση τιμή τριμήνου είναι η χαμηλότερη της διατίας.

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος των τροφίμων – ποτών (15) είναι ο μεγαλύτερος – με διαφορά μάλιστα – κλάδος της μεταποίησης, αφού κατέχει το 1/4 των συνολικών κεφαλαίων της. Από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς του 2003 προκύπτει όμως ότι το ενεργητικό του περιορίζεται ελαφρά λόγω της υποχώρησης των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία δεν αντικαθίστανται με αντίστοιχα δανειακά κεφάλαια. Παράλληλα, φαίνεται ότι οι πωλήσεις του επιβραδύνονται σε σχέση με το 2002, ενώ υστερούν και της άνοδου των συνολικών πωλήσεων της μεταποίησης. Έτσι παρά

την άνοδο των μικτών κερδών, τα καθαρά αποτελέσματα παραμένουν ουσιαστικά στα επίπεδα της προηγούμενης χρήσης. Από την άλλη οι κινήσεις αυτές μπορούν να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο στρατηγικής αναδιάρθρωσης του κλάδου, ώστε να γίνει αποδοτικότερος, κάτι που αναδεικνύεται από τη βελτίωση των δεικτών αποδοτικότητας. Αναλυτικότερα:

Ο κλάδος των τροφίμων και ποτών (15) το 2003 περιλαμβάνει 1461 επιχειρήσεις Α.Ε. και Ε.Π.Ε., αυξημένες κατά 7,2% σε σχέση με τις 1363 του 2002. Η αναλογία των κερδοφόρων στο συνολικό αριθμό επιχειρήσεων του κλάδου υποχωρεί ελαφρά στο 64,2% (έναντι 66,5% το 2002). Είναι βέβαια ο κυρίαρχος κλάδος της μεταποίησης, αφού κατέχει σταθερά το υψηλότερο ποσοστό συνολικών κεφαλαίων (25,5%) παρά τη μικρή υποχώρηση από το 26,6% του 2002. Από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου απασχολούν το 2003 ένα σύνολο 71076 ατόμων (έναντι 69411 το 2002). Ωστόσο, κατά μέσο όρο εργάζονται πλέον 49 άτομα ανά επιχείρηση το 2003 έναντι 51 ατόμων το 2002. Ο κλάδος εξακολουθεί να συγκεντρώνει πάνω από το 1/4 του συνολικού προσωπικού της μεταποίησης και κατά το 2003.

Ο συνολικός κύκλος εργασιών του κλάδου διαμορφώνεται το 2003 λίγο χαμηλότερα από τα 10 δισ. €, όμως η αύξηση 3,3% σε σχέση με το 2002, υστερεί της σχεδόν διπλάσιας άνοδου των πωλήσεων του συνόλου της μεταποίησης (6%), αλλά και σε σχέση με την αντίστοιχη άνοδο της προηγούμενης χρήσης (7,1%). Από πλευράς συγκέντρωσης, οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις σε τζίρο κατέχουν το 1/5 των συνολικών πωλήσεων του κλάδου (όσο περίπου και το 2002).

Τα μικτά κέρδη του κλάδου διευρύνονται το 2003 κατά 6% (4,2% το 2002) ταχύτερα από το σύνολο της μεταποίησης. Αντίθετα, η άνοδος των καθαρών κερδών είναι μόλις 0,5% (έναντι 10,7% το 2002) και υστερεί σημαντικά της συνολικής ανόδου της μεταποίησης κατά 23,8%. Οι εξελίξεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του μικτού περιθωρίου κέρδους στο 35,1% που αποτελεί και ένα από τα μεγαλύτερα αντίστοιχα περιθώρια στην ελληνική μεταποίηση, αλλά την υποχώρηση του καθαρού περιθωρίου στο 4,9% το οποίο πλέον υστερεί σε σχέση με το σύνολο (5,7%). Προκύπτει επομένως ένα ζήτημα καλύτερου ελέγχου του λειτουργικού κόστους από τις ελληνικές βιομηχανίες τροφίμων – ποτών, μιας και η διαφορά των δύο περιθωρίων (δηλαδή το ποσοστό των καθαρών κερδών επί των μικτών) διευρύνεται.

Από τα υπόλοιπα στοιχεία των ισολογισμών του 2003, μπορεί να σημειωθεί καταρχήν η υποχώρηση των ιδίων κεφαλαίων του κλάδου κατά 5,5%, η οποία σε συνδυασμό με την

επιβράδυνση της ανοδικής πορείας του δανεισμού (3,6% έναντι 10,9% το 2002) έχει ως αποτέλεσμα την υποχώρηση των συνολικών κεφαλαίων (-1,1%). Ως προς τη διάρθρωση του δανεισμού, παρατηρείται μία αλλαγή της τάσης σε σχέση με το 2002, αφού κατά το 2003 επιβραδύνονται σημαντικά οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (2,2% από 14,7%) προς όφελος των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων που αυξάνονται κατά 7,5% (έναντι μόλις 1,8% το 2002). Οι μεταβολές αυτές πάντως δεν επηρεάζουν σημαντικά τη συμμετοχή των πρώτων στο σύνολο των υποχρεώσεων που παραμένουν στο επίπεδο του 72 -73%.

Από την άλλη, διατηρείται μία ισχυρά ανοδική πορεία των διαθεσίμων (19%, σε συνέχεια της αύξησης 17,5% του 2002), η οποία αντισταθμίζει την επιβράδυνση της ανόδου των απαιτήσεων (3,8% από 15,8% το 2002). Τέλος, μπορεί να αναφερθεί η ισχυρή μείωση των καθαρών παγίων κατά 5,5%, η οποία λόγω της σχετικής βαρύτητας του κλάδου ε-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Τροφίμων και Ποτών (15)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	8 063 384	8 986 482	9 628 168	9 949 531
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	2 899 761	3 161 843	3 295 012	3 494 343
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	35,96%	35,18%	34,22%	35,12%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	435 736	434 869	481 466	483 803
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	5,40%	4,84%	5,00%	4,86%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	7 096 933	7 585 561	7 568 110	7 152 168
Αποσβέσεις	2 884 267	3 334 298	3 657 309	4 000 510
Απαιτήσεις	2 841 849	3 099 814	3 588 233	3 724 454
Ταμείο – Τράπεζες	327 674	345 108	405 369	482 521
Σύνολο Ενεργητικού	11 589 623	12 600 518	13 239 164	13 098 485
Ίδια Κεφάλαια	6 414 192	6 776 808	6 779 214	6 404 575
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1 488 763	1 706 369	1 737 580	1 867 781
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	3 686 668	4 117 342	4 722 369	4 826 129
Σύνολο Υποχρεώσεων	5 175 431	5 823 711	6 459 950	6 693 910
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,22	1,22	1,20	1,23
Ειδικής Ρευστότητας	0,86	0,84	0,85	0,87
Αποδοτικότητα Ενεργητικού	3,76%	3,45%	3,64%	3,69%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	6,79%	6,42%	7,10%	7,55%
Δανειακής Επιβάρυνσης	0,81	0,86	0,95	1,05

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία IOBE

πηρέασε και το σύνολο της μεταποίησης (-0,2%).

Οι εξελίξεις αυτές επηρέασαν θετικά τους δείκτες ρευστότητας οι οποίοι όμως παρά την άνοδο υστερούν ακόμα του μέσου όρου της μεταποίησης (1,28 η γενική και 0,90 η ειδική ρευστότητα του συνόλου). Παράλληλα, η υποχώρηση των ιδίων κεφαλαίων έχει ως αποτέλεσμα η δανειακή επιβάρυνση του κλάδου να ξεπερνά πλέον την κρίσιμη μονάδα (1,05), αν και βρίσκεται ακόμα σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο από το σύνολο (1,18). Τέλος, οι δείκτες αποδοτικότητας εμφανίζουν βελτίωση για δεύτερη συνεχή χρήση λόγω όμως της υποχώρησης των συνολικών κεφαλαίων του κλάδου.

Ο Κλάδος Παραγωγών Πετρελαίου και Άνθρακα

α. Εξελίξεις και Προοπτικές

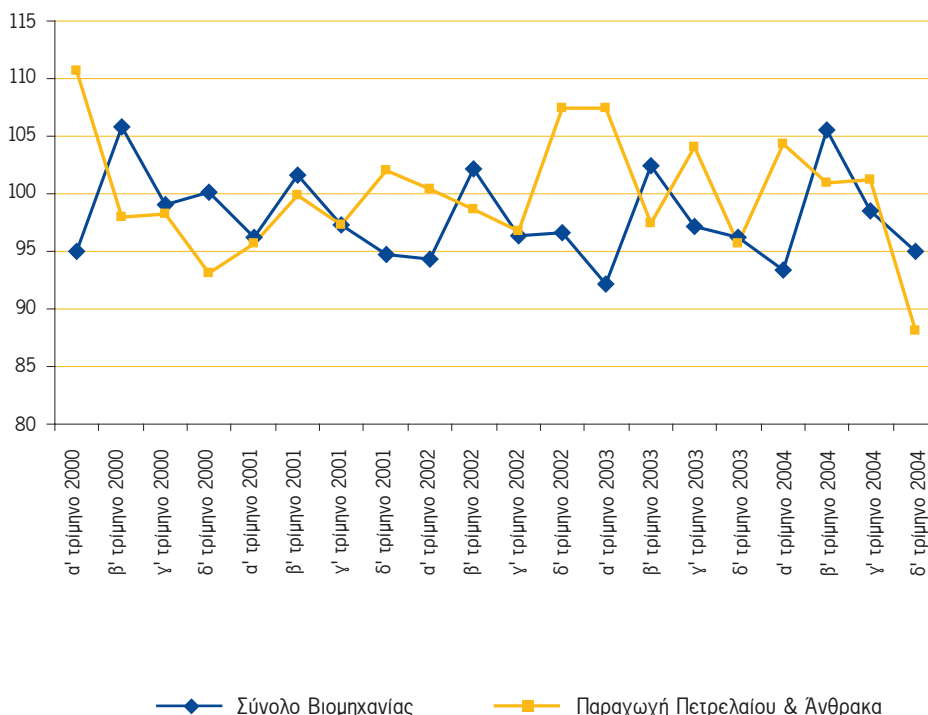
Ο κλάδος πετρελαίου και άνθρακα, σύμφωνα με τη νέα α-

ναθεώρηση, είναι ο δεύτερος σημαντικότερος κλάδος της μεταποίησης (11,22% της βιομηχανικής παραγωγής) και συνεχώς επιδρά καθοριστικά στην πορεία του γενικού δείκτη. Το 2004 η παραγωγή στον κλάδο παρουσίασε μείωση (2,4%) ύστερα από δυο έτη συνεχούς ανόδου, συμβάλλοντας αρνητικά κατά 0,29 ποσοστιαίες μονάδες στην μεταβολή του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής του συνόλου της μεταποίησης. Αρνητικές χαρακτηρίζονται και οι πρώτες ενδείξεις για την πορεία του κλάδου το 2005. Την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου καταγράφεται περαιτέρω πτώση της παραγωγής σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2004 της τάξεως του 1,4%.

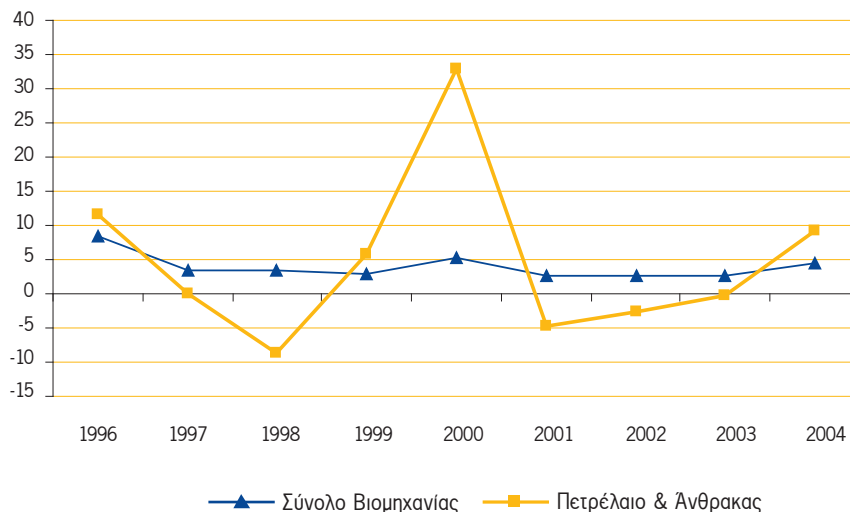
Η άνοδος των τιμών του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές από το 2001 έχει αντίκτυπο στην διαμόρφωση των τιμών χονδρικής του τελικού προϊόντος του κλάδου που προορίζεται για εγχώρια κατανάλωση. Ο σχετικός δείκτης ακολουθεί σταδιακά ανοδική πορεία, ενώ το 2004 εμφανίζεται ενισχυμένος κατά 9,3%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.5

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Παραγωγών Πετρελαίου και Άνθρακα (2000=100)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Παραγωγών Πετρελαίου και Άνθρακα*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος παραγωγών άνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) είναι ίσως ο κλάδος που επηρεάζεται εντονότερα από τις τιμές στο διεθνές περιβάλλον, γι' αυτό και εμφανίζει μία έντονη μεταβλητότητα στα περισσότερα χρηματοοικονομικά του στοιχεία. Παράλληλα, είναι υπερσυγκεντρώμενος, αφού μία επιχείρηση έχει τα 3/4 των συνολικών κεφαλαίων. Κατά το 2003, η άνοδος των τιμών οδηγεί σε μεγάλη άνοδο των πωλήσεων, των μικτών και καθαρών κερδών και αντίστοιχα των δεικτών αποδοτικότητας που είναι από τους υψηλότερους στη μεταποίηση, ενώ ο κλάδος «μεγαλώνει» σημαντικά λόγω της ενίσχυσης κυρίως με ίδια κεφάλαια. Πάντως ο κλάδος «λειτουργεί» με το χαμηλότερο μικτό περιθώριο στη μεταποίηση, ενώ διατηρεί υψηλή ρευστότητα και μικρή δανειακή επιβάρυνση. Αναλυτικότερα:

Κατά το 2003 ο αριθμός των επιχειρήσεων που συνθέτουν τον κλάδο των παραγωγών πετρελαίου και άνθρακα παρέμεινε αμετάβλητος στις 42 επιχειρήσεις, καθώς πέντε νέες επιχειρήσεις που εισήλθαν σε αυτόν αντικατέστησαν ισάριθμες που αποχώρησαν. Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις μπορεί να αποτελούν μόνο το 57% του κλάδου, όταν το 2002 ήταν στο 69%, αλλά τα καθαρά τους κέρδη παρουσίασαν εντυπωσιακή αύξηση (της τάξης του 81%). Βεβαίως, πρέπει να σημειωθεί ότι μία εταιρεία συγκεντρώνει σχεδόν τα 3/4 των

συνολικών κεφαλαίων και επομένως οι «κλαδικές» εξελίξεις που περιγράφονται στη συνέχεια αντικατοπτρίζουν εν πολλοίς τις εξελίξεις σε αυτήν την επιχείρηση.³

Σε αυτό το πλαίσιο, ο κλάδος παρουσιάζει μία σημαντική διεύρυνση του συνολικού του ενεργητικού κατά 18,6%, μετά τη μείωση της τάξης του 9% που είχε εμφανίσει το 2002. Το αποτέλεσμα είναι να αυξάνει τη συμμετοχή του στο 6,7% των συνολικών κεφαλαίων της ελληνικής μεταποίησης (5,9% το 2002), λαμβάνοντας και πάλι την 5η θέση στη σχετική κατάταξη που διατηρούσε το 2001. Η άνοδος αυτή οφείλεται κατά βάση στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων κατά 400 εκατ. € της κορυφαίας εταιρείας στον κλάδο που προήλθε κατά το ήμισυ από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και το υπόλοιπο από αποθεματικά. Σε επίπεδο προσωπικού, το 2003 στον κλάδο εργάζονταν 4871 άτομα (έναντι 4922 ατόμων το 2002), με μέσο όρο ανά επιχείρηση τα 116 άτομα (117 το 2002).

Οι πωλήσεις του κλάδου ανακάμπτουν με 26,5% το 2003 μετά την αντίστοιχη υποχώρηση της προηγούμενης χρήσης (-24,7%). Έτσι ο τζίρος διαμορφώνεται πάνω από 5,6 δισ. €, εξέλιξη που προφανώς συνδέεται έντονα με την άνοδο των τιμών στο διεθνές περιβάλλον. Άλλωστε πρόκειται για έναν κλάδο με πολύ υψηλή συγκέντρωση, αφού οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις σε τζίρο κατέχουν – όπως και το 2002 το 98% του συνόλου, ενώ μόνο η κορυφαία επιχείρηση διατηρεί το

3. Πρόκειται για την εταιρεία ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ.

66% του συνολικού τζίρου του κλάδου.

Οι αυξημένες πωλήσεις επηρεάζουν θετικά τα μικτά κέρδη που αυξάνονται σημαντικά κατά 37,2% και προσδιορίζονται στα 878 δισ. €. Ακόμα υψηλότερη είναι η άνοδος των καθαρών κερδών (81%), υπερδιπλάσια της ανόδου του 2002 (33,3%), που εκτιμώνται έτσι στα 345 εκατ. €. Να σημειωθεί επίσης ότι η θετική αυτή εξέλιξη συμβαίνει σε μία χρήση που γράφονται γενικά αρκετές αποσβέσεις στον ισολογισμό (αύξηση 23%). Σε κάθε περίπτωση πάντως, ο κλάδος συνεχίζει να «δουλεύει» με το χαμηλότερο μικτό περιθώριο στη μεταποίηση (15,6%) παρά την ενίσχυσή του κατά μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 2002. Αντίθετα, το καθαρό περιθώριο κέρδους βελτιώνεται σημαντικά – σχεδόν δύο μονάδες – και προσδιορίζεται στο επίπεδο του 6,1% (έναντι 4,3% το 2002), υπερτερώντας πλέον του καθαρού περιθωρίου κέρ-

δους του συνόλου της μεταποίησης (5,71%).

Λόγω της ισχυρής επίδρασης του διεθνούς περιβάλλοντος (τιμές αργού πετρελαίου), τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του κλάδου εμφανίζουν μία έντονη μεταβλητότητα. Έτσι το 2003 τα διαθέσιμα επανέρχονται στα επίπεδα του 2001 (246 εκατ. €), κάτι που ενισχύει σημαντικά το κυκλοφορούν ενεργητικό και προσδίδει σημαντικό κεφάλαιο κίνησης στον κλάδο. Η διεύρυνση του συνολικού ενεργητικού στα 3,47 δισ. € (αύξηση κατά 18,6%, ή κατά 543 εκατ. €) τροφοδοτείται κυρίως από την άνοδο των ιδίων κεφαλαίων (κατά 407 εκατ. €) με το υπόλοιπο να καλύπτεται από δανεισμό. Η κατεύθυνση του τελευταίου είναι μάλιστα περισσότερο προς τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (αύξηση 42%), καθώς οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις υποχωρούν κατά 3,6%, κάτι που φανερώνει και μία μεγαλύτερη δυνατότητα για καλύτερους όρους δανεισμού. Έτσι διαρ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Παραγωγών Πετρελαίου & Άνθρακα (23)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	2 279 217	5 919 412	4 455 209	5 633 907
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	335 586	629 214	639 973	878 314
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	14,72%	10,63%	14,36%	15,59%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	141 269	143 316	190 988	345 384
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	6,20%	2,42%	4,29%	6,13%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	517 391	1 554 161	1 608 653	1 856 637
Αποσβέσεις	287 365	961 341	993 780	1 222 220
Απαιτήσεις	369 613	912 472	688 268	742 319
Ταμείο – Τράπεζες	16 263	235 053	62 761	246 678
Σύνολο Ενεργητικού	1 145 158	3 210 986	2 925 438	3 469 121
Ίδια Κεφάλαια	489 975	1 836 136	1 516 715	1 924 104
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	127 704	382 618	409 892	581 741
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	527 479	992 231	998 831	963 276
Σύνολο Υποχρεώσεων	655 183	1 374 849	1 408 723	1 545 017
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,19	1,67	1,32	1,67
Ειδικής Ρευστότητας	0,73	1,16	0,75	1,03
Αποδοτικότητα Ενεργητικού	12,34%	4,46%	6,53%	9,96%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	28,83%	7,81%	12,59%	17,95%
Δανειακής Επιβάρυνσης	1,34	0,75	0,93	0,80

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

θρωτικά οι μακροπρόθεσμες συμμετέχουν πλέον με 37,7% στο σύνολο των υποχρεώσεων (έναντι 29,1% το 2002), ενώ ενισχύεται και η συμμετοχή των ιδίων στο σύνολο των κεφαλαίων (από 52% σε 55% το 2003).

Σε επίπεδο αριθμοδεικτών, όπως είναι λογικό, βελτιώνονται σημαντικά οι δείκτες αποδοτικότητας, οι οποίοι υπερτερούν σημαντικά του μέσου όρου της μεταποίησης. Μάλιστα η αποδοτικότητα του συνολικού καθαρού ενεργητικού, που βρίσκεται στο 9,96%, αποτελεί την κορυφαία επίδοση στη μεταποίηση για το 2003, ενώ και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων – που διαμορφώνεται σχεδόν στο 18% - αποτελεί την 5η καλύτερη επίδοση. Αντίστοιχα, η γενική ρευστότητα επανέρχεται στα επίπεδα του 2001 (1,67) και ανακτά την 2η υψηλότερη ρευστότητα στη μεταποίηση, ενώ αυξάνεται σημαντικά (λόγω διαθεσίμων) και η ειδική ρευστότητα που ξεπερνά πλέον τη μονάδα. Τέλος, υποχωρεί η δανειακή επιβάρυνση του κλάδου (0,80) και γίνεται η 2η χαμηλότερη στο σύνολο της μεταποίησης.

Ο Κλάδος Μη Μεταλλικών Ορυκτών

α. Εξελίξεις και Προοπτικές

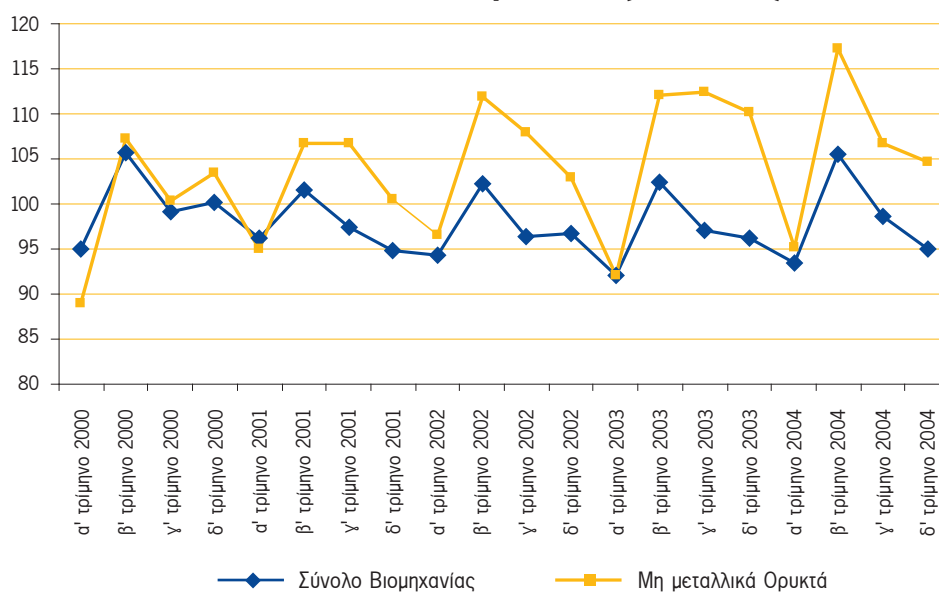
Ο κλάδος μη μεταλλικών ορυκτών παράγει το 8,45% του συ-

νόλου της ελληνικής βιομηχανικής παραγωγής. Είναι προσαρμοσμένος κυρίως στην εγχώρια αγορά, η οποία και επηρεάζει καθοριστικά τις εξελίξεις. Την περίοδο 1995-2000 ο κλάδος αύξησε την παραγωγή του κατά 12,7%. Η άνοδος επιβραδύνθηκε την επόμενη πενταετία (2000-2004) όταν η σωρευτική αύξηση ήταν 6%.

Το 2004 η μέση ετήσια παραγωγή του κλάδου μειώθηκε κατά -0,7% ύστερα από μια τριετία συνεχούς ανόδου. Η μείωση ωστόσο οφείλεται αποκλειστικά σχεδόν στην υποχώρηση του δεύτερου εξαμήνου όταν, αμέσως μετά το τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων, φαίνεται ότι περιορίσθηκε σημαντικά η ζήτηση. Η διαφοροποίηση μεταξύ αρχής και τέλους του έτους προκύπτει σαφώς και από την αλλαγή των εκτιμήσεων των βιομηχανιών του κλάδου σχετικά με τους λόγους που δημιουργούν προσκόμματα στη δραστηριότητά τους: Στις αρχές του χρόνου η ανεπάρκεια ζήτησης εκτιμάται ως σημαντικός ανασταλτικός παράγων από το 21% των επιχειρήσεων του κλάδου, ενώ το υπόλοιπο 79% θεωρεί ότι η παραγωγή τους διεξάγεται απρόσκοπτα. Τα αντίστοιχα ποσοστά στο τέλος τους έτους είναι 32% για την ανεπάρκεια ζήτησης, ενώ μόλις το 36% των επιχειρήσεων κρίνει ότι η παραγωγή τους διεξάγεται χωρίς εμπόδια. Παράλληλα, έντονη μείωση παρουσιάζει και το ποσοστό χρησιμοποίησης εργασιακού δυναμικού, το οποίο από 85,4% το 2003 φθάνει το 77,2% το 2004, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένη παραγωγής από 5,9 το 2003 περιορίζονται στους 3,8 το 2004.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.7

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Μη Μεταλλικών Ορυκτών (2000=100)

Πηγή: ΕΣΥΕ

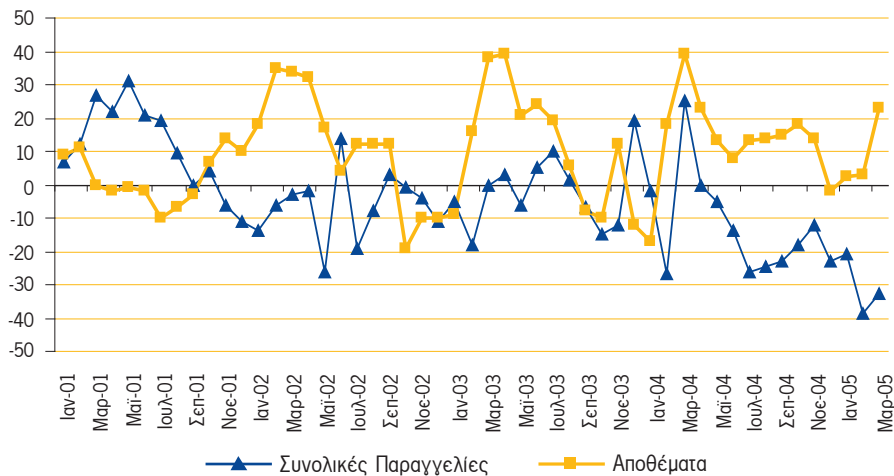
Οι τιμές των προϊόντων του κλάδου, οι οποίες αυξήθηκαν σημαντικά το 2000 και το 2001, παρουσίασαν σημαντική επιβράδυνση το 2002 και το 2003. Το 2004 ο ρυθμός αύξησης των τιμών επιταχύνθηκε ξανά, ήταν όμως χαμηλότερος από την αύξηση των τιμών στο σύνολο της βιομηχανίας.

Στις αρχές του 2005 οι εξελίξεις στον κλάδο συνεχίζουν να είναι πτωτικές: ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής το δίμηνο Ιανουάριος-Φεβρουάριος είναι μειωμένος σε σχέση με τα υψηλά επίπεδα του 2004, ενώ οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων διατηρούνται μετριασθείς. Συγκεκριμένα: το επίπεδο των συνολικών παραγγελιών κρίνεται κατώτερο του κανονικού, οι νέες παραγγελίες είναι στάσιμες, οι μήνες εξασφαλισμένη παραγωγής έχουν μειωθεί σε πολύ χαμηλά επίπεδα (2,4) και το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού μόλις υπερβαίνει το 70%. Παρ' όλα αυτά οι προβλέψεις που διατυπώνονται για τους 3-4 προσεχείς μήνες είναι ανοδικές τόσο για την παραγωγή, όσο και για τις πωλήσεις και τις εξαγωγές. Αν οι προβλέψεις αυτές επαληθευθούν, είναι πιθανόν η πτώση του τέλους 2004-αρχές του 2005 να αποδειχθεί παροδική και η δραστηριότητα του κλάδου να ανακάμψει το δεύτερο εξάμηνο του 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.8

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Μη Μεταλλικών Ορυκτών

Πηγή: IOBE

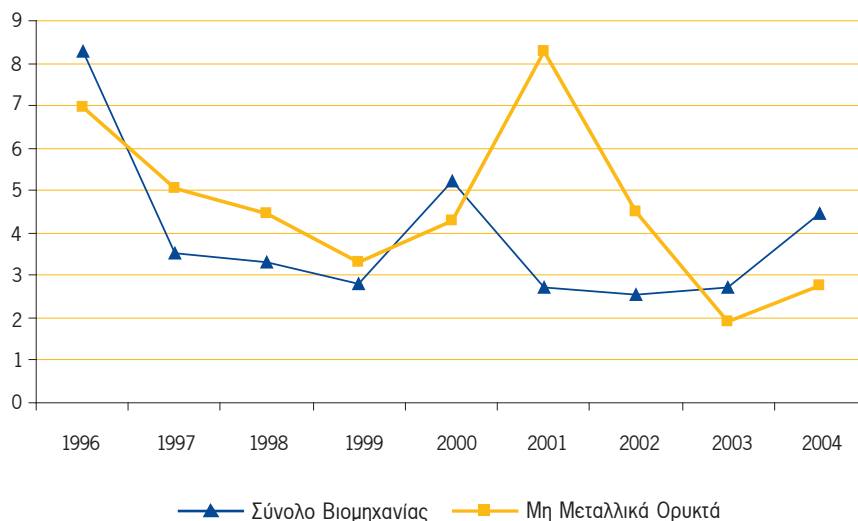
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.6

Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Μη Μεταλλικών Ορυκτών

	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	5,9	85,4
α' τρίμηνο	6,0	83,1
β' τρίμηνο	6,1	85,2
γ' τρίμηνο	6,1	86,3
δ' τρίμηνο	5,6	87,1
2004	3,8	77,2
α' τρίμηνο	5,3	80,3
β' τρίμηνο	4,3	79,1
γ' τρίμηνο	3,2	76,8
δ' τρίμηνο	2,4	72,7
2005		
α' τρίμηνο	2,4	70,5

Πηγή: IOBE

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Μη Μεταλλικών Ορυκτών*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος των μη μεταλλικών ορυκτών (26) είναι κεφαλαιακά ο δεύτερος μεγαλύτερος κλάδος της μεταποίησης. Η συνολική του εικόνα συνεχίζει να είναι καλή και το 2003: Διευρύνει το ενεργητικό του ενισχύοντας παράλληλα την απασχόλησή του, διατηρεί μία αποδοτική κεφαλαιακή διάρθρωση, όπως αποδεικνύει και η βελτίωση των σχετικών αριθμοδεικτών και έχει υψηλό μόνιμο κεφάλαιο κίνησης. Οι εξελίξεις αυτές στηρίζονται σε σημαντική άνοδο των πωλήσεων που διευρύνει τα μικτά και καθαρά κέρδη του κλάδου, δίνοντάς του μάλιστα το 2ο υψηλότερο καθαρό περιθώριο κέρδους στη μεταποίηση. Άλλωστε στα περισσότερα μεγέθη, ο κλάδος κινείται καλύτερα από τους μέσους όρους των συνολικών κλάδων. Αναλυτικότερα:

Ο κλάδος το 2003 περιλαμβάνει 588 επιχειρήσεις, 15 περισσότερες σε σχέση με το 2002 και δύο περισσότερες σε σχέση με το έως τώρα ανώτατο αριθμό του 2000 (586). Είναι ο 2ος πολυπληθέστερος κλάδος στη μεταποίηση, μετά δηλαδή τα τρόφιμα-ποτά, ενώ κατέχει και το 2003 το 2ο υψηλότερο μερίδιο κεφαλαίων στην ελληνική μεταποίηση με 9,1% (έναντι μάλιστα 8,4% το 2002). Παρά τη μικρή μείωση του ποσοστού των κερδοφόρων επιχειρήσεων του κλάδου στο 73% (από 75% το 2002), το ύψος των ζημιών συνεχίζει να περιορίζεται και φτάνει τα

21,6 εκατ. € (από 33 εκατ.€ το 2001).

Η ταξινόμηση της μεγάλης σε μέγεθος επιχείρησης (S&B Βιομηχανικά Ορυκτά) στον κλάδο είχε επηρεάσει αυξητικά τα μεγέθη το 2002, ωστόσο οι θετικές εξελίξεις παραμένουν και το 2003. Πράγματι, το συνολικό ενεργητικό αυξάνεται με 11%, υπερτριπλάσια δηλαδή του μέσου όρου της μεταποίησης (3,3%) και προσδιορίζεται στα 4,65 δισ. €. Η απασχόληση στον κλάδο το 2003 αυξάνεται σημαντικά στα 24136 άτομα, έναντι 22550 ατόμων το 2002 (αύξηση 7%), ξεπερνώντας μάλιστα το υψηλότερο επίπεδο απασχόλησης που είχε καταγραφεί το 2000 (23513 εργαζόμενοι). Έτσι η μέση απασχόληση ανά επιχείρηση φτάνει τα 41 άτομα, έναντι 39 το 2002.

Οι πωλήσεις του κλάδου αυξάνονται το 2003 κατά 9,3%, ταχύτερα δηλαδή του συνόλου της μεταποίησης (6%) και ξεπερνούν πλέον τα 3,2 δισ. €. Οι πέντε επιχειρήσεις με τις υψηλότερες πωλήσεις κατέχουν όπως και το 2002 περίπου το 39% του συνόλου. Τα μικτά κέρδη και καθαρά κέρδη διευρύνονται κατά 6,6% και 20,5% αντιστοίχως, με τα πρώτα να κινούνται ταχύτερα του μέσου όρου της μεταποίησης (5,7%), ενώ τα τελευταία υστερούν ελαφρά (23,8%). Η ταχύτερη άνοδος του τζίρου όμως έχει ως αποτέλεσμα την μικρή υποχώρηση του μικτού περιθωρίου κέρδους στο 36,3% (έναντι 37,2% το 2002), ενώ αντίθετα το καθαρό περιθώριο προσεγγίζει το 14% (έναντι

12,7% το 2002). Οι επιδόσεις αυτές είναι σημαντικά ανώτερες των αντίστοιχων δεικτών του συνόλου της μεταποίησης, ενώ ειδικά το καθαρό περιθώριο είναι το 2ο υψηλότερο στο σύνολο, κατά τη χρήση του 2003.

Τόσο οι απαιτήσεις, όσο και τα διαθέσιμα επιτυγχάνουν ρυθμούς άνοδου άνω του 20%, ενώ ειδικά τα διαθέσιμα αυξάνονται με 24% μετά από μία στασιμότητα κατά το 2002. Η κεφαλαιακή δομή του κλάδου - μετά τις αλλαγές που προκάλεσε η είσοδος της προαναφερθείσας μεγάλης επιχείρησης το 2002 – δεν μεταβάλλεται κατά το 2003. Το σύνολο των υποχρεώσεων αυξάνεται ελαφρά ταχύτερα των ιδίων κεφαλαίων (12,2% έναντι 9,6% αντίστοιχα) και έτσι συμμετέχει με 53,8% έναντι 53,2% το 2002 στα συνολικά κεφάλαια του κλάδου. Αμετάβλητη είναι και η κατεύθυνση του δανεισμού, με τις μακροπρόθεσμες υπο-

χρεώσεις να αποτελούν σταθερά το 28,3% του συνόλου των υποχρεώσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο, σχεδόν όλοι οι αριθμοδείκτες εμφανίζονται βελτιωμένοι σε σχέση με το 2002: Η γενική ρευστότητα βρίσκεται στο μέσο όρο της μεταποίησης (1,28), κάτι που φανερώνει σημαντικό κεφάλαιο κίνησης για τον κλάδο, ενώ η ειδική ρευστότητα πλησιάζει την μονάδα (0,98), υπερτερώντας του αντίστοιχου μέσου όρου. Η μικρή άνοδος της δανειακής επιβάρυνσης (1,16) φέρνει και αυτόν τον δείκτη κοντά στη μέση τιμή όλων των κλάδων (1,18), ενώ συνεχίζεται και το 2003 η βελτίωση των δεικτών αποδοτικότητας που έχει ξεκινήσει από το 2000: Με αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων στο 21,2% και καθαρού ενεργητικού στο 9,8%, ο κλάδος διαθέτει την 3η και 2η αντίστοιχα υψηλότερη επίδοση στο σύνολο της μεταποίησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.7

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Μη Μεταλλικών Ορυκτών (26)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	2 526 392	2 593 076	2 984 188	3 261 451
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	929 118	925 318	1 110 874	1 184 338
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	36,78%	35,68%	37,23%	36,31%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	278 541	300 837	377 604	455 061
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	11,03%	11,60%	12,65%	13,95%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	1 689 241	1 889 159	2 241 105	2 346 114
Αποσβέσεις	1 377 957	1 324 459	1 551 572	1 718 665
Απαιτήσεις	1 061 497	1 022 972	1 290 610	1 569 880
Ταμείο – Τράπεζες	153 274	148 613	148 868	184 648
Σύνολο Ενεργητικού	3 300 493	3 497 985	4 191 288	4 652 719
Ίδια Κεφάλαια	1 804 317	1 745 290	1 960 956	2 149 404
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	353 236	562 371	630 158	707 767
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1 142 941	1 190 325	1 600 175	1 795 548
Σύνολο Υποχρεώσεων	1 496 176	1 752 695	2 230 333	2 503 315
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,41	1,35	1,22	1,28
Ειδικής Ρευστότητας	1,06	0,98	0,90	0,98
Αποδοτικότητας Ενεργητικού	8,44%	8,60%	9,01%	9,78%
Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	15,44%	17,24%	19,26%	21,17%
Δανειακής Επιβάρυνσης	0,83	1,00	1,14	1,16

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Ο Κλάδος Βασικής Μεταλλουργίας

α. Εξελίξεις και Προοπτικές

Ο κλάδος της βασικής μεταλλουργίας παράγει το 8,02% του συνόλου της βιομηχανικής παραγωγής. Στην πενταετία 1995-2000 η παραγωγή του παρουσίασε μεγάλη αύξηση (σρωρευτικά 25,2%). Στην επόμενη πενταετία, μέχρι το 2004, η μεταβολή ήταν πάλι θετική αλλά βραδύτερη (14,5%).

Το 2004 στον κλάδο της Βασικής Μεταλλουργίας αντιστρέφεται η αρνητική πορεία του 2003 και ο κλάδος επανέρχεται σε άνοδο: Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής αυξάνεται κατά 5,2% έναντι μείωσης το 2003 της τάξεως του 0,9%. Η άνοδος του δείκτη, σε συνδυασμό με τον υψηλό συντελεστή στάθμισης του κλάδου, είχε ουσιαστική συμβολή στη διαμόρφωση του ρυθμού άνοδου του συνόλου της μεταποίησης κατά 0,47 μονάδες.

Με βάση τα αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας παρατηρείται βελτίωση του κλίματος έναντι του 2003, ωστόσο παρατηρείται διαφοροποίηση του κλίματος κατά τη διάρκεια του έτους. Ειδικότερα το α' εξάμηνο του έτους οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και αποθεμάτων παραπέμπουν σε σταθερότητα στα κανονικά επίπεδα. Επίσης αισιό-

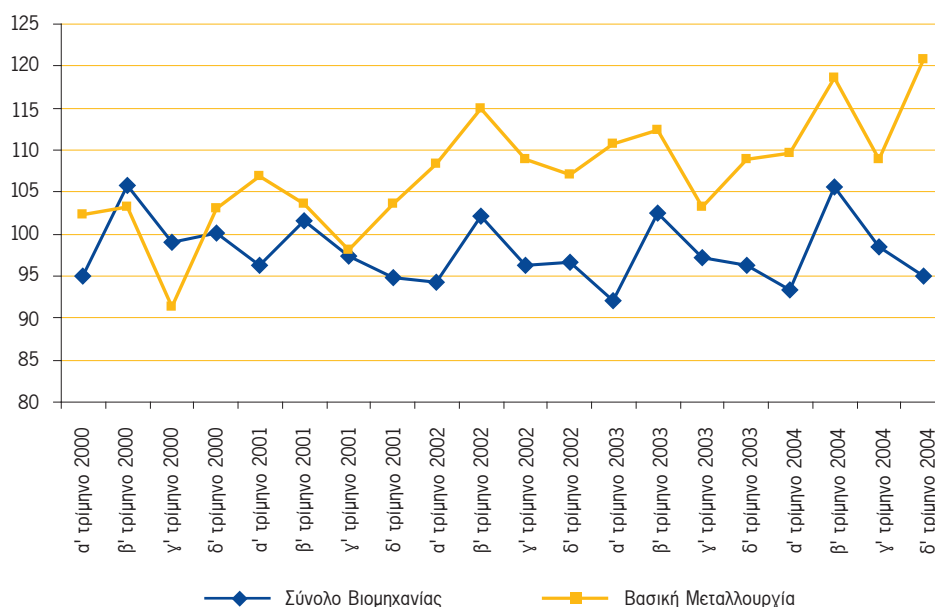
δοξες είναι οι προοπτικές των επιχειρήσεων για αύξηση της παραγωγής των πωλήσεων και των εξαγωγών, ενώ κατά τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων αναμένεται σταθερότητα στα επίπεδα απασχόλησης. Η πορεία αυτή του κλάδου αποδυναμώνεται στο δεύτερο μισό του έτους και κυρίως το δ' τρίμηνο όταν διατυπώνονται μετριοπαθείς προβλέψεις για την παραγωγή και τις πωλήσεις βραχυπρόθεσμα. Η αποδυνάμωση των προβλέψεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εκτιμώμενη υποχώρηση των παραγγελιών, τάση στην οποία συνηγορεί η έντονη άνοδος του ποσοστού των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν ανεπάρκεια ζήτησης (55% τον Οκτώβριο).

Οι τιμές των προϊόντων του κλάδου αυξήθηκαν το 2004 με ρυθμό 8,2%, που είναι σχεδόν διπλάσιος από το ρυθμό άνοδου των τιμών της βιομηχανίας στο σύνολο.

Το α' δίμηνο του 2005 η παραγωγή της βασικής μεταλλουργίας παραμένει έντονα ανοδική, με ρυθμό που υπερβαίνει το 10%. Υπάρχουν ωστόσο ενδείξεις που παραπέμπουν στο ενδεχόμενο επιβράδυνσης τους προσεχείς μήνες: Τον Μάρτιο, τελευταίο μήνα για τον οποίο υπάρχουν στοιχεία, καταγράφεται επιδείνωση των εκτιμήσεων για το ύψος των παραγγελιών και αντίστοιχη άνοδος των εκτιμήσεων για τα αποθέματα, ενώ οι προσδοκίες για άνοδο της παραγωγής τους προσεχείς μήνες είναι συγκρατημένες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.10

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Βασικής Μεταλλουργίας (2000=100)

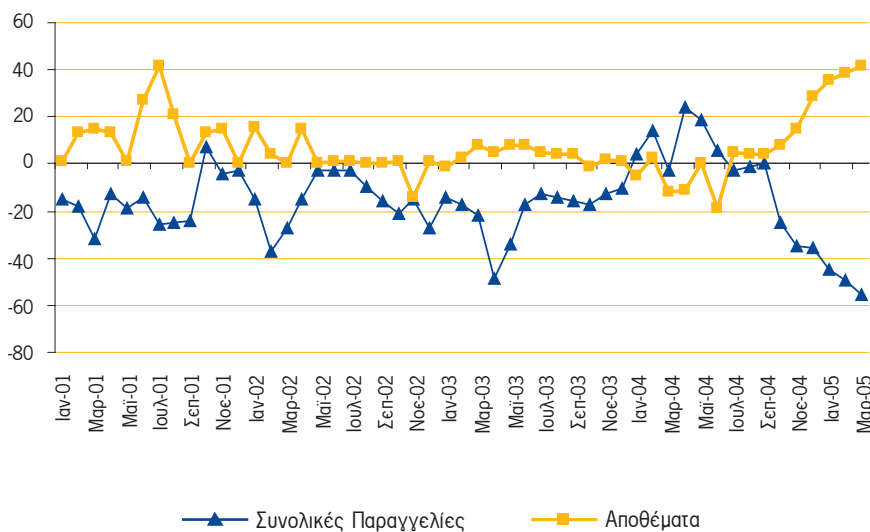

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.11

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επίκεδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Βασικής Μεταλλουργίας

Πηγή: IOBE

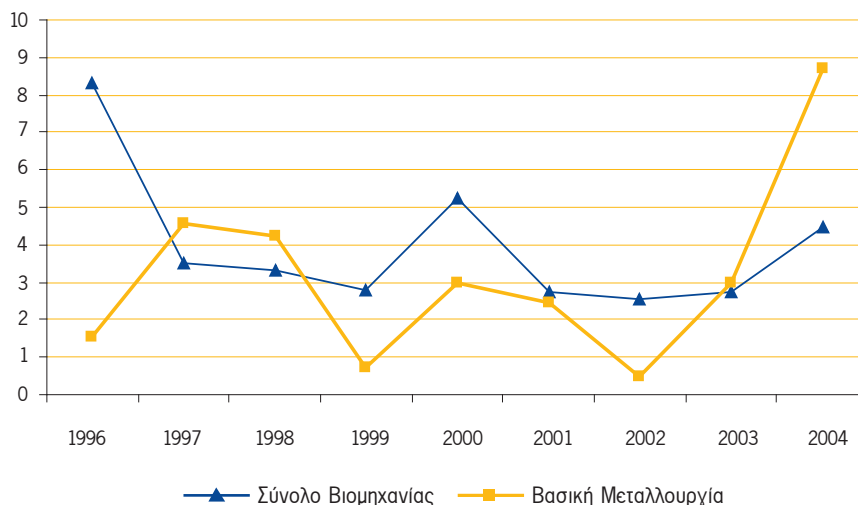
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.8

Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Βασικής Μεταλλουργίας

	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	4,7	76,7
α' τρίμηνο	4,3	75,0
β' τρίμηνο	4,6	76,3
γ' τρίμηνο	4,6	77,1
δ' τρίμηνο	5,2	78,5
2004	5,4	83,5
α' τρίμηνο	5,3	85,8
β' τρίμηνο	5,6	84,7
γ' τρίμηνο	5,0	82,8
δ' τρίμηνο	5,6	80,8
2005		
α' τρίμηνο	6,2	77,0

Πηγή: IOBE

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Βασικής Μεταλλουργίας*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος της βασικής μεταλλουργίας (27) φαίνεται να έχει προβλήματα που εμμένουν και το 2003. Παρά το γεγονός ότι το 2003 ο κλάδος «μεγαλώνει» ταχύτερα μάλιστα από το σύνολο, η απασχόληση παραμένει στα ίδια επίπεδα, όπως και οι πωλήσεις. Κατά συνέπεια υποχωρούν τόσο τα μικτά όσο και τα καθαρά κέρδη, με αποτέλεσμα τα αντίστοιχα περιθώρια κέρδους να είναι από τα χαμηλότερα στη μεταποίηση. Επιπλέον μειώνονται σημαντικά τα διαθέσιμα χωρίς αντίστοιχη άνοδο των απαιτήσεων κάτι που περιορίζει πολύ το κεφάλαιο κίνησης. Ωστόσο, στα θετικά του κλάδου μπορεί να καταγραφεί η χαμηλή δανειακή επιβάρυνση και η ικανοποιητική ρευστότητα. Σημειώνεται ότι λόγω της υψηλής συγκέντρωσης του κλάδου, η συμπεριφορά ορισμένων μεγάλων επιχειρήσεων ασκεί καθοριστική επίδραση στα συνολικά αποτελέσματα. Αναλυτικότερα:

Ο κλάδος το 2003 περιλαμβάνει 105 επιχειρήσεις, τέσσερις λιγότερες σε σχέση με το 2002. Παρά τη μικρή αυτή μείωση, τα συνολικά κεφάλαια του κλάδου αυξάνονται ταχύτερα του συνόλου της μεταποίησης (6,8% έναντι 3,3%) μετά από τη στασιμότητα του 2002. Έτσι ο κλάδος διευρύνει τη ποσοστιαία κεφαλαιακή συμμετοχή του στη μεταποίηση στο 8% (έναντι 7,7% το 2002), διατηρώντας την 3η υψηλότερη θέση που κατείχε το 2002. Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις αποτελούν, όπως και το 2002, το 74% του συνόλου, ωστόσο το ύψος των ζη-

μιών των ζημιολόγων παραμένει το 2003 στα ίδια επίπεδα (περίπου 77 εκατ. €), με μία επιχείρηση να είναι υπεύθυνη για το 70% αυτών.⁴

Η απασχόληση στον κλάδο υποχωρεί οριακά στα 11989 άτομα από 12077 το 2002, με τη μέση απασχόληση όμως ανά επιχείρηση να αυξάνεται στα 114 άτομα (από 111 άτομα το 2002). Γενικά πάντως, η απασχόληση στον κλάδο διακρίνεται για τη σταθερότητά της στην εξεταζόμενη περίοδο, πάντα στην περιοχή των 12000 εργαζομένων.

Σε μία οικονομική χρήση κατά την οποία ο συνολικός τζίρος των μεταποιητικών επιχειρήσεων αυξήθηκε πραγματικά – πάνω δηλαδή από την άνοδο του δείκτη τιμών χονδρικής - με ρυθμό 6%, ο κύκλος εργασιών του κλάδου παραμένει στα επίπεδα της προηγούμενης χρήσης (οριακή αύξηση της τάξης του 1%), λίγο πάνω από τα 3 δισ. €. Η συγκέντρωση του κλάδου, αν και εμφανίζει οριακές υποχωρήσεις, παραμένει υψηλή, αφού οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις σε τζίρο συγκεντρώνουν το 2003 το 49,3% της «αγοράς» (έναντι 51,7% το 2000).

Συνέπεια και της στασιμότητας του τζίρου το 2003, είναι η σημαντική υποχώρηση κατά 5,8% των μικτών κερδών του κλάδου, λίγο πάνω από τα 600 εκατ. € σε αντίθεση βέβαια με τη γενικότερα αυξητική πορεία τους στο σύνολο της μεταποίησης. Έτσι, συνεχίζουν – για τρίτη συνεχή χρονιά - να υποχωρούν ραγδαία και τα καθαρά κέρδη του κλάδου, σε πώση 53% σε

4. Πρόκειται για την εταιρεία ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΕΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ που μαζί με την επίσης ζημιολόγο ΛΑΡΚΟ ΓΕΝΙΚΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ επηρεάζουν αρνητικά τα αποτελέσματα του κλάδου.

συνέχεια της πώσης κατά 46% του 2002, με αποτέλεσμα να πέφτουν πλέον κάτω από 40 εκατ. €, όταν το 2000 βρίσκονταν στα 232 εκατ. €. Το αντίστοιχο περιθώριο μικτού κέρδους διαμορφώνεται πλέον κάτω από 20%, και είναι το 3ο χαμηλότερο στη μεταποίηση, ενώ και το καθαρό περιθώριο βρίσκεται στο 1,3% (όταν το 2000 ήταν στο 8,4%) και είναι το 2ο χαμηλότερο στο σύνολο των κερδοφόρων κλάδων.

Από τα υπόλοιπα μεγέθη, μπορεί να σημειωθεί η μεγάλη μείωση και για το 2003 κατά 46% των διαθεσίμων σε Ταμείο-Τράπεζες, κάτι που φανερώνει ότι οι επιχειρήσεις έχουν βασιστεί σε αυτά τα κεφάλαια για να καλύψουν τη κίνησή τους. Από την άλλη, ενισχύονται οι απαιτήσεις του κλάδου που εκτιμώνται σε 1,18 δισ. €, όπως και τα καθαρά πάγια που ξεπερνούν πλέον τα 2 δισ. €. Σε ότι αφορά τη διάρθρωση του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια ανακάμπτουν σχετικά με 3% (έναντι μείωσης 7,9% το 2002) και καταλαμβάνουν το 50,5% του συνολικού ενεργητικού (από 48,6% το

2002), παραμένουν όμως κάτω από τα 2 δισ. ευρώ. Η άνοδος των συνολικών υποχρεώσεων είναι και πάλι διψήφια (10,7%), με τον μακροπρόθεσμο δανεισμό να αυξάνει ελαφρά την αντίστοιχη συμμετοχή του σε αυτές στο 31,8% (από 30,3% το 2002).

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η δανειακή επιβάρυνση του κλάδου μπορεί πλέον να ξεπερνά τη μονάδα, ωστόσο παραμένει από τις χαμηλότερες στη μεταποίηση. Επίσης, οι δείκτες ρευστότητας δεν είναι άσχημοι, αφού η γενική ρευστότητα – παρά τη συνεχή υποχώρηση - είναι ακόμα υψηλή (1,38) και υπερτερεί του συνόλου της μεταποίησης, ενώ η ειδική ρευστότητα βρίσκεται περίπου στο μέσο όρο όλων των κλάδων (0,88 έναντι 0,90 του συνόλου). Αντίθετα, έντονη είναι η υποχώρηση των δεικτών αποδοτικότητας που περιορίζονται για τρίτη συνεχή χρονιά και διαμορφώνονται στο 1,98% και 0,96% (ιδίων κεφαλαίων και ενεργητικού αντίστοιχα), από τους χαμηλότερους στη μεταποίηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.9

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Βασικής Μεταλλουργίας (27)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	2 763 786	2 929 667	3 019 965	3 051 301
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	706 100	636 223	639 671	602 772
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	25,55%	21,72%	21,18%	19,75%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	232 147	154 236	83 857	39 534
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	8,40%	5,26%	2,78%	1,30%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	1 840 242	1 963 669	1 959 017	2 119 804
Αποσβέσεις	1 623 387	1 832 014	1 918 184	2 090 372
Απαιτήσεις	1 022 668	958 729	1 025 204	1 183 760
Ταμείο – Τράπεζες	309 951	219 722	140 895	76 295
Σύνολο Ενεργητικού	3 842 900	3 835 299	3 844 498	4 104 297
Ίδια Κεφάλαια	2 137 726	2 106 328	1 939 587	1 996 511
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	438 318	532 682	578 114	669 505
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1 266 853	1 196 288	1 326 798	1 438 281
Σύνολο Υποχρεώσεων	1 705 174	1 728 971	1 904 912	2 107 786
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,58	1,56	1,42	1,38
Ειδικής Ρευστότητας	1,05	0,99	0,88	0,88
Αποδοτικότητας Ενεργητικού	6,04%	4,02%	2,18%	0,96%
Αποδοτικότητας Ίδιων Κεφαλαίων	10,86%	7,32%	4,32%	1,98%
Δανειακής Επιβάρυνσης	0,80	0,82	0,98	1,06

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Ο Κλάδος Χημικών Προϊόντων

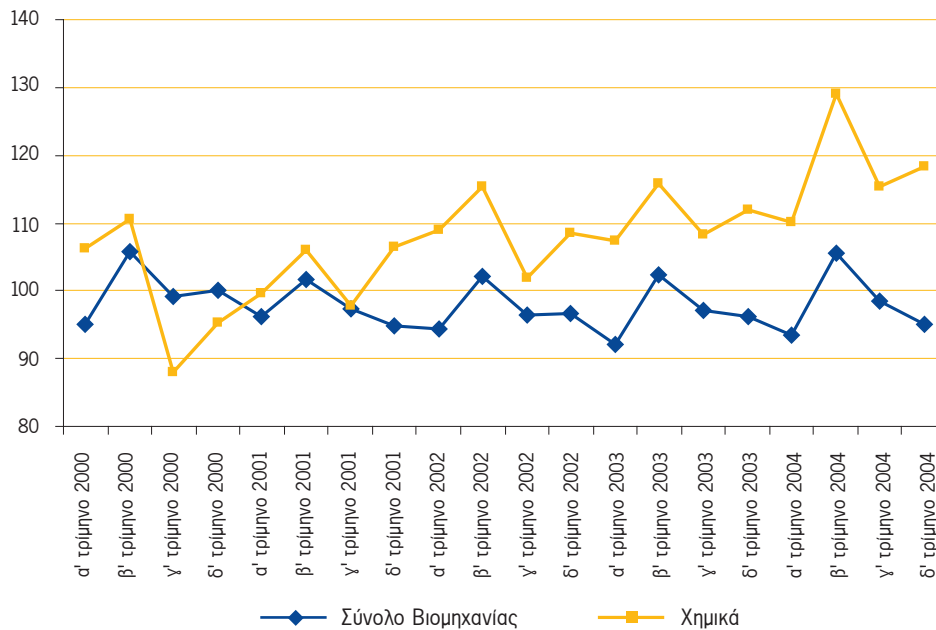
α. Εξελίξεις και Προοπτικές

Ο κλάδος χημικών προϊόντων παράγει το 7,74% της βιομηχανικής παραγωγής και έχει έντονο εξαγωγικό προσανατο-

λισμό. Η παραγωγή του κλάδου είναι ανοδική όλη την τελευταία δεκαετία. Ανάλογη ήταν η πορεία της παραγωγής και το 2004, όταν παρουσίασε αύξηση της τάξεως του 6,6%. Στη διάρκεια του έτους η παραγωγή εμφανίζεται σταθερά ανοδική και δεν επηρεάζεται ιδιαίτερα από την επιβράδυνση του β' εξαμήνου που καταγράφεται στην υπόλοιπη βιομηχανία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.13

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Χημικών Προϊόντων (2000=100)

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.10

Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Χημικών Προϊόντων

	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	5,6	74,8
α' τρίμηνο	5,4	75,8
β' τρίμηνο	5,1	76,4
γ' τρίμηνο	6,2	74,1
δ' τρίμηνο	5,8	73,1
2004	5,7	73,8
α' τρίμηνο	6,1	79,0
β' τρίμηνο	5,4	71,8
γ' τρίμηνο	5,4	72,7
δ' τρίμηνο	5,7	71,6
2005		
α' τρίμηνο	5,5	68,0

Πηγή: IOBE

Προς την κατεύθυνση αυτή συνηγορούν και τα στοιχεία από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας καθώς καθ' όλο το έτος διατυπώνονται θετικές εκτιμήσεις και προοπτικές για την πορεία της δραστηριότητας. Τα επίπεδα παραγγελιών κυμαίνονται σε κανονικά επίπεδα και επισημαίνεται σταδιακή άνοδος του ποσοστού των επιχειρήσεων που δέχονται νέες παραγγελίες. Παράλληλα διαφαίνεται και ελαφρά βελτίωση της ζήτησης εξωτερικού, με αποτέλεσμα να διατυπώνονται αισιόδοξες προβλέψεις για την πορεία των εξαγωγών. Τέλος οι μήνες εξασφαλισμένη παραγωγής διατηρήθηκαν όσοι περίπου το 2003, ενώ οριακή είναι η πτώση του ποσοστού χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού.

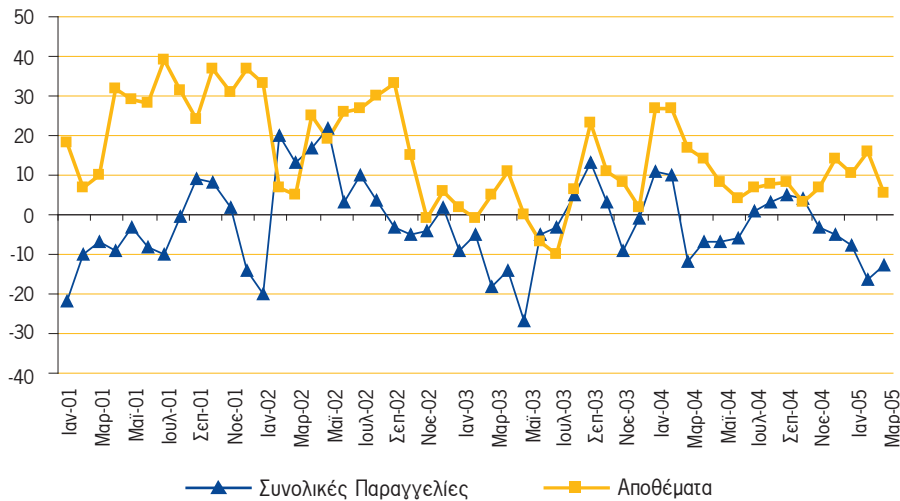
Ο δείκτης τιμών χημικών προϊόντων κινείται με ρυθμό βραδύτερο του τιμάρθιμου χονδρικής βιομηχανικών προϊόντων την διετία 2002-2003. Το 2004 σε αντίθεση με το σύνολο της βιομηχανίας ο δείκτης τιμών χονδρικής αυξάνεται με φθίνοντα ρυθμό της τάξεως του 1,7%.

Η θετική πορεία του κλάδου αναμένεται να διατηρηθεί και το 2005. Σημαντική είναι κατ' αρχάς η άνοδος του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου κατά 9,3%, ενώ σύμφωνα με την εκτίμηση του 62% των επιχειρήσεων η παραγωγική δραστηριότητα την περίοδο αυτή διεξά-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.14

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Χημικών Προϊόντων

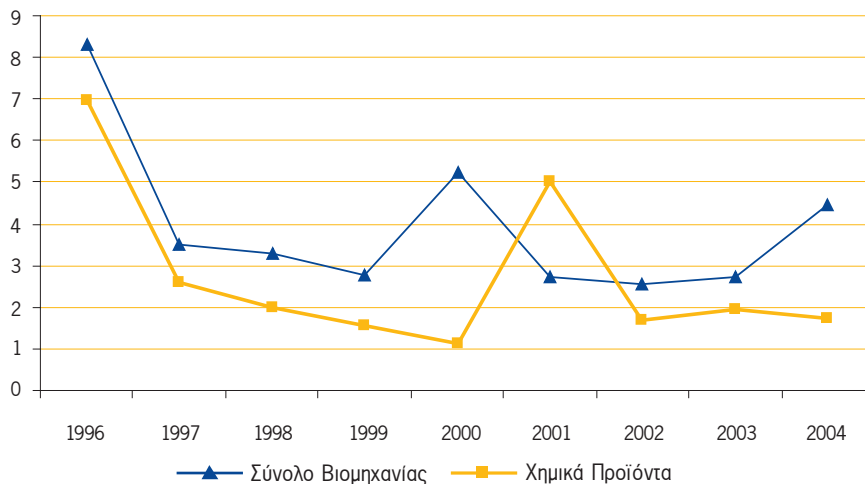

Πηγή: IOBE

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.15

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Χημικών Προϊόντων*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση

Πηγή: ΕΣΥΕ

γεται απρόσκοπα. Κυρία χαρακτηριστικά του κλίματος το Μάρτιο του 2005 είναι: α) Η αναμενόμενη σταδιακή βελτίωση των προβλέψεων για την παραγωγή, τις πωλήσεις και τις εξαγωγές. β) Η διατήρηση ικανοποιητικού ποσοστού επιχειρήσεων που εκτιμά ότι τόσο οι συνολικές παραγγελίες όσο και αυτές του εξωτερικού κυμαίνονται σε κανονικά για την εποχή επίπεδα. γ) Οι ευνοϊκές προβλέψεις ανόδου της παραγωγής και των πωλήσεων από ποσοστό επιχειρήσεων ανώτερο του 50%, ενώ ανοδική αναμένεται και η εξέλιξη των εξαγωγών. δ) Η αύξηση του ποσοστού χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού, αν και η μέση τιμή τριμήνου είναι χαμηλή.

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος των χημικών προϊόντων φαίνεται να βρίσκεται σε φάση αναδιάρθρωσης. Οι πωλήσεις, τα μικτά και καθαρά κέρδη του κλάδου αυξάνονται χαμηλότερα από το σύνολο της μεταποίησης, ενώ παρά τη μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων το συνολικό ενεργητικό κινείται ταχύτερα του συνόλου. Η άνοδος αυτή προέρχεται από τα ξένα κεφάλαια, καθώς είναι χαρακτηριστική η υποχώρηση των ιδίων κεφαλαίων, ωστόσο τα δανειακά κεφάλαια έχουν μάλλον έναν βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αποπληρωμής. Οι κινήσεις αυτές οδηγούν σε βελτίωση του περιθωρίου κέρδους του και της αποδοτικότητας του κλάδου, αλλά η δανειακή επιβάρυνση και η χαμηλή ρευστότητα προβληματίζει. Αναλυτικότερα:

Το 2003 ο κλάδος αποτελείται από 312 επιχειρήσεις έναντι 321 το 2002. Το 77,2% αυτών είναι κερδοφόρο, ελαφρά ενισχυμένο σε σχέση με το 2002 (76,3%), με το αντίστοιχο ύψος των κερδών τους να ενισχύεται κατά 10% και να υπεραντισταθμίζει την άνοδο κατά 20,4% των ζημιών των ζημιόγων επιχειρήσεων. Ο κλάδος ενισχύει τα συνολικά του κεφάλαια κατά 6,9% έναντι 3,5% το 2002, ταχύτερα δηλαδή του ρυθμού ανόδου του συνόλου της μεταποίησης. Έτσι ενισχύει τη θέση του στην ελληνική μεταποίηση, μιας και κατέχει πλέον το 7,6% των συνολικών κεφαλαίων της (από 7,4% την προηγούμενη διετία).

Η μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων προκαλεί μείωση και των απασχολούμενων στον κλάδο: Το 2002 στον κλάδο εργάζονταν 19200 άτομα, με μέσο όρο ανά επιχείρηση τα 60 άτομα, ενώ κατά το 2003 δηλώνονται 19082 άτομα με τον μέσο όρο να αυξάνει κατά μία θέση εργασίας (61 άτομα).

Από την άλλη πλευρά, η άνοδος των πωλήσεων του κλάδου το 2003 κινείται στα επίπεδα της προηγούμενης χρήσης (3,65% έναντι 3,5%) και υστερεί σημαντικά της συνολικής ανόδου τζίρου της μεταποίησης (6%). Διαμορφώνεται έτσι ένας τζίρος ύψους 3,45 δισ. €, που όμως έχει ως αποτέλεσμα ο κλάδος να υποχωρεί στην 3η θέση (από την 2η θέση που είχε το 2002)

των κλάδων με τις μεγαλύτερες πωλήσεις, υστερώντας πλέον και του κλάδου των παραγώγων πετρελαίου και άνθρακα. Από πλευράς συγκέντρωσης, οι πέντε επιχειρήσεις με τις περισσότερες πωλήσεις για το 2003 κατέχουν το 28,5% του συνολικού τζίρου του κλάδου (έναντι 29,1% το 2002).

Τόσο η άνοδος των μικτών, όσο και των καθαρών κερδών υστερούν του μέσου όρου της μεταποίησης. Έτσι τα μικτά επιβραδύνουν το 2003 την ανοδική τους πορεία με αύξηση 4,1% έναντι 7,1% το 2002 και προσδιορίζονται στα 1,41 δισ. €, ενώ τα καθαρά κέρδη επιταχύνουν με αύξηση 8,74% (έναντι 3,24% το 2002) και ξεπερνούν τα 257 εκατ. €. Ωστόσο, ο κλάδος βελτιώνει τα αντίστοιχα περιθώρια κέρδους του, αφού «δουλεύει» με μικτό περιθώριο κέρδους στο 41%, διαρκώς μάλιστα διευρυνόμενο από το 2000 (39,3%) που γίνεται πλέον το 5ο υψηλότερο στη μεταποίηση. Αντίστοιχα το καθαρό περιθώριο εκτιμάται στο 7,46%, επίδοση που αποτελεί την 7η υψηλότερη σε όλους τους κλάδους της μεταποίησης.

Από τα υπόλοιπα στοιχεία του ισολογισμού, τα καθαρά πάγια ενισχύονται και αυξάνονται με 4,86% μετά την υποχώρηση του 2002 και παρά το γεγονός ότι αυξάνονται παράλληλα (κατά 10,2%) και οι αποσβέσεις που γράφονται στη χρήση του 2003. Από την άλλη, οι απαιτήσεις συνεχίζουν να διευρύνονται με διψήφιους ρυθμούς ανόδου (12,1% σε συνέχεια του 10,6% του 2002) και προσδιορίζονται πλέον στο 1,7 δισ. €, ενώ αντίθετα τα διαθέσιμα παραμένουν στα επίπεδα του 1,37 δισ. € που είναι όμως τα χαμηλότερα κεφάλαια σε Ταμείο και Τράπεζες που διατηρεί ο κλάδος από το 2000.

Η άνοδος του συνολικού ενεργητικού του κλάδου τροφοδοτείται κυρίως από δανεισμό και μάλιστα βραχυπρόθεσμο. Άλλωστε γενικά το ποσοστό των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων στο σύνολο των υποχρεώσεων του κλάδου είναι αρκετά χαμηλό, με την ανώτατη τιμή να έχει επιτευχθεί το 2002 (15,9%). Ωστόσο, το γεγονός ότι κατά το 2003 οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώνονται με ρυθμό 11,3%, ενώ οι βραχυπρόθεσμες αυξάνονται με 14,1% έχει ως αποτέλεσμα το ποσοστό αυτό να υποχωρήσει στο 12,8%. Από την άλλη πλευρά του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια μπορεί να αυξάνονται οριακά με ρυθμό 1,73%, αλλά δεν έχουν καλύψει τη σημαντικότερη υποχώρησή τους κατά 3,7% το 2002 και έτσι συνεχίζουν να περιορίζουν τη συμμετοχή τους στα συνολικά κεφάλαια του κλάδου (36,2% το 2003, από σχεδόν 43% το 2000).

Οι εξελίξεις αυτές αντικατοπτρίζονται όπως είναι λογικό και στους σχετικούς δείκτες, καθώς συνεχίζει να αυξάνεται έντονα η δανειακή επιβάρυνση του κλάδου (1,76 έναντι 1,63 το 2002) πολύ πάνω από τη μονάδα, αλλά και από τη μέση τιμή του συνόλου της μεταποίησης (1,18). Η γενική ρευστότητα, αν και κινείται σταθερά πάνω από τη μονάδα (1,14), εξακολουθεί

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.11**Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Χημικών Προϊόντων (24)**

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	2 926 732	3 219 458	3 332 291	3 453 966
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	1 150 665	1 271 594	1 362 442	1 418 070
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	39,32%	39,50%	40,89%	41,06%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	171 287	229 377	236 818	257 527
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	5,85%	7,12%	7,11%	7,46%

Λογαριασμοί Ισολογισμού

Καθαρά Πάγια	1 260 974	1 413 676	1 370 360	1 436 937
Αποσβέσεις	744 525	856 601	865 337	953 254
Απαιτήσεις	1 296 244	1 378 434	1 524 161	1 709 156
Ταμείο – Τράπεζες	139 252	144 667	137 486	136 772
Σύνολο Ενεργητικού	3 200 833	3 540 716	3 663 431	3 916 355
Ίδια Κεφάλαια	1 371 789	1 447 705	1 393 437	1 417 527
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	220 517	278 983	359 978	319 480
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1 608 525	1 814 029	1 910 017	2 179 349
Σύνολο Υποχρεώσεων	1 829 042	2 093 012	2 269 994	2 498 828

Βασικοί Αριθμοδείκτες

Γενικής Ρευστότητας	1,21	1,17	1,20	1,14
Ειδικής Ρευστότητας	0,89	0,84	0,87	0,85
Αποδοτικότητας Ενεργητικού	5,35%	6,48%	6,46%	6,58%
Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	12,49%	15,84%	16,99%	18,17%
Δανειακής Επιβάρυνσης	1,33	1,45	1,63	1,76

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

να υστερεί της μέσης ρευστότητας της μεταποίησης (1,28 το 2003) και πλέον βρίσκεται στο χαμηλότερο σημείο της εξεταζόμενης τετραετίας. Αντίστοιχα, υποχωρεί και η ειδική ρευστότητα (0,85), ενώ οι δείκτες αποδοτικότητας βελτιώνονται, καθώς οι κινήσεις αναδιάρθρωσης της κεφαλαιακής δομής μέσω του προσπορισμού ξένων κεφαλαίων φαίνεται να αποδίδουν τουλάχιστον προσωρινά. Με αποδοτικότητα συνολικού καθαρού ενεργητικού στα επίπεδα του 6,58% και αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων να διαμορφώνεται στο 18,1% ο κλάδος όχι μόνο υπερτερεί των αντίστοιχων δεικτών του συνόλου της μεταποίησης, αλλά ειδικά η τελευταία αποτελεί την 4η καλύτερη επίδοση σε αυτήν.

Ο Κλάδος Κλωστοϋφαντουργικών Υλών**α. Εξελίξεις και Προοπτικές**

Η κλωστοϋφαντουργία βρίσκεται την τελευταία δεκαετία σε βα-

θά κρίση. Έτσι, μειώνεται συνεχώς η σημασία της για το σύνολο της μεταποιητικής παραγωγής καθώς η συμμετοχή της από 8,12% το 1995 έχει, σύμφωνα με τον νέο αναθεωρημένο δείκτη, περιορισθεί το 2000 σε 5,63%. Η πώση συνεχίζεται και την τελευταία πενταετία (2000-2004) και σωρευτικά φτάνει το 21,9%. Οι εξελίξεις ήταν ιδιαίτερα δυσμενείς το 2004 όταν η μείωση του δείκτη παραγωγής της υφαντουργίας εντάθηκε δραματικά: από -2,6% το 2002 και -3,3% το 2003 έφτασε το -10,4%.

Την περίοδο 2002-2003 ο δείκτης τιμών χονδρικής κινείται με σταθερό ρυθμό μεταβολής, στα ίδια περίπου επίπεδα με το σύνολο της βιομηχανίας. Εντούτοις το 2004 παρατηρείται φθίνουσα πορεία της ανόδου, με ρυθμό της τάξεως του 1,5%, ουσιαστικά κατώτερο του συνόλου της βιομηχανίας (4,5%).

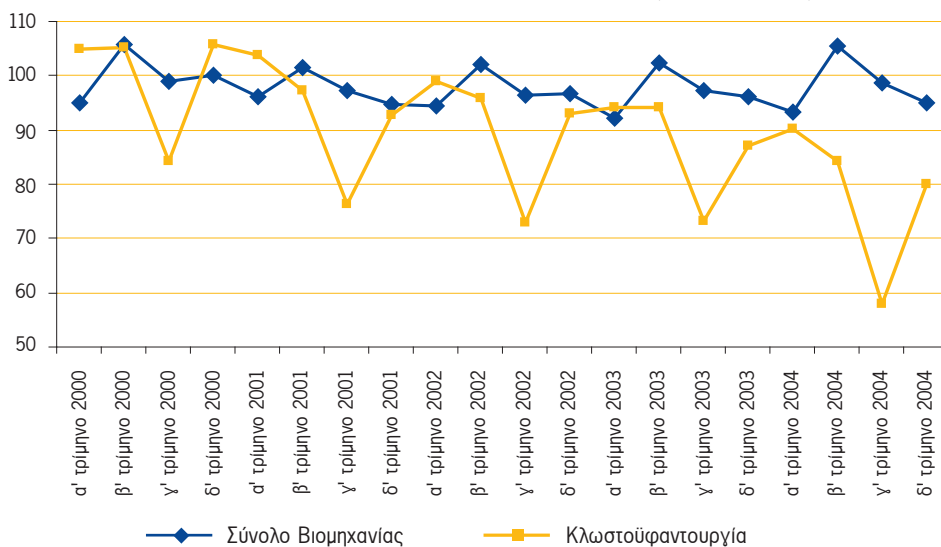
Οι προβλέψεις για την πορεία του κλάδου το 2005 παραμένουν απαισιόδοξες. Τους πρώτους δύο μήνες ο όγκος του παραγόμενου προϊόντος μειώνεται σημαντικά κατά 18,4%. Ε-

ξάλλου, με βάση τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας το α' τρίμηνο του 2005 δεν παρουσιάζεται διαφοροποίηση της εικόνας του κλάδου. Οι παράγοντες που απεικονίζουν την εξέλιξη αυτή είναι: α) οι δυσμενείς εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών, σε συνδυασμό με το 45% των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζει προβλήματα στη διεξαγωγή της δραστηριότητας

λόγω ανεπάρκειας ζήτησης, β) οι μετριοπαθείς προοπτικές ανάπτυξης της παραγωγής, των πωλήσεων και των εξαγωγών στο άμεσο μέλλον, γ) η αποδυνάμωση των μηνών εξασφαλισμένης παραγωγής σε 1,6 μήνες τον Μάρτιο και τέλος δ) η υποχώρηση του ποσοστού χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας διετίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.16

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Κλωστοϋφαντουργικών Υλών (2000=100)

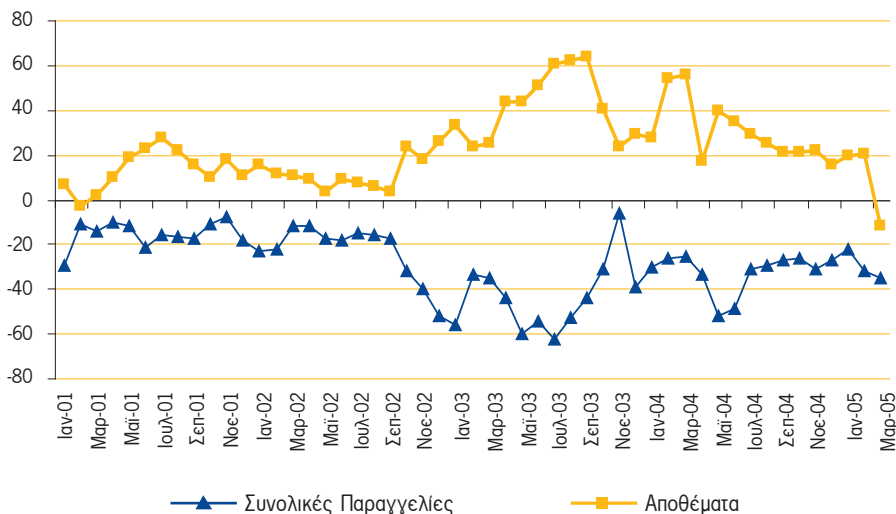

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.17

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Κλωστοϋφαντουργικών Υλών

Πηγή: IOBE

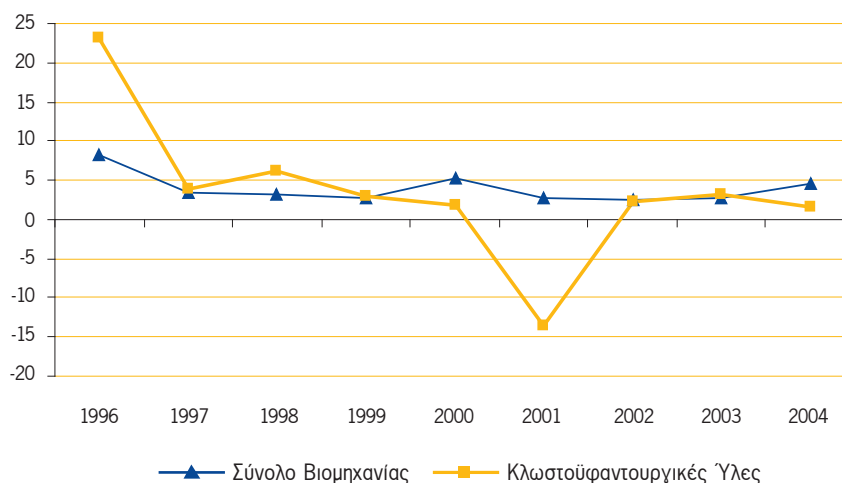
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.12**Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Κλωστοϋφαντουργικών Υλών**

	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	2,7	76,2
α' τρίμηνο	2,6	75,2
β' τρίμηνο	3,0	73,2
γ' τρίμηνο	2,5	76,5
δ' τρίμηνο	2,6	79,9
2004	2,2	74,9
α' τρίμηνο	2,5	81,3
β' τρίμηνο	1,9	72,5
γ' τρίμηνο	2,4	71,7
δ' τρίμηνο	2,1	74,0
2005		
α' τρίμηνο	1,9	65,0

Πηγή: IOBE

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.18

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Κλωστοϋφαντουργικών Υλών*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Τα προβλήματα που εμφανίζει γενικά ο κλάδος των κλωστοϋφαντουργικών υλών παραμένουν και κατά το 2003. Οι τάσεις συρρίκνωσης, αποπαγοποίησης και περιορισμού της απασχόλησης του κλάδου συνεχίζονται, ενώ η μικρή βελτίωση των καθαρών κερδών είναι καθαρά «τεχνική» (λόγω της συμπεριφοράς μιας σχετικά μεγάλης επιχείρησης) και δεν εντάσσεται σε μια γενικότερη τάση. Στα θε-

τικά του κλάδου πάντως μπορεί να καταγραφεί η υψηλή ρευστότητα, χωρίς να κινδυνεύει από ιδιαίτερη υψηλή δανειακή πίεση. Αναλυτικότερα:

Κατά το 2003 ο κλάδος περιλαμβάνει 371 επιχειρήσεις (έναντι 378 το 2002), όταν όμως το 2000 περιελάμβανε 444 επιχειρήσεις. Όπως και το 2002, το 71% των επιχειρήσεων είναι κερδοφόρο. Σημαντικότερο όμως χαρακτηριστικό του κλάδου είναι ο περιορισμός του ύψους των ζημιών των ζη-

μιογόνων που από 46 εκατ. € υποχώρησε στα 30 εκατ. €, αφού η μεγαλύτερη ζημιόγonos επιχείρηση του 2002 πέρασε σε κερδοφόρο πορεία το 2003.⁵ Ο κλάδος συνεχίζει να συρρικνώνεται, αφού το συνολικό ενεργητικό του υποχωρεί και το 2003 (κατά 1,14%) και προσδιορίζεται στα 2,56 εκατ. € (όταν το 2000 βρισκόταν στα 3,16 εκατ. €). Έτσι η συμμετοχή του στα συνολικά κεφάλαια της μεταποίησης υποχωρεί στο 5% (από 5,2% το 2002 και 5,6% το 2001). Υποχώρηση εμφανίζει και η απασχόληση, αφού το 2003 στον κλάδο εργάζονται 17122 άτομα (έναντι 18392 ατόμων το 2002) σε μείωση δηλαδή της τάξης του 7%. Έτσι ο μέσος όρος των 49 ατόμων ανά επιχείρηση του 2002 γίνεται πλέον 46 άτομα.

Ο συνολικός κύκλος εργασιών του κλάδου παραμένει στα επίπεδα του 2002 δηλαδή στα 1,49 δισ. €, επίπεδα στα οποία έχει κινηθεί σε ολόκληρη τη τριετία 2001-2003 μετά τη

μεγάλη υποχώρηση κατά 22,2% του 2001. Οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις σε τζίρο κατέχουν σταθερά το 23-24% του συνολικού τζίρου του κλάδου σε ολόκληρη την περίοδο 2001-2003. Τα μικτά κέρδη συνεχίζουν να υποχωρούν και πλέον προσδιορίζονται στα 404 εκατ. € στα χαμηλότερα επίπεδα της εξεταζόμενης περιόδου. Από την άλλη, ο υπερδιπλασιασμός των καθαρών κερδών οφείλεται στη συμπεριφορά της προαναφερθείσας (σχετικά μεγάλης) επιχείρησης που από ζημιόγono πορεία το 2002 (18 εκατ. €), εμφανίζει πλέον οριακά καθαρά κέρδη. Υπό τις συνθήκες αυτές, περιορίζεται περαιτέρω το μικτό περιθώριο κέρδους του κλάδου, που διαμορφώνεται πλέον στο 27% (έναντι 28% το 2002) και είναι το 4ο χαμηλότερο στη μεταποίηση το 2003. Αλλά και η βελτίωση του καθαρού περιθωρίου στο 1,6% έναντι 0,7% το 2002, δεν απομακρύνει τον κλάδο από αυτούς που ουσιαστικά «κινδυνεύουν» με αρνητικά αποτελέσματα κατά το 2004 και αποτελεί επίσης ένα από τα χαμηλότερα περιθώρια κα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.13

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Κλωστοϋφαντουργικών Υλών (17)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
--	------	------	------	------

Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως

Κύκλος Εργασιών	1 883 933	1 466 254	1 490 696	1 488 039
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	615 310	435 805	420 087	403 961
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	32,66%	29,72%	28,18%	27,15%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	119 187	38 246	10 436	23 586
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	6,33%	2,61%	0,70%	1,59%

Λογαριασμοί Ισολογισμού

Καθαρά Πάγια	1 520 613	1 393 365	1 275 482	1 199 980
Αποσβέσεις	1 016 197	990 359	1 030 173	1 086 044
Απαιτήσεις	976 018	755 058	765 928	824 786
Ταμείο – Τράπεζες	140 382	83 423	98 499	102 475
Σύνολο Ενεργητικού	3 162 075	2 683 324	2 594 235	2 564 604
Ίδια Κεφάλαια	1 738 433	1 544 496	1 399 031	1 344 392
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	194 823	203 386	223 643	187 144
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1 228 819	935 442	971 561	1 033 067
Σύνολο Υποχρεώσεων	1 423 642	1 138 828	1 195 204	1 220 212

Βασικοί Αριθμοδείκτες

Γενικής Ρευστότητας	1,34	1,38	1,36	1,32
Ειδικής Ρευστότητας	0,91	0,9	0,89	0,90
Αποδοτικότητα Ενεργητικού	3,77%	1,43%	0,40%	0,92%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	6,86%	2,48%	0,75%	1,75%
Δανειακής Επιβάρυνσης	0,82	0,74	0,85	0,91

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία IOBE

5. Πρόκειται για την εταιρεία ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ.

θαρού κέρδους στην ελληνική μεταποίηση.

Η απογαίωση του κλάδου συνεχίζεται και το 2003, με υποχώρηση της τάξης του 6% (σε συνέχεια της πώσης κατά 8,5% του 2002), ενώ στα θετικά του κλάδου μπορεί να σημειωθούν οι ανοδικοί ρυθμοί σε απαιτήσεις και διαθέσιμα που με 824 εκατ. € και 102 εκατ. € αντίστοιχα, βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα της περιόδου 2001-2003. Από τα στοιχεία του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια συνεχίζουν την πώση τους (-4%, στα 1,34 δισ. €) και αποτελούν το 52% του ενεργητικού (από 58% το 2001), ενώ τα ξένα κεφάλαια αυξάνονται με 2,1% και διαμορφώνονται σε 1,22 δισ. €. Η άνοδος των βραχυπρόθεσμων με ρυθμό 6,3% σε συνδυασμό με την υποχώρηση κατά 16% των μακροπρόθεσμων, έχει ως αποτέλεσμα, το ποσοστό των πρώτων στο σύνολο των υποχρεώσεων να διευρύνεται στο 84,6% (από 81,3% το 2001).

Όσον αφορά στους εξεταζόμενους αριθμοδείκτες, ο κλάδος έχει υψηλή ρευστότητα, παρά την σταδιακή υποχώρηση του δείκτη γενικής ρευστότητας στο 1,32, ο οποίος υπερτερεί μάλιστα του αντίστοιχου δείκτη του συνόλου της μεταποίησης, ενώ η ειδική ρευστότητα βρίσκεται ακριβώς στο αντίστοιχο μέσο όρο. Η αύξηση της δανειακής επιβάρυνσης στο 0,91 αντανάκλα τον προσπορισμό ξένων κεφαλαίων, με σχετική ασφάλεια, αφού ο δείκτης δεν έχει ξεπεράσει τη μονάδα. Από την άλλη η ανάκαμψη των δεικτών αποδοτικότητας, οφείλεται σαφώς στη συμπεριφορά μίας - ζημιολό-

νου κατά το 2002 αλλά όχι το 2003 - εταιρείας, παραμένουν ωστόσο από τους χαμηλότερους στη μεταποίηση.

Ο Κλάδος Τελικών Προϊόντων Μετάλλου

α. Εξελίξεις και Προοπτικές

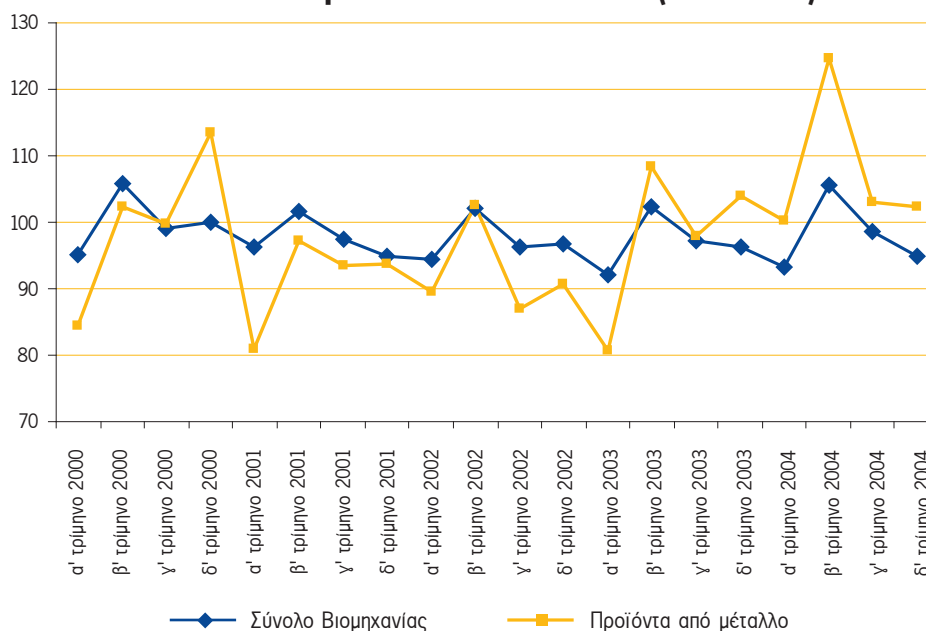
Ο κλάδος κατασκευής τελικών προϊόντων μετάλλου βελτίωσε τη θέση του στο σύνολο της βιομηχανίας με αύξηση του συντελεστή συμβολής στη διαμόρφωση του αναθεωρημένου δείκτη με έτος βάσης το 2000. Ο κλάδος συμμετέχει τώρα στο σύνολο της μεταποιητικής παραγωγής με 4,33% και παρουσιάζει σταθερά ανοδική πορεία.

Το 2004 διατηρήθηκε η πορεία αυτή και ο δείκτης παραγωγής του κλάδου αυξήθηκε, για τρίτο κατά σειρά έτος, με συνεχώς επιταχυνόμενο ρυθμό που έφτασε το 10,1%. Η μεγάλη άνοδος οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στις μεγάλες αυξήσεις του άεξαμήνου, οι οποίες επιβραδύνθηκαν προς τα τέλη του χρόνου.

Η μεταστροφή, η οποία αποτυπώνεται στη μείωση τόσο των μηνών εξασφαλισμένης παραγωγής, όσο και στο ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού, οφείλεται κατά την εκτίμηση των επιχειρήσεων του κλάδου στην αποδυνάμωση της ζήτησης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ενώ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.19

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Τελικών Προϊόντων Μετάλλου (2000=100)

στις αρχές του 2004 μόνο το 14% των επιχειρήσεων θεωρούσε τη ζήτηση ανεπαρκή, το ποσοστό αυτό στα τέλη του χρόνου φτάνει το 49%.

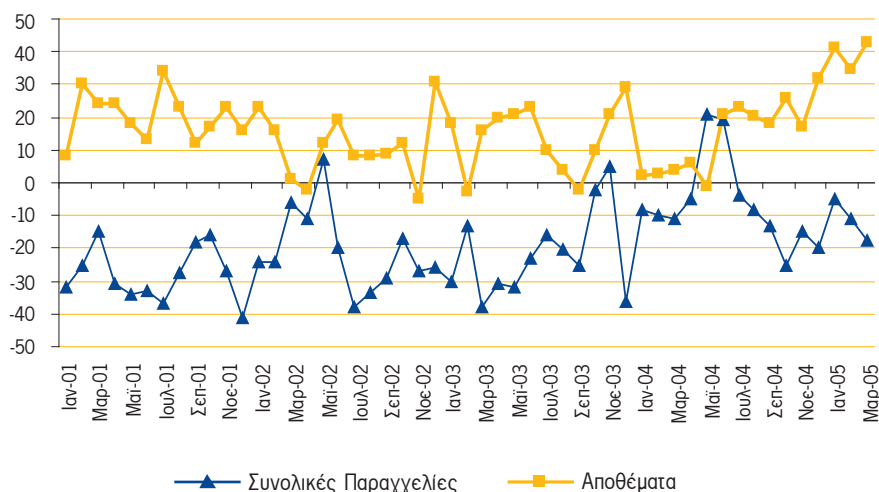
Το α΄ τρίμηνο του 2005, η παραγωγή παραμένει ανοδική, αλλά με σαφώς βραδύτερο ρυθμό έναντι της αντίστοιχης πε-

ριόδου του 2004 (4,3% έναντι 22,9%). Οι προσδοκίες εξάλλου είναι βελτιωμένες σε σχέση με το τέλος του 2004, όταν είχαν υποχωρήσει. Πάντως, τόσο οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής, όσο και το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού παραμένουν σε επίπεδα χαμηλότερα των αρχών του 2004.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.20

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Τελικών Προϊόντων Μετάλλου

Πηγή: IOBE

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.14

Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Τελικών Προϊόντων Μετάλλου

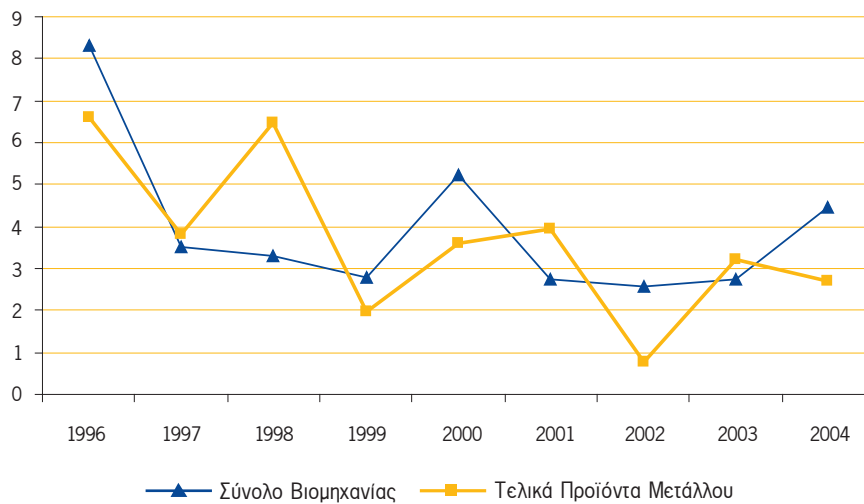
	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	4,9	73,2
α΄ τρίμηνο	4,9	70,7
β΄ τρίμηνο	4,8	74,4
γ΄ τρίμηνο	4,8	74,4
δ΄ τρίμηνο	5,3	73,4
2004	4,6	69,9
α΄ τρίμηνο	5,6	73,5
β΄ τρίμηνο	4,3	72,5
γ΄ τρίμηνο	4,6	68,2
δ΄ τρίμηνο	3,9	65,2
2005		
α΄ τρίμηνο	4,6	64,3

Πηγή: IOBE

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.21

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Τελικών Προϊόντων Μετάλλου*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος τελικών προϊόντων μετάλλου συνεχίζει να εμφανίζει τάσεις μεγέθυνσης και το 2003, ωστόσο αυτό δεν αποτρέπει την υποχώρηση των καθαρών κερδών, καθώς από τη μία αυξάνεται έντονα το ύψος των ζημιών των ζημιολόγων επιχειρήσεων και από την άλλη παραμένουν υψηλές και οι αποσβέσεις. Έτσι η αύξηση του τζίρου δεν αποτυπώνεται σε αντίστοιχη άνοδο των καθαρών κερδών, κάτι που επηρεάζει τους δείκτες αποδοτικότητας. Η στρατηγική προσπορισμού ξένων κεφαλαίων εντείνεται, ενώ καταγράφεται σημαντική άνοδος των διαθεσίμων και των απαιτήσεων, δίνοντας έτσι σημαντικό κεφάλαιο κίνησης στον κλάδο. Αναλυτικότερα:

Το 2003 ο κλάδος αποτελείται από 562 επιχειρήσεις, 6% περισσότερες σε σχέση με το 2002 (530). Έτσι τα συνολικά κεφάλαια του κλάδου αυξάνονται ταχύτερα του συνόλου της μεταποίησης (8% έναντι 6%), κάτι που οδηγεί σε αντίστοιχη διεύρυνση της κεφαλαιακής συμμετοχής του στο 4,9% (από 4,1% το 2001). Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις αποτελούν περίπου το 77% του κλάδου τη διετία 2002-2003, ωστόσο, ενώ το ύψος το κερδών των κερδοφόρων παραμένει στα επίπεδα του 2002, οι ζημιές των ζημιολόγων αυξάνονται το 2003 κατά 65,8%. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την υποχώρηση των καθαρών κερδών κατά 9,4% σε συνέχεια της πτώσης 3,9% του 2002. Σε επίπεδο απασχόλησης, το 2003 στον κλάδο εργάζονταν 18654 άτομα (έναντι 18209 ατόμων το 2002), με μέσο όρο ανά επιχείρηση τα 33 άτομα (34 το 2002), ενώ από πλευράς συγκέ-

ντρωσης αγοράς, οι πέντε πρώτες σε πωλήσεις συγκεντρώνουν το 26% των πωλήσεων.

Παρά τη σχετική επιβράδυνση των πωλήσεων το 2003 στο 9,7% (έναντι 18% το 2002), ο κλάδος συνεχίζει να υπερτερεί του συνόλου της μεταποίησης, χωρίς όμως να φαίνεται ότι μπορεί να τις μετατρέψει σε υψηλότερα κέρδη. Υψηλά κόστη λειτουργίας και σε ένα βαθμό οι έντονες αυξήσεις των αποσβέσεων που γράφονται στους ισολογισμούς του 2003 περιορίζουν τα καθαρά κέρδη κάτω από τα 100 εκατ. €. Έτσι τα περιθώρια κέρδους υποχωρούν (σε 25,8% το μικτό και 5% το καθαρό) και υστερούν των αντίστοιχων μέσων περιθωρίων της μεταποίησης.

Η άνοδος του ενεργητικού του κλάδου οφείλεται κυρίως στην αύξηση του δανεισμού, μιας και οι υποχρεώσεις αυξάνονται ταχύτερα των ιδίων κεφαλαίων κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, έχει οδηγήσει στη σταδιακή αύξηση των υποχρεώσεων, οι οποίες ξεπερνούν πλέον τα 1,36 δισ. € και έτσι τα ξένα κεφάλαια ενώ αποτελούσαν το 45,2% των συνολικών κεφαλαίων το 2000, διευρύνονται πλέον στο 53,4% το 2003. Επιπροσθέτως, ο κλάδος εμφανίζει σημαντική άνοδο τόσο των διαθεσίμων (21,6%), όσο και των απαιτήσεων (κατά 13,8%) κάτι που προσδίδει σημαντικό κεφάλαιο κίνησης στον κλάδο, ενώ αξίζει να σημειωθεί η άνοδος των καθαρών παγίων, άνω του 1 δισ. € τη διετία 2002-2003.

Σε επίπεδο αριθμοδεικτών, οι δείκτες αποδοτικότητας υποχωρούν και πλέον υστερούν του μέσου όρου της μεταποίη-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.15**Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Τελικών Προϊόντων Μετάλλου (28)**

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	451 480	1 501 634	1 770 406	1 942 044
Μικτά Κέρδη (Προ Αποσβέσεων)	135 748	439 877	505 319	501 105
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	30,07%	29,29%	28,54%	25,80%
Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων	36 028	111 728	107 286	97 231
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	7,98%	7,44%	6,06%	5,01%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	231 008	759 430	1 057 837	1 098 972
Αποσβέσεις	165 826	568 026	710 085	807 734
Απαιτήσεις	216 002	701 828	717 859	816 662
Ταμείο – Τράπεζες	38 970	128 990	137 227	166 883
Σύνολο Ενεργητικού	583 627	1 945 857	2 352 964	2 541 001
Ίδια Κεφάλαια	319 547	1 012 168	1 118 441	1 184 665
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	31 368	109 279	230 310	230 048
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	232 712	824 410	1 004 213	1 126 289
Σύνολο Υποχρεώσεων	264 080	933 689	1 234 523	1 356 337
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,52	1,44	1,29	1,28
Ειδικής Ρευστότητας	1,10	1,01	0,85	0,87
Αποδοτικότητα Ενεργητικού	6,17%	5,74%	4,56%	3,83%
Αποδοτικότητα Ίδιων Κεφαλαίων	11,27%	11,04%	9,59%	8,21%
Δανειακής Επιβάρυνσης	0,83	0,92	1,10	1,14

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία IOBE

σης, κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά την εξεταζόμενη τετραετία. Η γενική ρευστότητα του κλάδου έχει σταδιακά υποχωρήσει, αλλά βρίσκεται ακριβώς στο μέσο όρο, ενώ ελαφρά χαμηλότερα του αντίστοιχου μέσου παρά την αύξηση του 2003, υπολογίζεται η ειδική ρευστότητα του κλάδου. Η αύξηση της δανειακής επιβάρυνσης φέρνει τον αντίστοιχο δείκτη στο 1,14, χαμηλότερα του συνόλου της μεταποίησης.

Ο Κλάδος Ειδών Ένδυσης**α. Εξελίξεις και Προοπτικές**

Ο κλάδος ένδυσης ακολουθεί τα τελευταία χρόνια ανάλογη πτωτική πορεία με εκείνη της υφαντουργίας, με αποτέλεσμα η συμμετοχή του στο σύνολο της μεταποιητικής παραγωγής να περιορισθεί από 6,43% το 1995 σε 4,30%.

Η πτωτική πορεία της παραγωγικής δραστηριότητας του

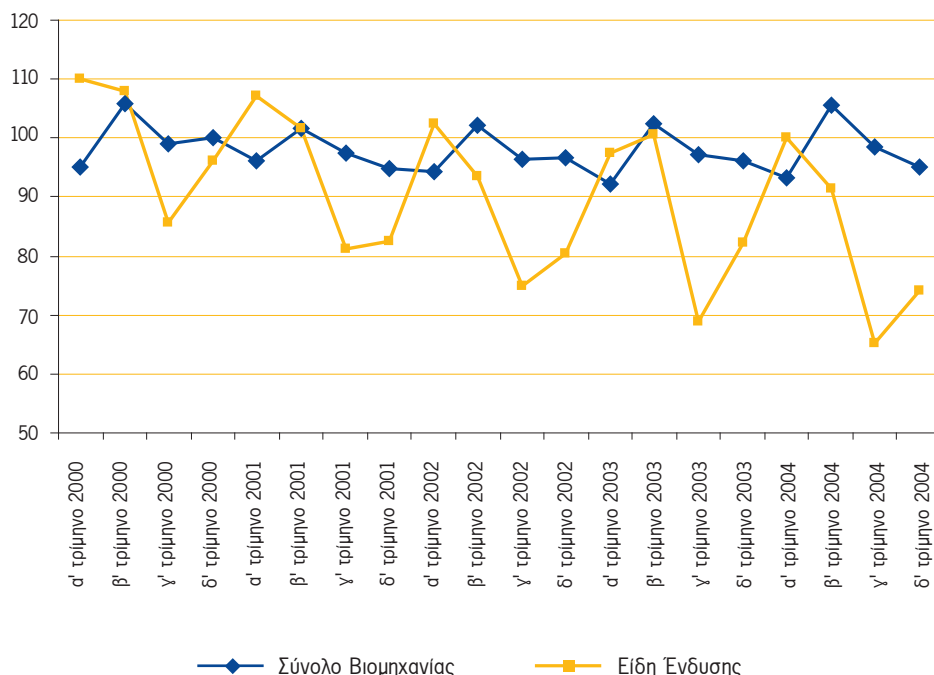
κλάδου των ειδών ενδυμασίας συνεχίστηκε και το 2004 με μεγαλύτερη ένταση. Η μείωση σε σχέση με το 2003 ήταν στο 5,2% με αποτέλεσμα να βρίσκεται χαμηλότερα από τα επίπεδα παραγωγής του 2000 κατά 17,2 ποσοστιαίες μονάδες.

Το 2004 το ποσοστό των επιχειρήσεων που κρίνει το επίπεδο παραγγελιών κατώτερο του κανονικού παρέμεινε υψηλό, ενώ κατά μέσο όρο έτους το 44% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι αντιμετωπίζει προβλήματα επέκτασης λόγω ανεπάρκειας ζήτησης. Παράλληλα, στάσιμα χαρακτηρίζονται τα επίπεδα των νέων παραγγελιών. Το εργοστασιακό δυναμικό εκτιμάται από την πλειονότητα των επιχειρήσεων ότι είναι επαρκές, ενώ το ποσοστό χρησιμοποίησης του κυμάνθηκε στα ίδια επίπεδα του 2003.

Ο δείκτης τιμών χονδρικής του κλάδου ένδυσης ακολουθεί φθίνουσα πορεία το 2002-2003 ενώ το 2004 σημείωσε ανοδικό ρυθμό μεταβολής βραδύτερο του συνόλου της βιομηχανίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.22

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Ειδών Ένδυσης (2000=100)

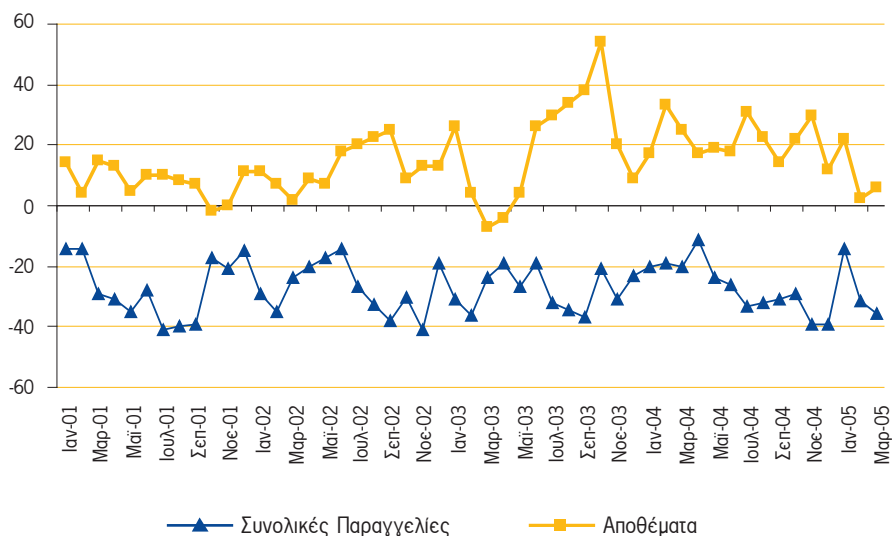

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.23

(διαφορά % θετικών-αρνητικών απαντήσεων)

Εκτιμήσεις Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων του Κλάδου Ειδών Ένδυσης

Πηγή: IOBE

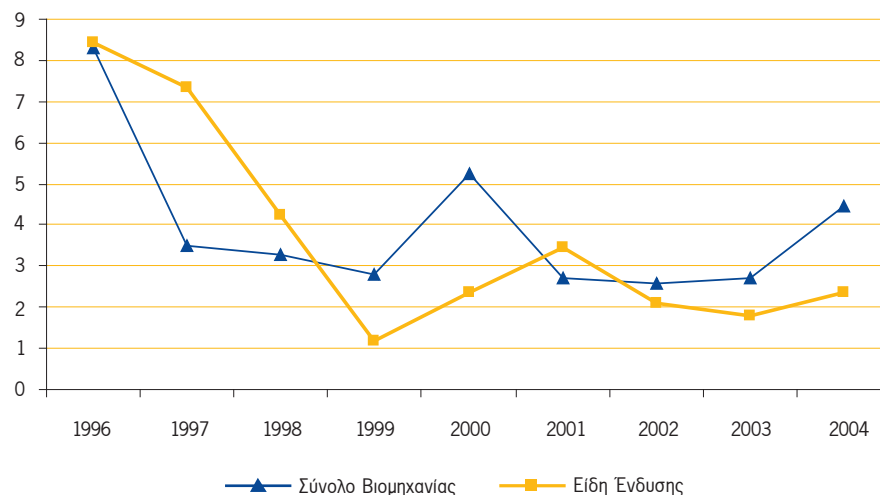
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.16**Εκτιμήσεις Επιχειρήσεων του Κλάδου Ειδών Ένδυσης**

	Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής	Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού
2003	3,2	74,1
α' τρίμηνο	2,5	72,2
β' τρίμηνο	3,1	72,0
γ' τρίμηνο	3,6	79,0
δ' τρίμηνο	3,7	73,3
2004	3,6	74,3
α' τρίμηνο	3,2	72,9
β' τρίμηνο	3,9	74,3
γ' τρίμηνο	3,6	75,5
δ' τρίμηνο	3,8	74,3
2005		
α' τρίμηνο	3,4	74,0

Πηγή: IOBE

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.24

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Ειδών Ένδυσης*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
Πηγή: ΕΣΥΕ

Οι πρώτες ενδείξεις για το 2005 παραπέμπουν σε διατήρηση της πτωτικής πορείας του κλάδου. Την περίοδο Ιανουάριου-Φεβρουάριου ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής μειώνεται κατά 19,2%. Παράλληλα, αβεβαιότητα και συγκρατημένες προσδοκίες προκύπτουν από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας.

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος ειδών ένδυσης – γουναρικών συνεχίζει να εμφανίζει χαμηλές επιδόσεις, παρά το γεγονός ότι ανακάμπει σχετικά το 2003 σε σχέση με την πολύ κακή εικόνα του 2002. Περιορισμένες πωλήσεις, χαμηλά μικτά και καθαρά κέρδη, σταδια-

κή υποχώρηση της απασχόλησης χαρακτηρίζουν τον κλάδο το 2003, ενώ η άνοδος των συνολικών κεφαλαίων προέρχεται κυρίως από δανεισμό, γι' αυτό και η δανειακή πίεση εντείνεται. Αναλυτικότερα:

Το 2003 ο αριθμός των επιχειρήσεων στον κλάδο παραμένει σχεδόν σταθερός, περιλαμβάνοντας 281 επιχειρήσεις, μία λιγότερη σε σχέση με το 2002, αλλά σε συνεχή αριθμητική υποχώρηση από τις 329 επιχειρήσεις που συνέθεταν τον κλάδο το 2000. Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις αποτελούν το 74% του συνόλου (έναντι 77% το 2002), ωστόσο το αρνητικό στοιχείο για τον κλάδο είναι η μεγάλη αύξηση του ύψους των ζημιών των ζημιολόγων (35,8% ή 4,2 εκατ. €) έναντι της μικρότερης ποσοστιαίας αύξησης των κερδών των κερδοφόρων (11,6% ή 5 εκατ. €), που ουσιαστικά περιορίζει την άνοδο των συνολικών καθαρών αποτελεσμάτων σε μόλις 2,5%. Πάντως το 2003, καταγράφεται έστω αυτή η αύξηση, αφού αντίστοιχα το 2002 η πορεία των καθαρών κερδών ήταν έντονα πτωτική, στο -9,6%.

Ως προς την απασχόληση στον κλάδο, το συνολικό προσωπικό του το 2003 περιορίζεται ακόμα περισσότερο στα 12995 άτομα, έναντι 13351 άτομα το 2002, με αντίστοιχη υποχώρηση και στη μέση απασχόληση ανά επιχείρηση (44 έναντι 47 άτομα ανά επιχείρηση). Είναι χαρακτηριστική η μείωση της απασχόλησης, σε συνδυασμό άλλωστε με τον περιορισμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο, αφού το 2000 εργαζόταν σε αυτόν ένα σύνολο 16251 ατόμων.

Σε επίπεδο συνολικών κεφαλαίων ο κλάδος «μεγάλωσε» κατά 3,8% σε σχέση με το 2002, ταχύτερα δηλαδή από το σύνολο της μεταποίησης και κατέχει το 2,2% των συνολικών κεφαλαίων της. Ο κύκλος εργασιών μετά την υποχώρηση του 2,2% του 2002, αυξάνεται κατά 3% το 2003, υστερώντας έτσι της ανόδου των συνολικών πωλήσεων της μεταποίησης. Ο κλάδος δεν είναι ιδιαίτερα συγκεντρωμένος, καθώς οι πέντε πρώτες σε πωλήσεις επιχειρήσεις κατέχουν – όπως και το 2002 - το 17% της «αγοράς». Τα μικτά κέρδη παραμένουν σχεδόν στα

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.17

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Ειδών Ένδυσης – Γουναρικών (18)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	947 783	975 841	954 770	983 618
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	277 441	283 265	292 688	293 432
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	29,27%	29,03%	30,66%	29,83%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	39 155	34 890	31 543	32 338
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	4,13%	3,58%	3,30%	3,29%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	336 809	339 128	312 866	313 482
Αποσβέσεις	269 593	297 349	306 382	320 435
Απαιτήσεις	347 984	373 445	394 923	419 160
Ταμείο – Τράπεζες	80 656	68 518	73 614	79 145
Σύνολο Ενεργητικού	1 021 319	1 063 411	1 069 375	1 109 620
Ίδια Κεφάλαια	445 424	439 309	420 447	416 051
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	71 369	82 718	85 774	80 090
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	504 526	541 384	563 154	613 479
Σύνολο Υποχρεώσεων	575 895	624 102	648 928	693 569
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,36	1,34	1,34	1,30
Ειδικής Ρευστότητας	0,85	0,82	0,83	0,81
Αποδοτικότητα Ενεργητικού	3,83%	3,28%	2,95%	2,91%
Αποδοτικότητα Ίδιων Κεφαλαίων	8,79%	7,94%	7,50%	7,77%
Δανειακής Επιβάρυνσης	1,29	1,42	1,54	1,67

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

επίπεδα του 2002 (293 εκατ. € και τα καθαρά κέρδη μόλις στα 32 εκατ. €). Γενικά πάντως ο κλάδος φαίνεται να «δουλεύει» σε υψηλό μικτό περιθώριο κέρδους, λίγο κάτω από 30% και ελάχιστα χαμηλότερα του μέσου όρου, ενώ το καθαρό παραμένει στα επίπεδα του 3,3%, στα οποία διαμορφώθηκε το 2002, υστερώντας πάνω από δύο ποσοστιαίες μονάδες του αντίστοιχου μέσου όρου της μεταποίησης (5,7%).

Η αποπαγιοποίηση του κλάδου συνεχίζεται και το 2003, καθώς τα καθαρά πάγια παραμένουν στα επίπεδα των 313 εκατ. € στα οποία διαμορφώθηκαν πτωτικά το 2002 και δεν παρακολουθούν την αύξηση του ενεργητικού. Στα θετικά του κλάδου καταγράφεται η συνέχιση της αύξησης στα διαθέσιμα (7,5%) και στις απαιτήσεις (6,1%). Από πλευράς διάρθρωσης παθητικού, εξακολουθούν να υποχωρούν τα ίδια κεφάλαια που προσδιορίζονται πλέον στα 416 εκατ. €, ενώ ταυτόχρονα αυξάνονται οι υποχρεώσεις με ρυθμό 6,9%. Έτσι σταδιακά τα ξένα κεφάλαια από 56% του ενεργητικού το 2000, καταλαμβάνουν το 62,5% αυτών, με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις να κυριαρχούν με 88% στο σύνολο των δανειακών κεφαλαίων.

Σε επίπεδο αριθμοδεικτών, οι δείκτες ρευστότητας υποχωρούν, με τη γενική ρευστότητα να εξακολουθεί να υπερτερεί του μέσου όρου της μεταποίησης (1,30 έναντι 1,28 στο σύνολο), ενώ αντίθετα η ειδική υστερεί (0,81 έναντι 0,90). Η υποχώρηση των ιδίων κεφαλαίων οδηγεί σε βελτίωση του αντίστοιχου δείκτη αποδοτικότητας, δεδομένης της αύξησης

των κερδών, ενώ η υποχώρηση της αποδοτικότητας ενεργητικού οφείλεται στην ταχύτερη άνοδό του σε σχέση με την αύξηση των κερδών. Τέλος, η δανειακή επιβάρυνση συνεχίζει να κινείται αυξητικά όπως σε ολόκληρη την τριετία 2000-2003 και πλέον βρίσκεται στο 1,67, αρκετά υψηλότερα της μέσης τιμής του συνόλου της μεταποίησης (1,18).

Ο Κλάδος Λοιπού Εξοπλισμού Μεταφορών (εκτός οχημάτων)

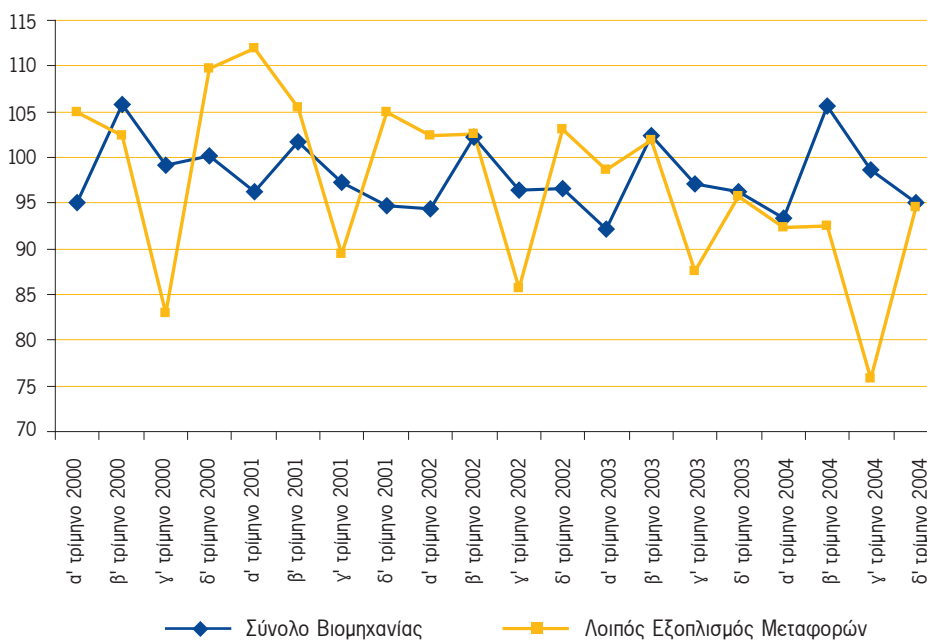
α. Εξελίξεις και Προοπτικές

Ο κλάδος συμμετέχει στο σύνολο της μεταποίησης με ποσοστό 4,27% και κυριαρχείται από τις ναυπηγικές μονάδες. Τα τελευταία χρόνια η παραγωγή του κλάδου είναι σε φθίνουσα πορεία, η οποία συνεχίστηκε και το 2004 όταν ο σχετικός δείκτης σημείωσε νέα μείωση της τάξεως του 7,5%. Η πορεία του δείκτη αναμένεται να διατηρήσει την τάση αυτή και το 2005. Με βάση τις ενδείξεις για τους πρώτους δύο μήνες παρατηρείται περαιτέρω μείωση έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2004, κατά -3,5%.

Ο δείκτης τιμών χονδρικής του κλάδου λοιπός εξοπλισμός μεταφορών παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου 1996-2004. Το 2004 ο ρυθμός μεταβολής του τιμάριθμου ακολουθεί αντίθετη τάση σε σχέση με το σύνολο της βιομηχανίας σημειώνοντας φθίνουσα πορεία με ρυθμό 2,6% έναντι 3,2% το 2003.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.25

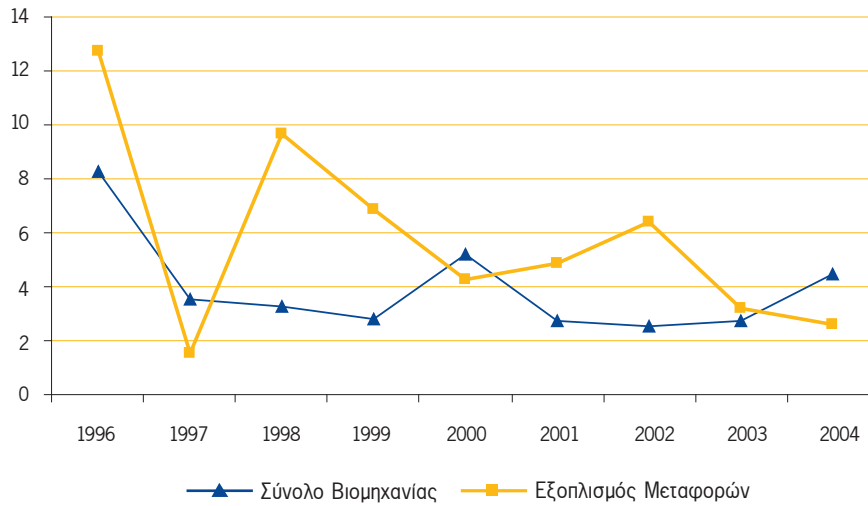
Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του Κλάδου Λοιπού Εξοπλισμού Μεταφορών (2000=100)

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.26

(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Δείκτης Τιμών Χονδρικής του Κλάδου Λοιπού Εξοπλισμού Μεταφορών*

* τελικών προϊόντων εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής για εσωτερική κατανάλωση
 Πηγή: ΕΣΥΕ

β. Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Ο κλάδος κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (πλην οχημάτων) που περιλαμβάνει κυρίως ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις είναι ο μόνος από τους εννέα κλάδους που εξετάστηκαν, ο οποίος εμφανίζεται ζημιογόνος στα συνολικά αποτελέσματά του. Γενικά, βέβαια, παρουσιάζει μία μεγάλη μεταβλητότητα στα οικονομικά του στοιχεία, λόγω της φύσης της δραστηριότητας (χρόνοι παραγγελίας / αποπληρωμής), αλλά η κακή συνολική εικόνα είναι δεδομένη και για το 2003. Αναλυτικότερα:

Ο κλάδος αποτελείται σταθερά και το 2003 από 93 επιχειρήσεις, όσες δηλαδή και το 2002, αλλά με τέσσερις επιχειρήσεις περισσότερες σε σχέση με το 2001. Το 71% των επιχειρήσεων αυτών είναι κερδοφόρο, ωστόσο ο κλάδος εμφανίζει αρνητικά αποτελέσματα τόσο το 2002, όσο και το 2003. Αυτό συμβαίνει γιατί η 2η μεγαλύτερη κεφαλαιακά επιχείρηση του κλάδου (ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ) είναι ζημιογόνος στις χρήσεις 2000, 2002 και 2003 με αποτέλεσμα να καθορίζει και την αντίστοιχη συνολική εικόνα στον κλάδο, όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα. Η σημαντική επομένως βελτίωση των αποτελεσμάτων του 2003,

παρά το γεγονός ότι αυτά παραμένουν αρνητικά, οφείλεται στον περιορισμό του ύψους των ζημιών αυτής της επιχείρησης κατά 114 εκατ. €.⁶

Κεφαλαιακά ο κλάδος εμφανίζει το 2003 μία μικρή αύξηση της τάξης του 1,2%, σε συνέχεια της ανόδου κατά 9% του 2002, υστερώντας έτσι του συνόλου της μεταποίησης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η συμμετοχή του κλάδου στο σύνολο να περιορίζεται ελαφρά στο 4,6% (από 4,7 το 2002%). Σε ό,τι αφορά την απασχόληση στον κλάδο, παρά το σταθερό αριθμό επιχειρήσεων, το 2003 καταγράφονται 8868 εργαζόμενοι έναντι 9085 το 2002 (μείωση 2,4%). Έτσι ο μέσος όρος ανά επιχείρηση υποχωρεί από τα 98 άτομα στα 95 το 2003.

Οι συνολικές πωλήσεις του κλάδου υποχωρούν σημαντικά (15,4%) και περιορίζονται στα 678 εκατ. € το 2003. Γενικά ο κλάδος έχει υψηλή συγκέντρωση, καθώς οι πέντε πρώτες σε πωλήσεις επιχειρήσεις κατέχουν το 80% των συνολικών πωλήσεων του κλάδου, ενώ η κορυφαία διατηρεί πάνω από το 1/3 του συνόλου. Η πτώση του τζίρου προκαλεί σημαντική υποχώρηση και στα μικτά κέρδη που υποχωρούν κατά 40% και προσδιορίζονται στα 125 εκατ. €, με αποτέλεσμα να αναπροσαρμόζεται προς τα κάτω το μικτό περιθώριο

6. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι αν απομονωθεί η επίδραση αυτής της εταιρείας ο κλάδος θα είχε συνολικά θετικά αποτελέσματα σε ολόκληρη την εξεταζόμενη περίοδο. Ωστόσο, ακόμα και υπό αυτή τη συνθήκη τα καθαρά κέρδη των υπολοίπων φαίνεται να υποχωρούν σημαντικά την περίοδο 2000-2003. Σε αυτό συμβάλλει και η εμφάνιση μίας νεοεισερχόμενης επιχείρησης που πλέον εμφανίζει αυτή τις μεγαλύτερες ζημιές στον κλάδο.

κέρδους. Με επίδοση στον δείκτη 18,4% το 2003, ο κλάδος κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (πλην οχημάτων) έχει πλέον το 2ο χαμηλότερο μικτό περιθώριο στη μεταποίηση.

Τα διαθέσιμα του κλάδου υποχωρούν κατά 30% μετά την μεγάλη αύξηση του 2002, ενώ στα θετικά του κλάδου καταγράφεται η αύξηση των απαιτήσεων. Παρά το ότι οι αποσβέσεις παραμένουν ουσιαστικά στα επίπεδα της προηγούμενης χρήσης, τα καθαρά πάγια του κλάδου υποχωρούν κατά 2%. Στα στοιχεία του παθητικού, μπορεί να σημειωθεί η σταδιακή υποχώρηση κατά την εξεταζόμενη περίοδο της συμμετοχής των ιδίων κεφαλαίων στα συνολικά κεφάλαια από 45% (2000) στο 35% το 2003. Αντίστοιχα βεβαίως αυξάνεται ο δανεισμός, ο οποίος σε άλλες χρήσεις έχει πιο μακροπρόθεσμο χαρακτήρα και σε άλλες βραχυπρόθεσμο. Το 2003 πάντως υποχωρούν οι πρώτες (15,2%)

και αυξάνονται οι τελευταίες με ίδιο περίπου ρυθμό (14,1%).

Τέλος, σε βασικούς αριθμοδείκτες του κλάδου μπορεί να αναφερθεί η υποχώρηση της γενικής ρευστότητας, που παραμένει ωστόσο οριακά ανώτερη της μονάδας, φανερώνοντας και την οριακή παρουσία μόνιμου κεφαλαίου κίνησης στον κλάδο. Εξάλλου, η ειδική ρευστότητα παραμένει η χαμηλότερη στη μεταποίηση (μόλις 0,59), ενώ η δανειακή επιβάρυνση έχει αυξηθεί στο 1,90 και είναι η 5η χαμηλότερη στο σύνολο των κλάδων. Εφόσον τα συνολικά αποτελέσματα του κλάδου είναι αρνητικά, οι δείκτες αποδοτικότητας παραμένουν και αυτοί αρνητικοί το 2003. Ακόμα όμως και αν εξαιρεθεί από την ανάλυση η εταιρεία που είχε τις μεγαλύτερες ζημιές το 2002 και εξακολουθεί να είναι ζημιόγonos το 2003, οι δείκτες απλώς γίνονται θετικοί, αφού κινούνται χαμηλότερα του 1%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.18

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Κλάδου Λοιπού Εξοπλισμού Μεταφορών (εκτός οχημάτων) (35)

(χιλ. €)

	2000	2001	2002	2003
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως				
Κύκλος Εργασιών	146 195	590 815	802 215	678 796
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	34 322	156 523	207 267	124 555
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	23,48%	26,49%	25,84%	18,35%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	-10 473	17 673	-81 224	-227
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	-7,16%	2,99%	-10,12%	-0,03%
Λογαριασμοί Ισολογισμού				
Καθαρά Πάγια	420 105	1 302 268	1 359 643	1 332 508
Αποσβέσεις	108 302	353 374	393 358	398 299
Απαιτήσεις	69 012	412 135	415 512	518 905
Ταμείο – Τράπεζες	35 911	67 767	120 040	84 523
Σύνολο Ενεργητικού	646 032	2 158 626	2 360 153	2 388 961
Ίδια Κεφάλαια	287 683	870 261	825 911	825 069
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	135 655	347 344	635 719	538 928
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	222 694	941 021	898 523	1 024 964
Σύνολο Υποχρεώσεων	358 349	1 288 365	1 534 242	1 563 892
Βασικοί Αριθμοδείκτες				
Γενικής Ρευστότητας	1,01	0,91	1,11	1,03
Ειδικής Ρευστότητας	0,47	0,51	0,60	0,59
Αποδοτικότητας Ενεργητικού	-1,62%	0,82%	-3,44%	-0,01%
Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	-3,64%	2,03%	-9,83%	-0,03%
Δανειακής Επιβάρυνσης	1,25	1,48	1,86	1,90

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία IOBE

VI. Κεφαλαιουχική και Χρηματοδοτική Διάρθρωση της Ελληνικής Βιομηχανίας

6.1. Μεταποίηση

Στην ενότητα αυτή αναλύονται τα στοιχεία ισολογισμών της χρήσης του 2003, για το σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (6170) και είναι καταχωρημένες στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ (μέρος Α). Επιπροσθέτως, αναλύονται συνοπτικά στοιχεία από τους ισολογισμούς του 2004, για ένα δείγμα 549 μεταποιητικών επιχειρήσεων, σε μια προσπάθεια να ανιχνευτούν οι τάσεις που φαίνεται να διαμορφώνονται για τη μεταποίηση του 2004 (μέρος Β). Οι τάσεις αυτές δεν είναι βέβαιο ότι θα επαληθευτούν για το σύνολο της μεταποίησης, κατά την απογραφική ανάλυση του 2004, αλλά μπορούν να θεωρηθούν σε αυτή τη φάση ως ενδεικτικές.

Α) Εξελίξεις κατά την τριετία 2001-2003 στο σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

Σύνοψη

Από την ανάλυση των ισολογισμών χρήσης του 2003 ενός συνόλου 6170 μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε., που αποτελούν τον μεγαλύτερο πληθυσμό που έχει αναλυθεί στο πλαίσιο των ετήσιων εκθέσεων του ΣΕΒ για την ελληνική βιομηχανία, προκύπτει ότι:

- ▶ Το συνολικό ενεργητικό της μεταποίησης (με τα πάγια σε τιμές κτήσης) αυξάνεται κατά 4,8%, σε μικρή επιβράδυνση σε σχέση με το 2002 (5,8%) και προσδιορίζεται στα 67,8 δισ. €. Τα συνολικά κεφάλαια επίσης επιβραδύνονται σχετικά, αφού η αύξηση είναι της τάξης του 3,3% (4,6% το 2002) και διαμορφώνονται στα 51,4 δισ. €.
- ▶ Οι νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις αποτελούν το 12,2% της μεταποίησης έναντι 13,3% το 2002. Ο δείκτης «οιονεί» κινητικότητας που υπολογίζεται από τη διαφορά των νεοεισερχόμενων επιχειρήσεων και αυτών που αποχωρούν στο σύνολο των επιχειρήσεων βρίσκεται στο 3,3% και είναι ο υψηλότερος της περιόδου 1996-2003. Οι δείκτες κινητικότητας αποτελούν ενδείξεις επιχειρηματικού δυναμισμού και χαρακτηρίζουν μία οικονομία που έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζεται στο αναπτυσσόμενο τεχνολογικό περιβάλλον.
- ▶ Η αύξηση του ενεργητικού των επιχειρήσεων τροφοδοτείται και από την άνοδο κατά 6,7% του κυκλοφορούντος και διαθέσιμου ενεργητικού, η οποία είναι αποτέλεσμα της σημαντικής αύξησης τόσο των διαθεσίμων (24,2%) που βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας οκταετίας, όσο και των απαιτήσεων (7,3%) που αποτελούν άλλωστε και το κυριότερο τμήμα του (πάνω από 60%).
- ▶ Ο κλάδος των τροφίμων – ποτών εξακολουθεί να κυριαρχεί κεφαλαιακά στη μεταποίηση μιας και κατέχει το 25,5% των συνολικών κεφαλαίων. Στη 2η θέση παραμένει για δεύτερη συνεχή χρήση ο κλάδος των μη μεταλλικών ορυκτών, ο οποίος διέυρυνε το μερίδιό του στο 9,1% (από 8,4% το 2002), ενώ σημαντική ανάκαμψη κεφαλαίων παρατηρείται και στον κλάδο παραγωγής άνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (6,7% από 5,9% το 2002).
- ▶ Η κεφαλαιακή διάρθρωση της μεταποίησης χαρακτηρίζεται από την οριακή αύξηση των ιδίων κεφαλαίων (1,3%) μετά την υποχώρηση του 2002, ενώ συνεχίζεται για δεύτερη χρονιά – αν και με μικρότερο ρυθμό - η αύξηση του δανεισμού (5,2% έναντι 10,7% το 2002). Έτσι η συμμετοχή των ιδίων στο σύνολο των κεφαλαίων υποχωρεί για δεύτερη χρήση στο 45,8% (από 46,8% το 2002), ίσως όμως ως αποτέλεσμα μίας στρατηγικής επιλογής των επιχειρήσεων για προσεταιρισμό ξένων κεφαλαίων, σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ.
- ▶ Υποχωρεί για δεύτερη συνεχή χρήση, ο βαθμός παγιοποίησης της ελληνικής μεταποίησης που εκτιμάται το 2003 σε 47,3% (έναντι 49,6% το 2001). Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησης των παγίων στοιχείων στο 3,5%, λόγω της υποχώρησης κατά 34% των ακαθάριστων επενδύσεων παγίων κεφαλαίων (μόλις 1,4 δισ. € το 2003 έναντι 2,1 δισ. € το 2002). Το γεγονός ότι οι αποσβέσεις της χρήσης υπερκαλύπτουν αυτό το ποσό έχει ως συνέπεια αρνητικές καθαρές επενδύσεις, με αρνητική (-2,7%) καθαρή «προσάυξηση» παγίων. Έτσι στο σύνολο της μεταποίησης το 2003 τα καθαρά πάγια μειώνονται κατά 0,2% σε σχέση με το 2002.

- ▶ Οι συνολικές πωλήσεις διευρύνονται με 6%, σημαντικά ταχύτερα από τις δύο προηγούμενες χρήσεις (1,2% το 2002), όταν οι ετήσιες αυξήσεις υστερούσαν από τον ρυθμό ανόδου είτε του αριθμού των επιχειρήσεων, είτε του δείκτη τιμών χονδρικής και άρα δεν ανταποκρίνονταν σε ουσιαστική αύξηση των πωλήσεων της μεταποίησης. Η άνοδος αυτή προκαλείται - όπως συμβαίνει σε κάθε χρήση - από τη συμπεριφορά του κλάδου παραγωγής προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων, η οποία παίζει κρίσιμο ρόλο στην πορεία των συνολικών πωλήσεων της μεταποίησης. Πρόκειται για τον 2ο κλάδο σε πωλήσεις και σαφώς αυτόν που επηρεάζεται εντονότερα από τις σημαντικές διακυμάνσεις των τιμών στο διεθνές περιβάλλον. Η αύξηση των πωλήσεων του κλάδου αυτού κατά 26,5% το 2003 (έναντι πτώσης 24,7% το 2002) ενισχύει τις συνολικές πωλήσεις της μεταποίησης κατά 1,18 δισ. € σε σχέση με το 2002.
- ▶ Πράγματι, αν απομονωθεί η επίδραση αυτού του κλάδου και εξεταστούν οι υπόλοιποι 22 κλάδοι της μεταποίησης, τότε διαπιστώνεται ότι ο ρυθμός ανόδου των πωλήσεων αυτών επιβραδύνθηκε σε σχέση με την προηγούμενη χρήση: Η άνοδος του 6,1% του 2002 περιορίζεται σε 3,3% το 2003.
- ▶ Οι επιχειρήσεις κατορθώνουν να ελέγξουν καλύτερα το κόστος λειτουργίας τους, καθώς συγκρατούν τις δαπάνες λειτουργίας τους - και ιδιαίτερα τα έξοδα πωλήσεων, διοίκησης κτλ - σε μία αύξηση της τάξης του 2,3% (έναντι 8,8% το 2002). Έτσι, παρά το γεγονός ότι τα μικτά κέρδη αυξάνονται το 2003 με ελαφρά χαμηλότερο ρυθμό σε σχέση με το 2002 (5,7% έναντι 6,4%), γίνεται εφικτή η διεύρυνση του ποσοστού των καθαρών επί των μικτών κερδών στο 18,5% (από 15,8% το 2002).
- ▶ Η εξέλιξη αυτή ερμηνεύεται και από την καλύτερη εικόνα των κερδοφόρων / ζημιογόνων επιχειρήσεων κατά το 2003. Παρά την ταχύτερη αύξηση του αριθμού των ζημιογόνων σε σχέση με τις κερδοφόρες, περιορίζεται σημαντικά το ύψος των ζημιών των πρώτων, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται το ύψος των κερδών των τελευταίων. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη σημαντική άνοδο των συνολικών πωλήσεων, ερμηνεύει την ανάκαμψη (αύξηση 23,8%) των καθαρών αποτελεσμάτων της μεταποίησης μετά από μία διετία υποχώρησης, τα οποία προσδιορίζονται στα 2,23 δισ. € και προσεγγίζουν την περίοδο του 2000.
- ▶ Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη παίζει και πάλι η διεύρυνση των καθαρών κερδών του κλάδου προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23), αφού και αν απομονωθεί η επίδραση αυτού, διαπιστώνεται ότι οι υπόλοιποι 22 κλάδοι της μεταποίησης αυξάνουν τα καθαρά τους αποτελέσματα κατά 17,2%. Στη βελτίωση των αποτελεσμάτων συνέβαλαν εξάλλου και «τεχνικοί» λόγοι, όπως η έξοδος από την ανάλυση κατά το 2003 δύο επιχειρήσεων με μεγάλο ύψος ζημιών το 2002, ενώ περιορίστηκε σημαντικά το 2003 το ύψος των ζημιών και μίας έντονα ζημιογόνου επιχείρησης το 2002. Η εξέλιξη αυτή ωφέλησε αλγεβρικά κατά περίπου 300 εκατ. το σχετικό ισοζύγιο κερδοφόρων / ζημιογόνων. Πάντως, αν απομονωθεί η επίδραση αυτών στην ανάλυση, διαπιστώνεται ότι το ύψος των ζημιών των υπόλοιπων ζημιογόνων επιχειρήσεων, παρά την αριθμητική τους αύξηση το 2003, αυξήθηκε μόνο κατά 1%, κάτι που συνέβαλε στη θετική εξέλιξη των αποτελεσμάτων.
- ▶ Σε επίπεδο περιθωρίων κέρδους, το καθαρό περιθώριο της μεταποίησης διευρύνεται στο 5,7% (έναντι 4,9% το 2002), επίδοση που είναι η υψηλότερη μετά το 1999, ενώ πολύ μικρή είναι η επίδραση σε αυτόν τον δείκτη του κλάδου πετρελαίου & άνθρακα (23), μιας και το καθαρό περιθώριο κέρδους του 2003, προσδιορίζεται στο 5,64%. Σε ό,τι αφορά το μικτό περιθώριο, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις φαίνεται να «δουλεύουν» με ένα μέσο μικτό περιθώριο κέρδους της τάξης σχεδόν του 31%, ενώ η επίπτωση του κλάδου 23 είναι εδώ ελαφρά μεγαλύτερη (μικτό περιθώριο στο 33% χωρίς αυτόν).
- ▶ Σε ό,τι αφορά τη διάθεση των κερδών τους, οι επιχειρήσεις φαίνεται το 2003 να επανέρχονται στην πολιτική η οποία κυριαρχούσε κατά την εξαετία 1995 - 2000, αλλά όχι την περίοδο 2001-2002. Στη διετία της χρηματιστηριακής ύφεσης, οι επιχειρήσεις προτιμούσαν να καταβάλλουν μερίσματα στους μετόχους τους, σε μία προσπάθεια ίσως βελτίωσης της εικόνας τους στους μετόχους και διατήρησης της σχέσης εμπιστοσύνης που ενδεχομένως είχε κλονιστεί. Έτσι, ενώ το 2002 η πλειοψηφία των κερδών (36,5%) αποδόθηκε σε αυτήν τη χρήση (έναντι 29,5% το 2000), το 2003 επιλέγεται και πάλι κυρίως η δημιουργία αποθεματικού, με σχεδόν το 40% των κερδών να τοποθετείται στην κατηγορία «Αποθεματικά και Υπόλοιπα εις Νέο» (47% μάλιστα το 1999).
- ▶ Τέλος, σε ό,τι αφορά βασικούς αριθμοδείκτες της μεταποίησης και με βάση την εξέλιξη των παραπάνω μεγεθών, οι δείκτες ρευστότητας παραμένουν στα επίπεδα της προηγούμενης χρήσης, με τις επιχειρήσεις να διαθέτουν ικανοποιητικό μόνιμο κεφάλαιο κίνησης για την κάλυψη των υποχρεώσεών τους, ενώ η δανειακή επιβάρυνση (ξένα / ίδια) αυξάνεται στο 1,18. Παράλληλα αυξάνονται όλοι οι δείκτες αποδοτικότητας, αφού τόσο η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων, όσο και η αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο της τριετίας

2001-2003, αν και υστερούν ακόμη από τα υψηλότερα επίπεδα του 1999-2000. Ένα 8 με 10% από την αύξηση των δεικτών αποδοτικότητας οφείλεται και πάλι στην επίπτωση του κλάδου του πετρελαίου και άνθρακα σε αυτούς.

Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται μία συνολική ανάλυση των δημοσιευμένων ισολογισμών της χρήσης 2003 των μεταποιητικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται προέρχονται από την αντίστοιχη βάση δεδομένων του ΣΕΒ, που αποτελεί το μόνιμο αρχείο του Συνδέσμου για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις (Α.Ε. ή/και Ε.Π.Ε.) που λειτουργούν στη χώρα και διαθέτουν μηχανολογικό εξοπλισμό που ξεπερνά – σε κεφάλαια - τα 3.000 €. Υπό τις συνθήκες αυτές, η παρούσα ανάλυση μπορεί να θεωρηθεί απογραφική της βιομηχανίας της Ελλάδας και αποδίδει αφενός τις τάσεις στο σύνολο των κλάδων, αλλά και στους 23 επιμέρους κλάδους που συνθέτουν το σύνολο της μεταποιητικής δραστηριότητας στη χώρα.

Η φετινή ανάλυση αναφέρεται σε ένα σύνολο **6170** μεταποιητικών επιχειρήσεων που πληρούν το παραπάνω κριτήριο κεφαλαίων και ιδιοκτησιακού καθεστώτος και περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ. Πρόκειται για τον μεγαλύτερο πληθυσμό που έχει περιληφθεί ποτέ στη βάση αυτή, εμφανίζοντας μάλιστα αύξηση 3,5% σε σχέση με το 2002 (5964 επιχειρήσεις). Η επεξεργασία που παρουσιάζεται στη συνέχεια στηρίζεται στους δημοσιευμένους ισολογισμούς της χρήσης 2003, οι οποίοι έχουν εναρμονιστεί πριν την καταχώρησή τους στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ. Το 90,4% αυτών των επιχειρήσεων είναι Α.Ε., ενισχυμένο κατά μόλις 0,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2001, αλλά έχοντας αυξηθεί πάνω από τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 1997 (86,1% οι Α.Ε.).

Η κατηγοριοποίηση των κλάδων της μεταποίησης ακολουθεί την ευρωπαϊκή ταξινόμηση κατά NACE (αναθεώρηση 1.1) που αντιστοιχεί στην εθνική ταξινόμηση ΣΤΑΚΟΔ-03 και η οποία περιλαμβάνει 23 κλάδους (Πίνακας 6.1). Στις περισσότερες περιπτώσεις, η κλαδική ανάλυση αποδίδει τις τάσεις της πιο πρόσφατης τριετίας (χρήσεις 2001-2003), ενώ όπου κρίνεται σκόπιμο αποδίδεται και μία πιο μακροχρόνια τάση, ώστε να κατα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1

Ονοματολογία Κλάδων Μεταποίησης (NACE rev.1.1) ΣΤΑΚΟΔ-2003

Κωδικός	Ονοματολογία Κλάδων
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών
16	Παραγωγή προϊόντων καπνού
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης-Γουναρικών
19	Βιομηχανία δέρματος-δερματίνων ειδών
20	Βιομηχανία ξύλου και προϊόντων από ξύλο
21	Κατασκευή χαρτοπολτού, χάρτου και προϊόντων από χαρτί
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων
23	Παραγωγή οπτάνθρακα, προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων
24	Παραγωγή χημικών ουσιών, προϊόντων και συνθετικών ινών
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού
30	Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.
32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, ακρίβειας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους
34	Κατασκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών
36	Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.
37	Ανακύκλωση

γραφεί η διαχρονική εξέλιξη των εξεταζόμενων μεγεθών.

Στο Παράρτημα του κεφαλαίου αυτού παρέχονται συνοπτικά στοιχεία για τη διαχρονική εξέλιξη σε βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη της μεταποίησης και επιλεγμένους δείκτες χρηματοδοτικής διάρθρωσης και αποδοτικότητας, ενώ στο αντίστοιχο Στατιστικό Παράρτημα δίνονται συγκεντρωτικά στοιχεία για όλους τους κλάδους, με επιπρόσθετη διάκριση σε κερδοφόρες / ζημιολύγες / νέες επιχειρήσεις.

Βασικές Διαπιστώσεις

α. Διάρθρωση ελληνικής μεταποίησης

Στο σύνολο των 6170 μεταποιητικών επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ το 2003, οι 755 χαρακτηρίζονται ως «νέες», με την έννοια ότι δεν εμφανίζονταν στη βάση κατά το προηγούμενο έτος (2002). Σε ένα μεγάλο βαθμό αυτό το σύνολο αποτελείται από νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις, ωστόσο ένα 10-15% αυτών αφορά επιχειρήσεις που απλώς δεν πληρούσαν τα κριτήρια της βάσης δεδομένων (μηχανολογικός εξοπλισμός, προσωρινή αναστολή λειτουργίας κτλ) κατά την προηγούμενη χρονιά (2002), με αποτέλεσμα να παραληφθούν από την αντίστοιχη ανάλυση. Στο πλαίσιο αυτό, 549 επιχειρήσεις φαίνεται να μην πληρούν τα κριτήρια της βάσης για το έτος 2003 και έχουν «αποχωρήσει», χωρίς και πάλι αυτό να σημαίνει ότι έχουν αναστείλει τη λειτουργία τους στο σύνολό τους, καθώς ένα ποσοστό αυτών ενδεχομένως να ξαναπεριληφθεί στην ανάλυση του 2004.

Σε κάθε περίπτωση πάντως μπορεί να υπολογιστεί για τη μεταποίηση ένας δείκτης «οιονεί» καθαρής μεταβολής της

κινητικότητας που να αποδίδει δηλαδή διαχρονικά την εξέλιξη αυτής της εισόδου / εξόδου των επιχειρήσεων. Ο δείκτης αυτός εκτιμάται ως το ποσοστό της διαφοράς των νέων επιχειρήσεων και αυτών που αποχωρούν, στο σύνολο των επιχειρήσεων.¹ Γενικά, υψηλοί δείκτες κινητικότητας φανερώνουν έναν επιχειρηματικό δυναμισμό και είναι χαρακτηριστικοί μίας ανταγωνιστικής οικονομίας που έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζεται στο ραγδαία αναπτυσσόμενο τεχνολογικό περιβάλλον. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 6.2, ο δείκτης «καθαρής κινητικότητας» κατά το 2003 έφτασε στο 3,3%, την υψηλότερη τιμή από το 1996, αν και σε οριακή άνοδο σε σχέση με το 2002.

Στον Πίνακα 6.3 αποτυπώνεται η ποσοστιαία κατανομή αυτών των νέων επιχειρήσεων σε κάθε κλάδο, ενώ αποδίδεται συνολικά η πληθυσμιακή διάρθρωση της μεταποίησης και η αντίστοιχη εξέλιξή της την τριετία 2001-2003. Καταρχήν σε ότι αφορά τις νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις, η μεγαλύτερη μεταβολή παρατηρείται στον κλάδο της ανακύκλωσης (37), με τρεις νέες επιχειρήσεις σε σύνολο 12, ενώ ουσιαστικότερη μεταβολή καταγράφεται στον κλάδο των ιατρικών οργάνων ακρίβειας και οπτικών οργάνων και ρολογιών (33), με 11 νέες επιχειρήσεις σε σύνολο 57 (19,3%). Σημαντικό μερίδιο (περί του 17%) νέων επιχειρήσεων καταγράφεται επίσης στον κλάδο της κατασκευής επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) με 67 επιχειρήσεις σε σύνολο 380 επιχειρήσεων, καθώς και στον κλάδο κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35) με 16 νέες σε σύνολο 93. Συνολικά, οι νέες επιχειρήσεις το 2003 αποτελούν το 12,2% της μεταποίησης (έναντι 13,3% το 2002).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2

«Οιονεί» Κινητικότητα της Ελληνικής Μεταποίησης

	Νέες Επιχειρήσεις	Επιχειρήσεις που αποχωρούν	Σύνολο Επιχειρήσεων	«Οιονεί» Κινητικότητα (%)
1996	761	751	5 368	0,2
1997	837	730	5 475	2,0
1998	776	625	5 580	2,7
1999	728	670	5 638	1,0
2000	704	594	5 748	1,9
2001	934	910	5 772	0,4
2002	791	599	5 964	3,2
2003	755	549	6 170	3,3

1. Ο δείκτης κινητικότητας (volatility) χαρακτηρίζεται ως «οιονεί», καθώς δεν συνδέεται απαραίτητα με γεννήσεις / θανάτους επιχειρήσεων, αλλά μπορεί να αφορά συγχωνεύσεις / εξαγορές, αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος, επαναλειτουργία, κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3**Κλαδική Κατανομή Νέων & Παλαιών Μεταποιητικών Επιχειρήσεων (2003) – Επιχειρηματική Διάρθρωση**

Κλάδοι	Αριθμός Επιχειρήσεων				% Νέων επιχειρήσεων ανά Κλάδο	% Κατανομή των Επιχειρήσεων στη Μεταποίηση		
	Νέες	Παλαιές	Σύνολο			2001	2002	2003
			2003	2002				
15	200	1 261	1 461	1 363	13,7	22,7	22,9	23,7
16	1	6	7	6	14,3*	0,1	0,1	0,1
17	38	333	371	378	10,2	6,4	6,3	6,0
18	35	246	281	282	12,5	5,0	4,7	4,6
19	7	83	90	95	7,8	1,7	1,6	1,5
20	23	132	155	143	14,8	2,3	2,4	2,5
21	18	144	162	158	11,1	2,6	2,6	2,6
22	79	505	584	567	13,5	9,3	9,5	9,5
23	5	37	42	42	11,9	0,7	0,7	0,7
24	27	285	312	321	8,7	5,6	5,4	5,1
25	32	321	353	343	9,1	5,8	5,8	5,7
26	57	531	588	573	9,7	9,5	9,6	9,5
27	3	102	105	109	2,9	1,9	1,8	1,7
28	83	479	562	530	14,8	8,8	8,9	9,1
29	28	291	319	319	8,8	5,2	5,3	5,2
30	2	11	13	14	15,4*	0,2	0,2	0,2
31	14	128	142	137	9,9	2,4	2,3	2,3
32	3	35	38	41	7,9	0,7	0,7	0,6
33	11	46	57	54	19,3	0,8	0,9	0,9
34	3	40	43	44	7,0	0,7	0,7	0,7
35	16	77	93	93	17,2	1,5	1,6	1,5
36	67	313	380	341	17,6	5,9	5,7	6,2
37	3	9	12	11	25,0*	0,1	0,2	0,2
Σύνολο	755	5 415	6 170	5 964	12,2	100,0	100,0	100,0

* ενδεικτικά ποσοστά

Η εξέλιξη της κινητικότητας των επιχειρήσεων σε κάθε κλάδο της μεταποίησης έχει ως αποτέλεσμα μία ισομερή αριθμητικώς διάκριση μεταξύ τους: από τη μία πλευρά, οκτώ κλάδοι περιλαμβάνουν λιγότερες επιχειρήσεις το 2003 σε σχέση με το 2002,

με τη σημαντικότερη μείωση να εντοπίζεται αριθμητικά στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας (17), με 7 επιχειρήσεις λιγότερες και ποσοστιαία στον κλάδο κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32) με

μείωση 7,3%. Από την άλλη, οκτώ κλάδοι εμφανίζουν μεγαλύτερη άνοδο σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης (3,5%) με τη σημαντικότερη αύξηση να εντοπίζεται αριθμητικά στον κλάδο των τροφίμων & ποτών (15) με 98 επιχειρήσεις περισσότερες σε σχέση με το 2002 και ποσοστιαία στον κλάδο των επίπλων & λοιπών βιομηχανιών (36) με αύξηση 11,4%.

Οι αριθμητικές αυτές μεταβολές έχουν ως αποτέλεσμα την περαιτέρω διεύρυνση της συμμετοχής στη μεταποίηση των επιχειρήσεων τροφίμων-ποτών (15), οι οποίες αποτελούν πλέον το

23,7% του συνόλου. Αυξάνεται έτσι η διαφορά από τον δεύτερο πολυπληθέστερο κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών (26) που κατέχει σταθερά το 9,5% του συνόλου. Οι δύο αυτοί κλάδοι άλλωστε μαζί με τις εκδόσεις και εκτυπώσεις (22) και τα μεταλλικά προϊόντα εκτός μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (28), συγκροτούν το 52% του συνόλου των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Επιπλέον μπορεί να σημειωθεί η αύξηση της παρουσίας των επιχειρήσεων από τον κλάδο των επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) που κερδίζουν 0,5 ποσοστιαίες μονάδες και αποτελούν πλέον το 6,2% του συνόλου. Μάλιστα, ο κλάδος κερδίζει δύο θέ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4

Κατανομή Συνολικών Κεφαλαίων (Ιδίων και Ξένων) το 2003 – Κεφαλαιακή Διάρθρωση

(εκατ. €)

Κλάδοι	Συνολικά Κεφάλαια (Ίδια και Ξένα)				Συμμετοχή Νέων Κεφαλαίων ανά Κλάδο (%)	Ποσοστιαία Συμμετοχή στη Μεταποίηση (%)		
	Νέες	Παλιές	Σύνολο			2001	2002	2003
			2003	2002				
15	410,46	12 688,02	13 098,48	13 239,16	3,13	26,5	26,6	25,5
16	0,90	668,70	669,60	675,19	0,13	1,5	1,4	1,3
17	51,66	2 512,93	2 564,59	2 594,23	2,01	5,6	5,2	5,0
18	53,75	1 055,86	1 109,61	1 069,37	4,84	2,2	2,1	2,2
19	9,44	227,31	236,75	228,35	3,99	0,5	0,5	0,5
20	18,91	903,53	922,44	845,35	2,05	1,7	1,7	1,8
21	21,30	1 108,19	1 129,49	1 105,69	1,89	2,2	2,2	2,2
22	84,41	2 693,58	2 777,99	2 715,94	3,04	5,2	5,5	5,4
23	13,66	3 455,45	3 469,11	2 925,43	0,39	6,8	5,9	6,7
24	117,24	3 799,10	3 916,34	3 663,43	2,99	7,4	7,4	7,6
25	96,26	1 846,72	1 942,98	1 840,18	4,95	3,6	3,7	3,8
26	105,24	4 547,47	4 652,71	4 191,28	2,26	7,4	8,4	9,1
27	5,50	4 098,79	4 104,29	3 844,49	0,13	8,1	7,7	8,0
28	133,80	2 407,19	2 540,99	2 352,95	5,27	4,1	4,7	4,9
29	37,25	1 190,82	1 228,07	1 783,83	3,03	3,7	3,6	2,4
30	0,10	16,40	16,50	17,55	0,61	0,0	0,0	0,0
31	23,01	831,38	854,39	756,00	2,69	1,5	1,5	1,7
32	13,86	1 570,99	1 584,85	1 780,10	0,87	4,1	3,6	3,1
33	7,58	148,34	155,92	132,19	4,86	0,2	0,3	0,3
34	26,41	579,51	605,92	497,38	4,36	1,0	1,0	1,2
35	20,31	2 368,64	2 388,95	2 360,15	0,85	4,5	4,7	4,6
36	182,54	1 231,24	1 413,78	1 101,01	12,91	2,2	2,2	2,8
37	0,40	17,65	18,05	19,01	2,22	0,0	0,0	0,0
Σύνολο	1 434,24	49 967,93	51 402,17	49 738,40	2,79	100	100	100

σεις σε σχέση με το 2002 και καταλαμβάνει πλέον το 2003 την 5η θέση - σε αριθμό επιχειρήσεων - στη μεταποίηση.

Από την άλλη πλευρά σε 10 από τους 23 κλάδους, η μικρότερη καθαρή κινητικότητα των επιχειρήσεων, προκαλεί μείωση της αριθμητικής συμβολής τους στη μεταποίηση, με τους πέντε από αυτούς μάλιστα να περιορίζονται για δεύτερη συνεχή χρονιά. Σημαντικότερη μεταβολή μπορεί να θεωρηθεί η υποχώρηση 0,3 ποσοστιαίων μονάδων στους κλάδους παραγωγής χημικών ουσιών, προϊόντων και συνθετικών ινών (24) και στην κλωστοϋφαντουργία (17), που αποτελούν πλέον το 5,1% και 6% αντίστοιχα των συνολικών επιχειρήσεων της μεταποίησης (έναντι 5,6% και 6,4% το 2001).

Εκτός όμως από τις αυξομειώσεις του αριθμού των επιχειρήσεων, μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πορεία των αντίστοιχων κεφαλαίων (ιδίων και ξένων) που φέρνουν οι «νέες» επιχειρήσεις στη μεταποίηση. Διαπιστώνεται λοιπόν (Πίνακας 6.4) καταρχήν μία αύξηση των συνολικών κεφαλαίων της μεταποίησης της τάξης του 3,3% (έναντι όμως ρυθμού 4,62% το 2002). Έτσι αυτά προσδιορίζονται το 2003 στα 51,4 δισ. €, ενώ το ποσοστό των «νεοεισερχόμενων» κεφαλαίων στο σύνολο των κεφαλαίων της μεταποίησης υποχωρεί οριακά στο 2,79% έναντι 2,94% το 2002 (4,22% το 2001). Μάλιστα, το γεγονός ότι ο ρυθμός διεύρυνσης των κεφαλαίων (ή του καθαρού ενεργητικού) βρίσκεται περίπου στο ίδιο επίπεδο με την αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων το 2003 φανερώνει ότι η μεταβολή αυτή δεν συνδέεται με αύξηση του μέσου μεγέθους – σε επίπεδο κεφαλαίων - των μεταποιητικών επιχειρήσεων, αλλά μπορεί να αποδοθεί απλώς στην αριθμητική αύξησή τους.

Στα επιμέρους κλαδικά χαρακτηριστικά σημειώνεται καταρχήν ότι παρά την αριθμητική αύξηση των επιχειρήσεων τροφίμων – ποτών (15) και τα νέα κεφάλαια ύψους 411 εκατ. € το 2003 που φέρνουν στον κλάδο, η ποσοστιαία συμμετοχή τους στη μεταποίηση υποχωρεί πάνω από μία ποσοστιαία μονάδα (25,5% έναντι 26,6% το 2002). Αντίθετα, στον κλάδο των επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) η εισροή νέων κεφαλαίων ύψους 183 εκατ. € (2η υψηλότερη επίδοση μετά τα τρόφιμα), έχει ως αποτέλεσμα να διευρύνεται – αν και παραμένει μικρή - η συμβολή τους στη μεταποίηση στο 2,8%. Υψηλή συγκέντρωση νέων κεφαλαίων – όσον αφορά στην ποσοστιαία συνεισφορά τους στον αντίστοιχο κλάδο - διαπιστώνεται επίσης στην κατασκευή μεταλλικών προϊόντων εκτός μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (28), στην κατασκευή προϊόντων από ελαστικό / πλαστικό (25), στον κλάδο των ιατρικών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων και ρολογιών κάθε είδους (33), αλλά και στον κλάδο

της ένδυσης – γουναρικών (18).

Από τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά της εξέλιξης της κεφαλαιακής διάρθρωσης της μεταποίησης το 2003, μπορεί να σημειωθεί ότι εκτός από τα τρόφιμα – ποτά (15), άλλοι επτά κλάδοι εμφανίζουν υποχώρηση στην αντίστοιχη συμβολή τους στο σύνολο, οι τέσσερις από τους οποίους για δεύτερη συνεχή χρονιά: ο κλάδος μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29), που εμφανίζει και τη μεγαλύτερη υποχώρηση αφού «χάνει» 1,2 ποσοστιαίες μονάδες, ο κλάδος της κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), που είχε άλλωστε και την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση αριθμού επιχειρήσεων, ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας (17) που είχε αντίστοιχα τη μεγαλύτερη αριθμητική μείωση επιχειρήσεων και τέλος η παραγωγή προϊόντων καπνού (16).

Στον αντίποδα, εκτός του κλάδου των επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36), ο κλάδος της παραγωγής προϊόντων οπάνθρακα και διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) επανέρχεται στα επίπεδα συμβολής του 2001, ως αποτέλεσμα της ανόδου το 2003 κατά σχεδόν 19% των συνολικών κεφαλαίων του. Η άνοδος αυτή οφείλεται κατά βάση στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων σχεδόν κατά 400 εκατ. € σε μία κορυφαία σε κεφάλαια εταιρεία του κλάδου,² με το ήμισυ αυτών να προέρχεται από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και το υπόλοιπο από αποθεματικά. Τέλος, συνεχίζει την ανοδική του πορεία και ο κλάδος των μη μεταλλικών ορυκτών (26) που έχει πλέον «κερδίσει» 1,7 μονάδες σε σχέση με το 2001.

β. Ροές Κεφαλαίων κατά το 2003

Στον Πίνακα 6.5 αποτυπώνονται οι ετήσιες κεφαλαιακές μεταβολές της μεταποίησης τόσο σε σχέση με τις πηγές, όσο και με τη χρήση / διάθεσή τους κατά το 2003. Διαπιστώνεται λοιπόν μία σημαντική υποχώρηση της ροής νέων κεφαλαίων (ιδίων, ξένων και αποσβέσεων) της τάξης του 13,4% έναντι αύξησης 23% το 2002, με τα νέα κεφάλαια να ξεπερνούν οριακά τα 3 δισ. €. Η υποχώρηση αυτή είναι αποτέλεσμα του περιορισμού κατά 46,5% του νέου καθαρού δανεισμού, ο οποίος περιορίζεται το 2003 σε ένα ύψος της τάξης των 1,37 δισ. €, λόγω της «εξαφάνιση» των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων. Επιπλέον, μικρή μείωση παρατηρείται και στον νέο βραχυπρόθεσμο δανεισμό που υποχώρησε κατά 4,8%, παραμένοντας όμως σε πολύ υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τη διετία 2000-2001 ως αποτέλεσμα και της σταδιακής μείωσης των επιτοκίων δανεισμού.

2. Πρόκειται για την εταιρεία ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.5**Πηγές και Χρήσεις / Διάθεση Νέων Κεφαλαίων στην Ελληνική Μεταποίηση**

	(εκατ. €)		
	2001	2002	2003
A. ΠΗΓΕΣ ΝΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ			
1. Νέα Ίδια Κεφάλαια	879,9	-371,03	290,99
2. Νέος Καθαρός Δανεισμός	791,0	2 567,11	1 372,74
- Βραχυπρόθεσμος	176,4	1 513,56	1 440,98
- Μ/Μακροπρόθεσμος	614,6	1 053,55	-68,24
3. Ετήσιες Αποσβέσεις	1 223,9	1 360,49	1 415,90
Συνολική Ροή Νέων Κεφαλαίων	2 894,7	3 556,57	3 079,63
B. ΧΡΗΣΗ / ΔΙΑΘΕΣΗ ΝΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ			
1. Πάγιες Επενδύσεις	2 517,0	2 085,18	1 379,28
2. Νέο Κυκλοφορούν	377,8	1 471,39	1 700,35
- Μεταβολή Αποθεμάτων	114,4	539,90	75,72
- Μεταβολή Απαιτήσεων	186,5	1 100,22	1 117,72
- Μεταβολή Διαθεσίμων	76,8	-168,73	506,91
Συνολική Χρήση / Διάθεση Νέων Κεφαλαίων	2 894,7	3 556,57	3 079,63

Σε ό,τι αφορά τα νέα ίδια κεφάλαια αυτά επανέρχονται σε θετική ροή ύψους 290 εκατ. €, φανερώνοντας ότι η υποχώρηση του 2002 ήταν συγκυριακό φαινόμενο (είχε ερμηνευτεί άλλωστε στην περσινή έκθεση ως το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς συγκεκριμένων επιχειρήσεων με αρνητικά ίδια). Από την άλλη, οι ετήσιες αποσβέσεις ξεπερνούν το 2003 τα 1,4 δισ. €, και παρότι αυξάνονται μόνο κατά 4,1% (έναντι ανόδου 11,2% το 2002), διευρύνουν τη συμβολή τους στη συνολική ροή νέων κεφαλαίων στο 46%, λόγω των μεταβολών στο δανεισμό. Όπως άλλωστε θα φανεί και στη συνέχεια, οι αποσβέσεις στη μεταποίηση έχουν σταδιακά αυξήσει τη συμμετοχή τους στο σύνολο του παθητικού των επιχειρήσεων από 21,2% το 2000 σε 24,2% το 2003, κάτι που υποδηλώνει τη λογιστική τακτοποίηση στις πιο πρόσφατες χρήσεις επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί στην ελληνική βιομηχανία σε προηγούμενα χρόνια.

Η πορεία των νέων κεφαλαίων είναι πάντως ενδεικτική μίας αντιστροφής στη γενικότερη τάση που χαρακτήριζε την τελευταία δεκαετία (1995-2002) τη διάρθρωση του δανεισμού της μεταποίησης συνολικά. Η σταδιακή στροφή των μεταποιητικών επιχειρήσεων προς τον μακροπρόθεσμο δανεισμό, ως αποτέλεσμα της ικανότητάς τους να επιτυγχάνουν καλύτερους όρους δανεισμού φαίνεται να ανακόπτεται το 2003: Το ποσοστό των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων

στο σύνολο των υποχρεώσεων υποχωρεί στο 23,72% έναντι 25,2% το 2002 μετά από μία σταδιακά ανοδική πορεία που ξεκίνησε από το 16,4% το 1995 και έφτασε στην οροφή του το 2002. Πράγματι, ενώ από το 1996 και μετά οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις του συνόλου της μεταποίησης πάντα αυξάνονταν ταχύτερα των βραχυπρόθεσμων, με διψήφιες μάλιστα ποσοστιαίες διαφορές την τριετία 2000-2002 (ενδεικτικά το 2002 αύξηση 19% έναντι 8,3%), κατά το 2003 οι τελευταίες αυξάνονται κατά 7,3% ενώ υποχωρούν κατά 1% οι πρώτες. Μία προφανής ερμηνεία είναι βέβαια η σταθεροποίηση του περιβάλλοντος χαμηλών επιτοκίων, που επιτρέπει μία ευκολότερη σύναψη βραχυπρόθεσμων δανείων σε σχετικά συμφέρουσες συνθήκες, αλλά μένει να αποσαφηνιστεί εάν αυτό το φαινόμενο είναι προσωρινό ή όχι, από την αντίστοιχη τάση των ισολογισμών του 2004.

Εξετάζοντας τώρα τη διάθεση των νέων κεφαλαίων, είναι προφανές ότι η υποχώρησή τους έχει ως αποτέλεσμα να συνεχίζουν να επιβραδύνονται και οι αντίστοιχες νέες πάγιες επενδύσεις. Οι τελευταίες περιορίζονται πλέον στα 1,38 δισ. € (πώση 34% σε συνέχεια της πτώσης 17,2% το 2001) έχοντας υποδιπλασιαστεί σε σχέση με το 2001 (2,5 δισ. €). Διαρθρωτικά η κατανομή των παγίων στοιχείων σε α) γήπεδα, β) κτίρια, μεταφορικά και λοιπά πάγια, γ) μηχανικός εξοπλισμός και δ) συμμετοχές, φαίνεται να μεταβάλλε-

ται ελαφρά (βλ. Πίνακα 15 Παραρτήματος): περιορίζονται οι συμμετοχές από 20,7% στο 18,5% προς όφελος των υπολοίπων παγίων στοιχείων και ιδιαίτερα του μηχανολογικού εξοπλισμού που αποτελεί το 2003 το 34,2% του συνόλου (έναντι 32,9% το 2002).

Αντίθετα η διάθεση των νέων κεφαλαίων σε νέο κυκλοφορούν ενεργητικό (αποθέματα, απαιτήσεις και διαθέσιμα) των επιχειρήσεων εντείνεται και πλέον αποτελεί τη βασική χρήση των νέων κεφαλαίων, απορροφώντας το 55,2% της κεφαλαιακής αυτής ροής, έναντι μόλις 13% το 2001. Έτσι το νέο κυκλοφορούν προσδιορίζεται στα 1,7 δισ. €, κυρίως λόγω της αύξησης των νέων διαθεσίμων που ανακάμπτουν μετά την υποχώρηση του 2002 και αντισταθμίζουν τον περιο-

ρισμό των νέων αποθεμάτων κατά 86% (μόλις 75 εκατ. €). Τέλος, οι καθαρές νέες απαιτήσεις παραμένουν στα επίπεδα του 2002. Συνολικά άλλωστε στη μεταποίηση το 2003 (όπως θα φανεί και στη συνέχεια της ανάλυσης) η άνοδος κατά 6,7% του κυκλοφορούντος ενεργητικού τροφοδοτείται μεν από την αύξηση κατά 7,3% των απαιτήσεων που αποτελούν και το κυρίαρχο κομμάτι του (61% του συνόλου), αλλά ενισχύεται σημαντικά και από την άνοδο κατά 24,2% των διαθεσίμων που βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας οκταετίας.

Εξετάζοντας την πορεία του συνολικού ενεργητικού (τα πάγια σε τιμές κτήσης) της ελληνικής μεταποίησης (Πίνακας 6.6), επιβεβαιώνεται μία μικρή επιβράδυνσή του κατά το

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6

Σύνολο Ενεργητικού της Μεταποίησης και Ρυθμοί Μεταβολής του ανά Κλάδο

(εκατ. €)

Κλάδος	Σύνολο Ενεργητικού			Ποσοστιαία Μεταβολή Ενεργητικού	
	2001	2002	2003	2002/01	2003/02
15	15 934,82	16 896,47	17 098,99	6,0	1,2
16	881,42	856,77	892,44	-2,8	4,2
17	3 673,68	3 624,40	3 650,64	-1,3	0,7
18	1 360,76	1 375,75	1 430,05	1,1	3,9
19	312,03	290,90	303,89	-6,8	4,5
20	1 009,65	1 069,30	1 162,99	5,9	8,8
21	1 444,05	1 552,53	1 608,02	7,5	3,6
22	2 912,92	3 254,00	3 393,66	11,7	4,3
23	4 172,33	3 919,21	4 691,34	-6,1	19,7
24	4 397,32	4 528,76	4 869,60	3,0	7,5
25	2 209,60	2 434,23	2 625,56	10,2	7,9
26	4 822,45	5 742,85	6 371,38	19,1	10,9
27	5 667,31	5 762,68	6 194,66	1,7	7,5
28	2 513,88	3063,04	3 348,73	21,8	9,3
29	2 195,90	2 283,50	1 571,04	4,0	-31,2
30	17,31	20,62	20,22	19,1	-1,9
31	973,77	1 034,12	1 159,08	6,2	12,1
32	2 112,92	2 018,26	1 864,00	-4,5	-7,6
33	144,28	171,76	203,27	19,0	18,3
34	546,14	590,00	704,52	8,0	19,4
35	2 512,00	2 753,51	2 787,25	9,6	1,2
36	1 311,26	1 433,25	1 804,40	9,3	25,9
37	13,70	20,02	19,81	46,1	-1,0
Σύνολο	61 139,49	64 696,04	67 775,67	5,8	4,8

2003 στο 4,8% έναντι 5,8% το 2002, η οποία οφείλεται στην οριακή άνοδο (1,2% έναντι 6% το 2002) του ενεργητικού του κλάδου των τροφίμων – ποτών (15), που κατέχει και το 1/4 του συνολικού ενεργητικού της μεταποίησης. Η υπόλοιπη μεταποίηση (πλην 15) άλλωστε αυξάνει το ενεργητικό της κατά 6% το 2003, έναντι 5,7% το 2002. Μπορεί να σημειωθεί πάντως ότι η διαφορά του ρυθμού αύξησης του ενεργητικού σε σχέση με την ετήσια αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων κατά το 2003 είναι η μικρότερη που καταγράφεται από το 1996 (μόνο 1,3 ποσοστιαίες μονάδες) υποδηλώνοντας μία εντελώς οριακή αύξηση του μέσου μεγέθους της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας κατά το 2003. Επομένως, η ελληνική μεταποίηση συνεχίζει να «μεγαλώνει» όπως συμβαίνει άλλωστε σταθερά από το 1996, αλλά ειδικά μετά από το 2000, ο ρυθμός αυτός είναι επίσης σταθερά επιβραδυνόμενος.

Σε κλαδικό επίπεδο, εκτός από τον κλάδο των Τροφίμων – Ποτών (15) που διευρύνει οριακά κατά 1,2% το ενεργητικό του, τέσσερις κλάδοι εμφανίζουν το 2003 τάσεις συρρίκνωσης σε σχέση με το 2002. Σημαντικότερη είναι η υποχώρηση του κλάδου μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29) που φαίνεται να «χάνει» το 2003 το 31,2% του ενεργητικού του, λόγω όμως της εξόδου από τη βάση δεδομένων (και άρα και από την ανάλυση) δύο σημαντικών για τον κλάδο εταιρειών.³ Επιπλέον συνεχίζει να περιορίζεται ο κλάδος της κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), ενώ οι οριακές μειώσεις της κατασκευής μηχανών γραφείου και Η/Υ (30) και της ανακύκλωσης (37) δεν προβληματίζουν, με δεδομένες τις αντίστοιχες αυξήσεις του 2002.

Στον αντίποδα, ο κλάδος των επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) διευρύνει κατά 26% το ενεργητικό του, κυρίως όμως λόγω της συμπεριφοράς μίας εταιρείας που εμφανίζει πολύ μεγάλη αύξηση των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων χρηματοδοτώντας πάγιες επενδύσεις.⁴ Άνοδο άνω του 15% εμφανίζουν επίσης ο κλάδος της παραγωγής προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) ως αποτέλεσμα ανόδου κατά 30% των ιδίων κεφαλαίων της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε., η κατασκευή αυτοκινήτων και οχημάτων (34) ως αποτέλεσμα της ανόδου κατά 65% του ενεργητικού της ΕΛ.Β.Ο και τέλος η κατα-

σκευή ιατρικών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων, ρολογιών (33).⁵

γ. Αποτελέσματα Χρήσης κατά το 2003

Από τα αποτελέσματα χρήσης του 2003 για το σύνολο των 6170 ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων που αναλύονται αναδεικνύεται η σημαντική ανάκαμψη των καθαρών κερδών της ελληνικής μεταποίησης (Πίνακας 6.7). Μετά από μία διετία (2001-2002) σημαντικής υποχώρησης, τα καθαρά κέρδη αυξάνονται κατά 23,8% και προσδιορίζονται στα 2,23 δισ. €, προσεγγίζοντας έτσι τα επίπεδα του «εύφορου» 2000. Βεβαίως, οι έντονες αυξήσεις καθαρών κερδών του 1998-1999 δεν μπορούν να επαναληφθούν εύκολα, καθώς ήταν αποτέλεσμα του συγκυριακά ευνοϊκού περιβάλλοντος της εγχώριας κεφαλαιαγοράς. Η επιτάχυνση του κύκλου εργασιών σε 6% έναντι αύξησης μόλις 1,2% το 2002 (που ήταν άλλωστε η μικρότερη ετήσια αύξηση από το 1996) είναι εξαιρετικά σημαντική, επίδοση που υπερτερεί αυτή τη φορά του ρυθμού αύξησης των εξεταζόμενων επιχειρήσεων.

Εκτός όμως από τη διεύρυνση του κύκλου εργασιών κατά το 2003, σημαντικότερο ρόλο στα θετικά αποτελέσματα φαίνεται να παίζει η συγκράτηση των δαπανών λειτουργίας (πλην κόστους πωληθέντων), οι οποίες αυξάνονται με 2,3% (έναντι 8,8% το 2002) και ιδιαίτερα η - μικρότερη σε σχέση με την προηγούμενη χρήση - άνοδος των εξόδων πωλησέων, διοικήσεως κτλ. Έτσι τελικά ο καλύτερος έλεγχος του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων αντισταθμίζει τη χαμηλότερη αύξηση των μικτών κερδών (που παραμένει πάντως ανώτερη του ρυθμού αύξησης των επιχειρήσεων) και επιτρέπει τη διεύρυνση των καθαρών κερδών στο 18,5% επί των μικτών (έναντι 15,8% το 2002). Θετικά βέβαια δρα και το γεγονός ότι οι αποσβέσεις που «γράφονται» στους ισολογισμούς παραμένουν στα περσινά επίπεδα, ενώ και τα έξοδα χρηματοδότησης παραμένουν στα επίπεδα της τελευταίας διετίας.

Η βελτίωση της εικόνας των αποτελεσμάτων χρήσης το 2003 ερμηνεύεται διαρθρωτικά πάντως και από την καλύτερη πορεία των κερδοφόρων / ζημιογόνων επιχειρήσεων κατά το 2003 (Πίνακας 6.8). Παρά την ταχύτερη αύξηση του αριθμού των ζημιογόνων επιχειρήσεων σε σχέση με τις αντίστοιχες κερδοφόρες (9% ένα-

3. Οι εταιρείες ΕΒΟ και ΠΥΡΚΑΛ εξέδωσαν για το 2003 μόνο εξάμηνους ισολογισμούς και ως εκ τούτου δεν συμπεριλήφθηκαν στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ. Μετά τη συγχώνευσή τους σε *Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα ΑΒΕΕ* αναμένεται να περιληφθούν και πάλι στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ με τον ισολογισμό του 2004. Λόγω του σημαντικού μεγέθους τους για τον κλάδο έχουν επηρεάσει τα αντίστοιχα δεδομένα, κάτι που αποτυπώνεται στη συνέχεια της ανάλυσης, χωρίς βεβαίως να γίνεται κάθε φορά η σχετική υποσημείωση.

4. Η εταιρεία FOLL-FOLLIE αυξάνει τις πάγιες επενδύσεις της κατά 153% το 2003. Η συμπεριφορά της εταιρείας αυτής λόγω μεγέθους επηρεάζει τα σχετικά μεγέθη και στη συνέχεια της ανάλυσης.

5. Οι εξελίξεις σε αυτές τις εταιρείες όπως και στις προαναφερθείσες, ερμηνεύουν και εξηγούν τις σχετικές κλαδικές τάσεις και στη συνέχεια της ανάλυσης, χωρίς βεβαίως να επαναλαμβάνονται κάθε φορά οι σχετικές αναφορές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.7**Προσδιορισμός Καθαρών Κερδών Μεταποίησης****α. Σε εκατ. €**

Έτος	Αριθμός Εταιρειών	Πωλήσεις	Μικτά Κέρδη*	Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Πωλήσεων, Διοικήσεως κτλ	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Δαπανών (πλέον αποσβέσεων)	Καθαρά Κέρδη
1995	5 358	21 209	6 118	966	3 490	621	5 078	1 040
1996	5 368	22 709	6 766	889	4 028	696	5 613	1 153
1997	5 475	25 928	7 405	861	4 416	948	6 225	1 181
1998	5 580	27 583	8 718	1 010	4 978	1 182	7 170	1 548
1999	5 638	29 737	9 952	857	5 508	1 394	7 759	2 193
2000	5 748	36 313	11 123	910	6 167	1 698	8 775	2 348
2001	5 772	37 237	10 971	818	6 314	1 903	9 035	1 935
2002	5 964	37 697	11 676	814	7 012	2 007	9 833	1 843
2003	6 170	39 970	12 343	817	7 227	2 017	10 061	2 282

β. Σε ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές

Έτος	Αριθμός Εταιρειών	Πωλήσεις	Μικτά Κέρδη*	Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Πωλήσεων, Διοικήσεως κτλ	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Δαπανών (πλέον αποσβέσεων)	Καθαρά Κέρδη
1996	0,2	7,1	10,6	-8,0	15,4	12,1	10,5	10,9
1997	2,0	14,2	9,4	-3,1	9,6	36,1	10,9	2,4
1998	1,9	6,4	17,7	17,4	12,7	24,7	15,2	31,1
1999	1,0	7,8	14,1	-15,2	10,6	18,0	8,2	41,7
2000	2,0	22,1	11,8	6,2	12,0	21,8	13,1	7,1
2001	0,4	2,5	-1,4	-10,1	2,4	12,1	3,0	-17,6
2002	3,3	1,2	6,4	-0,5	11,1	5,5	8,8	-4,8
2003	3,5	6,0	5,7	0,4	3,1	0,5	2,3	23,8

* Στα μικτά κέρδη περιλαμβάνονται και τα μη λειτουργικά έξοδα

ντι 1,5%), κάτι που συνέβαινε όμως και το 2002, το ύψος των ζημιών υποχωρεί κατά σχεδόν 200 εκατ. € (μείωση κατά 26,7%), ενώ ταυτόχρονα οι κερδοφόρες βελτιώνουν τα κέρδη τους με διπλάσιο ρυθμό έναντι του 2002, συγκεντρώνοντας έτσι καθαρά κέρδη ύψους 2,8 δισ. € (αυξημένα κατά 247 εκατ. € έναντι του 2002). Μάλιστα, τη «διαφορά» δεν φαίνεται να την προκαλούν οι 755 νέες επιχειρήσεις που εισέρχονται στην ανάλυση, καθώς φέρνουν καθαρά κέρδη της τάξης μόνο των 31,1 εκατ. €, παρόλο που και αυτό το στοιχείο είναι βελτιωμένο σε σχέση με το 2002, αφού οι αντίστοιχες 791 νέες είχαν φέρει μόνο 20,3 εκατ. €. Άρα εν τέλει, η βελτίωση διατρέχει το σύνολο του δείγματος των κερδοφόρων επιχειρήσεων που γενικά φαίνεται να «πηγαίνουν καλύτερα» κατά το 2003, σε σχέση με το 2002.

Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι η θετική αυτή εξέλιξη οφείλεται σε ένα βαθμό και σε δύο συγκεκριμένες στατιστικές μεταβολές: καταρχήν, απουσιάζουν από τη φετινή ανάλυση οι εταιρείες EBO

και ΠΥΡΚΑΛ (για λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω) οι οποίες είχαν συνολικά ζημιές 83 εκατ. € το 2002, ενώ περιορίστηκαν το 2003 κατά 114 εκατ. € οι ζημιές των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΑΥΠΗΓΕΙΩΝ, δίνοντας έτσι αθροιστικά το «αλγεβρικό» όφελος που εμφανίζεται κατά το 2003 στην εικόνα των ζημιογόνων. Σε κάθε περίπτωση πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα και όταν εξαιρεθούν οι τρεις παραπάνω εταιρείες από την ανάλυση, οι υπόλοιπες ζημιόγones επιχειρήσεις της μεταποίησης συνεισφέρουν στη θετική εικόνα του συνόλου, καθώς η αύξηση του ύψους των ζημιών τους είναι εντελώς οριακή (1%), παρά την αριθμητική αύξηση τους κατά 141 επιχειρήσεις το 2003.

Σε ό,τι αφορά τη διάθεση των κερδών τους, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις φαίνεται το 2003 να επανέρχονται στην πολιτική η οποία κυριαρχούσε κατά την εξαετία 1995 – 2000, αλλά όχι την περίοδο 2001-2002. Μετά από μία διετία που χαρακτηρίστηκε από τη χρηματιστηριακή ύφεση και κατά την οποία οι επιχειρήσεις προτι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.8

Εξέλιξη Κερδοφόρων / Ζημιογόνων Επιχειρήσεων και Διάθεση των Καθαρών Κερδών τους

	Έτη			Ετήσιες Ποσοστιαίες Μεταβολές	
	2001	2002	2003	2002/01	2003/02
Σύνολο Επιχειρήσεων	5 772	5 964	6 170	3,3	3,5
Καθαρά κέρδη (σε εκατ. €)	1 935,40	1 843,36	2 281,59	-4,8	23,8
Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων	1 457	1 590	1 731	9,1	8,9
Ύψος ζημιών (σε εκατ. €)	-521,26	-716,25	-524,98	37,4	-26,7
Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων	4 315	4 374	4 439	1,4	1,5
Ύψος κερδών	2 456,67	2 559,62	2 806,57	4,2	9,6

Κατανομή των παραπάνω κερδών:

Αποθεματικό και Υπόλοιπο σε Νέο	911,50	832,37	1 116,42	-8,7	34,1
Μερίσματα	844,17	934,67	928,49	10,7	-0,7
Φόροι κτλ	700,99	792,57	761,66	13,1	-3,9

Ποσοστιαία κατανομή κερδών:

Αποθεματικό και Υπόλοιπο σε Νέο	37,10%	32,52%	39,78%	-12,4	22,3
Μερίσματα	34,36%	36,52%	33,08%	6,3	-9,4
Φόροι κτλ	28,53%	30,96%	27,14%	8,5	-12,3

μούσαν να καταβάλλουν μερίσματα στους μετόχους τους, με αποτέλεσμα το 2002 η πλειοψηφία των κερδών (36,5%) να αποδίδεται σε αυτήν τη χρήση (έναντι 29,5% το 2000), κατά το 2003 επιλέγεται και πάλι κυρίως η δημιουργία αποθεματικού. Έτσι σχεδόν το 40% των κερδών του 2003 τοποθετείται στην κατηγορία «Αποθεματικά και Υπόλοιπα εις Νέο» προσεγγίζοντας τα επίπεδα ποσοστιαίας κατανομής κερδών του 2000, όπου στην κατηγορία αυτή κατευθυνόταν το 41,9% του συνόλου. Άλλωστε μέχρι το 2000, πάντα η κατηγορία αυτή συγκέντρωνε πάνω από το 40% των καθαρών κερδών των επιχειρήσεων (47% μάλιστα το 1999), τάση η οποία υποχώρησε μετά τη χρηματιστηριακή πώση και το αρνητικό επενδυτικό κλίμα, σε μία προσπάθεια ίσως των επιχειρήσεων να βελτιώσουν την εικόνα τους στους μετόχους, να περιοριστούν οι όποιες ανησυχίες και να διατηρηθεί η σχέση εμπιστοσύνης που ενδεχομένως να είχε κλονιστεί. Υποχωρεί τέλος και το ποσοστό των κερδών που κατεβλήθη ως φόρος στο 27%, ποσοστό που είναι το χαμηλότερο της τετραετίας 2000-2003, ως αποτέλεσμα της μείωσης των φορολογικών συντελεστών στις Α.Ε. και Ε.Π.Ε..

Κεφαλαιουχική Διάρθρωση των Μεταποιοτικών Επιχειρήσεων

α. Βαθμός Παγιοποίησης

Μία πρώτη αποτύπωση της κεφαλαιακής διάρθρωσης μιας επι-

χείρησης δίνεται από τον βαθμό παγιοποίησης του ενεργητικού, δηλαδή τον βαθμό στον οποίο τα κεφάλαιά της επενδύονται σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, έναντι άλλων πιο ρευστοποιήσιμων στοιχείων. Ο δείκτης προκύπτει από τον λόγο του συνόλου της αξίας των καθαρών παγίων στοιχείων προς το σύνολο της αξίας του ενεργητικού, δίνοντας έτσι μια εικόνα για τη συμβολή των παγίων στοιχείων στην παραγωγική διαδικασία. Οι επιχειρήσεις που διατηρούν υψηλή τιμή στον δείκτη παγιοποίησης χαρακτηρίζονται ως επιχειρήσεις έντασης παγίων περιουσιακών στοιχείων, ενώ στην περίπτωση χαμηλής τιμής χαρακτηρίζονται ως έντασης κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων. Η ακριβής ωστόσο εκτίμηση του δείκτη για μια επιχείρηση συνδέεται έντονα με τον κλάδο στον οποίο ανήκει και την αντίστοιχη μέση κλαδική τιμή και σε αυτό το επίπεδο έχουν μεγαλύτερο ερμηνευτικό νόημα οι συγκριτικές αναλύσεις.

Από τον Πίνακα 6.9 διαπιστώνεται ότι ο βαθμός παγιοποίησης της ελληνικής μεταποίησης μειώθηκε το 2003 για δεύτερη συνεχή χρονιά, υποχωρώντας κατά -3,4% και προσδιορίζεται στο 47,25%. Σε σχέση με το 49,64% του 2001 που είναι η υψηλότερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου, φαίνεται να έχει υποχωρήσει πάνω από δυο μονάδες, ο δείκτης παραμένει όμως υψηλότερος από τα επίπεδα του 1996-1999.

Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της επιβράδυνσης το 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.9

Βαθμός Παγιοποίησης Μεταποίησης

	Βαθμός Παγιοποίησης (%)	Ποσοστιαία μεταβολή
1996	43,00	4,9
1997	43,51	1,2
1998	45,75	5,1
1999	44,54	-2,6
2000	48,62	9,2
2001	49,64	2,1
2002	48,90	-1,5
2003	47,25	-3,4

του ρυθμού αύξησης των παγίων στοιχείων (3,5% έναντι 5,6% το 2002) η οποία οφείλεται στην υποχώρηση κατά 34% των ακαθάριστων επενδύσεων παγίων κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, οι επενδύσεις αυτές (πριν δηλαδή την αφαίρεση των αποσβέσεων) προσδιορίζονται το 2003 μόλις σε 1,4 δισ. € έναντι 2,1 δισ. € το 2002, ενώ οι αποσβέσεις της χρήσης φαίνεται να υπερκαλύπτουν αυτό το ποσό. Το αποτέλεσμα είναι οι καθαρές επενδύσεις να είναι αρνητικές και να μην προκύπτει καθαρή προσαύξηση παγίων (δηλαδή καθαρές / ακαθάριστες επενδύσεις παγίων), αλλά υποχώρηση κατά 2,66% (Πίνακας 7 Παραρτήματος). Πράγματι στο σύνολο της μεταποίησης κατά το 2003 τα καθαρά πάγια (πάγια μείον αποσβέσεις) μειώνονται κατά 0,2%, ενώ το κυκλοφορούν και διαθέσιμο ενεργητικό αυξάνεται κατά 6,7%, προκαλώντας έτσι την πτώση του βαθμού παγιοποίησης. Ο βαθμός ρευστοποίησης των παγίων υποχωρεί ελαφρά στο 8,3% (έναντι 8,4% το 2002), ενώ εξακολουθούν τα ίδια κεφάλαια να μην υπερκαλύπτουν τα καθαρά πάγια στοιχεία του ενεργητικού (κάλυψη στο 97% έναντι 95,6% το 2002).

Η κλαδική αποτύπωση του δείκτη φανερώνει ότι η σταδιακή πτώση του βαθμού παγιοποίησης προκαλείται κυρίως από την υποχώρηση του κλάδου των τροφίμων – ποτών (15), λαμβάνοντας υπόψη βέβαια το γεγονός ότι κατέχει το 30% του συνόλου των παγίων της μεταποίησης. Το γεγονός ότι τα πάγια (σε τιμές κτήσης) του κλάδου αυτού παραμένουν στα επίπεδα του 11,15 δισ. € (έναντι 11,23 δισ. € το 2002), ενώ οι αποσβέσεις που γράφονται το 2003 είναι αυξημένες κατά 9,4% στα 4 δισ. € (έναντι 3,66 δισ. € το 2002) προκαλεί νέα υποχώρηση της παγιοποίησης του κλάδου. Έτσι ο δείκτης εκτιμάται στο 54,6%, έχοντας δηλαδή υποχωρήσει σωρευτικά σχεδόν 6 ποσοστιαίες μονάδες κατά την τελευταία διετία, παραμένει όμως ο κλάδος με την 3η υψηλότερη παγιοποίηση στη μεταποίηση.

Από τους υπόλοιπους κλάδους, μόνο οι έξι από τους 23 παρουσι-

ασαν αύξηση του σχετικού δείκτη. Η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στον κλάδο μηχανών γραφείου και Η/Υ (30), που ωστόσο απλώς του επιτρέπει για το 2003 να μην έχει τον χαμηλότερο δείκτη της μεταποίησης (άλλα τον 2ο χαμηλότερο), καθώς πρόκειται γενικά για κλάδο έντασης κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων. Σημαντικότερη μπορεί να θεωρηθεί η θετική μεταβολή στα έπιπλα και λοιπές βιομηχανίες (36) που αποτελεί πλέον τον κλάδο με τη 5η υψηλότερη παγιοποίηση στη μεταποίηση (51,7%) – για λόγους που εξηγήθηκαν προηγουμένα - και η αύξηση στο 51,2% του κλάδου βασικής μεταλλουργίας (27), καθώς οι υπόλοιποι κλάδοι παραμένουν σε χαμηλότερους ακόμα δείκτες.

Από την άλλη πλευρά, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση εμφανίζουν οι κλάδοι: α) της κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32) που υποχωρεί σχεδόν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες (λόγω της υποχώρησης κατά 35% των καθαρών παγίων σε μία μεγάλη εταιρεία του κλάδου),⁶ β) της κατασκευής ιατρικών οργάνων, ακρίβειας και οπτικών οργάνων, κατασκευής ρολογιών (33) και γ) της κατασκευής αυτοκινήτων και οχημάτων (34), με τους δύο τελευταίους όμως να είναι γενικά κλάδοι έντασης κυκλοφορούντων στοιχείων. Οι κλάδοι λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35) και ανακύκλωσης (37) συνεχίζουν να διορθώνουν τις μεγάλες αυξήσεις των προηγούμενων ετών, παραμένοντας όμως οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη παγιοποίηση κατά την τριετία 2001-2003, ενώ ο κλάδος του δέρματος-δερματίνων ειδών (19) έχει χάσει σχεδόν 8 μονάδες από το 2000. Επίσης, η παγιοποίηση στους κλάδους των εκδόσεων / εκτυπώσεων (22) και της παραγωγής κλωστούφαντουργικών υλών (17) υποχωρεί πάνω από 5 μονάδες σε σχέση με το 2001, ενώ τέλος ο κλάδος των μη μεταλλικών ορυκτών (26) από την 3η υψηλότερη παγιοποίηση το 2000, πλέον υποχωρεί στην 7η θέση του συνόλου της μεταποίησης με δείκτη στο 50,4%.

Συνολικά κατά το 2003 επτά κλάδοι έχουν βαθμό παγιοποίη-

6. Πρόκειται για την εταιρεία INTRAKOM

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.10**Βαθμός Παγιοποίησης στους Επιμέρους Κλάδους**

Κλάδος	Βαθμός Παγιοποίησης Ενεργητικού (%)			Μεταβολή (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
	2001	2002	2003	2002/01	2003/02
15	60,20	57,16	54,60	-3,04	-4,48
16	26,79	30,44	30,52	3,65	0,26
17	51,93	49,16	46,79	-2,77	-4,82
18	31,89	29,25	28,25	-2,64	-3,42
19	30,55	27,02	25,32	-3,53	-6,29
20	42,15	43,56	42,05	1,41	-3,47
21	43,96	42,35	43,36	-1,61	2,38
22	48,93	46,21	42,77	-2,72	-7,44
23	48,40	54,98	53,52	6,58	-2,66
24	39,93	37,40	36,69	-2,53	-1,90
25	49,41	46,14	46,03	-3,27	-0,24
26	54,01	53,47	50,42	-0,54	-5,70
27	51,20	50,95	51,65	-0,25	1,37
28	39,03	44,95	43,25	5,92	-3,78
29	33,40	35,32	35,89	1,92	1,61
30	15,16	16,52	23,92	1,36	44,79
31	39,55	39,49	37,28	-0,06	-5,60
32	41,22	41,25	32,04	0,03	-22,33
33	35,38	34,56	31,08	-0,82	-10,07
34	23,34	25,70	23,67	2,36	-7,90
35	60,33	57,60	55,78	-2,73	-3,16
36	44,72	46,24	51,66	1,52	11,72
37	77,48	66,82	63,56	-10,66	-4,88
Σύνολο	49,64	48,90	47,25	-1,49	-3,37

σης άνω του 50%, 12 κλάδοι έχουν παγιοποίηση που κυμαίνεται από 30% έως 47%, ενώ τέσσερις κλάδοι έχουν αντίστοιχο βαθμό κάτω από 30%. Οι κλάδοι της κατασκευής αυτοκινήτων και οχημάτων (34) και της κατασκευής μηχανών γραφείου και Η/Υ (30) παραμένουν σταθερά οι κλάδοι με τη χαμηλότερη παγιοποίηση (περίπου 24%), αν και ο τελευταίος έχει σταδιακά αυξήσει σχεδόν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες τον αντίστοιχο δείκτη σε σχέση με το 2001.

β. Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Νέα σημαντική αύξηση της τάξης του 6,7% (έναντι αύξησης 6,1% το 2002) καταγράφεται στο κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο των επιχειρήσεων της μεταποίησης κατά το 2003. Το κεφάλαιο αυτό ξεπερνά πλέον τα 27 δισ. €, και φανερώνει ότι η πολύ περιορισμένη αύξηση του 2001 (1,6%)

ήταν καθαρά συγκυριακό αποτέλεσμα. Μάλιστα η διάρθρωση του κεφαλαίου κίνησης φαίνεται να αποκτά την εικόνα της περιόδου του 1999.

Πράγματι, το χαρακτηριστικότερο στοιχείο της χρήσης του 2003 είναι η σημαντική ανάκαμψη των διαθεσίμων – αποτέλεσμα προφανώς και της βελτιωμένης κερδοφορίας – τα οποία αυξάνονται κατά 24,2% (έναντι μείωσης 7,5% το 2002) και προσεγγίζουν τα 2,6 δισ. € (Πίνακας 6.11). Έτσι διαρθρωτικά επανέρχονται στα επίπεδα του 1999, μιας και αποτελούν, όπως και τότε, το 9,6% του συνόλου του κεφαλαίου κίνησης των επιχειρήσεων. Τη σημαντική ωστόσο αύξηση του κεφαλαίου αυτού τροφοδοτούν κατά το 2003 και οι υψηλές απαιτήσεις οι οποίες ξεπερνούν τα 16,5 δισ. €, αφού διατηρούν μία αύξηση άνω των επτά μονάδων (7,3% έναντι 7,7% το 2002). Έτσι η συμβολή τους στο συνολικό κυκλοφορούν και διαθέσιμο ενεργητικό διευρύνεται οριακά στο 60,9% σχεδόν όπως και το 1999. Από την άλλη, τα αποθέματα διατηρού-

νται στα περσινά επίπεδα (οριακή αύξηση 1%, στα 8 δισ. €), οπότε και η αντίστοιχη συμμετοχή τους στο σύνολο υποχωρεί κάτω του 30% (από 31,2% το 2002). Ο όγκος της αξίας των πρώ-

των υλών φαίνεται να περιορίζεται κατά 0,9%, ενώ τα έτοιμα προϊόντα αυξάνονται κατά 2%, εξέλιξη που φαίνεται λογική μετά από μία διατία όπου συνέβαινε το αντίθετο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.11

Διάρθρωση Κυκλοφορούντος Ενεργητικού στη Μεταποίηση

α. Σε εκατ. €

	Αποθέματα			Απαιτήσεις	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντος και Διαθεσίμων
	Πρώτες Ύλες	Έτοιμα Προϊόντα	Σύνολο			
1995	1 887,99	2 263,45	4 151,44	7 213,26	998,27	12 362,97
1996	1 983,55	2 482,14	4 465,69	7 949,77	1 029,53	13 444,99
1997	2 107,04	2 839,30	4 946,34	9 599,83	1 192,19	15 738,36
1998	2 318,72	3 144,22	5 462,94	9 798,90	1 461,56	16 723,40
1999	2 585,28	3 341,31	5 926,59	12 562,42	1 965,41	20 454,42
2000	3 357,34	3 910,10	7 267,44	14 115,94	2 183,32	23 566,70
2001	3 428,67	3 953,18	7 381,85	14 302,47	2 260,16	23 944,48
2002	3 691,20	4 230,53	7 921,74	15 402,68	2 091,42	25 415,85
2003	3 657,32	4 340,14	7 997,46	16 520,40	2 598,33	27 116,20

β. Σε ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές

	Αποθέματα			Απαιτήσεις	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντος και Διαθεσίμων
	Πρώτες Ύλες	Έτοιμα Προϊόντα	Σύνολο			
1996	5,1	9,7	7,6	10,2	3,1	8,8
1997	6,2	14,4	10,8	20,8	15,8	17,1
1998	10,0	10,7	10,4	2,1	22,6	6,3
1999	11,5	6,3	8,5	28,2	34,5	22,3
2000	29,9	17,0	22,6	12,4	11,1	15,2
2001	2,1	1,1	1,6	1,3	3,5	1,6
2002	7,7	7,0	7,3	7,7	-7,5	6,1
2003	-0,9	2,6	1,0	7,3	24,2	6,7

γ. Σε ποσοστά συμμετοχής στο σύνολο

	Αποθέματα			Απαιτήσεις	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντος και Διαθεσίμων
	Πρώτες Ύλες	Έτοιμα Προϊόντα	Σύνολο			
1995	15,3	18,3	33,6	58,3	8,1	100,0
1996	14,8	18,5	33,2	59,1	7,7	100,0
1997	13,4	18,0	31,4	61,0	7,6	100,0
1998	13,9	18,8	32,7	58,6	8,7	100,0
1999	12,6	16,3	29,0	61,4	9,6	100,0
2000	14,2	16,6	30,8	59,9	9,3	100,0
2001	14,3	16,5	30,8	59,7	9,4	100,0
2002	14,5	16,6	31,2	60,6	8,2	100,0
2003	13,5	16,0	29,5	60,9	9,6	100,0

γ. Παθητικό

Η οριακή αύξηση μόλις κατά 1,3% των ιδίων κεφαλαίων της ελληνικής μεταποίησης το 2003, σε συνδυασμό με την αντίστοιχη αύξηση 5,2% των δανειακών κεφαλαίων, έχει ως αποτέλεσμα η συμμετοχή των ιδίων στα συνολικά κεφάλαια να υποχωρεί για δεύτερη χρονιά και να περιορίζεται στο 45,8% (από 46,8% το 2002). Η περίοδος επομένως της συνεχούς αύξησης της συμμετοχής των ιδίων κεφαλαίων στα συνολικά κεφάλαια που ξεκίνησε το 1995 φαίνεται να ολοκληρώνεται, αφού αποδεικνύεται ότι η μείωση της προηγούμενης χρονιάς δεν ήταν συγκυριακή.

Η εξέλιξη αυτή είναι καταρχήν αποτέλεσμα της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων με αρνητικά ίδια κεφάλαια. Η επιχείρηση που κατείχε πάνω από το 30% των συνολικών αρνητικών ιδίων (ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ) το 2002, δεν έχει βελτιώσει την κεφαλαιακή της δομή το 2003 με αποτέλεσμα να διατηρεί το ίδιο ποσοστό αρνητικών ιδίων (με αντίστοιχη δηλαδή αύξηση). Παράλληλα, η συνολική αύξηση των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων το 2003 κατά 6,3% μπορεί να αφορά αριθμητικά μόνο 15 εκατ. €, ωστόσο τα ξένα κεφάλαια αυτών των επιχειρήσεων αυξάνονται κατά 240 εκατ. € (αύξηση 24,6%). Την ίδια στιγμή όμως οι «υγιείς» κεφαλαιακά επιχειρήσεις διευρύνουν τα ίδια τους μόνο κατά 1,31%, ενώ αντίστοιχα τα ξένα κεφάλαιά τους αυξάνονται με 4,44%, με τριπλάσιο δηλαδή ρυθμό.

Αλλά και η διάκριση μεταξύ ζημιογόνων / κερδοφόρων επιχειρήσεων ερμηνεύει την εξέλιξη της κεφαλαιακής διάρθρωσης του 2003. Το ποσοστό συμμετοχής των ιδίων στα συνολικά κεφάλαια των 4439 κερδοφόρων (2003) επιχειρήσεων δεν μεταβάλλεται σε σχέση με την περσινή περίοδο και διατηρείται στο 48,7% (48,8% το 2002), αφού ξένα και ίδια κεφάλαια αυξάνονται περίπου με τον ίδιο ρυθμό. Αντίθετα οι υποχρεώσεις των

1731 ζημιογόνων επιχειρήσεων, διευρύνουν τη συμμετοχή τους στο 68% των συνολικών κεφαλαίων έναντι 64% το 2002, δίνοντας έτσι μία αυξητική τάση του δανεισμού στο σύνολο της μεταποίησης.

Πάντως θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι εξελίξεις αυτές εντάσσονται σε μία στρατηγική επιλογή των επιχειρήσεων για προσεταιρισμό ξένων κεφαλαίων που βελτιώνουν την κερδοφορία, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να καλύψουν το δανειακό τους άνοιγμα όταν πρέπει να εξοφληθούν οι πιστωτές της. Άλλωστε, το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων που επικρατεί στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ, ευνοεί αντίστοιχες πολιτικές δανεισμού.

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό της κεφαλαιακής διάρθρωσης των μεταποιητικών επιχειρήσεων κατά το 2003 είναι η ανάσχεση της ανόδου του μεσο-μακροπρόθεσμου δανεισμού (βλ. Πίνακα 17, Παράρτημα). Από το 1995 και έπειτα καταγραφόταν μία σταθερή άνοδος της συμμετοχής των μεσο-μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων στο σύνολο των υποχρεώσεων, που είχε ως αποτέλεσμα το ποσοστό τους από 16,4% (1995) να ανέβει σταδιακά στο 25,2% (2002). Κατά το 2003, όμως, οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις υποχωρούν κατά 1%, ενώ οι βραχυπρόθεσμες αυξάνονται κατά 7,3%, με αποτέλεσμα το ποσοστό των πρώτων να περιορίζεται στο 23,7%, υψηλότερα πάντως ακόμα της διάρθρωσης του 2001 (23,5%). Έτσι οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ανέρχονται το 2003 σε 6,6 δισ. €, ενώ οι βραχυπρόθεσμες ξεπερνούν τα 21,2 δισ. €. Επίσης επιβεβαιώνεται ο αυξανόμενος ρόλος των τραπεζών στον δανεισμό των επιχειρήσεων, αφού από το 1995 και μετά οι τραπεζικές υποχρεώσεις αυξάνουν τη συμμετοχή τους στο σύνολο των υποχρεώσεων: το 2003 αποτελούν το 51,5% του συνόλου όταν το 1995 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 44,6%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.12

Σχέσεις Ιδίων, Ξένων και Συνολικών Κεφαλαίων στη Μεταποίηση

(εκατ. €)

	Ίδια Κεφάλαια	Ξένα Κεφάλαια	Σύνολο Κεφαλαίων	Ίδια/Ξένα (%)	Ίδια/Συνολικά (%)	Δανειακή Επιβάρυνση (Ξένα/Ίδια)
1995	8 080,01	12 707,83	20 787,84	63,58	38,87	1,57
1996	10 304,81	13 419,11	23 723,92	76,79	43,44	1,30
1997	12 808,18	15 051,53	27 859,71	85,10	45,97	1,18
1998	14 058,57	16 766,79	30 825,36	83,85	45,61	1,19
1999	17 665,66	19 219,01	36 884,67	91,92	47,89	1,09
2000	22 732,29	23 139,21	45 871,50	98,24	49,56	1,02
2001	23 612,21	23 930,16	47 542,37	98,67	49,67	1,01
2002	23 241,17	26 497,27	49 738,44	87,71	46,72	1,14
2003	23 532,16	27 870,02	51 402,18	84,44	45,78	1,18

Οι κεφαλαιακές εξελίξεις αυτές αποτυπώνονται – όπως είναι λογικό - και στον δείκτη δανειακής επιβάρυνσης, στο λόγο δηλαδή των μεσο-μακροπροθέσμων και βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων (ξένων κεφαλαίων) προς το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, που αποδίδει έτσι το κεφαλαιακό «μίγμα» των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Συνεχίζεται λοιπόν η αύξηση του δείκτη που ξεκίνησε κατά το 2002, ο οποίος προσδιορίζεται πλέον στο 1,18, στα επίπεδα δηλαδή της διετίας 1997-1998, αλλά σημαντικά χαμηλότερος από τις πολύ υψηλές τιμές του 1995-96. Σε ό,τι αφορά το εύρος της διακύμανσης του δείκτη, όπως αυτό θα μπορούσε να εκτιμηθεί διακρίνοντας μεταξύ κερδοφόρων και ζημιωγόνων επιχειρήσεων, μπορεί να αναφερθεί ότι: οι 4439 κερδοφόρες επιχειρήσεις της μεταποίησης κατά το 2003 διατηρούν τη δανειακή τους επιβάρυνση στα επίπεδα του 2002 (1,06 έναντι 1,05 των αντίστοιχων κερδοφόρων του 2002), ενώ στις 1731 ζημιωγόνες ο δείκτης εκτινάσσεται στο 2,11 έναντι 1,78 το 2002 (1,40 το 2001).

Σε επίπεδο κλάδων, έξι κλάδοι περιορίζουν τη δανειακή τους επιβάρυνση το 2003. Ο κλάδος μηχανών γραφείου & Η/Υ (30) εμφανίζει την μεγαλύτερη υποχώρηση (1,32 ποσοστιαίες μονάδες), παραμένει όμως ο κλάδος με την υψηλότερη τιμή στον δείκτη (2,92). Στην κατασκευή μηχανημάτων και λοιπών ειδών εξοπλισμού (29), η σημαντική μείωση προκαλείται για στατιστικούς λόγους, καθώς έχουν απαλειφθεί από την ανάλυση του 2003 (για λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω) οι εταιρείες Ε-ΒΟ και ΠΥΡΚΑΛ οι οποίες κατείχαν το 2002 το 42% των ξένων κεφαλαίων (σχεδόν το 70% των μεσο-μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων) του συνόλου του κλάδου. Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις του κλάδου αυτού εμφανίζουν άλλωστε δανειακή επιβάρυνση στο 1,08 το 2002, οπότε κατά το 2003 ουσιαστικά αύξησαν τον δείκτη στο 1,16. Επίσης, υποχωρεί η δανειακή επιβάρυνση στην κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), λόγω της βελτίωσης της ΙΝΤΡΑΚΟΜ (που έχει άλλωστε περίπου το 80% των ξένων κεφαλαίων), στα

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.13

Δανειακή Επιβάρυνση στους Επιμέρους Κλάδους της Μεταποίησης

Κλάδος	Δανειακή Επιβάρυνση (Ξένα / Ίδια)			Μεταβολή Δανειακής Επιβάρυνσης (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
	2001	2002	2003	2002/01	2003/02
15	0,86	0,95	1,05	0,09	0,10
16	2,44	2,03	2,34	-0,41	0,31
17	0,74	0,85	0,91	0,11	0,06
18	1,42	1,54	1,67	0,12	0,13
19	1,54	1,60	1,73	0,06	0,13
20	0,70	0,77	0,94	0,07	0,17
21	1,44	1,91	2,13	0,47	0,22
22	0,88	1,07	1,22	0,19	0,15
23	0,75	0,93	0,80	0,18	-0,13
24	1,45	1,63	1,76	0,18	0,13
25	1,09	1,21	1,17	0,12	-0,04
26	1,00	1,14	1,16	0,14	0,02
27	0,82	0,98	1,06	0,16	0,08
28	0,92	1,10	1,14	0,18	0,04
29	1,61	1,62	1,16	0,01	-0,46
30	4,03	4,24	2,92	0,21	-1,32
31	1,07	1,23	1,40	0,16	0,17
32	1,56	1,35	1,07	-0,21	-0,28
33	0,92	0,89	0,88	-0,03	-0,01
34	2,68	2,39	2,52	-0,29	0,13
35	1,48	1,86	1,90	0,38	0,04
36	0,91	0,94	1,21	0,03	0,27
37	0,52	0,47	0,67	-0,05	0,20
Σύνολο	1,01	1,14	1,18	0,13	0,04

προϊόντα διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) και οριακά στον κλάδο του ελαστικού / πλαστικού (25) και στα ιατρικά / οπτικά όργανα ακριβείας και ρολόγια (33).

Εκτός από τον κλάδο μηχανών γραφείου και Η/Υ (30), χαρακτηριστικά υψηλότερη αναλογία ξένων προς ίδιων κεφαλαίων (άνω του 2) εμφανίζουν ακόμα ο κλάδος αυτοκινήτων και οχημάτων (34), η παραγωγή προϊόντων καπνού (16) και η παραγωγή προϊόντων χαρτιού και σχετικών προϊόντων (21). Στον αντίποδα, τα ίδια κεφάλαια υπερτερούν των ξένων στον κλάδο της ανακύκλωσης (37), ξύλου και σχετικών προϊόντων (20), κλωστούφαντουργικών υλών (17), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) και ιατρικών / οπτικών οργάνων ακριβείας και ρολογιών (33), κάτι που συμβαίνει σε ολόκληρη την εξεταζόμενη τριετία.

Τέλος, σε τρεις κλάδους η πολιτική της διεύρυνσης του δανει-

σμού το 2003, φέρνει πλέον τον δείκτη δανειακής επιβάρυνσης σε τιμές ανώτερες της μονάδας, μεταβάλλοντας δηλαδή το μίγμα κεφαλαίων τους. Έτσι, τα τρόφιμα-ποτά (15), η βασική μεταλλουργία (27) και η κατασκευή επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) αποκτούν μία νέα «κεφαλαιακή ταυτότητα», με τους δύο πρώτους να κινούνται ωστόσο σημαντικά χαμηλότερα του μέσου όρου της μεταποίησης (1,05 και 1,06 έναντι 1,18 αντίστοιχα).

6. Γενική και Ειδική Ρευστότητα

Οι δείκτες ρευστότητας προσπαθούν γενικά να αποδώσουν την ικανότητα μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί «ανώδυνα» στις τρέχουσες υποχρεώσεις της, χωρίς έκτακτες ή ασύμφορες ρευστοποιήσεις, αλλά ακολουθώντας μία κανονική ροή των κυκλοφορούντων στοιχείων της. Η έλλειψη της ρευστότητας μπο-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.14

Γενική Ρευστότητα (Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις) ανά Κλάδο

Κλάδος	Γενική Ρευστότητα			Μεταβολή Γενικής Ρευστότητας (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
	2001	2002	2003	2002/01	2003/02
15	1,22	1,20	1,23	-0,02	0,03
16	1,09	1,09	1,10	0,00	0,01
17	1,38	1,36	1,32	-0,02	-0,04
18	1,34	1,34	1,30	0,00	-0,04
19	1,25	1,27	1,27	0,02	0,00
20	1,61	1,57	1,42	-0,04	-0,15
21	1,18	1,15	1,05	-0,03	-0,10
22	1,21	1,23	1,22	0,02	-0,01
23	1,67	1,32	1,67	-0,35	0,35
24	1,17	1,20	1,14	0,03	-0,06
25	1,32	1,27	1,24	-0,05	-0,03
26	1,35	1,22	1,28	-0,13	0,06
27	1,56	1,42	1,38	-0,14	-0,04
28	1,44	1,29	1,28	-0,15	-0,01
29	1,70	1,76	1,47	0,06	-0,29
30	1,09	1,06	1,04	-0,03	-0,02
31	1,71	1,48	1,38	-0,23	-0,10
32	1,21	1,61	1,79	0,40	0,18
33	1,54	1,52	1,59	-0,02	0,07
34	1,16	1,16	1,18	0,00	0,02
35	0,91	1,11	1,03	0,20	-0,08
36	1,36	1,36	1,22	0,00	-0,14
37	0,67	1,50	1,15	0,83	-0,35
Σύνολο	1,31	1,28	1,28	-0,03	0,00

ρεί να προκαλέσει απώλεια ανταγωνιστικότητας, έτσι ώστε για παράδειγμα η επιχείρηση να μην είναι σε θέση να παραχωρήσει εκπτώσεις σε σημαντικούς πελάτες, να μην μπορεί να εκμεταλλευτεί αγορές τοις μετρητοίς σε χαμηλότερες τιμές ή να αναγκαστεί ακόμα και σε βραχυπρόθεσμο δανεισμό, με ασύμφορους ίσως όρους. Δύο δείκτες ρευστότητας εξετάζονται στην υποενότητα αυτή για την ελληνική μεταποίηση. Αναλυτικότερα:

Η γενική ρευστότητα δίνεται από τον λόγο του κυκλοφορούντος ενεργητικού και των διαθεσίμων προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, αποτυπώνοντας ουσιαστικά με έναν ποσοτικό τρόπο τη σχέση μεταξύ των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης και των υποχρεώσεών της σε βραχυχρόνιο ορίζοντα. Αποτελεί έτσι μία ένδειξη για την άμεση φερεγγυότητα της επιχείρησης και το επίπεδο «ασφάλειας» που α-

πολαμβάνουν οι πιστωτές της. Γενικά, ο δείκτης πρέπει να κινείται πάνω από τη μονάδα, ώστε η επιχείρηση να διαθέτει μόνιμο κεφάλαιο κίνησης και να μπορεί να αντεπεξέρχεται στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της.

Από την άλλη πλευρά, η ειδική ή άμεση ρευστότητα, αποτελεί μία πιο αυστηρή αποτίμηση της ικανότητας της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της, καθώς εξαιρεί από το κυκλοφορούν ενεργητικό, τα αποθέματα. Αποδίδει έτσι τη σχέση των πλέον άμεσα ρευστοποιήσιμων κυκλοφοριακών στοιχείων της επιχείρησης προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, καθώς τα αποθέματα δεν είναι πάντα εύκολο να ρευστοποιηθούν στην περίπτωση μιας άμεσης ανάγκης κάλυψης κάποιας πίστωσης.

Διαπιστώνεται λοιπόν (Πίνακας 6.14) ότι η γενική ρευστότητα του

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.15

Ειδική Ρευστότητα (Κυκλοφορούν Ενεργητικό πλην Αποθεμάτων προς Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις) ανά Κλάδο

Κλάδος	Ειδική Ρευστότητα			Μεταβολή Ειδικής Ρευστότητας (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
	2001	2002	2003	2002/01	2003/02
15	0,84	0,85	0,87	0,01	0,02
16	0,88	0,86	0,86	-0,02	0,00
17	0,90	0,89	0,90	-0,01	0,01
18	0,82	0,83	0,81	0,01	-0,02
19	0,88	0,92	0,90	0,04	-0,02
20	0,97	0,93	0,89	-0,04	-0,04
21	0,83	0,80	0,73	-0,03	-0,07
22	1,02	1,04	1,05	0,02	0,01
23	1,16	0,75	1,03	-0,41	0,28
24	0,84	0,87	0,85	0,03	-0,02
25	0,97	0,94	0,93	-0,03	-0,01
26	0,98	0,90	0,98	-0,08	0,08
27	0,99	0,88	0,88	-0,11	0,00
28	1,01	0,85	0,87	-0,16	0,02
29	1,11	1,15	1,04	0,04	-0,11
30	0,84	0,82	0,81	-0,02	-0,01
31	1,18	1,00	0,95	-0,18	-0,05
32	0,87	1,25	1,45	0,38	0,20
33	1,09	1,05	1,20	-0,04	0,15
34	0,82	0,75	0,74	-0,07	-0,01
35	0,51	0,60	0,59	0,09	-0,01
36	0,92	0,89	0,81	-0,03	-0,08
37	0,59	1,33	1,01	0,74	-0,32
Σύνολο	0,90	0,88	0,90	-0,02	0,02

συνόλου των κλάδων της μεταποίησης κατά το 2003 παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με την προηγούμενη χρήση, στα επίπεδα του 1,28. Φαίνεται επομένως να διαμορφώνεται ένα νέο επίπεδο σταθερής ρευστότητας, μετά από μία τριετή περίοδο που βρισκόταν στο 1,30-1,31.

Όλοι οι κλάδοι, διατηρούν τον δείκτη σε τιμές μεγαλύτερες της μονάδας, κάτι που φρανερώνει ότι όλοι ανεξαιρέτως διαθέτουν το απαραίτητο κεφάλαιο κίνησης για να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους. Οριακά ωστόσο ξεπερνούν το κριτήριο του μοναδιαίου δείκτη οι κλάδοι της κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35), των μηχανών γραφείου και Η/Υ (30) και κατασκευής χαρτοπολτού, χάρτου και προϊόντων από χαρτί (21), με τους δύο τελευταίους μάλιστα να υποχωρούν διαρκώς από το 2000 κάτι που σημαίνει ότι κινδυνεύουν να απωλέσουν κατά το 2004 το μόνιμο κεφάλαιο κίνησής τους (δείκτης κάτω της μονάδας). Αρκετοί άλλωστε κλάδοι (επτά με οκτώ) εμφανίζουν μία διαχρονική υποχώρηση, με εντονότερα πτωτική την πορεία της γενικής ρευστότητας των κλάδων της βιομηχανίας ξύλου και σχετικών προϊόντων (20) και κατασκευής μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29), αν και πρόκειται γενικά για κλάδους υψηλής ρευστότητας (υπερτερούν δηλαδή σημαντικά του μέσου όρου της μεταποίησης).

Στον αντίποδα, μεγάλη αύξηση της γενικής ρευστότητας παρουσιάζουν η παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23), αν και ο δείκτης του φαίνεται αρκετά ευμετάβλητος γενικά, καθώς και η κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), που είναι και ο κλάδος με την υψηλότερη ρευστότητα κατά το 2003 (1,79). Πάντως οι 15 από τους 23 κλάδους της μεταποίησης, οι οποίοι κατέχουν περίπου το 56% του συνόλου του κυκλοφορούντος ενεργητικού και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της μεταποίησης εμφανίζονται να περιορίζουν τη γενική τους ρευστότητα κατά το 2003, ως αποτέλεσμα της ταχύτερης ανόδου των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων έναντι του κυκλοφορούντος κεφαλαίου τους.

Σε ό,τι αφορά την ειδική ρευστότητα (Πίνακας 6.15) προκύπτει μία οριακή άνοδος που επαναφέρει τον δείκτη στα επίπεδα του 2000-2001 (0,90), 10 δηλαδή μονάδες κάτω από την θεωρητικά «ιδανική» μονάδα. Έξι πάντως κλάδοι διαθέτουν το 2003 ρευστότητα που μπορεί να καλύψει ταμειακά και μέσω απαιτήσεων τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους, χωρίς να προσφύγουν σε ρευστοποίηση αποθεμάτων. Μάλιστα οι τρεις από αυτούς διατηρούν τον δείκτη σε επίπεδο ανώτερο της μονάδας καθ' όλη τη διάρκεια της τετραετίας 2000-2003: ο κλάδος των εκδόσεων – εκτυπώσεων (22), η κατασκευή ιατρικών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων και ρολογιών (33), και η κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29).

Ο κλάδος παραγωγής προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) – που άλλωστε εμφανίζει γενικά αρκετά ευμετάβλητη ρευστότητα - επανέφερε την ειδική ρευστότητα του έστω και οριακά πάνω από τη μονάδα (1,03) σε αντίθετη πορεία με την κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (31) που συνέχισε να περιορίζεται, υποχωρώντας πλέον κάτω από τη μονάδα (0,95 από 1,0 το 2002). Την υψηλότερη ειδική ρευστότητα στη μεταποίηση κατά το 2003 εμφανίζει η κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), που μαζί με την παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) παρουσιάζουν και τις μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις σε σχέση με το 2002 (0,20 και 0,28 αντίστοιχα).

ε. Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων και Υποχρεώσεων

Δύο αρκετά χρήσιμοι δείκτες δραστηριότητας μιας επιχείρησης είναι η εξέλιξη της μέσης διάρκειας παραμονής α) των απαιτήσεων και β) των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της. Κατά μία έννοια, οι δείκτες αποτελούν ένδειξη της ικανότητας που έχει η επιχείρηση να χρηματοδοτεί τις αγορές που μπορεί να πραγματοποιεί μέσα σε μία χρήση, μέσω της αντίστοιχης είσπραξης των απαιτήσεων από τους οφειλότες της. Αποδίδουν δηλαδή μία ένδειξη της «ταμειακής ροής χρήματος» της επιχείρησης. Με δεδομένο ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί το πραγματικό ύψος των αγορών που πραγματοποιεί κάθε κλάδος, για τον υπολογισμό του δείκτη χρησιμοποιείται προσεγγιστικά το κόστος πωληθέντων, παρά την αναλυτική αδυναμία που προσδίδει μια τέτοια σύμβαση, λόγω πιθανής υπάρξεως σημαντικών δαπανών που απαιτούν τη χρήση ρευστών.

Οι δύο δείκτες υπολογίζονται ως εξής: Η μέση διάρκεια παραμονής απαιτήσεων σε κάθε κλάδο δίνεται από τον λόγο των απαιτήσεων προς τον κύκλο εργασιών του κλάδου, σε ετήσιο εύρος 365 ημερών. Αντίστοιχα η μέση διάρκεια παραμονής των υποχρεώσεων, δίνεται από τον λόγο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων προς το κόστος πωληθέντων επί επίσης 365 ημέρες. Βεβαίως, πρέπει να σημειωθεί ότι οι δείκτες αυτοί εξαρτώνται έντονα από τον κλάδο και τις αντίστοιχες πρακτικές πληρωμών που ακολουθούνται. Έτσι, εάν ένας κλάδος «δουλεύει» με εξάμηνα γραμμάτια, δύσκολα μια επιχείρηση μπορεί να απαιτήσει καλύτερους όρους πληρωμής από τους πελάτες της ή αντίστοιχα να αποπληρώσει σε χρόνο ταχύτερο του συμφωνημένου.

Από τον Πίνακα 6.16 όπου παρουσιάζεται η εξέλιξη των δύο δεικτών κατά την τριετία 2001-2003 ανά κλάδο, διαπιστώνεται μία αυξητική πορεία και των δύο δεικτών, χωρίς όμως να μεταβάλλεται ουσιαστικά η ημερολογιακή διαφορά τους. Έτσι κατά το 2003 η μέση διάρκεια παραμονής των απαιτήσεων και των υπο-

χρεώσεων της ελληνικής μεταποίησης προσδιορίζεται στις 151 και 249 ημέρες αντίστοιχα, έχοντας δηλαδή αυξηθεί κατά δύο ημέρες σε σχέση με το 2002. Επομένως συνολικά στην ελληνική μεταποίηση δεν σημειώνεται ουσιαστική μεταβολή της ετήσιας χρηματοροής, αφού η «ημερολογιακή» διαφορά των δύο δεικτών παραμένει στα επίπεδα των 98-99 ημερών (έναντι πάτως 89 ημερών το 2000).

Ωστόσο ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις καταγράφονται σε κλαδικό επίπεδο, καθώς 14 κλάδοι διευρύνουν αυτή την ημερολογιακή διαφορά των δύο δεικτών, οκτώ την περιορίζουν και ένας κλάδος τη διατηρεί σταθερή. Ο κλάδος προϊόντων καπνού (16) βελτιώνει τη χρηματοροή του κατά 64 ημέρες και λαμβάνει έτσι τη 2η θέση της μεταποίησης (με διαφορά 208 ημερών), κυρίως επειδή περιορίζει τη μέση παραμονή των απαιτήσεων του. Σημαντική διεύρυνση της η-

μερολογιακής διαφοράς μεταξύ των δύο δεικτών επιτυγχάνει ακόμα ο κλάδος της κατασκευής επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) κατά 43 ημέρες, η κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35) που εμφανίζει και τη μεγαλύτερη ημερολογιακή διαφορά (και άρα πιο άνετη «κάλυψη» στην ελληνική μεταποίηση) με 318 ημέρες, καθώς και η κατασκευή χάρτου, χαρτοπολτού και σχετικών προϊόντων (21) κατά 35 ημέρες, με τον τελευταίο μάλιστα να τη βελτιώνει για τρίτη συνεχή χρονιά.

Αντίθετα, ο κλάδος της κατασκευής αυτοκινήτων, οχημάτων κτλ (34) εμφανίζει τη μεγαλύτερη μείωση (κατά 79 ημέρες) «εξανεμίζοντας» έτσι την αύξηση των 69 ημερών που είχε παρουσιάσει το 2002 και η οποία τον καθιστούσε τον κλάδο με την βέλτιστη τότε εξέλιξη. Σημαντική μείωση κατά 33 ημέρες καταγράφεται στον κλάδο κατασκευής ιατρικών ορ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.16

Αριθμός Ημερών Παραμονής Απαιτήσεων - Υποχρεώσεων ανά Κλάδο

Κλάδος	Μέση Διάρκεια Παραμονής		Μέση Διάρκεια Παραμονής		Μέση Διάρκεια Παραμονής	
	Απαιτήσεων	Υποχρεώσεων	Απαιτήσεων	Υποχρεώσεων	Απαιτήσεων	Υποχρεώσεων
	2001		2002		2003	
15	126	224	136	242	137	242
16	243	402	197	341	110	318
17	188	279	188	281	202	295
18	140	258	151	280	156	296
19	181	313	191	324	211	368
20	206	287	200	276	224	324
21	159	268	163	285	167	324
22	196	288	215	324	221	352
23	56	65	56	90	48	68
24	156	294	167	307	181	343
25	172	254	186	284	194	298
26	144	1444	158	270	176	275
27	119	172	124	181	142	193
28	171	253	148	256	153	257
29	259	351	237	310	192	283
30	122	223	185	334	179	348
31	116	141	139	188	147	217
32	204	446	248	381	271	431
33	164	239	150	222	155	194
34	178	353	163	407	195	360
35	255	668	189	472	279	597
36	162	329	166	327	161	365
37	189	796	294	484	174	357
Σύνολο	140	239	149	247	151	249

(ημέρες)

γάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων και ρολογιών (33), στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (26) κατά 13 ημέρες και στον κλάδο προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) κατά 14 ημέρες. Ο τελευταίος παραμένει άλλωστε ο κλάδος με τη μικρότερη διαφορά μεταξύ παραμονής υποχρεώσεων και απαιτήσεων (μόλις 20 ημέρες) σε όλη τη μεταποίηση.

Ένας εναλλακτικός τρόπος παρακολούθησης της μεταβολής των δύο δεικτών είναι η αποτύπωση του λόγου τους, αποδίδοντας δηλαδή τη χρονική υστέρηση μεταξύ της αποπληρωμής των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, σε σχέση με την είσπραξη των απαιτήσεων σε έναν κλάδο (Πίνακας 6.17). Έτσι για παράδειγμα στην περίπτωση που σε έναν κλάδο ο λόγος λαμβάνει την τιμή δύο (2), σημαίνει ότι αν η μέση επιχείρηση του κλάδου «πληρώνεται» από τους οφειλέτες της την 3η ημέρα από την εμφάνιση της οφειλής, καλύπτει τους πιστωτές την 6η ημέρα από την χορήγηση της προς αυτήν πίστωσης.

Η τιμή του δείκτη αυτού για το σύνολο της μεταποίησης παραμένει σταθερή και προσδιορίζεται στο 1,65. Τέσσερις κλάδοι όμως εμφανίζουν τιμή σε αυτόν τον λόγο άνω του 2: ο κλάδος προϊόντων καπνού (16) που έχει - όπως αναφέρθηκε και παραπάνω - τον καλύτερο βαθμό κάλυψης στη μεταποίηση (2,9), η κατασκευή επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36), η κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35) και ο κλάδος της ανακύκλωσης (37). Από την άλλη πλευρά, οι κλάδοι κατασκευής ιατρικών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων και ρολογιών (33) και προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) έχουν τις χαμηλότερες επιδόσεις στον δείκτη με 1,25 και 1,42 αντίστοιχα.

Αποτελέσματα Χρήσεως Μεταποιητικών Επιχειρήσεων

α. Πωλήσεις

Χαρακτηριστικό στοιχείο των αποτελεσμάτων χρήσης της με-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.17

Μέση Διάρκεια Παραμονής Υποχρεώσεων / Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων στους Επιμέρους Κλάδους

Κλάδος	2000	2001	2002	2003
15	1,74	1,78	1,78	1,77
16	2,08	1,65	1,73	2,89
17	1,55	1,49	1,49	1,46
18	1,86	1,85	1,85	1,90
19	1,81	1,73	1,70	1,74
20	1,19	1,39	1,38	1,45
21	1,64	1,69	1,75	1,94
22	1,28	1,47	1,51	1,59
23	1,58	1,16	1,61	1,42
24	1,78	1,88	1,84	1,90
25	1,51	1,48	1,53	1,54
26	1,46	10,03	1,71	1,56
27	1,49	1,44	1,46	1,36
28	1,36	1,48	1,73	1,68
29	1,37	1,35	1,31	1,47
30	1,68	1,83	1,81	1,94
31	1,41	1,22	1,35	1,48
32	1,92	2,19	1,54	1,59
33	1,42	1,45	1,48	1,25
34	2,52	1,99	2,50	1,85
35	3,62	2,62	2,50	2,14
36	2,07	2,03	1,97	2,27
37	1,82	4,22	1,65	2,05
Σύνολο	1,63	1,71	1,66	1,65

ταποίησης του 2003 είναι η σημαντική ανάκαμψη των πωλήσεων κατά 6%. Η άνοδος αυτή σημειώνεται μετά από μία διετία ρυθμών ανόδου που δεν ξεπερνούσαν είτε τη διαχρονική αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων, είτε την τιμαριθμική αύξηση των χονδρικών τιμών πώλησης (Δείκτης Τιμών Χονδρικής) και άρα σε πραγματικούς όρους οι πωλήσεις ήταν ουσιαστικά μειωμένες. Η άνοδος αυτή έχει ως αποτέλεσμα ο συνολικός κύκλος εργασιών των μεταποιητικών επιχειρήσεων το 2003 να αγγίζει τα 40 δισ. € (έναντι 37,7 δισ. € το 2002). Βεβαίως ο ανοδικός αυτός ρυθμός δεν ξεπερνά ακόμα τις αντίστοιχες μεταβολές των πωλήσεων της ισχυρής πενταετίας 1996–2000 (Πίνακας 6.18) όταν οι πωλήσεις επιταχύνονταν ακόμα και με διημήφιους ρυθμούς ανόδου.

Έτσι, μετά από μία διετία κατά την οποία οι πραγματικές πωλήσεις των μεταποιητικών επιχειρήσεων εμφανίζονταν ουσιαστικά μειωμένες, αφού ο ονομαστικός ρυθμός μεταβολής τους ήταν χαμηλότερος της ανόδου του δείκτη τιμών χονδρικής πώλησης βιομηχανικών προϊόντων (εσωτερικής κατανάλωσης), το 2003 καταγράφεται πραγματική αύξηση. Η ποσοστιαία απόκλιση μεταξύ κύκλου εργασιών και δείκτη τιμών χονδρικής το 2003 είναι σχεδόν τέσσερις μονάδες, κάτι που πιστοποιεί μία πραγματική αύξηση πωλήσεων.

Η σημαντική άνοδος των πωλήσεων της μεταποίησης κατά το 2003 προκαλείται καταρχήν από την ταυτόχρονη άνοδο των πωλήσεων και στους επτά κυρίαρχους κλάδους (Πίνακας 6.19) που κατέχουν περίπου το 72-73% του συνόλου της μεταποίησης: ο αυξημένος όγκος πωλήσεων αυτών των κλάδων κατά 2,24 δισ. € το 2003, αποδίδει σε αδρές γραμμές και την αύξηση των 2,27 δισ. € σε σχέση με το 2002 σε ολόκληρη τη μεταποίηση.

Ωστόσο, όπως συμβαίνει σχεδόν κάθε χρονιά έτσι και φέτος, είναι η συμπεριφορά του κλάδου παραγωγής προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) που ουσιαστικά καθορίζει την πορεία των πωλήσεων της μεταποίησης. Πρόκειται για τον 2ο κλάδο σε επίπεδο πωλήσεων και σαφώς αυτόν που επηρεάζεται εντονότερα από τις σημαντικές διακυμάνσεις των τιμών πετρελαίου στο διεθνές περιβάλλον, μεταβάλλοντας έτσι τις τιμές προμήθειας πρώτης ύλης και διάθεσης στη συνέχεια των προϊόντων του στην εγχώρια (κυρίως) αγορά. Η αύξηση των πωλήσεων του κλάδου αυτού κατά 26,5% το 2003 (έναντι πώσης 24,7% το 2002) ενισχύει κατά 1,18 δισ. € τις συνολικές πωλήσεις της μεταποίησης. Έτσι ο κύκλος εργασιών του κλάδου αυτού ξεπερνά το 2003 τα 5,6 δισ. €, αν και παραμένει χαμηλότερα του κύκλου εργασιών του 2000 (6,7 δισ. €) που είχε προκαλέσει άλλωστε και την άνοδο άνω του 22% στο σύνολο των πωλήσεων της μεταποίησης.

Η καθοριστική συμβολή του κλάδου 23 στην εικόνα του συνόλου της μεταποίησης αποτυπώνεται και στο γεγονός ότι οι υπόλοιποι έξι κυρίαρχοι κλάδοι εμφανίζουν χαμηλότερο ρυθμό ανόδου των πωλήσεων τους σε σχέση με το 2002, πλην του κλάδου χημικών ουσιών προϊόντων και συνθετικών ινών (24) που επιταχύνεται οριακά υψηλότερα. Πράγματι, οι άλλοι έξι κλάδοι που συνθέτουν το top-7 κλάδων της μεταποίησης σε πωλήσεις εμφανίζουν το 2003 μία μέση αύξηση τζίρων της τάξης του 5,7%, έναντι 9,1% το 2002. Αλλά και συνολικά οι 22 κλάδοι της μεταποίησης (πλην του κλάδου του πετρελαίου & άνθρακα) εμφανίζουν το 2003 αύξηση πωλήσεων της τάξης του 3,3%, έναντι 6,1% το 2002.

Σε ό,τι αφορά άλλα κλαδικά χαρακτηριστικά των πωλήσεων, ο κλάδος των τροφίμων και ποτών (15) εξακολουθεί να κυριαρχεί, καθώς κατέχει το 1/4 (24,9%) του συνολικού κύκλου εργα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.18

Κύκλος Εργασιών (Πωλήσεις) Μεταποιητικών Επιχειρήσεων

	Κύκλος Εργασιών (σε εκατ. €)	Ποσοστιαία Μεταβολή Κύκλου Εργασιών	Ποσοστιαία Μεταβολή Δείκτη Τιμών Χονδρικής	Απόκλιση* (σε ποσοστιαίες μονάδες)
1996	22 709	7,07	8,30	-1,22
1997	25 928	14,17	3,51	10,67
1998	27 583	6,38	3,30	3,09
1999	29 737	7,81	2,79	5,02
2000	36 313	22,11	5,23	16,88
2001	37 237	2,54	2,73	-0,18
2002	37 697	1,24	2,39	-1,15
2003	39 969	6,03	2,06	3,97

* μεταξύ κύκλου εργασιών και δείκτη τιμών χονδρικής.

σιών της ελληνικής μεταποίησης. Βέβαια, υποχωρεί ελαφρά από το 25,5% του 2002, προς όφελος των προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) που από 11,8% (2002) διευρύνουν τη συμβολή τους στο 14,1%. Μόνο μία μεταβολή στη σειρά κατάταξης των 10 κλάδων με τις μεγαλύτερες πωλήσεις σημειώνεται το 2003: ο κλάδος των προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (26) συνεχίζει να διευρύνει τον κύκλο εργασιών του και επιτυγχάνοντας πολύ ταχύτερο ρυθμό ανόδου από τον κλάδο των βασικών μετάλλων (27), καταλαμβάνει πλέον την 4η θέση (έναντι της 5ης το 2002) στη συνολική κατάταξη.

Επτά κλάδοι, σε αντίθεση με το σύνολο της μεταποίησης, περιορίζουν τις πωλήσεις τους το 2003, οι δύο από τους οποίους για δεύτερη συνεχή χρονιά και ένας για τρίτη: Ο κλάδος των μηχανών γραφείου και Η/Υ (30) με διαδοχικές ετήσιες

διψήφιες μειώσεις, από έναν όγκο πωλήσεων ύψους 28 εκατ. € το 2000 έχει περιοριστεί στα 16 εκατ. € το 2001. Οι άλλοι δύο κλάδοι που υποχωρούν κατά την τελευταία διετία είναι η κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32) και η βιομηχανία δέρματος / δερμάτινων ειδών (19), ενώ σημαντική υποχώρηση της τάξης των 15,4 ποσοστιαίων μονάδων παρουσιάζει η κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35)⁷ και η κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29) (9 μονάδες).

Από την άλλη πλευρά, τη μεγαλύτερη αύξηση των πωλήσεων (79%), για τρίτη χρονιά μάλιστα, συνεχίζει να εμφανίζει ο κλάδος της ανακύκλωσης (37), παρόλο που πρόκειται για τον κλάδο με τον μικρότερο αριθμό δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων και τον μικρότερο τζίρο στη μεταποίηση. Σημαντικές αυξή-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.19

Κύκλος Εργασιών (Πωλήσεις) στους Επιμέρους Κλάδους

(εκατ. €)

Κλάδος	Αριθμός Εταιρειών & Πωλήσεις		Ποσοστιαία Μεταβολή Πωλήσεων		Αριθμός Εταιρειών & Πωλήσεις		Ποσοστιαία Μεταβολή Πωλήσεων	
	2001	2002	2002/01	2003	2003/02			
15	1 310	8 986,48	1 363	9 628,16	7,1	1 461	9 949,53	3,3
16	7	562,63	6	597,54	6,2	7	622,17	4,1
17	371	1 466,25	378	1 490,69	1,7	371	1 488,03	-0,2
18	289	975,84	282	954,77	-2,2	281	983,61	3,0
19	97	214,62	95	197,23	-8,1	90	184,24	-6,6
20	132	443,70	143	476,27	7,3	155	502,40	5,5
21	148	871,01	158	910,86	4,6	162	891,86	-2,1
22	534	1 751,42	567	1 887,80	7,8	584	2 025,27	7,3
23	42	5 919,41	42	4 455,20	-24,7	42	5 633,90	26,5
24	323	3 219,46	321	3 332,29	3,5	312	3 453,96	3,7
25	337	1 197,49	343	1 286,40	7,4	353	1 325,39	3,0
26	551	2 593,08	573	2 984,18	15,1	588	3 261,45	9,3
27	108	2 929,67	109	3 019,96	3,1	105	3 051,3	1,0
28	510	1 501,63	530	1 770,40	17,9	562	1 942,04	9,7
29	301	936,61	319	1 020,71	9,0	319	929,26	-9,0
30	14	22,96	14	18,89	-17,7	13	15,99	-15,4
31	136	796,31	137	711,46	-10,7	142	787,47	10,7
32	39	1 080,17	41	940,74	-12,9	38	733,48	-22,0
33	46	89,10	54	123,18	38,2	57	164,07	33,2
34	43	388,83	44	361,12	-7,1	43	503,12	39,3
35	89	590,82	93	802,21	35,8	93	678,79	-15,4
36	339	697,07	341	721,94	3,6	380	833,52	15,5
37	6	2,82	11	4,93	74,8	12	8,83	79,1
Σύνολο	5 772	37 237,4	5 964	37 697,03	1,2	6 170	39 969,78	6,0

7. Η πτώση προκαλείται από τη μεγάλη υποχώρηση (μείωση 45%) των πωλήσεων της κορυφαίας σε πωλήσεις το 2002 εταιρείας ΝΑΥΠΗΓΙΚΕΣ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ Α.Ε. Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις του κλάδου φαίνεται αντίθετα να διατηρούνται στα επίπεδα πωλήσεων του 2002.

σεις πωλήσεων— εκτός από τα προϊόντα διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) - φαίνεται να επιτυγχάνουν επίσης οι κλάδοι κατασκευής αυτοκινήτων και οχημάτων (34), κατασκευής ιατρικών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων και ρολογιών (33), κατασκευής επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36) και κατασκευής ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (31), με διψήφιας αυξήσεις πωλήσεων σε σχέση με το 2002.

Ως στατιστική σύμπτωση μπορεί τέλος να αναφερθεί ότι οι 16 κλάδοι που διεύρυναν τις πωλήσεις τους το 2003 εμφα-

νίζουν μία μέση αύξηση της τάξης του 8,5%, όση είναι αντίστοιχα η κάμψη των πωλήσεων στους επτά κλάδους που εμφανίζουν μείωση πωλήσεων.

β. Ταχύτητα Κυκλοφορίας Ενεργητικού και Ιδίων Κεφαλαίων

Δύο ακόμα συνήθεις δείκτες δραστηριότητας μιας επιχείρησης σχετίζονται με την έννοια της κυκλοφοριακής ταχύτητας. Πιο

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.20

Ταχύτητες Κυκλοφορίας Καθαρού Ενεργητικού και Ιδίων Κεφαλαίων στους Επιμέρους Κλάδους

Κλάδος	Ταχύτητα Κυκλοφορίας						Μεταβολή (σε ποσοστιαίες μονάδες)			
	Ενεργητικού (Κύκλος Εργασιών/ Καθαρό Ενεργητικό*)			Ιδίων Κεφαλαίων (Κύκλος Εργασιών/ Ίδια Κεφάλαια)			Καθαρού Ενεργητικού		Ιδίων Κεφαλαίων	
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	02/01	03/02	02/01	03/02
15	0,71	0,73	0,76	1,33	1,42	1,55	0,02	0,03	0,09	0,13
16	0,80	0,88	0,93	2,73	2,69	3,10	0,08	0,05	-0,04	0,41
17	0,55	0,57	0,58	0,95	1,07	1,11	0,02	0,01	0,12	0,04
18	0,92	0,89	0,89	2,22	2,27	2,36	-0,03	0,00	0,05	0,09
19	0,87	0,86	0,78	2,21	2,24	2,13	-0,01	-0,08	0,03	-0,11
20	0,56	0,56	0,54	0,94	0,99	1,06	0,00	-0,02	0,05	0,07
21	0,83	0,82	0,79	2,04	2,40	2,47	-0,01	-0,03	0,36	0,07
22	0,71	0,70	0,73	1,34	1,44	1,62	-0,01	0,03	0,10	0,18
23	1,84	1,52	1,62	3,22	2,94	2,93	-0,32	0,10	-0,28	-0,01
24	0,91	0,91	0,88	2,22	2,39	2,44	0,00	-0,03	0,17	0,05
25	0,70	0,70	0,68	1,45	1,55	1,48	0,00	-0,02	0,1	-0,07
26	0,74	0,71	0,70	1,49	1,52	1,52	-0,03	-0,01	0,03	0,00
27	0,76	0,79	0,74	1,39	1,56	1,53	0,03	-0,05	0,17	-0,03
28	0,77	0,75	0,76	1,48	1,58	1,64	-0,02	0,01	0,10	0,06
29	0,54	0,57	0,76	1,40	1,50	1,63	0,03	0,19	0,10	0,13
30	1,55	1,08	0,96	7,80	5,64	3,78	-0,47	-0,12	-2,16	-1,86
31	1,11	0,94	0,92	2,31	2,10	2,21	-0,17	-0,02	-0,21	0,11
32	0,56	0,53	0,46	1,43	1,24	0,96	-0,03	-0,07	-0,19	-0,28
33	0,83	0,93	1,05	1,60	1,76	1,97	0,10	0,12	0,16	0,21
34	0,83	0,73	0,83	3,04	2,46	2,93	-0,10	0,10	-0,58	0,47
35	0,27	0,34	0,28	0,68	0,97	0,82	0,07	-0,06	0,29	-0,15
36	0,68	0,66	0,59	1,30	1,27	1,30	-0,02	-0,07	-0,03	0,03
37	0,21	0,26	0,49	0,32	0,38	0,82	0,05	0,23	0,06	0,44
Σύνολο	0,78	0,76	0,78	1,58	1,62	1,70	-0,02	0,02	0,04	0,08

* Το καθαρό συνολικό ενεργητικό υπονοεί καθαρά πάγια στοιχεία, από τα οποία δηλαδή έχουν αφαιρεθεί οι αποσβέσεις. Πρόκειται άρα για το άθροισμα του κυκλοφορούντος, διαθέσιμου και πάγιου (μετά τις αποσβέσεις) ενεργητικού.

συγκεκριμένα, ο λόγος του κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης είτε προς το συνολικό ενεργητικό (συνήθως με καθαρά τα πάγια), είτε ως προς τα ίδια κεφάλαια αποδίδουν την εντατικότητα με την οποία η επιχείρηση εκμεταλλεύεται τα περιουσιακά της στοιχεία προς επίτευξη πωλήσεων. Στη σχετική βιβλιογραφία αναφέρονται και ως δείκτες ανακύκλωσης των κεφαλαίων (ή turnover) και γενικά δίνουν μια εικόνα για τη στρατηγική πωλήσεων της επιχείρησης. Χαμηλές τιμές στους δείκτες φανερώνουν τάσεις υπερεπένδυσης κεφαλαίων σε σχέση με τις πωλήσεις που πραγματοποιεί μια επιχείρηση, οπότε θα πρέπει αυτή είτε να αυξήσει τον βαθμό χρησιμοποίησης αυτών, είτε ίσως να ρευστοποιήσει μέρος των περιουσιακών στοιχείων της. Σαφώς βεβαίως ο δείκτης εξαρτάται από τη φύση κάθε κλάδου και ανάλογα με την αναλογία των παγίων στοιχείων ή του κυκλοφορούντος ενεργητικού που απασχολείται στην παραγωγική διαδικασία κάθε κλάδου. Γι' αυτό και έχει μεγαλύτερο ερμηνευτικό περιεχόμενο η διαχρονική εξέλιξη των δεικτών αυτών σε κάθε κλάδο χωριστά, παρά ίσως η σύγκριση των κλάδων μεταξύ τους ανά έτος.

Στον Πίνακα 6.20, αποδίδεται η εξέλιξη των δεικτών αυτών σε κάθε κλάδο της μεταποίησης στην τριετία 2001-2003. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι η ταχύτητα κυκλοφορίας καθαρού ενεργητικού στο σύνολο της μεταποίησης επανέρχεται στα επίπεδα του 2001 μετά την οριακή υποχώρηση του 2002. Ο δείκτης προσδιορίζεται έτσι για το 2003 στο 0,78, ενισχυμένος οριακά κατά 0,02 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2002. Δεν εμφανίζει δηλαδή ουσιαστικές μεταβολές κατά την τελευταία τετραετία, αφού και το 2000 ο δείκτης βρίσκεται στο 0,79.

Ο δείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων φαίνεται πιο ευμετάβλητος, αφού ακολουθεί σταθερά αυξητική πορεία στην εξεταζόμενη τριετία: από 1,58 το 2001 προσδιορίζεται το 2003 στο 1,70, έχοντας αυξηθεί κατά 0,08 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2002. Το γεγονός οφείλεται βεβαίως στο ότι το 2003 ο κύκλος εργασιών των μεταποιητικών επιχειρήσεων αυξήθηκε ταχύτερα των ιδίων κεφαλαίων (αύξηση 6,0% έναντι 1,3%), βελτιώνοντας έτσι τον αντίστοιχο δείκτη.

Δώδεκα κλάδοι δεν ακολουθούν τη συνολική βελτίωση του δείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας καθαρού ενεργητικού. Οι κλάδοι αυτοί πραγματοποίησαν το 2003 περίπου το 40% των συνολικών πωλήσεων της μεταποίησης, με τους σημαντικότερους να είναι η παραγωγή χημικών ουσιών, προϊόντων και συνθετικών ινών (24), τα προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά (26) και η κατασκευή προϊόντων από ελαστικό / πλαστικό (25), που ωστόσο εμφάνισαν οριακές υποχωρήσεις του δείκτη (0,01 έως 0,03 μονάδες). Σε ποσοστιαία βάση, η μεγαλύτερη υποχώρηση εντοπίζεται στον κλάδο μηχανών γρα-

φείου & Η/Υ (30), ο οποίος όμως είναι ο 22ος κλάδος σε τζίρο ανάμεσα στους 23. Η ταχύτητα κυκλοφορίας ενεργητικού του κλάδου αυτού υποχωρεί μάλιστα για δεύτερη συνεχή χρονιά, εξέλιξη που οδηγεί πλέον το 2003 τον δείκτη σε επίπεδο κάτω της μονάδας.

Από την άλλη πλευρά, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση (0,23 μονάδες) στον δείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού εμφανίζει ο κλάδος της ανακύκλωσης (37), που είναι όμως αφενός ο κλάδος με τον χαμηλότερο τζίρο στη μεταποίηση, αφετέρου εξακολουθεί να εμφανίζει και έναν από τους χαμηλότερους δείκτες (0,49). Σημαντικά ενισχυμένος είναι ο δείκτης στον 2ο σε πωλήσεις κλάδο (παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων, 23), που διατηρεί σταθερά τη μεγαλύτερη ταχύτητα στη μεταποίηση (1,62). Οριακή βελτίωση εμφανίζει ο μεγαλύτερος πωλητής της μεταποίησης, ο κλάδος τροφίμων – ποτών (15), ενώ η αύξηση 0,12 ποσοστιαίων μονάδων στον κλάδο κατασκευής ιατρικών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων, ρολογιών (33) οδηγεί τον αντίστοιχο δείκτη του σε επίπεδο ανώτερο της μονάδας (1,05) κατά το 2003.

Σε ό,τι αφορά την ταχύτητα κυκλοφορίας των ιδίων κεφαλαίων, επτά κλάδοι εμφανίζουν υποχώρηση στον δείκτη, με τον κλάδο μηχανών γραφείου & Η/Υ (30) και πάλι να εμφανίζει τη μεγαλύτερη ποσοστιαία υποχώρηση (-1,86 μονάδες), αλλά να διατηρεί τον υψηλότερο δείκτη στη μεταποίηση (3,78). Με βάση τον τζίρο, σημαντικότεροι κλάδοι σε αυτό το υποσύνολο είναι η παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) και η βασική μεταλλουργία (27) - κατέχουν μαζί το 22% του κύκλου εργασιών της μεταποίησης - ωστόσο η υποχώρηση του δείκτη τους είναι οριακή (0,01 και 0,03 μονάδες αντίστοιχα).

Από τους υπόλοιπους κλάδους που αυξάνουν την εντατικότητα χρησιμοποίησης των ιδίων κεφαλαίων προς επίτευξη πωλήσεων, τη μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζουν η κατασκευή αυτοκινήτων και οχημάτων (34), η παραγωγή προϊόντων καπνού (16) και ο κλάδος της ανακύκλωσης (37) με τους δύο πρώτους όμως να έχουν πολύ υψηλούς δείκτες σε αντίθεση με τον τελευταίο που διατηρεί και το 2003 το χαμηλότερο δείκτη στο σύνολο της μεταποίησης (0,82).

γ. Δαπάνες

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, κατά το 2003 συγκρατήθηκαν οι δαπάνες λειτουργίας (πλην κόστους πωληθέντων) των μεταποιητικών επιχειρήσεων με μία άνοδο στο 2,3% (έναντι 8,8% το 2002), ξεπερνώντας βέβαια τα 10 δισ. €. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της μικρότερης

ανόδου το 2003 των εξόδων πωλήσεων, διοίκησης κτλ, τα οποία αυξήθηκαν μόνο κατά 3,1% έναντι 11,1% το 2002. Βελτιώθηκε επομένως ο έλεγχος του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων παρόλο που η ποσοστιαία συμμετοχή τους στο σύνολο των δαπανών έφτασε στο ανώτερο σημείο της (σχεδόν αγγίζει το 72%) από το 1995.

Ως έναν βαθμό η μικρότερη άνοδος του 2003 ήταν αποτέλεσμα του πραγματικού περιορισμού (μείωση) των αντίστοιχων εξόδων στους κλάδους που κατά το 2002 ήταν υπεύθυνοι για πάνω από το 1/4 των συνολικών εξόδων πωλήσεων, διοίκησης κτλ της μεταποίησης και οι οποίοι πλέον το 2003 διατηρούν λίγο περισσότερο από το 1/5 αυτών. Σημαντικότερος αλγεβρικά είναι ο περιορισμός των εξόδων αυτών κατά -2,4% στον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών (26). Αντίθετα, από την κλαδική ανάλυση διαπιστώνεται ότι οι «μεγάλοι» κλάδοι, αυτοί δηλαδή που κατέχουν την πλειοψηφία (άνω του 50%) των εξόδων αυτών, δηλαδή ο κλάδος των τροφίμων και ποτών (15), η παραγωγή χημικών ουσιών,

προϊόντων και συνθετικών ινών (24) και ο κλάδος των εκδόσεων – εκτυπώσεων (22) εμφανίζουν ρυθμό αύξησης που υπερτερεί του μέσου όρου της μεταποίησης (9,6%, 3,8% και 19% έναντι 3,1% του συνόλου).

Στη μείωση των συνολικών δαπανών λειτουργίας συμβάλλει και το γεγονός ότι οι αποσβέσεις του 2003 παραμένουν στα επίπεδα του 2002 (άνοδος 0,5% έναντι ανόδου 5,5% το 2002) με αποτέλεσμα να περιορίζεται και η αντίστοιχη συμμετοχή τους στα έξοδα, χωρίς να πέφτει πάντως κάτω του 20%, όπως συνέβαινε την περίοδο 1995-2001. Τέλος τα έξοδα χρηματοδότησης παραμένουν στα επίπεδα της τελευταίας διετίας, παρόλο που αυξάνονται οριακά σε σχέση με το 2002 (0,4%). Η γενική πτωτική τάση αυτών των εξόδων της μεταποίησης, που αποτελούν πλέον μόνο το 8% του συνόλου των δαπανών της μεταποίησης (από 19% το 1995) δεν μπορεί παρά να αποδοθεί κατά μεγάλο βαθμό στα χαμηλά επιτόκια στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα, μετά την είσοδό της χώρας στην Ο.Ν.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.21

Δαπάνες Μεταποιητικών Επιχειρήσεων

α. Σε εκατ. €

	Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Πωλήσεων, Διοικήσεως κτλ	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Δαπανών (πλέον αποσβέσεων)
1995	966,42	3 490,40	621,48	5 078,30
1996	888,66	4 028,07	696,42	5 613,15
1997	860,80	4 416,06	947,72	6 224,58
1998	1 010,22	4 978,08	1 181,74	7 170,04
1999	856,82	5 507,54	1 394,29	7 758,65
2000	909,90	6 166,53	1 698,46	8 774,89
2001	818,43	6 313,60	1 903,28	9 035,31
2002	813,80	7 011,57	2 007,14	9 832,52
2003	816,78	7 226,86	2 017,20	10 060,85

β. Σε ποσοστιαίες συμμετοχές στο σύνολο

	Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Πωλήσεων, Διοικήσεως κτλ	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Δαπανών (πλέον αποσβέσεων)
1995	19,03	68,73	12,24	100
1996	15,83	71,76	12,41	100
1997	13,83	70,95	15,23	100
1998	14,09	69,43	16,48	100
1999	11,04	70,99	17,97	100
2000	10,37	70,27	19,36	100
2001	9,06	69,88	21,06	100
2002	8,28	71,31	20,41	100
2003	8,12	71,84	20,05	100

δ. Μικτά και Καθαρά Κέρδη Χρήσης - Καθαρό και Μικτό Περιθώριο Κέρδους

Έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, ότι κατά το 2003 τα καθαρά κέρδη των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων ανακάμπτουν μετά από μία διετία (2001-2002) σημαντικής υποχώρησης (Πίνακας 6.22). Προσδιορίζονται πλέον στα 2,23 δισ. €, αυξημένα κατά 23,8% έναντι υποχώρησης 4,76% το 2002 (και -17,6% αντίστοιχα το 2001). Προσεγγίζουν δηλαδή τα επίπεδα του «χρηματιστηριακά εύφορου» 2000, όπου η ευκολότερη πρόσβαση σε κεφάλαια και το πλήθος των χρηματιστηριακών πράξεων της περιόδου εκείνης, ενίσχυσαν την κερδοφορία μεγάλων μεταποιητικών επιχειρήσεων και κατ' επέκταση ολόκληρη την αγορά.

Η άνοδος αυτή οφείλεται σε ένα βαθμό σαφώς στη σημαντική διεύρυνση των καθαρών κερδών του κλάδου προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23). Ωστόσο, εξαιρώντας την επίδραση αυτού του κλάδου φαίνεται ότι και οι υπόλοιποι 22 κλάδοι της μεταποίησης διεύρυναν σημαντικά τα καθαρά τους κέρδη, με ρυθμό της τάξης του 17,2%. Επομένως, η άνοδος του 2003 καταγράφεται ως γενική τάση της μεταποίησης και ενδεχομένως να σημαίνει ότι η περίοδος της διόρθωσης, μετά τη χρηματιστηριακή ύφεση και της αναπόφευκτης υποχώρησης από τους προηγούμενους ταχείς ανοδικούς ρυθμούς των κερδών, ολοκληρώθηκε. Έτσι μπορεί να θεωρηθεί ότι η κερδοφορία επηρεάζεται πλέον μόνο από την αποδοτική (ή μη) διαχείριση / διοίκηση των επιχειρήσεων, απαλ-

λαγμένη από το «κόστος» των λανθασμένων επενδυτικών επιλογών του παρελθόντος. Στο πλαίσιο αυτό, η άνοδος του κύκλου εργασιών (6% το 2003 έναντι 1,2% το 2002) και η συγκράτηση των δαπανών που περιορίσε το αντίστοιχο ποσοστό τους στα μικτά κέρδη στο 81,5% (από 84,2% το 2002), οδήγησε τελικά σε θετικότερα αποτελέσματα χρήσης, παρά το γεγονός ότι τα μικτά κέρδη επιβράδυναν ελαφρά τον ανοδικό τους ρυθμό (5,7% έναντι 6,4%).

Στη θετική εικόνα των καθαρών κερδών της μεταποίησης συνέβαλε η καλύτερη πορεία των κερδοφόρων / ζημιόγων επιχειρήσεων κατά το 2003, όπως επισημάνθηκε και προηγούμενα (Πίνακας 6.8). Το ύψος των ζημιών μειώνεται κατά 26,7% παρά το γεγονός ότι αυξήθηκε ταχύτερα ο αριθμός των ζημιόγων έναντι των κερδοφόρων επιχειρήσεων (9% έναντι 1,5%), ενώ παράλληλα το ύψος των καθαρών κερδών των κερδοφόρων αυξήθηκε κατά 9,6%. Ειδικά βεβαίως η απουσία από τη φετινή ανάλυση δύο μεγάλων ζημιόγων εταιρειών (ΕΒΟ, ΠΥΡΚΑΛ, για λόγους που έχουν ήδη αναφερθεί) και ο περιορισμός το 2003 των ζημιών των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΑΥΠΗΓΕΙΩΝ, «ωφέλησε» κατά περίπου 300 εκατ. € το σχετικό ισοζύγιο κερδοφόρων / ζημιόγων επιχειρήσεων. Ωστόσο ακόμα και αν εξαιρεθούν οι παραπάνω εταιρείες από την ανάλυση, διαπιστώνεται ότι η αύξηση του ύψους των ζημιών των υπόλοιπων ζημιόγων επιχειρήσεων του 2003 είναι μόλις 1%, παρά την αριθμητική αύξησή τους κατά 141 επιχειρήσεις, συνεισφέροντας έτσι σημαντικά στη θετική εικόνα των κερδών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.22

Κέρδη και Περιθώρια Κέρδους Μεταποιητικών Επιχειρήσεων

(εκατ. €)

Χρήση	Μικτά Κέρδη	Ποσοστιαία μεταβολή	Καθαρά Κέρδη	Ποσοστιαία μεταβολή	Περιθώριο Κέρδους %	
					Μικτό	Καθαρό
1995	6 118,39	15,2	1 040,09	43,3	28,85	4,90
1996	6 766,40	10,6	1 153,25	10,9	29,80	5,08
1997	7 405,31	9,4	1 180,74	2,4	28,56	4,55
1998	8 718,20	17,7	1 548,16	31,1	31,61	5,61
1999	9 951,67	14,2	2 193,02	41,7	33,47	7,37
2000	11 123,10	11,8	2 348,20	7,1	30,63	6,47
2001	10 970,72	-1,4	1 935,41	-17,6	29,46	5,20
2002	11 675,89	6,4	1 843,36	-4,8	30,97	4,89
2003	12 342,45	5,7	2 281,59	23,8	30,88	5,71

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.23 Α

Έκτακτα και Ανόργανα Αποτελέσματα Τετραετίας 2000-2003

(εκατ. €)

Κατηγορία	2000	2001	2002	2003	Ποσοστιαία Μεταβολή		
					2001/00	2002/01	2003/02
Μη λειτουργικά έσοδα	1 333,63	1 016,47	905,15	1 092,88	-23,78	-10,95	20,7
Μη λειτουργικά έξοδα	1 131,64	785,72	948,86	672,87	-30,57	20,76	-29,1

Επιπροσθέτως όμως, πρέπει να σημειωθεί και η αναστροφή της πορείας των έκτακτων (μη λειτουργικών) εσόδων και εξόδων στο σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων κατά το 2003, που επίσης βοήθησε στη θετική εικόνα της κερδοφορίας (Πίνακας 6.23α). Πράγματι, μετά από μία περίοδο σταθερής υποχώρησης των αντίστοιχων εσόδων, το 2003 αυτά διευρύνονται κατά 20,7% και επανέρχονται σε επίπεδα άνω του 1 δισ. €. Παράλληλα, τα μη λειτουργικά έξοδα περιορίζονται σημαντικά κάτω από 700 εκατ. €, με αποτέλεσμα το ιδιότυπο αυτό ισοζύγιο μη λειτουργικών αποτελεσμάτων να εμφανίζεται θετικό κατά 420 εκατ. €, στο καλύτερο επίπεδο της εξεταζόμενης περιόδου.

Σε επίπεδο κλάδων (Πίνακας 6.23β), δύο, η κατασκευή μηχανών γραφείου και Η/Υ (30) και η κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35), εμφανίζονται κατά το 2003 ζημιόγιοι, από ένα σύνολο τεσσάρων κλάδων που ήταν αντίστοιχα ζημιόγιοι το 2002. Πράγματι οι άλλοι δύο ζημιόγιοι κλάδοι του 2002, η κατασκευή χαρτοπολτού, χάρτου και προϊόντων από χαρτί (21) και η κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29), βελτίωσαν τις επιδόσεις τους το 2003 και επανήλθαν πλέον σε κερδοφόρο πορεία.

Από την άλλη πλευρά, οι κλάδοι μη μεταλλικών ορυκτών (26), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23) και οι εκδόσεις - εκτυπώσεις (22) συνεχίζουν να διευρύνουν τα κέρδη τους με διψήφιες ετήσιες μεταβολές, πολύ ταχύτερες της αντίστοιχης ανόδου των μικτών κερδών. Οι δύο πρώτοι μάλιστα εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά καθαρών κερδών επί των μικτών στη μεταποίηση (39% και 38% αντίστοιχα). Για τα υψηλά αντίστοιχα ποσοστά τους διακρίνονται επίσης οι κλάδοι ανακύκλωσης (37) και κατασκευής ιατρικών οργάνων ακρίβειας οπτικών οργάνων, ρολογιών (33) με 36% και 33% επί των μικτών κερδών αντίστοιχα. Αντίθετα, σημαντική υποχώρηση των καθαρών κερδών κατα-

γράφεται στους κλάδους της βασικής μεταλλουργίας (27) και της κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), συνέπεια του περιορισμού και των μικτών κερδών τους, ενώ άλλοι τέσσερις κλάδοι αντιμετωπίζουν μικρότερη ή μεγαλύτερη υποχώρηση των καθαρών κερδών τους.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι παρόλο που ο κλάδος τροφίμων – ποτών (15) διατηρεί και το 2003 τα πρωτεία σε ό,τι αφορά τα καθαρά κέρδη στη μεταποίηση με 484 εκατ. €, ο κλάδος μη μεταλλικών ορυκτών (26) συγκλίνει ταχύτατα (455 εκατ. €), με τάση που ενδεχομένως να τον φέρει ακόμα και στην πρώτη θέση στη χρήση του 2004.

Σε ό,τι αφορά τα μικτά κέρδη, οι πέντε κλάδοι που κατέχουν πάνω από το 60% του συνόλου των μικτών κερδών της μεταποίησης διευρύνουν τα μικτά τους κέρδη ταχύτερα από το σύνολο της μεταποίησης (μέση αύξηση 9,9% έναντι 5,7%). Ωστόσο, από αυτούς μόνο ο κλάδος τροφίμων – ποτών (15) και η παραγωγή πετρελαίου και άνθρακα (23), επιταχύνουν τον ρυθμό τους σε σχέση με το 2002. Την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση το 2003 (80%) εμφανίζει ο κλάδος της ανακύκλωσης (37) που όμως γενικά έχει από τα χαμηλότερα μικτά κέρδη στη μεταποίηση. Σημαντικότερη μπορεί να θεωρηθεί σαφώς η αύξηση κατά 37,2% των μικτών κερδών του κλάδου παραγωγής άνθρακα και διύλισης πετρελαίου (23), η αύξηση κατά 19% των εκδόσεων – εκτυπώσεων (22) και κατά 21% του κλάδου επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (36).

Στον αντίποδα, ένα σύνολο εννέα κλάδων εμφανίζονται να περιορίζουν τα μικτά τους κέρδη το 2003. Ο μεγαλύτερος από αυτούς είναι ο κλάδος της βασικής μεταλλουργίας (27) που σημειώνει πτώση στα μικτά του κέρδη σχεδόν κατά 6%, αλλά σημαντικές μπορούν να θεωρηθούν και οι υποχωρήσεις στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας (17) και στον

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.23 Β**Εξέλιξη Μικτών και Καθαρών Κερδών στην Τριετία 2001-2003 στους Επιμέρους Κλάδους**

Κλάδος	Μικτά κέρδη			Ποσοστιαία μεταβολή		Καθαρά κέρδη			Ποσοστιαία μεταβολή	
	2001	2002	2003	02/01	03/02	2001	2002	2003	02/01	03/02
15	3 161,8	3 295,01	3 494,4	4,2	6,1	434,9	481,5	483,8	10,7	0,5
16	183,4	189,94	184,4	3,6	-2,9	60,8	65,0	47,6	6,9	-26,8
17	435,8	420,09	404,0	-3,6	-3,8	38,2	10,4	23,6	-72,8	126,9
18	283,3	292,69	293,4	3,3	0,2	34,9	31,5	32,3	-9,7	2,5
19	67,4	60,77	59,0	-9,8	-2,9	9,8	12,9	9,3	31,6	-27,9
20	120,9	117,75	118,8	-2,6	0,9	16,0	6,5	5,0	-59,4	-23,1
21	274,1	286,45	288,8	4,5	0,8	16,2	-3,6	13,0	-122,2*	461,1*
22	612,9	733,52	871,9	19,7	18,9	8,5	60,5	93,0	611,8	53,7
23	629,2	639,97	878,3	1,7	37,2	143,3	191,0	345,4	33,3	80,8
24	1 271,6	1 362,45	1 418,1	7,1	4,1	229,4	236,8	257,5	3,2	8,7
25	383,0	417,10	430,5	8,9	3,2	56,3	67,1	86,4	19,2	28,8
26	925,3	1 110,87	1 184,3	20,1	6,6	300,8	377,6	455,1	25,5	20,5
27	636,2	639,67	602,8	0,5	-5,8	154,2	83,9	39,5	-45,6	-52,9
28	439,9	505,31	501,1	14,9	-0,8	111,7	107,3	97,2	-3,9	-9,4
29	324,0	344,10	322,6	6,2	-6,2	4,2	-28,5	75,1	-778,6*	363,5*
30	5,1	4,94	4,4	-3,1	-10,9	0,9	-0,2	-0,3	-122,2*	50,0
31	198,8	171,93	232,9	-13,5	35,5	56,1	30,7	41,7	-45,3	35,8
32	427,0	418,67	360,4	-2,0	-13,9	162,0	124,0	67,7	-23,5	-45,4
33	29,3	37,09	46,2	26,6	24,6	5,1	12,0	15,1	135,3	25,8
34	104,6	107,79	142,9	3,0	32,6	10,8	9,5	36,6	-12,0	285,3
35	156,5	207,26	124,6	32,4	-39,9	17,7	-81,2	-0,2	-558,8*	99,8*
36	299,5	309,78	374,2	3,4	20,8	63,2	48,4	55,4	-23,4	14,5
37	1,1	2,62	4,7	138,2	79,4	0,4	0,4	1,7	0,0	325,0
Σύνολο	10 970,7	11 675,9	12 342,5	6,4	5,7	1 935,4	1 843,4	2 281,6	-4,8	23,8

* ενδεικτικές μεταβολές

κλάδο κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32). Η μεγαλύτερη βέβαια ποσοστιαία μείωση καταγράφεται στην κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35), η οποία «ακυρώνει» την υψηλή αντίστοιχη άνοδο του 2002.

Εξετάζοντας τα περιθώρια κέρδους μπορεί να σημειωθεί ότι η μικρότερη άνοδος των μικτών κερδών σε σχέση με τον κύκλο εργασιών των μεταποιητικών επιχειρήσεων έχει ως αποτέλεσμα μία οριακή υποχώρηση του περιθωρίου μικτού κέρδους το 2003 (0,09 ποσοστιαίες μονάδες). Γενικά πάντως η μεταποίηση συνεχίζει να «δουλεύει» με ένα μικτό περιθώριο στην περιοχή του 30-31%, δύο με τρεις μονάδες δηλαδή χαμηλότερα από την υψηλότερη επίδοση που καταγράφηκε το 1999 (33,5%). Αντίθετα, το καθαρό περιθώριο βελτιώνεται σημαντικά - συνεπεία της μεγάλης ανόδου των

καθαρών κερδών - και μετά από μία τριετία σταθερής υποχώρησης εμφανίζεται ενισχυμένο στο 5,7% (έναντι 4,9% το 2002). Παραμένει βέβαια σε απόσταση από τα υψηλά καθαρά περιθώρια της περιόδου 1999-2000 (6,5%-7%) τα οποία όμως ήταν συγκυριακά και δύσκολα θα επαναληφθούν.

Έντεκα κλάδοι συνέβαλαν στην (έστω οριακή) υποχώρηση το μικτού περιθωρίου κέρδους στο σύνολο της μεταποίησης. Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση παρουσιάζει ο κλάδος της κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35), στον οποίο η πτώση 7,5 μονάδων φέρνει το περιθώριό του στο 18,4% (2ο χαμηλότερο στη μεταποίηση). Σημαντικές μειώσεις άνω των 2 μονάδων εμφανίζουν και οι κλάδοι των μεταλλικών προϊόντων εκτός μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (28) και η παραγωγή προϊόντων καπνού (16). Παρά τη μικρή βελτίωση του 2003, η παραγωγή προϊόντων διύλισης

πετρελαίου και καυσίμων (23), παραμένει ο κλάδος που «δουλεύει» με το χαμηλότερο μικτό περιθώριο στη μεταποίηση (μόλις 15,6%), ενώ περιθώριο κάτω του 20% αποκτά πλέον και η βασική μεταλλουργία (27), μετά και τη νέα υποχώρηση του 2003.

Αντίθετα, τη μείωση του συνολικού μικτού περιθωρίου δεν ακολουθούν δώδεκα κλάδοι, προεξέχοντας του κλάδου κατασκευής ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (31), της κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), που διατηρεί μάλιστα τη 2η καλύτερη επίδοση στη μεταποίηση με 49,1%, και του κλάδου εκδόσεων – εκτυπώσεων (22), που εμφανίζουν αυξήσεις 5,4, 4,6 και 4,2 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Τον υψηλότερο δείκτη πάντως (53%) - παρά τη μικρή διόρθωση του 2003 - μετά από την εντυπωσιακή αύξηση 15,4 μονάδων το

2002, διατηρεί ο κλάδος της ανακύκλωσης (37), ο οποίος αξίζει να σημειωθεί ότι είχε δείκτη μόλις 25% το 2000, ενώ άλλοι τέσσερις κλάδοι έχουν μικτό περιθώριο άνω του 40%.

Σε ό,τι αφορά το καθαρό περιθώριο κέρδους, ένα σύνολο επίσης 11 κλάδων (έξι από τους οποίους είχαν υποχώρηση και στο μικτό) κινούνται αντίθετα από τη γενική τάση και εμφανίζονται να το μειώνουν κατά το 2003. Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση - σχεδόν 4 μονάδες - παρουσιάζει ο κλάδος της κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), ενώ 3,2 μονάδες υποχωρεί και το καθαρό περιθώριο του κλάδου προϊόντων καπνού (16). Στους κλάδους με υποχώρηση του καθαρού περιθωρίου ανήκουν και τα τρόφιμα – ποτά (15), ο κλάδος δηλαδή με τα υψηλότερα καθαρά κέρδη (και πωλήσεις βέβαια), τα οποία εμφανίζουν μία υποχώρηση 0,14 μονάδων

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.24

Περιθώρια Κέρδους ανά Κλάδο

Κλάδος	Περιθώριο Κέρδους (%)						Μεταβολή (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
	Μικτό			Καθαρό			Μικτού	Καθαρού
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2003/02	
15	35,18	34,22	35,12	4,84	5,00	4,86	0,90	-0,14
16	32,60	31,79	29,63	10,81	10,87	7,66	-2,16	-3,21
17	29,72	28,18	27,15	2,61	0,70	1,58	-1,03	0,88
18	29,03	30,66	29,83	3,58	3,30	3,29	-0,83	-0,01
19	31,41	30,81	32,04	4,57	6,53	5,03	1,23	-1,50
20	27,24	24,72	23,64	3,60	1,36	1,00	-1,08	-0,36
21	31,47	31,45	32,38	1,86	-0,39	1,46	0,93	1,85
22	35,00	38,86	43,05	0,49	3,20	4,59	4,19	1,39
23	10,63	14,36	15,59	2,42	4,29	6,13	1,23	1,84
24	39,50	40,89	41,06	7,12	7,11	7,46	0,17	0,35
25	31,98	32,42	32,48	4,70	5,21	6,52	0,06	1,31
26	35,68	37,23	36,31	11,60	12,65	13,95	-0,92	1,30
27	21,72	21,18	19,75	5,26	2,78	1,30	-1,43	-1,48
28	29,29	28,54	25,80	7,44	6,06	5,01	-2,74	-1,05
29	34,59	33,71	34,71	0,45	-2,79	8,08	1,00	10,87
30	22,12	26,15	27,20	3,90	-0,90	-1,81	1,05	-0,91
31	24,97	24,17	29,58	7,05	4,32	5,29	5,41	0,97
32	39,53	44,50	49,13	14,99	13,17	9,23	4,63	-3,94
33	32,86	30,11	28,18	5,74	9,74	9,20	-1,93	-0,54
34	26,91	29,85	28,39	2,78	2,64	7,27	-1,46	4,63
35	26,49	25,84	18,35	2,99	-10,12	-0,03	-7,49	10,09
36	42,96	42,91	44,89	9,06	6,71	6,65	1,98	-0,06
37	39,01	53,14	53,00	12,74	8,11	19,25	-0,14	11,14
Σύνολο	29,46	30,97	30,88	5,20	4,89	5,71	-0,09	0,82

κατά το 2003, ενώ οι υπόλοιποι 10 κλάδοι κατέχουν το 16% των συνολικών καθαρών κερδών. Εκτός των ζημιογόνων κλάδων, εξαιρετικά χαμηλό καθαρό περιθώριο, κάτω από 2%, έχουν η βιομηχανία ξύλου και σχετικών προϊόντων (20), η βασική μεταλλουργία (27), η κλωστοϋφαντουργία (17) και η κατασκευή χάρτου και σχετικών προϊόντων (21). Γενικά πάντως οι κλάδοι αυτοί έχουν χαμηλό μικτό περιθώριο, εκτός ίσως από τον τελευταίο, στον οποίο οι δαπάνες λειτουργίας είναι πολύ υψηλές, βρίσκονται στο 95,5% των μικτών κερδών και δεν επιτρέπουν αποτελεσματικότερη αξιοποίηση του σχετικά υψηλού περιθωρίου μικτού κέρδους (33%).

Από τους υπόλοιπους κλάδους που βελτιώνουν τον δείκτη τους, μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζει ο κλάδος της ανακύκλωσης (37) που έχει πλέον – εκτός του μικτού - και το μεγαλύτερο καθαρό περιθώριο στη μεταποίηση με 19,3%. Μεγάλη αύξηση – άνω των 10 μονάδων - εμφανίζουν οι κλάδοι μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29) και κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (35) που ήταν ζημιογόνοι κατά το 2003, ωστόσο ο τελευταίος δεν κατορθώνει ακόμα να περάσει σε κερδοφόρο πορεία. Σημαντική μπορεί να θεωρηθεί και η αύξηση στην κατασκευή αυτοκινήτων και οχημάτων (34) που φέρνει το αντίστοιχο περιθώριο στο 7,3%. Από τους υψηλότερους πάντως δείκτες καθαρού περιθωρίου (εκτός της ανακύκλωσης) έχει η κατασκευή προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (26) με 14%, όπου μάλιστα το ποσοστό των καθαρών κερδών επί των μικτών είναι το υψηλότερο στη μεταποίηση (38,4%) και οι κλάδοι εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32) και κατασκευής ιατρι-

κών οργάνων ακρίβειας, οπτικών οργάνων, ρολογιών (33) με 9,2%. Οι κλάδοι αυτοί φαίνεται να επιτυγχάνουν ικανοποιητική διαχείριση του κόστους λειτουργίας και εκμεταλλεύονται το γενικά υψηλό μικτό περιθώριο που έχουν, με τον τελευταίο μάλιστα να διατηρεί ένα υψηλό ποσοστό καθαρών επί των μικτών κερδών του (33%), πολύ υψηλότερο από την αντίστοιχη μέση τιμή στη μεταποίηση (18,5%).

ε. Αποδοτικότητα

Για την εκτίμηση της αποδοτικότητας των κεφαλαίων των μεταποιητικών επιχειρήσεων της χώρας έχουν επιλεγεί τρεις δείκτες αποδοτικότητας που συνήθως χρησιμοποιούνται στη σχετική βιβλιογραφία: α) η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων, δηλαδή ο λόγος των καθαρών κερδών προς τα ίδια κεφάλαια που έχουν επενδυθεί σε μία επιχείρηση, σε μια προσπάθεια εκτίμησης της ικανοποιητικής ή όχι «αμοιβής» των κεφαλαίων των ιδιοκτητών της, β) η αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων, δηλαδή ο λόγος των κερδών μαζί με τις αποσβέσεις χρήσης και τα έξοδα χρηματοδότησης, προς τα συνολικά (ίδια και ξένα) κεφάλαια, ώστε να αξιολογηθεί η απόδοση της επιχείρησης ως προς τα συνολικά κεφάλαια που ήταν στη διάθεσή της, ανεξάρτητα της πηγής προέλευσής τους και τέλος γ) η αποδοτικότητα συνολικού καθαρού ενεργητικού, που προκύπτει από τον λόγο των καθαρών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό (τα πάγια μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων χρήσης) της επιχείρησης και εκτιμά την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης σε σχέση με τα καθαρά κέρδη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.25

Δείκτες Αποδοτικότητας Κεφαλαίων στη Μεταποίηση

Χρήση	Αποδοτικότητα (%)		
	Ιδίων Κεφαλαίων	Συνολικών Κεφαλαίων	Συνολικού Καθαρού Ενεργητικού
1995	12,90	12,60	5,00
1996	11,20	11,50	4,86
1997	9,22	10,73	4,24
1998	11,01	12,13	5,02
1999	12,41	12,05	5,95
2000	10,33	10,81	5,12
2001	8,20	9,80	4,07
2002	7,94	9,38	3,71
2003	9,70	9,95	4,44

Όπως είναι λογικό, η μεγάλη αύξηση των καθαρών κερδών της μεταποίησης κατά το 2003 έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση όλων των δεικτών αποδοτικότητας. Έτσι καταρχήν (Πίνακας 6.25), η υποχώρηση της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων που είχε ξεκινήσει από το 2000, ανακόπτεται το 2003 και, παρουσιάζοντας αύξηση 1,8 μονάδων σε σχέση με το 2002, υπολογίζεται στο 9,7%. Συνεχίζει βέβαια να υστερεί από τα υψηλότερα επίπεδα της περιόδου 1992-99 (μέσος όρος στο 11%), αλλά υπερτερεί από τα οριακά θετικά επίπεδα της περιόδου 1985-91 (μέσος όρος αποδοτικότητας ιδίων 0,4%). Σημαντική αλλά μικρότερης έντασης, αφού τα ξένα κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 5,2% (έναντι 1,3% των ιδίων), είναι και η βελτίωση της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων της ελληνικής μεταποίησης που εκτιμάται πλέον σε

9,95% έναντι 9,38% το 2002. Η αποδοτικότητα ως προς το συνολικό καθαρό ενεργητικό βελτιώνεται κατά 0,73 μονάδες και προσδιορίζεται στο 4,44% (έναντι 3,71% το 2002), μετά από μία τριετία συνεχούς μείωσης του δείκτη.

Σε κλαδικό επίπεδο, επτά και εννέα κλάδοι της μεταποίησης δεν ακολουθούν τη γενικότερη αυξητική πορεία της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και συνολικού ενεργητικού αντίστοιχα (Πίνακας 6.26). Εκτός από τους δύο ζημιόγουνους κλάδους που λαμβάνουν αρνητικές τιμές στους σχετικούς δείκτες (κατασκευή μηχανών γραφείου και Η/Υ (30) και λοιπός εξοπλισμός μεταφορών (35)), οι κλάδοι εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32), ο κλάδος του δέρματος – δερμάτινων ειδών (19) και η παρα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.26

Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων και Συνόλου Ενεργητικού στους Επιμέρους Κλάδους

Κλάδος	Αποδοτικότητα (%)						Μεταβολή Αποδοτικότητας (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
	Ιδίων Κεφαλαίων			Συνολικού Καθαρού Ενεργητικού			Ιδίων Κεφαλαίων	Καθαρού Ενεργητικού
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2003/02	
15	6,42	7,10	7,55	3,45	3,64	3,69	0,45	0,05
16	29,56	29,20	23,74	8,60	9,62	7,11	-5,46	-2,51
17	2,48	0,75	1,75	1,43	0,40	0,92	1,00	0,52
18	7,94	7,50	7,77	3,28	2,95	2,91	0,27	-0,04
19	10,08	14,64	10,71	3,96	5,64	3,92	-3,93	-1,72
20	3,40	1,36	1,06	2,00	0,77	0,55	-0,30	-0,22
21	3,80	-0,94	3,61	1,56	-0,32	1,15	4,55	1,47
22	0,65	4,62	7,42	0,35	2,23	3,35	2,80	1,12
23	7,81	12,59	17,95	4,46	6,53	9,96	5,36	3,43
24	15,84	16,99	18,17	6,48	6,46	6,58	1,18	0,12
25	6,82	8,07	9,66	3,27	3,64	4,45	1,59	0,81
26	17,24	19,26	21,17	8,60	9,01	9,78	1,91	0,77
27	7,32	4,32	1,98	4,02	2,18	0,96	-2,34	-1,22
28	11,04	9,59	8,21	5,74	4,56	3,83	-1,38	-0,73
29	0,63	-4,19	13,19	0,24	-1,60	6,12	17,38	7,72
30	30,46	-5,07	-6,86	6,05	-0,97	-1,75	-1,79	-0,78
31	16,25	9,06	11,71	7,83	4,07	4,88	2,65	0,81
32	21,49	16,37	8,86	8,40	6,96	4,27	-7,51	-2,69
33	9,22	17,19	18,16	4,79	9,08	9,68	0,97	0,60
34	8,45	6,49	21,27	2,30	1,91	6,04	14,78	4,13
35	2,03	-9,83	-0,03	0,82	-3,44	-0,01	9,80	3,43
36	11,78	8,52	8,64	6,15	4,40	3,92	0,12	-0,48
37	4,10	3,09	15,71	2,70	2,10	9,39	12,62	7,29
Σύνολο	8,20	7,94	9,70	4,07	3,71	4,44	1,76	0,73

γυγή προϊόντων καπνού (16) είναι αυτοί που εμφανίζουν τις μεγαλύτερες μειώσεις και στους δύο δείκτες. Αναλυτικότερα:

Ως προς την αποδοτικότητα ιδίων, οι δύο πρώτοι από τους παραπάνω κλάδους, παρά την επιδείνωση του δείκτη τους, κινούνται γύρω από το μέσο όρο του συνόλου της μεταποίησης (8,9% και 10,7% αντίστοιχα έναντι μέσου όρου 9,7%). Από την άλλη, ο κλάδος της παραγωγής προϊόντων καπνού (16) παρά την υποχώρηση 5,5 μονάδων, εξακολουθεί να διατηρεί την υψηλότερη αποδοτικότητα ιδίων (23,7%) στο σύνολο της μεταποίησης. Στον αντίποδα, τη μεγαλύτερη βελτίωση στον δείκτη επιτυγχάνουν οι κλάδοι μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29), η ανακύκλωση (37) και η κατασκευή αυτοκινήτων και οχημάτων (34), με τον τελευταίο να κατατάσσεται μάλιστα στη 2η θέση στην ελληνική μεταποίηση. Εκτός από τους δύο κορυφαίους σε επίδοση κλάδους, υψηλούς δείκτες αποδοτικότητας ιδίων (πάνω από 17%) διαθέτουν πλέον το 2003 και τα μη μεταλλικά ορυκτά (26), η παραγωγή χημικών ουσιών, προϊόντων και συνθετικών ινών (24), ο κλάδος των ιατρικών και οπτικών οργάνων ακρίβειας, ρολογιών (33) και η παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου και καυσίμων (23).

Ως προς την αποδοτικότητα συνολικού καθαρού ενεργητικού, οι δύο από τους τρεις κλάδους με τις μεγαλύτερες μειώσεις κατά το 2003 βρίσκονται και πάλι περί το μέσο όρο της μεταποίησης (4,3% για τη κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (32) και 3,9% για τον κλάδο δέρματος – δερμάτινων ειδών (19) έναντι 4,44% του συνόλου), ενώ η βιομηχανία προϊόντων καπνού (16) διαθέτει την 5η καλύτερη επίδοση στο σύνολο. Από την άλλη πλευρά, οι κλάδοι που βελτιώθηκαν στον προηγούμενο δείκτη αποδοτικότητας βελτιώνονται και σε αυτόν. Τη μεγαλύτερη βελτίωση στον δείκτη επιτυγχάνουν οι κλάδοι μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (29), η κατασκευή αυτοκινήτων και οχημάτων (34) και ο κλάδος της ανακύκλω-

σης (37), με τον τελευταίο να κατατάσσεται μάλιστα στην 4η θέση (9,4%). Την υψηλότερη επίδοση στον δείκτη κρατά πλέον η παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου (23) (σχεδόν 10%), ενώ τιμές πάνω από 9% εμφανίζουν και οι κλάδοι άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (26) και ιατρικών και οπτικών οργάνων ακρίβειας, ρολογιών (33).

Β) Εξελίξεις κατά το 2004 σε επιλεγμένο δείγμα μεταποιητικών επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

Στην παρούσα έκθεση για την ελληνική βιομηχανία εκτός από την απογραφική ανάλυση των ισολογισμών της χρήσης 2003 που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα και αναφέρονται στο σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων του ΣΕΒ, εισάγεται μία νέα υποενότητα στην οποία γίνεται μία σύντομη ανάλυση των στοιχείων ισολογισμών του 2004 των περιορισμένου αριθμού μεταποιητικών Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που είχαν δημοσιεύσει τον ισολογισμό τους μέχρι την περίοδο που έκλεισε η σύνταξη της έκθεσης. Οι ισολογισμοί του 2004 δημοσιεύονται ακόμα και είναι βέβαιο ότι το τελικό αποτέλεσμα θα παρουσιάζει αποκλίσεις από τα προσωρινά αποτελέσματα που παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Οι δημοσιευμένοι ισολογισμοί αφορούν σε 549 επιχειρήσεις και σε 23 κλάδους της μεταποίησης. Τα κεφαλαιακά και χρηματοοικονομικά μεγέθη που αναλύονται εξετάζονται για την τριετία 2002-2004, ενώ η ανάλυση δεν εισέρχεται σε κλαδικά χαρακτηριστικά, αλλά περιορίζεται στη συνολική τάση που αποτυπώνεται από το σύνολο των κλάδων.

Εξετάζοντας το δείγμα διαρθρωτικά μπορεί να σημειωθεί ότι το ποσοστό των κερδοφόρων επιχειρήσεων κινείται περί

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.27

Εξέλιξη Κερδοφόρων / Ζημιόγων Επιχειρήσεων

	2002	2003	2004	Ποσοστιαία Μεταβολή	
				2004/03	2003/02
Σύνολο Επιχειρήσεων	549	549	549		
Καθαρά αποτελέσματα (σε εκατ. €)	929,5	1 195,0	1 170,3	-2,1	28,6
Αριθμός ζημιόγων επιχειρήσεων	135	138	130	-5,8	2,2
Ύψος ζημιών (σε εκατ. €)	-240,1	-123,2	-184,9	50,1	-48,7
Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων	414	411	419	1,9	-0,7
Ύψος κερδών (σε εκατ. €)	1 169,6	1 318,2	1 355,2	2,8	12,7

το 75% του συνόλου στην εξεταζόμενη τριετία. Κατά τη χρήση του 2004, και παρά το γεγονός ότι στο δείγμα καταγράφεται ο μικρότερος αριθμός ζημιολόγων, οι επιχειρήσεις του δείγματος εμφανίζουν μία μικρή υποχώρηση των καθαρών αποτελεσμάτων της τάξης του 2,1% μετά από τη σημαντική άνοδο του 2003. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της διεύρυνσης του ύψους των ζημιών των ζημιολόγων, η οποία δεν αντισταθμίζεται από την πολύ μικρότερη αύξηση των καθαρών κερδών των κερδοφόρων επιχειρήσεων του δείγματος. Άλλωστε, οι πολύ καλύτερες επιδόσεις σε όρους κερδοφορίας του 2003 σε σχέση με τη χρήση του 2002, οφείλονταν ακριβώς στον σημαντικό περιορισμό του ύψους των αντίστοιχων ζημιών, της τάξης σχεδόν του 50%.

Ο Πίνακας 6.28 συνθέτει την εξέλιξη βασικών μεγεθών του ισολογισμού για το εξεταζόμενο δείγμα μεταποιητικών επιχειρήσεων, μαζί με ένα μικρό σύνολο επιλεγμένων αριθμοδεικτών. Από τον Πίνακα αυτόν προκύπτει ότι:

Οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις φαίνεται να αυξάνουν το 2004 τις πωλήσεις τους, ταχύτερα μάλιστα από την προηγούμενη χρήση (12,1% έναντι 9,6%). Ωστόσο, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα μικτά κέρδη που επιβραδύνονται σε σχέση με το 2003 (3,9% έναντι 9,4%), κάτι που προκαλεί σημαντική υποχώρηση του περιθωρίου μικτού κέρδους άνω των δύο ποσοστιαίων μονάδων. Η υποχώρηση αυτή οφείλεται, σε ένα βαθμό, και στα αυξημένα κατά 14% (έναντι 8,3% το 2003) λειτουργικά έξοδα. Από την άλλη, τα καθαρά κέρδη μετά τη μεγάλη άνοδο του 2003, επαναφέρουν το καθαρό περιθώριο στα επίπεδα του 2002.

Σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση του δείγματος είναι η ανάκαμψη των καθαρών παγίων (της τάξης του 6,2%) μετά την υποχώρηση του 2003, που ήταν άλλωστε χαρακτηριστική του συνόλου της μεταποίησης, όπως φάνηκε και στην απογραφική ανάλυση. Πρέπει να σημειωθεί ότι το 2003 ήταν η πρώτη φορά την τελευταία 25ετία που παρατηρήθηκε μείωση στις

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.28

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Επιλεγμένου Δείγματος 549 Επιχειρήσεων της Μεταποίησης (2002-2004)

(χιλιάδες €)

	2002	2003	2004
Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσεως			
Κύκλος Εργασιών	15 027 186	16 465 055	18 450 975
Μικτά Κέρδη (προ Αποσβέσεων)	4 382 391	4 793 966	4 983 126
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	29,2%	29,1%	27,0%
Καθαρά Κέρδη προ Φόρων	929 520	1 194 962	1 170 251
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	6,2%	7,3%	6,3%
Λογαριασμοί Ισολογισμού			
Καθαρά Πάγια	12 852 652	12 689 364	13 477 856
Αποσβέσεις	6 072 223	6 840 186	7 566 724
Απαιτήσεις	5 411 489	5 901 788	6 299 613
Ταμείο – Τράπεζες	651 145	1 060 629	756 413
Σύνολο Ενεργητικού	21 746 144	22 566 329	23 729 580
Ίδια Κεφάλαια	12 046 200	12 230 647	12 936 699
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	3 350 737	3 347 777	4 029 587
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	6 349 207	6 987 906	6 763 295
Σύνολο Υποχρεώσεων	9 699 944	10 335 682	10 792 881
Βασικοί Αριθμοδείκτες			
Γενικής Ρευστότητας	1,40	1,41	1,51
Ειδικής Ρευστότητας	0,88	0,91	0,90
Αποδοτικότητας Ενεργητικού	7,92	9,59	8,53
Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	7,71	9,77	9,04
Δανειακής Επιβάρυνσης	0,80	0,84	0,83

επενδύσεις, όπως τουλάχιστον αυτές αντικατοπτρίζονται μέσω των καθαρών παγίων, φαινόμενο όμως που αποδεικνύεται συγκυριακό και δεν φαίνεται να συνεχίζεται το 2004.

Από τα υπόλοιπα στοιχεία των ισολογισμών του δείγματος μπορεί να σημειωθεί ότι η μεγάλη άνοδος των διαθέσιμων κεφαλαίων σε Ταμείο – Τράπεζες που παρατηρήθηκε το 2003, δεν ήταν δυνατό να διατηρηθεί ως τάση, γι' αυτό και το 2004 υποχωρεί σημαντικά, χωρίς όμως να πέφτει στα επίπεδα του 2002. Από πλευράς κεφαλαιακής διάρθρωσης το συνολικό ενεργητικό επιταχύνεται σε σχέση με το 2003, λόγω της ανόδου κατά 5,8% των ιδίων κεφαλαίων. Η άνοδος αυτή είναι σημαντική μετά από μία οικονομική χρήση μάλλον στασιμότητας των ιδίων, όμως δεν μεταβάλλει σημαντικά τη συμμετοχή τους στο σύνολο, αφού αυξάνονται αντίστοιχα και οι υποχρεώσεις. Έτσι η συμμετοχή των ιδίων κεφαλαίων διατηρείται στα επίπεδα του 54-55%. Ο δανεισμός μάλιστα φαίνεται να αποκτά και έναν πιο μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, αφού η σχέση του ρυθμού ανόδου των υποχρεώσεων, διευρύνει σταδιακά το ποσοστό των μακροπρόθεσμων στο σύνολο των υποχρεώσεων από 34,5% (2003) σε 37,3% (2004).

Σε επίπεδο αριθμοδεικτών, η γενική ρευστότητα φαίνεται να βελτιώνεται σημαντικά, λόγω της υποχώρησης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, ενώ η ειδική ρευστότητα παραμένει στα επίπεδα που κινείται την τριετία 2002-2004. Το ίδιο συμβαίνει και στη δανειακή επιβάρυνση, η οποία πάντως είναι υψηλότερη του 2002 και για το συγκεκριμένο δείγμα που χρησιμοποιείται, κινείται κάτω από τη μονάδα. Τέλος, οι δείκτες αποδοτικότητας δεν μπορούν προφανώς να διατηρήσουν τις επιδόσεις του 2003, οι οποίες χαρακτηρίζονταν από υψηλή κερδοφορία και διορθώνονται προς τα κάτω, αν και συνεχίζουν να υπερτερούν των αντίστοιχων δεικτών του 2002.

Συμπερασματικά οι κυριότερες εξελίξεις που καταγράφο-

νται στο δείγμα για το 2004 είναι:

- α) Η υποχώρηση των καθαρών κερδών, παρά την αναμενόμενη αύξηση των πωλήσεων, καθώς η όποια άνοδος των κερδών των κερδοφόρων επιχειρήσεων δεν φαίνεται να μπορεί να αντισταθμίσει την αύξηση του ύψους των ζημιών των ζημιογόνων, κάτι που προκαλεί αντίστοιχη υποχώρηση των δεικτών αποδοτικότητας.
- β) Η ταχύτερη άνοδος του συνολικού ενεργητικού και άρα η εντονότερη τάση μεγέθυνσης της μεταποίησης, με ενίσχυση πλέον και των ιδίων κεφαλαίων και αντίστοιχη επιβράδυνση του δανεισμού.
- γ) Η διατήρηση της ρευστότητας σε ικανοποιητικά επίπεδα λόγω της αναμενόμενης υποχώρησης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.
- δ) Οι επενδύσεις, με βάση την εξέλιξη των καθαρών παγίων των μεταποιητικών επιχειρήσεων, επανέρχονται σε ανοδική πορεία μετά τη μείωση του 2003.

Όπως αναφέρθηκε πάντως ήδη, τα παραπάνω ευρήματα αναφέρονται στους πρώτους δημοσιευμένους ισολογισμούς του 2004 και υπό αυτή την έννοια υπόκεινται σε αβεβαιότητες.

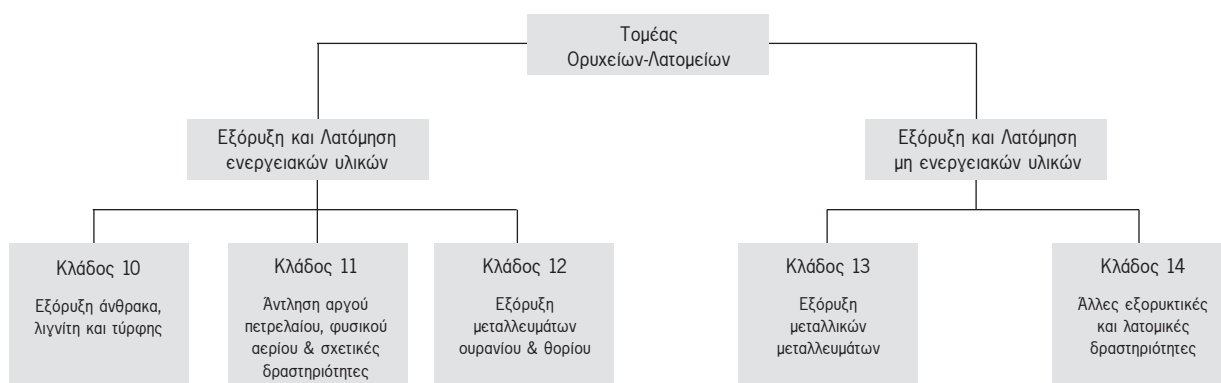
6.2. Ορυχεία και Λατομεία

Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται σύντομα οι εξελίξεις σε βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αποτελέσματα χρή-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.1

Ταξινόμηση δραστηριοτήτων τομέα Ορυχείων – Λατομείων (Γ)

σης των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα στον τομέα των ορυχείων – λατομείων (τομέας Γ κατά ΣΤΑΚΟΔ 2003) στην τριετία 2001-2003. Δύο είναι οι βασικές υποκατηγορίες δραστηριοτήτων στις οποίες χωρίζεται ο τομέας: α) εξόρυξη και λατόμηση ενεργειακών υλικών και β) εξόρυξη και λατόμηση μη ενεργειακών υλικών.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα και με τη διεθνή ταξινόμηση NACE (rev.1.1) που αντιστοιχίζεται στην εθνική κωδικοποίηση ΣΤΑΚΟΔ-03, η πρώτη κατηγορία δραστηριοτήτων αποτελείται από τρεις κλάδους (Διάγραμμα 6.1): α1) την εξόρυξη άνθρακα, λιγνίτη και τύρφης (10), α2) την άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου και τις σχετικές δραστηριότητες (πλην μελετών) (11) και τέλος α3), την εξόρυξη μεταλλευμάτων ουρανίου και θορίου (12). Η δεύτερη κατηγορία αποτελείται από: β1) την εξόρυξη μεταλλικών μεταλλευμάτων (13) και β2) άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες (14).

α. Αριθμός Επιχειρήσεων / Διάρθρωση τομέα

Ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ορυχείων / λατομείων – σύμφωνα με τα κριτήρια της βάση δεδομένων του ΣΕΒ – συνεχίζει να αυξάνεται και το 2003, καθώς περιλαμβάνει πλέον 152 επιχειρήσεις, 10 περισσότερες σε σχέση με το 2001. Αναλυτικότερα ανά κλάδο (Πίνακας 6.29):

Κλάδος Εξόρυξης Άνθρακα, Λιγνίτη, τύρφης (10). Καταγράφεται μία σημαντική μεταβολή για τον κλάδο, καθώς στις δύο μοναδικές επιχειρήσεις που συνέθεταν τον κλάδο στις χρήσεις του 2001 και 2002 προστίθεται η εταιρεία ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ που κατέχει πλέον το 80% του συνολικού ενεργητικού

του κλάδου και το 12% του συνόλου του τομέα. Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών αυτών σχετίζεται με την εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη, που χρησιμοποιείται ως καύσιμη πρώτη ύλη σε εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Κλάδος Άντλησης Αργού Πετρελαίου, Φυσικού Αερίου και σχετικές δραστηριότητες (11). Ο κλάδος αποτελείται σε ολόκληρη την εξεταζόμενη τριετία μόνο από μία επιχείρηση που ασχολείται με την εξόρυξη και αποθείωση τοπικών κοιτασμάτων αργού πετρελαίου στην περιοχή της Καβάλας.

Κλάδος Εξόρυξης μεταλλευμάτων ουρανίου και θορίου (12). Δεν υπάρχουν εταιρείες που πληρούν τα κριτήρια του ΣΕΒ για την επιλογή τους στη βάση δεδομένων στον συγκεκριμένο κλάδο.

Κλάδος Εξόρυξης Μεταλλικών Μεταλλευμάτων (13). Σημαντική διαρθρωτική μεταβολή καταγράφεται και σε αυτόν τον κλάδο, καθώς η εταιρεία TVX HELLAS που είχε το 86% του συνολικού ενεργητικού του κλάδου το 2002 και το 1/3 του συνόλου του τομέα, ανέστειλε τη λειτουργία της και δεν περιλαμβάνεται πλέον στην ανάλυση της χρήσης του 2003. Έτσι στον κλάδο περιλαμβάνονται πλέον επτά επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται κυρίως στην εξόρυξη μεταλλικών ορυκτών όπως βωξίτης, χαλκός κτλ.

Κλάδος Άλλων Εξορυκτικών – Λατομικών Δραστηριοτήτων (14). Είναι ο κλάδος με την πολυπληθέστερη παρουσία εταιριών (141 εταιρίες) και αυτός στον οποίο εντοπίζεται μεγαλύτερη κινητικότητα, καθώς το 2003 εισέρχονται σε αυτόν 18 επιχειρήσεις και αποχωρούν 15. Οι επιχειρήσεις του κλάδου δραστηριοποιούνται στην εξόρυξη κυρίως αδρανών υλικών, ενώ σε αυτόν περιλαμβάνονται και τα λατομεία μαρμάρων, που είναι και η δραστηριότητα με τις περισσότερες επιχειρήσεις του τομέα Γ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.29

Αριθμός Επιχειρήσεων ανά Κλάδο Δραστηριότητας

Τομέας Ορυχείων – Λατομείων (Γ)	Αριθμός Επιχειρήσεων		
	2001	2002	2003
Κλάδος Εξόρυξης Άνθρακα – Λιγνίτη (10)	2	2	3
Κλάδος Άντλησης Αργού Πετρελαίου – Φυσικού Αερίου (11)	1	1	1
Κλάδος Εξόρυξης Μεταλλικών Μεταλλευμάτων (13)	8	8	7
Κλάδος άλλων Εξορυκτικών – Λατομικών Δραστηριοτήτων (14)	131	138	141
Σύνολο	142	149	152

β. Χρηματοοικονομική Διάρθρωση του Τομέα

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη του τομέα των ορυχείων – λατομείων. Εξετάζονται συνοπτικά: α) η διάρθρωση του ενεργητικού, β) η διάρθρωση του παθητικού, γ) οι σχέσεις μεταξύ ενεργητικού και παθητικού, και δ) στοιχεία των αποτελεσμάτων χρήσης.

Για την πιο αξιόπιστη ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών, ωστόσο, πρέπει να αναφερθούν δυο σημαντικές διαφοροποιήσεις που χαρακτηρίζουν διαρθρωτικά τον τομέα και επηρεάζουν τα εξεταζόμενα μεγέθη στην τριετία 2001-2003. Καταρχήν το 2002, αποχωρεί από τον συγκεκριμένο τομέα και συγκεκριμένα από τον κλάδο άλλων εξορυκτικών & λατομικών δραστηριοτήτων (14), η εταιρεία ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ η οποία μετονομάστηκε σε S&B Βιομηχανικά Ορυκτά και ταξινομείται πλέον στον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών (26). Επιπλέον, κατά το 2003, δεν περιλαμβάνεται πλέον στον τομέα η TVX HELLAS (κλάδος εξόρυξης μεταλλικών μεταλλευμάτων (13)) που ανέστειλε τη λειτουργία της, ενώ εισέρχεται στην ανάλυση η ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ (κλάδος εξόρυξης άνθρακα – λιγνίτη (10)), παρόλο που και αυτή έχει σήμερα αναστείλει τη λειτουργία της.

Το γεγονός ότι η S&B ήταν η 2η μεγαλύτερη επιχείρηση σε συνολικό ενεργητικό το 2001 στον τομέα, και ότι η TVX HELLAS είχε ενεργητικό ύψους 249 εκατ. € (33,6% του συνόλου το 2002) το οποίο μόνο μερικώς αντισταθμίστηκε το 2003 από την ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ (75 εκατ. €), εξηγεί και ερμηνεύει τις μεγάλες μεταβολές που παρατηρούνται στα περισσότερα μεγέθη. Προκύπτουν δηλαδή στατιστικές ασυνέχειες στην ανάλυση του τομέα γι' αυτό και η ερμηνεία των αποτελεσμάτων πρέπει να γίνεται υπό το φως των παραπάνω εξελίξεων. Πάντως, όπου κρίνεται σκόπιμο στη συνέχεια παρατίθε-

ται και μια ενδεικτική εικόνα των μεγεθών, χωρίς την επίδραση αυτών των «τεχνικών» αλλαγών. Αναλυτικότερα:

β1. Διάρθρωση Ενεργητικού

Συνολικό Ενεργητικό

Το συνολικό ενεργητικό (με καθαρά πάγια) των επιχειρήσεων του τομέα των ορυχείων – λατομείων το 2003 υποχωρεί στα 631 εκατ. € (από 740 εκατ. € το 2002) Εμφανίζει δηλαδή μείωση 14,8% σε συνέχεια της μείωσης 20% του 2002. Οι έντονες μεταβολές στους επιμέρους κλάδους εξηγούνται από τα προαναφερθέντα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά. Έτσι, ανεξάρτητα από την TVX HELLAS, οι υπόλοιπες επιχειρήσεις του τομέα φαίνεται να ενισχύουν το ενεργητικό τους το 2003 κατά 28,5%. Την άνοδο αυτή καθορίζει εν πολλοίς η αύξηση 13,5 % του ενεργητικού του κλάδου εξορυκτικών / λατομικών δραστηριοτήτων (14), αφού αυξάνεται κατά 11% το ενεργητικό των 9 μεγαλύτερων εταιρειών του κλάδου. Άλλωστε και το 2002, εξαιρώντας την S&B, ο υπόλοιπος τομέας είχε μεγεθυνθεί κατά 9,6%. Τέλος, μπορεί να σημειωθεί η σταδιακή υποχώρηση του ενεργητικού της μοναδικής επιχείρησης που δραστηριοποιείται στον κλάδο άντλησης αργού πετρελαίου (11).

Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Οι αποχωρήσεις των μεγάλων εταιρειών που αναφέρθηκαν παραπάνω έχουν οδηγήσει σε σταδιακό περιορισμό των καθαρών παγίων του τομέα, στα 278 εκατ. €, ενώ και ο βαθμός παγιοποίησης υποχωρεί στο 44%. Έτσι, ο τομέας των ορυχείων – λατομείων, ενώ διατηρούσε υψηλότερο βαθμό παγιοποίησης από τη μεταποίηση, το 2003 υστερεί κατά 3,5 ποσοστιαίες μονάδες

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.30

Σύνολο Ενεργητικού (με καθαρά πάγια) κατά Κλάδο (2001-2003)

(χιλιάδες €)

Κλάδος	Σύνολο Ενεργητικού		
	2001	2002	2003
10	11 069,8	18 080,2	92 407,2
11	18 828,5	12 446,3	10 010,7
13	277 348,2	290 591,6	52 663,4
14*	621 625,4	419 417,0	475 943,5
Σύνολο	928 871,9	740 535,1	631 024,8

*Ενδεικτικά το συνολικό ενεργητικό του κλάδου 14 χωρίς την S&B το 2001 θα ήταν 368,4 εκατ. € και τότε το σύνολο θα περιοριζόταν στα 675,6 εκατ. € (2001).

(47,3% στη μεταποίηση). Πάντως, ο πλέον αντιπροσωπευτικός κλάδος του τομέα, οι άλλες λατομικές και εξορυκτικές δραστηριότητες (14), εμφανίζει σταθερό ποσοστό παγιοποίησης στο 43%. Ο επαναπροσδιορισμός του δείκτη μάλιστα στο επίπεδο του 44% οφείλεται αποκλειστικά στην έξοδο της TVX HELLAS, καθώς ο υπόλοιπος τομέας ήδη από το 2002 είχε παγιοποίηση στο 44%.

Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Το συνολικό κυκλοφορούν ενεργητικό του τομέα κατά το 2003 ξεπερνά τα 350 εκατ. €, στα υψηλότερα επίπεδα της τριετίας

2001-2003, ενισχυμένο κατά 21,5%, σε σχέση με το 2002. Την αύξηση αυτή τροφοδοτεί η σημαντική διεύρυνση κατά 23% των απαιτήσεων, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι όλα τα στοιχεία του ενεργητικού εμφανίζουν διψήφιες αυξήσεις. Η ποσοστιαία διάρθρωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού του τομέα πάντως δεν μεταβάλλεται ιδιαίτερα, καθώς οι απαιτήσεις εξακολουθούν να αποτελούν πάνω από τα 2/3 του συνόλου του κυκλοφορούντος. Στον αντιπροσωπευτικότερο μάλιστα κλάδο εξορυκτικών / λατομικών δραστηριοτήτων (14) – που δεν πάσχει άλλωστε και από στατιστικές ασυνέχειες λόγω εισόδου / εξόδου μεγάλων επιχειρήσεων – οι απαιτήσεις ξεπερνούν το 70% των κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού του κλάδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.31

Ύψος Καθαρών Παγίων και Βαθμός Παγιοποίησης κατά Κλάδο (2001-2003)

(χιλιάδες €)

Κλάδος	Καθαρά Πάγια			Βαθμός παγιοποίησης (%)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	7 024,8	7 737,6	44 326,1	63,46	42,80	44,97
11	48,2	909,8	93,5	0,26	7,31	0,93
13	249 747,0	261 922,7	29 763,3	90,05	90,13	56,52
14	350 728,9	180 001,7	204 572,2	56,42	42,92	42,98
Σύνολο	607 548,9	450 571,8	278 755,1	65,41	60,84	44,17

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.32

Διάρθρωση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού ανά Κλάδο

α. Σε εκατ. €

Κλάδος	Αποθέματα			Απαιτήσεις			Διαθέσιμα			Σύνολο Κυκλοφορούντος		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	0,0	0,1	23,8	2,7	9,4	23,3	1,3	0,9	0,9	4,0	10,3	48,0
11	4,6	6,5	2,9	13,6	3,9	5,5	0,6	1,1	1,5	18,8	11,5	9,9
13	16,5	15,6	3,3	9,0	10,5	12,8	2,2	2,5	6,8	27,6	28,7	22,9
14	58,5	38,6	44,9	175,7	167,8	193,4	36,7	33,1	33,1	270,9	239,4	271,4
Σύνολο	79,6	60,8	74,9	201,0	191,6	235,0	40,8	37,6	42,4	321,3	290,0	352,3

β. Σε ποσοστιαίες συμμετοχές στο σύνολο

10	0,7	0,8	49,6	67,5	90,8	48,5	31,8	8,4	1,9	100,0	100,0	100,0
11	24,3	56,3	29,3	72,4	34,1	55,6	3,3	9,5	15,2	100,0	100,0	100,0
13	59,6	54,5	14,4	32,5	36,7	55,9	7,9	8,8	29,7	100,0	100,0	100,0
14	21,6	16,1	16,5	64,8	70,1	71,3	13,6	13,8	12,2	100,0	100,0	100,0
Σύνολο	24,8	21,0	21,3	62,5	66,1	66,7	12,7	13,0	12,0	100,0	100,0	100,0

Σε σχέση με τη μεταποίηση, είναι λογικό τα αποθέματα να συμμετέχουν πολύ λιγότερο στο κυκλοφορούν (υστερούν σχεδόν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 29,5% των αποθεμάτων της μεταποίησης), αφού ειδικά τα προϊόντα λατόμευσης - εξόρυξης προωθούνται ταχύτερα στους πελάτες. Υπάρχουν πάντως κλαδικές διαφοροποιήσεις, καθώς ο κλάδος εξόρυξης μεταλλικών μεταλλευμάτων (13) εμφανίζει πολύ υψηλά διαθέσιμα (στο 30%) που υπερτερούν σημαντικά του μέσου όρου του τομέα. Οι έντονες μεταβολές στον κλάδο εξόρυξης άνθρακα – λιγνίτη (10) απλώς αντικατοπτρίζουν την ασυνέχεια στο δείγμα και δεν μπορούν να ερμηνευτούν αξιόπιστα.

β2. Διάρθρωση Παθητικού

Τα συνολικά κεφάλαια του τομέα υποχωρούν κατά 14,8% σε σχέση με το 2002 και προσδιορίζονται στα 631 εκατ. €. Εντονότερη, είναι η μείωση κατά 19% των ξένων κεφαλαίων που περιορίζονται στα 407 εκατ. € το 2003, ενώ υποχωρούν κατά 6,3% και τα ίδια κεφάλαια (224 εκατ. €). Έτσι τα ίδια κεφάλαια αυξάνουν τη συμμετοχή τους στο 35,5% των συ-

νολικών κεφαλαίων (από 32,2%).

Καθοριστικός είναι ο ρόλος της TVX σε αυτήν την κεφαλαιακή εξέλιξη, καθώς η έξοδος της από τον κλάδο 13 και τα αρνητικά ίδια κεφάλαια της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΙΔΗΡΟΚΡΑΜΑΤΑ (ΕΛΣΙ) που ανήκει στον ίδιο κλάδο (ύψους 53,3 εκατ. €) προκαλούν μεγάλη υποχώρηση στο σύνολο των κεφαλαίων του τομέα. Παράλληλα οι δύο από τους τέσσερις κλάδους του τομέα εμφανίζουν αρνητικά ίδια κεφάλαια για πρώτη φορά στην εξεταζόμενη τριετία. Αντίθετα, στον κλάδο 14 διαπιστώνεται αύξηση των συνολικών κεφαλαίων, αφού αυξάνονται τόσο τα ίδια (12%) όσο και τα ξένα κεφάλαια (15%), με το σύνολό του να αγγίζει τα 476 εκατ. €.

Σε σχέση με τη μεταποίηση, ο τομέας ορυχείων – λατομείων εμφανίζει πολύ μεγαλύτερη δανειακή επιβάρυνση, αφού κατά το 2003 ο δείκτης προσδιορίζεται στο 1,82 (έναντι 1,18 στη μεταποίηση). Ωστόσο, ο αντιπροσωπευτικότερος κλάδος των εξορυκτικών και λατομικών δραστηριοτήτων (14) βρίσκεται σχεδόν σε αναλογία 1:1 μεταξύ ιδίων και ξένων κεφαλαίων, διατηρώντας έτσι πολύ χαμηλά τη δανειακή του επιβάρυνση, παρά την οριακή αύξηση του 2003 (1,04 από 1,01).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.33

Διάρθρωση Βασικών Λογαριασμών Παθητικού

Κλάδος	Ίδια Κεφάλαια			Ξένα Κεφάλαια			Συνολικά Κεφάλαια		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	3,07	2,21	23,32	8,00	15,87	69,10	11,07	18,08	92,42
11	13,51	5,02	-9,80	5,32	7,42	19,81	18,83	12,45	10,01
13	10,23	23,81	-22,50	267,12	266,78	75,16	277,35	290,59	52,66
14	329,25	208,26	233,12	292,38	211,16	242,82	621,63	419,42	475,94
Σύνολο	356,06	239,30	224,14	572,81	501,23	406,89	928,87	740,53	631,03

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.34

Σχέσεις Ιδίων και Ξένων Κεφαλαίων - Δανειακή Επιβάρυνση

Κλάδος	Δανειακή Επιβάρυνση (Ξένα / Ίδια)			Ίδια / Συνολικά Κεφάλαια		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	2,61	7,18	2,96	27,8%	12,2%	25,2%
11	0,39	1,48	-2,02*	71,8%	40,4%	-97,9%
13	26,11	11,20	-3,34*	3,7%	8,2%	-42,7%
14	0,88	1,01	1,04	53,0%	49,7%	49,0%
Σύνολο	1,61	2,09	1,82	38,3%	32,3%	35,5%

* ενδεικτική τιμή

β3. Σχέσεις Ενεργητικού - ΠαθητικούΡευστότητα

Με βάση τα στοιχεία των ισολογισμών του 2003, τόσο η γενική, όσο και η ειδική ρευστότητα του τομέα των ορυχείων – λατομείων υποχωρούν το 2003 κάτω από την επιθυμητή μονάδα. Ωστόσο, η γενική ρευστότητα βρίσκεται οριακά στο 0,99, ενώ η ειδική ρευστότητα βρίσκεται στο 0,78, επιδόσεις που υστερούν του τομέα της μεταποίησης (1,28 και 0,90 αντίστοιχα).

Σε κλαδικό όμως επίπεδο προκύπτουν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις αφού στον αντιπροσωπευτικότερο κλάδο εξορυκτικών και λατομικών δραστηριοτήτων (14), οι επιχειρήσεις φαίνεται να διαθέτουν μόνιμο κεφάλαιο κίνησης. Μάλιστα η γενική τους ρευστότητα κρίνεται ικανοποιητική (1,27), και βρίσκεται στο επίπεδο του συνόλου της μεταποίησης, ενώ ο κλάδος διαθέτει και ειδική ρευστότητα άνω της μονάδας (1,06), κάτι που φανερώνει την άνετη κάλυψη των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, χωρίς να χρειάζεται να ρευστοποιηθεί μέρος των αποθεμάτων τους. Όλοι οι υπόλοιποι κλάδοι διαθέτουν πολύ χαμηλή ρευστότητα και χαρακτηρίζονται έτσι από απουσία μόνιμου κεφαλαίου κίνησης.

β4. Στοιχεία Αποτελεσμάτων Χρήσης

Κατά το 2003 παραμένει σταθερό το ποσοστό των ζημιόγων επιχειρήσεων στο σύνολο των επιχειρήσεων του τομέα Ορυχείων – Λατομείων, στο επίπεδο σχεδόν του 40%, αφού οι 60 από τις 152 επιχειρήσεις εμφανίζονται πλέον ζημιόγones. Ωστόσο το ύψος των ζημιών διευρύνεται κατά 70% και φτάνει τα 41,3 εκατ. €, έναντι 24,4 εκατ. € το 2002, αν και υπεύθυνες για αυτήν την εξέλιξη είναι δύο εταιρείες που συγκεντρώνουν το 75% αυτών των ζημιών (ΕΛ.ΣΙ και ΚΑΒΑΛΑ ΟΙΛ).

Πράγματι, από πλευράς κύκλου εργασιών καταγράφεται μόνο μία μικρή υποχώρηση σε σχέση με το 2002, αφού ο τομέας πραγματοποίησε συνολικές πωλήσεις ύψους 427 εκατ. € έναντι 433 εκατ. € το 2002. Τα μικτά κέρδη ωστόσο υποχωρούν κατά 13,5% και προσδιορίζονται στα 158 εκατ. €, πιέζοντας τα καθαρά κέρδη κάτω από 10 εκατ. €. Άλλωστε οι τρεις από τους τέσσερις κλάδους που συνθέτουν τον τομέα (Πίνακας 6.36), συνεχίζουν να εμφανίζονται ζημιόγονοι και κατά το 2003, ενώ μόνο ο κλάδος άλλων εξορυκτικών και λατομικών δραστηριοτήτων (14) βελτιώνει την αποδοτικότητα του και διευρύνει οριακά τα καθαρά κέρδη του, παρά τη μείωση των μικτών κερδών του.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.35**Δείκτες Γενικής και Ειδικής Ρευστότητας Τομέα Ορυχείων – Λατομείων**

Κλάδος	Γενική Ρευστότητα			Ειδική Ρευστότητα		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	0,51	0,93	0,80	0,50	0,92	0,40
11	5,25	2,13	0,83	3,98	0,93	0,59
13	3,02	1,77	0,33	1,22	0,81	0,28
14	1,33	1,29	1,27	1,04	1,08	1,06
Σύνολο	1,43	1,33	0,99	1,08	1,05	0,78

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.36**Εξέλιξη Μικτών – Καθαρών Κερδών Τομέα Ορυχείων – Λατομείων**

(χιλιάδες €)

Κλάδος	Μικτό Κέρδος			Καθαρό Κέρδος		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	229	1 767	7 691	-486	- 1 630	- 2 739
11	21 843	32 497	6 479	42	- 8 486	-14 823
13	19 352	14 503	11 289	-3 989	- 2 364	- 12 612
14	189 011	133 709	132 480	61 362	38 096	39 854
Σύνολο	230 435	182 477	157 941	56 929	25 616	9 680

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.37

Εξέλιξη Περιθωρίων Κέρδους

Κλάδος	Μικτό Περιθώριο Κέρδους (%)			Καθαρό Περιθώριο Κέρδους (%)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
10	14,1	17,4	29,7	-29,8	-16,0	-10,6
11	66,3	96,2	24,4	0,1	-25,1	-55,8
13	40,8	24,9	42,0	-8,4	-4,1	-46,9
14	44,1	40,4	38,1	14,3	11,5	11,5
Σύνολο	45,1	42,1	37,0	11,1	5,9	2,3

Σε επίπεδο δεικτών, το περιθώριο μικτού κέρδους υποχωρεί το 2003 στο 37% (έναντι 42,1% το 2002), ενώ το περιθώριο καθαρού κέρδους υποχωρεί πολύ περισσότερο στο 2,3% (έναντι 5,9% το 2002). Ουσιαστικά όλοι οι κλάδοι (πλην του 11, που περιλαμβάνει ωστόσο μόνο μία επιχείρηση) έχουν σχετικά υψηλό περιθώριο, το οποίο όμως δεν μπορούν να μετατρέψουν σε καθαρό περιθώριο, λόγω αδυναμίας ελέγχου του κόστους λειτουργίας. Αντίθετα με το σύνολο του τομέα, ο κλάδος 14 φαίνεται να λειτουργεί με υψηλό μικτό περιθώριο (στο 38%) επίδοση που υπερτερεί από τα περιθώρια 18 κλάδων της μεταποίησης και βέβαια από τον αντίστοιχο μέσο του συνόλου (30,9%). Ομοίως, σε αντίθεση με τους ζημιόγόνους κλάδους του συγκεκριμένου τομέα, ο 14 λειτουργεί σταθερά με καθαρό περιθώριο στο 11,5%, επίδοση που υστερεί μόνο από δύο κλάδους της μεταποίησης.

6.3. Ηλεκτρισμός, Φυσικό Αέριο και Ύδρευση

Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι εξελίξεις σε βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αποτελέσματα χρήσης των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα στον τομέα της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού (τομέας Ε κατά ΣΤΑΚΟΔ-03). Σύμφωνα με αυτήν την ταξινόμηση, ο τομέας περιλαμβάνει δύο βασικούς κλάδους: α) τον κλάδο 40, στον οποίο ταξινομούνται οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού και β) τον κλάδο 41, όπου ανήκουν οι επιχειρήσεις συλλογής, καθαρισμού και διανομής νερού (αστική υδροδότηση).

α. Αριθμός Επιχειρήσεων / Διάρθρωση τομέα

Η συνεχής αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτόν είναι αποτέλεσμα της απελευθέρωσης της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας (Φεβρουάριος 2001, νόμος 2773/1999), στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρά τα θεσμικά / ρυθμιστικά προβλήματα που δεν έχουν ακόμα επιλυθεί, ο τομέας εμφανίζει έναν επιχειρηματικό δυναμισμό σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον που τώρα αναπτύσσεται. Οι νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις ταξινομούνται σχεδόν στο σύνολό τους στον κλάδο 40, καθώς πρόκειται στις περισσότερες περιπτώσεις για αιολικά πάρκα, εταιρείες παραγωγής αιολικής ενέργειας, υδροηλεκτρικούς σταθμούς κτλ. Άλλωστε, μόνο το 2003, οι άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που δόθηκαν από την ΡΑΕ ήταν ισάριθμες των αδειών που είχαν δοθεί έως τότε (237).⁸ Επομένως είναι λογική η αυξητική πορεία του αριθμού των επιχειρήσεων κατά το 2003, όπου στον κλάδο 40 καταγράφονται πλέον 198 επιχειρήσεις έναντι 179 το 2002 (και 101 το 2001). Μαζί με την οριακή αύξηση κατά μία επιχείρηση στον κλάδο 41, που είναι άλλωστε εξαιρετικά ολιγάριθμος, ο τομέας περιλαμβάνει πλέον 203 επιχειρήσεις, έναντι 179 το 2002 (και 101 το 2001). Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι αρκετές από τις εταιρείες αιολικών πάρκων, αποτελούν στην ουσία μία μητρική επιχείρηση, αλλά καταχωρούνται ως διαφορετικές, ανάλογα με την γεωγραφική περιοχή στην οποία αναπτύσσουν την αντίστοιχη μονάδα παραγωγής, διατηρώντας ωστόσο κοινή έδρα.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, παρά την απελευθέρωση στον κλάδο της ενέργειας, η αγορά παραμένει έντονα ολιγοπωλιακή και άρα η ανάλυση που παρουσιάζεται στη συνέχεια δεν απομακρύνεται από αυτήν την εικόνα. Οι τρεις δημόσιες (με την έννοια του βασικού μετόχου) επιχειρήσεις (ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, ΔΕΠΑ)

8. Δεν ταυτίζονται βέβαια αυτές οι άδειες με αντίστοιχο αριθμό επιχειρήσεων, αφού περιλαμβάνονται επιχειρήσεις που πήραν άδειες για μονάδες παραγωγής εγκατεστημένες σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές ανάλογα και με την χρησιμοποιούμενη τεχνολογία και ισχύ τους. Ωστόσο, είναι ενδεικτικό του επιχειρηματικού δυναμισμού που παρατηρείται στον τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.38**Αριθμός Επιχειρήσεων ανά Κλάδο Δραστηριότητας**

Τομέας Παροχής Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου και Νερού	Αριθμός Επιχειρήσεων		
	2001	2002	2003
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού (40)	101	179	198
Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού (41)	4	4	5
Σύνολο	105	183	203

κατέχουν το 87,4% του συνολικού ενεργητικού του τομέα (όσο δηλαδή κατείχαν και το 2002), το 69% του οποίου προέρχεται από τη ΔΕΗ. Επομένως η ανάλυση που ακολουθεί, ουσιαστικά αντικατοπτρίζει τις εξελίξεις και τις τάσεις σε βασικά μεγέθη αυτών των επιχειρήσεων, με την ΔΕΗ και ΔΕΓΠΑ να κυριαρχούν στον κλάδο 40 και την ΕΥΔΑΠ στον 41.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την ανάλυση των ισολογισμών του 2001, δεν περιλαμβάνονταν στην ανάλυση η ΔΕΗ, καθώς μετά τη μετατροπή της σε Α.Ε. την 1/1/2001, δεν δημοσίευσε ισολογισμό για τη χρήση του 2001. Η πρώτη (υπερδωδεκάμηνη) εταιρική της χρήση, άρχισε την 1η Ιανουαρίου 2001 και έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2002. Αυτό δημιουργεί σοβαρή ασυνέχεια στα οικονομικά στοιχεία, όχι μόνο του κλάδου 40 (ενέργειας για τη συνέχεια) όπου ανήκει, αλλά και στο σύνολο του τομέα. Γι' αυτό κρίθηκε σκόπιμο η ανάλυση να περιοριστεί στη διετία 2002-2003, ώστε να είναι εφικτή η εξαγωγή πιο αξιόπιστων συμπερασμάτων.

β. Χρηματοοικονομική Διάρθρωση του Τομέα**β1. Διάρθρωση Ενεργητικού**Συνολικό Ενεργητικό

Η σχέση μεταξύ των δύο κλάδων που συνθέτουν τον τομέα

είναι προφανώς συντριπτική υπέρ του κλάδου ενέργειας (40) που κατέχει το 91% του συνόλου, όπως και το 2002. Από τον Πίνακα 6.39 διαπιστώνεται ότι το συνολικό ενεργητικό του τομέα παραμένει το 2003 στα επίπεδα της προηγούμενης χρήσης, δηλαδή τα 15,2 δισ. € (οριακή αύξηση 0,2% σε σχέση με το 2002). Η προσθήκη μίας παραπάνω επιχείρησης στον κλάδο 41 (ύδρευσης για τη συνέχεια) προκαλεί μία αύξηση του ενεργητικού της τάξης του 4,3%, το οποίο αντισταθμίζεται μεν από την υποχώρηση του κλάδου 40 κατά 0,2%, κρατά όμως θετική την ετήσια μεταβολή του συνόλου του τομέα.

Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Η προσθήκη μίας επιχείρησης στον κλάδο ύδρευσης (41) το 2003 επηρεάζει ανοδικά και τα καθαρά πάγια του κλάδου αυτού, που ξεπερνούν πλέον το 1 δισ. €. Ωστόσο και πάλι η σχετική επίδραση είναι πολύ μικρή για το σύνολο του τομέα, τα καθαρά πάγια του οποίου αυξάνονται οριακά κατά 22 εκατ. € και προσδιορίζονται στα 12,9 δισ. €. Οι τρεις δημόσιες επιχειρήσεις κατέχουν άλλωστε το 89% αυτών των παγίων, τα οποία παρουσιάζουν μία οριακή αύξηση (0,14%) σε σχέση με το 2002.

Αποτέλεσμα των οριακών αυξήσεων είναι βέβαια ο σταθερός βαθμός παγιοποίησης του τομέα, που δεν μεταβάλλεται σε σχέση με το 2002 και παραμένει στο 84,7%. Η αύξηση

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.39**Σύνολο Ενεργητικού (με Καθαρά Πάγια) ανά Κλάδο (2002-2003)**

(εκατ. €)

Κλάδος	Σύνολο Ενεργητικού		Ποσοστιαία μεταβολή ενεργητικού
	2002	2003	
40	13 891	13 861	-0,2
41	1 270	1 324	4,3
Σύνολο	15 161	15 186	0,2

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.40**Ύψος Καθαρών Παγίων και Βαθμός Παγιοποίησης ανά Κλάδο**

(εκατ. €)

Κλάδος	Καθαρά Πάγια		Βαθμός Παγιοποίησης	
	2002	2003	2002	2003
40	11 893	11 856	85,6	85,5
41	948	1 007	74,6	76,1
Σύνολο	12 841	12 863	84,7	84,7

δύο ποσοστιαίων μονάδων στον κλάδο της ύδρευσης (41) δεν επηρεάζει το σύνολο, με τον εξεταζόμενο τομέα να διατηρεί έτσι τον υψηλότερο βαθμό παγιοποίησης στο σύνολο της βιομηχανίας της χώρας.

Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Σε συνέχεια των προηγούμενων παρατηρήσεων, οριακή είναι και η αύξηση της αξίας του κυκλοφορούντος ενεργητικού του τομέα κατά το 2003. Το συνολικό κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο προσδιορίζεται σε 2,3 δισ. €, με τον κλάδο της ενέργειας (40) να ξεπερνά πλέον τα 2 δισ. €.

Ειδικότερα σε κλαδικό επίπεδο και στα επιμέρους στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού, μπορεί να σημειωθεί η αύξηση των διαθεσίμων κατά 98 εκατ. € στον κλάδο της ενέργειας (40), τα οποία προκύπτουν και από την υποχώρηση κατά 16 εκατ. € των αποθεμάτων και κατά 75 εκατ. € των απαιτήσεων των επιχειρήσεων του κλάδου. Έτσι τα ρευστά διαθέσι-

μα κεφάλαια αποτελούν πλέον το 1/5 του κυκλοφορούντος ενεργητικού, κερδίζοντας διαρθρωτικά μονάδες από τις απαιτήσεις που διατηρούν, ωστόσο πάνω από το 50% του συνόλου.

Αντίθετα, στον κλάδο της ύδρευσης (41), τα διαθέσιμα ήταν πάντα πιο περιορισμένα και μειώνονται ακόμα περισσότερο το 2003, αφού υποδιπλασιάζονται στα 14,3 εκατ. € . (από 30,2 εκατ. €). Υποχωρούν επίσης τα αποθέματα, ενώ είναι οι απαιτήσεις που φαίνεται να «ωφελούνται», αφού διευρύνονται κατά 26 εκατ. €. Έτσι στην ποσοστιαία διάθρωση του συνολικού κυκλοφορούντος ενεργητικού του κλάδου, οι απαιτήσεις συμμετέχουν πλέον με 67%, κερδίζοντας σχεδόν 10 μονάδες σε σχέση με το 2002.

Βεβαίως, την τάση στο σύνολο του τομέα δίνει ο κλάδος της ενέργειας (41), όπου οι απαιτήσεις παραμένουν το βασικό συστατικό στοιχείο του κυκλοφορούντος, παρά τη μικρή υποχώρηση σε σχέση με το 2002 (52,7% έναντι 55% το 2002), η οποία κεφαλαιοποιείται σε ρευστά διαθέσιμα (18,3% έναντι 14,8% το 2002).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.41**Διάθρωση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού ανά Κλάδο**

α. Σε εκατ. €

Κλάδος	Αποθέματα		Απαιτήσεις		Διαθέσιμα		Σύνολο Κυκλοφορούντος	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
40	597,7	581,4	1 088,3	1 013,4	312,6	410,4	1 998,5	2 005,3
41	106,1	91,2	185,4	211,6	30,2	14,3	321,65	317,1
Σύνολο	703,8	672,6	1 273,7	1 225,0	342,7	424,7	2 320,2	2 322,3

β. Σε ποσοστιαίες συμμετοχές στο σύνολο

40	29,9	29,0	54,5	50,5	15,6	20,5	100,0	100,0
41	33,0	28,8	57,6	66,7	9,4	4,5	100,0	100,0
Σύνολο	30,3	29,0	54,9	52,7	14,8	18,3	100,0	100,0

β2. Διάρθρωση Παθητικού

Τα συνολικά ίδια κεφάλαια του τομέα ενέργειας-ύδρευσης για το 2003 ξεπέρασαν τα 8 δισ. €, με τις τρεις δημόσιες επιχειρήσεις να κατέχουν το 80% αυτών. Αντίθετα φαίνεται να υποχωρεί ο δανεισμός του τομέα, αφού τα ξένα κεφάλαια περιορίζονται ελαφρά κατά 1,9% και προσεγγίζουν τα 7,1 δισ. €. Έτσι τα συνολικά κεφάλαια παραμένουν στα 15,2 δισ. € όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, ενώ η συμμετοχή των ιδίων κεφαλαίων ενισχύεται ελαφρά στο 53,2% (από 52,2%).

Ο κλάδος της ύδρευσης (41) διαφοροποιείται πάντως από την παραπάνω τάση που εκφράζει άλλωστε τον σημαντικότερο και πολυπληθέστερο κλάδο της ενέργειας. Έτσι, τόσο τα ξένα, όσο και τα ίδια κεφάλαια ενισχύονται (κατά 5,7% και 3,5% αντίστοιχα), ως αποτέλεσμα όμως της εισόδου μίας νέας επιχείρησης στον κλάδο. Γενικά πάντως ο κλάδος της ύδρευσης χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη συμμετοχή των ιδίων στο σύνολο των κεφαλαίων, η οποία φτάνει το 66% έναντι 53% του συνόλου του τομέα.

Η μικρή μείωση του δανεισμού οδηγεί όπως είναι λογικό σε μείωση της δανειακής επιβάρυνσης, που προσδιορίζεται στο 0,88 (έναντι 0,92 το 2002). Το ότι ο δείκτης αυτός βρίσκεται κάτω από τη μονάδα, σε αντίθεση π.χ. με τον μέσο όρο της μεταποίησης (1,18), συνδέεται σαφώς με το γεγονός ό-

τι ο τομέας κυριαρχείται από τις τρεις ΔΕΚΟ οι οποίες σαφώς επιτυγχάνουν διαφορετικές συνθήκες δανεισμού σε σχέση με τις υπόλοιπες αμιγώς ιδιωτικές επιχειρήσεις που συνθέτουν τη μεταποίηση. Άρα, η σύγκριση τόσο αυτού του δείκτη, όσο και των δεικτών ρευστότητας που ακολουθούν με την υπόλοιπη βιομηχανία δεν μπορεί να είναι άμεση και ερμηνευτικά χρήσιμη.

β3. Σχέσεις Ενεργητικού Παθητικού

Ρευστότητα

Οι δύο συνήθεις δείκτες ρευστότητας δεν παρουσιάζουν αξιόλογες μεταβολές σε σχέση με το 2002, με τη γενική ρευστότητα να υποχωρεί ελαφρά στο 0,97 και την ειδική να παραμένει σταθερή στο 0,69. Ωστόσο και πάλι η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο κλάδων είναι σημαντική, αφού ο κλάδος της ύδρευσης (41) διατηρεί και το 2003 μία γενική ρευστότητα που υπερβαίνει τη μονάδα, σε αύξηση μάλιστα από το 2002 (1,46 έναντι 1,40 το 2002), ενώ πλέον και η ειδική ρευστότητα ξεπερνά έστω και οριακά τη μονάδα (1,04). Αντίθετα, ο κλάδος της ενέργειας (40) δεν διαθέτει ούτε κατά το 2003 μόνιμο κεφάλαιο κίνησης, ώστε να καλύπτει τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις του, αφού οι δύο δείκτες παραμένουν κάτω από τη μονάδα, καθορίζοντας άλλωστε και την εικόνα στο σύνολο του τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.42

Διάρθρωση Βασικών Λογαριασμών Παθητικού

(εκατ. €)

Κλάδος	Ίδια Κεφάλαια		Ξένα Κεφάλαια		Συνολικά Κεφάλαια	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
40	7 068,9	7 203,3	6 822,2	6 658,0	13 891,1	13 861,3
41	845,0	874,7	425,3	449,5	1 270,3	1 324,2
Σύνολο	7 913,9	8 078,0	7 247,5	7 107,5	15 161,4	15 185,5

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.43

Σχέσεις Ιδίων και Ξένων Κεφαλαίων - Δανειακή Επιβάρυνση

Κλάδος	Δανειακή επιβάρυνση (ξένα / ίδια)		Ίδια / Συνολικά Κεφάλαια	
	2002	2003	2002	2003
40	0,97	0,92	50,9%	52,0%
41	0,50	0,51	66,5%	66,1%
Σύνολο	0,92	0,88	52,2%	53,2%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.44**Δείκτες Γενικής και Ειδικής Ρευστότητας Τομέα Παροχής Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου και Νερού**

Κλάδος	Γενική Ρευστότητα		Ειδική Ρευστότητα	
	2002	2003	2002	2003
40	0,95	0,92	0,66	0,65
41	1,40	1,46	0,94	1,04
Σύνολο	0,99	0,97	0,69	0,69

β4. Στοιχεία Αποτελεσμάτων Χρήσεως

Με βάση τα αποτελέσματα χρήσης που παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.45, προκύπτει μία σημαντική υποχώρηση των μικτών και καθαρών κερδών κατά το 2003, στοιχείο που χαρακτηρίζει την ανάλυση του τομέα παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή οφείλεται σε στατιστική ασυνέχεια των στοιχείων που αφορούν στη ΔΕΗ. Όπως επισημάνθηκε και στην εισαγωγική ενότητα του τομέα, μετά την μετατροπή της δημόσιας εταιρείας σε Α.Ε. κατά την 1/1/2001, δεν δημοσίευσε ισολογισμό για εκείνη τη χρήση. Έτσι ο πρώτος δημοσιευμένος ισολογισμός αναφέρεται στα αποτελέσματα της περιόδου 1/1/2001 έως 31/12/2002 και άρα τα αποτελέσματά του καλύπτουν στην ουσία δύο χρήσεις. Το γεγονός επομένως ότι η εταιρεία φαίνεται να πραγματοποιήσει α) κύκλο εργασιών της τάξης των 3,88 δισ. € το 2003 (έναντι 6,5 δισ. € το 2002), β) μικτά κέρδη της τάξης των 1,75 δισ. € (έναντι 4,25 δισ. € το 2002) και γ) καθαρά κέρδη ύψους 360 εκατ. € (έναντι 417 εκατ. € το 2002) δεν ανταποκρίνονται σε πραγματικές μειώσεις.⁹

Στα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του τομέα, το 70,4% των επιχειρήσεων που τον συνθέτουν το 2003 είναι ζημιογόνο, σε υποχώρηση όμως σε σχέση με το 81% το 2002. Το ύψος των ζημιών έχει αυξηθεί ελαφρά στα 42 εκατ. € (40 εκατ. € το 2002) και οφείλεται κυρίως στις αποσβέσεις από τις αρχικές επενδύσεις στις οποίες έχουν προχωρήσει οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της ενέργειας. Καθοριστικότερο ρόλο παίζει ωστόσο το γεγονός ότι οι επενδύσεις στο χώρο της ενέργειας δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί, με αποτέλεσμα οι 126 από τις 203 επιχειρήσεις του τομέα (αιολικά πάρκα, εταιρείες αιολικής ενέργειας, κτλ), δηλαδή πάνω από το 60% του

συνόλου, να εμφανίζουν μηδενικό κύκλο εργασιών για το 2003. Επομένως, ουσιαστικά η εικόνα του τομέα αντικατοπτρίζει ακόμα περισσότερο σε αυτήν την περίπτωση την πορεία των αποτελεσμάτων των τριών δημόσιων επιχειρήσεων.

Υπό το φως των παραπάνω δεδομένων μπορεί λοιπόν να σημειωθεί ότι κατά το 2003 τα μικτά κέρδη του τομέα ανέρχονται σε 2,2 δισ. €, με έναν συνολικό κύκλο εργασιών που ξεπερνά τα 5 δισ. €, ενώ τα καθαρά κέρδη αγγίζουν τα 411 εκατ. €, το 88% των οποίων προέρχεται από τη λειτουργία της ΔΕΗ Α.Ε.. Τα αντίστοιχα περιθώρια μικτού και καθαρού κέρδους του τομέα διαμορφώνονται στο επίπεδο του 43,2% και 8,1% αντίστοιχα, με κλαδικό ωστόσο προσδιορισμό, αφού ο κλάδος της ύδρευσης συνεχίζει να λειτουργεί με μικτό περιθώριο άνω του 60%, παρά την υποχώρηση του 2003 (64,4% το 2002).

Σε κάθε περίπτωση, εφόσον αρκετές επιχειρήσεις δεν έχουν αρχίσει την παραγωγική τους λειτουργία και διάθεση των υπηρεσιών τους, τα αποτελέσματα χρήσης δεν μπορούν να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά για τον τομέα. Παράλληλα, ακόμα «γράφονται» στους ισολογισμούς υψηλές αποσβέσεις από τις επενδύσεις στον χώρο της ενέργειας. Η δομή και διάρθρωση άλλωστε του τομέα συνεχίζει να μεταβάλλεται σε σημαντικό βαθμό, κάτι που αναμένεται να αποτυπωθεί περισσότερο στα χρηματοοικονομικά στοιχεία του 2004, αφού είναι σε εξέλιξη και η ανάπτυξη του δικτύου του φυσικού αερίου. Παράλληλα, αναμένονται εξελίξεις και σε θεσμικό επίπεδο, καθώς η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας προσπαθεί να διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού, ώστε η απελευθέρωση του τομέα να υλοποιηθεί στην πράξη με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο.

9. Επικουρικά μπορεί άλλωστε να αναφερθεί ότι σε σχετικό δελτίο τύπου της εταιρείας, όπου γίνεται μία προσπάθεια σύγκρισης μεταξύ των δύο χρήσεων απομονώνοντας τα αποτελέσματα του 2002, αναφέρεται ότι η ΔΕΗ εμφάνισε αύξηση των εσόδων της κατά 13,7% και των καθαρών κερδών της κατά 36,2% (Δελτίο τύπου, Φεβρουάριος 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.45**Εξέλιξη Μικτών – Καθαρών Κερδών και Περιθωρίων**

(εκατ. €)

Κλάδος	Μικτό Κέρδος		Καθαρό Κέρδος		Περιθώριο Κέρδους (%)			
					Μικτό		Καθαρό	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
40	4 435,3	1 959,9	396,7	337,0	63,4	41,7	5,7	7,2
41	225,6	237,2	73,6	73,9	64,4	60,9	21,0	19,0
Σύνολο	4 660,9	2 197,1	470,3	410,8	63,5	43,2	6,4	8,1

6.4. Κατασκευές**Εισαγωγή**

Ο κλάδος των κατασκευών (τομέας ΣΤ κατά ΣΤΑΚΟΔ-03) γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και έχει συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας, ειδικά μετά το 2000. Έτσι το 2003 η αύξηση της ακαθάριστης αξίας παραγωγής του τομέα ενίσχυσε τη συμμετοχή του στο ΑΕΠ στο 9,1% (έναντι 8,1% το 2002), ενώ το 1995 η συμμετοχή των κατασκευών στο ΑΕΠ μόλις που υπερέβαινε το 6%. Σαφώς, η άνοδος αυτής της δραστηριότητας συνδέεται με τις μεγάλες δημόσιες επενδύσεις υποδομής που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της προετοιμασίας της χώρας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ωστόσο ταχεία άνοδος, παρά τη μικρή επιβράδυνση του 2003 (7,3% έναντι 8,8% το 2002 και έναντι 4,4% το 2001) διαπιστώνεται και στις επενδύσεις σε κατοικίες, υποβοηθούμενη και από τη μείωση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων. Έτσι η συνολική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα (ιδιωτική και δημόσια, σε όγκο κυβικών χλμ) αυξήθηκε σχεδόν με διπλάσιο ρυθμό το 2003 (8,6% έναντι 4,4% το 2002), ενώ μόνο η ιδιωτική δραστηριότητα αυξήθηκε κατά 8,3% (έναντι 2,1% το 2002). Θετικές είναι και οι εξελίξεις στον τομέα της απασχόλησης αφού ο αριθμός των απασχολούμενων στον τομέα διευρύνθηκε κατά 26000 άτομα, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τη συνολική αύξηση της απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας που δεν υπερέβη το 2%.

Είναι γεγονός ότι η υλοποίηση σύγχρονων δημόσιων έργων υψηλών απαιτήσεων και διεθνών προδιαγραφών που συνδέονταν με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, έδωσε τη δυνατότητα στον τομέα όχι μόνο να αναπτυχθεί, αλλά να αποκτήσει τεχνογνωσία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε προσπάθεια διεθνοποίησής του σε γειτονικές χώρες. Η εξωστρέφεια άλλωστε θεωρείται κρίσιμος παράγοντας ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης του κλάδου ιδιαίτερα

μετά την ολοκλήρωση των μεγάλων δημόσιων έργων υποδομής.

Ωστόσο, είναι επίσης γεγονός ότι ο κλάδος θεωρείται ακόμα κατακερματισμένος με πλήθος μικρότερων επιχειρήσεων, με πτυχία χαμηλότερης τάξης, που δεν μπορούν να συμμετάσχουν στη διεκδίκηση μεγάλων έργων. Άλλωστε, ακόμα και ο αριθμός των μεγάλων κατασκευαστικών επιχειρήσεων της χώρας θεωρείται ήδη μεγάλος για τα δεδομένα της Ελλάδας, σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες που έχουν πολύ λιγότερες μεγάλες εργοληπτικές επιχειρήσεις. Οι τάσεις συγκέντρωσης της αγοράς με εκδήλωση συγχωνεύσεων και εξαγορών αναμένεται να ενταθεί, καθώς θεωρείται ότι λίγοι όμιλοι θα υποκαταστήσουν τελικά τη σημερινή κατακερματισμένη εικόνα. Προς αυτήν την κατεύθυνση συνέβαλε άλλωστε και ο νόμος 2940/2001 περί επανάκρισης των τεχνικών εταιριών που είχε ως στόχο ισχυρότερες και υγιέστερες κατασκευαστικές επιχειρήσεις. Δημιουργήθηκαν έτσι επτά νέες τάξεις εργοληπτικών πτυχίων (αντί οκτώ) στις οποίες και κατατάχθηκαν οι κατασκευαστικές εταιρείες και λειτούργησαν υπό αυτό το καθεστώς, για πρώτη φορά το 2003. Είναι χαρακτηριστικό άλλωστε ότι με τη νέα κατάταξη και μετά την διαδικασία συγχωνεύσεων και επανάκρισης, ένα σύνολο 374 εργοληπτικών επιχειρήσεων συνθέτει τις πέντε ανώτερες νέες τάξεις (3η έως 7η), ενώ υπήρχαν 759 επιχειρήσεις εγγεγραμμένες στις πέντε προηγούμενες ανώτερες τάξεις (Δ έως Η).

α. Αριθμός Επιχειρήσεων / Διάρθρωση τομέα

Το 2003, ο τομέας των κατασκευών (45) παρουσίασε υπερδιπλάσια αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων, της τάξης του 18,5%, έναντι αύξησης 8,3% το 2002. Έτσι ο κατασκευαστικός τομέας περιλαμβάνει πλέον 2316 επιχειρήσεις έναντι 1954 το 2002. Από πλευράς συγκέντρωσης, οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις σε ενεργητικό κατέχουν το 17,2% του συνόλου, σε μικρή υποχώρηση από το 18,8%, του 2002.

β. Χρηματοοικονομική Διάρθρωση του Κλάδου

β1. Διάρθρωση Ενεργητικού

Σύνολο Ενεργητικού και Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Ο τομέας των κατασκευών συνέχισε την πορεία μεγέθυνσής του και το 2003. Η αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων οδήγησε σε αύξηση (αν και με μικρότερο ρυθμό) του συνολικού καθαρού ενεργητικού του, το οποίο ξεπέρασε έτσι τα 11 δισ. € (άνοδος 13,8%, έναντι 16,1% το 2002). Η αύξηση των καθαρών παγίων ήταν ωστόσο αρκετά μικρότερη, αφού αυτά επιβραδύνθηκαν σημαντικά σε σχέση με την προηγούμενη χρήση (4,6% έναντι 23,4% το 2002). Έτσι τα καθαρά πάγια αγγίζουν το 2003 τα 4,17 δισ. €, ενώ ο βαθμός παγιοποίησης υποχωρεί σε επίπεδο χαμηλότερο και από το 2001 και προσδιορίζεται έτσι στο 37,7%.

Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Πολύ εντονότερη είναι η αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού (20,3%) του τομέα, που διαμορφώνεται το 2003 στα 6,9 δισ. €, έναντι 5,7 δισ. € το 2002. Η αύξηση τροφοδοτείται από την άνοδο 22% των απαιτήσεων, οι οποίες και αποτελούν το 66% του συνόλου του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Σημαντική είναι και η άνοδος των αποθεμάτων (25%) που κερδίζουν διαρθρωτικά σχεδόν έξι ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2001 και αγγίζουν το 2003 τα 1,5 δισ. €. Αντίθετα, η πολύ μικρότερη αύξηση των διαθέσιμων (6,6%), έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζεται η συμμετοχή τους στη σύνθεση του κυκλοφορούντος στο 13% (έναντι 14,5% το 2002).

β2. Διάρθρωση Παθητικού

Εντείνεται το 2003 η ταχύτερη αύξηση των ξένων κεφαλαίων σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια του κατασκευαστικού τομέα. Έτσι ο δανεισμός αυξήθηκε με 23,1% (έναντι 25,1% το 2002), ξεπερνώντας τα 5,12 δισ. €, ενώ τα ίδια κεφάλαια αυξάνονται με 7% (έναντι 10,2% το 2002) και διαμορφώνονται λίγο χαμηλότερα από τα 6 δισ. €. Το αποτέλεσμα είναι βεβαίως η περαιτέρω υποχώρηση του δείκτη αυτονομίας (ί-

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.46

Συνολικό Ενεργητικό, Καθαρά Πάγια και Ποσοστό Παγιοποιήσεως Ενεργητικού του Τομέα

(εκατ. €)

	Σύνολο Ενεργητικού	Ποσοστιαία Μεταβολή	Καθαρά Πάγια	Ποσοστιαία Μεταβολή	Βαθμός Παγιοποίησης
2001	8 366,7		3 231,9		38,63
2002	9 716,8	16,1	3 988,8	23,4	41,05
2003	11 062,5	13,8	4 170,9	4,6	37,71

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.47

Διάρθρωση Κυκλοφορούντος Ενεργητικού (2001-2003)

α. Σε εκατ. €

	Αποθέματα	Απαιτήσεις	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντος
2001	802,8	3 443,7	888,2	5 134,7
2002	1 169,0	3 730,6	828,4	5 728,0
2003	1 459,8	4 548,6	883,2	6 891,6

β. Σε ποσοστιαίες συμμετοχές στο σύνολο

2001	15,6	67,1	17,3	100,0
2002	20,4	65,1	14,5	100,0
2003	21,2	66,0	12,8	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.48**Εξέλιξη της Διάρθρωσης Λογαριασμών Παθητικού**

(εκατ. €)

	Ίδια Κεφάλαια	Ξένα Κεφάλαια	Συνολικά Κεφάλαια	Δανειακή Επιβάρυνση	Ίδια / Συνολικά
2001	5 037,9	3 328,8	8 366,7	0,66	60,2%
2002	5 553,4	4 163,5	9 716,8	0,75	57,2%
2003	5 938,3	5 124,1	11 062,5	0,86	53,7%

δια / συνολικά κεφάλαια) στο 53,7% έναντι 57,2% το 2002, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι ο δείκτης έχει χάσει πάνω από έξι ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2001. Αντίστοιχα, η δανειακή επιβάρυνση συνεχίζει να αυξάνεται και φτάνει το 0,86 έναντι 0,75 το 2002, σταθερά ωστόσο κάτω από την μονάδα. Γενικά πάντως, οι δείκτες αυτοί φανερώνουν μια υγιή διάρθρωση του παθητικού του τομέα, καθώς ο προσπορισμός ξένων κεφαλαίων συνεχίζεται το 2003, σε μια προσπάθεια διαφοροποίησης του μίγματος της κεφαλαιακής δομής και περιορισμού του υψηλού ποσοστού ιδίων κεφαλαίων. Υπενθυμίζεται άλλωστε ότι η συμμετοχή των ιδίων κεφαλαίων στο σύνολο των κεφαλαίων της μεταποίησης βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα, στο 45,8%.

β3. Σχέσεις Ενεργητικού ΠαθητικούΡευστότητα

Τόσο η γενική όσο και η ειδική ρευστότητα των επιχειρήσεων του κατασκευαστικού τομέα παραμένει σε επίπεδα πολύ πάνω από την κρίσιμη μονάδα, παρά την υποχώρηση του 2003. Αυτή η εξέλιξη φανερώνει από μία πλευρά την παρουσία μόνιμου κεφαλαίου κίνησης στις κατασκευαστικές επιχειρήσεις, ακόμα και χωρίς την προσφυγή σε ρευστοποίηση των αποθεμάτων, αλλά μπορεί και να φανερώνει μη αποδοτική συσσώρευση ρευστών στοιχείων. Έτσι η γενική ρευστότητα του τομέα διαμορφώνεται το 2003 στο 1,57 (έναντι 1,62 το 2002), ενώ η ειδική ρευστότητα εκτιμάται στο 1,23 (έναντι 1,29 το 2002). Η υποχώρηση των δύο δεικτών

το 2003 είναι βέβαια αποτέλεσμα της αύξησης του δανεισμού, και ιδιαίτερα της διατήρησης του ανοδικού ρυθμού των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 24% (23% το 2002).

β4. Στοιχεία Αποτελεσμάτων Χρήσεως

Όπως συνέβαινε το 2002, έτσι και το 2003, το 41% του κατασκευαστικού τομέα είναι ζημιόγono (950 επιχειρήσεις), όταν όμως το 2001 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόνο 31,7%. Οι συνολικές ζημιές το 2003 ανέρχονται σε 110 εκατ. €, ενισχυμένες κατά 26,7% σε σχέση με τα 80 εκατ. € του 2002. Όμως η αύξηση αυτή αντισταθμίζεται από την αντίστοιχη άνοδο των κερδών των κερδοφόρων επιχειρήσεων (26,6%) που ενισχύονται έτσι κατά 162 εκατ. € και φτάνουν τα 772 εκατ. € το 2003. Παράλληλα, διαπιστώνεται σημαντική ενίσχυση του κύκλου εργασιών του τομέα – λόγω και της αύξησης του αριθμού των επιχειρήσεων – κατά 28,6%, έναντι ανόδου μόνο 6% το 2002.

Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων είναι βεβαίως η σημαντική ανάκαμψη των καθαρών αποτελεσμάτων του κλάδου, τα οποία μετά την υποχώρηση κατά 20,7% του 2002, αυξάνονται με ρυθμό 25,1% το 2003 και φτάνουν τα 662 εκατ. €. Άλλωστε και τα μικτά κέρδη μετά τη μικρή αύξηση του 2,2% το 2002, διευρύνονται κατά 13,8% και προσεγγίζουν πλέον τα 1,8 δισ. €. Διάρθρωτικά, μπορεί να σημειωθεί ακόμα ότι οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις σε καθαρά κέρδη το 2003 κατέχουν το 29,6% των θετικών αποτελεσμάτων, έναντι 31% το 2002.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.49**Δείκτες Γενικής και Ειδικής Ρευστότητας του Κατασκευαστικού Τομέα**

	Γενική Ρευστότητα	Ειδική Ρευστότητα
2001	1,78	1,50
2002	1,62	1,29
2003	1,57	1,23

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.50**Εξέλιξη Μικτών και Καθαρών Κερδών και των Αντίστοιχων Περιθωρίων**

(εκατ. €)

	Μικτό Κέρδος	Καθαρό Κέρδος	Κύκλος Εργασιών	Περιθώριο Κέρδους (%)	
				Μικτό	Καθαρό
2001	1 540,7	667,3	4 597,4	33,5	14,5
2002	1 574,5	529,2	4 871,2	32,3	10,9
2003	1 791,1	662,0	6 264,4	28,6	10,6

Η ταχύτερη, ωστόσο, αύξηση του κύκλου εργασιών σε σχέση με τα κέρδη επηρεάζει τα αντίστοιχα περιθώρια κέρδους, αφού το μικτό περιθώριο του κλάδου υποχωρεί στο 28,6% (από 32,3% το 2002 και 33,5% το 2001). Αντίθετα, η υποχώρηση του καθαρού περιθωρίου κέρδους είναι πολύ ηπιότερη και φέρνει τον δείκτη στο 10,6% (έναντι 10,9% το

2002, αλλά 14,5% το 2001). Έτσι, αν και το μικτό περιθώριο κέρδους του κατασκευαστικού τομέα υστερεί πλέον του αντίστοιχου περιθωρίου της μεταποίησης (30,88%), κάτι που δεν συνέβαινε το 2002, το καθαρό περιθώριο κέρδους συνεχίζει να υπερτερεί σημαντικά από αυτό (5,7% αντιστοίχως στη μεταποίηση).

Στατιστικοί Πίνακες Κεφαλαιουχικής Διάρθρωσης της Ελληνικής Βιομηχανίας

Στους πίνακες που παρατίθενται σε αυτό το τμήμα της έκθεσης, όπως και σε εκείνους που περιλαμβάνονται στο Στατιστικό Παράρτημα, η αναφορά στους επιμέρους κλάδους της Βιομηχανίας γίνεται με βάση τον κωδικό αριθμό κάθε κλάδου, σύμφωνα με τη στατιστική ταξινόμηση των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας ΣΤΑΚΟΔ-03, η οποία και αντιστοιχίζεται στην ευρωπαϊκή ταξινόμηση NACE (αναθεώρηση 1.1).

Κωδικοί και Ονοματολογία Κλάδων Μεταποίησης

Κωδικός	Ονοματολογία Κλάδων
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών
16	Παραγωγή προϊόντων καπνού
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης - γουναρικών
19	Βιομηχανία δέρματος - δερματίνων ειδών
20	Βιομηχανία ξύλου και προϊόντων από ξύλο
21	Κατασκευή χαρτοπολτού, χάρτου και προϊόντων από χαρτί
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων
23	Παραγωγή οπάνθρακα, προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων
24	Παραγωγή χημικών ουσιών, προϊόντων και συνθετικών ινών
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού
30	Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.
32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων ακρίβειας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους
34	Κατασκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών
36	Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.
37	Ανακύκλωση

ΠΙΝΑΚΑΣ 1**Αριθμός Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1980 - 2003**

Αριθμός επιχειρήσεων*			
Χρήση	Α.Ε.	Ε.Π.Ε.	Σύνολο
1980	2 108	752	2 860
1981	2 321	753	3 074
1982	2 467	709	3 176
1983	2 529	628	3 157
1984	2 536	577	3 113
1985	2 632	534	3 166
1986	2 739	524	3 263
1987	2 822	515	3 337
1988	2 959	506	3 465
1989	3 003	780	3 783
1990	3 039	753	3 792
1991	3 141	667	3 808
1992	3 295	639	3 934
1993	3 531	682	4 213
1994	3 647	690	4 337
1995	4 438	920	5 358
1996	4 593	775	5 368
1997	4 715	760	5 475
1998	4 861	719	5 580
1999	5 028	610	5 638
2000	5 157	591	5 748
2001	5 185	587	5 772
2002	5 382	582	5 964
2003	5 576	594	6 170

* Για τα έτη από το 1989 και μετά το αρχείο των Α.Ε. και Ε.Π.Ε. γίνεται πληρέστερο. Η μεγάλη αύξηση του αριθμού των εταιρειών το 1995 οφείλεται, σε σημαντικό βαθμό, στη συμπλήρωση του αρχείου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2**Κατανομή Βιομηχανικών Επιχειρήσεων ανάλογα με το Μέγεθος Απασχολούμενων Κεφαλαίων, 1991 - 2003****α - Αριθμός επιχειρήσεων**

Κλιμάκια απασχολούμενων συνολικών κεφαλαίων	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
≤ 50 εκ. δρχ.	393	301	343	387	590	514	442	406	344	314			
≤ 150 χιλ. €										327	288	306	322
50-100 εκ. δρχ.	539	465	484	469	610	510	495	445	447	399			
150-300 χιλ. €										402	389	379	394
100-250 εκ. δρχ.	1 055	1 050	1 077	1 005	1 271	1 225	1 202	1 236	1 110	1 040			
300-750 χιλ. €										1 058	1 054	1 025	1 002
250-500 εκ. δρχ.	706	822	876	897	1 063	1 072	1 127	1 144	1 195	1 189			
750-1500 χιλ. €										1 188	1 185	1 226	1 241
500-1000 εκ. δρχ.	455	543	607	667	783	883	954	943	985	1 094			
1500-3000 χιλ. €										1 081	1 101	1 204	1 259
1000-2500 εκ. δρχ.	370	414	444	501	578	629	670	760	838	883			
3000-7500 χιλ. €										875	933	960	1 064
≥2500 εκ. δρχ.	290	339	382	411	463	535	585	646	719	829			
≥7500 χιλ. €										817	822	864	888
Σύνολο	3 808	3 934	4 213	4 337	5 358	5 368	5 475	5 580	5 638	5 748	5 772	5 964	6 170

β - Ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο

Κλιμάκια απασχολούμενων συνολικών κεφαλαίων	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
≤ 50 εκ. δρχ.	10,3	7,7	8,1	9,0	11,01	9,58	8,07	7,28	6,10	5,46			
≤ 150 χιλ. €										5,69	4,99	5,13	5,21
50-100 εκ. δρχ.	14,2	11,8	11,5	10,8	11,38	9,50	9,04	7,97	7,93	6,94			
150-300 χιλ. €										6,99	6,74	6,35	6,38
100-250 εκ. δρχ.	27,7	26,7	25,6	24,0	23,72	22,82	21,95	22,15	19,69	18,09			
300-750 χιλ. €										18,41	18,26	17,19	16,24
250-500 εκ. δρχ.	18,5	20,9	20,8	20,7	19,84	19,97	20,58	20,50	21,20	20,69			
750-1500 χιλ. €										20,67	20,53	20,56	20,12
500-1000 εκ. δρχ.	12,0	13,8	14,4	15,4	14,61	16,45	17,42	16,90	17,47	19,03			
1500-3000 χιλ. €										18,81	19,07	20,19	20,41
1000-2500 εκ. δρχ.	9,7	10,5	10,5	11,6	10,79	11,72	12,24	13,62	14,86	15,36			
3000-7500 χιλ. €										15,22	16,16	16,10	17,25
≥2500 εκ. δρχ.	7,6	8,6	9,1	9,5	8,64	9,97	10,68	11,58	12,75	14,42			
≥7500 χιλ. €										14,21	14,24	14,49	14,40
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Κατανομή κατά κλάδο των Νέων και των Παλαιών Βιομηχανικών Επιχειρήσεων και των Συνολικών τους Κεφαλαίων κατά το 2003*

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων		Συνολικά Κεφάλαια (Ίδια και Ξένα) σε εκατ. €		Ποσοστιαία (%) κατανομή των Επιχειρήσεων		Ποσοστιαία (%) κατανομή των Συνολικών Κεφαλαίων	
	Νέες	Παλαιές	Νέες	Παλαιές	Νέες	Παλαιές	Νέες	Παλαιές
	15	200	1 261	410,46	12 688,02	26,49	23,29	28,62
16	1	6	0,90	668,70	0,13	0,11	0,06	1,34
17	38	333	51,66	2 512,93	5,03	6,15	3,60	5,03
18	35	246	53,75	1 055,86	4,64	4,54	3,75	2,11
19	7	83	9,44	227,31	0,93	1,53	0,66	0,45
20	23	132	18,91	903,53	3,05	2,44	1,32	1,81
21	18	144	21,30	1 108,19	2,38	2,66	1,49	2,22
22	79	505	84,41	2 693,58	10,46	9,33	5,89	5,39
23	5	37	13,66	3 455,45	0,66	0,68	0,95	6,92
24	27	285	117,24	3 799,10	3,58	5,26	8,17	7,60
25	32	321	96,26	1 846,72	4,24	5,93	6,71	3,70
26	57	531	105,24	4 547,47	7,55	9,81	7,34	9,10
27	3	102	5,50	4 098,79	0,40	1,88	0,38	8,20
28	83	479	133,80	2 407,19	10,99	8,85	9,33	4,82
29	28	291	37,25	1 190,82	3,71	5,37	2,60	2,39
30	2	11	0,10	16,40	0,26	0,20	0,01	0,03
31	14	128	23,01	831,38	1,85	2,36	1,60	1,66
32	3	35	13,86	1 570,99	0,40	0,65	0,97	3,14
33	11	46	7,58	148,34	1,46	0,85	0,53	0,30
34	3	40	26,41	579,51	0,40	0,74	1,84	1,16
35	16	77	20,31	2 368,64	2,12	1,42	1,42	4,74
36	67	313	182,54	1 231,24	8,87	5,78	12,73	2,46
37	3	9	0,40	17,65	0,40	0,17	0,03	0,04
Σύνολο	755	5 415	1 434,24	49 967,93	100,0	100,0	100,0	100,0

*Ως νέες επιχειρήσεις ορίζονται όσες δεν περιλαμβάνονται στο αρχείο του προηγούμενου έτους. Είναι επομένως είτε νεοδημιουργηθείσες, είτε επιχειρήσεις που μετατράπηκαν στη χρήση 2003 σε Ε.Π.Ε. ή Α.Ε. ή που απλώς για πρώτη φορά καλύπτουν τα κριτήρια του ΣΕΒ για εισαγωγή στο αρχείο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4**Σχέση Παγίων Στοιχείων (μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων)
με το Σύνολο του Ενεργητικού, 1980 - 2003**

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Ποσοστό Παγιοποίησης
1980	2 860	38%
1981	3 074	40%
1982	3 176	45%
1983	3 157	44%
1984	3 113	38%
1985	3 166	37%
1986	3 263	36%
1987	3 337	36%
1988	3 465	41%
1989	3 783	42%
1990	3 792	41%
1991	3 808	40%
1992	3 934	42%
1993	4 213	43%
1994	4 337	42%
1995	5 358	41%
1996	5 368	43%
1997	5 475	43,51%
1998	5 580	45,75%
1999	5 638	44,54%
2000	5 748	48,62%
2001	5 772	49,64%
2002	5 964	48,90%
2003	6 170	47,25%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5**Κάλυψη Παγίων* Κεφαλαίων με Κεφάλαιο Μακράς Διάρκειας, 1980 - 2003**

Έτος	Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια* στοιχεία Ενεργητικού	Ξένα μακροπρόθεσμα προς Πάγια* στοιχεία Ενεργητικού	Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια προς Πάγια* στοιχεία Ενεργητικού
	(1)	(2)	(1)+(2)
1980	61,60%	59,20%	120,80%
1981	57,60%	53,40%	111,00%
1982	58,50%	46,60%	105,10%
1983	53,00%	46,30%	99,30%
1984	40,80%	47,60%	88,40%
1985	34,50%	53,10%	87,60%
1986	40,80%	49,10%	89,90%
1987	64,40%	43,80%	108,20%
1988	67,50%	38,60%	106,10%
1989	66,30%	40,70%	107,00%
1990	68,50%	36,10%	104,60%
1991	65,20%	32,80%	98,00%
1992	70,80%	26,40%	97,20%
1993	74,60%	26,50%	101,00%
1994	83,70%	25,80%	109,60%
1995	95,90%	24,80%	120,70%
1996	100,30%	21,80%	122,10%
1997	105,67%	21,85%	127,52%
1998	99,69%	21,31%	121,00%
1999	107,52%	22,20%	129,72%
2000	101,92%	22,46%	124,37%
2001	100,06%	23,83%	123,89%
2002	95,55%	27,45%	123,00%
2003	96,89%	27,21%	124,10%

* Μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ 6**Βαθμός Ρευστοποίησης Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων, 1982 – 2003**

Έτος	Πάγια (μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων) σε εκατ. €				Βαθμός Ρευστοποίησης Ακινήτοιποιήσεων (ετησίως)
	Αρχή Χρήσης	Τέλος Χρήσης	Μέσος Όρος Χρήσης	Αποσβέσεις Χρήσης	
1982	1 139,87	1 638,98	1 389,43	297,60	21,4%
1983	1 638,98	1 865,66	1 752,32	181,35	10,3%
1984	1 865,66	2 042,59	1 954,12	205,65	10,5%
1985	2 042,59	2 241,13	2 141,86	195,69	9,1%
1986	2 241,13	2 575,70	2 408,42	232,75	9,7%
1987	2 575,70	3 018,59	2 797,14	673,51	24,1%
1988	3 018,59	3 930,70	3 474,64	740,33	21,3%
1989	3 930,70	3 997,96	3 964,33	430,36	10,9%
1990	3 965,19	4 468,95	4 217,07	400,11	9,5%
1991	4 468,95	4 947,08	4 708,02	450,52	9,6%
1992	4 947,08	6 231,50	5 589,29	499,51	8,9%
1993	6 231,50	6 940,43	6 585,97	536,66	8,1%
1994	6 940,43	7 545,04	7 242,74	563,95	7,8%
1995	7 545,04	8 424,86	7 984,95	621,48	7,8%
1996	8 424,86	10 278,93	9 351,90	696,42	7,4%
1997	10 278,93	11 276,04	10 777,48	937,61	8,7%
1998	12 121,34	14 101,96	13 111,65	1 181,74	9,0%
1999	14 101,96	16 430,24	15 266,10	1 394,29	9,1%
2000	16 430,24	22 304,82	19 367,53	1 698,46	8,8%
2001	22 304,82	23 597,90	22 951,36	1 903,28	8,3%
2002	23 597,90	24 322,58	23 960,24	2 007,14	8,4%
2003	24 322,58	24 285,97	24 304,28	2 017,20	8,3%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
Επενδύσεις Παγίων Κεφαλαίων Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1980 - 2003

Έτος	Ακαθάριστες Επενδύσεις (πριν από την αφαίρεση των αποσβέσεων, σε εκατ. €)			Καθαρές Επενδύσεις (μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων, σε εκατ. €)			Αναλογία καθαρής προσαύξησης Παγίων	Αναλογία αντικατάστασης αποσβεσθέντων Παγίων
	Νέες Επιχειρήσεις*	Λοιπές	Σύνολο	Νέες Επιχειρήσεις	Λοιπές	Σύνολο		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6):(3)=(7)	100%-(7)
1980	47,74	215,15	262,88	45,21	127,62	172,83	65,74%	34,26%
1981	46,28	327,11	373,39	41,72	222,42	264,14	70,74%	29,26%
1982	50,33	742,33	792,66	45,79	453,31	499,10	62,97%	37,03%
1983	31,25	372,46	403,71	27,38	199,30	226,68	56,15%	43,85%
1984	25,77	348,13	373,90	21,78	155,16	176,93	47,32%	52,68%
1985	33,25	375,13	408,38	28,51	170,03	198,54	48,62%	51,38%
1986	58,60	404,03	462,64	47,23	287,33	334,56	72,32%	27,68%
1987	142,75	911,83	1 054,57	128,80	314,08	442,89	42,00%	58,00%
1988	117,37	1 543,10	1 660,47	104,18	807,93	912,11	54,93%	45,07%
1989	115,09	248,03	363,12	102,81	-35,56	67,26	18,52%	81,48%
1990	321,22	496,48	817,70	277,24	226,52	503,76	61,61%	38,39%
1991	336,60	587,04	923,64	244,74	233,39	478,12	51,76%	48,24%
1992	680,55	1 708,46	2 389,02	467,29	817,13	1 284,42	53,76%	46,24%
1993	731,46	501,35	1 232,81	529,12	179,82	708,93	57,51%	42,49%
1994	562,54	386,32	948,86	436,67	167,94	604,61	63,72%	36,28%
1995	964,99	288,01	1 253,00	718,33	161,50	879,82	70,22%	29,78%
1996**	666,22	2 357,59	3 023,81	459,36	1 394,71	1 854,07	61,32%	38,68%
1997	688,93	861,61	1 550,54	546,96	450,14	997,10	64,31%	35,69%
1998	926,30	2 212,60	3 138,99	683,26	1 297,36	1 980,62	63,10%	36,90%
1999	1 250,97	2 177,92	3 428,89	873,21	1 455,07	2 328,28	67,90%	32,10%
2000	1 023,67	6 807,65	7 831,32	714,75	5 159,83	5 874,58	75,01%	24,99%
2001	1 346,70	1 170,26	2 516,97	622,50	670,59	1 293,08	51,37%	48,63%
2002	924,66	1 160,51	2 085,17	347,36	377,32	724,68	34,75%	65,25%
2003	921,95	457,33	1 379,28	407,17	-443,78	-36,62	-2,66%	102,66%

* Ως νέες επιχειρήσεις ορίζονται όσες δεν περιλαμβάνονται στο αρχείο του προηγούμενου έτους. Είναι επομένως είτε νεοδημιουργηθείσες, είτε επιχειρήσεις που μετατράπηκαν στην αντίστοιχη χρήση σε Ε.Π.Ε. ή Α.Ε. ή που απλώς για πρώτη φορά καλύπτουν τα κριτήρια του ΣΕΒ για εισαγωγή στο αρχείο.

** Η μεγάλη αύξηση των "επενδύσεων" των λοιπών επιχειρήσεων οφείλεται και στην προσαρμογή της αξίας παγίων στοιχείων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8**Σχέση Ιδίων προς Ξένα και Συνολικά Κεφάλαια, 1982 – 2003**

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Σε εκατ. €			Σχέση Ιδίων Κεφαλαίων		Αναλογία Ιδίων προς Ξένα Κεφάλαια
		Ίδια Κεφάλαια	Ξένα Κεφάλαια	Συνολικά Κεφάλαια	προς Ξένα	προς Συνολικά	
1982	3 176	958,66	2 665,03	3 623,70	35,97%	26,46%	1:2,78
1983	3 157	989,66	3 235,42	4 225,08	30,59%	23,42%	1:3,27
1984	3 113	832,68	4 497,48	5 330,16	18,51%	15,62%	1:5,40
1985	3 166	773,71	5 352,49	6 126,20	14,46%	12,63%	1:6,92
1986	3 263	1 051,80	6 074,25	7 126,05	17,32%	14,76%	1:5,78
1987	3 337	1 942,52	6 354,77	8 297,28	30,57%	23,41%	1:3,27
1988	3 465	2 653,27	7 008,24	9 661,51	37,86%	27,46%	1:2,64
1989	3 783	2 627,30	6 771,46	9 398,76	38,80%	27,95%	1:2,58
1990	3 792	3 062,90	7 880,40	10 943,30	38,87%	27,99%	1:2,57
1991	3 808	3 225,34	9 247,18	12 472,53	34,88%	25,86%	1:2,87
1992	3 934	4 411,34	10 448,23	14 859,57	42,22%	29,69%	1:2,37
1993	4 213	5 177,45	11 316,89	16 494,34	45,75%	31,39%	1:2,19
1994	4 337	6 316,95	11 845,09	18 162,05	53,33%	34,78%	1:1,88
1995	5 358	8 080,01	12 707,83	20 787,84	63,58%	38,87%	1:1,57
1996	5 368	10 304,81	13 419,11	23 723,92	76,79%	43,44%	1:1,30
1997	5 475	12 808,18	15 051,53	27 859,70	85,10%	45,97%	1:1,18
1998	5 580	14 058,57	16 766,79	30 825,36	83,85%	45,61%	1:1,19
1999	5 638	17 665,66	19 219,01	36 884,66	91,92%	47,89%	1:1,09
2000	5 748	22 732,29	23 139,21	45 871,51	98,24%	49,56%	1:1,02
2001	5 772	23 612,21	23 930,16	47 542,37	98,67%	49,67%	1:1,01
2002	5 964	23 241,17	26 497,27	49 738,44	87,71%	46,73%	1:1,14
2003	6 170	23 532,16	27 870,02	51 402,18	84,43%	45,78%	1:1,18

ΠΙΝΑΚΑΣ 9**Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσης Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1982 - 2003**

(εκατ. €)

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Μικτά Κέρδη	Μείον:			Σύνολο Δαπανών	Καθαρά Κέρδη
			Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Πωλήσεων, Διοικήσεως κτλ	Αποσβέσεις προς Χρήσης		
1982	3 176	840,67	205,41	382,35	297,60	885,35	-44,68
1983	3 157	874,46	258,02	469,30	181,35	908,67	-34,22
1984	3 113	1 019,67	343,47	583,55	205,65	1 132,67	-113,00
1985	3 166	1 240,37	442,62	692,34	195,69	1 330,65	-90,28
1986	3 263	1 533,61	501,45	803,99	232,75	1 538,20	-4,59
1987	3 337	2 116,51	512,28	875,72	673,51	2 070,32	46,19
1988	3 465	2 507,63	596,91	1 142,34	740,33	2 479,58	28,04
1989	3 783	2 450,69	664,69	1 328,16	324,35	2 317,20	133,49
1990	3 792	3 059,66	868,26	1 640,56	400,11	2 908,93	150,73
1991	3 808	3 650,47	1 074,50	2 079,36	450,52	3 604,38	46,10
1992	3 934	4 424,48	984,40	2 458,33	499,51	3 942,24	482,24
1993	4 213	4 880,64	988,14	2 881,14	536,66	4 405,95	474,70
1994	4 337	5 310,48	1 036,96	2 983,62	563,95	4 584,53	725,96
1995*	5 358	6 118,39	966,42	3 490,40	621,48	5 078,29	1 040,09
1996	5 368	6 766,40	888,66	4 028,07	696,42	5 613,15	1 153,25
1997	5 475	7 405,31	860,80	4 416,06	947,72	6 224,58	1 180,74
1998	5 580	8 718,20	1 010,22	4 978,08	1 181,74	7 170,04	1 548,16
1999	5 638	9 951,67	856,82	5 507,54	1 394,29	7 758,65	2 193,02
2000	5 748	11 123,10	909,90	6 166,53	1 698,46	8 774,90	2 348,20
2001	5 772	10 970,72	818,43	6 313,60	1 903,28	9 035,31	1 935,41
2002	5 964	11 675,89	813,80	7 011,57	2 007,14	9 832,52	1 843,36
2003	6 170	12 342,45	816,78	7 226,86	2 017,20	10 060,85	2 281,59

* Το μεγάλο άλμα του ποσού καθαρών κερδών το 1995 οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην εξέλιξη των αποτελεσμάτων των ζημιογόνων εταιρειών και κυρίως στην μείωση των ζημιών τους. Η αύξηση των κερδών των κερδοφόρων εταιρειών ανήλθε σε 16%, ποσοστό που εν μέρει οφείλεται και στην αύξηση του αριθμού των κερδοφόρων εταιρειών από 3278 το 1994 σε 4070 το 1995.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10**Ποσοστό Δαπανών και Καθαρών Κερδών επί των Μικτών Κερδών, 1980 - 2003**

Έτος	Δαπάνες Λειτουργίας	Καθαρά Κέρδη
1980	91,40%	8,60%
1981	94,40%	5,60%
1982	105,30%	-5,30%
1983	103,90%	-3,90%
1984	111,10%	-11,10%
1985	107,30%	-7,30%
1986	100,30%	-0,30%
1987	97,80%	2,20%
1988	98,90%	1,10%
1989	94,60%	5,40%
1990	95,10%	4,90%
1991	98,70%	1,30%
1992	89,10%	10,90%
1993	90,30%	9,70%
1994	86,30%	13,70%
1995	83,00%	17,00%
1996	83,00%	17,00%
1997	84,06%	15,94%
1998	82,24%	17,76%
1999	77,96%	22,04%
2000	78,89%	21,11%
2001	82,36%	17,64%
2002	84,21%	15,79%
2003	81,51%	18,49%

ΠΙΝΑΚΑΣ 11**Κατανομή των Δαπανών Λειτουργίας των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1980 - 2003**

Έτος	Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Πωλήσεων, Διοίκησης κτλ	Αποσβέσεις χρήσης	Σύνολο Εξόδων
1980	26,5%	53,5%	20,0%	100,0%
1981	28,0%	53,5%	18,5%	100,0%
1982	23,2%	43,2%	33,6%	100,0%
1983	28,4%	51,7%	19,9%	100,0%
1984	30,3%	51,5%	18,2%	100,0%
1985	33,3%	52,0%	14,7%	100,0%
1986	32,6%	52,3%	15,1%	100,0%
1987	24,8%	42,7%	32,5%	100,0%
1988	24,1%	46,1%	29,8%	100,0%
1989	28,7%	57,3%	14,0%	100,0%
1990	29,9%	56,4%	13,8%	100,0%
1991	29,8%	57,7%	12,5%	100,0%
1992	25,0%	62,4%	12,7%	100,0%
1993	22,4%	65,4%	12,2%	100,0%
1994	22,6%	65,1%	12,3%	100,0%
1995	19,0%	68,7%	12,3%	100,0%
1996	15,80%	71,8%	12,4%	100,0%
1997	13,83%	70,95%	15,23%	100,0%
1998	14,09%	69,43%	16,48%	100,0%
1999	11,04%	70,99%	17,97%	100,0%
2000	10,37%	70,27%	19,36%	100,0%
2001	9,06%	69,88%	21,06%	100,0%
2002	8,28%	71,31%	20,41%	100,0%
2003	8,12%	71,84%	20,05%	100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 12**Διάθεση Καθαρών Κερδών Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1995 - 2003**

(εκατ. €)

Ανάλυση	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Σύνολο Επιχειρήσεων	5 358	5 368	5 475	5 580	5 638	5 748	5 772	5 964	6 170
Καθαρά κέρδη αυτών των επιχειρήσεων	1 040,09	1 153,25	1 180,74	1 548,16	2 193,02	2 348,20	1 935,40	1 843,36	2 281,59
Αριθμός Επιχειρήσεων με ζημιές	1 288	1 411	1 425	1 375	1 338	1 469	1 457	1 590	1 731
Ύψος ζημιών	-337,95	-502,45	-464,26	-504,32	-426,70	-543,87	-521,26	-716,25	-524,98
Αριθμός Επιχειρήσεων με κέρδη	4 070	3 957	4 050	4 205	4 300	4 279	4 315	4 374	4 439
Ύψος κερδών	1 378,05	1 655,70	1 644,99	2 052,48	2 619,72	2 892,07	2 456,67	2 559,62	2 806,57

Κατανομή των παραπάνω κερδών:

Αποθεματικό και Υπόλοιπο σε Νέο	608,15	807,02	668,33	866,75	1 222,88	1 211,85	911,50	832,37	1 116,42
Μερίσματα	400,70	442,69	489,34	605,60	687,93	853,17	844,17	934,67	928,49
Φόροι κτλ	369,19	405,99	487,33	580,13	708,90	827,06	700,99	792,57	761,66

Εκατοστιαία κατανομή κερδών:

Αποθεματικό και Υπόλοιπο σε Νέο	44,1%	48,7%	40,63%	42,23%	46,68%	41,90%	37,10%	32,52%	39,78%
Μερίσματα	29,10%	26,7%	29,75%	29,51%	26,26%	29,50%	34,36%	36,52%	33,08%
Φόροι κτλ	26,8%	24,5%	29,62%	28,26%	27,06%	28,60%	28,53%	30,96%	27,14%

ΠΙΝΑΚΑΣ 13**Έξοδα Χρηματοδότησης προς Σύνολο Δαπανών και προς Σύνολο Ξένων Κεφαλαίων, 1981 - 2003**

Έτος	Έξοδα Χρηματοδότησης προς Σύνολο Δαπανών	Έξοδα Χρηματοδότησης προς Σύνολο Ξένων Κεφαλαίων
1981	28,00%	7,50%
1982	23,20%	7,70%
1983	28,40%	8,00%
1984	30,30%	7,60%
1985	33,30%	8,30%
1986	32,60%	8,30%
1987	24,80%	8,10%
1988	24,10%	8,50%
1989	28,70%	9,80%
1990	29,90%	11,00%
1991	29,80%	11,60%
1992	25,00%	9,40%
1993	22,40%	8,70%
1994	22,60%	8,80%
1995	19,00%	7,60%
1996	15,80%	6,60%
1997	13,83%	5,72%
1998	14,09%	6,03%
1999	11,04%	4,46%
2000	10,37%	3,93%
2001	9,06%	3,42%
2002	8,28%	3,07%
2003	8,12%	2,93%

ΠΙΝΑΚΑΣ 14**Αποδοτικότητα Ιδίων και Συνολικών Κεφαλαίων, 1981 - 2003**

Έτος	Καθαρά Κέρδη προς Ίδια Κεφάλαια	Καθαρά Κέρδη συν Αποσβέσεις Χρήσης συν Έξοδα Χρηματοδότησης προς Συνολικά Κεφάλαια
1981	5,40%	10,90%
1982	-4,70%	12,60%
1983	-3,50%	9,60%
1984	-13,60%	8,20%
1985	-11,70%	8,90%
1986	-0,40%	10,20%
1987	2,40%	14,90%
1988	1,10%	14,10%
1989	5,10%	11,90%
1990	4,90%	13,00%
1991	1,40%	12,60%
1992	10,90%	13,20%
1993	9,20%	12,10%
1994	11,50%	12,80%
1995	12,90%	12,60%
1996	11,20%	11,50%
1997	9,22%	10,73%
1998	11,01%	12,13%
1999	12,41%	12,05%
2000	10,33%	10,81%
2001	8,20%	9,80%
2002	7,94%	9,38%
2003	9,70%	9,95%

ΠΙΝΑΚΑΣ 15**Ανάλυση των Παγίων Στοιχείων (πριν την αφαίρεση των Αποσβέσεων) των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1988 - 2003**

α - Σε εκατ. €

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Γήπεδα	Κτίρια, Μεταφορικά και Λοιπά Πάγια	Μηχανικός Εξοπλισμός	Συμμετοχές	Σύνολο Παγίων Στοιχείων
1988	3 465	742,89	3 186,45	2 794,13	216,78	6 940,24
1989	3 783	688,53	3 322,74	3 004,01	229,71	7 189,23
1990	3 792	702,88	3 727,27	3 298,95	277,83	8 006,93
1991	3 808	715,80	4 147,72	3 721,07	345,96	8 930,57
1992	3 934	1 204,00	5 626,01	4 038,81	450,72	11 319,55
1993	4 213	1 314,67	6 158,52	4 549,29	529,91	12 552,40
1994	4 337	1 278,84	6 602,90	4 993,14	626,38	13 501,26
1995	5 358	1 238,24	7 272,78	5 474,07	769,17	14 754,26
1996	5 368	1 819,27	8 799,81	6 202,13	956,86	17 778,07
1997	5 475	1 856,09	9 485,72	6 996,41	1 940,72	20 278,93
1998	5 580	1 931,14	10 872,82	8 160,01	2 453,86	23 417,83
1999	5 638	1 929,29	12 207,24	9 285,82	3 424,87	26 847,22
2000	5 748	2 482,41	14 521,42	10 775,74	6 898,47	34 678,04
2001	5 772	2 454,34	15 113,40	11 941,73	7 685,53	37 195,01
2002	5 964	2 492,22	15 736,47	12 907,78	8 143,70	39 280,18
2003	6 170	2 624,22	16 615,11	13 900,25	7 519,87	40 659,46

β - Ποσοστιαία διάρθρωση (%)

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Γήπεδα	Κτίρια, Μεταφορικά και Λοιπά Πάγια	Μηχανικός Εξοπλισμός	Συμμετοχές	Σύνολο Παγίων Στοιχείων
1988	3 465	10,70	45,90	40,30	3,10	100,0
1989	3 783	9,60	45,40	41,80	3,20	100,0
1990	3 792	8,80	46,50	41,20	3,50	100,0
1991	3 808	8,00	46,40	41,70	3,90	100,0
1992	3 934	10,60	49,70	35,70	4,00	100,0
1993	4 213	10,50	49,10	36,20	4,20	100,0
1994	4 337	9,50	48,90	37,00	4,60	100,0
1995	5 358	8,40	49,30	37,10	5,20	100,0
1996	5 368	10,20	49,50	34,90	5,40	100,0
1997	5 475	9,15	46,78	34,50	9,57	100,0
1998	5 580	8,25	46,43	34,85	10,48	100,0
1999	5 638	7,19	45,47	34,59	12,76	100,0
2000	5 748	7,16	41,87	31,07	19,89	100,0
2001	5 772	6,60	40,63	32,11	20,66	100,0
2002	5 964	6,34	40,06	32,86	20,73	100,0
2003	6 170	6,45	40,86	34,19	18,50	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 16**Ανάλυση Κυκλοφορούντος και Διαθέσιμου Κεφαλαίου των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1988 - 2003****α - Σε εκατ. €**

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Αποθέματα			Απαιτήσεις	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντων και Διαθεσίμων
		Πρώτων Υλών	Ετοιμών Προϊόντων	Σύνολο			
1988	3 465	865,19	1 027,29	1 892,48	3 552,57	285,75	5 730,81
1989	3 783	977,39	1 141,83	2 119,21	2 965,25	349,11	5 433,57
1990	3 792	1 056,42	1 379,61	2 436,03	3 629,73	408,58	6 474,34
1991	3 808	1 174,66	1 583,58	2 758,23	4 324,43	442,79	7 525,45
1992	3 934	1 355,45	1 878,83	3 234,28	4 905,21	488,58	8 628,06
1993	4 213	1 457,53	1 902,86	3 360,39	5 645,12	548,39	9 553,90
1994	4 337	1 595,47	1 976,45	3 571,92	6 240,97	804,11	10 617,00
1995	5 358	1 887,99	2 263,45	4 151,44	7 213,26	998,27	12 362,97
1996	5 368	1 983,55	2 482,14	4 465,69	7 949,77	1 029,53	13 444,98
1997	5 475	2 107,04	2 839,30	4 946,34	9 599,83	1 192,19	15 738,36
1998	5 580	2 318,72	3 144,22	5 462,94	9 798,90	1 461,56	16 723,40
1999	5 638	2 585,28	3 341,31	5 926,59	12 562,42	1 965,41	20 454,42
2000	5 748	3 357,34	3 910,10	7 267,44	14 115,94	2 183,32	23 566,69
2001	5 772	3 428,67	3 953,18	7 381,85	14 302,47	2 260,16	23 944,47
2002	5 964	3 691,20	4 230,53	7 921,74	15 402,68	2 091,42	25 415,85
2003	6 170	3 657,32	4 340,14	7 997,46	16 520,40	2 598,33	27 116,20

β - Ποσοστιαία διάρθρωση (%)

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Αποθέματα			Απαιτήσεις	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντων και Διαθεσίμων
		Πρώτων Υλών	Ετοιμών Προϊόντων	Σύνολο			
1988	3 465	15,10	17,90	33,00	62,00	5,00	100,0
1989	3 783	18,00	21,00	39,00	54,60	6,40	100,0
1990	3 792	16,30	21,30	37,60	56,10	6,30	100,0
1991	3 808	15,60	21,00	36,60	57,50	5,90	100,0
1992	3 934	15,70	21,80	37,50	56,90	5,70	100,0
1993	4 213	15,30	19,90	35,20	59,10	5,70	100,0
1994	4 337	15,00	18,60	33,60	58,80	7,60	100,0
1995	5 358	15,30	18,30	33,60	58,30	8,10	100,0
1996	5 368	14,80	18,50	33,20	59,10	7,70	100,0
1997	5 475	13,39	18,04	31,43	61,00	7,58	100,0
1998	5 580	13,87	18,80	32,67	58,59	8,74	100,0
1999	5 638	12,64	16,34	28,97	61,42	9,61	100,0
2000	5 748	14,25	16,59	30,84	59,90	9,26	100,0
2001	5 772	14,32	16,51	30,83	59,73	9,44	100,0
2002	5 964	14,52	16,65	31,17	60,60	8,23	100,0
2003	6 170	13,48	16,01	29,50	60,92	9,59	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 17
Ανάλυση των Ξένων Κεφαλαίων (Υποχρεώσεων) των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 1988 - 2003
α - Σε εκατ. €

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις		Μέσο - μακροπρόθεσμες		Σύνολο Υποχρεώσεων		Γενικό Σύνολο
		Τραπεζικές	Λοιπές	Τραπεζικές	Λοιπές	Βραχυ-πρόθεσμων	Μεσο-μακρο-πρόθεσμων	
1988	3 465	2 016,90	3 474,62	1 171,72	345,00	5 491,52	1 516,72	7 008,24
1989	3 783	2 387,77	2 767,30	1 455,36	161,03	5 155,07	1 616,39	6 771,46
1990	3 792	2 961,81	3 306,61	1 437,86	174,12	6 268,42	1 611,98	7 880,40
1991	3 808	3 714,94	3 908,55	1 380,55	243,14	7 623,50	1 623,69	9 247,18
1992	3 934	4 247,31	4 553,79	1 325,31	321,81	8 801,11	1 647,12	10 448,23
1993	4 213	4 103,82	5 377,66	1 471,80	432,67	9 481,48	1 904,47	11 385,95
1994	4 337	4 387,13	5 509,25	1 490,15	459,88	9 896,37	1 950,03	11 846,40
1995	5 358	4 093,67	6 524,62	1 573,84	515,70	10 618,29	2 089,54	12 707,83
1996	5 368	4 541,33	6 633,73	1 647,02	597,03	11 175,06	2 244,05	13 419,11
1997	5 475	5 033,23	7 369,42	2 072,01	576,87	12 402,65	2 648,88	15 051,53
1998	5 580	5 548,80	8 213,50	2 377,34	627,16	13 762,29	3 004,50	16 766,79
1999	5 638	6 031,43	9 540,53	2 959,75	687,32	15 571,96	3 647,04	19 219,01
2000	5 748	6 918,55	11 211,58	4 223,73	785,36	18 130,13	5 009,08	23 139,21
2001	5 772	7 244,13	11 062,35	4 803,57	820,12	18 306,48	5 623,68	23 930,16
2002	5 964	7 864,86	11 955,18	5 549,54	1 127,68	19 820,04	6 677,23	26 497,27
2003	6 170	8 938,90	12 322,12	5 426,53	1 182,45	21 261,02	6 608,99	27 870,02

β - Ποσοστιαία διάρθρωση (%)

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις		Μέσο - μακροπρόθεσμες		Σύνολο Υποχρεώσεων		Γενικό Σύνολο
		Τραπεζικές	Λοιπές	Τραπεζικές	Λοιπές	Βραχυ-πρόθεσμων	Μεσο-μακρο-πρόθεσμων	
1988	3 465	28,80	49,60	16,70	4,90	78,40	21,60	100,0
1989	3 783	35,20	40,90	21,50	8,40	76,10	23,90	100,0
1990	3 792	37,60	41,90	18,30	2,20	79,50	20,50	100,0
1991	3 808	40,20	42,30	14,90	2,60	82,50	17,60	100,0
1992	3 934	40,70	43,60	12,70	3,10	84,20	15,80	100,0
1993	4 213	36,00	47,20	12,90	3,80	83,30	16,70	100,0
1994	4 337	37,00	46,50	12,60	3,90	83,50	16,50	100,0
1995	5 358	32,20	51,30	12,40	4,10	83,60	16,40	100,0
1996	5 368	33,80	49,40	12,30	4,50	83,30	16,70	100,0
1997	5 475	33,44	48,96	13,77	3,83	82,40	17,60	100,0
1998	5 580	33,09	48,99	14,18	3,74	82,08	17,92	100,0
1999	5 638	31,38	49,64	15,40	3,58	81,02	18,98	100,0
2000	5 748	29,90	48,45	18,25	3,39	78,35	21,65	100,0
2001	5 772	30,27	46,23	20,07	3,43	76,50	23,50	100,0
2002	5 964	29,68	45,12	20,94	4,26	74,80	25,20	100,0
2003	6 170	32,07	44,22	19,47	4,25	76,28	23,72	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 18**Αναλογία Ιδίων προς Συνολικά (Ίδια + Ξένα) Κεφάλαια κατά Κλάδους Βιομηχανίας, 2000 - 2003**

Κωδικός Κλάδου	(ποσοστό %)			
	2000	2001	2002	2003
15	55,34	53,78	51,20	48,89
16	27,73	29,08	32,95	29,96
17	54,98	57,56	53,92	52,42
18	43,61	41,31	39,31	37,49
19	38,26	39,30	38,50	36,56
20	61,13	58,77	56,62	51,44
21	41,20	40,94	34,35	31,90
22	60,26	53,15	48,21	45,11
23	42,79	57,18	51,84	55,46
24	42,86	40,89	38,03	36,19
25	50,49	47,91	45,15	46,00
26	54,67	49,89	46,78	46,19
27	55,63	54,92	50,45	48,64
28	54,75	52,02	47,53	46,62
29	38,40	38,30	38,16	46,36
30	25,79	19,87	19,11	25,48
31	46,72	48,21	44,89	41,63
32	28,06	39,10	42,52	48,20
33	58,87	52,01	52,81	53,31
34	19,81	27,19	29,47	28,38
35	44,53	40,32	34,99	34,53
36	53,38	52,26	51,60	45,34
37	50,21	65,81	68,05	59,75
Σύνολο	49,56	49,67	46,72	45,78

ΠΙΝΑΚΑΣ 19
Πωλήσεις των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 2000 - 2003

(εκατ. €)

Κλάδος	2000		2001		2002		2003	
	Αριθμός Επιχειρήσεων	Πωλήσεις	Αριθμός Επιχειρήσεων	Πωλήσεις	Αριθμός Επιχειρήσεων	Πωλήσεις	Αριθμός Επιχειρήσεων	Πωλήσεις
15	1 218	8 063,38	1 310	8 986,48	1 363	9 628,16	1 461	9 949,53
16	28	919,91	7	562,63	6	597,54	7	622,17
17	444	1 883,93	371	1 466,25	378	1 490,69	371	1 488,03
18	329	947,78	289	975,84	282	954,77	281	983,61
19	99	198,03	97	214,62	95	197,23	90	184,24
20	131	408,80	132	443,70	143	476,27	155	502,40
21	143	841,42	148	871,01	158	910,86	162	891,86
22	478	1 589,94	534	1 751,42	567	1 887,80	584	2 025,27
23	43	6 688,82	42	5 919,41	42	4 455,20	42	5 633,90
24	309	2 926,73	323	3 219,46	321	3 332,29	312	3 453,96
25	320	1 093,75	337	1 197,49	343	1 286,40	353	1 325,39
26	586	2 526,39	551	2 593,08	573	2 984,18	588	3 261,45
27	108	2 763,79	108	2 929,67	109	3 019,96	105	3 051,30
28	459	1 324,96	510	1 501,63	530	1 770,40	562	1 942,04
29	307	924,33	301	936,61	319	1 020,71	319	929,26
30	17	28,38	14	22,96	14	18,89	13	15,99
31	135	732,84	136	796,31	137	711,46	142	787,47
32	38	859,21	39	1 080,17	41	940,74	38	733,48
33	47	88,68	46	89,10	54	123,18	57	164,07
34	94	445,40	43	388,83	44	361,12	43	503,12
35	78	429,04	89	590,82	93	802,21	93	678,79
36	335	626,90	339	697,07	341	721,94	380	833,52
37	2	0,81	6	2,82	11	4,93	12	8,83
Σύνολο	5 748	36 313,24	5 772	37 237,38	5 964	37 697,03	6 170	39 969,78

ΠΙΝΑΚΑΣ 20
Εξέλιξη των Οικονομικών Δεδομένων των Ισολογισμών Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. (1970 - 2003)

(εκατ. €)

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων			ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		Σύνολο Ενεργητικού ή Παθητικού	ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
	Α.Ε.	Ε.Π.Ε.	Συνολικά	Πάγιο (τιμές κτήσης)	Κυκλοφορούν και Διαθέσιμο		Αποσβέσεις	Ίδια Κεφάλαια	Ξένα Κεφάλαια (Υποχρεώσεις)
1970	755	254	1 009	194,55	142,60	337,15	65,61	87,58	183,96
1971	832	291	1 123	234,86	166,85	401,71	76,50	103,03	222,18
1972	946	365	1 311	292,47	212,49	504,96	89,57	132,54	282,86
1973	1 015	420	1 435	356,84	275,77	632,60	115,86	174,62	342,12
1974	1 141	510	1 651	467,30	371,79	839,09	149,85	238,20	451,04
1975	1 267	460	1 727	571,19	464,01	1 035,20	188,92	271,29	575,00
1976	1 436	495	1 931	743,54	602,54	1 346,08	257,99	353,58	734,52
1977	1 673	634	2 307	863,76	734,48	1 598,24	317,45	397,67	883,12
1978	1 876	644	2 520	1 013,20	876,70	1 889,91	379,39	441,36	1 069,16
1979	1 965	715	2 680	1 147,63	1 091,14	2 238,77	444,72	480,13	1 313,90
1980	2 108	752	2 860	1 410,52	1 422,41	2 832,93	534,78	539,31	1 758,84
1981	2 321	753	3 074	1 783,91	1 720,01	3 503,92	644,04	656,41	2 203,47
1982	2 467	709	3 176	2 576,57	1 984,72	4 561,29	937,59	958,66	2 665,03
1983	2 529	628	3 157	2 980,28	2 359,42	5 339,70	1 114,62	989,66	3 235,42
1984	2 536	577	3 113	3 354,18	3 287,57	6 641,75	1 311,59	832,68	4 497,48
1985	2 632	534	3 166	3 762,56	3 885,07	7 647,63	1 521,43	773,71	5 352,49
1986	2 739	524	3 263	4 225,20	4 550,35	8 775,55	1 649,50	1 051,80	6 074,25
1987	2 822	515	3 337	5 279,77	5 278,70	10 558,47	2 261,19	1 942,52	6 354,77
1988	2 959	506	3 465	6 940,24	5 730,81	12 671,05	3 009,54	2 653,27	7 008,24
1989	3 003	780	3 783	7 189,23	5 433,57	12 622,79	3 224,03	2 627,30	6 771,46
1990	3 039	753	3 792	8 006,93	6 474,34	14 481,27	3 537,98	3 062,90	7 880,40
1991	3 141	667	3 808	8 930,57	7 525,45	16 456,02	3 983,49	3 225,34	9 247,18
1992	3 295	639	3 934	11 319,59	8 628,06	19 947,65	5 088,09	4 411,34	10 448,23
1993	3 531	682	4 213	12 552,40	9 553,90	22 106,30	5 611,96	5 177,45	11 316,89
1994	3 647	690	4 337	13 501,26	10 617,00	24 118,26	5 956,22	6 316,95	11 845,09
1995	4 438	920	5 358	14 754,26	12 362,97	27 117,23	6 329,39	8 080,01	12 707,83
1996	4 593	775	5 368	17 778,07	13 444,98	31 223,05	7 499,14	10 304,81	13 419,11
1997	4 715	760	5 475	20 278,93	15 738,36	36 017,29	8 157,59	12 808,18	15 051,53
1998	4 861	719	5 580	23 417,83	16 723,40	40 141,23	9 315,87	14 058,57	16 766,79
1999	5 028	610	5 638	26 846,72	20 454,42	47 301,14	10 416,48	17 665,66	19 219,01
2000	5 157	591	5 748	34 678,04	23 566,69	58 244,73	12 373,22	22 732,29	23 139,21
2001	5 185	587	5 772	37 195,01	23 944,47	61 139,48	13 597,10	23 612,21	23 930,16
2002	5 382	582	5 964	39 280,18	25 415,85	64 696,04	14 957,59	23 241,17	26 497,27
2003	5 576	594	6 170	40 659,46	27 116,2	67 775,67	16 373,49	23 532,16	27 870,02

Στατιστικό Παράρτημα

Στους Πίνακες που περιλαμβάνονται στο παράρτημα αυτό παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την κεφαλαιουχική και χρηματοδοτική διάρθρωση, καθώς και τα αποτελέσματα χρήσης για το 2003, όλων των βιομηχανικών επιχειρήσεων υπό τη νομική μορφή Α.Ε. και Ε.Π.Ε., με μέγεθος μηχανολογικού εξοπλισμού πάνω από 3000 ευρώ. Τα στοιχεία αναφέρονται στην επεξεργασία των δημοσιευμένων ισολογισμών 6170 επιχειρήσεων για το 2003.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

"Ισολογισμός" και Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 5964 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2002 και 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2002		2003		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	2002		2003	
Πάγια (τιμή κτήσης)	39 280,18	40 659,46	Ίδια Κεφάλαια	23 241,17	23 532,16				
Γήπεδα	2 492,22	2 624,22	Αποσβέσεις	14 957,59	16 373,49				
Κτίρια	15 518,51	16 313,09	Μηχανολογικός εξοπλισμός	7 343,75	8 170,44				
Μηχανολογικός εξοπλισμός	12 907,78	13 900,25	Κτιρίων και λοιπών	7 613,83	8 203,04				
Λοιπά πάγια	8 361,66	7 821,89	Ξένα Κεφάλαια	26 497,27	27 870,02				
Κυκλοφορούν	23 324,43	24 517,87	Βραχυπρόθεσμα	19 820,04	21 261,02				
Διαθέσιμα	2 091,42	2 598,33	Μέσο-μακροπρόθεσμα	6 677,23	6 608,99				
Σύνολο Ενεργητικού	64 696,04	67 775,67	Σύνολο Παθητικού	64 696,04	67 775,67				
Αποτελέσματα Χρήσης									
Πωλήσεις	37 697,03			39 969,78					
Μικτά Κέρδη προ αποσβέσεων	10 770,73			11 249,58					
Μειον: αποσβέσεις χρήσης	2 007,14			2 017,20					
Μικτά Κέρδη μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων	8 763,59			9 232,37					
Μειον: έξοδα χρηματοδότησης		813,80	11,83%	816,78	11,08%				
Έξοδα διάθεσης προϊόντων, διοίκησης και λοιπά		6 062,70	88,16%	6 553,99	88,91%				
Σύνολο Εξόδων		6 876,50	100,00%	7 370,77	100,00%				
Μη λειτουργικά έσοδα		905,15		1 092,87					
Μη λειτουργικά έξοδα		948,86		672,86					
Καθαρά Κέρδη Χρήσης		1 843,36		2 281,59					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

**"Ισολογισμός" και Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003**

(εκατ. €)

Κωδικός Καθού	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ										ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ			
	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					ΠΑΘΗΤΙΚΟ					ΜΕΙΟΝ			
	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Πάγια (τιμή κτήσης)	Κυκλοφορούν & Διαθέσιμα	Ζύνδα Ενεργητικού & Παθητικού	Αποσβέσεις Κεφάλαια	Ίδια Κεφάλαια (Υποχρεώσεις)	Μικτά Κέρδη	Έξοδα Χρημ/σης, Διάθεσης Προϊόντων, Διοίκησης, Γενικά Έξοδα	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Εξόδων	Καθαρά Κέρδη			
15	1 461	11 152,67	5 946,31	17 098,99	4 000,50	6 404,57	6 693,91	3 494,35	2 485,63	524,91	3 010,54	483,80		
16	7	427,23	465,21	892,44	222,83	200,66	468,93	184,37	119,08	17,65	136,73	47,63		
17	371	2 286,02	1 364,62	3 650,64	1 086,04	1 344,39	1 220,21	403,96	266,03	114,34	380,37	23,58		
18	281	633,91	796,13	1 430,05	320,43	416,05	693,56	293,43	222,73	38,36	261,09	32,33		
19	90	127,08	176,80	303,89	67,14	86,57	150,17	59,03	42,00	7,74	49,75	9,27		
20	155	628,40	534,59	1 162,99	240,54	474,52	447,92	118,79	89,46	24,28	113,75	5,04		
21	162	968,29	639,73	1 608,02	478,52	360,38	769,12	288,76	230,68	45,05	275,73	13,02		
22	584	1 803,88	1 589,77	3 393,66	615,66	1 253,36	1 524,63	871,92	668,64	110,29	778,94	92,98		
23	42	3 078,85	1 612,48	4 691,34	1 222,22	1 924,10	1 545,01	878,31	396,06	136,86	532,92	345,38		
24	312	2 390,19	2 479,41	4 869,60	963,25	1 417,52	2 498,82	1 418,07	1 033,45	127,09	1 160,54	257,52		
25	353	1 576,98	1 048,57	2 625,56	682,57	893,95	1 049,04	430,49	247,42	96,67	344,10	86,39		
26	588	4 064,77	2 306,60	6 371,38	1 718,66	2 149,40	2 503,31	1 184,33	537,25	192,02	729,27	455,06		
27	105	4 210,17	1 984,49	6 194,66	2 090,37	1 996,51	2 107,78	602,77	374,64	188,59	563,23	39,53		
28	562	1 906,70	1 442,02	3 348,73	807,73	1 184,66	1 356,33	501,10	288,41	115,46	403,87	97,23		
29	319	783,68	787,36	1 571,04	342,97	569,43	658,64	322,57	203,97	43,47	247,44	75,12		
30	13	7,60	12,62	20,22	3,62	4,23	12,37	4,35	4,01	0,60	4,64	-0,29		
31	142	623,18	535,89	1 159,08	304,68	355,74	498,65	232,92	119,70	71,53	191,24	41,67		
32	38	786,88	1 077,11	1 864,00	279,14	763,93	820,93	360,35	237,80	54,86	292,67	67,68		
33	57	95,81	107,45	203,27	47,34	83,13	72,80	46,24	24,68	6,45	31,14	15,10		
34	43	241,99	462,52	704,52	98,59	171,99	433,93	142,86	92,15	14,12	106,28	36,58		
35	93	1 730,80	1 056,45	2 787,25	398,29	825,06	1 563,89	124,55	98,72	26,06	124,78	-0,22		
36	380	1 121,05	683,35	1 804,40	390,61	641,11	772,68	374,17	259,19	59,54	318,74	55,42		
37	12	13,21	6,60	19,81	1,70	10,82	7,29	4,68	1,84	1,13	2,97	1,70		
Σύνολο:	6 170	40 659,46	27 116,20	67 775,67	16 373,49	23 532,16	27 870,02	12 342,45	8 043,64	2 017,20	10 060,85	2 281,59		

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

**"Ισολογισμός" και Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 755 Νέων Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003**

Κωδικός	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ										ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ				
	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					ΠΑΘΗΤΙΚΟ					ΜΕΙΟΝ				
	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Πάγια (τιμή κτήσης)	Κυκλοφορούν & Διαθέσιμα	Λύο Ενεργητικού & Παθητικού	Αποσβέσεις	Κεφάλαια	Ίδια Κεφάλαια (Υποχρεώσεις)	Μικτά Κέρδη	Έξοδα Χρημ/σης, Διάθεσης Προϊόντων, Διοίκησης, Γενικά Έξοδα	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Εξόδων	Καθαρά Κέρδη			
15	200	289,32	170,34	459,67	49,21	166,44	244,01	114,01	91,58	19,18	110,77	3,23			
16	1	0,10	0,70	0,90	0,00	-25,43	26,33	0,00	3,22	0,00	3,22	-3,22			
17	38	34,47	33,16	67,64	15,97	20,87	30,78	11,15	11,52	2,30	13,83	-2,68			
18	35	28,69	37,62	66,31	12,56	16,60	37,14	11,75	8,76	1,73	10,49	1,25			
19	7	7,32	6,86	14,18	4,74	3,75	5,68	2,72	1,35	0,60	1,99	0,70			
20	23	11,78	9,24	21,02	2,10	7,45	11,45	2,82	2,13	0,30	2,47	0,30			
21	18	10,66	12,65	23,32	2,01	6,97	14,33	4,21	2,93	0,80	3,73	0,40			
22	79	54,25	51,68	105,94	21,52	25,31	59,09	35,71	31,28	4,47	35,75	-0,03			
23	5	11,95	8,30	20,25	6,58	4,09	9,56	3,03	2,13	1,21	3,35	-0,31			
24	27	100,19	56,60	156,79	39,54	42,72	74,52	23,03	18,34	4,21	22,56	0,40			
25	32	79,02	40,71	119,73	23,46	33,78	62,47	14,74	10,20	3,25	13,45	1,29			
26	57	59,58	61,67	121,26	16,02	50,49	54,74	27,18	15,88	3,27	19,16	8,01			
27	3	4,20	1,30	5,51	0,00	3,23	2,26	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,03			
28	83	59,85	91,19	151,05	17,24	46,50	87,30	39,09	26,67	4,53	31,2	7,89			
29	28	15,28	26,85	42,13	4,88	13,07	24,17	11,41	5,66	1,14	6,8	4,60			
30	2	0,10	0,10	0,20	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,04			
31	14	8,86	14,68	23,55	0,50	5,02	17,98	6,24	3,14	0,50	3,66	2,57			
32	3	8,93	5,29	14,22	0,30	5,53	8,32	1,73	1,75	0,10	1,87	-0,14			
33	11	1,99	6,20	8,20	0,60	3,12	4,45	4,05	2,44	0,10	2,61	1,43			
34	3	5,53	21,74	27,28	0,80	2,71	23,70	4,10	3,12	0,40	3,56	0,50			
35	16	7,78	14,17	21,96	1,64	8,57	11,74	5,78	2,71	0,40	3,14	2,64			
36	67	121,71	74,70	196,42	13,87	53,46	129,07	27,96	21,96	4,00	25,97	1,99			
37	3	0,10	0,20	0,40	0,00	0,10	0,30	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00			
Σύνολο:	755	921,95	746,2	1 668,15	233,9	494,62	939,62	351	267,06	52,84	319,9	31,1			

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

**"Ισολογισμός" και Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 4439 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που Εμφανίζουν Κέρδη το 2003**

(εκατ. €)

Κωδικός Καθού	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ										ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ				
	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					ΠΑΘΗΤΙΚΟ					Μικτά Κέρδη	ΜΕΙΟΝ			Καθαρά Κέρδη
	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Πάγια (τιμή κτήσης)	Κυκλοφορούν & Διαθέσιμα	Ζύνδο Ενεργητικού & Παθητικού	Αποσβέσεις κεφάλαια	Ίδια Ξένα κεφάλαια (Υποχρεώσεις)	Έξοδα Χρημ/σης, Διάθεσης Προϊόντων, Διοίκησης, Γενικά Έξοδα	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Εξόδων						
15	938	9 163,95	4 755,59	13 919,54	3 291,86	5 584,35	5 043,32	3 085,01	2 016,29	416,26	2 432,56	652,45			
16	3	352,12	424,47	776,59	184,69	204,85	387,05	179,33	101,60	15,52	117,12	62,20			
17	263	1 761,37	1 104,74	2 866,12	846,04	1 078,51	941,56	341,33	202,01	86,06	288,08	53,25			
18	209	466,37	683,33	1 149,70	229,42	351,39	568,89	275,15	196,35	30,45	226,80	48,34			
19	66	92,04	146,74	238,79	47,99	67,18	123,60	51,57	34,11	6,22	40,34	11,22			
20	101	348,39	379,81	728,20	146,38	261,51	320,30	94,22	63,22	16,72	79,94	14,28			
21	122	608,03	459,84	1 067,88	286,83	278,26	502,78	211,32	148,76	33,27	182,03	29,28			
22	415	1 372,19	1 244,68	2 616,88	461,35	1 084,66	1 070,86	704,47	486,43	78,79	565,23	139,24			
23	24	3 035,07	1 584,87	4 619,94	1 202,23	1 904,09	1 513,62	866,43	384,86	133,86	518,72	347,70			
24	241	1 918,10	2 131,85	4 049,95	745,31	1 197,91	2 106,72	1 357,09	966,65	111,47	1 078,12	278,96			
25	275	1 377,74	924,14	2 301,89	600,23	802,18	899,48	402,79	220,03	83,45	303,48	99,31			
26	431	3 624,24	1 991,13	5 615,38	1 521,11	1 948,18	2 146,08	1 096,77	452,15	167,93	620,09	476,68			
27	78	3 285,71	1 586,56	4 872,27	1 702,34	1 655,68	1 514,24	488,74	240,73	131,07	371,80	116,93			
28	432	1 602,48	1 196,15	2 798,64	668,87	1 045,49	1 084,27	450,87	227,16	98,79	325,95	124,92			
29	245	701,50	712,66	1 414,17	306,04	536,02	572,10	307,08	180,68	38,23	218,92	88,16			
30	7	4,45	9,94	14,40	2,91	2,40	9,08	3,74	2,79	0,30	3,19	0,50			
31	113	445,20	423,11	868,31	228,61	272,08	367,61	166,24	97,45	22,31	119,77	46,47			
32	29	752,37	1 057,66	1 810,04	273,32	748,84	787,86	354,52	229,69	51,94	281,64	72,88			
33	44	83,10	93,36	176,46	40,02	71,68	64,76	43,11	20,68	5,51	26,20	16,90			
34	35	235,81	453,27	689,09	95,71	168,62	424,75	141,64	89,89	13,61	103,50	38,13			
35	66	1 184,94	578,78	1 763,72	149,98	838,11	775,62	72,21	48,90	9,36	58,26	13,94			
36	295	896,58	565,90	1 462,49	322,70	558,53	581,25	318,12	195,75	49,47	245,23	72,88			
37	7	7,23	5,07	12,31	1,47	5,55	5,27	4,62	1,71	1,10	2,81	1,80			
Σύνολο:	4 439	33 319,10	22 513,76	55 832,87	13 355,53	20 666,16	21 811,17	11 016,48	6 608,01	1 601,89	8 209,90	2 806,57			

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

**"Ισολογισμός" και Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 1731 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που Εμφανίζουν Ζημιές το 2003**

Κωδικός Κλάδου	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ										ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ				
	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					ΠΑΘΗΤΙΚΟ					ΜΕΙΟΝ				
	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Πάγια (τιμή κτήσης)	Κυκλοφορούν & Διαθέσιμα	Λύοιο Ενεργητικού & Παθητικού	Αποσβέσεις κεφάλαια	Ίδια κεφάλαια (Υποχρεώσεις)	Μικτά Κέρδη	Έξοδα Χρημ/σης, Διάθεσης Προϊόντων, Διοίκησης, Γενικά Έξοδα	Αποσβέσεις Χρήσης	Σύνολο Εξόδων	Καθαρά Κέρδη				
15	523	1 988,72	1 190,72	3 179,45	708,64	820,22	1 650,58	409,33	469,33	108,64	577,97	-168,65			
16	4	75,10	40,73	115,84	38,14	-4,18	81,88	5,04	17,47	2,13	19,60	-14,56			
17	108	524,65	299,87	784,52	240,00	265,87	278,64	62,62	64,01	28,27	92,29	-29,66			
18	72	167,53	112,80	280,34	91,00	64,65	124,67	18,28	26,37	7,90	34,28	-16,00			
19	24	35,03	30,06	65,10	19,14	19,38	26,56	7,45	7,89	1,51	9,40	-1,94			
20	54	280,01	154,78	434,79	94,16	213,00	127,61	24,56	26,24	7,56	33,80	-9,24			
21	40	360,26	179,88	540,14	191,68	82,12	266,33	77,43	81,91	11,77	93,69	-16,26			
22	169	431,69	345,09	776,78	154,31	168,70	453,76	167,44	182,20	31,49	213,70	-46,26			
23	18	43,78	27,60	71,39	19,98	20,01	31,39	11,87	11,20	2,99	14,20	-2,32			
24	71	472,08	347,56	819,65	207,93	219,61	392,10	60,97	66,79	15,61	82,41	-21,43			
25	78	199,24	124,42	323,67	82,33	91,77	149,56	27,69	27,38	13,22	40,61	-12,92			
26	157	440,53	315,46	755,99	197,54	201,21	357,23	87,56	85,09	24,08	109,18	-21,62			
27	27	924,46	397,92	1 322,38	388,02	340,82	593,54	114,02	133,91	57,51	191,42	-77,40			
28	130	304,21	245,86	550,08	138,85	139,16	272,06	50,23	61,25	16,66	77,92	-27,69			
29	74	82,18	74,69	156,87	36,92	33,40	86,54	15,48	23,28	5,23	28,52	-13,03			
30	6	3,14	2,68	5,82	0,70	1,82	3,28	0,60	1,22	0,20	1,45	-0,84			
31	29	177,98	112,78	290,76	76,06	83,65	131,04	66,67	22,25	49,22	71,47	-4,79			
32	9	34,50	19,45	53,96	5,81	15,08	33,07	5,83	8,11	2,92	11,03	-5,20			
33	13	12,71	14,09	26,80	7,31	11,44	8,03	3,13	4,00	0,90	4,94	-1,80			
34	8	6,18	9,24	15,43	2,88	3,36	9,18	1,21	2,26	0,50	2,77	-1,55			
35	27	545,85	477,67	1 023,53	248,31	-13,04	788,26	52,33	49,81	16,69	66,51	-14,17			
36	85	224,46	117,45	341,91	67,90	82,58	191,43	56,05	63,43	10,07	73,51	-17,45			
37	5	5,97	1,52	7,50	0,20	5,26	2,01	0,00	0,10	0,00	0,10	-0,10			
Σύνολο:	1 731	7 340,36	4 602,44	11 942,80	3 017,95	2 865,99	6 058,85	1 325,97	1 435,63	415,31	1 850,94	-524,98			

(εκατ. €)

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
**"Ισολογισμός" 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε.
και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003**

(εκατ. €)

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		Σύνολο Ενεργητικού και Παθητικού	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
		Πάγια (μετά την αφαίρεση αποσβέσεων)	Κυκλοφορούν και Διαθέσιμο		Ίδια Κεφάλαια	Ξένα Κεφάλαια
15	1 461	7 152,16	5 946,31	13 098,48	6 404,57	6 693,91
16	7	204,39	465,21	669,60	200,66	468,93
17	371	1 199,97	1 364,62	2 564,60	1 344,39	1 220,21
18	281	313,48	796,13	1 109,61	416,05	693,56
19	90	59,94	176,80	236,75	86,57	150,17
20	155	387,85	534,59	922,44	474,52	447,92
21	162	489,77	639,73	1 129,50	360,38	769,12
22	584	1 188,22	1 589,77	2 778,00	1 253,36	1 524,63
23	42	1 856,63	1 612,48	3 469,12	1 924,10	1 545,01
24	312	1 436,93	2 479,41	3 916,35	1 417,52	2 498,82
25	353	894,41	1 048,57	1 942,99	893,95	1 049,04
26	588	2 346,11	2 306,60	4 652,71	2 149,40	2 503,31
27	105	2 119,80	1 984,49	4 104,29	1 996,51	2 107,78
28	562	1 098,97	1 442,02	2 541,00	1 184,66	1 356,33
29	319	440,71	787,36	1 228,07	569,43	658,64
30	13	3,97	12,62	16,60	4,23	12,37
31	142	318,50	535,89	854,40	355,74	498,65
32	38	507,74	1 077,11	1 584,86	763,93	820,93
33	57	48,47	107,45	155,93	83,13	72,80
34	43	143,40	462,52	605,92	171,99	433,93
35	93	1 332,50	1 056,45	2 388,96	825,06	1 563,89
36	380	730,43	683,35	1 413,79	641,11	772,68
37	12	11,51	6,60	18,11	10,82	7,29
2003	6 170	24 285,97	27 116,20	51 402,18	23 532,16	27 870,02
2002	5 964	24 322,58	25 415,85	49 738,44	23 241,17	26 497,27

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
**"Ισολογισμός" 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε.
και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003**

(ποσοστό %)

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		Σύνολο Ενεργητικού και Παθητικού	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
		Πάγια (μετά την αφαίρεση αποσβέσεων)	Κυκλοφορούν και Διαθέσιμο		Ίδια Κεφάλαια	Ξένα Κεφάλαια
15	1 461	54,60	45,40	100,00	48,89	51,11
16	7	30,52	69,48	100,00	29,96	70,04
17	371	46,79	53,21	100,00	52,42	47,58
18	281	28,25	71,75	100,00	37,49	62,51
19	90	25,31	74,69	100,00	36,56	63,44
20	155	42,04	57,96	100,00	51,44	48,56
21	162	43,36	56,64	100,00	31,90	68,10
22	584	42,77	57,23	100,00	45,11	54,89
23	42	53,51	46,49	100,00	55,46	44,54
24	312	36,69	63,31	100,00	36,19	63,81
25	353	46,03	53,97	100,00	46,00	54,00
26	588	50,42	49,58	100,00	46,19	53,81
27	105	51,64	48,36	100,00	48,64	51,36
28	562	43,24	56,76	100,00	46,62	53,38
29	319	35,88	64,12	100,00	46,36	53,64
30	13	23,93	76,07	100,00	25,48	74,52
31	142	37,27	62,73	100,00	41,63	58,37
32	38	32,03	67,97	100,00	48,20	51,80
33	57	31,08	68,92	100,00	53,31	46,69
34	43	23,66	76,34	100,00	28,38	71,62
35	93	55,77	44,23	100,00	34,53	65,47
36	380	51,66	48,34	100,00	45,34	54,66
37	12	63,54	36,46	100,00	59,75	40,25
2003	6 170	47,24	52,76	100,00	45,78	54,22
2002	5 964	48,90	51,10	100,00	46,72	53,28

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

**Ανάλυση "Πάγιων Στοιχείων" και "Αποσβέσεων" 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003**

Κωδικός	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Ανάλυση Παγίων Στοιχείων (τιμές κτήσεως)				Ανάλυση Αποσβέσεων έως 31-12-2003				Πάγια Στοιχεία (μετά την αφαίρεση Αποσβέσεων)				Σύνολο Παγίων
		Κτίρια		Μηχαν./κός Εξοπλισμός		Λοιπά Πάγια Στοιχεία		Κτίρια, Μεταφορικά Μέσα & Λοιπά		Μηχαν./κός Εξοπλισμός		Γήπεδα, Κτίρια, Μεταφορικά Μέσα & Λοιπά		
		Γήπεδα	Κτίρια	Μηχαν./κός Εξοπλισμός	Λοιπά Πάγια Στοιχεία	Σύνολο Παγίων	Μηχαν./κός Εξοπλισμός	Κτίρια, Μεταφορικά Μέσα & Λοιπά	Σύνολο Αποσβέσεων	Μηχαν./κός Εξοπλισμός	Κτίρια, Μεταφορικά Μέσα & Λοιπά	Σύνολο Παγίων		
15	1 461	524,14	4 214,57	3 179,76	3 234,19	11 152,67	1 796,48	2 204,02	4 000,50	1 383,27	2 010,55	7 152,16		
16	7	69,36	143,16	176,33	38,36	427,23	129,54	93,29	222,83	46,79	49,86	204,39		
17	371	127,89	781,37	1 100,92	275,83	2 286,02	658,93	427,10	1 086,04	441,98	354,26	1 199,97		
18	281	41,77	341,67	182,64	67,81	633,91	120,44	199,98	320,43	62,19	141,68	313,48		
19	90	13,68	56,71	54,41	2,26	127,08	34,54	32,59	67,14	19,86	24,12	59,94		
20	155	53,35	296,46	247,12	31,46	628,40	101,42	139,12	240,54	145,7	157,33	387,85		
21	162	74,41	411,11	454,57	28,18	968,29	256,49	222,02	478,52	198,07	189,09	489,77		
22	584	87,29	726,55	549,59	440,44	1 803,88	261,14	354,51	615,66	288,44	372,03	1 188,22		
23	42	168,7	837,56	1 326,73	745,84	3 078,85	833,64	388,57	1 222,22	493,08	448,99	1 856,63		
24	312	208,57	1 036,12	738,71	406,76	2 390,19	408,41	544,83	953,25	330,30	491,29	1 436,93		
25	353	83,78	549,00	791,42	152,77	1 576,98	408,99	273,57	682,57	382,42	275,42	894,41		
26	588	285,87	1 550,15	1 301,56	927,17	4 064,77	842,75	875,90	1 718,66	458,80	674,25	2 346,11		
27	105	256,31	1 518,63	1 828,97	606,24	4 210,17	1 162,36	928,00	2 090,37	666,60	590,63	2 119,80		
28	562	132,68	754,25	769,99	249,77	1 906,70	448,91	358,81	807,73	321,07	395,43	1 088,97		
29	319	57,22	336,48	257,53	132,43	783,68	165,38	177,58	342,97	92,15	158,89	440,71		
30	13	0,60	5,16	1,76	0,00	7,60	1,42	2,20	3,62	0,30	2,96	3,97		
31	142	50,64	257,35	272,01	43,16	623,18	162,60	142,07	304,68	109,40	115,28	318,50		
32	38	160,60	396,98	92,67	136,62	786,88	55,59	223,54	279,14	37,08	173,43	507,74		
33	57	5,00	51,29	35,66	3,85	95,81	22,28	25,05	47,34	13,38	26,23	48,47		
34	43	46,77	120,93	62,03	12,25	241,99	30,11	68,47	98,59	31,91	52,45	143,40		
35	93	103,43	1 445,36	164,94	17,05	1 730,80	103,20	295,08	398,29	61,73	1 150,27	1 332,50		
36	380	71,23	470,80	309,75	269,25	1 121,05	165,50	225,11	390,61	144,25	245,69	730,43		
37	12	0,70	11,30	1,07	0,00	13,21	0,10	1,51	1,70	0,80	9,78	11,51		
Σύνολο:	6 170	2 624,22	16 313,09	13 900,25	7 821,89	40 659,46	8 170,44	8 203,04	16 373,49	5 729,81	8 110,04	24 285,97		

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Ανάλυση Λογαριασμού "Κυκλοφορούντος Κεφαλαίου " 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. & Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003

Κωδικός Καθού	Ανάλυση Κυκλοφορούντος Κεφαλαίου										Σύνολο Κυκλοφορούντος και Διαθέσιμου Κεφαλαίου
	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Έτοιμα Προϊόντα	Πρώτες Ύλες	Σύνολο Αποθεμάτων	Απαιτήσεις	Σύνολο Κυκλοφορούντος Κεφαλαίου	Διαθέσιμα	Σύνολο Κυκλοφορούντος και Διαθέσιμου Κεφαλαίου			
15	1 461	96383	775,50	1 739,34	3 724,45	5 463,79	482,52	5 946,31			
16	7	30,03	73,30	103,34	187,25	290,59	174,61	465,21			
17	371	259,03	178,33	437,36	824,78	1 262,14	102,47	1 364,62			
18	281	179,81	118,01	297,83	419,16	716,99	79,14	796,13			
19	90	33,65	17,84	51,50	106,71	158,21	18,59	176,80			
20	155	112,84	87,19	200,03	307,70	507,73	26,85	534,59			
21	162	90,98	102,27	193,25	408,05	601,30	38,42	639,73			
22	584	135,07	93,99	229,07	1 226,29	1 455,36	134,4	1 589,77			
23	42	35,171	271,77	623,48	742,31	1 365,80	246,67	1 612,48			
24	312	364,79	268,69	633,49	1 709,15	2 342,64	136,77	2 479,41			
25	353	136,48	122,54	259,03	706,23	965,26	83,30	1 048,57			
26	588	305,33	246,74	552,07	1 569,87	2 121,95	184,64	2 306,60			
27	105	407,57	316,86	724,43	1 183,76	1 908,19	76,29	1 984,49			
28	562	224,88	233,60	458,48	816,66	1 275,14	166,88	1 442,02			
29	319	136,63	90,41	227,04	488,67	715,72	71,64	787,36			
30	13	1,70	1,07	2,77	7,83	10,61	2,01	12,62			
31	142	97,48	71,96	169,44	317,20	486,65	49,24	535,89			
32	38	98,67	110,02	208,70	545,23	753,93	323,18	1 077,11			
33	57	14,77	11,54	26,31	69,45	95,77	11,67	107,45			
34	43	106,84	66,14	172,98	268,35	441,34	21,18	462,52			
35	93	131,60	321,41	453,02	518,90	971,92	84,52	1 056,45			
36	380	155,64	77,92	233,56	368,08	601,65	81,70	683,35			
37	12	0,70	0,10	0,80	4,21	5,06	1,54	6,60			
Σύνολο:	6 170	4 340,14	3 657,32	7 997,46	16 520,40	24 517,87	2 598,33	27 116,20			

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Ανάλυση Λογαριασμού "Ξένων κεφαλαίων" (Υποχρεώσεων) 6170 Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε. χρήσης 2003

(εκατ. €)

Κωδικός	ΑΝΑΛΥΣΗ ΞΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ)											
	Βραχυπρόθεσμες				Μεσο-μακροπρόθεσμες				Σύνολο Υποχρεώσεων			
	Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο	
15	1 461	2 656,58	4 826,12		1 706,86	160,91	1 867,80		3 876,40	2 817,50	6 693,91	
16	7	377,41	421,93		4,62	42,38	47,00		49,13	419,80	468,93	
17	371	560,91	1 033,06		175,89	11,25	187,14		736,80	483,40	1 220,21	
18	281	255,92	613,47		72,36	7,72	80,09		328,29	365,27	693,56	
19	90	70,57	139,20		9,53	1,44	10,97		80,11	70,06	150,17	
20	155	215,60	376,92		66,92	4,08	71,00		282,53	165,39	447,92	
21	162	285,08	610,93		135,10	23,08	158,18		420,18	348,93	769,12	
22	584	415,14	1 301,15		205,46	18,01	223,48		620,61	904,01	1 524,63	
23	42	339,30	963,27		346,42	235,31	581,74		685,72	859,29	1 545,01	
24	312	905,99	2 179,34		275,89	43,57	319,47		1 181,89	1 316,93	2 498,82	
25	353	413,38	849,02		178,11	21,90	200,02		591,49	457,54	1 049,04	
26	588	672,65	1 795,54		546,07	161,69	707,76		1 218,72	1 284,58	2 503,31	
27	105	842,44	1 438,28		606,69	62,81	669,50		1 449,14	658,64	2 107,78	
28	562	454,23	1 126,28		207,41	22,63	230,04		661,64	694,69	1 356,33	
29	319	208,73	536,58		67,36	54,69	122,06		276,10	382,54	658,64	
30	13	4,51	12,12		0,10	0,00	0,20		4,68	7,68	12,37	
31	142	132,04	387,49		92,85	18,30	111,16		224,90	273,75	498,65	
32	38	298,28	600,12		162,33	58,47	220,80		460,61	360,31	820,93	
33	57	21,51	67,49		3,27	2,03	5,30		24,78	48,01	72,80	
34	43	139,68	393,5		32,27	8,15	40,43		171,96	261,96	433,93	
35	93	239,18	1 024,96		323,74	215,18	538,92		562,92	1 000,96	1 563,89	
36	380	248,19	558,42		205,57	8,67	214,25		453,77	318,90	772,68	
37	12	1,39	5,73		1,55	0,00	1,55		2,95	4,33	7,29	
Σύνολο:	6 170	8 938,9	21 261,0		5 426,53	1 182,5	6 609,0		14 365,44	13 504,6	27 870,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 10Α

Ανάλυση Λογαριασμού "Ξένων κεφαλαίων" (Υποχρεώσεων) 4439 Κερδοφόρων Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003

(εκατ. €)

Κωδικός Κλάδου	ΑΝΑΛΥΣΗ ΞΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ)											
	Βραχυπρόθεσμες				Μεσο-μακροπρόθεσμες				Σύνολο Υποχρεώσεων			
	Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο	
15	938	1 562,42	2 050,84	3 613,27	1 283,91	146,12	1 430,04	2 846,34	2 196,97	5 043,32		
16	3	21,89	348,27	370,16	2,34	14,54	16,89	24,23	362,81	387,05		
17	263	435,01	381,50	816,52	115,58	9,45	125,04	550,59	390,96	941,56		
18	209	213,16	283,42	496,58	66,48	5,82	72,30	279,64	289,24	568,89		
19	66	57,46	56,80	114,26	8,12	1,21	9,34	65,59	58,01	123,60		
20	101	169,73	107,96	277,70	40,22	2,38	42,60	209,95	110,35	320,30		
21	122	197,36	195,65	393,01	98,37	11,39	109,76	295,74	207,04	502,78		
22	415	292,90	669,52	962,42	101,26	7,17	108,43	394,16	676,69	1 070,86		
23	24	331,80	611,86	943,67	334,73	235,21	569,95	666,54	847,07	1 513,62		
24	241	694,98	1 134,66	1 829,65	240,88	36,18	277,07	935,87	1 170,85	2 106,72		
25	275	358,32	373,32	731,65	147,70	20,12	167,82	506,03	393,44	899,48		
26	431	582,25	959,09	1 541,34	445,62	159,10	604,73	1 027,88	1 118,19	2 146,08		
27	78	625,73	388,35	1 014,09	439,69	60,45	500,14	1 065,43	448,81	1 514,24		
28	432	337,88	558,21	896,10	174,58	13,58	188,17	512,47	571,79	1 084,27		
29	245	177,80	280,33	458,14	60,21	53,74	113,95	238,01	334,08	572,10		
30	7	3,58	5,26	8,84	0,10	0,00	0,20	3,75	5,33	9,08		
31	113	73,56	215,23	288,79	64,80	14,00	78,81	138,37	229,23	367,61		
32	29	288,18	282,58	570,77	158,64	58,45	217,09	446,82	341,03	787,86		
33	44	17,98	41,94	59,93	2,93	1,89	4,83	20,92	43,83	64,76		
34	35	136,40	248,02	384,42	32,27	8,04	40,32	168,68	256,07	424,75		
35	66	161,19	382,72	543,92	131,76	99,94	231,70	292,96	482,66	775,62		
36	295	143,39	254,09	397,48	175,41	8,35	183,76	318,80	262,44	581,25		
37	7	0,90	2,89	3,84	1,43	0,00	1,43	2,37	2,89	5,27		
Σύνολο:	4 439	6 884,02	9 832,61	16 716,64	4 127,22	967,30	5 094,52	11 011,25	10 799,92	21 811,17		

ΠΙΝΑΚΑΣ 10B

Ανάλυση Λογαριασμού "Ξένων κεφαλαίων" (Υποχρεώσεων) 1731 Ζημιολογίων Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003

(εκατ. €)

Κωδικός	ΑΝΑΛΥΣΗ ΞΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ)															
	Βραχυπρόθεσμες					Μεσο-μακροπρόθεσμες					Σύνολο Υποχρεώσεων					
	Αριθμός επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο		Τραπεζικές	Λοιπές	Σύνολο
15	523	607,11	605,74	1 212,85		422,94	14,78	437,73		1 030,05	620,52	1 650,58				
16	4	22,62	29,14	51,76		2,27	27,83	30,11		24,89	56,98	81,88				
17	108	125,90	90,64	216,54		60,30	1,79	62,10		186,20	92,44	278,64				
18	72	42,76	74,12	116,88		5,88	1,90	7,78		48,65	76,02	124,67				
19	24	13,11	11,82	24,93		1,40	0,20	1,63		14,51	12,05	26,56				
20	54	45,87	53,34	99,21		26,70	1,69	28,40		72,57	55,04	127,61				
21	40	87,71	130,19	217,91		36,73	11,69	48,42		124,44	141,89	266,33				
22	169	122,24	216,47	338,72		104,20	10,84	115,04		226,44	227,31	453,76				
23	18	7,49	12,10	19,60		11,68	0,10	11,78		19,17	12,21	31,39				
24	71	211,00	138,69	349,69		35,01	7,39	42,40		246,01	146,08	392,10				
25	78	55,06	62,30	117,36		30,40	1,78	32,19		85,46	64,09	149,56				
26	157	90,39	163,80	254,20		100,44	2,58	103,03		190,84	166,39	357,23				
27	27	216,71	207,47	424,18		166,99	2,35	169,35		383,70	209,83	593,54				
28	130	116,34	113,84	230,18		32,82	9,05	41,87		149,16	122,89	272,06				
29	74	30,92	47,50	78,43		7,15	0,90	8,10		38,08	48,46	86,54				
30	6	0,90	2,34	3,28		0,00	0,00	0,00		0,90	2,35	3,28				
31	29	58,48	40,21	98,69		28,05	4,30	32,35		86,53	44,51	131,04				
32	9	10,09	19,25	29,35		3,69	0,00	3,71		13,79	19,27	33,07				
33	13	3,52	4,03	7,56		0,30	0,10	0,40		3,86	4,17	8,03				
34	8	3,28	5,79	9,08		0,00	0,10	0,10		3,28	5,89	9,18				
35	27	77,98	403,05	481,04		191,97	115,24	307,21		269,96	518,29	788,26				
36	85	104,80	56,13	160,93		30,16	0,30	30,49		134,96	56,46	191,43				
37	5	0,40	1,43	1,89		0,10	0,00	0,10		0,50	1,43	2,01				
Σύνολο:	1 731	2 054,87	2 489,51	4 544,38		1 299,31	215,14	1 514,46		3 354,19	2 704,66	6 058,85				

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
**Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 6170 Βιομηχανικών
Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003**

(εκατ. €)

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Μικτά Κέρδη	Μείον:			Σύνολο Εξόδων	Καθαρά Κέρδη
			Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Διάθεσης Προϊόντων, Έξοδα Διοίκησης	Αποσβέσεις Χρήσης		
15	1 461	3 494,35	221,81	2 263,81	524,91	3 010,54	483,80
16	7	184,37	8,81	110,26	17,65	136,73	47,63
17	371	403,96	44,77	221,25	114,34	380,37	23,58
18	281	293,43	21,84	200,88	38,36	261,09	32,33
19	90	59,03	6,03	35,97	7,74	49,75	9,27
20	155	118,79	15,66	73,80	24,28	113,75	5,04
21	162	288,76	30,30	200,38	45,05	275,73	13,02
22	584	871,92	40,93	627,71	110,29	778,94	92,98
23	42	878,31	21,12	374,93	136,86	532,92	345,38
24	312	1 418,07	71,75	961,69	127,09	1 160,54	257,52
25	353	430,49	36,56	210,85	96,67	344,10	86,39
26	588	1 184,33	56,05	481,19	192,02	729,27	455,06
27	105	602,77	68,87	305,77	188,59	563,23	39,53
28	562	501,10	41,89	246,52	115,46	403,87	97,23
29	319	322,57	19,99	183,97	43,47	247,44	75,12
30	13	4,35	0,40	3,55	0,60	4,64	-0,29
31	142	232,92	14,83	104,87	71,53	191,24	41,67
32	38	360,35	44,52	193,28	54,86	292,67	67,68
33	57	46,24	2,05	22,63	6,45	31,14	15,10
34	43	142,86	9,21	82,93	14,12	106,28	36,58
35	93	124,55	11,73	86,99	26,06	124,78	-0,22
36	380	374,17	27,32	231,87	59,54	318,74	55,42
37	12	4,68	0,10	1,65	1,13	2,97	1,70
Σύνολο:	6 170	12 342,45	816,78	7 226,86	2 017,20	10 060,85	2 281,59

ΠΙΝΑΚΑΣ 11Α
Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 4439 Κερδοφόρων Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003

(εκατ. €)

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Μικτά Κέρδη	Μείον:			Σύνολο Εξόδων	Καθαρά Κέρδη
			Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Διάθεσης Προϊόντων, Έξοδα Διοίκησης	Αποσβέσεις Χρήσης		
15	938	3 085,01	158,05	1 858,24	416,26	2 432,56	652,45
16	3	179,33	3,39	98,21	15,52	117,12	62,20
17	263	341,33	32,79	169,22	86,06	288,08	53,25
18	209	275,15	19,23	177,12	30,45	226,80	48,34
19	66	51,57	5,02	29,09	6,22	40,34	11,22
20	101	94,22	11,29	51,92	16,72	79,94	14,28
21	122	211,32	19,66	129,09	33,27	182,03	29,28
22	415	704,47	28,34	458,09	78,79	565,23	139,24
23	24	866,43	20,06	364,79	133,86	518,72	347,70
24	241	1 357,09	53,49	913,16	111,47	1 078,12	278,96
25	275	402,79	32,42	187,61	83,45	303,48	99,31
26	431	1 096,77	45,93	406,21	167,93	620,09	476,68
27	78	488,74	42,62	198,11	131,07	371,80	116,93
28	432	450,87	34,07	193,08	98,79	325,95	124,92
29	245	307,08	17,02	163,66	38,23	218,92	88,16
30	7	3,74	0,30	2,42	0,30	3,19	0,50
31	113	166,24	11,47	85,98	22,31	119,77	46,47
32	29	354,52	43,07	186,62	51,94	281,64	72,88
33	44	43,11	1,72	18,95	5,51	26,20	16,90
34	35	141,64	8,98	80,90	13,61	103,50	38,13
35	66	72,21	2,20	46,70	9,36	58,26	13,94
36	295	318,12	17,35	178,40	49,47	245,23	72,88
37	7	4,62	0,10	1,55	1,10	2,81	1,80
Σύνολο:	4 439	11 016,48	608,79	5 999,22	1 601,89	8 209,90	2 806,57

ΠΙΝΑΚΑΣ 11B
Ανάλυση Λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" 1731 Ζημιογόνων Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσης 2003

(εκατ. €)

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε.	Μικτά Κέρδη	Μείον:			Σύνολο Εξόδων	Καθαρά Κέρδη
			Έξοδα Χρηματοδότησης	Έξοδα Διάθεσης Προϊόντων, Έξοδα Διοίκησης	Αποσβέσεις Χρήσης		
15	523	409,33	63,75	405,57	108,64	577,97	-168,65
16	4	5,04	5,42	12,05	2,13	19,60	-14,56
17	108	62,62	11,98	52,03	28,27	92,29	-29,66
18	72	18,28	2,61	23,76	7,90	34,28	-16,00
19	24	7,45	1,01	6,87	1,51	9,40	-1,94
20	54	24,56	4,37	21,87	7,56	33,80	-9,24
21	40	77,43	10,63	71,28	11,77	93,69	-16,26
22	169	167,44	12,59	169,61	31,49	213,70	-46,26
23	18	11,87	1,05	10,14	2,99	14,20	-2,32
24	71	60,97	18,26	48,53	15,61	82,41	-21,43
25	78	27,69	4,14	23,24	13,22	40,61	-12,92
26	157	87,56	10,11	74,98	24,08	109,18	-21,62
27	27	114,02	26,25	107,66	57,51	191,42	-77,40
28	130	50,23	7,82	53,43	16,66	77,92	-27,69
29	74	15,48	2,97	20,31	5,23	28,52	-13,03
30	6	0,60	0,00	1,13	0,20	1,45	-0,84
31	29	66,67	3,35	18,89	49,22	71,47	-4,79
32	9	5,83	1,44	6,66	2,92	11,03	-5,20
33	13	3,13	0,30	3,67	0,90	4,94	-1,80
34	8	1,21	0,20	2,02	0,50	2,77	-1,55
35	27	52,33	9,52	40,28	16,69	66,51	-14,17
36	85	56,05	9,97	53,46	10,07	73,51	-17,45
37	5	0,00	0,00	0,10	0,00	0,10	-0,10
Σύνολο:	1 731	1 325,97	207,99	1 227,63	415,31	1 850,94	-524,98

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Διάθεση Καθαρών Κερδών Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Χρήσεων 2002 και 2003

(εκατ. €)

Κωδικός Κλάδου	2003 : 6170 Βιομηχανικές Επιχειρήσεις, οι 4439 με Κέρδη										2002 : 5964 Βιομηχανικές Επιχειρήσεις, οι 4374 με Κέρδη									
	Αριθμός Επιχειρήσεων					Ανάλυση Διάθεσης Καθαρών Κερδών των 4439 Επιχειρήσεων					Αριθμός Επιχειρήσεων					Ανάλυση Διάθεσης Καθαρών Κερδών των 4374 Επιχειρήσεων				
	Με Κέρδη	Σύνολο Κλάδου	Αποθεματικά, Κρατήσεις και Υπόλοιπο σε νέο	Μερίσματα	Φόροι κτλ	Καθαρά Κέρδη των 4439 Επιχειρήσεων	Με Κέρδη	Σύνολο Κλάδου	Αποθεματικά, Κρατήσεις και Υπόλοιπο σε νέο	Μερίσματα	Φόροι κτλ	Καθαρά Κέρδη των 4374 Επιχειρήσεων	Με Κέρδη	Σύνολο Κλάδου	Αποθεματικά, Κρατήσεις και Υπόλοιπο σε νέο	Μερίσματα	Φόροι κτλ	Καθαρά Κέρδη των 5964 Επιχειρήσεων		
15	938	1 461	199,72	268,56	184,16	652,45	483,80	907	1 363	179,96	241,40	188,98	610,35	481,46						
16	3	7	37,23	8,74	16,22	62,20	47,63	5	6	10,33	32,22	23,85	66,41	64,97						
17	263	371	27,51	12,33	13,39	53,25	23,58	270	378	26,81	15,99	13,73	56,54	10,43						
18	209	281	18,71	14,25	15,36	48,34	32,33	217	282	13,88	16,02	13,42	43,33	31,54						
19	66	90	4,61	3,24	3,36	11,22	9,27	81	95	5,22	4,50	3,80	13,53	12,87						
20	101	155	8,82	2,26	3,19	14,28	5,04	99	143	6,30	2,82	3,63	12,76	6,49						
21	122	162	15,95	6,42	6,91	29,28	13,02	118	158	17,75	9,23	9,36	36,35	-3,58						
22	415	584	53,69	50,73	34,81	139,24	92,98	412	567	40,60	39,52	35,39	115,52	60,45						
23	24	42	149,15	116,90	81,64	347,70	345,38	29	42	18,51	94,83	79,16	192,51	190,98						
24	241	312	76,35	112,51	90,09	278,96	257,52	245	321	49,16	115,29	90,16	254,62	236,81						
25	275	353	57,31	19,62	22,36	99,31	86,39	261	343	51,25	19,82	23,25	94,33	67,05						
26	431	588	201,22	140,96	134,49	476,68	455,06	431	573	158,63	120,55	121,41	400,61	377,60						
27	78	105	56,95	29,23	30,74	116,93	39,53	81	109	40,28	75,04	46,17	161,50	83,85						
28	432	562	53,83	37,44	33,64	124,92	97,23	408	530	48,56	40,22	35,19	123,98	107,28						
29	245	319	43,47	21,74	22,94	88,16	75,12	236	319	23,24	22,13	23,75	69,13	-28,52						
30	7	13	0,10	0,20	0,10	0,50	-0,29	12	14	0,20	0,10	0,10	0,50	-0,17						
31	113	142	13,85	19,26	13,94	46,47	41,67	110	137	15,24	11,35	9,22	35,83	30,74						
32	29	38	27,78	24,88	20,21	72,88	67,68	31	41	59,37	34,81	34,49	128,68	123,93						
33	44	57	9,45	2,34	5,11	16,90	15,10	43	54	7,18	1,65	3,71	12,55	12,00						
34	35	43	25,28	4,36	8,49	38,13	36,58	32	44	12,42	5,24	4,04	21,71	9,52						
35	66	93	5,12	4,65	4,16	13,94	-0,22	64	93	18,27	18,12	13,62	50,03	-81,22						
36	295	380	29,07	27,43	16,37	72,88	55,42	276	341	28,87	13,46	15,82	58,16	48,42						
37	7	12	1,04	0,30	0,40	1,80	1,70	6	11	0,20	0,10	0,10	0,50	0,40						
Σύνολο:	4 439	6 170	1 116,42	928,49	761,66	2 806,57	2 281,59	4 374	5 964	832,37	934,67	792,57	2 559,62	1 843,36						

ΠΙΝΑΚΑΣ 13
Κατάταξη των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. βάσει Απασχολούμενου Συνολικού Κεφαλαίου κατά τα έτη 2002 και 2003

Κωδικός Κλάδου	Έτη	Κλιμάκια Απασχολούμενου Κεφαλαίου σε χιλιάδες ευρώ							Σύνολο Επιχειρήσεων
		≤ 150	150-300	300-750	750-1500	1500-3000	3000-7500	≥ 7500	
15	2002	61	77	216	277	260	232	240	1 363
	2003	72	104	229	284	273	252	247	1 461
16	2002	0	1	0	0	0	0	5	6
	2003	1	0	0	1	0	0	5	7
17	2002	14	22	58	75	79	64	66	378
	2003	11	25	49	79	75	69	63	371
18	2002	15	22	44	48	64	53	36	282
	2003	15	22	39	52	57	64	32	281
19	2002	3	6	20	15	34	12	5	95
	2003	3	4	16	20	27	14	6	90
20	2002	9	10	26	26	35	23	14	143
	2003	7	14	21	36	34	30	13	155
21	2002	7	5	23	37	34	20	32	158
	2003	8	2	23	38	30	28	33	162
22	2002	55	63	111	105	93	83	57	567
	2003	50	64	108	105	111	84	62	584
23	2002	1	3	8	12	5	6	7	42
	2003	3	3	6	10	6	5	9	42
24	2002	20	19	29	65	56	50	82	321
	2003	16	12	37	57	55	49	86	312
25	2002	14	14	62	61	66	71	55	343
	2003	18	11	62	57	72	75	58	353
26	2002	19	36	90	125	138	97	68	573
	2003	19	39	91	121	139	107	72	588
27	2002	5	1	12	15	17	14	45	109
	2003	5	0	9	11	18	17	45	105
28	2002	22	29	104	129	97	95	54	530
	2003	27	33	99	121	123	101	58	562
29	2002	17	17	68	72	79	37	29	319
	2003	19	16	61	68	83	45	27	319
30	2002	2	2	2	4	2	2	0	14
	2003	3	0	2	4	3	1	0	13
31	2002	4	10	25	22	35	25	16	137
	2003	6	5	23	25	31	34	18	142
32	2002	2	5	6	6	4	11	7	41
	2003	1	4	5	3	7	10	8	38
33	2002	5	3	16	9	11	6	4	54
	2003	4	4	14	14	11	6	4	57
34	2002	1	3	8	8	9	7	8	44
	2003	1	0	6	8	11	7	10	43
35	2002	11	11	22	13	14	9	13	93
	2003	8	11	23	13	20	10	8	93
36	2002	17	19	72	101	70	41	21	341
	2003	23	19	77	113	70	54	24	380
37	2002	2	1	3	1	2	2	0	11
	2003	2	2	2	1	3	2	0	12
Σύνολο: 2002		306	379	1 025	1 226	1 204	960	864	5 964
2003		322	394	1 002	1 241	1 259	1 064	888	6 170

ΠΙΝΑΚΑΣ 14**Αποδοτικότητα Ιδίων και Συνολικών Κεφαλαίων των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων
Μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 2001 - 2003**

(ποσοστό %)

Κωδικός Κλάδου	Αριθμός Επιχειρήσεων			Ίδια Κεφάλαια			Συνολικά Κεφάλαια		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
15	1 310	1 363	1 461	6,41	7,10	7,55	5,29	5,35	5,38
16	7	6	7	29,50	29,20	23,70	9,27	10,40	8,43
17	371	378	371	2,47	0,74	1,75	3,25	2,29	2,66
18	289	282	281	7,94	7,50	7,77	5,53	5,07	4,88
19	97	95	90	10,00	14,60	10,70	6,81	8,22	6,46
20	132	143	155	3,39	1,35	1,06	3,83	2,48	2,24
21	148	158	162	3,80	-0,94	3,61	4,45	2,19	3,83
22	534	567	584	0,65	4,61	7,41	1,83	3,56	4,82
23	42	42	42	7,80	12,50	17,90	5,52	7,30	10,50
24	323	321	312	15,80	16,90	18,10	8,63	8,42	8,40
25	337	343	353	6,82	8,06	9,66	5,32	5,58	6,32
26	551	573	588	17,20	19,20	21,10	10,10	10,50	10,90
27	108	109	105	7,32	4,32	1,98	5,60	3,78	2,64
28	510	530	562	11,00	9,59	8,20	7,29	6,14	5,47
29	301	319	319	0,62	-4,10	13,10	2,02	0,39	7,74
30	14	14	13	30,40	-5,20	-6,90	9,39	2,07	1,00
31	136	137	142	16,20	9,06	11,70	9,97	5,64	6,61
32	39	41	38	21,40	16,30	8,85	10,10	9,00	7,07
33	46	54	57	9,21	17,10	18,10	6,43	10,20	11,00
34	43	44	43	8,45	6,49	21,20	5,47	3,71	7,55
35	89	93	93	2,03	-9,80	-0,02	1,39	-2,80	0,48
36	339	341	380	11,70	8,52	8,64	8,04	6,07	5,85
37	6	11	12	4,09	3,23	15,70	2,96	3,20	10,40
Σύνολο:	5 772	5 964	6 170	8,19	7,93	9,69	5,79	5,34	6,02

Πηγές

ΕΣΥΕ, Δελτία τύπου "Έρευνες Εργατικού Δυναμικού", 1998-2004

ΕΣΥΕ, Δελτία τύπου "Δείκτες τιμών χονδρικής τελικών προϊόντων", 2001-2004

ΕΣΥΕ, Δελτία τύπου "Δείκτης Παραγωγής Ορυχείων, βιομηχανίας, Ηλεκτρισμού-Φυσικού Αερίου-Νερού", 1995-2005

European Commission, Business and Consumer Survey Results, 1995-2005

European Commission, Economic Forecasts, Spring 2005

European Commission, European Economy no 1/2005, Second Implementation Report on the 2003-2005 BEPG, January 2005

Eurostat, Newcronos Database, www.europa.eu.int/newcronos

IFO, World Economic Survey, WES 87 - 1/2005

IMF, Country Report No. 05/43, February 2005

IOBE, Η Ελληνική Οικονομία, τριμηνιαίες εκθέσεις 2003-2005

IOBE, Αποτελέσματα Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας, Μηνιαία Δελτία 2003-2005

IOBE, Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα. Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας 2003

IOBE – London Business School – Babson College, Global Entrepreneurship Monitor (GEM) 2004, Executive Report

IOBE – London Business School – Babson College, Global Entrepreneurship Monitor (GEM) 2004, National & Regional Summaries

OECD, Economic Outlook Volume 2004/2 No. 76, December 2004

ΣΕΒ, Αρχείο Βάσης Δεδομένων Ισολογισμών (2000-2004)

ΣΕΒ, Η Ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας 2004-2005, Ανάλυση με βάση την έκθεση του WEF

ΣΕΒ, Δελτίο Ανταγωνιστικότητας, Επενδυτικές Στρατηγικές και Αποτελέσματά τους στην Ελληνική Βιομηχανία (1998 – 2003), Τεύχος 25, Δεκέμβριος 2004

Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική 2004-2005, Φεβρουάριος 2005

Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, Απρίλιος 2005

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης της Ελλάδας 2004-2007, Μάρτιος 2005

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2005, Εισηγητική Έκθεση, Νοέμβριος 2004

Υπουργείο Ανάπτυξης, Διερεύνηση των Διεθνών Δεικτών Ανταγωνιστικότητας και Εκτίμηση του κόστους από την Έλλειψη Ανταγωνιστικότητας στην Ελληνική Οικονομία", Μάρτιος 2005.

ΣΕΒ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα, Τηλ.: 211-5006.000 • 210-3237.325, FAX: 210-3222.929

www.fgi.org.gr, www.sev.org.gr

Χ Ο Ρ Η Γ Ο Ι Ε Κ Δ Ο Σ Η Σ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα, Τηλ.: 211-5006.000 • 210-3237.325, FAX: 210-3222.929

www.fgi.org.gr, www.sev.org.gr